Lectura aurea domini Angeli de Peruſio ſuper titulo de Interdictis. ff. noui.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

¶ Incipit lectura aurea ⁊ peregrina ſuper.xliij. ⁊.xliiij.
ff.noui. Clariſſimi iuriſconſulti domini Angeli de vbal
dis de peruſio.

¶ De interdictis ſeu extraordinarijs actionibus que ꝓ
bis competunt. Rubrica.

i

N rubrica ibi. Seu. hec dictio ſeu ve
nit ampliatiue. non expo
ſitiue vel diſiunctiue. ſic
ſupra de au. ⁊ arg. le. l. ſi
quis ita legauerit.

In gloſa rubrice ibi. Qualiter de iure
ciuili agi. ſ. de poſſeſſio
ne. ¶ In ea. ibi. Plerū
qꝫ. i. regulariter ¶ In ea. in fi. no. bene iſtā glo. magrā
que te docet quot ſint remedia tam de iure ciuili ꝙ de iu
re pretorio introducta ad auocandam poſſeſſionem no
ſtram apud alios conſtitutam. Cui adde aliud remediū.
l. ſi coloni. C. de agri. ⁊ cenſi. lib. xi.

In gloſa ſecunda Rubrice ibi. Reſpōdeo ſo
lēnitatis. de his ēt no. inſti. ea. in prin. ⁊ hec reſponſio ē
ſatis bona. ⁊ ēt ſequens. ⁊ tene quā uis. ¶ In ea. ibi.
Inter duos reddi. Sed qūo cognoſces interdictū ab edi
cto: dic ꝙ interdicta ſunt omnia verba que in hoc libro
ponuntur: Et hoc ſine dubio. vt ſupra de in diē adiec. l.
imperatores. ſꝫ ſi inuenies aliquod extra hunc librū. dic
ꝙ illud dicitur interdictum cuius verba ſunt prohibitiua
aūt imperatiua de aliquo faciendo vel non faciēdo. ⁊ ita
inuenies in quolibet. verba autem edicti nec imperāt nec
vetant. ſed poſt factum propoſitum. ſtatuit edictum quid
iuris eē debeat. de quo ſupra de ope. no. nū. l. i. in prin. ⁊
Bar. ibi lꝫ. non ita clare. probatur hec cognitio ⁊ differē
tia inſti. eo. in prin. coniuncto. §. ſunt tamē. ¶ In ea. ibi.
Licet quidam dicant. ⁊ male. nam lꝫ actio in factum lo
co cuiuſlibet interdicti poſſet proponi. non tamē eſt ſub
latum remedium interdicti. vt. l. pretor. §. nonnulli. ſupra
de ope. no. nun. vbi eſt caſus. vnde poteſt agere quis quo
cunqꝫ ipſorum remediorum velit. vt. j. de regu. iur. l. ne
mo. ex his. §. quotiens. ⁊. j. vti poſ. l. i. §. reſtituende. ⁊ in
l. pe. §. cum pretor. j. ne vis fiat ei. ¶ Non ob. l. pe. ⁊ fi.
C. eo. q2 ibi negatur poſſe interdictum proponi. ¶ Nō
ſunt alia. Ang.

Ideamus. Pro ſūmario itel
lectu legiſ: diuide
in quinqꝫ ptes. In prima ponitur pro quibꝰ
rebus ſunt propoſita interdicta. In ſecunda
ad quid competant pro illis eiſdem rebus. In tertia cu
ius tēporis in interdicto conſideratur poſſeſſio. In quar
ta nunquid interdicta ſint realia vel perſonalia mere. In
quinta ⁊ vltima quanto tempore finiantur. Et iſtud ſit ꝓ
ſummario intellectu. q2 hec. l. non recipit congruam ſum
mationem. ¶ In tex. ibi. Aut publicorum. huic videtur
ꝯ infra. de iniūr. l. ſane. vbi ad priuatas cauſas accōmo
data ſunt interdicta. non autē ad publicas. ¶ Sed ſolue
ꝙ illud eſt reſtringendum ad interdictum vti poſſidetis
⁊ vtrobi. ⁊ plura alia que continent ſolam vtilitatem pri
uatorū. tamē multa alia. cā publici iuris introducta ſunt.
vt hic. ⁊ ita ſoluit glo. ibi. ⁊ bene.

In. §. interdicta. ibi. Videantur concepta. hoc
eſt verum preterꝙ in interdicto vnde vi
cuius verba ſunt in perſonam ſcripta: nec poteſt agi illo
interdicto niſi contra ſpoliatorē. vt ifra de vi ⁊ vi arma.
l. cum a te. licet de iure cononico: ſi poſſeſſio perueniſ
ſet ad immediatum ſucceſſorem malefidei. poſſet ille ſuc
ceſſor conueniri ſicut expulſor. ſed non illo interdicto ſed
conditione ex canone reintegranda. iij. q. i. ⁊. c. ſepe. ex
de reſti. ſpo. hic vt ibi per Inno. ⁊ Io. an. Ang.

i

Nterdictorū. Hic po
nitur alia
ſubdiuiſio interdictoꝝ. ⁊ ē multū clara. ⁊ nō
pōt ſummari. ⁊ ideo diuide eam per partes que clare ſūt.
¶ In tex. ibi. Vel officij tuendi cauſa. dicit glo. quod
homini debet. vt. l. ſeruus ea lege. ſupra de ſer. exportan.
⁊ de hoc no. infra de libe homi. exhiben. l. iij. §. ſi quis
eum. in glo. in verbo gemina. ⁊ ſupra de inoffi. teſta. l. ij.
in glo. in verbo pietatis. Et quot modis ſummat officiū.
dic vt. l. i. ſupra. de iuriſdictio. omnium iudi. Et facit iſte
tex. ad. q. nālem. in. l. vt vim no. per Guil. ſupra. de inſti.
⁊ iur. Ang.

Quedam interdicta. ¶ Interdcā
de quibus fit hic mentio. non ſunt ſolummodo poſſeſſo
ria. ſed proprietatis cauſam continent. h. d. ¶ Et enim
quero: quare iſta interdicta dicantur continere cām pro
prietatis: ⁊ dic q2 cū ago interdicto de itinere actuqꝫ pri
uato. ex primo capite illius interdicti habeo neceſſe ꝓba
re proprietatem. vt. l. iij. §. hoc autē. infra de itine. actuqꝫ
priua. ⁊ cum ago de loco ſacro vel religioſo non attendi
tur poſſeſſio agentis. q2 ſacrum vel religioſum poſſidere
non poſſum. ſed attenditur dominium vel quaſi. q2 ſm
veritatē. proprietatem habere non poſſumus. vt inſti. de
re. diui. §. nullius ⁊ iſta fuit ſnīa gl. hic in verbo. De libe
ris. ¶ Scdo eſt videndū an ſnīa lata in petitorio pariat
exceptionem in poſſeſſorio: ⁊ glo. hic tenet ꝙ ſic: ⁊ be
ne. ¶ Contrarium no. in. l. incerti. dic vt hic per Bar..
¶ Econuerſo autem ſnīa lata in mero poſſeſſorio non
preiudicat in petitorio. vt per Bar. in. l. naturaliter. in. §.
nihil cōmune. ff. de acquir. poſ. ⁊ in. l. incerti. C. de inter
dic. dic vt in qualibet eaꝝ no. ¶ In tex. ibi. Veluti de
itinere actuqꝫ priuato. ⁊ ſimilia de quibus dictum eſt ſu
pra. Unde conclude ꝙ quedam interdicta etiam ad rē
familiarem pertinentia: ſapiunt cauſam proprietatis.
Et qualiter in eis fiet miſſio contra contumacem. Vide
in Spec. de primo ⁊ ſcdo decre. §. videndum. v. Itē que
ritur in. iij. colum. in ſecūda parte. ¶ In glo. maiori ibi.
Item effectus. Concluſio ergo glo. eſt ꝙ iſta interdicta
que ſapiunt proprietatis cāꝫ: ſapiunt in duobus. Primo
q2 in proceſſu oportet examinari cauſam dominij: ⁊ que
ri de ipſo dominio vel quaſi. Secundo in effectu: q2 ſnīa
lata in tali poſſeſſorio finit ēt meram cām proprietatis ex
quo de proprietate oportet principaliter inquiri in exa
minatione cauſe ⁊ plenarie. Sed qūo poterit inquiri de fi
liatione aliter ꝙ per quaſi poſſeſſionem. Cum hec qō
poſſeſſoria ſapit cām ꝓprietatis: dic vt no. in. l. i. C. quo.
bo. vbi glo. ponit qualiter probatur filiatio. ⁊ no. in. l. fi
liuꝫ. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. per Bar. Inno. ⁊
Io. an. in. c. mihael. ex de fil. preſby. Ang.

Hec autem. In vſi. Adipiſcende poſſeſ
ſionis. ibi. Ante nō ſunt na
cti poſſeſſionē. Cum igitur queſtio ex. l. edicto diui adri
ani. ſit mere poſſeſſoria adipiſcende poſſeſſionis bonorū
que poſſidebantur per defunctum tempore mortis ſue.
Caueat inſtitutus heres aut alter cui beneficium illiꝰ le
gis patrocinatur. vt mortuo teſtatore ſi poſſeſſionem re
rum fuit adeptus. ⁊ cecidit ab ea. non intentet beneficiū
illius legis q2 ſuccumbet. Et idem dicas in quolibet alio
cui competit poſſeſſorium adipiſcende. tene menti. Idē
dicas in emptore cui per venditionem fuit tradita poſſeſ
ſio. ⁊ per conſequens liberatus fuit de obligatione qua
venditor erat aſtrictus ad tradendum. quia ſi cadit a poſ
ſeſſione. non debet contra venditionem hēre recurſum
vt tradat: etiam ſi ad ipſum venditorem poſſeſſio fuiſſet
reuerſa: quia obligatio iam extincta per ſatiſfactionem:
non reuiuiſcit vt infra. de verbo. oblig. l. inter ſtipulantē.
§. ſacram. ſed alio remedio opus eſt. de quo plene ſupra.
de contrahen. emp. l. ſi cum fundum. ⁊ glo. in. l. ab em
ptione. ſupra. de pac. ¶ In tex. ibi. Quod eſt de pigno
ribus. ſ. inuectis ⁊ illatis a colono in predium ruſticum
ſibi locatum ⁊ poſtea tranſlatum in alios: nam contra il
los alios agitur interdicto ſaluiano: non autē intelligas
de inuectis ⁊ illatis per inquilinum in predium vrbanū:

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

qꝛ contra poſſeſſores illorum pignorũ inuectoꝝ nõ cõ-
petit ſaluianum: vt.l.certi iuris.C.loca.qḋ nota. ¶ In
tex.ibi.Ex hoc eodem genere.ſ.adipiſcende poſſeſſionis
⁊ ſic patet ꝙ in perſona defuncti poteſt eſſe interdictum
recuperande ex vno facto: ⁊ ex eodẽ cõmiſſo in perſonã
heredis competit interdictum adipiſcende: nec miruʒ qꝛ
poſſeſſio nunq̃ fuit hereditaris: ⁊ per ↄſequens nõ tran
ſiuit in heredem: vt.l.i.§.ſcenola.ꝫ.ſi quis teſta.li.eſ.iu.
fue. ⁊ ideo nimirum ſi defuncto competit poſſeſſorium
recuperande: heredi aũt adipiſcende. ¶ In ↄſi. Recu-
perande.ibi.Sub hoc titulo.glo.exponit.i.poſt hunc ti-
tulum: ⁊ bene: qꝛ alr: dictum iuriſconſulti ſaluari nõ poſ
ſet: qꝛ in hoc titulo nihil ponitur de interdicto recuperã
de niſi vt ponit hec littera. ¶ Iſte tex.allegatur ꝙ ſi te-
ſtis dicit quedam fuiſſe cõmiſſa ſub domum vel ſub pa-
latium: ꝙ cauſa vitande contrarietatis: illud ſub: expo-
nitur pro poſt: ſi poſt domum ſeu palatium apparent il-
la fuiſſe cõmiſſa. Et idem in teſtibus qui dicunt aliquid
fuiſſe cõmiſſum ante nuptias vel poſt: ⁊ ante guerrã vel
poſt: vt no.ꝫ.ſi cer.peta.l.ij.in.§.creditũ. ¶ In glo.fi.
ibi. Ut eſt interdictum ne vis fiat ei.hoc exemplum eſt
optimum: nam per illud interdictuʒ violentiã paſſo ſub-
uenitur tripliciter. Primo quãdo non eſt admiſſus vt iu
dex iuſſit. Secundo quando miſſus turbatur in poſſeſſio
ne. Tertio quando fuit expulſus: vt reponatur in poſſeſ-
ſionem. Et ſic illud interdictum prouidet vt miſſus poſ
ſit adipiſci: ⁊ ſi perdidit: debeat reſtitui: ⁊ ſi turbatur:
debeat manuteneri: ⁊ ſic poſſet dici illud interdictũ: ne-
dum duplex: ſed etiam triplex. Ang.

1 **N interdictis.** ¶ In tex.ibi. Exinde rõ ha-
betur.ſ.aduerſus bone fidei poſſeſſorem: ⁊ hoc
tollit contrarium: nam aduerſus malefidei habetur ra-
tio fructuum incontinenti: ex quo poſſeſſor fuit poſſeſſio
nem adeptus: vt.l.i.§.ex die.ꝫ.de vi ⁊ vi arma. Et ideo
non eſt verum quod glo.magna.hic dicit ꝙ ſpãle ſit in
illo interdicto: ſed ſoluʒ vim facias inter bonefidei ⁊ ma
lefidei poſſeſſorem lite conteſtata. ¶ Nota glo. finalem
qꝛ eſt magſa. ¶ In glo.i.ibi.Et lis in eis interdictis cõ
teſtata. ⁊ hoc procedit contra bonefidei poſſeſſorem: ſed
contra malefidei non exigitur conteſtatio cum teneatur
de fructibus ante litem conteſtataʒ perceptis ſm Iaco.
de raua.de quo per Cy.C.de rei vendi.l.certũ. ¶ In
glo.ij.ibi.Que eſt ↄtra: imo non eſt contra: nec eſt in con
trarioquicq̃ ſpãle: qm̃ ibi agebatur ↄtra violentũ ⁊ ſic ↄ̃
malefidei poſſeſſorem: merito ex die illa violentie habeť
ratio fructuum. Et eodem modo reſpondetur ad contra
rium ſequens. ¶ In ea.ibi.ꝙ omnia perſonalia ſunt:
ſubaudi ſemper in rem ſcripta: vt vidiſti in.l.i.ſupra eo.
¶ In ea.ibi. Ex die conteſtate litis: ⁊ ẽt tenetur pro-
pter malam fidem ſi de ea probari poteſt. ¶ In ea.ibi.
Tertia ꝙ in loco.hec bona per quã patet ꝙ glo. damnat
opi.illorum qui dicunt ꝙ hodie ſublata ſunt interdicta.
Potes ẽt dicere ꝙ hec glo.concludit oppoſitum: dũ di-
cit ꝙ in loco interdictoꝝ actio in factum eſt inducta: ⁊ ſi
ita ſenſit dixit male: quatenus ſenſiſſet ꝙ actio in factum
eſſet excluſiua interdictorum: vt dixi.ꝫ.eo.in glo.i. Ru-
brice.vſi in hoc eſt falſum: vt ibi dixi. ¶ In ea.ibi.ꝙ oĩa
reddãtur. exp te vtriuſq; ſʒ Cy. ⁊ bene: ⁊ hoc tollit cõ
trarium.ꝫ.ti.ij.l.i.§.fi.vbi quantum ad agentem non red
ditur penaliter: ⁊ ſic loquitur glo.hec: ſed quo ad conuẽ-
tuʒ: bene eſt pena: vt.d.l.ꝫ.ti.iiij. ⁊ de his regulis no.C.
eo.l.incerti iuris.

1 **Nterdicta.** Illa ſunt interdi-
cta noxia q̃ ob
delictum ſubiectorum poteſtati noſtre cõtra
nos intenduntur: ⁊ debet ſua impenſa opꝰ
tollere dominus quod ſeruus facit vi aut clam: ⁊ ſi ſua
impenſa opus tollere non vult: pati debet vt tollatur ⁊
noxe edere dʒ: ⁊ ſi pati non vult: nec opus tollat factũ p
ſeruum: debet condemnari dominus quatenus iudex ex
timabit ac ſi ipſe dominus opus feciſſet.h.d. ¶ Uel ſic
Interdicta contra dominum poſſunt proponi. Et quan
do ⁊ quid in condemnatione verſetur: ⁊ quale officium
iudicis ſit: hac.l.exprimitur: Ang.

¶ Quorum bonorum. Rubꝛi.

6 **Uper rubrica.** Prati cã hu
ius ti. ⁊ ſequentis vide in Spe.de teſta.
§.nunc dicenduʒ reſtat in.i. ⁊.ij.colum.
in.iiij.parte. ¶ In glo.rubrice.ibi. Qḋ
ſolum iſtud inuenit. Nota bene ꝙ nullũ
interdictũ vniuerſale inueniť niſi iterdictũ quorũ bonoꝝ
Et ẽ rõ quare hoc ẽ vlẽ: qꝛ ad vniuerſitateʒ ẽt exerceť: vn
de per interdictum quoꝝ bonoꝝ auocare poſſumus vni
uerſaliter omnia bona ⁊ ſingulas res: vt patet hic in.l.i.
§.i.ſicut per petitionem hereditatis directã auocare poſ
ſumus hereditatem totam ⁊ ẽt rem minimam: vt.l.licet
minimam.ꝫ.de peti.heredi. Ang.

8 **It pretor** Hic Ulpianus refert verba preto-
ris: ⁊ ideo non poteſt ſũmari. Et exceptio-
nes ad excludendum hoc interdictuʒ forma
vt in Spe.de poſitio.§.x.ſequitur.ṽ.hoc quoq;.in.ij.co-
lum.in.ij.parte. ¶ In glo.i.in fi.ibi. In rubrica. ⁊ pa-
tet in.l.i.C.eo. ¶ In glo.Subaudi bonorum.ibi. Fa-
ctum denotat.nota hoc pro teſtibus dicentibus ꝙ vide-
runt aliquem poſſidere: nam de poſſeſſione naturali que
facti eſt ⁊ factum notat: intelliguntur depoſuiſſe: non aũt
de ciuili que non cadit in ſenſum ſed ſolum in iudicium
rationis: de quo in.l.ſtipulatio iſta.§.hec quoq;.ꝫ. de ver
bo.obli. ⁊ ibi dixi poſt glo. ⁊ Bar. ⁊ facit optime.l.i.§.ſi
vir.ꝫ.de acquir.poſ. ¶ In ea.ibi.§.ſiue decretalis.hec
bonorum poſ.decretalis receſſit ab aula: non enim eſt ne
ceſſe ꝙ iudex bonorum poſſeſſionem decernat: ſed ſuffi-
cit ꝙ agnoſcatur coram eo: vt.l.fi.C.qui admit. ⁊ ẽt ſi ſit
bonorum poſſeſſio ↄtratabulas: vt no.glo.in.l.fi.§.i.que
non eſt alibi.C.de cura.furio. ¶ In glo.Sed cum poſſi
dere.ibi.l.non ſoluʒ.§.quod vulgo.iuſtus ergo error ſuf
ficit ad vſucapionem incipiendam ſeu inducendaʒ ⁊ ꝑfi
ciendam: ⁊ tunc perficitur titulo illo generali pro ſuo: vt
d.§.quod vulgo. ⁊ eo.tit.l.celſus. ¶ Sed attende bene
qꝛ tenendo ꝙ iſtud interdictum proponatur contra eum
qui vſuceperit iuſto errore ductus: eſt hic caſus peregri-
nus ꝙ licet iuſtus error ad vſucapionem triennaleʒ ⁊ lon
gi temporis inducendam ⁊ perficiendam ſufficiat: vt di
ctum eſt: tamen non ſufficit ad excludendum interdictuʒ
quorum bonoꝝ: vt ergo vſucapiens excludat: oportet ꝙ
vſuceperit titulo ſingulari: puta pro emptore vel pro do
nato vel alio ſimili. Sed illa ſñia non eſt vera: qꝛ ſiue titu
lo putatiuo: ſiue titulo vero vſucaptum ſit: contra talem
vſucapientem hoc interdictum non competit: qꝛ eſt adi-
piſcende poſſeſſionis: vt.ꝫ.§.proximo.vnde agenti obſta
ret illa exceptio: dolo facis ⁊c̃.de qua in.l.dolo.ꝫ.de ex-
cep.doli. ⁊ ibi dixi in tex. ⁊ glo. ⁊ in regula iuris.dolo. de
reg.iu.in.vi. ¶ In ea.ibi.Quare dic vſucaptũ.hec nõ ẽ
bona ſolutio ⁊ iſta glo.eſt ſuperflua: ⁊ dic non vſucaptuʒ
a tertio ſed a conuento.vel ẽt ſi fuit vſucaptum a tertio
dic ꝙ loquitur de vſucapione rei mobilis: ⁊ per conſe-
quens agens nullum habet dominium: merito non intẽ-
tat hoc interdictum: ⁊ iſte eſt verus intellectus huius lit-
tere.ſ.ꝙ bonorum poſſeſſori datur hoc interdictum con
tra poſſidentem de bonis oliʒ hereditatis ꝑ herede aut
pro poſſeſſore. Si tum illud quod petitur non eſt vſu-
captum nec preſcriptum.qꝛ tũc repellitur agens interdi-
cto: ſicut repellitur agens publiciana ad rem que vſuca-
pta aut preſcripta eſt: vt.l.i.ꝫ.de publicia. ¶ In ea. ibi.
Licet qui alienat: malam fideʒ habeat.hoc iure antiquo:
ſed hodie mala fides auctoris ſingularis: nocet ſucceſſo-
ri ẽt ſingulari ad impediendam vſucapioneʒ: de quo ple
ne.C.de preſcript.longi tem.auc.malefidei.dic vt ibi.
¶ In glo.fi.ibi. Niſi incõtinenti ⁊c̃. ⁊ bene: nam cum
iſtud ſit poſſeſſorium ad ipiſcende: obſtat exceptio dolo
facis: vt ſupra dixi. Ang.

Hoc interdictum. Hoc interdi
ctuʒ adipiſcẽ
de poſſeſſionis

de poſſeſſionis eſt: ⁊ ad vniuerſitatem bonorum: ⁊ ad res ſingulares pertinet.h.d. ¶ In tex.ibi. Reſtitutoriuꝫ.q.d.non prohibitorium vel exhibitorium : vt ſic ſibiipſi non contradicat legiſlator. ¶ In tex.ibi. Non ad ſingulas res.ſubaudi tm̄: ⁊ ita dixit hic glo. ⁊ bene. ¶ In gl.fi.ibi.j.de fur.l.hoc amplius ⁊ .l.ſeq.ſolue vt ibi.vel teneas ſolutionem huius glo. Ang.

i **Nterdicto.** Hoc interdicto non tenentur debitores hereditarij: ſed rerum corporalium poſſeſſores.h.d. ¶ Dixit tamen Inno. debitores hereditarios ſolutionem denegantes: poſſe conueniri officio iudicis.de reſtitutio.ſpolia.c.in litteris. Et vbi ſunt debitores annui:tunc quia in eis habetur quodam ius reale : ad hoc ⁊ ipſi tenentur hoc interdicto ſi ſoluere denegant : vt ſic heres adipiſcatur poſſeſſionem iſtius iuris quod erat apud defunctum:de quo per Cy.in.l.ſi certis annis. C.de pac.vbi dicit indifferenter debitores hereditarios non teneri de iure ciuili : ꝑ hanc litteram:lꝫ ſecus ſit de iure canonico: vt ex.de elec.c.querelam.Et dicit ꝙ illa decretalis dicit ꝙ aduerſus querelam:locus eſt querele. Ang.

¶ Quorum legatorum. Rubrica.
Forma libelli in hoc interdicto in Spec.de teſta.§. nunc dicendum.v̄. vez.q꞉ frequēter.in vlti.colum.in.iiij. pte.

b **Oc interdictum.** Interdictum hoc adipiſcende poſſeſſionis eſt: ⁊ competit heredi contra occupantem legatum auctoritate propria.h.d. ¶ Uel ſic. Nemo ſibiipſi ius debet dicere occupando etiam quod ſuum eſt.h.d. ¶ In tex.ibi. Non ex voluntate heredis. ⁊ poſt aliam hereditatem : alias non diceretur voluntate heredis occupaſſe : vnde voluntas heredis requiritur eo tempore quo quis heres exiſtit. Ibi occupauit.āte aditam hereditatem vel poſt: ⁊ ante poſſeſſionem apprehenſam per heredem:naꝫ ſi poſtq̄ apprehenſa eēt:non competit hoc interdictum: q꞉ eſt interdictum adipiſcende ex regula tradita.ſ̄.ti.ij.l.ij.§.adipiſcende poſſeſſionis.Et ideo ēt heres velut ſpoliatus ageret interdicto recuperande: vt plene no.in.l.non eſt dubium .C.de lega. ¶ In tex.ibi. Non ſibiipſi ius dicere.hoc fallit ſi teſtator dedit licentiam legatario propria auctoritate accipiendi: vt vidi in multis teſtamētis : vt no.in.l.titia.la.i.§.i.ſ̄.de leg.ij. ⁊ ibi dixi. ¶ In tex.ibi.Ab herede petere.iſta petitio eſt neceſſaria quādo eſt certum de lege falcidia:aut dubitatur.Sed vbi eēt certū ꝙ lex falcidia nullatenus īmineret:hoc caſu licet legatarius occupaſſet legatum auctoritate propria:tamē heres agens hoc interdicto quod eſt adipiſceude : repelleretur illa exceptione dolo facis: ⁊ hoc fuit de mente glo. ⁊ bene:vt probatur.j.§.proxi.Sequitur.§.rediguntur. Ange.

Rediguntur. Occupata ꝑ legatarios contra voluntatem heredis:in corpore patrimonij hereditarij rediguntur: ſꝫ poſt reductionem:poſſunt heredes a legatarijs conueniri.h.d. ⁊ iſte eſt verus intellectus. ¶ In prima glo.ad finem no.igitur bene ꝙ licet quis ſit reſtitutus ⁊ incontinēti cōuento: tamē ſi conuentus habꝫ exceptionem ⁊ non opponit:debet condemnari agenti:q꞉ iudex non debet ſupplere: licet potentia ſupplendi pertineat ad iudicem eo caſu quo ex actis apparet agētem experiri ſine actione:vt.C.de tranſac.l.vbi pactum.in glo.magna.vbi v̄o eſt neceſſe ius exceptionis ⁊ replicationis obijcere:pars debet opponere: ⁊ alr̄ non iuuatur: vt.C.de tranſ.l.ſiue apud acta. ¶ In glo.magna ibi.Sed ibi erat hereditas adita. ⁊ poſſeſſio per heredem apprehenſa: merito legatarius auctoritate propria ipſaꝫ occupans priuatur iure ſuo:de quo in .l.extat.ſ̄.qd̄ me.cā. ⁊ ibi ꝑ Guil. ¶ In ea.ibi. Ius in re.ſ.aliēa. ¶ In ea.ibi.l.a titio.dic hoc ē veꝝ ſi poſſeſſio erat app̄hēſa ꝑ hēdē:alr̄ caderet a iure ſuo.vt.d.l.nō ē dubiū.C.de lega. ¶ In ea.ibi.Alij dicunt: ⁊ male. ¶ In ea.ibi.d.l.dolo.q꞉ ſi conuentus paratus eſt incontinenti ꝓbare de iure ſuo:auditur: cum ſimus in interdicto adipiſcende:ſecus ſi ad hoc non offerat ſe paratum.vt.l.iij.C.de edic.di.adri.tol. ⁊ .ſ̄.ti.i.l.i.in pri. ¶ In ea.ibi.vt.C.eo.l.i.in prin. ⁊ in fi.vbi ergo heres nō eſt viſurus beneficio legis falcidie ⁊ conſtat:admittitur contra eum hec exceptio dolo facis.ſecus ſi non conſtat neqꝫ conſtare poteſt de proximo.

Hoc interdictum. Hoc interdictum tuet heredem ⁊ heredis heredem ⁊ vniuerſales ⁊ ceteros ſucceſſores.h.d. ¶ Tuetur tamē diuerſim ode: q꞉ aliter tuetur ſucceſſorem de iure ciuili: ⁊ aliter ſucceſſorem de iure pretorio.vt.C.de bono.poſ.ſm̄ tab.l.ij. ¶ In tex.ibi.Edicti.i.interdicti. Ang.

Quia autem. Ubi ex facto rei cauſat incertitudo actionis proponende cum plures competunt:poteſt actor ſimul plures proponere proteſtando ex altera velle ſe ius ſuum cōſequi.h.d. ¶ Ubi autē talis incertitudo non cauſaretur ex facto rei ſed aliunde:tunc cogeretur agens exprimere quā actionem vellet intentare:de quo per Inno.in.c.cōſtitutus.de in integ.reſti.per Dy.in regula nullus pluribus.de reg.iu.in.vi. Et intellige ꝙ tenetur nomē actionis exprimere non ſignanter dicendo:actionem ex vendito vel ex locato propono:ſed demonſtrando ſignanter factum ex quo certa ⁊ determinata ſpēs actionis reſultet vt.l.edita.C.de eden.per doc.ſic intelligitur.l.vlti.C.de interdic.que dicit actioneꝫ exprimere in libello:nam debet intelligi.i.factuꝫ ſignanter exprimere:ex quo reſultet neceſſario nomē actionis: de quo in.d.l.edita.ſ̄.de edē. ⁊ no.bene hec.q꞉ vera ſunt. ¶ In glo.in verbo.Conſequi.ibi.Solu.ſm̄ Azo.Cōclude ꝙ vbi ex vno facto alicui competunt plures actiones ⁊ plures agēdi forme : nō poſſunt plures cumulari:nec poteſt ex vna intentata:alia intentari :niſi in eo quod plus eſt. vt.l.qui ſeruū.j.de act. ⁊ obli. ⁊ .l.cuꝫ ex vno.eo.ti. ⁊ .l.nemo.la.ij.§.quotiēs ff.de reg.iur.Sed vbi actor non poteſt eſſe certus quā actionem intentet:cum plures competere poſſint:habet locuꝫ hec.l.vt vna proponatur proteſtando ⁊ reſeruando de alterius iure.h.d. Ang.

Si quis ex. Ceſſat hoc interdictum contra donatarium mortis cauſa.q꞉ portio legis falcidie apud heredem remanet ipſo iure.h.d. ¶ Uel ſic.Contra donatarium cā mortis non competit hoc interdictum : contra legatarium ſic pro ea parte quā tenet iure prelegati.h.d.Et no.iſtum caſum ꝙ ſi vni heredi eſt aliquid prelegatum:ſolam portionē quā habet vt heres poteſt ingredi vt heres propria auctoritate. ⁊ non tenetur hoc interdicto.aliam v̄o quā capit vt ꝑlegatari⁹ auctoritate ꝓpria capere nō poterit qd̄ no. ⁊ iō pro illa parte poterit conueniri hoc interdicto. ⁊ iſte ē ſenſus hui⁹ littere. ¶ In tex.ibi. Poſſideat.ſ. auctoritate ꝓpria vt ſic conueniat huic titulo. Ja.de rana. ¶ In tex.ibi.Ipſo iure. ⁊ illa ſola in donatione cā mortis venit reuocanda.non aūt totum. ¶ In tex.ibi.Non etiā pro ea quā quaſi heres habet.apparet igitur ex hoc tex. manifeſte ꝙ heres aut ēt legatarius pro ea parte quā capit vt heres.auctoritate propria poteſt ingredi poſſeſſionem rei hereditarie.Quia igitur filius inſtitutus in re certa. loco legatarij habetur preterq̄ quo ad excludendam querelam vt no.in.l.ſi quis prior.ſ̄.ad trebel. ⁊ . C.de here.inſti.l.quotiens.auctoritate propria non occupabit id quod ſibi relictum eſt. ¶ Nec ob.C.de inoffi.teſta.l.qm̄ in prioribus.vbi debꝫ habere legitimam ſiue falcidiam ſine onere.q꞉ reſpondeo.non poſſe auctoritate propria occupare non reputatur onus.pro hoc.C.de inoffi.teſta.l.ſi quis in ſuo.vbi heres iuſſus tradere legitimam filio.ſi nō tradit.priuatur toto iure ſuo. ¶ In tex.ibi.Ceſſare interdictum.pro alia v̄o parte competere. ¶ In glo.que icipit.Piſis eſt.ibi.Sed in legato reuocatur totum.hoc eſt veꝝ quando dubitatur an legatuꝫ pro parte aliqua ſic debeat propter es alienum.ſed vbi eſt certum ꝙ non iminet lex falcidia.nihil reuocatur.vt no.ſ̄.eo.§.rediguntur. ⁊ .C.

de lega. l. non eſt dubium. ⁊ C. eo. l. i. Sed vbi eſt certũ ꝙ ſolum iminet lex falcidia. fit reuocatio ſolum pro quarta parte. vt hic. et d. §. rediguntur. ⁊ j. de doli excep. l. dolo. Et idem dicas in donatione cauſa mortis per omnia. qꝛ ſi certum eſt legem falcidiam nullatenus iminere, nihil reuocatur. Sed ſi certum eſt ſolum hanc. l. falci. iminere. tunc rata reuocatur. Si aũt eſt dubiũ. differt tũc donatio a legato. qꝛ legatum reuocatur in totũ. donatio autem nullatenus reuocatur ſi poſſio fuit tradita a teſtatore qm̃ habetur ab eo. ⁊ non ab herede. legatum aũt reuocatur in totum propter dubium euentum. cum ad poſſionem tradendam non fuerit obligatus teſtator ſm̃ Ja. de ra. ⁊ de hoc no. in. l. i. C. eo. ❡ In ea. ibi. Ut inſti. de lega. §. i. ⁊ de hoc no. inſti. de dona. in. §. i. dic vt ibi Ang.

Quod ait pretor. Hoc interdictũ competit contra legatarium qui dolo deſijt poſſidere. ⁊ ēt competit contra eum qui occupauit ſeruitutem vſuſfructus ſeu vſus. aut ſeruitutem aliquam. h. d. ❡ In tex. ibi. Deſijt poſſidere. ſ. legatari⁹. hoc interdicto obligatur. ❡ In tex. ibi. Deſijt habere facultatem. no. bene hanc litterã ꝙ ille dꝛ deſijſſe habere facultatem rei reſtituende qui dolo poſſeſſionem amiſit ita ⁊ taliter ꝙ facultatem non habet ❡ In tex. ibi. In ſeruitute aliqua relicta. ſ. reali ⁊ prediali debita predio hereditario. ⁊ bene vt dicit glo. ⁊ ceſſat de ꝯ̃riũ. ❡ In glo. fi. in fi. hoc declara vt ibi dixi. Ang.

Queſitum. Miſſus ex p̃io decreto nõ poſſidet ſed tm̃ cuſtodit eam. tenetur tamen hoc interdicto ſi detentationẽ predictam non reſtituit preſtita ſatiſdatione de ſoluendo legato adueniente die vel conditione. h. d. in terminis vel in ſumma. Et abundat hec dictio maxime. vt glo. hic dicit ⁊ bene. Aduerte ad caſũ. ❡ In tex. ibi. Mouet. ad dicendũ ꝙ non. ❡ In tex. ibi. Primum ꝙ nõ poſſidet. no. ꝙ miſſus ex primo decreto non poſſidet. ſed ſolum cuſtodit cõcordantes habes hic in glo. i. vide per te. ❡ Nec ob. ſ. cõmu. di. l. cõi diuidũdo. §. idẽ ſi duo. hic ſignata pro ꝯ̃ria. qꝛ intellige illam ſm̃ iſtam ꝙ non poſſidet niſi cauſa cuſtodie. ⁊ tunc concordant. Uel ꝙ ibi loquitur in miſſo ex ſcd̃o decreto qui rẽ poſſidet iure dominij. vt. l. ſi finita. §. iulianus. ſ. de dam. infect. ⁊ non eſt alibi de ſcd̃o decreto. ❡ In tex. ibi. Hoc iterdictũ. Intellige qñ heres nũq̃ habuit poſſionẽ illaꝝ rerũ. alias cũ ſit adipiſcẽde. nõ competeret ſibi. ſed potius interdictum vti poſſidetis. vt ſ. ea. l. in prin. ⁊ ſ. qui. ex cau. in poſ. eatur. l. hec aũt. §. fi. Ja. de are. ⁊ ſ. de interdic. l. ij. §. adipiſcẽde. Ang.

Legatorum. Interdictum hoc datur contra legatariũ occupantem propria auctoritate. ⁊ contra vniuerſales heredes aut ſucceſſores. h. d. Secus aũt eſt in interdicto vnde vi. qꝛ illud non datur niſi contra expulſorem ⁊ eius vniuerſalem ſucceſſorem. vt. j. de vi ⁊ vi ar. l. cũ a te. ❡ In tex. ibi. Ceteroſqꝫ ſucceſſores. ſ. ēt ſingulares. vt. j. ea. l. §. illud. tenentur ergo hoc interdicto non ſolum legatarij occupantes ſed ēt eoꝝ ſucceſſores vniuerſales ⁊ in rem.

Quod ait pretor. Si voluntate ſuccedẽtis de iure ciuili vel pretorio legatarius legatum occupauit: ceſſat hoc interdictum. h. d. ❡ Oportet ergo ꝙ legatarius habuerit voluntatem heredis cum occupat: aut bonorũ poſſeſſoris: ⁊ ſic poſt hereditatem aditam aut bonorum poſſeſſionem apprehenſam. Ceſſat ēt hoc interdictũ qñ legatum fuit relictum in genere: ⁊ legatarius occupauit rem aliquam hereditariam: ⁊ ſic non ipſam rem legatã vt no. in. l. extat. ſ. quod me. cau. Ceſſat ēt ſi teſtator dedit legatario licentiam intrandi poſſeſſionem propria auctoritate vt vidi datã in multis teſtamentis vxoribus teſtatorum ⁊ dixi. ſ. ea. l. in prin. ❡ In tex. ibi. Non nocere debere. Nec ob. ſ. ad trebel. l. filiam. in fi. vt ibi patet ex littera. Nec ob. ex. de procura. c. licet. li. vi. quia alius caſus eſt. ❡ Nec ob. ēt quod ibi no. in glo. qꝛ ſilr alius caſus eſt. ſ. de electo ad prelaturam qui renunciauit: nam adhuc acceptare poteſt: electoribus in eadem voluntate manentibus. Et no. bene hoc qꝛ qualitas iuncta verbo ſignat neceſſario ſm̃ tempus verbi: ſic. ſ. de noxa. l. in delictis. §. ſi extraneus. Et ideo ſi ſtatutum dicit ꝙ poteſtati non poſſit dari aliquod inſignum cõis: prout eſt peruſij: intelligitur dum poteſtas eſt: ſed finito officio non datur ſibi vt poteſtati: ⁊ ideo dari poterit. Et hoc intellige niſi alia mens ſtatuentium fuerit: ſicut cõiter eſt in quolibet ſtatuto. ita cauente: nam ſolent dari arma vel iſignia officio durante que dantur in ſignum honoris ⁊ optime adminiſtrationis finite: non aũt adminiſtratione durante: cum poſt inſignia poſſet eſſe improbus ⁊ officialis peſſimus. ❡ In glo. in verbo. Ceſſat. ibi. Reuocat per cõdictionẽ indebiti. hec vera. ❡ In glo. in verbo. Debere. ibi. l. i ❡ Solu. dic ꝙ nihil facit. qꝛ ibi renunciatio iuris de futuro fuit facta per pactum: hic aũt interceſſit ſimplex ⁊ nudus conſenſus. ❡ In ea. ibi. l. in diem. ſolue ꝙ hic conſenſit eo tempore quo conſentire poterat. ibi ſecus. ❡ In ea. ibi. Et. ſ. de euic. l. vendicantem. ſed ibi ē rõ qꝛ venditor de euictiõe tenetur: heres aũt qui hic ſimpliciter conſenſit: non tenebatur de euictione. ❡ In ea. ibi. Si fundũ. §. aliena. ſolue ꝙ ibi qui conſenſit: habebat ius in re: hic non. Uel hic voluntas preceſſit: ibi ſequuta fuit ſm̃ omnes. ❡ In ea. ibi. Uel parum ante. ſ. heres conceſſit vt legatarius poſſionẽ apphẽderet. Ang.

Si due. Si pl'es res legate fuerũt: ⁊ vna occupata eſt ex voluntate heredis: altera võ non: vel pars vnius occupata eſt ex voluntate: ⁊ altera non: quatenus occupatio ex voluntate heredis p̃ceſſit: ceſſat interdictum: ⁊ pro reſiduo non. h. d. ❡ In tex. ibi. Nam pars ſola. probatur hic ꝙ delictum cõmiſſum circa rem: non egreditur ipſam rem: ⁊ ideo ſi heres ſubtraxit rem vnam: illius rei perdit falcidiam: non aliarum: de quo in. l. reſcriptum. ſ. de his qui. vt indig. ⁊ in §. ſi võ non fiat. in auct. de here. ⁊ fal. per glo. ⁊ Jaco. de bel. colla. i.

Prodeſt autem. Siue ab initio legatarius icẽperit poſſidere volũtate heredis: auctoritate propria poſſeſſionem intrando: ſiue poſt eam apprehenſam heres habuerit ratum: ceſſat hoc interdictum ēt ſi heredem penituerit ex poſt facto. h. d. ❡ In glo. fi. ibi. Hic vtriuſqꝫ. de hoc dic vt. j. de fur. l. qui ea mẽte. ⁊ in regula quod ſemel placuit. de reg. iur. in. vi. per Dy. ⁊. l. quotiens vtriuſqꝫ. j. de regu. iur. ⁊ vide quod no. in. c. licet. de procura. in. vi. qd̃ allegaui. ſ. ea. l. §. quod ait pretor. el. ij.

Si alter. Diſſentienti competit interdictũ: conſentienti non. h. d. ❡ Et eſt caſus ꝙ ſi duo ſcholares ſtant in domo: ⁊ vno permittẽte tertius domũ ingreditur diſſentiente altero: qui diſſentiens agere poteſt contra ingredientẽ. Si tamẽ tertius eẽt honeſtus non credo contradicenti actionẽ cõpetere. Secus ſi eſſet inhoneſtus vt leno vel ganea: vt no. glo. in. l. non aliter. ſ. de vſu ⁊ habita. ⁊ vide. ſ. cõmu. di. l. ſabin⁹ Et facit iſte. §. ad. q. no. per Guil. in. l. cõis libertus. ſ. de in ius vo. ⁊ C. de liber. ⁊ eo. lib. l. fi. ſ. ꝙ quando cõmunis libertus cõmittit ingratitudinem contra vtrũqꝫ patronum: ⁊ alter vult eum reuocare in ſeruitutẽ: non ſibi interdictũ competit: qꝛ conſenſus vnius heredis alteri nocere non poteſt. Ang.

Quod ait pretor. Nõ dicitur ſatiſdatũ ab herede de preſtando legatũ vel fideicõmiſſũ adueniente cõditione vel die vt ſic ei competat interdictum contra legatarium qui occupauit legatum auctoritate propria niſi p̃ſeueret ſatiſdatũ. h. d. in terminis ⁊ in ſũma. ❡ In tex. ibi. ſ. vt ſi non perſeueret cautum. hoc eſt generale in omnibus pretorijs ſtipulationibus que officio iudicis interponuntur: nam imediate cum ceſſat cautum: ſubeſt equitas propter quã debet caueri: vt hic: ⁊. l. in omnibus. j. de preto. ſtipula. Secus aũt ſi quis fideiuſſorem preſtare teneatur ex contractu. puta qꝛ promiſit. nam lꝫ fideiuſſor efficiatur non ſoluendo: periculum nois pertinet ad creditorem: ⁊ obligatio de preſtando fideiuſſorem ē funditus diſſoluta: ergo non reuiuiſcit: caſus eſt. j. de ſolu. l. pupilli. §. ſoror. ❡ In tex ibi. Niſi ſatiſdatum ſit. cum a legatario ſit

gatario ſit petitus fideiuſſor: alias ſecus: vt. j. l. proxi. §. i. que videtur contraria. Ang.

Satiſdatum. Satiſdatio de legato preſtando adueniente conditione vel die intelligi preſtita ſiue ipſo iure ſiue ex cautione legatario actio competit: ſiue ei poſſit acquiri per actionem mandati. h. d. Et vtilis eſt iſte. §. vt. j. dicam. ¶ In tex. ibi. Acquiri poſſit. ⁊ ſic patet aperte q᷑ etiam in ſtipulatione pretoria non acquiritur actio dn̄o ipſo iure: ſed opus eſt ceſſione: quam dn̄s implorat ſibi fieri per actionem mandati. Argumentum eſt ḣ. j. de preto. ſtipula. l. in omnibus. ſ. q᷑ acquiratur ipſo iure. Ibi glo. ſoluit ⁊ male. Dic q᷑ acquiritur ipſo iure in ſubſidium ſm̄ q᷑ in alijs caſibus ſimiliter acquiritur ipſo iure: qui no. in. l. i. C. de actio. ⁊ obli. dic vt ibi. Et hic eſt caſus in terminis q᷑ ille qui tenetur alicui fideiuſſorem preſtare: dicitur implere contractum ſiue fideiuſſorem preſtet ei pn̄ti ⁊ recipienti: ſiue procuratori recipienti nomine eius: ⁊ de hoc vidi iam multos dubitare: ⁊ ideo tene menti. Ang.

Si quarundam. Si ſatiſdatio de legato preſtando eſt preſtita pro quibuſdam rebus legatis: ⁊ pro alijs non: contra legatarium competit interdictum pro his rebus pro quibus ſatiſdatio eſt preſtita: pro reliquis autem ceſſat. h. d. ¶ Et iſte. §. eſt argumentum q᷑ condemnatus per arbitrum ſub pena ad dandum certas annuas quantitates pecuniarum: incurrit penam ſi vnam non dat licet reliquas det: ſic facit. ſ. famil. hercis. l. heredes. §. cui ea. ⁊ de reb. dub. l. ſi is qui ducentum. §. pe. ⁊ fi. Ang.

b **Iuerſum.** Fideiuſſor de preſtando legatum adueniente conditione vel die: intelligitur fideiuſſiſſe etiam in partem accreſcentem iure coniunctionis vel alluuionis. h. d. ¶ Et eſt iſte. §. optimum argumentum q᷑ ſi caſtellanus dedit fideiuſſorem de reſtituendo arcem: q᷑ arce poſtea creſcente. vt quia amplior facta eſt: ita teneantur fideiuſſores pro augmento ſicut pro arce principali: conſiderato q᷑ iſtud augmentum eſt ita coniunctum. ¶ Item eſt argumentum q᷑ ſi rex conceſſit beneficium aliquibus ciuitatibus regni ſui: q᷑ ſi ille ciuitates ſunt aucte: q᷑ illo beneficio gaudeat augmentum quo ciuitates principales: ⁊ hoc diſputauit Iac. de bel. in terminis. ⁊ diſputationem poſuit in corpore de. ¶ Item eſt argumentum ſm̄ Ray. q᷑ qui promiſit pro vulnere vt fideiuſſor ⁊ teneatur: ſi ex eo poſtea mors ſequuta ſit: d. quo. ſ. de dam. infec. l. dam̄i. la grande. §. ſi is qui. ⁊ ad. l. acquil. l. ait lex. ⁊ huic ſcripture. §. i. eo. ti. Ang.

Quod ait. Heres non dicit offerre ſatiſdationem de preſtando legatum adueniente conditione vel die niſi petatur ab eo. h. d. ¶ Et eſt notabilis. §. ⁊ glo. ſignat hic plura contraria: dicemus in ea. ¶ In tex. ibi. Ut ſatiſdatur: vt ſibi detur hoc interdictum: nam heredi neganti ſatiſdationem preſtare: denegatur hoc interdictum pro illa re dumtaxat pro qua ſatiſdare recuſat. vt. ſ. l. proxi. §. fi. Ceſſat ergo hoc interdictum contra legatarium occupantem legatum auctoritate propria ſi heres ſatiſdare recuſat de preſtando legatum: vt hic. Ceſſat etiam ſi ſatiſdat: ⁊ ſatiſdatum non durat ex quo hec ſtipulatio eſt pretoria: vt. ſ. l. proxi. §. quod ait. el. ij. Ceſſat etiam ſi heres poſt hereditatem aditam conſenſit legatario vt auctoritate propria legatum occupet ⁊ vt. ſ. l. proxi. §. quod ait pretor voluntate. Ceſſat etiam vbi teſtator dedit poteſtatem legatario occupandi propria auctoritate. vt. l. titia. la. i. §. i. ſ. de lega. ij. Ceſſat etiam vbicunque certum eſt non iminere falcidiam: vt. ſ. l. proxi. in prin. ⁊. §. rediguntur. ⁊ tetigi quedam de his in. d. §. quod ait. el. ij. ¶ In tex. ibi. Non ergo offerre debet. argumentum ḣ. ſ. de fideicom. liber. l. ſi quis rogatus. vbi debitor offerre debet: nec debet expectare interpellationem. Solue vt ibi. in glo. Uel dic q᷑ ibi ſpeciale libertatis fauore. Item ḣ. ſ. de lege cōmiſſo. l. iiij. §. fi. Solue vt ibi. Item videtur ḣ. j. de fideiuſ. l. ſi dubitet. in prin. vbi quis dicit ducere fideiuſſorem ad tribunal. Sed intellige illam. l. ſecundum iſtam. ſi interpellatus exiſtit. ¶ In glo. i. ibi. l. ſi fundum.

iſta ⁊ precedentes loquuntur quando dies erat appoſita ad aliquid dandum vel faciendum: vnde non eſt neceſſe debitorem interpellari: quia dies tunc interpellat pro homine vt in contrarijs. ¶ In ea. ibi. l. fi. in prin. Sed illam intellige ſm̄ iſtam: ⁊ ſic non obſtat: immo concordat. ¶ In ea. ibi. l. i. §. non exigit. ille. §. concordat: non autem contradicit. ¶ In ea. ibi. De luitio. pig. l. fi. potes dicere q᷑ vbi quis tenetur fideiuſſorem preſtare vel aliud facere vt ſibi naſcatur actio ⁊ ſic implementum eſt cauſa natiuitatis actionis: ⁊ tunc quis debet offerre non autem interpellari: vt. l. iulianus. §. offerri. ⁊. l. qui pendentem vendemiam. ſ. de actio. emp. ⁊. l. ſi rem alienam. §. om̄es. ſ. de pig. actio. Sed vbi implementum non eſt cauſa natiuitatis actionis: ſed operetur hoc ſolum vt agens non poſſit repelli: tunc non debet quis offerre: niſi interpelletur ab homine vel a lege: puta quia dies fuit appoſita: ⁊ ita intellige hic: nam eo ipſo q᷑ legatarius occupauit legatum auctoritate propria: natum eſt ſibi hoc interdictum heredi contra eum: ſed non cum effectu: niſi ſatiſdet de preſtando legatum. ⁊ ideo ſatiſdationem offerre non debet niſi petatur ab eo: ⁊ hec eſt veritas: ⁊ nunc intelligis om̄es leges loquentes de materia. Ang.

Ex hoc interdicto. Legatarius non reſtituens legatum occupatum auctoritate propria condemnatur heredi ⁊ bonorum poſſeſſori. in eo quod eorum intereſt. h. d.

Si legatarius. Contra legatarium contentum de repromiſſione heredis de ſoluendo legatum competit interdictum ſicut ſi ſatiſdatio preſtita fuiſſet: ⁊ idem ſi fuit contentus pignoribus. h. d. Ang.

Si per legatarium. Ultima mora vocet: ⁊ tam ex parte actoris q᷑ rei purgari poteſt vſque ad litem conteſtatam. h. d. Cum primo dicto concordat. l. illud. ſ. de pericu. ⁊ cōmo. rei vendi. Cum ſcd̄o q᷑ vſque ad litem conteſtatam. concordat. l. ſi inſulam. j. de verb. ob. Et iſtam materiam purgationis more vltra alios doc. ⁊ per alios terminos declaraui pulchre in repetitione quam feci bononie de dicta. l. ſi inſulam. de verbo. oblig. ¶ In tex. ibi. Tenetur interdicto: niſi poſtea ante litem conteſta. cum peniteat vt hic ſequitur. in. v. ſed ſi forte. Ang.

¶ Ne ius fiat ei qui in poſſeſſionem miſſus eſt. Rubrica. Practicam huius tituli vide in Spec. in ti. de eo qui mit. in poſ. cau. rei ſeruan. in. v. porro. miſſus eſt in poſſeſſionem in. ij. colum. ⁊ ſeq. in. iiij. parte.

N gloſa rubrice.

i ibi. Et eſt prohibitorium ⁊ reſtitutorium: ⁊ per conſequens poteſt dici hoc interdictum mixtum: vt ſic ſit quandoque adipiſcende: quandoque recuperande: ⁊ quandoque retinende: vt dixit glo. in. l. i. in fi. ſ. de interdic. nam ei qui iuſſus eſt poſſeſſionem intrare: ⁊ prohibetur ne intret: competit hoc interdictum: ⁊ hoc reſpectu poteſt dici adipiſcende. Item ei qui eſt etiam miſſus ⁊ eſt expulſus: adhuc competit hoc interdictum: ⁊ per conſequens poteſt dici q᷑ ſit recuperande. Item is qui non eſt expulſus ſed eſt turbatus: agit hoc interdicto: ⁊ hoc reſpectu poteſt dici q᷑ ſit retinende. Sed tamen proprie ⁊ ſtricte non eſt adipiſcende: nec recuperande: nec retinende: quia hoc interdictum competit imiſſio vel imitti iuſſo ex primo decreto quem conſtat nullatenus poſſidere. vt. l. iij. in fi. ſ. de acquir. poſ. ⁊. l. cum legati. qui. ex cau. in poſ. ea. ⁊. ſ. ti. i. l. i. §. queſitum. tene hoc bene menti. Ang.

a **It pretor.** Iuriſconſultus hic reſtat ſolum verba pretoris vſque ad. §. hoc interdictum. ⁊ ideo non ſummatur. ¶ In tex. ibi. In eum. Nota bene quia pretor loquitur in perſona tertia: ⁊ ſolitus eſt in quolibet interdicto loqui in ſcd̄a perſona: eo q᷑ interdictum dicitur quia inter duos dictum.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

Hoc interdictum. Per hoc interdictum prouidet imiſſis ex primo decreto re ipſa vel verbo. h. d. ¶ In tex. ibi. Miſſos tueretur. nam non minor eſt virtus querere ꝙ parta tueri: vt in auct. vt hi qui ob. §. qm̄ aūt videmus. colla. vi. ⁊. l. ij. §. poſt originē. ff. de ori. iur. Et attende bene ꝙ qui ſūma diligentia ⁊ ſollicitudine acquiſiuit: feruentius id tueri procurat ꝙ patrimonium antiquorū: tex. eſt in. l. ſi quid bello cōiuncta glo. ff. de capti. ⁊ poſtli. reuer.

Eſt autem. Hoc interdictū coheret dominum prohibentem ⁊ alium quemcūq;. h. d.

Hec actio. Iſtud interdictum iuuat expulſum ⁊ prohibitum poſſeſſionē intrare. h. d. Et nō. bene q: lꝫ violentia nulla manualiter inferatur: tamen uis inferri dicitur per prohibitionem verbalem. Et ideo ſtatutum puniens violentiam inferentes laboratoribus ⁊ colonis: habebit locū ſi prohibent laboratores ⁊ coloni ne intrent poſſeſſionem ad laborandum. Ange.

Si quis. Interdictum hoc requirit prohibentis dolum vt teneatur: ceſſante ergo dolo: ceſſat interdictum: ſiue iuſta cā ſiue iniuſta cā motus quis prohibuerit: dūmodo dolus abſit. Et idē eſt in omni lege exigente dolum verum: vt ceſſet eius diſpoſitio: ſiue iuſta ſiue iniuſta rōne motus quis fuerit. vt in legibus hic alleg. in glo. ⁊. ff. de libe. cau. l. igitur. §. poteſt ⁊. C. ad. l. fabi. de plagia. l. plagij. la. ij. ¶ In tex. ibi. Suam putabat. ſ. rem in qua miſſio erat fienda vel facta. ¶ In tex. ibi. Uel ſibi obnoxiam. i. obligatā. Ang.

Hec uerba. Prohibens tenetur prohibito ad intereſſe: ⁊ ideo ſi intereſſe ceſſat: non habet locum interdictum: ⁊ decretum interpoſitum ex falſa cauſa: nullius momenti eſt. h. d. Concordat cum iſto vltimo. ff. de fideicō. liber. l. cū vo. §. ſubuentū. ⁊. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab his. l. ſcie egreſſe ⁊. ff. qui. ex cau. in poſ. ea. l. fulcinius. §. ſi in diem. ſecus aūt eſt in ſnīa diffinitiua: q: lꝫ ex falſa cā ſit lata: tamē tenet ⁊ de indebito facit debitum ſm̄ Inno. in. c. qm̄ ꝯ. ex. de proba. ad finem. lꝫ aduerſus illam poſſit peti reſtitutio ſi lata eſt ꝯ abſentem: ⁊ hunc articulū declaraui plene in. l. ſeruo inuito. §. cum pretor. ff. ad trebel. dic vt ibi: ⁊ in. l. ſi pretor. §. marcellus. ff. de iudi. Ratio aūt inter decretum ⁊ diffinitiuam eſt: q: diffinitiua fertur cum grandi cauſe cognitione: decretum aūt cū modica. ¶ In tex. ibi. Utilitatē creditoris: de legatario dic vt. j. in fi. huius. l. ¶ In tex. ibi. Tm̄ ei. ſ. creditori. ¶ In tex. ibi. Qui prohibuit: ſiue prohibēs fuerit dñs: ſiue extraneus. vt. ff. ea. l. §. ſed ſiue rei: in fi. §. ¶ In tex. ibi. Prodeſſe hoc edictum. ex eo q: decretum fuit obrepticiū. ergo ⁊c. vt ſupra dixi. Nec ob. ff. de pecu. l. eo tempore, in prin. vt ibi no. in glo. q: actio erat pura lꝫ non exactio. Unum tamen attende ꝙ lꝫ iniurioſa ſnīa poſſit dari: nunꝙ ſperandū eſt hoc vt ibi pꝫ in tex. ¶ In prima glo. ibi. Secus in eo qui exemit. ſ. captum de manibus familie: nam tenetur ei qui fecit eū capi pro eo quod in litem iurauerit: ⁊ ſic non continet intereſſe merum ex quo iuratur in litem. Et iſtā glo. habui de facto bononie ⁊ fuit queſtio multum ardua: q: allegabaſ ꝙ qui facit aliquem capi vt debitorem ⁊ incarcerari: non erat debitor ⁊ ille exiuerat de carceribus culpa ⁊ negligētia cuſtodum. ¶ In glo. Si ergo poſſeſſio. ibi Non conſequitur plus debito ſm̄ Azo. optimum argumentum. ꝙ ſi culpa cuſtodum carceratus fugit de carcere non tenentur creditori in plus ꝙ ipſe debitor fugiens tenetur. ⁊ ſimiliter hoc vidi de facto bononie. ¶ In ea. ibi. l. ſi quis dolo. §. i. Idem nō. j. ea. l. §. fi. in verbo penalis. ⁊ in. l. ſi quis dolo. §. i. ff. de re iudi. ⁊ eſt veritas quando obligatio propter delictum eſt ꝯcta ad merum intereſſe: ⁊ ipſū intereſſe ſoluitur: quod intereſſe nō differrebat ab eo quod erat in obligatione primitiua: q: illa obligatio ēt erat in genere conſtituta. Sed quando differt: puta q: primitiua conſiſtit in ſpē: tertius aūt delinquens ſoluit extimationē eius: tunc non liberatur debitor principalis: ſecus ſi ſoluneret ipſe debitor: q: litis extimatio: ſilis eſt emptioni: vt l. litis. ff. pro empto. ⁊ hoc tenuit glo. in. d. §. i. ⁊. j. de vi ⁊ vi ar. l. i. §. quotiens ¶ In glo. Niſi forte. Dy. indiſtincte reprobat hanc glo. ⁊ concludit ꝙ ſiue competat actio ex qua ſolutum repeti non poteſt: ſiue ex qua repeti poteſt: indiſtincte decretum ſit obreptitium: ⁊ ideo non iuuat imiſſum deſtinatum vel re. Et hoc placet in decreto. Sed ſi ſnīa diffinitiua eſt lata ob falſam cauſam ⁊ tenet: qō qm̄ ſit: dixi ſupra: tunc decretū de imittendo non ē obreptitium: ⁊ ideo iuuat imiſſum ⁊ imitti iuſſum: ⁊ ita intelligo Ja. de are. qui ſuſtinere voluit hanc glo. Ang.

Hoc edicto. Doli nō capax nō tenet h interdicto: ⁊ ex facto tutoris in pupillum ⁊ in ipſum tutorem hoc interdictum dirigitur. h. d. ¶ In tex. ibi. In pupillum. conſentientem tutori vt vim adhibeat: ⁊ ceſſat omne contrarium. ⁊ ita tenet glo. in. l. ſi quis miſſum. in prin. ff. de dā. infec. vel debet dari ēt in pupillum non conſentientem violentie: ſed liberatur actionem cedendo ꝯ ipſum tutorem: ⁊ ſic non ob. j. de reg. iu. l. neq;. la. ij. ⁊ hec fuit ſubauditio. hu. quā glo. tenuit ibi ⁊ hic: ⁊ ideo in lr̄a dum dicit. Si modo ſoluendo ſit tutor. ſupplendum eſt maxime: nam idem ſi ſoluendo non ſit ex quo liberatur actionē cedendo: ⁊ hoc tenuit glo. in. d. l. neq;. ⁊ nō. in. d. l. ſi quis miſſum. ⁊. d. §. quotiens. ⁊ quantum ad illum articulum an pupillus teneatur ex delicto tutoris nō. plene in. d. l. neq;. Ang.

Si domini. Si voluntate patris vel domini prohibitio facta eſt ei qui iure in poſſeſſionem eſt miſſus vel ēt introibit: tam ꝯ patrem ꝙ dn̄m competit interdictum. h. d. Ang.

Hanc actionem. Actio ex iſto edicto deſcendens penalis eſt: ⁊ ideo poſt annum non competit: nec contra heredes aut ſucceſſores: niſi in eo quod ad eos peruenit heredibus aūt ⁊ ſimilibus bene datur: fallit imiſſo vel imitti iuſſo ex cā legatorum: q: non ſolum contra prohibentem ſed contra heredes vel eius ſucceſſores competit hoc interdictum. h. d. in terminis ⁊ in ſūma. ¶ Quare aūt competat hoc interdictum contra heredes prohibentis ex cā legatorum imiſſum introire: vel poſtꝙ intrauit detinere: littera hic ponit rōnem in vſi. nam cum. Et eodem modo dicas in cā damni infecti: vt contra heredes prohibentis detur interdictum hoc ⁊ illud: rō aūt ponitur in. l. ſi quis miſſum. §. actio. ⁊. l. iiij. §. an tamen. ff. de dam. infec. ⁊ dicam tibi verbo. ¶ In tex. ibi. Cum ſit penalis. ſ. ex parte conuenti: ſed rei perſequutoria ex parte agentis. vt. ff. de interdic. l. iij. ſm̄ Dy. ⁊ Ray. hoc aūt patet ad ſenſum q: hec actio proponitur per agentē ad id, quanti ſua intereſt. vt. ff. eo. §. hec vba. Illud ğ abeſt agenti: ⁊ ſic non eſt penalis ex parte ſua: ſed bene eſt penalis ex parte conuenti cui nihil adeſt. Et hoc eſt verū ſi prohibens erat extraneus. Sed ſi erat ipſe debitor iſ ꝯ quem fiebat imiſſio: ēt ex parte ſui penalis non eſt: q: adeſt ſibi poſſio: ⁊ ſoluendo debitum verum liberaſ ab interdicto: vt hic nō. in glo. ⁊ in. d. §. hec verba. in. v. intereſt. ¶ In tex. ibi. Ad eos peruenerit. niſi lite cōteſtata cum defuncto: defunctus deceſſerit: vt. C. ex delic. defunc. l. vnica. Et ſic patet ꝙ quando dolus qui purgatur per interdicta que ſunt actiones perſonales in rem: non propterea eſt actio tranſitoria in heredē: niſi heres poſſit ſe liberare ab interdicto per preſtationem eius quod erat in debito primitiuo: ſm̄ ꝙ pꝫ in cā damni infecti ⁊ legatorum eo modo quo dixi. vbi aūt dolus purgaſ per actionem deſcendentem ex ꝯctu vel quaſi: eſt tranſitoria in heredes: vt. l. ex depoſiti. j. de act. ⁊ obli. ⁊ nō. plene i l. ſi hominem. §. datur. ff. depoſi. vbi vo purgari poteſt ſolum offō: non eſt actio tranſitoria in heredes niſi lite cōteſtata: caſus eſt in. l. ſi in rem. la. ij. ff. de rei ven. tene menti. ¶ In glo. Penalis. ibi. Quod nō placet ſm̄. hu. ⁊ bene: cum diſtinctione tamen quā dixi. ff. in. §. hec verba. i verbo intereſt. vbi glo. idem tenet. ¶ In glo. fi. ibi. Ergo idem debet licere. ⁊ bene ſm̄ Ja. de raua. Sicut ergo heres vniuerſalis prohibentis: euitare poteſt hoc interdictum ſatiſdando: ſic ⁊ ſucceſſor ſingularis prohibētis.

¶ In ea.

¶ Jn ea.glo.in fi.vt pꝫ.j.eo.l.ſi.in prin. ⁊ in.l.ſi quis. ſ.de dam.infec. Et conclude ꝙ non imiſſio fit qꝛ nō tenetur cautione preſtita: ſatiſfacere reus: ſi qꝛ non ſatiſdatū ſit ſatiſdatiōe pſtita ſatiſfecit: ſi qꝛ nō ſoluit: ſolutio ē neceſſaria: ⁊ tunc debet de poſſeſſione diſcedi cum ſatiſfactum eſt cauendo: propter quā imiſſio deſiderata eſt: ⁊ tex.eſt melioꝛ qui ſic in iure in.l.ſi pecunie.§.fi.ſ. vt in poſ.legato. Ang.

q Uo quis. Hec verba conuenti ea res erit: ad pſonaꝫ domini referuntur non procuratoris vel geſtoris: ⁊ hoc interdicto tenetur probibens noīe ſuo aut ēt alieno.h.d. Ang.

s J quis miſſus. Jn pſtāte probibiti eſt vti hoc interdicto ſi non eſt in poſſiōnē miſſus: vel vti auctoꝛitate pretoꝛia per quaꝫ expeditius occupat poſſionem.h.d. ¶ Jn tex.ibi. Sed melius ⁊ c̄.nō.bene: non debet res trahi per longuꝫ vbi expeditius fieri poteſt: ⁊ ideo omnes euitatur circuitus: vt.l.dſis teſtō.ſ.de condi.indebi. ¶ Jn glo.iij.ibi. Puta captis pignoribus. Nō.bene remedia que debent exerceri contra eum qui non patitur in ſuam poſſionem intrare auctoꝛitate pretoria vel ēt aliena: nam pōt pignus accipi ⁊ mulctari: ⁊ de facto poſſionem intrare cum nunciis ⁊ officialibus pretoris. ¶ Jn glo.i. Officio vt modo dixi.ibi. Niſi forte a papa.ꝯrium huius glo.nō.gl magna.in.l.a diuo pio.in prin.ſ.de re iudi.ſ.ꝙ de iure ciuili ēt de legatus a papa vel a principe ſuam ſniam non exequitur ⁊ illa eſt vera ꝙ non exequitur manu militari ⁊ per violentiam ſm Jnno.extra.de priuile.c.cuꝫ olim.in verbo per portarium. ⁊ ideo iam de facto obtinui in cā heugulini ꝯ quendam dn̄m xpoforum eius conſortem. Sed excōmunicando: interdicendo: mulctando ⁊ bāniendo bn̄ poteſt exequi: ⁊ ita procedat opinio huius glo.quod tenementi. ¶ Jn glo.fi.ibi. Uel aliter vt ibi.qꝛ ibi immiſſus dolo malo tranſtulit poſſionem in alium: vnde ꝯ illū alium pretor non ſuccurrit via extraoꝛdinaria ſed oꝛdinaria tm̄ hic vera. Ang.

Conſtitutum. Si heres non cauit ō legato preſtando adueniente conditione vel die poſt lapſum ſex menſium poteſt legatarius imitti in tenutam bonoruꝫ heredis: ⁊ contra eum ⁊ alium probibentem locum habet hoc interdictum.h.d.

Cum pretor. Etiam mulier ſi iuſſa ſit poſſionem intrare noīe ventris: pōt ꝓponere hoc interdictum ⁊ ēt actionem in factum ad creditorum exemplar.h.d. ¶ Jn tex.ibi. Uētrem.i.mulierem ventris nomine. ¶ Jn tex.ibi. Admittit.ſ.deſtinatione: ſed nō admittitur. ¶ Jn tex.ibi. Magis ꝙ̄ interdicto.hic nō.pro eo quod nō.ſ.de interdi. in rubrica.ſ.ꝙ actio in factum concurrit cum interdicto: ⁊ ſic interdicta hodie non ſunt ſublata: lꝫ quidam dixerint contrarium ⁊ male. Ang.

Sed ſi mulier. Sicut mulier aſſerēs ſe pregnantem adiuta aliquo argumento mittenda eſt in poſſione vētris nomine: ita fortius eſt tuenda.h.d.

p Er interdictum. Jmmiſſo vel imitti iuſſo ex cā damni infecti aut ēt ex alia pretor ſubuenit per hoc interdictum.h.d.in ſumma.l.tota. Et intellige quando nō cauens vel non ſatiſdans de damno infecto prohibet: Sed ſi offert ſe paratum cauere vel ſatiſdare vbi eſt ſatiſdatio oportuna: repellitur exceptione agens hoc interdicto: vt hic in v̄.Siue ergo. ⁊ nō.ſ.eo.l.i.in fi. ¶ Jn v̄ſi. Pretor in eū ibi. Miſſus eſt.vel imitti iuſſus ex cauſa damni infecti. ¶ Jn tex.ibi. Judicium.ſ.in factum ex hoc edicto deſcēdens. ¶ Jn tex.ibi. Mitti deſiderabat.propter contumaciam aduerſarij. ¶ Jn tex.ibi. Deſiderabat.ex cauſa damni infecti. ¶ Jn tex.ibi. Damnum interim: ſecus ſi in negligentia fuiſſet in cautione preſtanda: nam dānum interiꝫ contingens non pertinet ad dominuꝫ domus ruinoſe: ſed ad eum qui dānum paſſus eſt: ſi tamen dn̄s rudera tollere velit: cauere eum oportet de omnibus tollēdis: ⁊ etiam de damno infecto: vt.ſ.de dam.infec.l.ꝑtoꝛ.§.fi: ⁊.l.hoc amplius.in prin. Ang.

¶ De tabulis exhibendis. Rubrica.
Practicam huius ti.vide in Spe.de fide inſtru.§.i.in.v̄.porro.ſi tua intereſt.in.iiij.parte.

p Retor. Jſtud principium non ſummatur.qꝛ recitātur verba edicti pretoris. ¶ Jn glo.i.in fi.ibi.l.fi.Simile nō.in.l.i. in prin.ſ. quēadmo.teſta.ape. ¶ Jn glo. Quid ſi dolo.in fi.ibi.§.proinde.So.Dy. ꝙ ſi extraneus doloſe noluit apprehendere: non tenetur qꝛ nō tenebatur apprehendere: ⁊ ita loquitur precedens opi. Secus ſi heres ſcriptus dolo eum apprehendere voluit: qui tenebatur adimplere voluntatem defuncti: ⁊ ſic non ob.§.perinde.ꝑ hoc.ſ.de aqua plu.ar.l.i.§.deniqꝫ. ⁊.ſ.ſi quis omnis cau.teſta.l.i.§.pe.

Si quis forte. Qui confitetur apud ſe tabulas teſtō eſſe: nec cām allegat quare non debeat exhibere: iubēdus eſt exhibere: ⁊ ad exhibendum dilatio eſt preſtanda: ⁊ ſi negat ſe exhibere poſſe vel oportere: per hoc interdictum ſuccurritur ꝯ eum.h.d.in terminis ⁊ in ſūma. ¶ Jn tex.ibi. Penes ſe eſſe teſtm̄.nec cām allegat quare non debeat exhibere: ⁊ ideo in hoc primo caſu quo non allegatur cā: fit preceptum ſm formam legis.ſi debitori.ſ.de iudi.quando aūt allegatur cā: recurritur ad hoc interdictuꝫ lꝫ glo.i.hic dicat ꝙ in primo caſu ſuccurritur agenti per interdictum quēadmo.teſta.ape. Sed tene quod dixi. ¶ Jn glo.fi.in verbo.i.ſi dicat.ibi. Sed hu. dixit. tu aūt dic vt.ſ.qꝛ fit preceptum habenti ⁊ non alleganti cauſaꝫ quare non debeat exhibere. Ang.

Hoc interdictum. Per hoc interdictuꝫ ſuccurritur petenti exhibitionem teſtamēti ⁊ omnium pertinentium ad cām teſtamēti: ⁊ debet fieri exhibitio ſiue teſtm̄ valeat ſiue non: ⁊ ēt ſi ruptum, dicatur aut falſum: ⁊ ſiue dicatur teſtm̄ vltimum ſiue primū: ⁊ ſiue dicatur illū fuiſſe teſtabileꝫ qui condidit ſiue non.h.d.vſqꝫ ad.§.hoc interdictum. ¶ Jn glo.que incipit. Jn hoc eſt.ibi. Prima placet: ⁊ eaꝫ tene: ⁊ ita nō.in.d.l.ſi.allegata in gl. ¶ Jn glo.magna.ibi.Solu.cum habet: hec eſt vera: ⁊ eam tenent vltramontani: ⁊ pro ea fuit quod no.in.l.ij. ⁊ fi.C. de edic.di.adri.tol. Et ex his habes an ſi notarius conficit teſtamentū, falſum vel imperfectū teneatur lege cornelia: ⁊ tenetur ſi teſtm̄ peccat ſolum in materia: ⁊ idem ſi in forma: ſi tamen tale peccatū pōt afferre preiudiciuꝫ alicui: alias ſecus: de quo per Bar. ⁊ per me in.l.ſi quis legatum.j.de fal.dic vt ibi. ¶ Jn ea.ibi. Alij dixerunt ꝙ pro imperfecto ⁊ falſo. ⁊ hec ſolutio vera eſt ꝙ vbi ē duplex vicium.ſ.falſitatis ⁊ imperfectionis talis que eſt in forma ita ⁊ taliter ꝙ falſitas non pōt preiudiciuꝫ cuiꝙ̄ afferre: non habet locum hoc interdictuꝫ: nec lex cornelia. ¶ Jn ea.ibi. Tu dic ſm Azo.imo tene ſolutioneꝫ primā cui ſatis eſt conformis hec: qꝛ quando teſtm̄ eſt imperfectum eo ꝙ non ſignatum vel ſigillatuꝫ apparet euidens peccatum forme: ⁊ ideo non habet: locum interdictū nec lex cornelia: ⁊ retulit ſe ad teſtm̄ in ſcriptis.

Hoc interdictū. Uerbum reliquit in aliqua diſpoſitione prolatum ad vltimam voluntatem refertur.h.d.cum.ll.ſequentibus. Et facit.ſ.de ſerui.l.ſi cui.in ꝓn. ⁊.C.de ſacro ſan.eccle.l.iubemus.la.ij.in fi. ⁊ no. hunc tex. Ang.

l Ocum. Teſtm̄ pluribus codicibus ſcriptum eſt vnuꝫ ⁊ ꝓ quolibet ad exhibendum agi poteſt hoc interdicto.h.d. ⁊ concoꝛ.j.de bo.poſ.ſm tabu.l.i.§.ſed ſi in duabus. ¶ Jn glo.i.ibi. Legi poſſit teſtm̄. alias

ceſſat hoc interdictum. vt. ſ. de his que in teſ. delen. l. i. Jaco. de are.

Si tabule. Contra depoſitarium teſtamenti: ⁊ ꝯ deponentē agi poteſt hoc interdicto vt exhibeātur tabule. h. d. ¶ In gl. i. ibi. §. ſi igitur. vnde extracta eſt autētica qua in prouincia per quā reo conuento ſuccurritur vt denūciare poſſit domino domus de lite mota: vt ſic ipſe conuentus inſtruere poſſit ſe de omnibus defenſionibus quibus vti poteſt: ⁊ ſic illa autētica habet locum ēt in perſonali in rem ſcripta: quod tene menti perpetuo. Et infra duꝫ ſubdit. C. vbi in rem ac. l. ij. no. diligenter ꝙ illa. l. ij. habet locū non ſolum in conuento reali qui vult dominum in iudicio nominare vt ipſe iudicium ſuſcipiat in ſe: ſed ēt in conuento perſonali in rem ſcripta: lꝫ nō habeat locum in mera ꝑſonali ſm Cy. ⁊ vltramon. ⁊ bene. Ang.

Si ipſe teſtator. Teſtatori petenti ſibi exhiberi tabulas teſtamēti ſuccurritur per actionem ad exhibenduꝫ nō per hoc interdictum: ⁊ idem in omnibus qui inſtrumentoꝝ corpora ſua propria eſſe dicunt. h. d. coniuncta glo. ⁊ ceſſat ꝯrium: aſſerenti aūt ſuum eſſe corpus inſtrumenti ex cā hereditaria: bene ſuccurritur per hoc interdictum. h. d. Ang.

Si quis dolo. Contra dolo deſinē teꝫ poſſidere tabulas teſtamenti agi poteſt hoc interdicto ciuiliter ⁊ ſucceſſiue criminaliter: ⁊ non incidit in corneliam falſi qui aduerſus vnum occultauit tabulas teſtamēti: ſed qui aduerſus omnes vt omnino non appareat veritas. h. d. vſqꝫ ad. §. hoc interdictum. Et iſte caſus vltimus non eſt alibi: ⁊ ita practica tu aduocate quando dicas accuſatiōes de falſo ꝯ occultantem aliquod inſtrumētū: vt ſemper in accuſatione narres ꝙ ipſe occultauit animo ⁊ intentiōe vt veritas non appareat: alias ſi dicis ꝙ occultauit mihi vel tibi: non incurrit penam falſi: tene menti perpetuo. ¶ In tex. ibi. Hoc interdicto tenebitur. ſ. ciuiliter. ¶ In tex. ibi. exhibitis tabulis. ſ. per hoc interdictum ciuiliter propoſitum. ¶ In tex ibi. Manifeſtetur allegatur ꝙ probationes facte in ciuili oppitulantur in criminali: ⁊ fortius econuerſo: de quo per Jac. de are. ⁊ Cy. C. de proba. l. ſciant. ⁊ no. in. l. ſi quis a[illegible] fundum. C. ad. l. cor. ꝺ ſi. ⁊. j. de iniur. l. itē apud labeonē. §. idē ait. Ang.

Hoc interdictum. Exhibere eſt facere copiaꝫ apprehendēdi ⁊ deſcribendi: ⁊ apud pretoreꝫ ſignatores teſtamēti debent admoneri vt veniant ad recognoſcēduꝫ ſigna: ⁊ contumaces cohercendi ſunt per eum. h. d. vſqꝫ ad. §. ſolent. ¶ In tex. ibi. Signatores admoniti. Argumentū vt teſtes debeāt moneri ad teſtimoniuꝫ perhibendum: alias eoꝝ teſtimoniuꝫ ſit ſuſpectum: ſic. C. de epiſ. ⁊ cleri. l. preſbyter. de quo vide Bar. in. l. poſt legatum. ſ. de his qui. vt indig. ¶ In tex. ibi. Cohercerī. no. bene ꝙ teſtes nolentes venire ad perhibendum teſtimonium: poſſunt per iudicem cohercerī: dicit glo. per pignorū capturā: ⁊ multarum indictioneꝫ tene menti: qꝛ tota die practicatur. Ange.

Solent. Pro teſtamēti tabulis exhibendis his ſolus agere poteſt qui in eo deſcriptus eſt. h. d. aliorum aūt inſtrumentoꝝ his ſolus captam petit cuius intereſt principaliter: ⁊ qui notariū rogauit vt ſcriberet. vt. l. pretor. §. i. in glo. in verbo meum. ſ. de eden. ⁊ hoc tenet Bar. ſub dubio forte. in. l. inſtra. C. de fideicommiſ. ⁊ iſta queſtio fuit pridie mihi de piſis conſulenda cōmiſſa ⁊ ita tenui. ¶ In tex. ibi. Quicqꝫ in teſtamēto. accipe illud quicqꝫ temꝑate: qꝛ petens exhibitionem tabulaꝝ vel alterius inſtrumenti: non debet habere copiam niſi ſolum particule pertinentis ad euꝫ. l. argentarius. §. i. ſ. de eden. vnde legatarius dꝫ habere tantum copiam legati ⁊ inſtitutionis heredis. Similiter litigās cū aliquo qui dicit ſe tutoreꝫ: debet habere copiaꝫ tutele ⁊ inuentarij. ſ. principij ⁊ finis inuētarij: reliquorum non: que patefienda non ſunt: ne pompa vel paupertas pupilli detegatur. vt. l. quod plerūqꝫ. C. de alimen. pupil. preſtan. ⁊ ibi per Bar. ⁊. l. tutor qui repertoriū. ſ. de admi. tu. Ipſi aūt iudici debet fieri copia totius inſtrumenti vt ſic videre poſſit an debeat procedere: an non: quod tenet idē Bar. in. d. §. i. ⁊ bene. Ange.

Condemnatio. Nolens exhibere tabulas teſtamenti condemnandus eſt agenti ad intereſſe: ⁊ ideo ſi heredi non ſit exhibitio: ad hereditatem eſt extimatio referēda: ⁊ ſi legatario: ad legatum ēt ſi conditionale ſit: nec cogitꝰ legatarius cauere de reſtituendo legatum ſi conditio nō extiterit: ⁊ ſi legatarius ab herede extimationem conſequutus ſit: ab eodem exiſtente conditione legatum non petit: ſecus ſi conſequutus eſt extimationeꝫ ab extraneo qui non exhibuit legatum velit petere ab herede. h. d. vſqꝫ ad. §. interdictum. in terminis ⁊ in ſūma. Et eſt bonꝰ ⁊ notabilis iſte. §. ¶ In tex. ibi. Extimari debet. Hic opponitur ⁊ rñdēdū vt no. Rofre. in libellis in ti. ſi quis fecerit teſtamentū. ¶ In tex. ibi. Referenda eſt extimatio. hic adde qꝺ no. C. eo. l. i. in glo. vbi omnino vide. ⁊ hoc procedit ſi iudex expreſſe iudicat exhibitionem fieri non poſſe per contumaciam rei conuenti. ¶ In tex. ibi. Sic extimandum eſt. huic videtur ꝯ. C. eo. l. i. Sed ſolue vt ibi: habetur ergo conſideratio extimationis legati cōditionalis ſicut ſi eēt purum. Sed huic ob. ſ. de condi. fur. l. ſi ſeruus. in prin. vbi non habetur conſideratio extimationis legati ac ſi eſſet purum: imo habetur conſideratio vt legati conditionalis: ⁊ ideo extimari debet quantum valet illud legatum conditionale cum ſua conditiōe ⁊ per conſequens cum omnibus ſuis ſuperoſſibus ⁊ ſchinellis. Sed ſolue ꝙ ibi ius competebat de pñti heredi a quo ſeruus legatus ſub conditione erat ſubtractus. vnde competebat ipſi heredi ius de pñti quod ſperabatur diſſolui in conditionis euentum: ⁊ ideo ſit extimatio illo modo: hic aūt agenti non competebat. Jus de pñti: ſed ſperabatur competere in futurum: ⁊ ad extinguenduꝫ dictam ſpem non fiebat exhibitio tabularum. ⁊ ideo qꝛ delictum eſt cōmiſſum in ſpe: habetur conſideratio ſpei: ſicut habetur conſideratio rei ſi eſſet pure legata. In ꝯrio vero delictum non cōmittebatur ad extinguendum ſpeꝫ: ſed cōmittebatur in re: ⁊ ideo non pluris extimanda eſt res ꝙ quāntum vendi poteſt: ⁊ iſte eſt verus intellectus. Pro quo facit illud generale ꝙ delictum cōmiſſum in re: non egreditur ipſam rem: de quo. ſ. de his qui. vt indig. l. reſcriptum. ¶ In glo. Sed certe. ibi. Ut per eam augeatur. ſ. vltra ꝙ interſit rōne rei: ſed non vt augeatꝰ vltra ꝙ ſit rōne ſpei. vt. ſ. quēadmo. teſta. ape. l. pe. ⁊ ceſſat ꝯrium de quo. ſ. ex qui. cau. in poſ. ea. l. penul. ¶ In gl. in verbo. Reſtitutorum. ibi. Et eſt ſpāle. imo dic ꝙ conuentus hoc interdicto condemnatꝰ propter dolum: non propter culpam: merito ante exiſtentiam conditionis cōdemnatur ⁊ ſit condēnationis exactio. Sed in aquilia venit culpa ēt leuiſſima qua cōmiſſa non ſit condēnatio nec condēnationis exactio ex quo legatum deletum: erat conditionale: ſed expectatur conditionis euentus: ⁊ tunc agitur ⁊ condēnatio fit. vt in. l. in lege. hic allegata: que intelligenda eſt quando non interuenit dolus: ſed ſolum culpa leuis aut leuiſſima. ¶ Unde conclude ꝙ deletis aut occultatis tabulis teſtamēti in preiudicium eius qui quid in teſtamēto aſcriptuꝫ habebat: ſi occultate vel delete ſūt dolo: contra occultantem ⁊ delentem agitur ſtatim: ⁊ executio ſnie ſtatim fit: ⁊ de legato conditionali vel in diem iudicatur ſicut de puro: ad quod reſtituendum legatariꝰ non tenetur ēt ſi poſt conditio deficit: caſus eſt hic. Sed ſi tabule ſunt delete vel occultate culpa leui vel leuiſſima in caſu predicto: tunc poſſunt probationes fieri ēt lite nō conteſtata de ipſo legato conditionali: ⁊ exiſtente conditione: demuꝫ agi pōt ad legatum ⁊ condēnatoria: tunc debet fieri non ante: ⁊ eius executio fieri: ſic intelligitur. d. l. in lege aquilia. ¶ Interdum aūt obligatio eſt de pñti: ſed ſperatur in futurum ceſſare: exemplum ab herede ſeruus legatus eſt ſub conditione: ⁊ ſeruus conditiōe pendente ſubtrahitur: nam de preſenti cōdictio furtiua competit ipſi heredi extinguenda per conditionis euentum ſub qua legatum fuit relictum legatario: ⁊ tunc ſimiliter

de preſenti

de pñti agi põt. Sed ſi pendēte iudicio ceſſat actoris intereſſe: abſoluitur reus propter deſinentiã intereſſe. Et ſi conditio non deficit: condemnatur reus eatenus quatenus reuera eſt intereſſe ⁊ non vltra: vnde fit extimatio ſerui prout precium inueniri poteſt: ſic loquitur dicta. l. ſi ſeruus. ⁊ hoc ideo quia obligatio eſt de preſenti ⁊ ſperatur deſinere in futurum. ¶ Glo. tamen in. l. metum. §. ex hoc edicto. ſ. q me. cau. circa hunc articulum dubitauit: ⁊ ponit opiniones: ⁊ nihil decidit: veritas eſt: vt dixi: Bar. autem hic reduxit ad quandam breuem diſtinctionem. Sed ego dixi tibi per exempla vt clarius intelligas: habes expeditum primum ⁊ ſcðm punctum huius. §. ¶ In vſi. inde queritur ibi. Si heres idem preſtiterit. ſ. legati extimationem. ⁊ iſtum. §. declaraui. ſ. ti. i. §. ſi quis. vſi. ideo. in glo. dic vt ibi dixi. ¶ In glo. ſi. ibi. l. ſicuꝫ. §. dolo. hanc tenet Dy. ⁊ Bar. eam comprobat. ¶ In ea. ibi. bona fides. de quo per Dy. in. c. bona fides. de regu. iur. in. vi. ¶ In ea. ibi. Vel a diuerſis exigitur. bene tenet Dy. nam ab vno hereditas petitur q poſſidet hereditatem: ab alio petitur extimatio propter contumaciam q nõ exhibet tabulas teſtamenti: vſi obligationũ radices ex diuerſis terminis oriuntur. l. ⁊ an eadem. §. actiones. j. de ex. rei indi. ¶ In ea. ibi. Hic ſpāle q occultat: ad h̄ bene facit quod nõ. j. de vi ⁊ vi arma. l. i. §. quotiens. Tu dic q ibi vnum ⁊ idem exigebatur ab vtroq;: hic autē ab vno extimatio hereditatis vel legati: ab alio legatum vel hereditas: ⁊ hoc approbatur. ſ. de rei ven. l. is qui ſe obtulit. ¶ In ea. in ſi. ibi. ſ. rei ⁊ eſtimationis rei: ⁊ ſic ibi diuerſe ſunt cauſe ⁊ obligatiões: hic vna: ⁊ vide Dy. in. d. c. bona fides. li. vi. ¶ Et q condemnatio in hoc interdicto fit ad intereſſe tm̃: ideo in hoc. §. videre oportet qualiter intereſſe probetur: ex quo non apparent tabule teſtamenti: quibus nõ inſpectis ⁊ cognitis veritas non poteſt diſquiri vt. ſ. de tranſ. l. de his. ⁊. ſ. quēad. teſta. ape. l. i. in prin. dic vt hic per Bar. tex. eſt in. l. argentarius. §. cuꝫ autem. ſ. de eden. Ang.

Interdictum. Iſtud interdictum competit poſt annum: ⁊ heredi ⁊ ceteris ſucceſſoribus. h. d. ¶ Ratio huius eſt quia non eſt penale ex parte actoris cum detur ad intereſſe vt in. §. preceden. ¶ In tex. ibi. Ceteris ſucceſſoribus. ſ. de iure pretorio. Et ex hoc ſumme regulam q lꝫ interdicta ſint annalia: tamen ea que ſunt rei perſequutoria: ſaltem ex parte actoris: ſunt perpetua ⁊ competūt heredibus ⁊ ceteris ſucceſſoribus de iure pretorio. Ang.

s **Si ſint.** Si tutor dolo non exhibet tabulas teſtamenti in ipſm competit interdictum: non aũt in pupillum. h. d. ¶ Et iſtuꝫ tex. declara vt per glo. in. l. neq;. j. de reg. iur. ⁊ per ea que dixi in. l. i. §. hoc edicto. ſ. titu. j. vbi ponitur an pupillus teneatur ex dolo tutoris. h. d.

o **Et tabulis.** Dum pendet hereditatis controuerſia: ad hoc interdictum non recurritur: ſiue ſint eiuſdem nominis litigantes de hereditate: ſiue ēt ſit controuerſia inter ſcriptum ⁊ venienteꝫ ab inteſtato: ne per hoc interdictum fiat preiudicium petitioni hereditatis: ſi lis conteſtata ē in cauſa falſi teſtamenti: agi non poterit interdicto: ſed deponēde ſunt tabule apõ virum idoneum vel edem ſacram. h. d. in terminis ⁊ in ſũma: ⁊ ceſſat omne contrariũ. Et vbi controuerſia inter ſcriptum ⁊ venientem ab inteſtato poſuit Bar. poſt glo. ⁊ reputat ipſe hanc. l. difficilem. ¶ In tex. ibi. De tabulis proferēdis: ita ⁊ taliter q de eis agens diſponere poſſit ad libitum ſuum: merito non proponitur hoc interdictum: q ipſarum tabularum poſſet veritas de facili occultari: ſi aũt non proponeretur iſto modo interdictũ ad hunc finem: ſed ſolum vt daretur copia deſcribendi ⁊ legendi: tunc cuilibet litigantium copia danda eſt: nam cuilibet iuranti ad ſe pertinere ⁊ ſua intereſſe: exhibitio facienda eſt: vt. l. i. in prin. ſ. quemad. teſta. ape. que eſt contra. Et ita intelligendo procedit glo. q duo eiuſdem nominis litigantes erāt. ¶ Poteſt ēt intelligi in ſcripto qui contendebat cum legitimo. ⁊ dicebat ad ſe ex ipſis tabulis hereditatem pertinere: ⁊ tunc ſi veniens ab inteſtato vult intentare hoc interdictum: non poteſt: q ex quo eſt propoſita ⁊ pendet petitio hereditatis: per ſingulare iudicium non debet ei preiudicium aliquod afferri: vt. l. ſi quis libertatem. ſ. de peti. heredi. vnde non eſt bona ratio glo. hic dicentis quia iudicium ē preparatorium: ideo non intentatur: ⁊ pro hoc facit quod habes. j. de vi ⁊ vi arma. l. cum fundum. §. ſi. vbi petitorium ⁊ poſſeſſorium cumulantur: ⁊ tamen poſſeſſorium videtur preparatoriuꝫ petitorij: lꝫ reuera nõ ſit: lꝫ conſultius faciat quis agere poſſeſſorio priuſq̃ petitorio: vt. ſ. de rei vendi. l. is qui deſtinauit. ¶ In glo. ij. ibi. ſm quoſdam. hec vera ⁊ approbatur. ſ. eo. l. i. §. hoc interdictum. vbi dicitur q lꝫ teſtamentum dicatur falſum: tamen hoc interdictum non excluditur: intelligitur enim niſi ſuper falſitate teſtamenti queſtio pendeat per litis conteſtationeꝫ: ⁊ iſta fuit opinio iſtorum. ¶ In ea. ibi. Vel dic. hoc ēt ſuſtineri poteſt quando dicebatur teſtamentum falſum ⁊ funditus inutile ⁊ notorium: ⁊ ſic vitium erat patens: vnde tabule erant inutiles: ⁊ qui eas ſcripſerat licet falſas: non propterea incidebat in corneliã: vt. l. ſi quis legatum. j. de fal. ¶ In ea. ibi. Ad publicam queſtionem. vt. j. de iure fiſ. l. i. adeo pertinent ad publicam q non ad priuatam: ita q agenti interdicto obijci poteſt: tua non intereſt exhibitionem fieri que exceptio continue repellit agentem ex cā intereſſe vt l. ſi ſeruus furtiuꝰ. ſ. de condi. fur. quinimo ⁊ ſi ſuperuenerit pendente iudicio repellit agentem. vt ibi: ⁊ propterea dicimus petenti editionem: non edi iſtrumentum totum ſed quatenus intereſt ſua exhiberi: ⁊ non vltra: vt. l. argentarius. §. i. ſ. de eden. ¶ In ea. glo. ibi. Sibi aſcripſit in teſtamento: ⁊ per conſequens opponitur q nõ intereſt agentis ſibi exhiberi: cuꝫ non ſit conſequuturus legatum. Sed attende q ſi fiſco debet applicari ⁊ aſcribens ãmoueri tanq̃ indignus: nullus exceptionem hãc opponere poteſt niſi fiſcus vt. l. his conſequenter. §. i. ſ. famil̃. hercis. que ſingularis eſt. ⁊ ideo iſta glo. directo videtur contrariari illi. quod perpetuo tene menti: q doc. non allegant eam. ¶ In ea. ibi. Fiſco applicatur. ſꝫ non ſemper. vt. j. de fal. l. i. §. inter filium. ⁊. C. de his qui ſibi aſcribunt per totum. ¶ Vltimo q hic tractatur de falſitate teſtamenti: Bar. querit plura de notario errante: in plus vel minus ſcribendo: an corrigere poſſit errorem: ⁊ an ſtetur aſſertioni ſue: ⁊ ſi propter ſuum defectũ pars damnificata eſt: an teneatur ad intereſſe: dic vt hic p euꝫ coniuncto eo quod dicit in. l. librarius. j. de regu. iur. ⁊ coniuncto eo quod dicit. Spec. de inſtru. edi. §. poſtremo. vſi. ſed nunquid iudex. Et per quot teſtes debeat error pbari: dixi anno in. l. cum proponebatur. ſ. de lega. ij. vbi glo. tangit ⁊ ēt Bar. ⁊ hec queſtio pendet de facto: ⁊ hec eſt veritas quã tibi dicam verbo. Ang.

¶ Ne quid in loco ſacro fiat. Rubrica.
Practicam huius ti. vide in Spec. in ti. de religio. domi. in. vſi. porro. ſi in loco ſacro. in. iiij. parte.

Ait pretor. nõ ſummatur. ¶ Quod ait.
a In loco ſacro fieri poteſt quicquid pertinet ad ornatum: ſed nõ quod difformat ac incõmodum parit: ⁊ cura ⁊ ſollicitudo locorum ſacrorũ pertinet ad illos quibus hoc demandatum eſt. h. d. poteſt ergo depingi in pariete ſacro imago virginis ⁊ filij eius: ⁊ ita obſeruatur. ¶ In tex. ibi. Curant. i. tuentur: ⁊ iſti appellantur edititij: de quibus in ti. de edili. edic. ſ. Ang.

i **In muris.** In muris ⁊ portis vrbis ⁊ alijs locis ſacris nihil fieri poteſt quod damnum irroget nec poſſunt muri aut porte inhabitari ſine pmiſſu principis. h. d. cum. l. ſequenti. Et nota legem ſequentem contra facientes domos ſuper muros caſtrorum: facit. j. de ope. publi. l. pe. de re. di. l. ſacra. §. muros. In alio tamen vſu bene eſſe poſſunt: quod dic vt no. C. de ope. pu. l. turres. Ang.

¶ De locis ꝛ itineribus publicis. Rubrica.

c **Uilibet.** Hoc interdictum ꝑtinet ad vias publicas ꝛ itinera publica: ꝛ ipſũ põt quilibꝫ intẽtare: ꝛ non eſt licitum monumentũ cõſtruere in via publica.h.d.cum.l.ſequẽ. Contra claudentem igitur viam publicã cuilibet eſt licitum interdicere.i.interdictum proponere: vt in ſtatum priſtinum reponatur: ꝛ intelligo cuilibet.i.d̄ populo: vnde forenſis non interdicit quia non eſt de populo: nec ſua intereſt: vt.l.in prouinciali.§.fi.ſ.de ope.no.nun. ꝛ nõ.j.ti.ij.l.i. Et agens hoc interdicto debet eẽ idoneus ad ſiſtendum in iudicio vt nõ.in.d.§.fi. ꝛ idõ non admittitur impubes. ¶ In.l.ij.ibi. Extruere. contrariũ fuit bononie ante eccleſiam ſancti Barbatiani vbi erat monumentum: ſed illi de balduinis fecerũt illud deſtrui: ꝛ de illa domo fuit dñs Jacobus de balduinis. Ang.

v **Je uicinales.** Vie vicinales lꝫ ex agris priuatorum collate ſint: ſi tamen dicte collationis non extat memoria: nũ:ro publicarũ habentur lꝫ cauſe non ſint publice: ſed ſi extat memoria: ſunt priuate: ſed ſi ex ſolo publico facte ſunt: indiſtincte ſunt publice: ſic ꝛ vie militares que vie exitum habẽt ad mare: aut vrbem: aut ad flumina publica: aut ad aliã viam militarẽ. vicinales võ interdum exeunt in militares: interdum in eis moriuntur.h.d. Moritur aũt cum exitum non habet. ¶ In tex.ibi. Non extat. alias ſecus: ꝛ tollit contrarium vt in ſummario dixi. ¶ In tex.ibi. Numero ſunt: omnino aũt ſunt vie publice: ꝛ hic ſequitur. ¶ In tex.ibi. Militares: quarum ſolum a publico fuit collatum: ꝛ ſic vie ſunt publice. ¶ In tex.ibi. Viam militarem.i.magiſtrã: ꝛ ſic nos appellamus. ¶ In tex.ibi. Exitum habet. ꝛ cum intrant militares: deſinunt eſſe vicinales. Sic conſuluit Bar. pluries ꝙ ſi domus dirimatur: ꝛ reducta eſt ad plateam: ꝛ per conſequens ampliata platea: ꝙ eo ipſo ꝙ intratur in plateam dicitur platea: ꝛ deſinit eſſe via publica: ꝛ ſic maleficiũ cõmiſſũ punietᷣ vt cõmiſſum in platea: non aũt vt i via. ¶ In fi. tex.ibi. Intermorit. alias vna pars: alias due.ſ. vt dicat itermoritur: ꝛ vtraqꝫ littera bona ꝛ idem ſenſus.

¶ Ne quid in loco vel itinere publico fiat. Rubrica.
Super Rubrica. Practicam huius ti. ꝛ ſequentis vſqꝫ ad ti.de vi ꝛ vi ar. vide in Spec.de cau.poſ.§.qꝛ võ ꝛ in.§.ſequẽ.in.vſi.vndecimum.de loco.in.i.colum.in.iiij.parte. Sequitur.l.i. Ang.

i **N loco.** ¶ In tex.ibi. Prohibet edificare. ſed aliter.ſ.ꝙ.edificando priuatis pretor ꝑmittit loco publico vti: vt.j.ti.i.l.i.§.i. ¶ In tex.ibi. Proponit: ꝯ edificãtem.

p **Retor ait.** ¶ In tex.ibi. In loco publico facias. ſcꝫ quod pertineat ad incõmodum reipu. aut priuatorum: ſed ad cõmoditatem reipu. bene poteſt fieri: ſi edificans ſibi appropriare non intẽdit illud ſed reipu. ¶ Sed an tunc in publico an in ſuo priuato edificare poſſit ad emulationem: vel ſi ſubijtio ſeditionis eſt: dic vt nõ.per glo. n.l.opus.j.de ope.pub. ꝛ .C.d̄ edifi.priua.l.per prouincias. Et an edificans in publico poſſit facere ſuum nomen inſculpi: ꝛ qualiter. dic vt in l.fi.j.de ope.pu. ¶ In tex.ibi. Interdictum dabo: piſana littera eſt non dabo: tum vtraqꝫ bona: ꝛ ſenſus ẽ. Si ſit edificium in itinere vel via: datur interdictum reſtitutorium vt deſtruatur quicquid factum eſt vt.j.eo.§. pretor ait: ꝛ ſic bene ſtat littera affirmatiua. Sed ꝓut habes negatiuam: eſt ſenſus ꝙ ſi factum eſt edificium in publico loco: non tamen in itinere nec in via: tunc non habꝫ locum interdictum reſtitutorium ſed prohibitorium tm̃.ſ. ne fiat: aut inceptum ne impleatur: ꝛ ſic bona eſt littera piſana vt.j.eo.§.ſi quis viam.

Hoc interdictum. Hoc interdictum ne quid in loco publico fiat: aut in locum publicum immittatur: prohibitorium eſt dũtaxat: reſtitutorium võ non niſi in caſibus ſupra proxime nõ.h.d. Propoſitum eſt ergo hoc interdictum cum opus in publico ſit: quod ad priuati dãnum redundat. Et qualiter intelligatur priuatum dãnũ pati ex opere: habes.j.in.§.merito.vſi.damnum autem. Et ſunt quatuor interdicta propoſita pro opere quod in publico fit. vt nõ ſ.in Rubrica. ꝛ ibi dixi. ¶ In tex.ibi. Vſibus deſeruiunt.ſ.ſi priuati velint eo frui vtendo: ſecꝰ ſi edificando: vt ſequitur. Et eſt ratio qꝛ edificans magis dꝫ aliam impedire ꝙ vti loco publico: vt in fi.§. ſm primam lec. quã teneas. ¶ In tex.ibi. Ad prohibendũ habet. hec littera declaratur per glo. poſitam.ſ.cõmo.l.ſi vt certo.§.fi. ¶ In tex.ibi. Propter quod.ſ.qꝛ nullus poteſt prohibere alium vti loco publico: ꝛ edificans edificãdo impedit vſum alterius: ꝛ ideo non poteſt quis edificare inuito vno de populo: ſi per edificium dãnum ſibi datur: vt patet ex verbis pretoris hic dum dicit. Quod ad priuati damnũ redundet. redundat aũt quotiens per edificium impeditur prohibens vti loco publico: ꝛ per hoc aut damnũ ſentit: aut perdit lucrum quod habet a publico. vt.d.§.damnũ. ¶ In glo.ſ.vſum.ibi.ſm Jo. ꝛ bene. ꝛ ſic ſm iſtum intellectum duo erant quorum vnus edificans impediebat alium vti valentem: vnde non poteſt qꝛ non plus iuris habet edificans ad prohibendum: ꝙ volens vti ad vtendum: ꝛ iſte eſt verus intellectus lꝫ ꝛ intellectus ſequens ſuſtineri poſſit. ¶ In ea.ibi. conditio poſſidentis. vt Inſti.de interdic.§.cõmodum. ¶ In ea.ibi. Plus iuris habeo. ꝛ ſic debeo obtinere ex quo plus iuris habeo. vt.l.fi.C.edic.di.adri.tollen. ¶ In ea.ibi. Vel dic. ſm iſtum intellectum vnus ſolus edificare valebat. ¶ In ea.ibi. Quouſqꝫ eſt facultas prohibẽdi.ſ.ante nõ poſtea: nam ante edificium factum vel completũ nõ plus competit mihi edificandi potentia: ꝙ tibi: ꝛ ideo ſi prohibes: audiris. ¶ In ea.ibi. Neuter vicit. ſm iſtum intellectum duo erant qui ſimul ꝛ pariter vti volebant: nõ tamen edificando. vnde vnus non debet impedire: quia non plus iuris habet vnus ꝙ alter. ¶ In ea.ibi.l. per agrũ. ꝛ ibi nõ.per glo. ꝛ Cy. Et conclude ꝙ ſi ſimul intrant viam arctam ita ꝙ ambo plauſtra tranſire non poſſunt: locus ẽ gratificatiõi vel ſorti: niſi alter ducens plauſtrum fuerit in culpa: qꝛ ille dꝫ retro ire. Inquantum aũt vnus occupauerit primo intrando: ille debet preferri ꝓpter occupationem: ꝛ ita tenent doc. ꝛ bene. Ang.

Publici. Siue loca publica ſint ruſtica: ſiue vrbana: locum habet hoc interdictũ qꝛ appellatione loci publici etiam hec continentur.h.d. in terminis ꝛ in ſumma. Ang.

Hoc interdictum. Ad loca que nõ ſunt in loco publico. ſed in fiſci patrimonio non extenditur hoc interdictum: ſed ſolum ad ea loca que publico vſui deſtinata ſunt ſi quid fiat in eis quod nocere habeat vſibus priuatorum.h.d. ¶ In tex.ibi. In fiſci patrimonio. non autem in publico loco ꝛ ſic pertinet ad imperatorẽ ratione imperialis culminis: ꝛ finito imperio: heredes Ceſaris in illo patrimonio nullo modo ſuccedunt: lꝫ ſuccedãt in patrimonio ceſareo: exemplum pone in preſenti imperatore ad quem pertinet regnum boemie tanꝙ patrimonium ſuum proprium: vnde in illo ſuccedũt filij eiꝰ. Alia võ loca: ciuitatis ꝛ terre non pertinent ad eum: niſi quia imperator ꝛ quouſqꝫ imperator eſt: ꝛ illa appellantur fiſcalia que lꝫ non ſint propria: tamẽ improprie quaſi principis intelliguntur: ꝛ hoc eſt quod dicit tex. iſte. Et qꝛ intelliguntur quaſi eius improprie: ideo imperator poteſt facere reges: barones: ꝛ comites: ꝛ eis cõcedere ciuitates ꝛ oppida: quaſi eius ꝓpria ꝛ priuata: pro quo.C.de quadr.preſc.l.fi.C.de bo.qꝫ libe.l.penul.C.de dona.l. ſancimus.§.fi. ꝛ in.x.colla.de pa.iur.fir.§.iudices. ꝛ in ti. quis dica.dux.mar. ꝛc. ¶ Nec ob. qđ nõ.gl.in corpore quo.opor.epiſco.in prin.colla.i.qꝛ reprobatur cõiter: vt nõ.Spe.de reſcrip.pſtatiõe.§.fi.in vſi. Itẽ ꝙ obtẽptũ: lꝫ
ergo imperator

ergo imperator nõ poſſit donare iura imperij q: ſic eſſet
in poteſtate ſua imperium anihilare: vt plene in prima cõ
ſti. per Jaco.but. ⁊ in.l. omnes populi.ff.de iuſti. ⁊ iur. ⁊
in.l.cunctos populos. C.de ſum.tri.per doc.iſtud eſt ve
rum abdicando a ſe iura imperij ex toto: ſed cõicando ſic
⁊ ideo poteſt facere duces: marchiones ⁊c̃.

Cum quidam. Tenens imiſſum in
ſuo vellum quod pro
tenditur in publicum propter quod officitur vicini lumi-
nibus: tenetur vtili interdicto.h.d. Ideo aũt non tenet
directo q: non imiſſum aut factũ in publico qḋ requirũt
verba pretoris: ſed q: per hanc protenſionẽ offendit vi
cinus: locum habet vtile interdictum: ⁊ ita loquitur hic.
Et ſic non ob.ſ̃.de dam.infec.l.fluminum.§.fi. ⁊.l.pcu
lus.vbi in ſuo lꝫ imittere abſq; dolo malo ad libitum vo-
luntatis: q: ibi imiſſum non protendebat in publicum.
¶ In glo.ij.ibi. Sic dictum.vt.C.de edifi.pũa.l.menia.

Si quis quod. Volẽs reficere po
ſitum illicite in loco
publico poteſt interdici.h.d.vide.l.iij.§.reficere.j. de iti.
actuq; priua. ⁊ ceſſat contrarium. Et per hunc tex.appa
ret liquide q̃ ſi quis edificauit illicite molendinum in flu
mine publico. ⁊ deinde cluſa molendini rupta eſt: q̃ vo-
lẽti reficere: põt licite interdici: ⁊ nõ.hoc q: quotidianũ.

Aduerſus. Aduerſus ꝓiicientem molẽ
in mari competit vtile interdi
ctum ei qui damnũ patitur: ⁊ non alteri.h.d. ¶ In tex.
ibi. In mari iacit.non ob.j.§.hoc interdictum proprium.
vt ibi nõ. Ang.

Si quis in mari. Probibitus pi-
ſcari aut nauiga
re in mari: aut in cãpo publico ludere: aut in publico bal
neo ſe lauare: aut in theatro ſpectaculum facere: nõ agit
hoc interdicto: ſed iniuriarum contra probibentem.h.d.
Et dicit glo.q̃ competit vtile interdictum: ſicut competit
contra ꝓhibentem molem: vt.ſ̃.§.proxi. ¶ In tex.ibi.
Non habebit interdictum.ſ.directũ ſed vtile ſic ſm glo.
vt dixi in ſũmario. ¶ In tex.ibi. Iniuriarũ quidẽ actio
ne. Nõ.bene q̃ pro vi turbatiua non eſt proditum aliqḋ
iudicium ciuile: niſi ſolum actio iniuriarum: ꝯcor.j.de in
iur.l.iniuriarum.§.ſi quis vi. ⁊ ibi dixi. Ang.

Merito. Non debet permitti edificari in pu
blico cum iniuria alicuius: ⁊ intelli
gitur iniuria damnũ pati non ſolum qui dãnificat ex ope
re: ſed qui cõmodum amittit ex ope qḋ ex publico conſeq̃
batur.h.d. ¶ In tex.ibi. Fieri permittitur.ſ. principali-
ter.ibi. Sine iniuria.quidam dicunt magna: vt non ob.l.
quotiens.C.de preci.impe.off. Tu dic imo parua.vt.j.ea.
§.ſi quis a principe.niſi ſpãliter deroget imperator: quod
poſſet pronius facere de gratia ẽt cum iniuria magna vi-
cinorum: vt.d.§.ſi quis a principe. ¶ In tex. ibi. Per-
mittitur.non ob.ſ̃.de ꝯſti.prin.l.fi.vt ibi nõ. in glo. Be-
neficia ergo ſũmorum pontificum ⁊ imperatorum ſem-
per ſic interpretanda ſunt vt nemini iniuria inferratur.
¶ In tex.ibi. Cõmodum amittit.propter opus ab alio
factum in publico: ſi aũt opus fieret in priuato: non vide
tur damnũ pati qui cõmodum amittit quod percipiebat
ex loco priuato nullo iure ſibi debito. Et ideo ſi per lo-
cum meum aqua defluens venit in tuum: ⁊ ex hoc ma-
gnum cõmodum habent orti tui ſitientes q: ex loco meo
cõmodum hoc percipis: reſtagnare poſſum aquã in meo
vt ſic non fluat in tuum vt.d.l.ꝓculus.vbi caſus. Et nõ.
hoc quia quotidianum. ⁊ de his etiam.§.proximo.tãgit.

Si quid in loco. Non dꝫ damnũ
pati ex edificio in
loco publico facto ſi perditur cõmoditas prouenienſ ex
edificantis loco ad ipſum prohibentem: ſecus ſi incõmo
ditas non ex loco edificantis ſed ex publico habebatur.
h.d. Et ſic per iſtum.§. limitatur precedens quꝫ dicit dã
num pati ẽt ſi perdatur cõmoditas: q: illud verum quan-
do perditur cõmoditas que percipiebatur ex publico: ſe
cus cum per percipitur ex priuato edificãtis loco. ¶ In
tex.ibi. Area que ex meo: ſecus ſi ex publico.vt.j.eo.§.
fi. Et pone exemplum ſi ſunt tres aree: vna tua ⁊ vltima:
media aũt mea: ſed prima publica ⁊ aqua fluens ⁊ naſcẽs
in publica decurrit per meã: deinde imediate per tuam: ſi
edifico in publico. ⁊ ꝓpter edificium amplius aqua non
decurrit per meum. ⁊ per conſequens nec ad tuum: non
habet locum interdictum. Item potes ponere exemplũ
ſi area prima ſit mea in qua oriebatur aqua: ⁊ area ſecun
da ſit publica per quam aqua defluebat ad tuũ: ⁊ in area
ſecunda edifico: nam inſpicitur origo aque: ⁊ ideo non
poteſt dici te habentem aream tertiam: damnum pati: vt
hoc.§. ⁊.j.quod vi aut clam.l.nam origo. ¶ In tex.ibi.
Nullo iure defluebat. ⁊ ſic cõmodum quod percipiebat
nullo tibi iure debebatur: alias ꝯ vt.ſ̃.de dam infe.l.tre
batius. ¶ In tex.ibi. Inſula tua.i.domꝰ. ¶ In tex.ibi
Habeat.a publico: ⁊ omnia clara ſunt: nã bñficiũ aeris
adeo ꝯceditur: vt pꝫ hic in glo.in ṽbo. Competit. Ang.

Idem ait. Edificanti in loco publico.nõ in
terdicitur per illũ qui in loco pu
blico ſiľr edificauit iniuſte: lꝫ ſuo edificio noceatur: ſecus
ſi edificaſſet iuſte.h.d.iſte nõbilis.§. Per quem decidũ
tur duo dubia. Primũ q̃ ſi quis in flumine thyberis mo
lendinum edificauit iniuſte: nec ſurſum nec deorſum edi
ficanti interdici poteſt per poſſidentẽ molendinũ primũ
lꝫ molendinũ ſcõm edificet iniuſte ⁊ noceat molendino
edificato primo. Sed ſi primũ edificatum eſſet iuſte: volẽ
ti edificare ſcõm: põt optime ⁊ licite interdici ex quo edi-
ficat iuſte. Si aũt iſte ſcõs ẽt edificaret iuſte: puta quia ex
vtraq; parte thyberis habet predia. vnde poteſt dici q̃
totus alueus fluminis ad eum pertineat ꝓpter ꝑdia que
poſſidet ex vtraq; parte: tunc non poſſet interdici. q: quã
tum iuris habet primus in ꝓhibendo: tantũ ſcõus hꝫ in
edificando.vt.ſ̃.ea.l.§.i.vſi. ⁊ tm̃ iuris habemꝰ. ⁊ no.in
l.quominus.j.de flumi.quã.l.repetit. Bar.bene.

Si quis a principe. Impetrã
tia princi
pe vt liceat edificare in publico loco: non intelligitur cõ-
ceſſum vt edificet cum incõmodo incolarũ: niſi ſpãliter ⁊
expreſſe hoc fuerit ſibi conceſſum.h.d. ⁊ tunc debes in-
telligere de modico preiudicio non de magno: ⁊ hoc tol
lit ꝯrium ſm Ray. ⁊ hoc tenet glo.ſm vnum intellectũ
hic in verbo. Impetrauit. Et iſte.§. facit ad ea que dicta
ſũt in.§.merito.ſ̃.eo. ¶ In tex.ibi. Simpľr impetrauit.
facit ad no.per Guil.ſ̃.de re.diui.l.ſanctũ.§.ſanctum. ⁊
quod nõ.per Archi.ex̃.de preben.c.quãuis.li.vi. ¶ In
tex.ibi. Ut cum incõmodo.ẽt modico.vnde per hãc ſim
plicem conceſſionem vt liceat edificare in loco publico.
non intelligitur conceſſum vt alicui inferri poſſit preiudi
ciũ quantũcũq; modicũ. ¶ In tex.ibi. Neq; ſic conce
ditur.i.concedi videtur per ſimplicẽ conceſſionẽ. ¶ In
tex.ibi. Hoc impetrauerit.ſ.ad modicum preiudiciũ al
terius: non ad magnum.vnde conceſſio facta per papã
vel principem in derogatione iuris alterius: intelligitur
alio non dicto: quando per derogationẽ non infert preiu
diciũ magnũ. ¶ In glo.fi.ibi. Uel hic.hanc tenui.ſ̃.
⁊ eſt multũ equa.

Si quis nemine. Rigore huius
iterdicti qui edi
ficauit in publico nõ cogitur illud tollere.q: hoc interdi
ctum eſt probibitorium: ⁊ non debꝫ vrbs deformari rui-
nis: ſed ſi edificium obſtat vſui publico: debet de facto de
poni: non ex interdicto: ⁊ ſi nõ obſtat: debet edificãs ſol
uere ſalariũ reipu. ⁊ ſi edificiũ factũ nõ eſt: dꝫ caueri ne
fiat.h.d.vſq; ad.§.locorum ſacrorꝫ. ¶ In tex.ibi. Et q:
prohibitorium.rõ precedens eſt impulſiua: hec finalis: vt
probant ſequentia.ad hoc.ſ̃.de poſtulan.l.i.§.ſexum. ⁊
qḋ ibi nõ. ⁊.ſ̃.de fer.l.i. ¶ In tex.ibi. Debebit id de-
ponere: de facto: non ex interdicto: habens ergo curam
locorũ publicorꝫ: ſi competerit edificiũ factum in publico
quod obſtat vſui publico de facto illud debet deponere:
nõ aũt recurrere ad aliquem iudicem.facit.ſ̃.de dam.in
fec.l.fluminum.§.quid ergo. ¶ In tex.ibi. Solarium ei
imponere. ⁊ edificiũ edificanti dimittere: ſic impoſitũ eſt
ſolarium laborantibus in monte malie qui eſt locus pu-
blicus: ⁊ ꝓpter ſolutionem ſolarij dimiſſus eſt locus eis
qui laborauerunt tamẽ iniuſtitiaꝫ patiunt qui laborauę-

runt q꞉ eis debet dimitti in propꝛium donec ſolariū impendatur. vt. l. ij. ſ. ſi ager vectiga. vel emphi. peta. ⁊ oꝛdinamentum eſt factum vt habeant pro trigintanouem annis tm̄. ¶ In tex. ibi. Uti caueatur non fieri: hanc ēt cautionem officio iudicis petit qui timet ab alio offendi: vt. ſ. de vſufruc. l. ſicut. §. ſed ſi inter. ⁊. C. de his qui ad eccle. confug. l. denūciamus. non ergo petitur cautio dãni infec. ſꝫ tm̄modo iudicis offm̄ iploꝛat. vt. ſ. de dam. infec. l. qui bona. §. ij. ⁊. §. de illo. ⁊ ibi dixi. Ang.

Locorum. Interdictum de loco ſacro ē reſtitutoꝛium ⁊ ꝓhibitoꝛium: ⁊ hoc fauoꝛe religionis. h. d. vide. ſ. de vſufruc. l. locum. in prin. ⁊ quod ibi nō. Ang.

Ait pretor. Iſtud interdictum de via publica vel itinere eſt probibitoꝛium tm̄: q꞉ loquitur de via ⁊ itinere ruſticis: ⁊ protenditur iſte tractatus vſqꝫ ad. §. pretor ait. j. ea. l. ibi aūt incipit tractatus de vijs ⁊ itineribus publicis ⁊ vrbanis: ⁊ illud interdictum quantum attinet ad illam particulã nedū eſt probibitoꝛium. imo ⁊ reſtitutoꝛium eſt: verba aūt huius interdicti ſignãter hic deſcribit iureconſultus. ¶ In tex. ibi. In via publica vel itinere. ſ. ruſticis. vt. j. eo. §. h̄ interdictum. hꝫ ēt locū ꝓ via ⁊ itinere priuatis. vt Inſti. de ſerui. circa prin. qd̄ tenet glo. ⁊ bene. Ange.

Uiam publicam. Illa via eſt publica cuius ſolum ē publicum: Illa eſt priuata cuius ſolum eſt alienū ſed ius agendi ⁊ eundi competit oībus quibus ſeruitus vie ⁊ itineris debetur: ⁊ via publica certoſqꝫ debꝫ hr̄e fines ſue latitudinis. ſ. vnū pedem per poꝛrectum ⁊. xvi. per anfractum. Item viaꝝ publicarum quedã ſunt priuate quedã aūt vicinales: priuate que ad agros nos ducunt: vicinales que nos in vicos ducunt aut in vineis ſunt: ⁊ ꝓprie ille ſunt priuate que iure ſeruitutis debentur: ſed que nō iure ſeruitutis: priuate nō ſunt. q꞉ per illas eſt licitum cuilibet comeare: ⁊ vicinales dicuntur que ex collatione fūdoꝝ vicinoꝛum facte ſunt ⁊ extat memoꝛia: ſecus autē ſi non extat: q꞉ tunc loco publicarū habent: licet aūt vie reficiantur per vicinos: ex hoc nō dicuntur vicinales. h. d. vſqꝫ ad. §. hoc interdictum. in terminis ⁊ in ſumma cum glo. ¶ In glo. Habuerit. ibi. Etiã quelibet ciuitas. nō. beneꝙ quelibet ciuitas: ⁊ per ꝯñs oppidum ſtatuere pōt latitudinem vie publice: ⁊ ideo vidi obſeruari floꝛentie vbi plures domus deuaſtate fuerūt ꝓ bona pte: vt via q̄ incipit a palatio prioꝝ vſqꝫ ad capellam ſancti Ioannis latioꝛ eſſet. ¶ In tex. ibi. Si non ex collatiōe priuatoꝝ. idem ſi ex collatione priuatoꝝ. vt tunc loco publicarū habeant: non ꝙ ſint publice ſi collationis nō extat memoꝛia. ſi aūt memoꝛia extat: tunc vere ſunt priuate: ⁊ nō obſtabit ꝯ̄ꝛium. l. i. ſ. ti. i. ¶ In tex. ibi. Nam ſi ex collatiōe priuatoꝝ reficiantur. Nota ꝙ licet vie ⁊ ſtrate publice reficiant̄ ex collatione priuatoꝝ fundoꝝ. nō propterea ſūt priuate. Ille. n. ſunt ſtricte priuate que nobis iure ſeruitutis debēt̄ur: illevō que nō iure ſeruitutis ſed ex collatione fundoꝝ priuatoꝝ ſunt facte ⁊ inſtitute: non ſunt proprie priuate. q꞉ per illas cōmeare lꝫ cuiqꝫ: nec propꝛie ſunt publice: q꞉ ſolum publicum nō eſt. ⁊ ideo tenet medium: ⁊ hoc eſt quod ſequit̄. j. in. vſi. priuate coniuncto. vſi. ſeq. ¶ In tex. ibi. Uel he que ad agros ducūt. Et ē hic tex. apertus dum de refectione loquit̄: ꝙ ad refectionē viarum ⁊ ſtrataꝝ publicarum vicini poſſunt compelli ad collationē. Et idem dicas in puteo cōi reaptando ſeu purgãdo: vt poſſit imponi collecta: arg° huius. §. ⁊. j. de colle. illi. l. i. in fi. ⁊. ſ. quod cuiuſqꝫ vniuer. nō. l. i. ⁊. j. de via publica. l. ediles. ¶ In tex. ibi. Ut ad agrum alterius ducunt. ⁊ iſte ſunt mere priuate illoꝝ quibus eſt ſeruitus cōſtituta. ¶ In tex. ibi. Omnibus cōmeare lꝫ. ⁊ per conſequens nō ſunt mere priuate: vt in glo. ⁊ bene.

Hoc interdictum. Interdictum de quo ſcribit̄ ſ. proximo. §. ait pretoꝛ. ad vias ruſticas pertinet: ad vrbanas aūt pertinet ſuperius interdictū de quo. ſ. ea. l. §. hoc interdictū ad ea loca. ⁊ vendicat ſibi locum ſiue cōmeatus ſit exemptus in totū per factū vel imiſſum in via ſiue nō exemptus ſed via ſimpliciciter coartatur. h. d. vſqꝫ ad. §. ſi quis cloacam. ¶ In tex. ibi. Pertinet ad magiſtratus. ſ. ciuitatis ex quo vie ſunt vrbane: ⁊ vide per hoc Rofre. in te. de offi. iu. quod compe. ne ali. fi. in via publica. ¶ In tex. ibi. Si vie publice. ſ. ruſtice vel vrbane: ⁊ nō erit hic. §. ⁊ eſt ſenſus: ꝙ cū eximitur comeatus vie publice in totum: vel ēt ipſa via coartat̄: interueniunt magiſtratus. ſ. ad cōpellendum reſtitui ipſam viam in ſtatum pꝛiſtinum: ⁊ omnia clara ſunt. ¶ In gl. i. in verbo. Ruſticas. in fi. ibi. Pertinere videatur. vt. ſ. ea. l. §. publici loci. ⁊ etiã poteſt agi interdicto de via publica. vt. j. de via publi. reficien. in Rubꝛica.

Si quis cloacam. Immittens cloacã in viam publicam ſi ob id minus habilis via ſit: habet hoc interdictum: ⁊ idē ſi in ſuo fundo quis foſſam fecit vt ibi aq̄ collecta in viam decurrat. h. d. vſqꝫ ad. §. idem labeo. Et nō. ex pꝛimo rñſo ꝙ non lꝫ in via ēt ruſtica dūmodo ſit publica. cloacã facere ꝓpter quã via habilis minus fiat: fit aūt minus habilis ſi ſuper cloacã currus ⁊ plauſtra trãſitura ſunt: ⁊ ꝓpter grauitatem pōderis in tranſitu viam deſtruūnt. ¶ In tex. ibi. Fiat. ſic. j. de via pu. l. ediles. in fi. ¶ In tex. ibi. Immiſſum enīꝫ habere. Nō. ꝙ qui colligit aquam in ſuo vt poſtea currat in viam: ꝓpter quam collectionem curſus aut labilioꝛ aut amplioꝛ ſit: ⁊ per cōſequens via ſit deterioꝛ: dꝛ imittere in viam: lꝫ originaliter nihil appareat imiſſum in via. Ange.

Si quis in ſuo. Non dꝛ in locū immittere qui ſolum h̄ opatur vt locus nihil recipiat ſm̄ ſniam labeonis: ſed ſm̄ nerue ſniam approbatam a legiſlatoꝛe hoc interdicto tenetur imittens aquam in viam publicam ⁊ reſtagnans illam in ſuo: ſed cum ſolū reſtagnat: tenetur ſi ibi aqua fluens ⁊ in viam publicam decurrens damnū nullatenus afferebat: ſecus ſi reſtagnaret vt impediret ſibi damnū contingens ex aqua fluente per ſuum. h. d. in terminis ⁊ in ſumma: coniuncta glo. ⁊ nullum obſtat ꝯ̄ꝛiū. ¶ In tex. ibi. Eam aquam recipere. foꝛte iure ſeruitutis vicino debite. ¶ In tex. ibi. Interdictum. ſubaudi hoc locum habebit. ¶ In tex. ibi. Aduerſus vicinum tuum. non autē aduerſus te. ¶ In tex. ibi. Si aūt neceſſe non ſit. Et nō. bene hunc. §. q꞉ quotidianus eſt naꝫ ſepe fundi noſtri viam publicam contingūt ⁊ in illos fundos aque decurrūt ex fundo vicinoꝝ: aut ergo decurrunt in eos iure ſeruitutis: ⁊ non lꝫ nobis immutare curſum aquaꝝ: ex quo ipſi fūdi neceſſario debēt recipere ipſam aquã. Sed ſi iure ſuitutis ipoſite lege vel pacto: fundi noſtri contingentes vias publicas non tenentur recipere aquã decurrentem ⁊ oꝛiginem habentē ex vicinoꝝ fundo: tunc licita eſt deriuatio aquaꝝ. ⁊ ꝑ ꝯñs ēt reſtagnatio ⁊ q꞉ licita eſt deriuatio: non tenetur vicinus ex cuius fundo aqua capit oꝛiginem ſed nos ſoli tenemur qui habemus vſuꝫ aque. Sed lꝫ teneamur ⁊ ꝯſiderato ꝙ aque origo ex fundo vicinoꝝ ꝓficiſcitur lꝫ nos illam aquam recipiamus ſponte ⁊ deriuemus eandem: non tenemur niſi ſolum in hoc vt ꝯ̄ vicinum noſtrum cedamus actionē illis quoꝝ intereſt aquã deriuataꝫ nō foꝛe. ⁊. h. d. iſte. §. vſqꝫ ad. §. Idē ait. ¶ In tex. ibi. Collecta. que nullū dãnum inferrebat. ⁊ hoc tollit ꝯ̄ꝛium. ¶ In tex. ibi. Nerua aūt. coꝛrigens labeonē. ¶ In tex. ibi. Utrūqꝫ. quis ſit ille vtrūqꝫ: dic vt in glo. ¶ In tex. ibi. Plane. Modificat hic nerua ſeipſuꝫ. vel dic ꝙ Ulpianus modificat dictū nerue: ⁊ idem eſt ſenſus. ¶ In tex. ibi. Initiumue. Nota bene ⁊ pōdera hãc litterã: vt predixi: q꞉ oꝛigo ⁊ initium aque venire debꝫ ex fundo vicinoꝝ vt locum habeat quod hic dꝛ. ſ. an dñs inferioꝛis fundi recipientis aquã ⁊ deriuantis illã vel reſtagnantis eam in ſuo: ꝓpter quoꝝ alteꝝ via deterioꝛ efficitur: teneatur hoc interdicto: ⁊ veritas eſt ꝙ dñs inferioꝛis fundi recipientis aquã ſeruitutis iure ⁊ ſic ex neceſſitate: non tenetur interdicto: ſed tenet̄ ſolum vicinus in cuius fundo: oꝛigo ⁊ initium aque eſt. Sed ſi dñs inferioris fundi aquã ex neceſſitate nō recipit ſed ex voluntate tm̄: tunc ipſe ſolus habet vſum aque poſtꝙ intrauit in fūdum ſuum: ⁊ ideo ꝓpter dictam deriuationē ipſe ſolus tenetur: non

netur: nõ aũt teneť vicinus: tamen ſi ipſe conueniť interdicto: liberať preſtando actionẽ quã habet ꝯ ſuuꝫ vicinũ in cuius fundo initiũ habet dicta aqua: vel agitur ꝯ habẽtem fundũ inferiorem vt agat interdicto ꝯ habentẽ fundum ſupiorem. ¶ In tex. ibi. Vſuꝫ .i. ſeruitutis. ¶ In tex. ibi. Eius aque .ſ. imittende in fundum tuũ: vt ipſe ſolus teneať: ⁊ non tu ſm itellectuꝫ glo. ¶ In tex. ibi. Expiaris .ſ. ad hoc vt aquã reſtagnet ne fluat in agrũ tuum. Unde nõ. ꝙ ſi ſunt tres agri: primus Titij in quo aqua habet originem: ſecũdus Lucij per quẽ aqua decurrit nõ ſeruitutis iure. tertius Sei: in quẽ aqua decurrit: ⁊ eidẽ noceret ⁊ ẽt publice vie: ſi deriuatio fiat: põt ille tertius agere ꝯ ſm vt agat ꝯ primũ vt illam aquã reſtagnet: Et ſic ẽ caſus hic in quo ago ꝯ te nõ vt mihi des vel facias: ſꝫ vt ꝯ alium agas: de quo hic ꝑ glo. ⁊ Bar. ſuccincte. ¶ In glo. in verbo. Eum .n. ibi. l. ſi tertius. in pn. que eſt ſiſr ꝯ: ſed dic vt ibi qꝛ habens fundum medium nihil facit: hic ſic: ⁊ ideo ſi bene cõſideras: concordat nõ aũt diſcordat. ¶ In ea. ibi. §. cum inter. que eſt ꝯ. Sed dic ꝙ ibi ꝑceſſit culpa cautionis non petite: hic nulla culpa preceſſit in ſcdo caſu: in primo ſic: ⁊ ideo ſtatuitur id qđ ibi. ¶ In ea. ibi. Immittit alio mediante: vt eſt vicinus tuus ſuperior qui imittit aquã in viam publicam mediante fundo ſuperiori. ¶ In ea. ibi. Prima placet. ⁊ bene. ¶ In glo. in verbo. Expiaris. nota hanc glo. Ang.

Idem ait ſi odore. Agi põt interdicto ſi fetore rei in priuato poſite locus publicus peſtilẽtioſus fiat. h.d. Unde in loco priuato coherenti publico ſulfuraria fieri non põt: qꝛ locus publicus ſic peſtilentioſus fieret: vt in glo. Item ſi aliquid aliud mercimoniũ fiat: puta ĩ loco priuato ponatur fimus peſtilentus ex cuius fetore locus publicus peſtilentioſus fiat: aut ẽt forſan fiat ibi curamus iuxta vulgare. Et idem ſi quis forſan ĩ loco ſuo ꝓpriato propter impiguandum agrum ſuum: faciat receptaculum ſtercoris ⁊ vrine.

Hoc interdictum. Hoc interdictum competit contra illos qui paſcuntur in via aut in itinere publico aialia propter que via aut iter deteriora fiant. h.d. Et loquitur iſte. §. de via ⁊ itinere ruſticis per que aialia aliquãdo depaſcuntur. ¶ In tex. ibi. In via .ſ. ruſtica. ⁊ idem dicas. j. in. §. ſeq. nam. §. ait pretor. ſ. eo. l. vſqꝫ ad. §. pretor ait. j. ea. l. non loquitur niſi tm̃modo de vijs ⁊ itineribus ruſticis: vt probatur. ſ. ea. l. §. interdictum tantum. ¶ In glo. i. in fi. nota ꝙ nemini eſt licituꝫ depaſcere porcos in vijs aut itineribus publicis quantũcũqꝫ ruſticis: qꝛ per eorum foſſuram quã faciunt paſcẽdo: neceſſe eſt vias publicas ⁊ itinera deteriora fieri. Ang.

Deinde. Siue via vel iter ꝺteriora fiãt de pſti ſiue ex poſt facto per interuallum per factum vel immiſſum in itinere aut in via: locum habet hoc iterdictũ: fit aũt via deterior ſi incõmodatur vſus eiꝰ puta qꝛ primo erat plana: nũc aũt cliuoſa: ꝑmo erat mollis: nunc aũt aſpera: primo latior: nunc aũt anguſta: ꝑmo ſicca: nunc aũt paluſtris. h.d. in terminis ⁊ in ſũma. Et nõ. quot modis incõmodatur via. Conſidera aũt hoc ſolum an incõmodatur vſus: ⁊ tunc via ⁊ iter dicuntur deteriora fieri. ¶ In tex. ibi. ait pretor .ſ. ſ. ea. l. §. pretor ait in via. ¶ In tex. ibi. Ea via .ſ. ruſtica: nam de via ⁊ itinere ruſticis tractat vſqꝫ ad. §. pretor ait. vt dixi. ſ. proxi. ¶ In tex. ibi. Hec verba fit .ſ. ſtatim. ¶ In tex. ibi. Fiat .ſ. ex interuallo. ¶ In tex. ibi. cliuoſa .i. mõtuoſa. Ultimo iſte tex. allegatur ꝙ iſta ſunt paria: aliquid a principio eſſe tale vel ex poſt facto de neceſſitate reduci ad tale. concor. ſ. de ꝯdi. ſine cau. l. i. ⁊ l. nihil. ⁊ ſ. de ſer. vrba. predio. l. eum debere columnam. Ang.

Tractatum. Super viam publicam non lꝫ facere pontem aut ſpecus ⁊ ꝯfaciens tenetur hoc interdicto. h.d. Habẽs ergo in rure duos agros. vnuꝫ ex vna parte vie vel itineris publici: ⁊ alium ex altera: ſuper illam viam aut iter non faciet pontem aut ſpecus .i. locum montuoſum ex quo aqua in viam publicam decurrat contra ſolitum curſum aquarum. Et eodem modo in ciuitate habens ex vtraqꝫ pte vie domos: non faciet ſuper illam viam pontem: caſus ẽ hic. Et hoc eſt veruꝫ de iure: ſed in ꝙpluribus ciuitatibus ſeruatur ꝯtrium de conſuetudine: preterꝙ in vijs regalibus: ⁊ ita videmus in pluribus locis ciuitatis peruſij de quo nõ. in. l. i. C. que ſit lon. conſue. Uidetur ꝯ qꝛ qui edificat pontem: non edificat in via: nec imittit in ipſã ſed fundamenta pontis ex vtraqꝫ parte imittit in ſuum: vnde ceſſant verba pretoris: vt. ſ. eo. §. ait pretor. Sed ſolue ꝙ ſatis imittere dꝛ ex quo obumbrat aerem ipſius vie ⁊ obfuſcat eam. Et idem dicas in eo qui vult ponere pontem ſupra plateolam cõem ſibi ⁊ vicino: exẽplũ pone hic in colle landonum: nam platea cõis eſto ꝙ eſſet priuata que tamẽ eſt publica non liceret vni vicinorum habenti domos ex vtraqꝫ parte platee pontem facere: quãtũcũqꝫ figeret eum ſuper muros vtriuſqꝫ domus ſue: ⁊ de hoc in. l. ſi duo. §. labeo. j. vti poſ. ⁊ ibi per Bar.

Hoc interdictum. Actio ex iſto interdicto deſcendens eſt perpetua ⁊ popularis: ⁊ in ea venit condẽnatio quanti actoris intereſt. h.d. ¶ In tex. ibi. Et populare .i. cuilibet de populo conuenit. Sed an ille qui nõ eſt de eadem ciuitate ita ꝙ eius modicum aut nihil intereſt: dic vt. j. eo. §. pe. vbi ⁊ glo. nõbilis. cui adde. l. in prouinciali. §. fi. ſ. de ope. no. nun. dicam in. d. §. pe. ⁊ dixi. ſ. eo. in. §. aduerſus. ⁊ facit. § merito. vſi: damnũ aũt. ſ. ea. l. ¶ In glo. ideſt. Sempiternum. Nõ. diligenter ꝙ ſm iura vetuſtiſſima omnes actiones erant ita perpetue: ꝙ ẽt mille annorum curſu non tollebantur ſm vnum intellectum. ſm alium intellectum tollebantur curſu centũ annorum: hodie vͦo qꝛ alia tempora ſunt ſtatuta: ⁊ iura antiquiſſima ſunt correcta: omnes actiones tolluntur aut ſpacio. xxx. annorum: aut ſaltim. xl. exceptis actionibus competẽtibus fiſco aut romane eccleſie vt in auct. quas actiones. C. de ſa. ſan. eccle. ⁊ exceptis iuribus fiſcalibus que in ſignum ſuperioritatis preſtantur imperio: vt. l. competit. ⁊ l. omnes. C. de preſcrip. xxx. an. ⁊ excepta libertate hoīs contra quã non preſcribitur ẽt mille annis poſito ꝑ conſtanti ꝙ conſtet hominem liberum fuiſſe: vt. C. de lõgi tempo. preſcrip. que pro liber. l. fi. que non eſt alibi dũ dicit de annis mille: cum conſtet hoīs vitam finiri centenario diluculo. vt. l. fi. C. de ſa. ſan. eccle. ⁊. ſ. de iudi. l. ꝓponebatur. ⁊ vide. j. de libe. ho. exhi. l. iij. in fi. vbi ſempiternum: accipitur ſine fine: libertatis fauore ſicut in. d. l. fi. C. de longi. tempo. preſcrip. que pro liber. Et hec ſũt multum vtilia ad ſtatutum diſponens ꝙ ꝯ inſtrumenta dotalia aut guarentigie nulla currat preſcriptio: nam ſm vnum intellectum nõ currit ẽt annoꝝ mille: ſm aliuꝫ intellectum currit ſaltem centum annoꝝ: ⁊ iſta opinio eſt equior: de quo in. c. i. de capitul. cora. in. x. colla. ⁊ ibi ẽ gl. optima. ⁊ in. c. imperialem. §. ſolent. ea. colla. Si aũt ſtatutum dicit aliquod factum: nullo tempore ratum eſſe: nihilominus habebitur ratum currente curſu. xl. annorum. vt. l. ſi mulier. §. i. in glo. ratuꝫ. ſ. quod me. cau. Quinimo in. q. de ſtatuto guarẽtigie ⁊ de dote videtur ꝙ obſtet ꝑſcriptio. xl. annoꝝ: vt in corpo. vt de cetero cõmutatio. eccleſiaſti. rerum non ficte fiant in glo. in verbo. nulla temporis ꝑſcriptiõe. colla. v. Tñ prima opinio de centenario magis placet: qꝛ quod durauit annis centum: dꝛ fuiſſe ꝑpetuum: ⁊ ſic ſatiſfactũ videtur verbis ſtatuti: quod nõ. qꝛ queſtio quotidiana eſt.

Pretor ait. ibi. Quod in via publica .ſ. vrbana: ⁊ idem dicas de itinere ſuperius aũt interdictum de quo loquitur. §. ait pretor. ſ. ea. l. loquitur de factis imiſſis in viaꝫ ruſticam aut iter ruſticum propter que incõmodatur vſus earuꝫ. ¶ In tex. ibi. Reſtituas. eſt ergo hoc interdictum reſtitutorium nedum prohibitorium ne fiat: ſuperius aũt non eſt reſtitutorium ſed prohibitorium tm̃ .ſ. ne in via aut itinere publicis ruſticis nihil fiat vt patet ibi. ¶ In tex. ibi. Et tantũ intereſt .i. tantũ differt iſtud interdictum a ſupiori. ¶ In tex. ibi. Illud prohibitorium .ſ. poſitum. ſ. ea. l. §. ait pretor in via. Ang.

Hoc interdicto. Hoc iterdicto reſtitutorio tenet̃ ⁊ qui facit ⁊ qui factum habet: diuerſimode tñ. h. d. vſqꝫ ad §. ſi ex fundo. Ad quid aũt teneatur qui fecit: ⁊ ad quid qui factum habet ⁊ non fecit: aperuit hic tex. ⁊ glo. quam vide per te. ¶ In tex. ibi. Is tenetur. ſ. ad patientiã ex quo non fecit ſed factum habet. ¶ In tex. ibi. Habere cum dicimus. hic exponit verbum edicti. ¶ In tex. ibi. Immiſſumue habet. dic ꝙ iſtud verbum habere ſeu verbum habes refertur ſolum ad illum qui vtitur ⁊ finitur in re poſſionis: quod eſt menti tenendum: lꝫ alſs verbũ habere latius ſignificatũ habeat: vt. l. habere. j. de v̓bo. ſig. ¶ In tex. ibi. Non teneri hoc interdicto. ſ. directo: ſed vtili ſic vt hic ſequitur. Et allegatur in argumẽtũ ꝙ ſi vicinus dicit ꝙ nunq̄ vult accipere de aqua putei: q: illũ habet pro derelicto: ꝙ non tenetur ad collectam pro puteo mundando vel reficiendo pro quo. ſ̄. de vſufruc. l. ſi abſente. in prin. ⁊. l. cum fructuarius. ⁊. ſ̄. de aqua pluar. l. is cum quo. ⁊. ſ̄. de dam. infec. l. pretor. §. hoc edictum. Et hoc puto verum ſi ante in dictam collectam dereliquit aquam: ſecus ſi poſtea. vt. j. ad munici. l. incola. la ĳ. ſic intelligo. l. ſeruũ fructuarius. ſ̄. de vſufruct. ¶ In tex. ibi. Et puto vtile interdictum competere: q: ipſe ē pſonaliter obligatus. alſs ſecus: arᵘ eius quod nō. ſ̄. ſi ſerven. l. ſicuti. §. diſtat. ⁊ ſic non ob. §. ſequens. q: ibi nulla obligatio pſonalis qua derelinquens eẽt aſtrictus. Ang.

Si ex fundo. Si arbor ex fundo cadẽs in viam: impedimentum preſtaret ei: non tenetur dñs hoc interdicto ad impẽſam ſed ad patientiam. Sed ſi arborem dñs pro derelicto nō habet: poteſt ꝯ eum interdici vt ẽt ſuo ſumptu viam reficiat leuando arborem. h. d. ⁊ facit. ſ̄. de vſufruc. l. proculus. §. fi. ⁊ quod ibi nō. ¶ In tex. ibi. Ceciderit. abſqꝫ facto tuo: puta tempeſtate: vi ventoꝝ: vel ẽt q: corruit vetuſtate: ⁊ iccirco habendo arborem pro derelicto: ad nihil teneris niſi ad patientiam ſolum: vt dixi in ſũmario. Ceterum ſi cecidiſſet ex facto tuo: puta q: ſucccidiſſes illam: tunc ad refectionẽ vie es obligatus perſonaliter: ⁊ ideo tunc tuo ſumptu arborem debes leuare: nec prodeſt tibi ipſum habere pro derelicto: vt dixi ſupra. §. prox. qui ē ꝯ. ¶ In tex. ibi. Non teneri te. ſ. ad impenſam: ſed ad patientiam ſic vt ſequitur. ¶ In tex. ibi. Interdicto. ſ. vtili non directo: cum ad patientiam ſolum agatur vt dixi: ⁊ interdictum de via publica reficienda: non ſolum competat ad patientiam: ſed ẽt ad impenſam. ¶ In tex. ibi. Hoc interdicto. ſ. de via publica reficienda: ⁊ agitur ad patientiam: tunc ⁊ ad impenſam: vt ſupra dixi.

Idem labeo. Si ex opere vnius vicinorum ſit via corrupta: licet corruptela proſit q̄pluribus: tamẽ ad impenſam. nō agit̃ niſi ꝯ corrumpentem: ꝯ reliquos quibus prodeſt ad patientiam tñ poteſt interdictum proponi. h. d. vſqꝫ ad. §. ħ interdictum. ¶ In tex. ibi. Me tñ non poſſe. ſed ipſum corrumpentem ad patientiam ⁊ impenſam ſi aliquo modo factum haberet: nã cõpetit hoc iterdictũ ꝯ faciẽtẽ ⁊ ꝯ factũ hñtẽ qḋ vocat vie publice: vt. ſ̄. ea. l. §. ħ iterdicto.

Hoc interdictum. Interdictum hoc quod ꝓponitur ꝯ imiſſum habentem quid nouus in via publica aut in itinere: competit ẽt ꝯ eum qui dolo fecit quominus imiſſum haberet. h. d. Vel ſic: par eſt conditio poſſidentis ⁊ eius qui dolo malo deſĳt poſſidere. h. d. Et intellige quo ad effectum iuris: q: quilibet eorũ conueniri poteſt: ſed non quo ad ſubtilitatem: nam poſſeſſor tenetur directa: doloſus vtili. vt. ſ̄. de rei ven. ha. Rubrica. ⁊. j. de regu. iur. l. parẽ. ⁊. l. qui dolo. ⁊ nō. C. de alie. iu. l. i. ¶ In tex. ibi. Vel habeat. ſ. opus ab eo factum in via publica. ⁊ in eius preiudicium. Ang.

Reſtituas. Ille reſtituit qui rem ad priſtinum ſtatum reducit: ⁊ ſi contra facientem vel fieri facientem agitur interdicto: aut ꝯ ratũ habentem: tenetur conuentus ſuis ſumptibus reſtituere opus nocens: alias ad ſolam patientiam condemnat̃. h. d. Et idem ſeruatur in actione aque pluuie: ⁊ in nunciatione noui operis: ⁊ in interdicto quod vi aut clã: vt glo. dicit ⁊ bene. nam quilibet iſtorum ſi ꝯuenitur ex opere facto per eum debet illud reſtituere ſumptu ſuo: alias ad ſolam patientiam condemnatur. Ang.

Interdictum hoc. Interdictũ quod ꝓponitur ex eo q: aliquid imiſſum vel factum eſt in via publica vel in itinere publico ꝓpter quod via aut iter deterior facta eſt: non finitur anno: q: ad publicam vtilitatem ꝑtinet: ⁊ condemnatio ꝯ reum formatur in eo quanti actoris intereſt. h. d. Et habet hic. §. vnam glo. fortem quã declarabo tibi per apoſtillas. ¶ In tex. ibi. Tolli quod factum eſt: non ergo agitur hoc interdicto niſi opus aliqualiter ceptum ſit: ex quo debet haberi conſideratio itereſſe actoris vertens ex eo ꝙ tolli debet quod factum ē. Cum ergo opus eſt completum: concluditur in libello vt opus totum deſtruatur: ⁊ reſtimatur intereſſe quod protendit agens: q: opus poſitum fuit. Sed ſi opus fuit inceptũ ⁊ non perfectum: concluditur ad intereſſe quod pretendit agens q: opus inceptũ eſt: ⁊ ad deſtructionem eiᵘ quod factũ eſt ⁊ ne vlterius procedatur in opere. vbi aũt nihil ceptũ eſt: ſed timetur fieri: tunc agitur officio iudicis: qḋ tenet Bar. hic ⁊ bene. ¶ In glo. Quid ſi nil vel pactũ. ibi. Quia de alia ē contrata. nihil intereſt ſi ponis agentẽ hoc interdicto eſſe de alia, ciuitate: vt peregrinum: ⁊ ſic in illa ciuitate conuerſari non habet: Parum aũt intereſt ſi ponis agentem eſſe hominem eiuſdeꝫ ciuitatis ſꝫ de alia contrata ita ꝙ per illam modicum pergit: vnde dubium eſt an hoc interdictũ quod eſt populare: vel alia actio popularis competat tali peregrino: vel illi qui de eadem cõtrata non eſt: ⁊ iſta glo. eſt ſingularis ⁊ peregrina: que determinat ꝙ ſic: dum infra concludit non ferri condemnatoriam in eo quod intereſt agentis ex quo nihil intereſt: ſed in eo quod intereſt populi. Bar. aũt hic dicit ad intereſſe populi conſequendum non admitti niſi ſindicum ciuitatis: pro hoc ſupra quod cuiuſqꝫ vniuerſi. no. l. nulli. Tu potes attentare ꝙ quedam ſunt actiones populares que tuentur ius ſingulare vnius populi tñ: ſicut eſt in itinere ⁊ in via ciuitatis vnius: ⁊ illud exerceri nō poteſt per peregrinum: q: non ē de populo. Sed bene poteſt exerceri per vnum qui eſt de populo. Ubi v̓o actio non tuetur ius vnius populi: ſed vniuerſaliter ius ciuium romanoꝝ ſicut eſt liberum hominem exhiberi: in quo non ꝯſideratur intereſſe plus vnius ciuis q̄ alterius: ⁊ tunc lꝫ vnᵘ de vno populo ſit detẽtus alius de alio populo agere poterit interdicto. vt. l. iĳ. §. fi. j. de lib. ho. exhi. Sic intelligo l. in prouinciali. in fi. ſ̄. de ope. no. nunc. vbi ſi edificat̃ in publico. ciues omnes admittuntur ad nũciandum: q: intelligo de ciuibus eiuſdem populi: vt ibi dixi: alĳ v̓o quorum non intereſt: repelluntur exceptione illa: tua non intereſt. Et credo verum dictum Bar. ꝙ actionem publicam per quã ſit condẽnatio ad pecuniarium intereſſe: ſindicus ſolus intentabit: ſed quando per eam ꝯcluditur ꝙ factum deſtruatur: vel depoſitum reponatur: quilibet de populo habilis ad agendum: intentabit eam. vt. j. de popu. ac. l. i. coniuncta. l. iĳ. §. fi. vbi prefertur is cuius itereſt ergo apparet ꝙ eam intentat is cuius nihil intereſt: ⁊ ſine aliquo ſindicatu. q: habet mandatum a lege. Et ex predictis deciſa ⁊ queſtio ſtatuti diſponentis ꝙ quilibet poſſit agere vel accuſare: an admittatur ad agendum vel ad accuſandũ ille qui non eſt de eadem ciuitate. ¶ In ea. ibi. Alius ẽt de populo alterius ciuitatis. vt glo. ſit vtilis. ¶ In ea. ibi. Et eadem poſſunt queri ſupra. §. hoc interdicto. q: ⁊ illud eſt populare: vt hic. vnde eſt queſtio qualiter ſit facienda condemnatio in vtroqꝫ interdicto. ¶ In ea. ibi. Ad hoc reſpõdeo ꝙ poſſit intelligi. hic ⁊ ille. §. qui dicit ꝙ ſit condemnatio ad intereſſe: ⁊ ſic ſolum is cuius intereſt videtur ad agendum admitti. ¶ In ea. ibi. Pro ſuo iure. i. intereſſe. vt tunc ſolum agat ille cuius intereſt ⁊ non alius. ¶ In ea. ibi. Unde alius aget. qui ẽt ſit de populo alterius ciuitatis: vt ſupra dixi: ſed non aget tum pro iure ſuo: cum ſua nullo modo interſit: ſed agit pro iure populi. Et hoc intelligo verum: vt dixi: quando illud ius populare nō concernit vnum populũ tñ: ſicut ē exhibitio liberi

ditio liberi hois: ſed quãdo ɔcernit ſignãter populũ vnũ tm̃.tunc qui eſt de alieno populo: nõ auditur: non enim rõne ſui iuris: cum ſua non interſit: nõ rõne populi cum non ſit de illo populo. ¶ In ea.ibi. Nec dicimus agere ex eadem cã.hoc intellige quando vnus agit hoc interdicto pro ſuo intereſſe.nũc aũt ſucceſſiue agit alius pro ſuo intereſſe: ⁊ ideo non dꝫ agi ex eadem cã: merito ſecundo agenti non obſtat illa exceptio vulgaris rei iudi. Sed vbi ageretur pro eodem intereſſe puta populi: tunc non audiretur ſecũdus: niſi doto de preuaricatione primi.vt.l.iij.ff.de popula.ac.nam tũc ex eadem cã dꝫ agi. ¶ In ea.glo.ibi. Uel dic: ſatis ſuſtineri põt: ⁊ eſt ſenſus: ꝙ vbi agens hoc interdicto concludit ad damnum preteritum quod ipſe ſenſit ex opere: eatenus interdictum hoc non eſt populare: ⁊ dicit verum: nam nõ intentat hoc niſi cuius intereſt: ſed quatenus ad publicam vtilitatem concluditur: iſtud interdictum eſt populare: ⁊ omnis actio popularis quã intentat quilibet de populo ſm limitationeꝫ quã dedi. ¶ In ea.ibi. Intereſſe totius populi.quod reputatur eſſe ipſius actoris: vt. C.de cadu.tol.l.i. circa fi. Ja.de ra.ſed Bar.in hoc non aſſentit: cuius opinio mihi placet cum agitur de dari: ſecus ſi ad deſtrui vel ad deſtructum reponi. Ang.

Pretor ait. ¶ In tex ibi. Uim fieri voto. Barro igiꝰ ſtatuens ꝙ nullus poſſit tranſire per terram ſuam niſi ſoluat tm̃ pro pedagio: non poteſt ſm Ja.de ra. Nam ſatis vis fieri dꝫ ei qui libere agere non poteſt perꝰ viam: facit. C. noua vectiga.per totum. Sic ⁊ Ueneti: Januẽſes aut Piſani vectigalia nauigantibus per eoꝝ mare nõ poſſunt imponere: ſaluo niſi habeant a principe.h.d.

l **Ittora.** Littus maris in quo populus romanus habet imperiũ: romani populi eſt.h.d. ⁊ intellige quo ad protectionem: ſed quo ad vſum ⁊ dñium: non eſt ipſius populi: ſed eſt cõmune omnium: ſicut aer ⁊ aqua: ⁊ hoc voluit glo.hic recte intellecta; ⁊ idẽ ſenſit glo.in.l.ij.ff.de re.di.dic vt ibi. Ang.

Maris. Uſus maris omnibus eſt cõmunis vt aeris: ⁊ pile in mari iacte cauſa edificij: iactantis ſunt: non tamen iure lꝫ eas iactare ſi vſus maris aut littoris ſit deterior.h.d. Et nõ.hic.pro Uenetis ⁊ Januenſibus qui in mari edificant: nam ẽt lapides exiſtentes in profundo maris: eorum ſunt: edificare tamẽ non poſſunt ſi vſus maris aut littoris incõmodatur: qđ nõ. ¶ In tex.ibi. Futurus ſit. huic ob.l.i.§. nũciatio.ff.de ope.no.nun.glo.fi.hic non ſoluit: ⁊ hoc ɔtrium repetit in.l.ſeq. ⁊ remittit ad ibi nõ. ⁊ bene. Et veritas eſt ꝙ cum edificatur in mari aut in littore: ex cã priuata nemo prohibere poteſt: niſi timeat ſibi damnũ inferri ex edificio vt ibi. Si aũt edificans prohibetur ex cã publica incõmodatur vſus maris vel littoris: tunc lꝫ non timeatur dãnum ex ruina edificij: tamen nũciari põt opus nouũ: ſic intelligitur hic: ⁊.ff.l.proxi.

s **I per publicum.** Etiã ꝑ locum publicum riuus aque ductus fieri nõ poteſt per quẽ noceatur priuato: ſiue priuatꝰ ſit dñs: ſiue non.h.d.ſm vnam litteraꝫ prout eſt ibi. Ut nõ dño caueatur. Scḋm aliam litteram que eſt. Noxa. breuiter.h.d. Si per riuum aque ductus per locum publicum tranſeuntem priuato nocitum eſt: agitur ad reſartionem damni.h.d. Et intellige ꝙ riuus aque ductus non iuſte per locum publicum ducebatur: nam ſi iuſte: nullũ competeret ius agendi. ¶ In tex.ibi. Erit actio.ſ.in factum: vel condictio ex.l.vt glo.dicit ⁊ bene. ¶ In tex.ibi. Ut non dño caueaꝰ: quaſi dicat non ſolum dño debet caueri pro dãno futuro: imo ẽt non dño: vt vſufructuario: vſuario: bonefidei poſſeſſori ⁊ ſ[i]libus puta creditori. Alias eſt in tex. Noxa.ibi. Ut noxa dño caueatur. ⁊ eſt ſenſus vt ꝓ noxa.i.pro dãno iam dato per aque ductum: caueatur.i.agatur ad reſartionem damni: ⁊ vt in futurum: damnum non detur: etiaꝫ caueatur: ⁊ ſtat littera plana: ⁊ habes expeditam glo.magnam.

e **I qui.** Agens hoc interdicto pro ꝓprio intereſſe: poteſt ẽt lite nõ conteſtata ꝓcuratorem dare.h.d. Et ideꝫ eſt in omni actione populari intentata per agentem pro proprio intereſſe: ſecus ſi ſolũ ius publicũ quis exerceat: qꝛ tunc demum lite conteſtata per quam quis efficitur dñs inſtantie: vt.l.licet.§.in popularibus.ff.de ꝓcura. ⁊.ff.de popu.ac.l.qui populari. Ange.

s **Icutis.** Qui edificauit ɔ edictum pretoris: edificium tollere cogitur lꝫ non virtute huius interdicti.h.d. Uel ſic. Edictum pretoris non dꝫ eſſe elluſorium.h.d.concordat.ff.de iudi.l.ſi pretor.in pn̄. ¶ In tex.ibi. Demoliri.ſ.vigore huius iterdicti. ¶ In tex.ibi. Ne vrbs deformetur ruinis: hec eſt ratio perſuaſiua: ſed finalis eſt hec: qꝛ hoc interdictum prohibitorium eſt: nõ aũt reſtitutorium.vt in.l.ij.§.ſi quis nemine.ff.eo.hic allegato in glo. ¶ In glo.ideſt. Pretore prohibente.ibi. Cum non eſt perfectum edificium. Nõ. bene hanc opi. per quã patet ꝙ ſenatuſconſulta dicencia nõ debere vrbẽ ruinis deformari: vendicant ſibi locum in edificijs iã conſumatis ⁊ perfectis: ſed ſi ſunt incepta ⁊ non conſumata: debent deſtrui ẽt ſi in loco publico facta ſint: ⁊ nemine ꝓhibente: quod tene menti. Ange.

¶ De loco publico fruendo. Rubrica.

Practicam huius ti.vide in Spec.in ti.de cau.poſ. ⁊ proprieta.in.§.priuata aũt interdicta.in.vſi. vndecimum. de loco.in.i.colum.in.iiij.parte.

p **Retor ait.** Hoc interdictũ tuetur emptores vectigalium publicorum ⁊ eorum ſocios qui prohibentur ſm legeꝫ locationis: vectigalibus publicis frui.h.d. Accipitur ergo aliter publicum ꝙ̃.ff.ti.proxi.nam ſupra accipitur pro eo quod eſt in vſu publico ⁊ illius non eſt locatio neqꝫ conductio: hic aũt accipitur pro eo quod eſt de patrimonio principis aut fiſci: ciuitatis: vel municipij.vnde conducentes vectigalia a cõe peruſij: ſi prohibentur illis vti ⁊ frui ſm legem conductionis eoꝝ.recurritur ad hoc interdictũ. ⁊ hoc voluit tex.ɔiuncta gl.quã nõ. ⁊ tene menti. Hoc ẽt nõ.pro conducentibus cluſiũ vel lacum peruſinũ. ¶ In glo.magna. Forte ẽt.ibi. Pro eo quod eſt in vſu publico.cuius loci non conſiſtit locatio neqꝫ conductio. ¶ In ea.ibi. Sed quãdoqꝫ concurrunt.hoc eſt falſum: nam in caſu.§.ſi quis nemine.nõ eſt reperire ꝙ competat aliquod interdictum de predictis. Ja.de ra. Tu dic clarius ꝙ impoſſibilis eſt concurſus: cũ illud interdictum competat ſolum pro loco qui in vſu publico eſt.vt.l.ij.§.hoc interdictum.ff.ti.i.hoc aũt interdictum competit ſolum pro loco qui non eſt in vſu publico ſed eſt fiſci ciuitatis vel municipij vel ceſaris.vt hac glo. ¶ In glo. Hic eſt caſus.ibi. Dixit dari vtile.quod patꝫ qꝛ iſtud interdictum eſt poſſeſſorium.ergo naſcitur ex ɔctũ ⁊ ſic datiuum.vt.l.i.de act. ⁊ ob. ⁊ ſic opi. Jo.vera. Ultimo nõ.bene hoc pro ⁊ contra conductores vectigalium ⁊ pedagioꝝ cuiuſlibet ciuitatis aut municipij.nam ſi iſti conductores cõicant iſta vectigalia: vt moris eſt: cũ alijs ſocijs. ⁊ ſic in vectigalibus alios acquirunt ſibi ſocios: ɔ illos ſocios agi poteſt ad ſolutionem precij per tempu.ſicut ɔ emptores. Et econuerſo ipſi ſocij ɔ omnes debitores ipſoꝝ vectigalium: exercere poſſunt ſine aliqua ceſſione eoꝝ iura: ſicut ſi emptores fuiſſent. Si aũt concurrunt emptor ⁊ ſocius: prefertur emptor vt hic.quod tene mẽti qꝛ quotidianum. Et ex hac glo.infertur ꝙ preferꝰ habens directam habenti vtilem: ⁊ iſta eſt via brocardica: de qua in.l.in cauſe.§.fi.ff.de ꝓcura. ⁊.C.de noua.l.iij.dic vt dixi in.d.§.fi. Ange.

c **Oncedi.** Permitti debet cuilibet vt imagines ⁊ ſtatuas in publico ponat pertinentes ad ornatũ reipublice.h.d. Et oꝛiam inter ſtatuas ⁊ imagines vide.C.de ſta. ⁊ imagi.in Rubrica. Ang.

¶ De edilibus currulibus. Rubrica.

Ediles. Ad officium ediliũ currulium pertinẽt omnia i
e hac lege deſcripta. h. totus titulus. Et nõ. q: ſemel vidi de facto in ciuitate iſta. q: ſtatutũ peruſij diſponebat ꝙ priores ſtuderent certum quid: vnde querebatur an virtute illius verbi ſtuderent: haberent iuriſdictionẽ: vel arbitrium aliquod. ⁊ determinatum fuit ꝙ ſic ꝑ hunc tex. cui iunge legem bonam. ff. de acqui. re. do. l. ſtatuas. ¶ In tex. ibi. Ediles currules. i. publici magiſtratus: de quibus habetur in. l. i. ff. de edili. edic. ¶ In tex. ibi. Eas ſ. vias quod eſt. j. ¶ In tex. ibi. Ut ꝓprij parietes: ipſorum edilium currulium. Et ſic apparet ꝙ edictum emanans de ſoluendo datium ⁊ collectam: ita ligat priores ⁊ magiſtratus ciues ciuitatis: ſicut alios: de quo plene per Guil. de cu. in. l. neminẽ. C. de ſa. ſan. ec. ¶ In tex. ibi. Ab obuiante. ſ. edili curruli. Et ſic eſt caſus ꝙ in maleficijs leuibus inuentus in flagrãti crimine põt puniri abſq; vlla ſnia: ſic. j. de fur. l. interdum. §. qui furem. ⁊ ideo inuenti cum armis: aut ludere aut cum vuis ſubtractis: abſq; ſnia poſſunt puniri: ⁊ infinitos furantes vuas: vidi cũ vuis ad collum duci per plateam ad cathenã. ¶ In tex. ibi. ſm leges. ſ. forte pena arbitraria ar°. j. de effrac. l. i. §. expillatores. ¶ In tex. ibi. Unuſquiſq;. nõ. hñ ꝙ vnuſquiſq; ſm longitudinem ⁊ latitudinem domus ſue debet viam publicam conſeruare ⁊ manutenere iuxta domum: ⁊ ẽt aque ductum purgare: ⁊ hec duo conueniunt bononienſibus: qui iuxta domum habent aque ductum: ⁊ de hoc vide plene Guil. in. d. l. neminem. ¶ In tex. ibi. Nõ prohibeatur vehiculum. Nõ. bene ꝙ iuxta domum ſuã quis debet conſtruere bene viam vt poſſint habere tranſitum non ſolum homines. ſed ẽt vehiculi. ¶ In tex. ibi In mercedem. Nõ. bene pro ſcholari qui iuxta domum conducere habet viam corruptam: nam poteſt eã reaptare ⁊ conſtruere expenſis mercedis: qđ nõ. ¶ In tex. ibi. Ergaſteria. ſ. publica. ¶ In tex. ibi. Si fullo veſtimenta ſiccet. licitũ eſt ergo ſutoribus ante ergaſteria publica ponere tabulas in quibus ſunt pãni tirati ⁊ balneati egẽtes deſiccatione: ⁊ eodem modo vectores extra domũ poſſunt ponere trocos. i. rotas quibus vehuntur ligna ⁊ alia ſilia. Ratio q: nullum fetorem reddunt. Sed reddentia fetorem: ⁊ corrumpentes celũ: vt ſunt ſterquilina ⁊ morticinia: illa nec teneri nec ꝓijci poſſunt in publico. Et iſtõ nõ. ꝯ. pelliparios ⁊ aromatarios qui capiunt furcas ⁊ crapulas: ⁊ poſtea proijciunt in platea cõmunis peruſij: nã debent puniri. Et eodem modo puniuntur tingentes coria aſinina ⁊ bouina: ⁊ extendunt in publico. ⁊ in ſilibus que fetorem reddunt. Ang.

¶ De via publica vel itinere publico reficiẽdo. Rũica.
Practicam huius ti. vide in Spec. in ti. de cau. poſ. ⁊ proprie. in. §. q: vo. in vſi. quartũ eſt. in. ij. colũ. in. iiij. parte.

Retor ait. Uiam publicã ⁊ iter publicum
p cuilibet liceat reficere ⁊ aperire: dũmodo nec via nec iter deteriora fiant: ⁊ contra probibentem refectionem ⁊ aperturã datur interdictum: ⁊ ſilr cuilibet probibito competit hoc interdictum. h. d. tota. l. Et quid ſit reficere: ⁊ quid ſit purgare: ⁊ quid apire iter: littera hoc declarat: dic vt in ea. ¶ In vſi. ſi quis in ſpẽ. ibi. Latiorẽ: non intereſt quandoq; viam non eſſe latam ſed arctã: ⁊ hoc poteſt cõtingere propter prout ſuadet ratio ſubiecte materie ſeu loci. ¶ In tex. ibi. Glaream. glo. exponit de ſabulo cum paruulis lapillis: ⁊ hoc ſabulum eſt quod in vulgari florentini dicunt la giara. ¶ In tex. ibi. Terrenã facere: ad vtilitatem priuatam: ⁊ hoc tollit ꝯtrarium. l. fluminum. in prin. ff. de dam. infec. ⁊ ibi per glo. Et nõ. differentiã inter viam ⁊ ſtratam: nã ſtrata proprie eſt illa que lapide manufacta ſeu ſtructa eſt: ſic. ff. de aqua plu. ar. l. ſi prius. §. i. Uia aũt proprie eſt vt naturaliter eſt ⁊ nõ ſtructa. Sed ſm cõmunem vſum loquendi nos appellamus ſtratas vias conſulares ⁊ regales. alie aũt non ſtrate ſed vie ſimplr appellantur: vt vidiſtis in. l. ij. §. viarum. ff. ne quid in via pub. Que ergo ſit ſtrata ⁊ que via: recurreſ ad cõem opinionem circũcollentium. vt dicimus de flumine publico. ⁊ de riuo: vt. j. ti. i. l. i. §. i. Et iſtud eſt vtile ad ſtatutum puniens pena dupli percutientem in ſtrata q: qui percuſſit in via que ſtrata cõiter appellatur: dr percuſſiſſe in ſtrata. Si aũt de tali cõi opinione non conſtat: ille dicitur percuſſiſſe in ſtrata qui percuſſit in via ſtratili. i. lapidea opere manufacta. ¶ In. §. hoc interdictum. ibi. Dibus. ſ. probibitis. ¶ Ibi. In omnes. ſ. probibentes.

Iam publicam. ¶ In tex. ibi
v Uiam publicam. patrimonio ⁊ vſu publico. ¶ In tex. ibi. Non põt. aliquo tpis ſpacio ẽt annis mille. ¶ In glo. i. in ſi. ibi. Fauore ⁊ c. Sic ⁊ fauore religionis. vt. ff. quemadmo. ſer. amit. l. iter. ⁊ ꝯcor. C. de ope. pu. l. preſcriptio. ⁊. ff. de vſuca. l. vſucapionẽ. ⁊. l. ſi. Sic ⁊ fauore libertatis: ꝯ illam nullatenus currit ꝑſcriptio ẽt annorum mille. vt. l. vlt. C. de longi tempo. preſcrip. que pro liber. Tu aũt dicas ꝙ hic nullus ẽ fauor ex eo q: facultati ſimplici non preſcribitur vllo tempore qñ illa facultas in actum deducta: non producit aliquod ius deducibile in iudicium: ⁊ ideo facultati eundi per viã publicam: vel pariter ad ſanctum Jacobum: non preſcribit vllo tempore. Sed ſi facultas deducta in actu: imediate ꝓducit ius in iudiciũ deducibile ⁊ exercitabile: tunc illi facultati preſcribitur tempore longiſſimo: ſicut ipſi iuri agẽdi ⁊ experiendi. Exemplũ poſſe hereditatem adire conſiſtit in ſimplici facultate: ſed imediate cum hec facultas eſt in actum deducta: q: quis hereditatẽ adiuit: reſultat ius ⁊ actio in iudicium deducibilis. ſ. petitio hereditatis: ⁊ idõ facultati adeundi preſcribitur tempore longiſſimo. vt. l. licet. C. de iur. deli. Sicut in facultate offerendi dicimus: nam imediate cum debitor offert creditori debitum: naſcit ſibi actio pignoratitia. vt. l. ſi rem. §. omnis. ff. de pig. ac. ⁊ ideo ſicut pignoratitie preſcribitur: ſic ⁊ potentie offerendi: ⁊ ideo bene dicit glo. in. l. cum notiſſimi. C. de ꝑſcrip. xxx. anno. ꝙ tali facultati preſcribitur longiſſimo tẽpore. Ang.

Iin agrum. Utens ꝑ agꝛ
s vicini vt per viam publicam: tenetur vicino quanti intereſt: ⁊ exarrans viam: ad munitionem eius ſolus compellitur: ⁊ ſi ille ſoluendo non eſt: ad refectionem illius vie compelluntur vicini per. l. i. ff. ti. i. Nota igit bene ꝙ nemo ire poteſt per agrum alienum faciendo ibi viam ac ſi ibi via publica eẽt. Hoc aũt fallit in caſibus nõ. in. l. ſi locus. §. i. ff. quẽadmo. ſer. amit. Inter quos ẽ vnꝰ caſus multum quotidianus: puta ſi via publica eſt prerupta: ita ꝙ. viantibus non eſt poſſibilis tranſitus: quoad multũ in hyeme contingit in ꝗpluribus locis: nã tũc per agrum vicinum tenere poſſunt vt per viam publicam: ⁊ nõ. in. d. l. ſi locus. tene menti. Et nõ hẽs hic alia. Ang.

¶ De fluminibus ⁊ ne quid in flumine ripaue eius fiat quo prius nauigetur. Rubrica.
Practicã huius ti. ⁊ ſequentis vide in Spec. in ti. de cau. poſ. ⁊ proprieta. in. §. q: vo. in vſi. ſextum eſt interdictum in pe. colum. in. iiij. parte.

It pretor. In hoc principio recitant verba edicti pretoris: cuius edicti ſubſtantia
a eſt: ꝙ in flumine publi. ⁊ eius ripa nihil imitti poteſt propter quod ſtatio vel iter nauigij fiat deterior. Deinde in. §. flumẽ a riuo iuriſconſultus Ulpianus incipit exponere verba edicti: ⁊ multas pulchras queſtiões interſerere: vt pꝫ ex littera. ¶ In tex. ibi. Deterius ſit: fiat. hoc tollit contrarium de. l. riparum. ff. de re. diui. vbi in ripa fluminis publici imitti põt: habentes ergo molendinum in flumie cuius molendini ⁊ cluſe initium aut finis ſit ripa fluminis

prout eſt

prout eſt in multis molendinis thyberis peruſini: plantare poſſunt in ipſa ripa: ⁊ ſm ripam arbores ad tutelam cluſe: ⁊ ēt ibi ligna imittere: vt cluſa ſuſtentari ⁊ manutteneri poſſit: ex quo nec iter nec nauigatio ſit deterior.

¶ In tex. ibi. Magnitudine. q2 flumen magnum: riuulus aūt paruus eſt. ¶ In tex. ibi. Aut eſtimatione circūcollentium. i. cōi opinione: ⁊ ſic cōi opinione diſcernitur ſtrata a via. vt dixi. ſ. ti. i. in. l. i. Et qualiter probatur iſta cōmunis opinio: dic vt nō. Spec. in ti. de proba. §. i. vſi. illud aūt. ⁊ Bar. in. l. labeo. ff. de ſuppellec. lega. Sic dicimus ſterilitatem frumēti eē quando cōmunis opinio eſt ꝙ ſit: ar. huius. §. ⁊ in. l. ex conducto. §. i. ff. loca. ⁊. C. loca. l. licet. Ang.

Item fluminum. Flumen perēne eſt quod ſemper fluit tam in hyeme ꝙ̄ in eſtate. Et ſi propter maximā ſiccitatem contingeret in eſtate non currere: nō deſinit eſſe perenne. Torrens aūt eſt qui fluit vt plurimum in hyeme ⁊ ſi fluit aliquotiens in eſtate: non propterea deſinit eſſe torrens. h. d. tex. ⁊ glo. in terminis ⁊ in ſūma. ¶ In tex. ibi. Non ideo minus perenne eſt. Nō. ꝙ lʒ ciuis aliquando in cōmitatu ſtet per plus temporis ꝙ̄ ſoleant ſtare ciuesſi: tñ cōiter in ciuitate habitauerit dr̄ ſemper habitaſſe in ciuitate. ⁊ hoc nota pro comitatiuis aſſumptis ad ciuilitatem ſi in ciuitate ſemper non habitauerunt. q2 ſi aliqua neceſſitate premente habitarunt pro maiori parte in comitatu aliquo anno: tamen ſemper dicuntur in ciuitate habitaſſe: quod tene menti tu peruſine. Et eodem modo dicas ſi teſtis dicit ꝙ vidit titium poſſidere ſemper: nā intelligitur ſemper. i. tempore poſſibili: non quādo dormiebat: non cum comedebat aut abſens erat: de quo in. l. hoſtibus. §. ſed quod ſimplr. ff. ex qui. cau. ma. ⁊. ff. de vſuca. l. nūꝙ̄. §. ſi ſeruus. ⁊ nō. ff. ſolu. ma. l. i. in. iij. q. ⁊ i corpore de iudicibus. §. ſedebunt. colla. vi.

Fluminum. Flumen publicum quo ad proprietatem ⁊ vſum eſt cōmune: flumen perenne: torrens vō non eſt publicuʒ. h. d. cōiuncta glo. que ponit exemplum in duobus fluminibꝰ bononie: quorum alterum vocat rapo: ⁊ alterum meloncellum: quorum quodlibet ortum habet in priuato loco: ⁊ ꝑ priuatum locum diſcurrit per magnum ſpaciuʒ: ⁊ poſtea intrat in publicum: ⁊ tunc incipit eſſe publicum. Et q2 illa flumina non fluunt omni tempore: ſed hyeme tm̄modo: ideo appellantur flumina priuata: non publica: ⁊ iſta ē vera ſnia: ⁊ nunc cognoſcis flumen publicum a priuato. Et ex predictis conclude ꝙ quantūcūq3 balnea ſancti Caſſiani ⁊ alia per eandem riuieram exiſtentia ortum habeāt in loco priuato quorūdam nobilium: tñ nihilominus q2 continue fluunt: dicuntur publica. nam ad faciendum flumen publicum nō ꝯſideratur hoc ꝙ alueus ſit priuatus: ſed ſolum hoc an continue fluat: lʒ illi nobiles balnea illa locent auctoritate ceſarea aut ex antiquiſſima vſurpata ꝯſuetudine: ⁊ ita tene menti. Ang.

Hoc interdictum. Pro facto vel imiſſo in flumine publico hoc interdictum non competit ſed habent locum remedia contra ſic imittentem vel facientem. h. d. Nunciabitur ergo parti de noui operis nūciatione ⁊ agit īterdicto vti poſſidetis vt. j. vti poſ. l. i. ¶ In tex. ibi. Nihil enim differt. Nota pulchram regulam ꝙ flumen priuatum nō differt ab alijs locis priuatis: ⁊ ex hoc ſolues multas queſtiones. Ang.

Ripa autem. Illud eſt ripa fluminis qđ continet flumen ⁊ ipſuʒ tenet vltro citroq3: ⁊ non ampliatur nec reſtringitur ꝑ aliquod temporale dei iudicium: ſecus ſi ſit perpetuum. h. d. vſq3 ad. §. ſi inſula. ¶ In tex. ibi. Naturalem rigoreʒ. Iſte tex. plene declarat quid ſit ripa fluminis: nam ille locus eſt ripa qui naturaliter tenet rigorem curſus aquarū ⁊ accipe naturalem. i. conſuetum ⁊ ſubau. quando flumē intantū excreſcit: ꝙ de ripa in flumen intratur de plano: quicquid enim naturaliter de curſu aquarum contingit in ipſis ripis ad tempus non imppetuum: nullatenus conſideratur: ⁊ ideo ꝑ illud ſupranaturale ripa fluminis non ampliatur nec reſtringitur: ſecus ſi mutatio ſit perpetua vt. j. eo. in vſi. ſi tñ flumen. ⁊ omnia clara ſunt. Ang.

Si inſula. Hoc interdictum ceſſat ꝑ opere facto in inſula nata in flumie publico vel ēt in alueo antiquo derelicto per flumen publicum: qm̄ alueus occupatus a flumine lʒ priuatus: incipit eſſe publicus: cum non ſit dare flumen publicum quin alueus ſit publicus. h. d. Et per hoc patet ꝙ torrens qui in hyeme diſcurrit: ſi ortum habet in priuato: priuatus ē quatenus per priuatum alueus ille protenditur. vt dixi. ſ. ea. l. §. fluminū. ¶ In tex. ibi. In publico fieri. ⁊ ſic ceſſat hoc interdictum. ¶ In tex. ibi. Si limitati agri. ſ. vicini. Et qui dicantur agri limitati. dic vt in. l. in agris. ff. de acquir. re. domi. Et nō. hoc contra illos quibus predia cōmunis peruſij ſunt donata in remunerationem: vel in recompenſationem ꝺānorū. vt in illis predijs non habeat locum ius alluuionis: non dico pro certo: ſed argumētū eſt. ¶ In tex. ibi. Aut eius. ſ. ſi agri limitati nō ſūt ¶ In tex. ibi. Ripam contingit. ſi ei proximior eſt. ¶ In tex. ibi. Vtriuſq3 vicini. ab vtraq3 parte predia poſſidentis: ⁊ hoc quando agri non ſunt limitati: alias ſecus vt. ſ. eo. ¶ In tex. ibi. Non ſit publicus. ⁊ ideo hoc interdictum locum habebit pro opere ibi facto. Et nō. hanc regulam ꝙ vbicūq3 flumen eſt publicum: ſemper alueus publicus ē ꝙ̄tūcūq3 ex vtraq3 ꝑte flumis loca ꝑuata ꝯſiſtāt. Ang.

Si foſſa. Alueus fluminis publicus eſt ēt ſi factus ſit opere manu facto: ⁊ idō habet locum hoc interdictum ſi quid in eo fiat. Et ſi flumen aliquam terram inundat: non tamen alueum ibi facit: terra inundata non ſit publica. h. d. Vnde ſi quid fiat in dicta aqua ſic terram inundante non dr̄ factū in flumine publico. ⁊ ideo ceſſat hoc interdictum: ⁊ eſt expeditus tex. ⁊ glo. aliquo excepto vt infra dicam. ¶ In tex. ibi. Inundauerit. puta tempore alicuius diluuij. ¶ Ibi. Opertum. i. coopertum ⁊ inundatum. ⁊ ideo ceſſat interdictum pro opere ibi facto conſiderato ꝙ hoc interdictū non vendicat ſibi locum pro eo quod ſit in locis priuatꝭ. ¶ In glo. i. ibi. Vt nauigium. i. iter nauigij vt. j. ea. l. §. ait pretor. ¶ In ea. ibi. Que ex ſauiana. in quo flumicello purgantur panni: ⁊ illa aqua que attrahitur ad ciuitatem bononie: diuiditur per dies ⁊ ebdomadas per totaʒ ciuitatem bonoñ. ⁊ per contratas. ¶ In ea. glo. Niſi dicas. determinat iſta glo. ꝙ flumen ſauine non eſt publicū flumen lʒ ad ciuitateʒ attrahatur ex eo q2 non eſt perēne. Tu aūt dicere potes ꝙ quatenus dr̄ per priuatum: eſt priuatum flumen: ſed poſtꝙ̄ intrat per ciuitatem. ⁊ ſic in alueum publicum: illud flumen dicit publicum propter alueum vt. ſ. eo. §. fluminum. ⁊ ibi vidiſtis. Poteſt ergo flumen eſſe pro parte priuatum quando in priuato naſcitur: ⁊ q2 torrens eſt non aūt perēne. ſed poſtꝙ̄ ingreſſuʒ facit in locum publicum: intelligitur publicum. Ang.

Item ſi amnis. Circuitum a flumine permanet eius cuius ante fuerat. ⁊ ideo hoc interdictum ceſſat ſi quid fiat in eo flumine priuato. h. d. Non ergo differt flumen priuatum ab alio loco priuato: vt hic: vt ſi quid in eo fiat: locum habeant remedia de quibus dixi in. §. hoc interdictū ſ. ea. l. ¶ In tex. ibi. Amnis. i. flumen. ¶ Ibi. Aliquid. ſ. alicuius priuati. ¶ In tex. ibi. Circūeat. puta per rotūdum non tamen terram inundet: vt vidi in multis locis thyberis. ¶ In tex. ibi. Perinde eſt ac ſi ⁊ c̄. concordat ſ. ea. l. §. hoc interdictum. vbi tex. dicit ꝙ nihil differt flumen priuatum a ceteris locis priuatis.

In publico. Dictio in notat intrinſicitatem. vnde quod ſit iuxta locum: non dr̄ fieri in loco. Vel ſic. Factum in ripa fluminis publici nō dr̄ factum in flumine publico. vnde ceſſant verba huius edicti. h. d. Vnde ſi ſtatutum punit robarias factas in pado paduano ⁊ ferrarienſis: non habet locum in robarijs factis in aggeribus dicti padi. Et eodeʒ modo maleficiū cōmiſſuʒ in porta ciuitatis: non dr̄ cōmiſſum in ciuitate facit. ſ. ne quid in loco ſa. l. pe. ⁊ fi. ⁊. j. de iniur. l. ſi ſtatua. Argumentuʒ tñ eſt ꝯ. j. de cloa. in. l. i. §. cloace. in verbo. Tubus. vbi ideʒ iuris eſt de facto in bo-

ECA UNIVERSITARIA ... VILLA

ſtio:quod de facto intra domum: ⁊ ibi tangam ⁊ ſoluam. Et allegatur iſte tex. cum ſequenti. ꝙ diſpoſitio modificata ſeu qualificata debet reſtringi ſm modum ⁊ qualitatez ſuaz: de quo in. l. denunciaſſe. §. quid tamen. j. de adul. ⁊ l. ꝑtoꝛ. §. docere. j. vi bo. rap. ⁊ ſ. de leg. i. l. cetera. §. hoc ſenatus. ⁊ j. ſi quis teſta. li. eſ. iuſ. fue. l. i. §. nō aūt. Ang.

Non autem. Hoc interdictum nō vendicat ſibi locum pro omni opere in flumine facto: ſed pro eo propter quod ſtatio ⁊ nauigatio fit deterior: ⁊ ideo interdictū directum ad flumina nauigabilia tm̄ pertinet: ad non nauigabilia: cōpetit vtile ſi opus factum aut flumē exareſcit: aut curſus aq̄ impeditur. h. d. vſqꝫ ad. §. ſtationem. Et ex iſto. §. ſumit nōbile qd̄ dixi de diſpoſitione modificata. ¶ In tex. ibi. Coheret pretor. ſub. ex verbis edicti: ſed ex mente ſic vt in fi. §. ⁊ nō. j. eo. §. ſi i mari. ¶ In tex. ibi. Nauigabilia. vel alia nauigabilia faciunt. ⁊ nō. ob. l. iij. ex ꝯtrario. ſ. de acqui. poſ. vt ibi nō. ¶ In tex. ibi. Non pertinet. ſ. directum. Sed vtile ſic: vt hic ſequitur. ⁊ j. eo. in. §. ſi in mari. ¶ In tex. ibi. Ne ius ei fiat. ſ. actoꝛi: ⁊ ideo ſi in thyberi peruſino qui non eſt nauigabilis vſqꝫ ad ciuitatez caſtelli vbi habet oꝛtum: aliquod opus fiat per quod aut ipſꝫ flumen exareſcat vel impediatur curſus aque: ita ꝙ curſus fiat deterioꝛ: cuilibet licitum eſt illud opus demoliri: ⁊ illud reſtituere ⁊ purgare arbitrio boni viri. Et ſi dicis nōne per cluſas molendinoꝛum impeditur curſus aquarum: ergo nullum molendinum cōſtrui poteſt in eo: Reſpondetur ꝙ non impeditur curſus nec fit deterioꝛ. Uel dicas ꝙ cum ēt molendina fiant ratione publice vtilitatꝭ: lꝫ aliqualiter varietur curſus: tn̄ conſuetudine vſurpatuz eſt vt fieri poſſint. ¶ In glo. i. ibi. Aliud nauigabile fiat. ſ. imediate: alꝭ nullum eſt flumen quod non intret in mare ⁊ de mari exeat: ⁊ ſic mediate aliud flumen faciet nauigabile. ¶ In ea. ibi. Uel ſm Rugerium. Hec vera vnde conclude ꝙ vbi flumen eſt nauigabile de ſe ⁊ aliquid in eo fit per quod ſtatio nauium aut nauigatio fit deterioꝛ: habet locum hoc interdictum directum: qꝛ ſic ſonant verba. vt. ſ. ea. l. in pꝛin. Ubi aūt flumen eſt publicū ſed non nauigabile: intrat tamen in nauigabile: habet locum interdictum: non directum ſed vtile ſm. h. Ratio eſt qꝛ ex quo non eſt nauigabile: ergo in eo nihil poteſt fieri ꝑ quod ſtatio nauium aut nauigatio fiat deterioꝛ. Si aūt intrat aliud flumen quod eſt nauigabile de ſui natura. puta qꝛ intrat mare: ⁊ iuxta mare caput tenet: ⁊ tunc habet locum hoc interdictum vtile ſm Azo. Si aūt non intrat immediate ad flumen nauigabile: ſed annexum vna cū alijs fluminibus facit aliud flumen nauigabile: ſicut eſt bononie renum quod imiſcetur cum pluribus fluminibus ⁊ intrat padum: ⁊ tunc habet locum interdictum ſaltem vtile: ⁊ iſta eſt ſnīa huius glo. quā nō.

Stationem. Hic iuriſconſultus exponit verbum ſtationem poſitum in edicto.

Ait pretoꝛ. Hic iuriſconſultus exponit verba iterqꝫ nauigij deteriꝰ ſic fiat. Uel ſic nauigium dꝛ ipſa nauis ⁊ iter ipſius: ⁊ appellatione nauigij continentur ēt rates. h. d. ¶ In tex. ibi. Iter nauis. ſ. magne. ¶ In tex. ibi. Rates. ſ. parue nauicule que a nauibus non differunt niſi magnitudine: non aūt qualitate. vt. l. ſcapham. ſ. de euic.

Si pedeſter. Iter nauigij dꝛ fieri deterius ēt ſi pedeſter iter contiguum flumini impeditur. h. d. Unde competit hoc interdictum non ex ea parte ꝙ factum ſit quicꝙ̄ in flumine publico. vt. ſ. eo. §. fluminum. Sed ex ea particula ꝙ iter nauigij deterius factum eſt. ⁊ ideo glo. hic in verbo deterius falſa eſt dum dicit non competere interdictum: ſaluo niſi defendas eam ꝙ non competit interdictuz ex ea ꝑte qꝛ in flumine factum. Ego credo contrarium per. §. non aūt. ſ. ea. l. quo limitatur. §. fluminum. ſ. ea. l. qui videtur facere ꝯtra. Eſt aūt iter nauigij in lombardia locus ꝓpinquus flumini per quem attrahuntur naues cum funibꝰ ꝯ rapidum curſum aquarum: dꝛ in vulgari reſtara vel piada vt dicit hic glo. ⁊ bene.

Deterioꝛ. Hic iuriſconſultus exponit verbum deterioꝛ ſtatio ⁊ iter nauigij ⁊c. ¶ In tex ibi. Interdicto locus erit. etiam directo. Non ſunt alia.

Labeo ſcribit. Proponens exceptionem inaptam ſuccūbit: ad hoc continuo allegatur: de quo in Spec. de excep. §. viſo. in pꝛin. ⁊ eſt tex. in cle. vlt. de app. Uel ſic. Si per factum in flumine publico ſtatio aut iter ſit deterius: non excuſatur faciens ſi feciſſe ſe dicit ripe tuende cauſa. h. d. Quia ergo exꝰ non concludit: merito eſt inepta: vnde excipiendum eſt ꝙ quicquid factum: lege fieri licuit: ⁊ ideo non habet locum interdictum. h. d. Ange.

Si in mari. Etiam pꝛo facto in mari vel in littoꝛe propter quod portꝰ ſtatio: iter: vel nauigatio fiat deterioꝛ: competit hoc interdictum: ⁊ ēt pro facto in flumine publico non nauigabili. hic aūt quando fit in flumine non nauigabili dic vt dixi. ſ. eo. §. non aūt. vbi iſte. §. declaratur. ¶ In tex. ibi. Fiat per quod aque curſus impediatur: vel fiat deterior: vt dixi in. d. §. non aūt. Et attende bene qꝛ quando fit in mari non habet locum hoc interdictum ſm verba: nam aliud mare: ⁊ aliud flumen. Sed habet locum interdictum ne quid in mari aut in littoꝛe fiat. Ange.

Deinde. Hoc interdictū ē reſtitutoꝛiū: ſupꝰ ne quid fiat in loco pu. ꝓhibitoꝛiū: vt. ſ. ne quid in lo. pu. l. ij. §. ꝑtoꝛ ait ꝙ in via. ⁊ ceſſat oē ꝯriū. h. d. ¶ In tex. ibi. Ad eādē cām ꝑtinens. ſ. ne ſtatio aut nauigatio īpediaſ vl' fiat deterioꝛ. ¶ In tex. ibi. Deterius faciat. non ob. ſ. de dam. infecto. l. pretor. §. de eo. vt ibi nō.

Hec verba. Qui factū habet opus in flumine ſi fecit: tenetur ad patiētiam ⁊ impenſam: ſi non fecit: tenetur ad ſolam patientiā h. d. ⁊ ceſſat omne contrarium. Ange.

q **Uo minus.** Bar. repetijt hāc l. ſolēniter: ⁊ tractauit hic materiam molendinoꝛum que eſt vtilis ⁊ quotidiana: legam vobis tex. ⁊ glo. ⁊ dicā vnū in quo ſuꝫ diſcoꝛdās ab eo: ex quo plures vtiles queſtiones reſultant. Pꝛimo ponit vnam regulam affirmatiuam. ſ. ꝙ ex flumine publico aqua duci poteſt.

Secundo ponit vnam exceptionem. ibi. Niſi imperator ⁊c. Tertio ponit ſcđam exceptionem ibi. Si modo ea aqua ⁊c. ſm intellectum Bar. qui placet mihi: lꝫ ⁊ intellectus glo. ſit bonus. Quarto ponit vnam aliam exceptionem. ibi. Sed ſi aūt. Quinto ponit aliaꝫ. ibi. Aut ex eo ⁊c. Et ſm iſtam diuiſionem hec. l. breuiter. h. d. Ex flumine publico pōt priuatus aquam ducere: niſi imperatoꝛ aut ſenatus vetet: aut aqua vſui publico deputata forſitan ad molendina alicuius reipu. vel niſi aqua ducatur ex flumine publico nauigabili: aut ex non nauigabili quod aliud nauigabile intrat per quod illud nauigabile minus efficitur nauigabile. h. d. in terminis ⁊ in ſūma: coniuncta glo. ⁊ lec. Bar. in. vſi. ſi modo. ¶ In tex. ibi. Ducatur. quantum ſufficit ad imaginationem agroꝛum ſcientium ipſius ducentis non vltra: niſi princeps vel ſenatus permiſit vt in. l. imperatoꝛes. ſ. de ſerui. ruſti. predio. Qui ergo abſqꝫ cā vellet ducere aquam ex flumine publico ⁊ ad alium locuꝫ diuertere: interdici poſſet vt. d. l. imperatoꝛes ¶ In tex. ibi. Nihil impedit: niſi in caſibus hic expreſſis qui infra ſequuntur. ſ. cum imperatoꝛ vetat: aut ēt ſenatus. Et idem ſi vetaret pretor vel magiſtratus ciuitatis propter aliquam cām ſuadentez: vt. l. fluminum. §. ſi. ſ. de dam. infec. coniuncta glo. ibi poſita. Et idem ſi aqua non eſt in vſu publico. ſ. omnium: ſed alicuius reipu. puta ciuitatis vel municipij: vt dixi de aqua molendinoꝛum bononienſium que deputata eſt vt ſoluꝫ ſint ibi molendina macinētiā: ⁊ hoc vult tex. hic dum dicit: ſi modo ⁊c. Siſr ⁊ ſi deputata nō ſint: ⁊ tn̄ flumen eſt nauigabile aut innauigabile irrat vt in. ẏ. lꝫ ſi vſqꝫ in ſi. Ubi ergo non eſt nauigabile nec intrat innauigabile: duci poteſt aqua ex flumine quātūcūqꝫ publico ad irrigationem agroꝛum quantum ſufficit: vt ſupra dixi: non aūt vltra ⁊ ſine cauſa.

fine eã. Item ſi ductio fiat cum iniuria vicinorum: interdici poteſt ducenti: vt. l. ij. §. merito. ⁊. §. ſi quis a principe. ff. ne quid in lo. pu. ⁊. j. ti. i. l. i. §. i. ⁊ ibi dixi. Et niſi ex tali ductione flumẽ exareſcat: aut impediatur curſus. vt. ff. eo. l. i. §. non aũt. vñ. ſed labeo. ⁊. ff. ne quid in lo. pu. l. ij. §. ſi quid in mari. ⁊ melius. ff. l. proxi. §. ſi in mari. ¶ In tex. ibi. Aliud nauigabile fit. Sed non ne hec. l. ſeruit de vento: dum dicit ex flumine publico poſſe duci aquã ⁊c. cum nullum flumen ſit quod non ſit nauigabile: aut non intret innauigabile. Sol. ꝙ ſi flumen eſt iuxta mare dꝫ intrare in nauigabile: ideo ex eo aqua diuerti non poteſt q: propter eius diuerſionem mare efficeretur minus nauigabile. Idem ſi non exiſtit prope mare: ſed ẽt non intrat flumen nauigabile incõtinenti: ſed primo intrat aliud flumen: ⁊ admixtis aquis aliorum fluminum: aliud flumen nauigabile fit: vnde conſideramus cãm proximam nõ remotam: ſilr ẽt duci non poteſt ex flumine non nauigabili nec intrante in nauigabile: ſi oportet duci aquam ꝑ viã publicaꝫ. vt. l. ſi aũt. §. fi. ff. de aqua plu. ar. qui eſt contra. ¶ In gl. i. ibi argumẽtũ ꝯ. iſta ẽ queſtio ſabbatina: quã diſputauit Franciſcus accurſij: cuius diſputationem refert Cy. C. de ſer. l. ſi manifeſte. ⁊ ego dixi tibi verbo: ⁊ eam tenet Bar. ⁊ bene. Et hec queſtio velut antiqua recitatur ẽt in. l. ſi quis ex argẽtarijs. §. ſi initium. ff. de edẽ. ⁊ nihil firmat glo. tangit ẽt glo. in. d. l. ſi manifeſte. ⁊ ibi ſe firmat. ¶ In glo. ij. in verbo. Vetet. ibi. Quod quando ſit audi. Bar. hic approbat: ⁊ addit poſſe exponi quãdo aqua eſt in vſu publico alicuius ciuitatis: vt dixi: quo caſu nemo poteſt de illa adducere. vt. l. i. ⁊ per totum. C. aque ductu. li. xi. ⁊ ſic videntur peccare bononienſes qui diuerterunt alueum reni intrantis padum. Sed ſolue ꝙ in nullo peccauerunt: q: lꝫ diuerterint: tamẽ adhuc intrat in padum ſicut ⁊ primo: lꝫ non per eundem alueꝫ: ⁊ hoc ẽt tenuit Bar. ⁊ bene. ¶ In glo. fi. ibi. Non obſtante. l. iſta. Iſta clauſula derogatoria in reſcriptis Ceſaris: ſemper eſt neceſſaria dum lex aliquid prohibet: alias ſi nõ inuenitur prohibitum: fruſtra adijciuntur illa verba non obſtante lege ex quo nulla obſtat. Et per que verba debeat formari hec clauſula derogatoria. glo. hic nõ. dum dicit ꝙ in reſcripto debẽt adijci illa verba nõ obſtãte tali lege vel alia. Idem dicit in. l. i. in verbo reſcripti. C. de natura. libe. Idem approbatur in. l. ſi quis. in prin. teſti. ff. de le. iij. dic vt nõ. Cy. C. de preci. impera. offe. in. l. vniuerſa. ¶ In ea. glo. ibi. l. ſi aũt. §. fi. Idem tenet glo. in. l. imperatores. ff. allegata. in glo. i. ſ. ꝙ ſicut imperator poteſt cõcedere ius ducẽdi aquaꝫ: ita ⁊ ſenatus: de quo ẽt in. l. i. §. permittitur. j. de aqua quoti. vetare aũt aquam duci poteſt ẽt magiſtratus ciuitatis: vt ſupra dixi. Vltimo dixit Bar. ꝙ ſi incepi molendinuꝫ in flumine verſus ripaꝫ iuxta quã habeo fundum meum: ꝙ quicquid edifico vltra medium fluminis: iure dominij pertinet ad vicinuꝫ qui ꝑdia poſſidet contra fronteꝫ edificij ex alio latere fluminis ⁊ ꝙ non poſſum clauſuram molendini ripe vicini infigere vllo modo eo prohibente: q: cum ipſe ſit dñs ripe: prefertur prohibitio ſua voluntati mee qui edificare deſidero: cum ipſe habeat vſum ripe ſicut ego: ⁊ habet dñium ripe: quod ego nõ habeo. vt. l. riparum. ff. de re. di. ⁊ Inſti. de re. di. §. riparum. Sed hoc dictum ſalua ſua reuerẽtia mihi non placet: ni eo caſu quo ſine iniuria vicini nõ poſſem imittere trabes ⁊ tigna in ripa vicini: eſt enim licitum in dicta ripa imittere ſicut in flumine publico ad tẽpus ſine dubio. vt. d. l. riparum. ⁊. §. riparum. vnde poſſum ponere retia ad ſiccandum: naues ibi alligatas tenere: ⁊ naues ibi exonerare. ⁊ hec omnia ſunt ad tempꝰ. Poſſum ẽt opus facere in perpetuum ſi ſtatio ⁊ nauigatio non ſit deterior: vt. ff. l. prox. §. non aũt: vel non ſit cũ magna iniuria vicinoruꝫ. vt. j. l. i. §. ſunt qui putant. ⁊. d. §. merito. ⁊. §. ſi quis a principe. ff. ne quid in lo. vel itine. pu. ¶ Nec ob. ꝙ prefertur proprietarius vſufructuario volenti facere nouum opus. l. vſufructuarium nouum riuuꝫ. ff. de vſufructu. q: ibi loquitur in vſufructu ⁊ vſu qui ſunt ad ipſum dñm neceſſario reuerſuri. In caſu aũt noſtro: nec ad eum: nec ad eius ſucceſſorem poteſt reuerti cum vſus publici fluminis ſemper ſit publicus. vnde argumentatio non eſt bona: ⁊ contrarium obſeruat conſuetudo in clauſuris molendinoꝝ vt ſint ipſorum edificãtium. Pro hoc q: ideꝫ iuris debemus dicere de ripa fluminis quod eſt in littore maris. Sed edificatum in littore maris: edificantis eſt. vt. d. l. riparum. Ergo ⁊ edificatum in ripa aut ẽt in flumine publico. nec inuenio legem que idem dicat in edificato quod in inſula nata. Pro hoc q: ⁊ cum flumen aliquid meum circũdat: nihilominus meũ manet: lꝫ inſula fluminis medio nata: pro regionibus ſit vicinorum. vt. l. penul. ⁊. l. adeo. §. inſulam. ff. de aquir. re. domi.

f **Lumina.** Omne flumen perẽniter currens eſt flumen publicum ⁊ eius ripa. Et intelligitur ripa continens flumen pleniſſimum: ⁊ loca cõtigua ipſi ripe publica nõ ſunt: ſed cedunt ripe ex quo incontinenti cum a plano flumine vergere cepit per attractionem aque vſqꝫ ad naturalem curſum ipſius. h. d. Vidiſtis quid ſit ripa in. l. i. §. ripa. ff. eo. ſed hic clarius declaratur: vbi aũt a plano vergere nõ poteſt ipſa ripa vſqꝫ ad naturalem curſum: puta q: aqua currit inter ꝯualles altiſſimas: vel ẽt inter locos ſaxoſos: hoc caſu ripa nõ ẽ vſqꝫ ad cacumen illorum locorum: ſed tñmodo vſqꝫ ad locuꝫ quo pleniſſimuꝫ flumen excurrit ab inde ſupra: locus nõ eſt publicus: ſed illius qui ⁊ illum ⁊ alia loca ibi contigua poſſidet. ¶ In tex. ibi. Ripe eorũ: ⁊ alueus ẽt ſi a principio fuerit priuatus: q: impoſſibile eſt alueum eſſe priuatũ ſi flumẽ ẽ publicũ. l. i. §. ſi inſulã. v. ille ẽt alueus. ff. eo.

q **Veſitum.** Poſſidens domos ex vtraqꝫ parte fluminis nõ poteſt propterea facere pontem ſupra flumen qui ſit priuati iuris. ſ. cã tranſeundi de vna domo in aliam. Et idem ſi quis poſſidet iuxta viã publicam ex vtraqꝫ parte vie domos: nam non faciet ſupra viam nec ſpecus: nec pontem. vt. l. ij. §. tractatum. ff. ne quid in lo. pu. ⁊ ibi dixi. In peruſio aũt per ſtatutum ꝑmittitur preterꝙ ſuper ſtratas regales. Ang.

¶ Ne quid in flumine publico ripaue eius fiat quo aliter aqua fluat ꝙ in priori eſtate fluxit. Rubrica.

In glo. Rubrice. in fi. iſta glo. in omnibus bene dicit: ⁊ ideo tene eam.

a **It pretor.** Hic notantur verba pretoris.

Hoc interdicto. Hoc interdictũ pertinet ad flumina publica nauigabilia ⁊ nõ nauigabilia: ⁊ ipꝫ pretor ſtatuit ne flumina exareſcãt per opera manufacta aut damnũ aliquod vicinis inferratur. h. d. Patet ergo ꝙ ẽt ſi vicinis nullum damnum infertur: tamen ſi ex deriuatione aquarum flumen publicum exareſcit: quilibet vetare poteſt ⁊ opus illud nõ fiat: qm̃ populare eſt hoc interdictum vt. j. eo. §. hoc interdictum. Et idem ſi flumen nõ exareſcit: tamẽ per deriuationem vicinis infertur magna iniuria vt hic. Et intellige: vt dixi: de magna iniuria: nam propter paruam non poteſt interdici: ſi faciens opꝰ manu illud facit ad euitandum graue damnum qđ agris ſuis infertur niſi per deriuatiõem faciat. vt. j. eo. §. qui putant. vñ. ſed ſi aliqua. Ang.

Ait pretor. Onus imittens: vel faciens opus in publico flumine non tenetur hoc interdicto: ſed ſolum ille qui ita facit vt aqua fluat alr ꝙ priore eſtate fluxerit. h. d. iſte. §. ¶ In tex. ibi. Aquam. ſ. fluminis publici nauigabilis vel nõ vt predixi.

Quod autem. Aliter eſt aduerbium qualitatis ⁊ nõ ſubſtãtie ſeu quantitatis: ⁊ ideo vt locum habeat interdictum hoc: oportet ꝙ alr aqua fluat ꝙ fluxit ꝑcedẽti eſtate: nõ aũt inſpicitur quanta ſit aqua fluens: ⁊ dꝫ aliter fluere ſi mutetur curſus aque: q: fiat depreſſior: altior: humilior ue rapidior cum incõmodo incolaruꝫ. h. d. vſqꝫ ad. §. ſi quis ex riuo. in terminis ⁊ in ſumma. ¶ In tex. ibi. Referẽ-

dum eſt nõ. ergo ꝙ diſpoſitio qualificatiue ꝓlata: ad qua
litatē nõ ad quantitatē refertur: de quo. ſ. tit. i. l. i. §. non
aũt. ⁊ ibi dixi. ¶ In tex. ibi. Interdicto locus erit. Sed
q̃n eſt locus interdicto: cũ ex flumine publico poſſit aq̃
duci: niſi imperator aut ſenatus nolit: ⁊ uſus aque in uſu
publico eſt. vt. l. quominꝰ. ſ. ti. i. Dic ꝙ ex flumine publico
non nauigabili aqua duci poteſt q: hic non vetat ſenatus
nec imperator: dũmodo per diuerſionem non exareſcat
flumen vt. ſ. in. §. i. ⁊ dũmodo illa diuerſio fiat ſine dãno
magno accolarum: alˀ ⁊ imperator: ⁊ ſenatus: ⁊ pretor h̄
interdicunt: ⁊ ideo cuilibet de populo datur interdicendi
potentia: vt hic cõiuncto. §. hoc interdictum. j. eo. Et ex
predictis patet an habentes ſitientes ortos in ea pte thy
beris que nõ eſt nauigabilis: poſſint in ripa facere incile.
i. vadum per quem aqua de flumine trahatur. ⁊ veritas
eſt ꝙ poſſunt: ſaluo niſi flumen exareſcat in illa parte: aut
ẽt incile fieri non poſſit ſine damno incolarum. ⁊ intelli
ge damno magno. Si aũt damnum eſſet paruum: ⁊ eui
tatio damni facientis incile eſt grandis: puta q: ſepiſſime
flumẽ inundat ortos predictos: ⁊ per hoc efficiuntur ſte
riles: tunc lʒ aquaʒ dicti thyberis deriuare: vt in. §. ſũt qui
j. eo. ṽſi. ſed ⁊ ſi aliqua. Et potes ẽt dicere: ⁊ forte ſecuriꝰ
ꝙ lʒ flumen thyberis vſqʒ ad ciuitatem caſtelli nõ ſit na
uigabile: tum q: directo intrat in nauigabile. imo vere eſt
pars nauigabilis. vt pʒ in territorio romanorum: ꝙ nullo
modo licebit aquam diuertere: ⁊ hoc tutius eſt. vt. l. quo
minus. ſ. ti. i. ſm vnam lec. ⁊ bonam. Ang.

Si quis ex riuo. Si aqua ex riuo publico tecto du
ci ſolita eſt: non poteſt riuus aperiri: aut ecõuerſo ſi affer
tur incõmodum accolentibus: nec ẽt alio modo alueꝰ flu
minis põt mutari: ⁊ ↄ̄faciens: hoc iterdicto teneatˀ. h. d.

Sunt qui. Mutari põt curſus aquarum
cã muniende ripe ſi pretor hoc
extimauerit oportunum: ⁊ ẽt ſi magna vtilitas facientis
verſatur: ⁊ modicum damnum accolarum. h. d. vſqʒ ad
§. is aũt. ¶ In tex. ibi. Exceptionem dari. quod contin
git ſi ripam muniat ſine damno ſeu incõmodo vicinorũ
magno: ⁊ ad grandem ſui vtilitatem: vnde hoc caſu eui
tat interdictũ. Et nõ. bene ex hac littera ꝙ lʒ exceptio
que nullo modo concludit: non admittatur tanq̃ inepta.
vt. ſ. ti. i. l. i. §. labeo. tñ quando exceptio an obſtet vl nõ;
ſtet in pectore iudicis: non dʒ inepte proponi: caſus eſt
hic: quem adde illi: ⁊ nõ. ¶ In tex. ibi. Iniuria accolarũ.
ſ. magna ⁊ grandi. vt in glo. ⁊ bene.

Si autem. Naturalis curſus fluminis po
tius in eſtate q̃ in hyeme diſ
cernitur: ⁊ nõ ad eſtatem pñtem in qua interdictum pro
ponitur: habetur reſpectus: ſed ad precedentem illam. h.
d. Et ſic quandoqʒ habetur reſpectus ad qualitatē cur
ſus qui fuit. xviij. menſibus precedẽtibus minus vna die:
⁊ quandoqʒ duorum annorum minus vna die recte com
putando vt hic dicit glo. in verbo interdicetur. ⁊. j. de aq̃
quoti. l. i. §. priorem. ¶ In tex. ibi. Indubitatior eſt. ſ. ꝙ
precedentis eſtatis. ¶ In glo. magna. ibi. Autũno. ⁊ c̃.
ꝙ ver incipit in cathedra ſancti Petri: ⁊ illa glo. eſt in. §.
eſtas. qui non indiget ſummario.

Hoc interdictum. Hoc interdi
ctum eſt po
pulare ⁊ competit ↄ̄ heredem ſi defunctus lite conteſta
ta deceſſit: aut heredis factum retinet: ⁊ tunc non datur
ↄ̄ heredem vt heredem ſed vt ↄ̄ poſſorem ſimplicem. h.
d. in terminis ⁊ in ſumma. ⁊ ceſſat oẽ interdictum.

Deinde. Precedens interdictum ne quid in
flumine publico ⁊ eius ripa fiat quo
alr̄ aqua fluat: prohibitoriũ eſt: ⁊ prouidet aduerſus opa
nundum facta. Sed aliud interdictum poſtea emanauit
reſtitutorium per quod prouidetur vt opera iam facta de
ſtruantur: ⁊ competit hoc interdictum reſtitutorium non
ſolum ↄ̄ opus factum tenentem: ſed ↄ̄ eum qui dolo ma
lo fecit quominus factum haberet. h. d. vſqʒ. in fi. ¶ In
tex. ibi. Superius de quo. in principio huius. l. ¶ In
tex. ibi. Poſt interdictum redditum. i. poſt litẽ conteſta. ſu
per prohibitorio ne fiat: nam ſi nihilominus factum eſt:
⁊ illud factum cohercetur: ⁊ virtute primi debet reſtitui.
vel dic ꝙ nõ reſtituitˀ ṽtute primi. ſed virtute huiꝰ ſecũdi
quod de reſtitutione loquitur. Et quere vt in glo. ſi pri
mum non fuit motum an ſm poterit moueri exemplum
ſi paſſus ſum aliquid in flumine publico fieri: aut in ripa
ꝙ aliter aqua fluat q̃ in priori eſtate fluxit: ⁊ opere perfe
cto volo intentare hoc interdictum ſm vt reſtituatur opꝰ
⁊ glo. determinat ꝙ ſic: ⁊ bene. Ultimo no. glo. ſi. po
nentem qualiter fiat condemnatio illius qui dolo malo
deſijt poſſidere. dic vt in ea. Ang.

¶ Ut in flumine publico nauigare liceat. Rubrica.
Practicam huius ti. vide in Spec. in ti. de cau. poſ. ⁊ pro
prie. in. §. q: vo. ṽſi. octauum ⁊ in vlt. colũ. in. iiij. parte.

p **Retor.** Non ſũmatur. ¶ In
tex. ibi. Agere. i. ducere.
vt. j. de verb. ſigni. l. ferri. in prin. ¶ In
tex. ibi. In ripa. ſ. fluminis publici. ⁊ ſic
patet ꝙ habens vſum ripe tñ cuius ripe
dñium eſt: ⁊ illius qui habʒ predia illi cõ
tigua: ẽt illo dñio prohibente ⁊ negante poteſt in ipſa ri
pa onerare ⁊ exonerare naues ⁊ rates: ⁊ eodẽ modo po
teſt infigere ligna pro cluſa molendini: ⁊ dixi plene in. l.
quominus. ſ. de flu. lʒ Bar. fuerit in opi. ↄ̄ria. vt ibi dixi.
¶ In tex. ibi. Onerare. ſ. nauem ⁊ ratem. vt. l. riparum.
ſ. de re. di. ⁊ Inſti. eo. §. riparum. poteſt ẽt inuito dño ri
pe ſiccare retia: naues applicare arboribus ibi natis: vt
in dicto. §. riparum. ¶ In tex. ibi. Item vt per la
cum. nam ꝙ in lacu peruſino vnuſquiſqʒ poteſt nauigare
eſt enim lacus publicus: nec eſt deputatus vſui publico ci
uitatis peruſij tñ. ¶ In tex. ibi. Foſſam ſtagnũ ⁊ c̃. Nõ.
bene q: in foſſa publica ⁊ ſtagno publico eſt licitum naui
gare vnicuiqʒ. Sed q̃n eſt ſtagnum publicum conſide
rato ꝙ non eſt perenne: nec ẽt foſſa perennis eſt. Illud
flumen dʒ publicum quod eſt perẽne: alia appellãtur tor
rentia que decurrunt in foſſatis: vt dicit glo. in. d. §. ripa
rum. ⁊ vidiſtis in. l. i. §. fluminum. ſ. de flumi. vbi glo. fa
cit mentionem de torrente ripe ⁊ meloncelli bonon̄. Dic
ꝙ ↄ̄traria loquuntur in flumine: hic aũt in lacu: foſſa vel
ſtagno: vnde lʒ exareſcant: tñ nihilominus ꝑublica ſunt.
Uel dic ꝙ ẽt ea q̃ exareſcunt. ſunt publica ſi ſunt ſup
alueum publicum conſtituta: ſecus ſi alueus ſit priuatus:
vt dixi in. d. §. fluminũ. ¶ In gl. i. ibi. Ut nõ. ſ. ne quid
in lo. pu. l. ij. §. ſi in mari. ⁊. ſ. de flumi. l. i. §. ſi in mari. in
glo. in verbo putat. vbi notanter glo. dicit mutari verba:
tamen eandem remanere ſñiam: ⁊ ſic ex identitate ra
tionis fit extenſio interdictorum quãtũcũqʒ ſint penalia.
Secus dicam in ſtatutis que non recipiunt interpretatio
nem extenſiuam: ex eo ꝙ ſunt ſtricti iuris vt. l. conſtitu
tiõibꝰ. j. ad municipa. Qđ aũt ſint ſtricti iuris apper q: ex
eis oritˀ ↄ̄ditio ex. l. ⁊ ois ↄ̄dictio ſtricti iuris eſt. Ang.

Hoc interdicto. ¶ In tex. ibi. In
flumine publico. vlˀ
ẽt in mari: vt in. i. gl. huius. l. Quid aũt ſi quis in q̃ſi poſ
ſeſſione iuris piſcandi ⁊ nauigandi ſicut ſunt Ueneti in
eorum gulfo: an poſſint prohibere alios volentes naui
gare. dic vt dixi in. l. ſi quiſq̃. j. de diuer. ⁊ tem. preſcrip.
vbi declaraui hunc articulum. Ang.

Si priuata. In flumine priuato nõ po
teſt quis nauigare aut ẽt piſ
cari inuito domino fluminis. h. d. ¶ In tex. ibi. Interdi
ctum ceſſat. ſic. ſ. ti. ij. l. i. hoc interdictum. ⁊. §. item ſi an
nis. ¶ In tex. ibi. Cogitur. facit. ſ. de ſerui. v̓ba. ꝑdio.
l. foramen. §. fi. ¶ In tex. ibi. Et non publica. quando al
ueus eſt priuatus. vnde nõ. ꝙ licet omne flumen fluens
perenniter ſit publicum: tamen quãdoqʒ lacus qui perpe
tuam habet aquam eſt priuatus. ⁊ hoc quando non cur
rit: vnde lacus bulſene q: ſemper fluit ⁊ perpetuam habʒ
aquã: neceſſario publicus eſt. ¶ In ṽſi. Plane. ibi. La
cum conduxit. ſ. a fiſco vt differat a ſequenti: nam infra fu
it conductus a municipio: ſicut faciunt peruſini conducẽ
tes lacum ab ipſa ciuitate. ¶ In glo. Interdictum. ibi.
Uel dic hoc ⁊ illud. hic approbatˀ. ſ. ne quid in loco pu
blico. in

blico.in.l.ij.§.ſi quis in mari. ¶ In tex.ibi. Appellat.ſ.
ad bibendum.

¶ De ripa munienda. Rubrica.

Retoꝛ. ¶ In tex.ibi. Agrive.
ſ.priuati. ¶ In tex.ibi
Si tibi.ſ.vicino veriſilr damnuꝫ timenti
ex opere eo qꝛ citra flumē:vel vltra flumē.
vt.j.eo.§.id aūt. ¶ In tex.ibi. Damni
infecti.quod poſſet in futurum continge
re ¶ Ibi. In annos decē.i.vſqꝫ ad ānos.x. ¶ In tex.
ibi.Boni viri arbitratu.ſꝫ qualitatē perſone.vt.j.ea.l.in
§.is aūt. ¶ In tex.ibi. Cautum.nuda promiſſione. Ibi
Satiſdactum.ſ.cuꝫ fideiuſſoꝛibus. Senſus ergo totius
ti.huius eſt iſte:qꝛ ſi pp edificium qđ fit in flumine vel in
ripa:fit deterioꝛ nauigatio ſeu ſtatio: ⁊ non permittitᷓ vl-
lo modo:vt.ſ̄.de flumi.l.i.Et per ꝯſis a ꝯ̄rio ſi non fit ſta
tio aut nauigatio deterioꝛ: nec ēt fit deterius iter nauigij
ꝑmitti poteſt edificium in ripa:ſine damno tamen vicino-
rum: ⁊ ideo vera videtur mihi opi.quā tenui de clauſura
infixa in ripa:de qua dixi in.l.quominus.ſ̄.de flu. ⁊.ſ̄.ti.
i.l.i.in pꝛin.Si tamen vicinus dicit ſe damnū timere vel
vltra flumen: vel citra flumen ex tali edificio: ⁊ tūc adhuc
permittitur edificare:ſed tñ ſm qualitatē perſonarum ca
uetur vel ſatiſdatur de damno infecto. Et quando de-
tur: ⁊ qualiter caueatur ⁊ quibus: ⁊ pro quo damno. de-
clarat titulus iſte: ⁊ iſta eſt ſubſtantia huius tituli. ¶ In
.§.is autem.ibi. Qui ripam.ſcꝫ fluminis publici. ¶ Ibi
ſm qualitatem perſone.ſ.cauentis:nam ex parte recipiē-
tis non habetᷓ diſtinctio perſonarum.qꝛ ſi in flumine pu-
blico fiat:ſemper ſatiſdandum eſt.Sed ſi fiat in ripa flu-
nis:tunc adhibetur dicta diſtinctio ꝙ quandoqꝫ ſatiſdetᷓ
⁊ quandoqꝫ caueatur: ⁊ ideo ſignanter tex.hic dicit de ri
pa:non aūt dicit de flumine: ⁊ ita intellexit Dy. ¶ In
tex.ibi. Vicinis. appellat hic vicinum illuꝫ qui eſt ex pte
ripe que munitur vꝉ reficitur:ſed tenentes ⁊ poſſidentes
pꝛedia tranſ flumen:non appellat vicinos. ⁊ iſtum.§. nō
allegauit Bar.in.l.iiij.§.ſi tā vicinum.ſ̄.de dā.infec. vbi
ponit qui dicantur vicini. ¶ In tex.ibi.Sed ideꝫ erit ob
ſeruandum.ſ.ex idemptitate rōnis: ⁊ ſic per extenſioneꝫ:
vt dixi.ſ̄.ti.i.l.i.in pꝛin. Recipiunt enim edicta ⁊ interdi-
cta pꝛetoꝛum interꝑtatiōeꝫ extenſiuā:vt hic ⁊ ibi. ¶ In
glo.in verbo.Qualitatem.ibi. Vt ſi ſuo nomine.hec fal
ſa:qꝛ ex parte eius cui promittitur nō adhibetur dicta cō
ſideratio qualitatis perſone:ſed ſolum ex parte debentis
ꝓmittere.Si aūt alieno: dꝫ ſatiſdare ſm Pe.vt.l.i.§.ſti-
pulatio.j.de pꝛeto.ſti. ⁊ adde.ſ̄.de ope.no.nūc.l. de pu-
pillo.§.qui remiſſionem. ⁊ de dam.infec.l.pꝛetoꝛ.in pꝛin.
⁊ hec approbauit Dy. ⁊ bene. ¶ In glo.fi.ibi.l. ſi fiſtu-
le.facit ad id quod nō.de pꝛeto.ſtipu.in.l.i.§. cautiōales.

¶ De vi ⁊ vi armata. Rubrica.
Practicam huius ti.vide in Spec.in ti.de reſtitu. ſpolia.i
§.i.in.vſi.poꝛro ſi te poſſidente.in.i.colū. ⁊ ſeq. ⁊ in.§.fi.
per totum in.iiij.parte.

Super Rubrica continūa hanc rubricam vt in glo. Et
accipe pꝛimum vi.ſ.inermi:per id quod infra ſequitur: ⁊
vi armata: ⁊ ideo glo.hic dicēs ꝙ pꝛimum in genere:ſm
in ſpē: non dixit verum:vnde pꝛimū ⁊ ſcōm in ſpē eſt:ſed
pꝛimum de inermi:ſm de armata.

Retoꝛ. Non ſumatur. ¶ In
tex.ibi. Aut familia tua:
non tamen voluntate tua:vt glo dicit ⁊
bene. ¶ In tex.ibi. Deiecerit.de poſſeſ
ſione fundi ruſtici aut ꝑdij vꝛbani in quo
erant foꝛſan equi ⁊ boues ⁊ alie res mo-
biles:nam ille res ita reſtituuntur acceſſoꝛie virtute huiꝰ
interdicti:ſicut ⁊ ipſum pꝛedium quo quis ſpoliatus ē: vt
§.illud.j.eo. Et formam libelli poſitionum ⁊ articuloꝝ
in hoc interdicto.vide in Spec.de reſti.ſpo. ⁊ extra.eo.ti
tu.c.cum ad ſedem. ¶ In tex.ibi. Iudicium dabo. Qua

liter aūt ſuccurratur ſpoliato qui de ſua poſſeſſione pꝛoba
re poteſt:ſed non de ſpoliatione: dic vt nō.Spec.in ti.de
peti. ⁊ poſ.§.i.in fi.vbi vide.

Hoc interdictum. Hoc interdi
ctum compe-
tit directo ⁊ eſt reſtitutoꝛium.h.d. ¶ In tex.ibi. Qui vi
deiectus eſt: vi expulſiua ſeu priuatiua:non aūt compulſi
ua.vt nō.j.ea.l.§.non aūt. ¶ In glo.i.ibi. Et poſtea cā
pꝛopꝛietatis agenda. Decidit hic glo.ꝙ in poſſeſſoꝛio re
cuperande non hꝫ locum regula:dolo facis ⁊ c.nec habꝫ
locum per conſequens exceptio dñij: ⁊ idem nō.in.l.ſi
quis ad ſe fundum.C.ad.l.iul.de vi.per Io.an. ⁊ Inno.
in.c.i.extra.de reſti.ſpo. Ideꝫ.j.de verbo.ſig.l.mulieris.
§.deſinere. Idem.ſ̄.de vſuca.l.ſequitur.§.ſi dñs.ꝑ Dy.
in regula dolo facis. ⁊ in.c.qui ad agendum. Sed ꝯtra-
rium dicit glo.ſ̄.de iudi.in.l.ſi de vi.Sed repꝛobatᷓ. Te-
ne ergo quod dixi pro regula.ſ.ꝙ agenti poſſeſſoꝛio recu
perande nō obſtat exceptio dñij Sed regula fallit in plu
ribus caſibus. ¶ Pꝛimo ſi ſpoliatio ſit facta auctoꝛe pꝛe
toꝛe: ⁊ tunc ſpoliatus agēs replicare poteſt de dolo ⁊ me
tu pꝛetoꝛis:ſm Inno.in.c.ſuper hoc.extra.de renuncia.
¶ Secundo ſi agens ſpoliatus patitur ſuper dñio pro-
bationes induci:vt in.c.i.de reſti.ſpo.Bar.in.d.l.ſi quis
ad ſe fundū.ſ̄.allegata.Et ideo ſit cautus aduocatus ſpo
liati agētis vt ſi ſpoliatoꝛ obijcit de dominio ſuo: replicet
ſpoliatus agens ꝙ dicta exceptio nō debet admitti nec ſu
per ea debent nec poſſunt pꝛobationes induci:nam ſi nō
replicaret: ⁊ reus pꝛobaret de dñio ſuo obtineret. ¶ Ter
tio fallit ſi per pꝛobationes aut per confeſſionem ſpoliati
agētis :aut aliam facti notoꝛietatem conſtat ꝙ ſpoliatus
non poſſit poſſidere rem qua ſpoliatus fuit.Exempluꝫ ſi
laicus ſpoliauit pꝛelatum ſua eccleſia:nam poteſt pꝛelatꝰ
ſpoliatus excipere ꝙ eſt dñs ſue eccleſie: ⁊ ꝙ ipſe ſpolia
tus eccleſiam poſſidere non poteſt:de quo per Io.an. ⁊
Inno.in.c.cōſtitutus.extra.de ſi.pꝛeſby. ¶ Quarto fal
lit ſi agitur poſſeſſoꝛio recuperande nō ex ea parte ꝙ vi:
ſed ex ea pte ꝙ clam: nam pōt ſpoliatus excipere de dñio
vt.l.ſi de eo.§.fi.ſ̄.de acqui.poſ.qđ tene menti. ¶ Quin
to fallit ſi intentatur petitoꝛium ⁊ poſſeſſoꝛium recuperā
de ſimul quod fieri poteſt.vt.l.cum fundum.in fi.j.eo.nā
tūc poteſt de dñio excipi.vt extra.de cau.poſ. ⁊ ꝓpꝛie.c.
paſtoꝛalis.in glo.magna. ⁊ eo.ti.c.cū dilectus. An aūt
ſpolians aliquē bonis ſuis:aut maioꝛi pte:audiatur ciuilr
vel criminalr ꝯ̄ ſpoliatū niſi ꝑmo reſtituat: ⁊ quid ſi talis
ſpoliatus non conuenitur ab eo ſed ab alio ciuiliter vꝉ cri
minaliter:an poſſit obijcere exceptionem hanc: quod nō
debeat agēs vel accuſans audiri niſi ꝑus reſtituatur bo-
nis ſuis.dic vt nō. Inno. ⁊ Io.an.poſt eum.extra.de re-
ſcrip.c.ex parte.el.i. ¶ Vltimo ſcias ꝙ ſpoliatus ſi agit
ꝯ̄ deiectoꝛem ſuum petitoꝛio:pꝛobata ſpoliatione:lꝫ non
pꝛobetur dñium ipſius agentis:tū obtinere debet:vt.l. ſi
quis emptionis.§.ſed hoc ſuper illis. C.de pꝛeſc.xxx. vꝉ
xl.an. ⁊ non eſt alibi caſus ille.

Ne quid. Violentia expulſiua inermis ⁊ ar
mata criminaliter punitur legibꝰ iu
lijs publicoꝛum ⁊ priuatoꝛum iudicioꝛum:punitur ēt ciui
liter conſtitutionibus pꝛincipum.h.d. Et que ſunt ille
conſtitutiones.declarat hic gl.magna.dic vt in ea. ¶ In
glo.fi.ibi. Quando non eſt facta uis.ſ.expulſiua ſeu pri-
uatiua:ſed bene ē adhibita uis compulſiua: vt.l.metuꝫ.§.
ſed ⁊ ſi per vim. ⁊.l.ſi mulier.§.qui poſſionem.ſ̄.ꝙ me.
cau. ⁊ nō.in.d.l.extat.in glo.magna. Ang.

Hoc interdictum. Hoc interdi
ctum propo-
nitur per deiectos de ſolo aut de edificio coherenti ſolo
ēt ſi ſolum aut edificium ſit ſuperficiariū.h.d. ¶ In gl.
in verbo.Atrocem.ibi. Vel atrox dꝛ.hec vera:nā ſi ſpo
liatoꝛ non eſt in dolo.puta quia facit auctoꝛitate pꝛetoꝛia:
vel aliqua iuſta vel iniuſta rōne motus per quam rōnem
excuſatur dolus:non habet locum hoc interdictum:exē-
plum ſi habens vtile dñium credidit auctoꝛitate pꝛopꝛia
poſſe expellere poſſeſſoꝛem : vbicūqꝫ enim dolus verus
requiritur:excuſatur quis iuſta vꝉ iniuſta rōne motus .vt
l.igitᷓ. §.i.ſ̄.de lib.ca. ⁊.l.plagij.la.ij.C.ad.l.fa.de pla.

Illud utiqꝫ. Pro re mobili furto aut vi abrepta non competit hoc interdictum: ſed agi poteſt furti aut vi bo. rapto. vel ad exhibendum: acceſſorie tñ et pro rebus mobilibus intentatur. h.d. Et quantitas rerum abreptarum probatur ꝑ iuramentũ ſpoliati cũ agit ꝯ ipſum ſpoliatorem. Sed ſi ageret ꝯ tertium ꝙ tenetur ex facto ſpoliantis: debꝫ quantitatem ⁊ extimationem probare dilucide: exemplum: villa tenetur ad robarias: certe non tenetur ad quicꝙ niſi contrarium ⁊ dilucide probatum. vt. C. im. vi. l. ſi quando. cõiuncto dicto Cy. Bar. ⁊ aliorum docto. Ange.

Si quis de naui. Deiectus ď naui vel de vehiculo: ad hoc interdictum non recurrit: ſecus in deiecto de domibus ligneis: ſufficit enim quem eſſe deiectuꝫ aut de ſolo: aut de re coherente ſolo. h.d. vſqꝫ ad. §. deicitur. ¶ In glo. fi. in fi. ibi. Sꝫ quid de arbore. ſ. ſolo coherẽte cum radice ita ꝙ eſt pars terre. vt. l. obligationuꝫ fere. §. placet. v. ſic ⁊ in tradendo. j. de act. ⁊ ob. ⁊. j. arbo. fur. ceſa. l. vitẽ. §. i. ⁊ tunc dic ꝙ hꝫ locũ hoc interdictum: ꝓ hoc ff. de le. i. l. ſi fundum ſub conditione. §. qui fundum. ⁊ videtur caſus. j. ꝙ vi aut clam. l. ſi alius. §. notauimus. ⁊ ꝓ hoc. j. vti poſ. l. ſi duo. §. item videamus. Secus ſi ſola arbor non coheret cum radicibus. hic non ſunt alia.

Deicitur. Deiecto poſſidenti ciuilr vel naturaliter iuſte vel iniuſte competit hoc interdictum: ſed ſimplici detentori non competit: vt colono. h.d. Eadem rõne nec cõmodatario nec inquilino aut depoſitario: cum nullam habeant poſſeſſionem ciuilem vel naturalem ſed tñmodo detentionem aſininã: eis tñ ſuccurrendum eſt per officium iudicis, vt nõ. glo. i l. aquilius. in glo. fi. ff. de dona. vel et per conditioneꝫ ex. l. ſi coloni. C. de agri. ⁊ cenſi. li. xi. ⁊ per Rofre. in. c. de act. ⁊ conduc. in fine rubrice. Hic eſt caſus directo nõ violando litteram: ⁊ iſta eſt vera opinio: ꝙ duplex ē poſſeſſio: vna naturalis: alia ciuilis ſic. ff. pro here. l. ij. §. i. ⁊ C. cõmu. de vſuca. l. i. lꝫ de hoc fuerit antiqua diſputatio inter glo. vt nõ. in. l. i. in glo. magna. ff. ď acqui. poſ. ¶ In tex. ibi. Siue ciuiliter. pone exemplum ſi vnus eſt dñs alter fructuarius: dñs habet ciuilem ſolam: fructuarius naturalẽ. vnde ſi pro ciuili conſeruanda dñs vult intrare poſſeſſionem: ⁊ fructuarius non permittit: priuat cum ciuili. Et ideꝫ dices in feudatario ⁊ emphiteota non admittẽte. dños. Iteꝫ pone exempluꝫ in eo qui iuit ad nundinas: ⁊ interim alter occupauit poſſeſſionem naturalem domus ſue. ⁊ alter reuertens non fuit admiſſus: nam priuat⁹ fuit ſola ciuili: ⁊ ideo pro ſola illa ciuili: recuperanda: ad hoc interdictum recurrit: qua recupera: agere poteſt contra clandeſtinum inuaſorem interdicto vti poſſidetis: ex eo quia turbatur in ſua ciuili ⁊ virtute illius interdicti: non obſtante ꝙ ſit retinende poſſeſſionis: recuperabit naturalem iam perditam. vt. l. claꝫ poſſidere. §. qui ad nũdinas. ff. de acqui. poſ. ¶ In glo. fi. ibi. Qui tñ ciuiliter poſſidet: male dicit qꝛ locator poſſidet ciuiliter ⁊ naturaliter quando ad modicum tempus locauit: ⁊ nullaꝫ habet colonus poſſeſſionem. vt. l. non ſoluꝫ. §. quod vulgo. ff. de vſuca. ⁊. d. l. ij. §. i. ꝓ here. ⁊. l. i. C. comu. de vſuca. ⁊ j. ea. l. §. ꝙ ſi ſeruus. ⁊. l. fi. Uxor võ cui ex cã donatiõis poſſeſſio tradita: hꝫ vtrãqꝫ: non obſtãte ꝙ titulus ſit reprobatus: qꝛ et ex titulo reprobato trãſferri põt vtraqꝫ poſſeſſio. vt hic: ⁊. l. i. §. ſi vir. ff. de acqui. poſ.

Ait pretor. Iuriſconſultus hic ponit rationem quare pretor dixit de familia in verbis edicti: ⁊ iſtud ſit pro ſũmario. Allegatur in argumentum ꝙ ſi ago ꝯ titium qꝛ ſibi numeraui. x. ⁊ in proſequutione cauſe probaui procuratorem meuꝫ numeraſſe: abſoluẽdus eſt reus: qꝛ egi ex nũeratione vera: nũc aũt ꝓbaui de ficta ⁊ interpretatiua: ⁊ facit. j. §. pxi. coniuncta glo. in verbo. Uideor. ⁊ ibi dabo quaſdam cõcordantias. Argumentum tñ eſt ꝯ propter ſingularia precepta pecunie. vt. l. ſingularia. ff. ſi cer. peta. ⁊ hoc credo equius. ¶ In tex. ibi. Si familia mea deiecerit. qꝛ impoſſibile eſt factum vnius eſſe factum alterius ſm veritateꝫ: ſicut nec in variatione temporis factum eiuſdem hominis reputatur idem. l. ſi non ſortem. §. libertus. ff. de condic. inde. l. inter artifices. j. de ſolu.

Deieciſſe. Inter deicientem manu propria ⁊ deici facientem nil refert: ⁊ qui per alium deiecit per ſeipſum deieciſſe vꝫ. h.d. ¶ In tex. ibi. Qui mandauit. et ſi mandatum reuocauerit ⁊ ad notitiam procuratoris reuocatio non venit: de quo in. c. mulieres. §. fi. extra. de ſen. excõ. dic vt ibi. ¶ In tex. ibi. Ex voluntate. alias ſecus vt in. §. precedenti. ⁊ ideo fuerunt neceſſaria verba edicti: aut familia deiecit: vt ibi dixi. ⁊. j. eo. §. ꝙ igitur. ¶ In tex. ibi. Ego videor deieciſſe. glo. ſupplet ex quadam interpretatione: ⁊ bene: ⁊ ſimiliter nõ. ff. que in frau. cre. l. ſi pater. in glo. ipſi feciſſe: ⁊ hoc ideo qꝛ verba in perſonam ſcripta ſunt: vt. ff. §. proxi. ibi deieciſti: vbi refertur ad perſonam ⁊c. Si aũt verba ſunt in rem ſcripta: tunc ex eiſdem verbis tenetur mandator ⁊ mandatarius. vt. j. de adul. l. hec verba. ⁊ ibi dixi: ⁊ ibi pꝫ exemplum. Ad idem facit. ff. de religio. ⁊ ſumpt. fune. l. oſſa. in fi. ⁊ quod nõ. Dy. in. c. qui per alium. extra. de re. iur. li. vi. ¶ Nec ob. ff. de manu. vin. l. pater. vbi mandator vere facit: non aũt mandatarius. qꝛ ibi loquitur i actu qui non eſt explicabilis per mandatariuꝫ vllo modo: exẽplum ſi filius de mandato patris manumittit: non ipſe ſꝫ pater manumittit: non eniꝫ libertatem dare poteſt filius: ſed filius pater. Et eodem modo cum de alienatione queritur ſignificatiua tranſlationis dñij: qꝛ lꝫ procurator vendat: ⁊ hic actus attribuitur ei ſm veritatem: tñ tranſlatio dñij attribuitur dño ſm veritatem: qꝛ ipſe ſolus transferre poteſt dñium: ⁊ non procurator. Ubi ergo actus ita cadit in mãdatorio ⁊ mandante actus: attribuitur mandatario vere ⁊ mandanti interpretatiue: ſed vbi cadit ſolum in mandatore: attribuitur mandatori ſm rei veritateꝫ. vt. d. l. pater. ex prouincia allegata.

Quotiens. Si procurator deiecit: tã ipſe ꝙ dñs tenetur: ⁊ ſi alter litis extimatiõeꝫ preſtitit: liberatur alter. Sed ſi procurator ē falſus: contra eum ſolum agitur non contra dñm niſi ratum habuit. h.d. vſqꝫ ad. §. quod igitur. ¶ In tex. ibi. Sabin⁹ ait. nec ob. ff. quod quiſqꝫ iur. l. iij. §. ſi procurator. vbi dominus non tenetur ex facto procuratoris. qꝛ illud non veniebat in mãdato. hic aũt veniebat expulſio: qꝛ ſpẽale mãdatum habebat. ¶ In tex. ibi. Non enim excuſatus eſt. Nõ. regulam ꝙ obediens mandato illicito non excuſatur propter mandatum. ⁊ intellige in eo qui nõ tenebatur obedire mandato: alias diſtingue inter atrocia ⁊ leuia: de quo plene. ff. ad. l. aquil. l. liber homo. la. ij. ¶ In tex. ibi. Falſus eſt procurator. vel qꝛ non habebat mandatum: vel qꝛ ſolum habebat generale in quo non venit quicꝙ illicituꝫ vt. l. ſi procurator. ff. de condi. inde. quod et hic glo. tenet: ⁊ bene. ¶ In glo. in verbo. Sic tñ. ibi. Rñ. hec ſm illã. Immo dic ꝙ hic mandans ⁊ mandatarius ex eodem facto tenentur: ⁊ ad intereſſe ſolũ: ⁊ ſic ꝯiunge ſolutiõeꝫ Io. merito vno conuento ⁊ exacto: ceſſat intereſſe totaliter: iccirco liberatur ⁊ alter. Sed in. l. ꝯtraria tenebatur ex diuerſis factis lꝫ propter idem: vnus enim tenebatur qꝛ dolo deſierat poſſidere rem hereditariam: alter qꝛ poſſidebat: exacto igitur poſſeſſore: extinguitur illud propter qđ dolo deſiens tenebatur: iccirco liberatur. Sed ſi primo ſoluit dolo deſiens poſſidere: ſoluit id ad quod eſt aſtrictus ex dolo: iccirco non liberatur poſſeſſor: qꝛ tenetur ex hoc qꝛ poſſidet. ¶ In ea. glo. ibi. l. quotiens. Illa eſt difficilima lex ⁊ vbiqꝫ glo. dubitarunt de eius intellectu. Sꝫ dic ꝙ quando vna familia furtum fecit: plura ſunt delicta: ſꝫ quo ad preiudicium dñi fingantur ſolum vnum: ſi igitur dñs ſoluit litis extimatiõeꝫ ſoluit: ꝓ tota familia igitur tota familia liberatur. Sed ſi vnus ď familia manumiſſus ſoluit: ſoluit tñ pro ſe qꝛ deliquit: non pro dño nec pro reliquis de familia: merito: nec dñs nec reliqui liberantur. Et ſi vnus de ſeruis delinquentibus peruenit ad manus tertij: ⁊ ille terti⁹ ſoluit litis extimatiõeꝫ: pro tota familia intelligitur ſoluiſſe ſi ꝯ dñm eſt habiturus regreſſum: ⁊ ideo tota familia liberatur: ⁊ ipſe dñs: ſicut ſi ipſe dñs ſoluiſſet. Sed vbi ꝯ dñm non poteſt haberi recurſus: tũc perinde eſt ac ſi ipſe ſeruus pro ſe ⁊ pro ſuo delicto ſoluiſſet. ergo

non liberatur

non liberatur dominus: nec reliqui de familia liberantur ⁊ iſte eſt intellectus illius ſubtilis.l. ⁊ vide qđ nō. Bar. i ea.l.quoties. ⁊ vide ēt Cy. C.de condi.fur.in.l.i. vbi ponit quādo plures ſunt obligati: ⁊ vnus ſoluit: an ſolutione vnius ceteri liberentur. ¶ In ṽſi. ſed ⁊ ſi cuꝫ quis.ibi In maleficio. Nō. ꝙ non ſolum in ꝯtractibus ⁊ iudicijs ⁊ quaſi ꝯtractibus ratihabitio comparatur mandato: ſed ēt in maleficijs: ⁊ hoc ēt tenuit Dy.in.c.ratihabitio.de reg.iu.li.vi. Sed an dicta ratihabitio trahatur retro: dic vt ibi ꝑ eum. ⁊ per Io.mona.extra.de ſen.excom.in.c.cuꝫ quis.in.vi. Et ſubdit hic glo. ſingulariter hoc verum quando maleficium eſt explicabile per aliū: alias ſecus vt in adulterio: de quo.ſ.de ſtatu li.l.ſtatu li.§.ſi.per Guil.in.l.obſeruare.ſ.de offi.procu. Bar. ſequendo alios dicit ꝯ per l.hec verba. ⁊ per.l.vt ſi amicis.j.de adul. ⁊ eo.ti.l.is cuius ope. Sed ibi non loquitur de ratum habente: ſed de mandante aut opem prebente ſeu conſilium. Hanc glo. tenuit Dy.in.c.ſupradicto ratihabitio. Sed contra eaꝫ videtur caſus in.c.cum quis.de ſen. excom.ſ. allegato. vbi ratificans homicidium ſuo nomine perpetratuꝫ: ſi clericus eſt: in ſniam excōicationis incidit. Dic ꝙ interdum ex maleficio geſto queritur ratum habenti: vt in caſu huius.§. ⁊ tunc ratihabitio comparatur mandato. Interduꝫ nihil queri poteſt: ⁊ tunc ſi maleficium quod cōmittitur: coheret perſone: ⁊ perpetratur ſolum ad illum finem qui coheret perſone: ⁊ ratihabitio nihil opatur: exempluꝫ ſi nomine meo adulteraſti: ⁊ ego habeo ratum adulterium ad hunc finem ſolum qꝛ adulterium: ⁊ tunc nihil operaꝰ ratihabitio: ⁊ ſic intelligo hanc glo.reprobataꝫ. Sed ſi nō ratifico ad hunc finem tm̄: ſed ad finem qꝛ vituperaſti mulierem: volens ei iniuriam inferre: ⁊ tunc qꝛ illatio iniurie ⁊ vituperij non coheret perſone inferrentis: poſſum ratum habere ⁊ teneoꝛ de ratihabitione: ſic intelligo dictuꝫ doc. reprobantium. Tene menti qꝛ doc. nō ponunt. Uel dic clarius ⁊ ſubtilius lꝫ ſit idem effectus: ꝙ vbicūqꝫ maleficium conſumatum a quocūqꝫ repreſentat eundē effectum. vt homicidium: vulnus ⁊ ſilia: ⁊ tunc ratum haberi poteſt per illum cuius nomine geſtum eſt: ſecus ſi non repreſentat: ſicut eſt adulterium ad finem veneris perpetratum tm̄. Secus ad finem vituperij ⁊ iniurie: vt predixi facit.j.de fur.l.verum.la.ij. ¶ In glo. Quo videtur. ibi. Et ſi habeam: non teneor. ex hac parte ꝙ ratihabitio ad me trahat negocium.vt.l. ſi ſeruus.j.de preca. ⁊.l. ſi pupilli.§.videamus.ſ.de nego.ge. Sed bene poſſum ratū habere vt ex ipſa ratihabitione obliget: ⁊ ſic in mei preiudiciuꝫ.vt.l. ſi fundus.§.i.ſ.de pig.vbi eſt caſus. ¶ In ea.glo.in fi.ꝯcor.quod nō.j.de reg.iur.l.hoc iure.§.deijcit. ⁊.d.c.mulieres.§.ſi.de ſen.excō. ⁊ eſt ſingularis hec glo. ex qua habes ꝙ nomine meo geſtum poſſum ratificare vt geſtum: ſed non vt nomine meo: ⁊ tunc non teneoꝛ ⁊ multominus teneoꝛ quando dico: gaudeo ꝙ eſt geſtū: ſꝫ nō ratifico illud: ⁊ nō eſt alibi hec glo. Ang.

Quod igitur. Si familia deicit abſqꝫ mandato vel iuſſu domini eius factum dn̄s preſtare debet vt ſoluat quod ad eum peruenit aut familiam dedat ꝓ noxa: aut tm̄ preſtet quātum ſi vnus liber homo feciſſet.h.d. ¶ In tex.ibi. Ui deiecerit.ſ.interpretatione legis.vt.ſ.§.prox. ¶ In tex. ibi. Aut ꝑuenerit ad eum. attende diligenter ꝙ vbicunqꝫ inuenis patrem vel dn̄m teneri de eo quod peruenit ex facto familie: intellige imediate: ſecus ſi mediate per aliam cām.ſm Inno.de reſti.ſpo.c.cum ad ſedem. ¶ In tex. ibi. Deteriorem facere. extra ſe: ſed in ſua perſona ſic: ⁊ ideo cum deliquit: dn̄s tenetur eum dare pro noxa: ⁊ idō nō ob.ſ.ad.l.aqui.l.ſi ſeruus ſuū.§.ſi. ⁊ ibi nota. Ang.

Familie. Appellatione familie continetur etiam ſi vnicus ſit ſeruitoꝛ: ſi de eius facto queratur.h.d. Ang.

Familie. Appellatione familie in hoc interdicto continentur ēt illi qui loco ſeruorum habentur: ⁊ ideo continentur filij ⁊ ēt mercēnarij.h.d.vſqꝫ ad.§.ſi aduerſus. Ang.

Si aduerſus. Si incohato liberali iudicio intentatur hoc interdictum ex eo qꝛ familia litigantis vi deiecit: pronunciato pro libertate: agens debet in poſſeſſionem reſtitui ex illa parte edicti aut familia.h.d.gl.in terminis ⁊ in ſūma.

Quod ſeruus. Deiecto ſeruo ꝓcuratore vel colono aut alio nomine dn̄i detinente: ipſe dn̄s deiectus intelligitur quantūcūqꝫ deiectionem ignoret: ⁊ ideo dn̄o competit h̄ interdictum.h.d. ⁊ concordat. C.comu.de vſuca.l.i.ſ. vt ille dicatur poſſidere cuius nomine poſſidetur. ⁊.ſ.de acqui.poſ.l.quod meo.cum cōcoꝛ.ibi poſitis. ¶ In tex. ibi. Deiectus fuerit.ēt me ignorante. ¶ In tex.ibi. Mihi competere Interdictum: exerceri tamen pōt hoc interdictū mere poſſeſſoꝛium nomīe meo per ipſos expulſos: vt.l.i.C.ſi per vim vel alio mō. Sed non poterit exerceri condictio ex lege ſi quis in tanta:n.vt ibi nō.in vlt.parte tertie partis. Ratio eſt in promptu qꝛ per condictionem ex.l.illa.priuari debet ſpolians iure ſuo: vnde ſapit cāꝫ ꝓprietatis: ⁊ ſic nō eſt queſtio mere poſſeſſoꝛia: merito nec per ſeruum: nec per colonum exerceri poteſt. ¶ In glo. Ut ⁊.ſ.ibi. Sed qui dicunt.ſ. ⁊ male: nam colonus nullam poſſeſſionem habet naturalem aut ciuilem.vt.l.non ſolum.§.quod vulgo.ſ.de vſuca. ⁊ idem in ſeruo. ¶ In ea.glo.ibi. Non tamē pro ſuo. innuit hec glo. expreſſe ꝙ vero poſſeſſoꝛi non competit hoc interdictum ſi non poſſidet pro ſuo.i.pro iure aliquo quod ſe credat habere in rem. ¶ In ea.ibi. Et ideo in fructuario diuerſum: quia fructuarius poſſidet pro ſuo.i.pro iure vſufruc. poſſidet qui pars dominij ē: vt.l.qui vſufructū.j.de verb.ob.vt.j.de verb.ſig.l.recte dicimus.

Interdictum. Interdictum hoc non competit niſi ei qui poſſidebat rem tēpore deiectionis.h.d. Nunquid aūt ſufficiat ſpoliato probare ſe in preteritum poſſediſſe. vide qđ nō. Bar.in.c.cum ad ſedē.extra de reſti.ſpo. ¶ In tex. ibi. Poſſidebat. ⁊ per deiectionem: poſſionem amiſit: ⁊ ſic oportet copulatiue dico probari.ſ.agentem interdicto poſſediſſe deiectionis tempoꝛe. Item ipſam deiectioneꝫ. Non enim ſequitur: ſum deiectus de domo vel fundo. ergo ſum deiectus de poſſeſſione: niſi poſſeſſionem haberē tunc: qꝛ deiectio eſt priuatio: que preſupponit neceſſario habitum: vt.l.decem.j.de verb.obli. ⁊.l.ſi.ſ.ſi cer. peta. ¶ In gl.i.ibi. Non videtur rem amittere. ⁊.j.ea.l.§.cū qui. ¶ In ea.ibi. Retinet poſſeſſionem.ſ.naturaleꝫ quā ſolam habet: non aūt ciuilem.vt.l.naturaliter.in prin.ſ.de acqui.poſ. In quo dic quando habet naturalem ſolam: illam retinet ſolo animo quantūcūqꝫ exeat de fundo vel ſolo: nemine ibi relicto. Cum aūt quis habet ciuileꝫ: ſilr eam retinet. Qui aūt habet vtrāqꝫ: amittit naturalem imediate cum deſijt res eſſe in conſpectu: quod apparet qꝛ alius ingrediens acquirit naturalem: quā querere nō poſſet ſi illa naturalis non eſſet amiſſa: vt.l.clam poſſidere.§.qui ad nūdinas.ſ.de acqui.poſ. ⁊ nō.j.eo.l.iij.§. vnde vi. ¶ In ea.ibi. Quidam tamen dicunt: ⁊ male ꝑ rationem glo. ¶ In ea.ibi. Naturalem retinet. ⁊ bene. vnde predia que tenemus per colonos: poſſidemus naturaliter eoꝛum coꝛpoꝛe: ciuiliter aūt aīo noſtro: ⁊ retinemus naturaliter q̃uis coloni de fundo exierit ⁊ foꝛſitan ſegetes ad domum noſtraꝫ detulerunt. Ubi aūt colonus nō deicitur ſed exit de poſſeſſione prodendo.i.tradimentum cōmittendo ꝯ dn̄m ſuum ad hoc vt alius occupet poſſeſſionem: aut ēt ipſam poſſeſſionem tradendo alteri recurre ad conſtitutionē.l.ex libꝛis. C.de acqui.poſ.que ob h̄ ſolum facta fuit. ¶ In ea.ibi. ꝙ vere coꝛpoꝛe vel aīo poſſideat. intelligunt quidam pro ſuo: alias tali poſſeſſoꝛi nō competit interdictum.vt.ſ.§.proxi.in glo.in verbo ignoret.in fi. Et eſt verum ꝙ non competit interdictum nomine ſuo ex quo pro ſuo non poſſidet: ſed bene exercet nomine eius pro quo poſſidet.vt.l.i.C.ſi ꝑ viꝫ vel alio mo. ⁊ dixi in precedenti.§. ¶ In ea.ibi.ſ. ꝙ poſſeſſio queraꝰ violento. qꝛ non requiritur acquiſitio: ſed ſufficit animus acquirendi.vt.ſ.de vſuc.l.ſequitur.§. ſi tu vi. ⁊.j.ea.l.§. ex interdicto. ⁊.l.iij.§.ſi quis autem.lꝫ glo.notet contrarium ⁊ male in.l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas.ſ.de acquiren.poſ. Ang.

Sine autem. Hoc interdictum com/
petit deiecto de poſſeſſio
ne naturali vel ciuili: ⁊ prohibitus ingredi fundum quem
poſſidebat: vel detentus in itinere vt ad fundum non va
dat: vi deiectus intelligitur: ⁊ ſibi competit interdictum.
h.d. iſte nõ. §. ¶ In tex. ibi. In medio itinere detineret.
⁊ poſſeſſoꝛ ſuſpicatus fuerit ſe a poſſeſſione poſſe repelli:
⁊ facit ad hoc ꝙ de detento in itinere dicit. ſ. ne quis eũ
qui. l. iij. in prin. ¶ In tex. ibi. Et ipſe poſſiderit. ſ. deie/
ctus: ⁊ accipe poſſederit in prĩ: nunc aũt non: q: deiect⁹
vel dicas ipſe poſſederit. ſ. qui vim intulit prohibẽdo poſ
ſeſſoꝛem ingredi predium: vel eum in medio itineris deti
nendo: ⁊ iſte due expoſitiones ponũtur in glo. Potes di
cere ꝙ prima eſt bona ⁊ clara. ſcða ẽt ſuſtinetur ſi prohi/
bens ingredi vel detinens in itinere habuit animũ acqui
rendi: nam ſufficit talis animus lȝ eidem violento poſſeſ
ſio queſita non ſit. vt. ſ. §. proxi. in fi. glo. magne: ⁊ ibi di/
xi. ¶ In tex. ibi. Quam animo retinebat. hic eſt caſus ꝙ
habens poſſ'ionem naturalem ⁊ ciuilem exeundo de fun
do ita ꝙ non ſit in conſpectu: perdit naturalē: retinet au
tem ſolam ciuilem: ⁊ hoc ideo q: neminem ibi pro ſe reli
quit: alˀ retinet naturalem ẽt ſi ille alius exiſſet de fundo
non tamen derelinquende poſſ'iõis cã: ⁊ ideo caute tex.
hic dicit. Nomine ſeruoꝛum relicto. ſic. j. ea. l. §. non aũt.
¶ In glo. in verbo. Prohibitus. ibi. Solu. vt ibi. Cõclu
de ꝙ ſi abſite poſſ'oꝛe quis clam intrauit: naturalem clan
deſtine acquiſiuit: ⁊ ſi poſſ'oꝛ non reuertendo ad fundũ
ſuſpicatus eſt ſe poſſe repelli: incõtinenti perdidit ciuilē:
⁊ ſic intrans fundum habet ipſam ciuilem clam cũ intra/
uit a principio animo acquirendi vtrãq;: ſic intelligitur. l.
ſequitur. §. Item ſi occupaueris. ſ. de vſuca. Sed ſi poſ/
ſeſſoꝛ non fuit ſuſpicatus ſe poſſe repelli: imo reuertebat
ad fundum: ⁊ cum reuerteretur: fuit detentus in via: vel
cum eſſet in conſpectu fundi: prohibitus eſt ingredi: tunc
negari non poteſt violentiam foꝛe cõmiſſam: ⁊ per vim
ciuilem perditam. vt. l. clam. §. fi. ſ. de acqui. poſ. vnde na
turalem habet clam: ciuilem aũt habet vi: ⁊ iſte eſt intel/
lectus hui⁹. § ⁊ d. l. clam. §. fi. ¶ In glo. in verbo. Qui
eum. ibi. Vel refert ſe ad caſum. Iſte eſt notabilis intel/
lectus de quo. ſ. feci mentionem: tene mẽti. Et dic ꝙ vbi
quis detinuit poſſeſſoꝛem in via: ſi fecit animo acquiren/
di: tenetur interdicto. q: ſufficit animus ille cumulat⁹ cũ
violentia: ex quo poſſ'io perdita eſt: ſecus ſi non habuiſſȝ
animum acquirendi: ⁊ ita intelligo hoc dictũ. ¶ In ea.
ibi. Et ſm alios itellectus tres primos. qui referunt ad
eijcientem. ſed quartus refertur ad ipſum deiectũ. ¶ In
glo. fi. ibi. Azo ⁊ Io. dixit dari vtile interdictum. Ia. vero
de ra. dicit dari pro ipſa poſſ'ione recuperanda condictio
nem ex. l. ſi coloni. C. de agri. ⁊ cenſi. li. xi. Tu tene Io. ⁊
Accur. ꝙ datur vtile interdictum ex quo violentia nõ fuit
adhibita: ſed poſſ'io naturalis perdita per ingreſſum in/
trantis clam: ⁊ ſucceſſiue ciuilis fuit ꝑdita abſq; vi eo ipſo
ꝙ poſſ'oꝛ fuit ſuſpicatus ſe poſſe repelli: ⁊ ideo ad fundũ
non redijt lȝ poſtea mutato propoſito redierit ad fundũ
⁊ non fuerit admiſſus: nam tunc cum non fuit admiſſus
non poſſidebat naturaliter vel ciuiliter. ergo impoſſibile
eſt ꝙ ſibi interdictum competat directum: ſed q: poſſ'oꝛ
clandeſtinus ſibi retinet poſſ'ionem: nec permiſit poſſeſ
ſoꝛem prioꝛem: fundum reingredi: equum eſt ſibi prohi/
bito dare vtile interdictum. Vel dicas ꝙ agi poteſt inter
dicto ꝯ poſſ'oꝛem ex ea ꝑte ꝙ clam. q: clam habet vtrãq;
poſſ'ionem: ⁊ iſtud eſt clarius. Ang.

Quod vulgo. Poſſidens naturaliter
⁊ ciuiliter exiens de fun/
do nemine relicto: animo retinet ciuilem lȝ perdiderit na
turalem: ⁊ habet locum hoc non ſolum in ſaltibus ⁊ hi/
bernis predijs ſed ẽt quibuſcũq;. h. d. Et eſt hic caſus: qđ
dictum eſt in lege cã exempli nunq̃ reſtringit legē: ſic. ſ.
de dam. infec. l. damni. la' picola. ¶ In tex. ibi. Idem ẽ.
ſ. ꝙ poſſ'io ciuilis in abſentia ſolo animo retinetur natu/
ralis aũt eſt perdita ſi nemo ibi relictus eſt: alˀ retinetur ẽt
naturalis: vt. ſ. §. proxi. Ange.

Eum qui. Nõ poteſt dici deiectus vi qui de
iectionis tempoꝛe non poſſidet. h.
d. dic vt habuiſti. ſ. eo. §. interdictũ. ¶ In tex. ibi. Non
qui non accipit. Qualiter ergo ſuccurritur colono deiecto
vel alteri ſimplici detentoꝛi habente aliquod ius ſaltẽ in/
ſiſtenti rei: dic ꝙ datur ſibi pro recuperando detentionẽ
aſininam quam habebat: condictio ex. l. ſi coloni. C. de
agri. ⁊ cenſi. li. xi. vel officiũ iudicis: vt. ſ. de dona. l. aqui
lius. in glo. fi.

Vim vi. Vim vi repellere ius ciuile ⁊ natura/
le clamat. h.d. Et ideo non videtur va
lere ſtatutum diſponens. vt aggreſſuram paſſo non lice/
at ſe defendere: ⁊ eſt verum q: ꝯdicit iuri naturali inquã
tum fiat ſine cã. ſecus ſi cum cã. vt. C. quando li. ſe ſine iu
di. vin. l. vnica. ⁊ pro hoc cle. paſtoꝛalis. extra. de re iudi.
¶ In tex. ibi. Caſſius licere ſcribit. concoꝛ. extra. de ſen
ten. excom. c. ſi vero. §. ſi. Et dixit Ioã. an. ꝙ ẽt aduerſus
cardinalem vim armatam inferrentem: licitum eſt armis
reſiſtere in. c. felicis. de pe. in. vi. in verbo percuſſerim. Et
concoꝛ. huic. §. C. eo. l. i. ⁊ ſupra. de inſti. ⁊ iur. l. vt vim
¶ Ibi. Armis repellere licere. Audi ⁊ attende gloſellam
hic poſitam que decidit ꝙ lex preſumit ꝙ vis armata nõ
poſſit ſine armis repelli: ⁊ iſtud eſt verum niſi aliam pre/
ſumptionem inducat ratio ſubiecte materie: puta quia ag
greſſoꝛ erat vnus: ⁊ inſultati erant infiniti: vel q: talẽ iſul
tum potuit euitare inſultatus abſq; verecũdia ſui: puta q:
multi erant inſultantes: ipſe aũt ſine armis ⁊ vnus. vnde
honeſte fugere potuit. Qualiter aũt debeat articulans cõ
cludere defenſionē. vidi q̃plurimos aduocatos errare.
Dic ꝙ articulus debeat hoc modo concludere: ꝙ talis
inſultatus tali loco ⁊ tempoꝛe in vite diſcrimine conſtitu/
tus: talem inſultantem cum armis percuſſit: nec eſt neceſ
ſe ꝙ aliud articuletur: ⁊ ſufficit ꝙ teſtes hoc perhibeant.
vt. l. is qui aggreſſoꝛem. C. ad. l. iul. de ſicca. vbi eſt meli/
oꝛ tex. qui ſit in iure. ⁊ facit ad predicta. ſ. ad. l. aqui. l. ſciẽ
tiam. §. qui cum aliter. Ang.

Vi poſſidere. Intellectus huius. §. in
prin. variatur: ⁊ ideo dic
ꝙ quattuoꝛ caſus ponit hic. §. ſm verum intellectum quẽ
approbauit Dy. ⁊ bene. de quo. j. eo. l. iij. §. viſis armis.
in glo. magna. Primus eſt quando per vim poſſeſſionem
occupaui ⁊ eam per vim retineo: ⁊ hoc caſu indubitatum
eſt me teneri interdicto. Alij vo intelligunt hunc primũ
caſum quando per vim occupaui poſſ'ionem tuam: ſȝ po
ſtea non teneo per vim ſed pacifice q: de nemine timeo:
⁊ adhuc teneoꝛ interdicto: ⁊ iſte intellectus adhuc bon⁹
eſt. Tertio modo legitur hic primus caſus quando ego in
uaſi poſſ'ionem quã alius inuaſerat: ⁊ cuidam tertio ab/
ſtulerat: nam adhuc teneoꝛ interdicto inuaſoꝛi expulſo a
me. vt. j. eo. §. qui vi. ⁊ adhuc iſte intellectus eſt bon⁹. Se
cundus caſus eſt quando quis non intrauit poſſeſſionem
per vim: q: nõ inuenit poſſ'oꝛem qui fugerat: tamen ve/
nit preparatus cũ omnibus fulcimentis ⁊ auxilijs neceſ
ſarijs: ne prohiberi poſſit ingrediens poſſ'ionem: ⁊ ſimi/
liter iſte tenetur interdicto. q: ſufficit ꝙ habuerit animũ
expellendi omnem quem inueniret: lȝ neminem inuene/
rit: ⁊ ꝓ hoc. j. de fur. l. ſi quis ex domo. ⁊ hoc tenet Vl/
pia. ⁊ labeo ẽt idem dixit in hoc caſu. Tertius caſus eſt in
eo qui tenebat poſſ'ionem ſuam iuſte: ſed retinuit eam ꝑ
violentiam: q: defendendo ſe: non permiſit ſe expelli: ⁊
hoc caſu ſm omnes non intelligitur vi poſſidere: nam fu
it licitum ſibi reſiſtere: ⁊ poſſeſſionem ſuã defendere. vt
j. eo. l. qui poſſeſſionem. ⁊. l. iij. §. cum igitur. ⁊ ideo poſ/
ſeſſio non eſt vicioſa: nec vſucapione interrupta: in hꝯ ter
tio caſu. Quartus caſus eſt in eo qui metu turbe perterri
tus fugit de poſſeſſione: in quo dixit labeo indiſtincte vi
deiectũ hunc fugiẽtē. Sed pomponi⁹ diſtinxit ⁊ bene.
q: ſi turba ibat ad locum vt expelleret poſſ'oꝛem: verum
dixit labeo: ſiue turba occuparit poſſ'ionem ſiue nõ. Sed
ſi turba alio tendebat: non intelligitur poſſeſſoꝛ per vim
expulſus: niſi turba mutato propoſito poſſeſſionem illã
occupauerit: ⁊ iſte ẽ verus itellect⁹ glo. in. d. l. iij. §. ſi quis
aũt viſis. Nunc habes intellectum omnium tex. ⁊ gloſa
rũ loquẽtiũ de iſta mã. ¶ In tex. ibi. Idẽ labeo ait. ⁊ ma
le ſi turba alio tendebat: nec mutato propoſito: poſſeſſio
nem intrauit: vel veniebat cũ intentione expellendi poſ/
ſeſſoꝛem:

ſeſſorem: quantūcūqꝫ poſtea non intrauerit: intelligitur poſſeſſor vi deiectus: ⁊ turba iterdicto tenetur: ⁊ hoc modo concordat labeonem cum pomponio. vt dixi. ſ. poſt ſummariū. ⁊ nō. glo. in. d. §. ſi quis aūt viſis. ¶ In tex. ibi. Si illi qui occupauerint poſſionem: nona liter quo ad interdictum dandum: ꝯ turbam cum alio tendebat ad locum: non requiritur occupatio: vt ſuperius dictum eſt: ⁊ hec veritas eſt. ¶ In tex. ibi. Qui metu turbe. eſt aūt turba cum ſunt. x. vel. xi. l. pretor. §. i. j. vi bo. rap. ¶ In gl. in verbo. Occupauerit. ibi. Uel dic ſm Mar. ⁊ bene. ¶ In ea. ibi. Uel 3°: ⁊ hoc veruꝫ vt ſi poſſeſſor metu armati venientis ꝯ eum aufugit: armatus tamen poſſeſſionem non intrauit: intelligitur vi deiectus: ſed non eſt vicioſa poſſio: ⁊ ideo vſucapi poteſt. vt. l. ſequiſ. §. ſi tu vi. ⁊. §. Item ſi occupaueris. ſ. de vſuca. ¶ In glo. fi. in fi. ibi. Poſſionem occupauerit. ſ. turba que alio tendebat: ⁊ ex interuallo mutauit propoſitum: ⁊ ita ex interuallo occupauit poſſionem derelictam a fugiente. glo. non ſoluit vt vides: dicas idem: quaſi a principio videatur veniſſe turba. vt. j. ea. l. iij. §. armis deiectum. ⁊. §. ſi quis autē viſis in glo. tene menti. Ange.

Qui autem. Etiam violenti poſſori cōpetit interdictuꝫ contra violenter ipſum expellentem. h. d. Et in quo debet ſecundus expulſor condemnari primo expellēti. dic vt nō. gl. magna. j. eo. §. quod aūt. ⁊ concor. cum iſto. §. extra. de reſti. ſpo. c. in litteris. ⁊ vide quod nō. C. eo. l. iiij. ¶ In gl. Directum. ibi. Rn̄. videtur habere contra me. hec vera ex quo ego expuli ex interuallo expulſorem meuꝫ. Et qn̄ dicatur incontinenti vel ex interuallo expellere. dic vt. j. eo. l. iij. §. cuꝫ igitur. ¶ In ea. ibi. Quia illud in petitorijs ⁊ in poſſeſſorijs adipiſcende poſſionis. aut ēt retinende. Sed in poſſorio recuperande: verum dicit glo. Sed hec regula plures habet fallentias. vt nō. ſ. ea. l. §. i. ſ. eo. ⁊ Bar. quaſdam nō. in. §. nihil cōmune. in. l. naturaliter. ſ. de acqui. poſ. ¶ In ea. ibi. Minus dubiuꝫ eſt. q꜄ expellens ſecūdo ſuum expulſoreꝫ ex interuallo: priuatur omni iure ſuo. vt. d. l. ſi quis in tantam. ¶ In ea. ibi. Quia ſi reciperet. ſ. poſſor. ¶ In ea. ibi. Alij redderet. ſ. p̄do poſſeſſionem. ¶ In ea. ibi. Quod in fure non contingeret: q꜄ non reſtitueret penam dupli vel quadrupli: ⁊ ſi ſic plene vere ex improbitate ſua conſequeretur actionē. ¶ In ea. in fi. ibi. l. ſi ea res. aliam ſo. dat glo. in. l. contraria. que non eſt vera: nam rapienti rem mobilem: non daſ actio furti: Unde dic ꝙ inter furem ⁊ inuaſorem ⁊ raptorē nō eſt differentia: ſed quilibet eorum agere poteſt ad reſtitutionem poſſionis ſibi ablate: ⁊ ſic nullus conſequiſ actionem ex improbitate ſua: ſed nullus agit ad duplum vel quadruplum: ſic intelligitur. l. ꝯria.

Qui vi. Deiectus vi reſtitui debet in cām priſtinam. h. d. concor. ſ. de vſur. l. videamus. §. in fauiana. ¶ In gl. Quid ergo. ibi. Si fundum. ⁊ de iti. actuqꝫ priua. l. i. §. ſi quis aūt. Sed hec glo. ⁊ vera quā ſingulariter nō. ⁊ tene menti. per quaꝫ habes ꝙ vbi ſtatutum vel alia iuris cenſura diſponit in cām primitiuā ſpoliatū reponi: debet intelligi ſic ꝙ cōſeruetur indēnis: non aūt vt conſequatur lucrum aliquod cum aliena iactura. vt. j. de fur. l. ſi quis vxori. §. pe. coniuncta glo. ⁊. l. ſi is cui. §. fi. ⁊. ſ. pro empto. l. qui fundum. §. qui bona. quod tenuit Dy. ⁊ bene.

Si fundus. Pro mobilibus rebus quibuſcunqꝫ ablatis vna cum re ſtabili inuaſa agi pōt hoc interdicto: pōt ēt intentari iudicium vi bonorum raptorum. h. d. ¶ In tex. ibi. Cetere vero res. ſ. mobiles in fundo predicto exiſtētes: vt aīalia ⁊ ſuppellectilia. ¶ In glo. i. in fi. ibi. l. i. in prin. ⁊. §. illud intellige infra annum: non poſtea.

Quod autem. Uerbum habere ſignificatum habet latiſſimum comprehendens omnia que quis habet iure dñij vel quaſi aut poſſeſſionis vel detentationis. h. d. ¶ In glo. magna ad fi. ibi. Non aūt minus. ſ. vera rei extimatione. In rei ergo extimatione condemnatur violentiā inferēs ſine dubio: pōt etiaꝫ ꝯdēnari in plus: ſed illud plus poteſt quandoqꝫ eſſe multum: ⁊ quandoqꝫ modicum: ⁊ hoc voluit hic glo.

Rectiſſime. Aduerbium temporis tunc extremitatem notat: ad hoc allegatur. ſ. de condi. ⁊ demō. l. iiij. in fi. Uel ſic: licet mobilia abrepta tempore deiectionis facte de re mobili pierint ex poſt facto: nihilominus eſt periculum violenti ſicut ēt periculum interitus ad finem pertinet. h. d. vſqꝫ ad §. ibi autē. ¶ In tex. ibi. Addidit. ſ. ea. l. in prin. ¶ In tex. ibi. Homines. ſ. ſerui q꜄ liberi extimationem non recipiunt. vt. ſ. ſi quadrupes pau. fe. di. l. ex hac. cum ſimi. ¶ In tex. ibi. Uel peccata demortua. ēt caſu ⁊ abſqꝫ aliqua culpa violenti: ⁊ ēt ſi eodem modo fuiſſent peritura apud violentiam paſſum: vt in ſequenti vſ. ⁊ iſta eſt opinio approbata per glo. lꝫ Mar. fuerit in opi. contraria. ſ. ꝙ periculum interitus non pertinet ad malefidei poſſeſſorem. ſ. quando res eodem modo erat pitura penes agētem. vt nō. hic glo. in verbo. Stetiſſe. ⁊ ibi dicam. ¶ In tex. ibi. Sicuti fur hominis: etiā mortuo eo tenetur: abſqꝫ culpa eius: ⁊ ēt ſi ille homo eodem modo periturus erat penes actorem. Et ratio eſt q꜄ fur ſemper eſt in mora. ergo periculum interitus ſpectat ad eum: vt hic: ēt. ſ. de condi. fur. l. fi. ⁊. C. de fur. l. ſubtracto. ⁊. C. ꝙ me. cau. l. i. ⁊ ibi per Cy. ⁊. j. de verbo. obli. l. ſi ex legati cā. ⁊ vide. j. d verbo. ob. l. nemo rem ſuam. §. fi. ⁊. j. eo. l. pe. ¶ In gl. in verbo. Stetiſſe. ibi. O Martine. Increpat glo. hic Mar. qui tenuit indiſtincte poſſeſſorem malefidei nō teneri de interitu quando res erat eodeꝫ modo peritura penes actorem: ⁊ dicit ꝙ imo tenetur non habita diſtinctione. cum malefidei ſemper in mora ſit. Non ob. §. ꝙ ſi homo. q꜄ ibi eſt ſpāle in auct. ꝙ metus cā. in vno caſu tm̄. ſ. quando homo per vim compulſiuam acceptus: decidit poſt ſecundam ſn̄iam infra tempora quadrimeſtria data ad ſoluendum. vt hoc caſu tm̄ non teneatur metum inferens ſi homo eodem modo periturus erat penes actorē. In omnibus aūt alijs caſibus tenetur: ſicut in interdicto vſi vi vt pꝫ ibi. circa finē: ⁊ iſta eſt opinio approbata ⁊ bona. Sed Cy. in. d. l. i. diſtinxit an quis delinquat in faciēdo: ⁊ tunc habet locum in regula vt periculum interitus pertineat ad moroſum. Aut in non faciendo: ⁊ tunc ſiat conſideratio an quis ſit contumax in non parendo iudici an parti tene primum. ⁊ de hoc in. d. l. ſi cum exceptione. §. quatenus. in glo. magna. que diſtinguit quatuor tempora. in auct. ꝙ metus cau. ⁊ ſimiliter ſe reducit ad ſententiam quam dixi. Ang.

Ibi autem. Uiolentus tenetur de omnibus que violentiaꝫ paſſus habebat in poſſeſſione totali de qua fuit expulſus: nō de his que habebat in alia poſſeſſione. h. d. Et facit ſi. hui⁹. §. ad id quod nō. in Spec. de ar. §. ſequitur. vſ. item queriſ an ſtricte. ⁊ per Archi. de offi. archi. cuꝫ epē. li. vi. ¶ In tex. ibi. Uel omnis partis poſſeſſionis. non ergo ad aliā poſſeſſionem ſit relatio. Et ideo ſi nobilis poſſidebat plura fertilia ⁊ de vno fuit deiectus per me per vim: teneor de omnibus que erant in dicto fertilicio: ſed non teneor ſi forſan ſub hoc pretextu ali⁹ alia fertilicia debellauit: ⁊ eundem nobilem ſpoliauit bonis in alijs fertilicijs exiſtētibus: tene menti. Ang.

Annus. Hoc interdictum competit itra annum vtilem. h. d. Et intellige ex eo ꝙ non peruenit ad violentiam: de illo enim tenetur perpetuo. vt. ſ. eo. in prin. patet ergo ꝙ ille annus non currit ignoranti. neqꝫ agere volenti. vt. j. de diuer. ⁊ tem. preſcrip. l. i. ⁊. C. ſi per vim vel alio mo. l. i.

Ex die quo. In hoc interdicto habetur ratio fructuum ex die deiectionis: in ceteris ex die litis cōteſtate ſuper eis. h. d. ¶ In tex. ibi. In ceteris interdictis. ſuper quibus non agitur ratione violentie vel clādeſtinitatis: in his enim duobus de mala fide conſtat incōtinenti: in reliquis aūt poſt lit. ꝯte. vidiſtis glo. bonam. in. l. cum interdictis. ſ. de interdic.

Non ſolum. In hoc interdicto habetur conſideratio non ſoluꝫ fructuum ſed omnium vtilitatum quas violentiam paſſus

habuiſſet ſi violentia cōmiſſa non eſſet: ⁊ ipſarum vtilita
tum extimatio per iudicem eſt facienda .h.d. ¶ In tex.
ibi. A iudice extimari. delato iuramento in litē actori .vt
l. ſi quando. C. vn. vi. ⁊ .l. ſemper. §. in hoc interdicto. j.
q̄ vi aut clam. ⁊ .j. eo. l. in iterdicto. ¶ In tex.. ibi.. Quā
ti ſua intereſſet. Per hoc patet inquantum debeat violen
tus condemnari quando agitur contra eum: eo q̄ non re
ſtituit violentiam paſſo res cōmodatas aut depoſitas de
quo vidiſtis in. §. qḋ aūt. in glo. magna. ſ. eo. dic. vt ibi.

Ex interdicto. Etiam ſi violentiam in
ferens nihil poſſideat:
ad reſtitutionem ablatorum compellitur. h.d. Et ſuban
di ſi illa non extant: ad extimatam cām: vt. j. eo. l. ſi vi me.
⁊ .ſ. ea. l. §. hoc interdictum. ¶ In glo. in verbo. Coge
tur. ibi. ſ. eſtimatione. conuentus. ergo vt rē reſtituat: ſi
non poteſt: comdemnatur in extimatiōē: ⁊ ſic in alio q̄
in petito potes euitare contrarium. l. vltime. C. de fidei
cō. liber. vt concluſio libelli ſit hec: vt rem reſtituat: ⁊ ſi
reſtituere non poteſt: reſtituat intereſſe: ⁊ ſic ſentētia tūc
erit libello conformis. Ang.

Interdictum. Hoc interdictum non
datur contra patronū
uel parentes: ſed in factum actio pro vi armata ſic. h.d.
¶ In tex. ibi. Dandū eſſe. pro vi inermi: ſed pro arma
ta ſecus: ⁊ hoc ſequitur ibi. Infectum. facit. j. de act. l. hī
ſti. §. liberis. ⁊ .ſ. de obſequi. l. honor. ⁊ .l. licet. ⁊ .l. ſeq̄n
ti. ⁊ nō. C. eo. l. ſi quis in tantam. tempanda eſt. ergo hec
actio in factum verbis: vt bone fidei mentio fiat. vnde cō
cluditur in libello ſic. Qḋ pater vel patronus violentiam
talem cōmiſit inermē: ⁊ q2 bone fidei nō congruit quēq̄
locupletari vel locupletionem facere cum aliena iactura.
Iccirco petitur ipſum patrem vel patronum condemna
ri ⁊ c̄. ſic intelligitur. ſ. de dolo. l. non debet. Quare au
tem pro vi armata competat interdictum liberis ⁊ liberto
non aūt pro inermi. nō. j. eo. l. neq̄ dic vt ibi. Ang.

Hoc interdictum. Non ſūmaſ.
Non autem. Iſto. §. ē declaratus. ſ. eo.
in. §. interdictum aūt hoc.
Et breuiter. h.d. hoc interdictum non competit niſi non
poſſidenti qui tamen poſſidebat tempore deiectionis: nec
intelligitur deiectus dn̄s ſi familiares dn̄i de poſſeſſione
deiecti non ſunt. Si aūt ipſi deiecti ſunt. competit interdi
ctum: ⁊ intelligitur de poſſeſſiōe deiectus ſi poſſeſſor vi
ctus opus aliquod facere cogitur: ⁊ competit hoc interdi
ctum pro vi inermi ꝯ heredes ⁊ ceteros ſucceſſores in id
quod ad eos peruenit aut dolo malo eorum factū ē quo
minus perueniret. h.d. vſq̄ ad. l. idem eſt. ¶ In tex. ibi.
Qui non poſſidet. poſſidebat tamen tempore deiectiōis:
ſecus in interdicto vti poſſidetis: ⁊ vtrobi. q2 illud nō cō
petit niſi poſſeſſori turbato: ſunt enim poſſeſſoria retinen
de. vt. j. ti. i. l. i. §. hoc interdictum. ⁊ .C. vtrobi. ⁊ facit qḋ
nō. ſ. ea. l. §. interdictū aūt hoc. ¶ In tex. ibi. Qui vi de
iecti non ſunt. Nec ob. j. ti. i. l. ſi duo. in prin. vt ibi nō. ⁊
j. eo. l. ſi de fundo. ſilr vt ibi nō. Sit ergo cautus agēs poſ
ſeſſorio recuperande qui poſſidebat per colonos vel iqui
linos: vt articuletur ⁊ probet illos fore detentos: aut ſaltē
ligatos vt non poſſent vti poſſeſſione pro dn̄o: als non
obtinent in interdicto ſi probaret expulſionem factam de
ſe: ⁊ coloni nihilominus remanſiſſent in colonia: ⁊ hec ē
intentio huius. §. quā tene menti. ¶ In tex. ibi. Quis
facere cogam. puta q2 cogebat poſſeſſorem fodere foueā
¶ In tex. ibi. Uinctus eſt. Nō. bene q2 eo ipſo q̄ poſ
ſeſſor fortilicij in fortiliciovinctus eſt: videtur eſſe deiect⁹
ſicut ſi extra fortilicium fuiſſet deiectus. ⁊ eodem modo
ſi vincti fuiſſent familiares eius. ¶ In glo. Hoc eſt pla
num. ibi. Ut peculiariter vt. ſ. de acqui. poſ. l. iij. §. ſalt⁹.
⁊ eo. ti. l. i. in prin. in glo. magna. ¶ In ea. ibi. Neutra p̄
ditur vt hic. Nō. bene q̄ vbi poſſeſſionem naturalem re
tineo per colonum: ciuilem aūt per meipſum. q2 in coloni
perſona ego repreſentor. vt. l. peregre. §. quibus. ſ. de ac
qui. poſ. ⁊ .ſ. ea. l. §. quod ſeruus. quantūcūq̄ ego deiciar
⁊ per vim: non tamen perdo naturalem quā retineo per
colonum: nec ciuilem quā retineo per me ipſum: q2 mutta
ⁿ naturali poſſeſſioni, velut digniori: ⁊ ideo: vt predixi:
neceſſe eſt vt agens hoc interdicto tanq̄ ſpoliatus dedu
cat ⁊ probet colonos ſuos expulſos: ⁊ ideo in hoc ſit cau
tus aduocatus. ¶ In ea. ibi. Licet colonus. Nō. bene:
⁊ enim hic caſus quotidianus per quē apparet q̄ qui vē
dit rem cuius poſſeſſionem naturalem retinet per colonū
ciuilem aūt per ſeipſum: ſi conſtituit ſe emptoris nomine
precario poſſidere: incontinenti omnem poſſeſſionē tā
naturalem q̄ ciuilem amittit: quantūcūq̄ colonus in ani
mo ſuo deſinit poſſidere pro venditore. non aūt pro em
ptore quod tene menti. ¶ In ea. ibi. Ego deiectus per
colonum. ſ. non deiectum. ¶ In ea. ibi. l. antepe. per hoc
patet riſum ad nō. in. l. iij. §. vnde. in glo. retinuit. j. eo.
¶ In ea. ibi. Si ita ſtipulatus fuero per te: non fieri quo
minus illa domo ⁊ c̄. ¶ In gl. ſ. te intelligendum. in fi.
ibi. l. vim facit. Itē non ob. j. eo. l. ſi de fundo. vt ibi nō.
vbi ergo te poſſidentem deijcio: non eſt dubium q̄ com
petit interdictum hoc. Ubi te non deijcio ſed ligatum te
neo: ſi tu mihi poſſeſſionem non relaxas: adhuc compe
tit hoc interdictum. Sed vbi compulſus poſſeſſionē di
mittens: competit actio q̄ me. cau. Ubi aūt te non deij
cio ſed turbo: tibi competit interdictum vti poſ. Ubi vo
colonum tuum teneo ligatum aut cuſtodem tui fortilicij:
⁊ ſibi impero vt pro me cuſtodiat ⁊ poſſideat ⁊ ipſe contē
tatur per metum: ⁊ tunc non competit interdictum: lʒ in
quilinus aut cuſtos compulſus paruerit mandato. vt hic
tenet glo. in verbo qui illic. vſi. Item quid ſi imperaui. te
ne menti perpetuo. ¶ In glo. i. ibi. Quam cum vis fa
cta eſt ſine armis. vt. j. ad. l. ſal. de pla. l. legis. ꝯiuncta. l. i.

i **Dēeſt. Hec actio.**
Hoc interdictum cū competit contra here
des eſt perpetuum q2 rei perſequutionē tūc
continet. h.d. ⁊ ſub. tam ex parte actoris q̄ rei: alias non
eſſet ita. vt. j. de act. ⁊ ob. l. in honorarijs. ſm Dy. ⁊ be
ne. ¶ In tex. ibi. Cōtinetur ex vtraq̄ parte: vt predixi.

Armis. Armis deiectus eſt contra quē arma
ſunt extracta inermes. h.d. Conſide
ratur ergo hic finis: vt nobilr glo. hic dicit. Et allegaſ
in argumentum q̄ ſtatutum puniens inſultantem cū ar
mis: non continet inſultantē primitus ſine armis: q2 ſta
tutum hic conſiderauit principium. ſecus ſi conſiderauit
finem: puta q2 diſpoſuit vt qui alium cum armis offende
rit ⁊ c̄. nam tunc lʒ inſultauerit inermis: ex quo poſtea of
fendit armatus: icidit in verba ſtatuti. ¶ In tex. ibi. Aſte
ſine ferro: ſed lancea dr̄ cum ferro vt in auct⁹ de armis. §.
ſi. colla. vi. Pena ergo ſtatuti punientis deferentem lan
ceam vel percutientem cum lancea non vendicat ſibi lo
cum in deferente aſtam vel percutiente cū ea. ¶ In tex.
ibi. i. rumphee. ⁊ exponit glo. q̄ rumphee dicūtur lancee
habentes roſtrū vel rampones ad capiendū homines:
ſicut vidi bononie. vel appellat rōbolas: ⁊ rombola vſus
fuit dauid contra goliam. Item appellatione armorum
continentur omnes res apte ad nocendum: ſecus ſi na
turalr ad alium vſum ſint inducte. vt iam vidi de facto in
percutiente cum pena plena pane: cum ſanguinis effuſio
ne: ⁊ extrahente caponem de manu alterius: cuius capo
nis ſpero dilaniauit manū alterius: nam neutrum pre
dictorum eſt ad nocendum: ⁊ ſic non poteſt dici factū cū
armis: de quo dixi in. l. hī qui. j. ad. l. iul. de vi pu. vbi tex.
dicit ad recepta ad nocendum. Ang.

Qui armati. Cum armis intelligitur
deiectus ēt ſi non ſint poſi
te manus ad arma: dūmodo violentiam inferens ēēt ar
matus. h.d. Uel ſic. Sufficit terror armorum vt quis
dicatur violentiam paſſus cū armis. h.d. ¶ In tex. ibi.
Armati venerunt. Allegatur pro caſu ⁊ bene q̄ ſtatutum
puniens inſultantem cum armis: vendicat ſibi locū ēt ſi
inſultans non ponit manus ad arma pro quo. ſ. de fun.
inſtru. l. ſi cui. ¶ In tex. ibi. Sufficit enim terror armorū
hic glo. allegat ad. q. de inſultante cum armis. vt non de
beat expectare primo ſe percuti: q2 ſufficit terror ⁊ c̄. ⁊ di
cit verum: ⁊ hoc nō. in. l. i. C. vn. vi. ⁊ Inſti. de interdic.
§. qui aūt. ⁊ eſt caſus in terminis in. l. ſed ⁊ ſi quēcūq̄. ſ.
ad. l. aquil

ad.l.aquil. ⁊.l.ij. ⁊.iij.C.ad.l.cor. de ſicca. ¶ In glo.i. ibi. Eis depoſitis.nō.diligenter hanc glo.que tenet ꝙ ſi armatus inſurgeret contra alteruz: lz inſurgens arma deponat tamen armatus intelligitur offenſam feciſſe: quod tene menti. ¶ In glo.fi.ibi.l.ij. ⁊.iij. iſte eſt caſus eius quod glo.primo dixit.ſ.ꝙ ſufficit terror armorum.

Si quis autem. Si armati venerūt poſt fugam poſſeſſoris ⁊ poſſionem occupauerunt ante euentum dñi: datur contra eos interdictum directum ſi venientem poſtea in poſſeſſionem prohibeant: ſed ſi ille non venit: datur vtile interdictum.h.d.ſm veruz intellectum. Et hic habes duas glo.magnas. ⁊ glo.in verbo. Armis. declarat perfecte iſtam materiam: de qua dixi.ſ.eo.l.i.§.vi poſſidere. cum ſeq. ¶ In tex.ibi. Nō videtur vi deiectus.ſ.quo ad hoc vt habeat interdictum ꝯ dictos armatos alio tendentes: ſed ex quo timore perterritus poſſionem reliquit: hī perdit poſſeſſionem ex quo diſceſſit ⁊ habuit animum relinquendi: ⁊ hoc tollit omne contrarium. ¶ In tex.ibi. Armatos audiſſet.vel ēt vidiſſet: qꝛ de hoc non eſt curandū. ¶ In tex.ibi. Falſuz audiſſet.ſ.eos patos ad eūdē alia vl' nō. ¶ In tex.ibi. Eum eſſe deiectū.nec ēt alio modo violento: ⁊ ſic non competit interdictum. Sequitur in littera. Ab his fuerit occupata.qꝛ tunc competit interdictum vtile inſpecto fine: ⁊ hoc adde dñi.precedētē. ¶ In tex. ibi. Eum prohibuerunt.ſ.redeuntem ad poſſionem: ⁊ ciuiliter animo poſſidentem: nam ſi eum fugit: habuit animum derelinquendi poſſeſſionem oino: non poteſt intelligi vi deiectus: tunc cuz reuertebatur: ex quo forſan diu poſſeſſionem amiſerat: qꝛ poſſionem timore reliquit ⁊ ſemper ſuſpicatus fuit ſe poſſe repelli: ⁊ ideo tunc cū ſuſpicatus non fuit: ⁊ reuertens non fuit admiſſus: intelligitur vi expulſus: ⁊ per ꝯñs habet hoc interdictum. ¶ In prima glo.magna.ibi. Et quod ſubijcit non eſſe armis deiectum.hec vera vt non dicatur armis deiectus nec alio modo poſſeſſor qui fugit metu turbe: ex quo turba nec habuit animum occupandi: nec occupauit poſſionem.vt.ſ. eo.l.i.§.vi poſſidere.ſed lz non ſit deiectus qui vano timore perfugit: tamen rōne timoris perdit hēre poſſionē naturalem: perdidit ēt ciuilem ſi ex toto habuit animum derelinquēdi: vt dixi.ſ. ¶ In glo.proinde.ibi. Et qđ ſubijcit ſine verum. poſſeſſione non occupata: ex quo armati alio tenderunt: nec poſſionem vllatenus occupauerunt. ¶ In glo.iij.in verbo. Diſceſſiſſet.in fi.ſ.de acqui.poſ. l.clam poſſidere.§.qui ad nūdinas. Et conclude ꝙ interdum quis deijcit poſſidentem ciuilr' vel naturaliter: ⁊ tūc nō eſt dubium ꝙ tenetur hoc interdicto.vt.ſ.eo.l.i.§.cū qui. ⁊.§.interdictum aūt hoc. Interdum añ deiectionez poſſeſſor fugit timore perterritus: ⁊ tunc ſi fugiens habuit animum relinquendi ciuilem ⁊ naturalem: adhuc idem ſi ingrediens a principio fuit huius propoſiti ꝙ volebat illum expellere: nam ſufficit ingreſſus ſequens cum principali ⁊ primitiuo propoſito expellendi vt hoc.§.ibi. Quia non hoc animo fuerunt ⁊c. Sed ſi ingrediens a principio non fuit huius propoſiti: ſed illud mutauit: ⁊ eo mutato ingreſſus eſt: tunc ꝯ eum non competit interdictum. directum: qꝛ meticuloſus nullam poſſionem habebat tempore ingreſſus alterius: ſed bene vtile. Si aūt ipſe perdidit tm̄modo poſſionem naturalem ⁊ retinuit ciuilem vt videmus in illis qui fugiunt timore ſoldaliuz: ⁊ relinquūt eorum poſſiones ⁊ fortilicia: ſperantes recuperare poſt receſſum eorum. ⁊ tunc competit eis hoc interdictum ſi nō admittuntur cum reuertuntur: ⁊ hoc in dñi.ſinaūt cuz dñs. ⁊ in iſtis membris expedita eſt glo.tua magna diſtinguens in iſta materia quā vide per te. Ang.

Eum igitur. Veniens ad alium deijciēdum de poſſione cuz armis poteſt repelli ſtatim cum armis non ex interuallo: reſiſtētia enī ne quis repellatur ſemper permittitur.h.d. ¶ In tex.ibi. Venit ad deijciendum vos de poſſione. ¶ In tex.ibi. Armis repellere.i.expellere ſi poſſionem occupauerit per vim. Ideo aūt permiſſa eſt expulſio cum armis incontinenti.qꝛ lex preſumit ꝙ ſine armis: talis armata violentia propulſari non poſſit.vt nō.ſ.eo.l.i.§.vim vi. ¶ In tex.ibi. Ex interuallo. Nec ob.ſ.ꝙ me. cau.l.ſed ⁊ partus.§.ij.vbi ex interuallo lz ēt vim repellere: qꝛ ſpeciale eſt ibi actione ꝙ metus cā vt vidiſti in glo.ij.l.i.§. qui aūt a me.ſ.eo. Nō aūt ſpālitatis eſt qꝛ actio ꝙ me. cau.competit niſi damnum paſſo: ſed nullum damnū patitur ſi compellens alium per vim illud idem reſtituit per vim: in iſto aūt interdicto habetur non ſolum ratio dāni: ſed omnium vtilitatum ⁊ ēt intereſſe: vt.ſ.eo.l.i.§.nō ſolum. ⁊ ideo violentia cum violentia nullatenus compenſatur. ¶ In glo.in verbo.ideſt. Anteꝙ̄ ad alia. ibi. Sed poteſt dici ꝙ poſſideat ciuilr'.hec vera: ⁊ propter hanc ciuilem: recuperare poteſt naturalem perditaz: vt.l.qui poſſeſſionem.j.eo. ⁊.l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas.ſ. de acqui.poſ. ¶ In ea.ibi. Sed perſeuerat eadem: ⁊ iō non interrumpitur vſucapio: vt dicit glo. ⁊ bene in.l.qui poſſionem.j.eo. ⁊ ibi dicam. Et conclude ꝙ poſſidens anteꝙ̄ deijciatur ſi habet poteſtatem reſiſtendi: qꝛ ſemꝑ dꝛ incontinenti vim cōmittere ex quo in ꝯcertatiōis actu violentiam hanc infert.vt.ſ.eo.l.i.§.vim vi. poſtꝙ̄ autez expulſus eſt: ſi quidem depoſuit animuz poſſidendi ex toto: ſemper dꝛ ex interuallo violentiam cōmiſiſſe. Si autē ex toto non depoſuit animum poſſidenti: aut dubitatur: tunc dicas ex qualitate deijcientis ⁊ deiecti: ⁊ ex qualitate rei preſumi debere an depoſuerit animum poſſidendi: ⁊ per conſequens an ex interuallo vis ad recuperandū adhibita fuerit nec ne: fingo.n.vnum nobilem aut dominuz expulſum de poſſione vnius ciuitatis vel caſtri: que nec in biduo: nec in ſex menſibus recuperari poteſt: ſed manu tm̄ militum armatorum ⁊ in numero copioſo: in quo forſitan annus aut ēt forſitan biēnium decurrat: certe.j. annum aut biēnium violentia propulſata: dꝛ incontinenti facta: non aūt ex interuallo: vnde an incontinēti vel ex interuallo hec violentia dicatur cōmiſſa: hoc arbitrio iudicantis relinquetur: penſatis his que ſupra dixi. Et nō.hoc qꝛ quotidie de facto contingit. Et predicta vera in violētia cōmiſſa ad recuperationem rerum. Sed ſi violentia inferratur in perſonam alicuius: ſemper dꝛ ex interuallo ⁊ ad vindictam violentia ſcđa inferri: ſi poſt eam primo illatam infertur ſcđa: cum per illationē ſcđe non poſſit euitari effectus prime. Et hoc intellige niſi cōmittens violētiam primo iterum ſe paret ad violentiam cōmittendam: nam ſufficit tūc terror armorum.vt.ſ.ea.l.§.qui armati. ⁊.ſ.ad.l.aquil.l.ſciam.§.qui cum alr'. ⁊.l.ſi ex plagijs. §.tabernarius.coniuncta.l.ij. ⁊.iij.C.de ſicca.tene mēti.

Cum procurator. Si procurator habens ſpāle mandatum deijcit: ⁊ dñs deijciſſe vꝫ. Item ſi familia deijcit ſine mandato. ⁊ dñs ratum habet ⁊ ſubaudi ratum habet ꝙ violentia eſt cōmiſſa ⁊ ſuo nomine cōmiſſa: ſecus ſi de violentia gaudeat: ſed qualitatem illam ꝓ ſuo nomine reprobauerit: vt dicit glo.ſingularis in.l.i.§. ſed ⁊ ſi cum quis.ſ.eo. Et eodem modo ſi violentia nō eſſet cōmiſſa nomine meo: ratum habendo non obligarer: vt ibi nō.qꝛ illa ratihabitio: delictum non trahit ad me: ſed vbi negocium eſt tale ꝙ ratihabitio negocium ad me trahit.ſecus ē: Exēplū ſi rē meā tuo nomine obligaſti: ⁊ ego ratum habui.vt.l.ſi fundum.§.i.ſ.de pig.dixi tibi.in.d.§. ſꝫ ⁊ ſi cū quis. ⁊ adde alia que ibi dixi vltra doc. Ang.

Hoc interdictum. Hoc interdictū ē ꝑpetuū cū ꝓponitur pro eo quod ad violentū ꝑuenit.h.d.iſte.§.

Unde vi. Hoc interdictum pertinet fructuario prohibito frui aut nō admiſſo in fundum vt vtatur ⁊ fruatur ſi iam incepit vti frui: alias dꝫ confeſſoriam intentare.h.d. vſqꝫ ad.§. pertinet. ¶ In tex.ibi. Et fruente n: ⁊ ſic in poſſione naturali exiſtentē. ¶ In tex.ibi. Exiſſet: ⁊ ſic iam inceperat vti frui. ¶ In glo.i.ibi. Vel dic.hec vera: nam fructuarius poſſidet naturaliter.vt.l.naturaliter.de acqui.poſ. ⁊ naturaliter poſſidenti competit interdictum hoc ſi deijcitur.vt.l.i.§.deijcitur.ſ.eo. ¶ In glo. Et vſuario.ibi. Item ⁊ ei habitationem habet: non tamen intelligas vt inquilinus qꝛ ille non poſſidet naturaliter vel ciuiliter.vt.l.non ſolum.§.ꝙ vulgo.ſ.de vſuca. ⁊ ideo impoſſibile eſt ſibi hoc interdi-

ctum competere: cuꝫ non competat niſi ei qui non poſſidet: ⁊ tempoꝛe deiectionis poſſidebat. vt. l. i. §. i. coniūcto. §. non aūt. ſ. eo. datur ergo tali inquilino condictio ex. l. ſi coloni. C. de agri. ⁊ cen. li. xi. ⁊ eſt officium iudicis: d̄ quo loquitur glo. in. l. acquilius. ſ. de dona. ¶ In ea. ibi. Ref. nō. hec fuit Azo. opi. quā validauit duabus rōnibus: quas Bar. hic refert. Sed ꝯ nō. C. eo. l. ſi quis in tantam. ⁊ melius. Et conclude ꝙ ſi habēs ſeruitutem poſſidet reꝫ in qua ſeruitutem habet: tunc qꝛ deijcitur non ſolum de poſſeſſione ſeruitutis ſed rei: habet interdictum directum. Sed vbi non poſſidet rem d̄ntem ſeruitutem: tunc habet vtile interdictum tm̄. ſm̄ Ja. de ra. ⁊ bene. vt. l. quotiēs. la. ij. ſ. de ſerui. Exemplum: habens iuriſdictionem vel imperium in caſtro: aut habens vſumfructum caſtri: vel vſū eius: ſi priuatur iuriſdictione vel imperio vſufru. vl̄ vſu: priuatur poſſeſſione caſtri: ⁊ ideo ſibi competit hoc interdictum directum: caſus eſt hic. Sed habens ſeruitutem vie aut itineris aut actus: non poſſidet fundum: habens ſeruitutē in domo vicini altius non tollendi: nō poſſidet domos ſuas: ⁊ ideo ſi ille altius edificat ꝯ debitam ſeruitutem: vel d̄ns fundi me priuat vt non poſſim ire per fundū ſuum: non priuat me poſſeſſione fundi: ſed iure: ideo nō cōpetit mihi interdictum directum: qꝛ non ſum priuatus re ſoli: ſed cōpetit mihi vtile: ⁊ hoc tene. ¶ In ea. ibi. Habenti ſeruitutem perſonalem non realem. ſ. ruſticam ſed vrbanam ſic vt. l. de pupillo. §. ſextus pedius. ſ. de ope. no. nūc. ¶ In ea. ibi. l. i. in prin. lꝫ aūt deiectus de dictis iuribus non habeat interdictum recuperande niſi: vt. ſ. dixi: tn̄ continuo datur ei iterdictum vti poſſidetis pro vi turbatiua vt. j. vti poſ. l. i. in. i. glo. ⁊. ſ. de ſerui. l. quotiēs. la. ij. ⁊ hāc vltimā tenuit Dy. ⁊ bn̄. ¶ In gl. Retinuit. i prin. Nō. bene diligenter hanc glo. que decidendo ꝯcludit: ꝙ vbi quis habet naturalem poſſeſſionem tm̄ vt vſufructuarius ⁊ vſuarius: illam retinet in abſentia ſolo animo: ēt nullo ibi ſeruoꝛum vel miniſtroꝝ relicto. Sed vbi quis habet vtranqꝫ: tunc exiens de fundo ⁊ eius conſpectu: ꝑdit incontinenti naturalem ⁊ retinet ciuilem: per quā naturalem recuperare poteſt ēt violentam. vt in. §. qui ad nūdinas. ¶ In ea. ibi. Rn̄ non. Idem tenet glo. magna. in l. i. §. fi. ſ. vſufr. quēad. caue. ⁊ ille due ſunt glo. vere. Cōtrarium huius determinat: in. d. l. ſi quis in tantaꝫ. in vlt. quinta parte principali illius. l. ⁊ male. qꝛ fructuarius ⁊ vſuarius poſſidet nomine eoꝛum: ⁊ pro ſe: ⁊ pro iure eis competenti: ⁊ ideo eis expulſis: non eſt expulſus dominus nec rectoꝛ. Coloni aūt aut inquilini procuratoꝛes ⁊ miniſtri ſil̄r poſſident ſolum pro domino: ⁊ in eis dominoꝛum animus requieſcit: ⁊ ideo eis expulſis: d̄ni intelliguntur expulſi. vt. l. peregre. §. quibus. ſ. de acqui. poſ. ⁊ ſ. eo. l. i. §. ꝙ vulgo. cum concoꝛ. allegatis. Et per hoc dico tibi vltra alios ꝙ ſi eſſent coloni vel inquilini ad magnum tempus: qui habēt ius in re ſm̄ Dy. lꝫ glo. dicat ꝯrium ⁊ nō. bene in. l. codicillis. §. inſtituto. de le. ij. ꝙ illis expulſis d̄ns non perdet poſſeſſionem: qꝛ non intelligūtur poſſidere pro d̄no: ſed pro ſe ⁊ pro iure eis competenti: quod nō. iſtud tamen non eſt bene claruꝫ. ¶ In ea. gl. in fi. Hoc intellige niſi res mobilis ſit animata ⁊ rationalis vt homo: qꝛ ſi ipſe habet animum reuertendi: poſſeſſionem eius non perdo. vt. l. ſi rem. ſ. de acqui. poſ. ⁊ nō. in. d. §. quibus. ¶ In glo. in verbo. Uendicare. ibi. l. ſi partem. §. fi. ⁊ vide in. l. i. C. cōmu. de leg. Et nō. bn̄ hāc glo. ꝙ d̄nium iuris vſuſfructus relicti in vltimis voluntatibus tranſit directo in legatarium ſicut rei cuiuſcūqꝫ imobilis aut mobilis: ⁊ ideo incontinenti moꝛtuo teſtatoꝛe ⁊ adita hereditate poteſt confeſſoꝛiam intentare tanq̄ d̄ns illius iuris. vt. l. ſi partem. §. fi. ſ. quemad. ſerui. amit. Sed quando conſtituitur inter viuos: nō acquiritur dominiuꝫ niſi ponatur in poſſeſſionem rei cuius eſt debitus vſuſfructus ⁊ hoc tenet hic glo. quā tene menti. Ange.

Pertinet. Hoc interdictuꝫ competit expulſis de fundo vel de edificijs ſitis in fundo: ⁊ ēt pro rebus mobilibus exiſtentibus in dictis rebus ſtabilibus tp̄e deiectionis. h. d. iſte. §. Ang.

Item ſi non. Uſuario rei ſtabilis competit hoc interdictum ſicut fructuario ⁊ ex quacūqꝫ cauſa fuerit conſtitutus vſuſfructꝰ vel vſus. h. d.

Qui uſuſfructus. Uſufructuario deiecto cōpetit hoc interdictum qualitercūqꝫ fuerit in quaſi poſſeſſiōe ēt ſi poſt deiectionē fuerit capite minutꝰ. h. d. ¶ In tex. ibi. Quaſi poſſeſſiōe. ſ. ipſiꝰ iuris vſuſfructus. qd̄ ius vere poſſideri nō pōt ſed q̄ſi. vt. l. ſeruus qui. §. incoꝛpales. ſ. de acqui. re. do. ipſum aūt rem fructuariam poſſidet naturaliter ⁊ vere. vt. l. naturalr̄. ſ. de acquir. poſ. ¶ In tex. ibi. Simili modo. ſ. tanq̄ ipſe predo fructus perceperit. ¶ In gl. in verbo. Preteritū. in fi. ibi. l. momētanee. ad hoc facit. ſ. eo. l. i. §. ꝙ aūt. ⁊ ibi nō. in glo. magna. ⁊ nota qd̄ bene ꝙ hic dicit foꝛte: dubitauit enim glo. de hoc puncto: ſed foꝛte non debuit dubitare: tū per rationē ſuam qꝛ hec eſt poſſeſſio momentanea: tuꝫ qꝛ hanc poſſeſſionem non erat reſtituturus agenti ſed tertio: quo caſu non obſtat illa exceptio dolo facis. vt. l. ſi ſocer. §. lucius. ſ. ſolu. ma. tū ēt qꝛ in illo interdicto non habet locuꝫ illa regula dolo facis: vt examinaui in. l. i. §. i. ſ. eo. Ang.

ſ **In me.** Pro eo quod peruēit ad eum cuius nomine expulſio facta eſt: agi poteſt hoc interdicto licꝫ ipſe neqꝫ mandauerit neqꝫ ratum habuerit. h. d. ſm̄ verum intellectum: ⁊ eſt notabilis iſta. l. Et ideꝫ dicas vbicūqꝫ expulſio facta per alium eſt proxima cā peruentionis ad tertium: vt agi poſſit ꝯ tertium hoc interdicto: non dico directo ſed vtili. Et idem vbi ex facto deiectoꝛis poſſeſſio peruenit ad tertium ⁊ ipſum deiectoꝛem: ille tertius compellere poteſt deijcientem ad reſtituenduꝫ. vt. ſ. eo. l. i. §. quod igitur. ⁊ ēt pꝛobatur hic ſm̄ vnum intellectum: nam ſi vnus de municipio expellit municipiū compellere poteſt illum ad reſtitutionem. Iteꝫ ⁊ vbi vnꝰ de familia preter vel contra mandatum deijcit: ſil̄r dominus familie eum ad reſtitutionem compellere poteſt: iccirco dominus familie hoc interdicto tenetur quatenus ad eum peruenit. vt hic coniuncto. d. §. quod igitur. Et idē ſi ille tertius ad quem peruenit: ſit vniuerſalis ſucceſſoꝛ expellentis: lꝫ non in totum ſed pro parte quota. vt. l. ſi plures. in prin. j. eo. alias aūt hoc interdictum cum ſit mere perſonale non datur contra ſingularem ſucceſſoꝛeꝫ. vt. j. eo. l. cum a te. Hoc tamen limitat Inno. ſi ſingularis ſucceſſoꝛ habuit ſcientiam ſpoliationis ⁊ ſic proximus immediate ſucceſſor. vt extra. de iudi. c. quia. v. Bar. aūt in. d. l. cum a te. dixit contra ſingularem ſucceſſoꝛem dari in factum lꝫ non detur hoc interdictum. Glo. tn̄ in. l. ſi nulla. in fi. C. de acqui. poſ. quā nō allegat: dicit ſꝑ dari ꝯ ſingularem ſucceſſoꝛem vtile interdictum vel ſaltem condictionem ex illa lege. Alibi aūt. ſ. in. c. i. de reſti. ſpo. in fi. dixit idem Inno. ꝙ ſi in fine libelli concluditur quem ſpoliatum per metum: ita ꝙ ſub iſtis generalibus verbis poteſt dici intentata actio ꝙ me. cau. ⁊ interdictuꝫ vnde vi. ſemper recipitur libellus. Sed ſi ageretur ſimpl̄r interdicto contra ſingularem ſucceſſoꝛem: non admitteretur libellus: ⁊ hoc ideo qꝛ iſtud interdictum mere perſonale ē l. i. §. pe. ſ. eo. ⁊ idem videtur tenere. eo. ti. c. cum ad ſedē. vbi notabil̄r dicit: ꝙ decretum reintegrande: nec dicta decretalis ſepe. poſſūt proponi ꝯ ſingularem ſucceſſoꝛeꝫ: ēt pro rebus eccleſiaſticis: niſi condictio ex illis canonibus aut alterum eoꝛum ꝓponatur: ita ꝙ ſub generalitate verboꝛum poſſit dici propoſita ⁊ intentata actio ꝙ me. cau. quod eſt nō. dignum. Et per hoc habes tibi conſultum cum es poſſeſſione priuatus per vim cōpulſiuam vel expulſiuam: ⁊ poſſeſſio peruenit ad tertium: qual̄r tibi ſuccurratur intentando poſſeſſoꝛium: potes enim intentare cōtra tertium ad quem primo ex facto deiectoꝛis peruenit poſſeſſio: ⁊ ita intelligitur hec. l. ſm̄ vnam lec. ⁊ bonaꝫ. Potes ēt agere hoc interdicto ꝯ vniuerſalem ſucceſſoꝛem pro quota lꝫ non pro vniuerſo. vt. l. ſi plures. j. eo. cuius intellectus multum variatur. Potes ēt agere vtili interdicto ſi expulſoꝛ non eſt ſoluendo ⁊ in totum. vt. j. de fur. l. itaqꝫ fullo. Potes ēt agere ⁊ ſi ſit ſoluendo ſaltem ꝯdictiōe. l. ſi nulla. C. de acqui. poſ. ⁊ ibi nō. in glo. Et adde ꝙ iſtud interdictum eſt adeo perſonale ꝙ etiaꝫ concluſione facta

contra

ꝯ deiectore m ſn iudicio: non poterit ferri virtute eiuſdez inſtantie ſnia ꝯ ſingularem ſucceſſorem. vt nō. Inno. in d.c. quia. v. per. d.l.i.§.pe.ſ.eo. Item dicit ipſe ꝙ cū agit̃ reali: ⁊ ſic petitorio lite non conteſtata. defuncto conuento: contra ſingularem ſucceſſorem non continuabitur inſtantia nec ēt conteſtatio litis. vt.ſ. de pe. here. l.pe. ⁊ de rei ven. l. is qui. ⁊. l. ſeq. de re iudi. l. in ſūma. §. fi. Sed cōtra vniuerſalem ſucceſſorem bene fit continuatio inſtantie ſi lis erat conteſta. de rei ven. l. ſi is qui. ⁊. l. ſinaūt. §. i. ⁊ hoc fuit de mente ſua in. d.c. cum ad ſedez. ⁊ habes expeditam hanc. l. cum. l. cum a te. j. eo. ¶ In gl. Sed obijcitur. in fi. vel ſolue ꝙ hic municipes mandarunt nec ratum habuerunt: ſed tenentur vt. li interdicto ex capite ꝑuentionis: ⁊ qꝛ poſſunt mandare municipi vt poſſionez reſtituat. ſicut dñs pōt mandare familie ſue: ⁊ iſtū itellectum tenui. ſ. ⁊ qꝛ deiectio facta per municipē: fuit proxima ⁊ imediata cauſa acquiſitionis municipio. Ang.

ſ **Jrerum.** Pro vi compulſiua nō habet locum hoc interdictum. h.d. Sed habet locum actio ꝙ metus cauſa. vt in glo. exiſtentes. ergo in fortilicio qui ſe reddunt per pactum non agunt hoc interdicto: ſed actore ꝙ metus cā. ſecus aūt ſi per pugnam expellantur de ipſo. ⁊ iſta fuit intentio huius. l. ¶ In tex. ibi. Rerū. ſ. imobilium. ¶ In tex. ibi. Interdictū ceſſare. Nec ob. ſ. eo. l. iij. §. proinde. in fi: glo. magne. ⁊ ibi nō. nam interdictum quis poſſeſſionem tradit metu: vt in caſtellano obſedienti cum facit pactum: ⁊ habet locum ꝙ me. cauſa. vt hic. Idem ſi caſtellanus non fuit obſeſſus: ſed eo abſente alij fuerunt ingreſſi: ⁊ ipſe reuertens non fuit fugatus: ſed timens de ſeipſo: poſſeſſionem reliquit: vt. l. metum. §. i. ⁊. §. ſed ⁊ ſi per vim. ſ. ꝙ me. cau. Si aūt caſtellanus non redijt non ex eo qꝛ timet non admitti volens reingredi fortilicium: ſed qꝛ timebat ſolum in perſonam ſuaz vim inferri: tūc dꝛ deiectus vi: ⁊ hꝫ interdictū hoc: ⁊ ita intelligo finem illius glo. in verbo ſi vero non fugit.

i **Ninterdicto.** In hoc interdicto fit condemnatio quanti actoris intereſt poſſidere ⁊ poſſediſſe poſt deiectionē. quod intereſſe qñqꝫ tranſcendit veram extimationez rei: ⁊ in exemplis poſitis hac. l. h.d. in terminis ⁊ in ſūma. ¶ In tex. ibi. Intereſt poſſidere. ēt extra rem: ⁊ ēt rōne lucri: ⁊ ideo deiectus ex interuallo poteſt conueniri a deiectore ſuo nuper deiecto. vt. l. iij. §. cum igitur. ſ. eo. ⁊ non eſt ita in acā. ꝙ metus cā: qꝛ metuz paſſus vltimo loco non agit ꝯtra metum inferrentem: qꝛ ſolum ad intereſſe damni emergētis competit illa actio. vt ibi nō. ⁊ in. l. ſi cū exceptiōe. §. quatenus. ſ. ꝙ me. cau. pro hoc. j. de reg. iur. in. l. quatenus.

e **Cum a te.** Hanc. l. declaraui plene in. l. ſi vi me. ſ. eo. dic vt ibi. ¶ In tex. ibi. Experiri. dicunt doc. ꝙ ſecus eſt de iure canonico. vt nō. in. c. ſepe. ⁊ in. c. cum ad ſedem. extra de reſti. ſpo.

ſ **Vicinus.** Poſſeſſor dominꝰ vl̃ non dñs vi deiectus habet hoc interdictum. h.d. non poſſidenti. ergo non datur. vt. ſ. eo. l. i. §. quod igitur. ⁊ §. non aūt. vnde non datur cōmodatario: inquilino: ⁊ ſilijs qꝛ non poſſident. vt. l. non ſolum. §. quod vulgo. cuz ſuis concordantijs. ſ. de vſuca. ſed bene datur vſuario ⁊ vſufructuario. l. iij. §. vnde vi. ⁊. §. item ſi non cuz ſeq. ſ. eo. Et hoc intellige pro ipſa re imobili de qua quis expulſus eſt: ſed expulſus de poſſeſſione rei imobilis in qua habebat bona mobilia quibus ēt ſpoliatus extitit: bene pro illis competit interdictum. vt. ſ. eo. l. i. §. ſi fundus. cū ſeq. ⁊ ſeq. ⁊. j. eo. l. pe. agunt tamen iſti detentores ſicut expulſi de tentatione rerum ſtabiliū condictione ex. l. ſi coloni. C. de agri. ⁊ cenſi. li. xi. vel officio iudicis. vt nō. glo. in. l. aquilius. ſ. de dona. Et ſi colonus vel inquilinus diuertiſſet domino poſſeſſionem imediate factus eſſet de tētatore poſſeſſor lꝫ iniuſtus: ⁊ ideo expelleretur ab altero: habet hoc interdictum: vel ēt ſi expelleretur a dño ex interuallo tñ. vt. j. eo. l. colonus. ⁊. l. cum fundum.

s **Jplures.** Hoc interdicto tenentur heredes quatenus ad eos peruenit poſſeſſio: lꝫ ſi ad vnuz tñ: ille tenetur inſolidum. h.d. Videbatur contra: qꝛ ille ad quem ſolidum perueniſſet: non tenetur niſi tñmodo pro hereditaria portione: qꝛ pro illa repreſentat defunctum ſuum ⁊ non in plus: imo in illo pluri: loco meri extranei habetur. vt. j. de preto. ſti. l. iij. §. fi. conſtat aūt extraneum ad quem peruenit res ablata per vim expulſiuam non teneri hoc interdicto. vt. l. ſi vi. ſ. eo. ⁊. l. cum a te. vnde pro illo pluri non videtur contra talez heredem interdictum competere. Sed ſolue vt dixi in. d. l. ſi vi. vt ſpāle ſit in ſucceſſore vniuerſali pro quota: lꝫ in vniuerſum non ſuccedat: ſicut ſpāle eſt in domino ⁊ municipio ēt non habentibus ratum: cum ex deiectione municipij aut familie: aliquid peruenit ad municipium aut ad dñm aut ad patrem. vt dixi in. d. l. ſi vi. ⁊ dic vt ibi. Item ob. huic. l. qꝛ pro hereditarijs portionibus conueniuntur heredes ⁊ non vltra actione perſonali. vt. l. pro hereditarijs. C. de her. ac. ⁊. l. i. C. ſi cer. pe. ⁊. C. de pac. l. pacto ſucceſſorum. vnde non videtur quēqꝫ heredum poſſe cōueniri inſolidum cum hoc interdictum ſit in perſonam. Sed ſolue ꝙ eſt ſcriptum in re contra ſucceſſores vniuerſales loquor: contra quos competit in id quod ad eos ꝑuenit. vt. ſ. eo. l. iij. §. fi. lꝫ non competat hoc interdictum contra ſucceſſores ſingulares ēt habentes cām ab expellente: vt. j. eo. l. colonus. vbi eſt caſus expreſſus: lꝫ de hoc fuerint opi. quas retuli in. d. l. ſi vi. Alij aūt dicunt ꝙ vbi actio perſonalis habet cūcomitantiam cum reali: ⁊ cū ea concurrit: tunc ſicut actio in rem poteſt proponi ꝯ vnum heredem poſſidentem: ita ⁊ actio in perſonaz habens cōcomitantiam cum reali ⁊ cum ea poteris concurrere. Vltimo intellige hanc. l. violento defuncto lite non conteſtata: vt contra heredem poſſit agi hoc interdicto in oi eo ⁊ toto quod ad eum peruenit: lꝫ ipſe pro parte heres extiterit: ſed lite conteſtata cum defuncto indiſtincte quilibet heredum tenetur ſoluz pro parte: ⁊ hoc tenuit Inno. extra. de iudi. c. quia. v. Et rō eſt in promptu qꝛ lite conteſtata defunctus incepit teneri ex quaſi contractu. vt. l. iij. §. idem ſcribit. ſ. de pecu. conſtat aūt actiones deſcendētes ex contractu vel quaſi ſemper diuidi inter heredes. l. pro hereditarijs. C. de here. ac. ¶ In tex. ibi. Heredes ſūt. ſ. inuaſoris. ¶ In tex. ibi. Tenetur. ſ. quando poſſio peruenit ad omnes: ſecus ſi ad vnum. vt ſequitur: vel etiam ad duos vel ēt ad plures: non tamen omnes: ⁊ iſte eſt verus intellectus. ¶ In tex. ibi. Peruenerit. ante litē cū defuncto conteſtatam ſm verum intellectum: vt dixi. ¶ In tex. ibi. Heres ſit: argumentum ꝙ ſi plures ſunt heredes vnius vaſalli: ⁊ vnus habet feudum totum: ille ſolus tenetur ad feudum vt hic: ⁊ caſus eſt expreſſus in. x. coll. ſi de feu. conten. ſit inter do. ⁊ agna. vaſalli. c. i. §. omnes filij. Ang.

Deiectum. Spoliatus debet reſtitui in ea cauſa in qua futurus eēt ſi nō fuiſſet ſpoliatus. h.d. ſic. ſ. eo. l. i. §. non ſoluz aūt fructuū. Quia igitur in iſto interdicto non habetur ratio ſoliꝰ dāni ſed ēt omnis vtilitatis ⁊ lucri ceſſantis vt hic ⁊ ibi: iccirco expulſus non poteſt ſuum expulſorem expellere ex interuallo: ſed incontinenti ſolum. vt. l. iij. §. cū igitur. ſ. eo. ⁊ ibi dixi. Sed qꝛ in actione ꝙ metus cā habetur ratio ſolius damni emergentis: iccirco metum paſſus ſi metum infert primo inferenti vim: ēt ex interuallo nullo modo tenetur ſecūdus metum inferens: ex quo primus in nullo damno verſatur. vt. ſ. eo. l. i. §. qui aūt vi. in gl. magna. ⁊ l. ſi cuz exceptione. §. quatenus. ſ. ꝙ me. cau. ¶ In tex. ibi. A dño. ſecus ſi ab alio. vt in. l. pxi. ¶ In tex. ibi. Interdum conſtituere. ſ. de nouo ⁊ priori ſimilem. vt in glo. antiquus enim vſuſfructus non poteſt ſibi reſtitui: cū aliꝰ ſit vſufructuarius vnius temporis: ⁊ alius alterius. vt. l. ſi vſuſfructus mihi in biennium. ſ. de vſufruc. lega. ¶ In glo. Qui eſt quaſi poſſor iuris. hanc gloſellam nō. ſingulariter Bar. dicens ꝙ licet vſufructuarius ipſius rei in q̄ habetur vſuſfructus: habeat naturalem poſſionē ⁊ verā: vt. l. naturaliter. ſ. de acqui. poſ. tñ ipſius iuris vſuſfructꝰ

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

habet quaſi poſſeſſionem ciuilē. vnde dixit Cy. in. l. vna. C. vti poſ. ꝙ pro ipſa naturali competit fructuario dire/ctum interdictum vti poſſidetis: pro ciuili autē competit vtile: ⁊ cū iſta glo. concor. ī. ti. i. l. fi. melius in. l. ait pretor. §. item. ſ. ex qui. cau. ma. pro hoc do tex. ſ. eo. l. iij. §. qui vſuſfructus. Item ipſius iuris vſuſfructus dr̄ vſufructua/rius vel vſuarius proprietatē habere: caſus ē in. l. qui vſu fructum. ſ. ſi vſufruc. peta. ¶ In glo. Etiam poſt annū. ibi. l. i. in prin. ⁊. ī. l. proxi. ⁊ hoc intellige in ſubſidium in/uaſore non exiſtente ſoluendo. vt nō. ī. l. proxi. lꝫ Bal. ⁊ Aug. ꝯ vt ibi nō. in glo. ¶ In gl. fi. ibi. Reſtitui nō po/teſt. vt. ī. de ſolu. l. qui res. §. arcam. ⁊. ī. de verbo. obli. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. vnde conclude ꝙ ſi vſuſfruct⁹ eſt extinctus tempore de nouo debet conſtitui. Sꝫ ſi mor/te vel capitis diminutione aut alio modo non: lꝫ ipſa qua ſi poſſeſſio debeat reſtitui: vt. ſ. eo. l. iij. §. pe. in glo. penſ.

ſ **I de fundo.** Si proprietari⁹ eſt expulſus de fundo ⁊ fructuarius per non vſum perdidit vſumfructum contra ipſum dn̄m non habe/tur recurſus ad quem per conſolidationem vſuſfructus peruenit: ſed ipſe ſolus expulſor tenetur lꝫ ad eum nō p/uenit vſuſfructus: ⁊ tenetur infra annum: non poſtea. h. d. tex. ⁊ glo. ⁊ ceſſant contraria: habuit ergo hic dominus in vſufruc. cām ab inuaſore: ⁊ tamen non tenetur hoc in/terdicto: ſic in. l. cum a te. ſ. eo. quibus ob. l. ſi vi. ſ. eo. ⁊ l. ſi plures. in prin. vbi tertius tenetur de eo quod perue/nit ad eum. Sed ſolue vt dixi in qualibet dictarum legū. ¶ In tex. ibi. Atqꝫ ob id. q: rōne illius intruſiōis vti nō potuit fructuarius: ⁊ ad hoc probandum: facit. l. periculū. que hic alle. in glo. Et facit optime iſte tex. pro opi. quā ponit Bar. in. l. ſequitur. §. ſi viā. ſ. de vſuca. ſ. ꝙ vbi in preſcriptione ſufficit ſola negligentia non vtentis: aduer ſarius preſcribit ēt ſi ſit male fidei: nam hic fructuari⁹ fuit expulſus de fundo: ⁊ expulſor tenuit ⁊ poſſedit ⁊ ſic mala fide: ⁊ tamen perditur vſuſfructus. Contrarium huius determinaui in. d. §. ſi viam. attenta dico diſpoſitione iu/ris canonici. ⁊ ēt iuris ciuilis moderni: pro hoc aſſignabā ⁊ do caſum in corpore vt eccle. roma. cen. an. ga. preſcri. dic vt dixi. in. d. §. ſi viam. ¶ In glo. i. ibi. Vel ibi in eis hec vera: ⁊ ita dixi in contrario. ¶ In ea. glo. in fi. ibi. Ideſt iure ſuo poſſidet. ar. ī. de iti. actuqꝫ priua. l. iij. §. vti videmus. ibi. Per fructuarium. ⁊ nō. ſ. de vſufr. l. ſi bo/mo. in fi. ⁊. ſ. eo. l. iij. §. vnde vi. ⁊. ſ. vſufruc. quēadmo. caue. l. i. in fi. Et ideo dixi ⁊ dico ſub dubio forte: ꝙ colo/ni ⁊ inquilini ad magnum tempus q: poſſident pro ſuo. i. iure eis competenti cum habeant ius in re: vt. l. i. ⁊. ij. ſi ager vecti. hn̄t interdictū qd̄ tenet Dy. lꝫ ꝯriū tenuerit gl. ⁊ non bene in. l. codicillis. §. inſtituto. ſ. de le. ij. ꝙ eis ex pulſis non eſt nec intelligitur expulſus dn̄s: imo ipſi ex/pulſi: recurrent ad hoc interdictū. ¶ In gl. ij. in fi. ⁊ idē nō. ī. de aqua quoti. ⁊ eſti. l. i. §. preterea. ¶ In glo. fi. ibi. Sed Bul. ⁊. h. ꝯ. ⁊ male: nam vt dixi in. l. ſi vi. ſ. eo. ille ad quem peruenit: non tenetur hoc interdicto: ⁊ iſta ē re/gula: ſed in ſubſidium bene tenetur. vt. ī. de fur. l. itaqꝫ ful lo. Et non poteſt reddi rō differentie inter caſum iſtū vio/lentie: ⁊ illum qui ponitur in. l. fi. ſ. de eo per quem fac. ē ſm̄ Dy. ⁊ bn̄: ⁊ pro hoc. ſ. de dote prele. l. pater. ⁊ de le. i. l. plane. la. ij. §. qui rogatus. Ang.

v **Vim facit.** Vim turbatiuam cō/mittit ōis ille qui poſ/ſeſſori liberam poſſiōnem non relinquit. h. d. Vel ſic. Impediens aliquē vti ſua poſ/ſeſſione ad ſuum arbitrium: vim turbatiuam cōmittit. h. d. Et ex iſto tex. ſumitur forma practicandi agēti vi tur/batiua quid articulari: ⁊ quid probare eū oportet. Et dic ⁊ conclude ꝙ hec. l. lꝫ ſit ſituata in hoc interdicto quod ē recuperande: tamen loquitur de poſſeſſorio retinende ⁊ iſta eſt veritas. In dubio ergo lex intelligitur loqui de ma/teria in qua ſituata eſt. l. imperatores. ſ. de iudiem adiec. Sed ſi de alia materia loquitur: non ꝑpterea eſt de libro vel titulo abolenda: ⁊ iſta eſt veritas. ¶ In tex. ibi. Vi facit. ſ. turbatiuam. ¶ In tex. ibi. Vti arbitrio ſuo. non tamen ipſum priuat poſſeſſione: q: tunc tenetur hoc in/terdicto. ¶ In tex. ibi. Liberam poſſeſſionem: aliud eſt poſſiōnem eſſe liberam: ⁊ aliud vacuam: vt probatur ex ꝯiunctione. ll. ſ. de ac. emp. l. i. §. fi. cū. l. ſeq. ⁊. C. de euic. l. cum tibi liberum. Ang.

c **Colonus.** Colono interuertēti dn̄o poſſeſſionē ſi dei/ciatur ab altero competit interdictum quo ēt dn̄o ipſe tenetur: ⁊ intelligitur iteruertere q̄ſi nulla iuſta cā motus recuſauit ⁊ non admiſit fundum do/minum reuertentem aut alium cui locator i fundum tradi volebat. h. d. cui conco. l. cum fundum. ī. eo. Et patet ex iſto tex. ꝙ lꝫ ſola deſtinatione animi nemo poſſit mutare ſibi cām poſſidendi: vt plene nō. in. l. cum nemo. C. de acqui. poſ. tamen ſi poſſeſſoris factum interuenit quantū cūqꝫ iniuſtum: mutari poteſt cauſa poſſidendi vt hic: ⁊. d. l. cum fundum. Vel hic dic ꝙ non mutabatur cauſa poſ ſidendi cum interuerſio colonia non poſſidetur naturali ter ⁊ ciuiliter. vt. l. non ſolum. §. quod vulgo. ſ. de vſuca. tn̄ quod dixi verum eſt. vt plene nō. in. d. l. cum nemo. ¶ In tex. ibi. Ab alio deiectus eſt: q̄ ab emptore: ⁊ in hoc differt a. l. cū fundum. ī. eo. q: ibi colonus per vim fu it expulſus ab emptore: hic aūt fuit expulſus a tertio. ¶ In tex. ibi. Non admiſit: q: vtroqꝫ caſu poſſeſſionē dn̄i interuertit: ipm̄ quoqꝫ dn̄m poſſeſſione priuat: ⁊ per interuerſionē: ſibi illam acquirit: merito ſi deijcitur per alium poſtea: habet hoc interdictum ipſe ſolus: non aūt emptor: q: non fuit poſſeſſionem ingreſſus: neqꝫ dn̄s cō/tra illum tertium inuaſorem: q: tempore inuaſionis tertij ille dn̄s non poſſidebat: ſed colonus: ergo non poteſt ſibi competere interdictum hic poſitum: vt. ſ. eo. l. i. §. nō au tem. ¶ In tex. ibi. Igitur interdictum. hic ponitur illatio reſultans ex premiſſis: que eſt ꝙ ſoli colono competit in terdictum: q: hoc caſu ſolus colonus poſſeſſor reperitur: non alius. ¶ In tex. ibi. Non tradidit: per hoc bene in/teruertitur poſſeſſio dn̄i vt hic ⁊. l. cum fundū. ī. eo. Sed an dicatur colonus interuertere poſſeſſionem per recuſa tionem ſolutionis penſionis: dic vt nō. in. l. compit. C. de preſcrip. xxx. an. in. iij. q. per Cy. ¶ In tex. ibi. Iuſtam cauſam. que aūt ſit iuſta cā. dic vt in glo. que notabilis eſt. ¶ In glo. Alias ſimili. Sed cū cuilibet deiecto compe/tat interdictum vnde vi: que ſimilitudo eſt iſta: cū vnum ſit interdictum: ⁊ nullum ſimile eſt idē. l. quod nerua. ſ. depo. dic ꝙ interdictum conſideratum in genere ē vnū: ſed conſideratum in ſpē ſeu indiuiduo ſunt plura interdi cta: ⁊ vnum ſile dr̄ alter. ¶ In gl. Forte. ibi. Vel igno/rante. Iſtud exemplum eſt valde notabile: ex quo cōclu de ꝙ nunq̄ proteſtatio facta nomine alieno arctat prote ſtatum: niſi ſui mandati exhibeat copiam ſiue ſit procura tor in rem ſuam: ſiue ſimplex: ⁊ hoc tenet Bar. in mate/ria proteſtationis: ſed iſtam glo. non allegauit: ⁊ pro hoc eſt caſus in. l. ſi quis inficiatus. ſ. depo. que eſt melior que ſit in iure quo ad hoc. ¶ In ea. ibi. Bono. qd̄ dicit bo/no animo: non dicit bene: nam ſi bono animo trahente cauſam a iuſtitia: nunq̄ poſſeſſionem interuertit: ergo nō tenet interdicto: nec agit: ſed cum animus non traxit cau ſam a iuſtitia: non poteſt dici bonus: imo lex preſumit ma lum: ⁊ iccirco dr̄ interuertere poſſiōnem: ⁊ per ꝯñs aget ⁊ tenebitur interdicto. Ang.

n **Eque.** Nullum interdictum infa/mat de iure. h. d. tex. cum gl. ⁊ ceſſat omne contrarium.

ſ **Ed ſi vi.** Hoc interdictū compe tit violēto precario ⁊ clan deſtine poſſidenti: non ſolum pro re immobili de qua fuit expulſus: ſed ēt pro rebus mobili bus ibi tunc exiſtentibus. h. d. Apparet ergo ꝙ cuicūqꝫ poſſeſſori male fidei: ⁊ cuiuſcūqꝫ cōditionis cōpetit hoc interdictum: nam competit violento ⁊ precario ⁊ clande ſtino poſſeſſori: vt hic: ⁊. ſ. eo. l. i. §. qui autē a me ⁊. l. cū a te. ſ. eo. Nec ob. ī. ti. i. l. i. q: loquitur de īterdicto retinē de: vnde ſi turbatus poſſidet a turbante vi clam vel pre/cario non hꝫ locū hoc interdictum recuꝑande poſſiōnis.

ſ **I vi me.** Clandeſtinus ⁊ violen/tus poſſeſſor ꝯueniri pōt hoc interdicto

hoc interdicto lȝ abſqȝ dolo vel culpa poſſeſſionem perdi
derit.h.d. Ubi ergo vim cõmiſit: tenetur interdicto ex
ea parte ꝙ vi: vbi vero clam occupauit: tenetur interdicto ex
ea parte ꝙ clam. ¶ In tex.ibi. Sine dolo ⁊ culpa. huic ẽ
ꝯ.j.ꝙ vi aut clam.l.ſemper.§.fi. vbi ſi clandeſtinus poſ/
ſeſſor non cõmittit culpam in deſinendo poſſidere: nõ te/
netur interdicto. Solue ꝙ ibi non dȝ eum non teneri lȝ
culpa abſit ab eo: qꝛ ſemper intelligitur fruſtrator eſſe ⁊
moroſus: ex quo ita indebite ⁊ iniuſte poſſeſſionem occu
pauit: vt.j.eo.l.pe. ſed bene dȝ ibi ꝙ inquantum agaẜ ra
tione culpe: qꝛ per culpam deſinit poſſidere: ꝙ iſta culpa
ẽ iudicis officio extimanda: ⁊ hec eſt veritas. Ange.

i **Interdicto.** Contra patrẽ ad quem ali/
quid peruenit ex deiectione facta per filiũ po
teſt agi hoc interdicto.h.d. Intellige ꝙ con/
uenitur interdicto vtili: vt.ſ.eo.l.i.§.fi. ſi filiuſſa. ⁊ ibi di/
xi. Et iſte eſt vnus caſus in quo. non obſtante ꝙ inter
dictum iſtud ſit perſonaliſſimum: vt.l.cum a te.ſ.eo. tum
datur ꝯ tertium ad quem aliquid peruenit. Et eodeȝ mo
do dabitur contra abbatem ſi ex violentia monachi ali/
quid ad eum peruenerit quantũcũqȝ non habuit ratũ nec
mandauit. Alius caſus eſt ſi tertius eſt heres vniuerſa/
lis expulſoris lȝ non in vniuerſum.l.ſi plures. in prin.ſ.
eo. Alius caſus eſt cum deijcit nomine municipij aut al
terius: nam pro eo quod peruenit ad eum: tenetur ille ter
tius interdicto: ⁊ hoc operatur ſola peruentio coniuncta
cum violentia exercitata nomine illius ad queȝ peruenit.
l.ſi vi me.ſ.eo. ⁊ ibi dixi. Alius caſus eſt quando pre/
do non eſt ſoluendo. nam agitur tunc contra tertium ad
quem res peruenit. vt.ſ.eo.l.ſi de fũdo. in glo.fi. lȝ Bal.
⁊ Pu. fuerint in opinione ꝯria: vt ibi nõ. reliqua vero dic
vt dixi in.d.l.ſi vi. vbi iſtam materiam declaraui. Ang.

q **Vi poſſeſſioneȝ.** Non intelli
gitur poſſidere vi qui expulſus: incontinenti
poſſeſſionem recuperat: ⁊ vltimo loco expu
ſo competit hoc interdictũ.h.d. Et non ob. quod nõ.j.ti.
i.l.i.§.ſi quia hoc in vi expulſiua: ibi in turbatiua vt ibi pȝ
Et eodem modo rñde ad.l.ſi cum exceptione.§.quatenꝰ
ſ.ꝙ me.cau. vbi vltimo loco violentiam inferius compul
ſiuam circa idem: non tenetur actione illa: qꝛ actio ꝙ me.
cau. eſt alterius nature q̃ ſit hoc interdictum. In illa eniȝ
non habetur conſideratio niſi ſolius damni: ſȝ qꝛ vltimo
metuȝ paſſo damnum preſtare non tenetur. ideo denega
tur actio ꝙ me.cau. Sed in hoc interdicto habetur rõ nõ
ſolum damni ſed ceterarum vtilitatum qũ in priſtinam
cãm quis debet reſtitui: ⁊ quale habiturus erat ſi nõ fuiſ
ſet vi deiectus.l.i. qui aũt.ſ.eo. coniuncto.§.non ſolum.
ea.l. ¶ In tex.ibi. In ipſo congreſſu: ⁊ ſic in ipſa concer
tatione: ſecus ſi ex interuallo. vt.ſ. pro empto.l. qui fun/
dum.§.qui bona. ⁊ in fi. huius.l. ⁊.ſ.eo.l.iij. cum igitur.
¶ In tex.ibi. Intelligendus eſt: ⁊ ſic non tenetur inter
dicto vnde vi. ſecus ſi ex interuallo: vt infra ſequiẜ. Nec
ob.j.de ſicca.l.iij.§.item is. vt ibi nõ. nam ibi loquitur de
violentia que cõmittitur directo in perſonam: ⁊ hoc caſu
ẽt incontinenti nõ lȝ vim inferre: niſi timeatur geminata
percuſſio. vt.l.ſciam.§.qui cum alr.ſ.ad.l.aquil. ⁊.l.ſi ex
plagijs.§.tabernarius.eo.ti. coniuncta.l.iij.§.qui armati.
ſ.eo. C.eo.l.i. Rõ eſt in promptu qꝛ percuſſus rem recu
perare non poteſt vim inferendo quominus violentia ſit
cõmiſſa: ⁊ ſic euitare non poteſt effectum iniurie vim in/
ferendo. Sed expulſus de poſſeſſione incontinenti bene
euitat effectum violentie. ¶ In tex.ibi. Deinde ego te.
ſ.ex interuallo. ¶ In tex.ibi. Utile.i. efficax: competit
ergo tibi expulſo ex interuallo ſed non competit mihi.
¶ In gl.i.ibi. Fingitur non amiſiſſe ſm Azo. ⁊ bene: ⁊
ideo glo. ſequens bene dicit ꝙ non interrumpitur vſuca
pio. ¶ In glo.iij.ibi. Non interrumpitur per talia ⁊ be/
ne: ⁊ eſt ſingularis iſta glo. ⁊ tene eam menti perpetuo.
Rõ aũt patet ex glo. precedenti qꝛ fingitur non amiſiſſe.
¶ In ea.ibi.l. naturaliter. So. vt nõ.ſ. pro empto.l. qui
fundum.§.qui bona. in fi. ⁊.ſ.eo.l.iij.§.cum igitur. veruȝ
eſt enim ꝙ vſucapio naturaliter interrumpitur quãdo de

iectus omnino depoſuit animum poſſidendi. Sed cũ3 de
poſuit: imo continuo ꝯcertauit ⁊ in certamine vicit: ⁊ poſ
ſeſſionẽ recupauit: nõ poteſt dici deſijſſe poſſidere ex quo
eſt in cauſam priſtinam reſtitutus: ⁊ hoc tenuit Dy.ſ.e.
l.i.§.i. Et hoc eſt verum ſi agatur ciuiliter: ſecus ſi crimia
liter per.l.is qui cum telo. de ſicca. facit.j. de fur.l. vulga/
ris.§.qui furti. ¶ In gl.fi.ibi. Saltem ad penaȝ. ⁊ ꝙ pri
ma vis conſumpta per ſcdam ita ꝙ ex prima agi nõ poſ/
ſit. vt nõ. in.l.ſi quis ad ſe fundum. C.ad.l.iul. de vi. ⁊ iõ
ex toto perdo condictionem ex conſtitutiõe predicta. Ca
ueat ergo multum expellens ex interuallo: qꝛ primo po/
teſt conueniri hoc interdicto: vt hac.l. in fi. Item per di/
ctam expulſionem ex interuallo factam perdit auxiliũ.l.
ſi quis intantam. C. vnde vi. tam quo ad ſorteȝ q̃ ẽt q̃tũ
ad penam de qua ibi deſcribitur. tene menti. Ang.

c **Vim fundum.** Colonꝰ ex
iteruallo pꝰ
q̃ poſſionem dñio interuertit: dum de fundo
deijcitur: habet hoc interdictum: ẽt ſi deijci/
ens voluntate dñi vim intulerit.h.d. Differt ergo hec
l.a.l. colonus.ſ.eo. qꝛ ibi colonus fuit expulſus ab alio q̃
ab emptore: hic aũt fuit expulſus ab emptore ⁊ de volun
tate dñi vel ſine. ¶ In tex.ibi. Quem colonus. ſciẽs dñȝ
vendidiſſe: ⁊ ipſum velle, vt emptori poſſeſſio traderet:
⁊ nullam cauſam iuſtam habebat colonus reſiſtentiaȝ fa
ciendi. vt.d.l. colonus. in fi. coniuncta gl. magna. ¶ In
tex.ibi. Ui colonum expulit. cum voluntate venditoris:
vel ſine: vt dixi in ſummario: vt pȝ ex littera. ¶ In tex.
ibi. Uẽditori teneri: non aũt emptori: qꝛ ab emptore nõ
poſſidet vi: ſed a venditore: vnde ⁊ hoc eſt quod ſequitur
infra. Non enim ab ipſo: ⁊ illum vſ. coniunge cum iſto:
qꝛ refertur ad hunc: non aũt ad proxime p̃cedẽtia. ¶ In
tex.ibi. Ui expuliſſet. ſ. ex interuallo ⁊ poſt interueſam
poſſeſſionem locatoris. ¶ In tex.ibi. Quia mandatuȝ il
licitum. Nota rei illicite mandatum ſuſcipi non debere:
⁊ imputatur ei qui ſuſcipit: vt hic: ⁊ Inſti.man.§.illud. lȝ
glo. allegat.§.fi. ſed fuit error ſcriptoris. ¶ In gl. Uere
enim.ibi. Bene perdit dñs naturalem: ſed ciuilis non in
terpellatur: ⁊ propter illam ciuilem poteſt recuperare na
turalem: vt.l. clam poſſidere.§.qui ad nundinas.ſ. de ac
qui.poſ. poteſt ẽt intentare condictionem ex.l. vlti. C. de
acqui.poſ. Quidam tamen dixerunt dñm non perdere
poſſeſſionem: niſi primo ſit occupata per alium. Sed illa
opi. non eſt vera: de quo plene in.l.i.C.comu. de vſuca.
⁊.d.l.fi. Et attende ꝙ interdictum colonus de poſſeſ/
ſione diſcedit: non tamen animo deſerendi: ⁊ tunc domi
nus retinet naturalem: quantũcũqȝ colonus in ea non in
ſiſtat: nec ẽt ſit in eius conſpectu: vt.ſ. de acquir.poſ.l.ſi
de eo.§.ſi forte. ſm ſcdam litteram que eſt vera: ⁊ eſt hoc
inuentum propter vtilitatem: vt littera ibi dicit: per quam
probatur aperte ꝙ ſimplex detentio ſolo animo detineẜ
quod intellige quouſqȝ eſt ſub cuſtodia detentantis: ⁊ h̃
tenet Bar. in.l.i. in fi. principij.ſ. de acqui.poſ. ⁊ ibidem
dixi. Immiſſus ergo in poſſeſſionem ex primo decreto
qui non poſſidet ⁊ abſens: retinet detentioneȝ ſi ſub ſua
cuſtodia eſt: non aliter. Interdum colonus de poſſeſſio
ne diſcedit animo deſerendi rem: non tamen proditorio
modo: vel diſcedit animo deſerendi ⁊ proditorie: vt quia
forſan pactus erat cum alio vt eo diſcedente: incontinẽti
ille intraret eam: ⁊ tunc ſunt opiniones. Quidam eniȝ di
cunt dñm non priuari: niſi tunc demum cum alius fuerit
poſſionem ingreſſus. Alij dicunt: ⁊ melius: ꝙ inconti/
nenti dñs perdit naturalem: ciuilis aũt non interpellatur:
niſi reuertens non fuerit admiſſus: aut fuerit ſuſpicatus
ſe poſſe repelli: aut tanto tempore ſteterit ꝙ non recupera/
uit naturalem: ꝙ lex preſumit obliuionem. vt.d.§.ſi for/
te. vſ. aliud extimatur. per glo. in.d.l.i. ⁊.d.l.fi. Inter/
dum colonus moritur: ⁊ tunc ſm veram opi. perdiẜ na/
turalis: eo ꝙ eſt extinctus funditus animus detentoris
per morteẽ: vt.d.§.ſi forte. Ciuilis aũt non interpellaẜ niſi
per alterum predictoruȝ: vt.d.§.ſi forte. vſ. quo mortuo.
Interdum aũt colonus furit: aut ẽt dormit: ⁊ ſic ani/
mus non eſt extinctus funditus: ſed ceſſat: ⁊ tunc nõ in/
terpellatur poſſeſſio naturalis: vt.d.l.ſi id quod.§.i.ſ. de

acqui.poſ.ſicut nec poſſidens:furioſus factus:deſinit poſſidere:vt.l.ſi is qui.eo.ti. ⁊ quantum ad retinendam poſſeſſionem vel perdendam idem dicas:cum tenemus per ſeruos noſtros:lʒ quo ad quedam alia.magna ſit differētia an poſſideamus per colonos vel ſeruos:vt.d.§.i.

¶ In gl.Cum ergo.ibi.§.ſi a furioſo.vbi poſſeſſio perditur lʒ alij non queratur:puta qꝛ fuit tradita furioſo. Sʒ ſolue ꝙ ibi interuenit animus perdende poſſeſſionis:⁊ ēt actus corporeus tranſlationis:merito poſſeſſio perdit̄ lʒ alij non queratur.Sed hic interuenit animus venditoris poſſeſſionis perdende:ſed nō interuenit aliquis actꝰ corporeus poſſionis tranſlationis:ex quo emptor nō fuit admiſſus: ⁊ ideo emptori non queritur. ¶ In glo.Ex interuallo.ibi.Sic ⁊ per aliū.hec opinio eſt ipſa veritas ⁊ eſt approbata in.l.i.C.eo.per.l.gracchus.C.de adul. ⁊ hanc tenet Bar. ⁊ placet mihi. Sed Py.tenebat ſecum Jo.in.c.poteſt quis per aliam.de reg.iur.in.vi.Pro glo.eſt caſus ſm Bar.in.l.ſi quis inꝰ ſeruitute.§.fi.j.de fur.hoc ēt tenet glo.ſ.eo.l.iij.§.eum igitur.in verbo. In continenti.ibi.Sed quid ſi in villis deiectus. Ange.

m **Eum qui.** Poſſeſſorium recuperande ⁊ petitorium poſſunt per eundem ēt i diuerſis libellis ⁊ ēt inſtantijs cumulari.h.d. ⁊ hoc ꝓbat iſte tex.melius ꝙ alius qui ſit in iure. Et intellige ꝙ debent iſta duo iudicia coram eodem iudice agitari:vt.C.ꝺ iudi.l.nulli. ¶ In glo.magna.ibi.Simul poſſunt intentari.idem nō.ſ.pro ſo.l.cū duobus.§.ſi plures. ⁊.ſ.de acqui.poſ.l.naturalr.§.nihil cōe.ſ.ꝺ iudi.l.ſi de vi. ¶ In ea.ibi.Item non aduerſantur:vbi ergo aduerſarent̄:nō poſſet fieri cumulatio:exemplum ſi quis vult proponere petitiōe hereditatis: ⁊ interdictum quorum legatorum ſimul ⁊ ſemel:nam petitio hereditatis:datur regulariter cōtra titulo carentem. Interdictum vero quorū legatorū contra titulo poſſidentem. ⁊ ideo non auditur quis intentans vtrunqʒ:niſi agens ſit incertus quod iudicium velit proponere: ⁊ incertitudo cauſetur ex contumacia rei contenti nolentis declarare an poſſideat cum titulo vel non ⁊ tunc requiritur proteſtatio de qua habetur.ſ.quo.leg.in.l.i.§.quia aūt. ¶ In ea.ibi.Sed Jo. ⁊ Azo.contra. ⁊ male:eorum opinio cōmuniter non tenetur. Nec ob.l.incerti. ⁊.l.ordinarij.qꝛ loquuntur quando eſt de poſſeſſione contentio qꝛ quilibet ſe poſſidere contēdit: ⁊ iō tūc non cumulantur iudicia:ſed ordo ipſorum eſt hic:vt primo cauſa poſſeſſoria decidatur:vt ex deciſione appareat in petitorio quis ſuſtinere debʒ partes actoris:ēt quis rei quod eſt verum propter neceſſitatem probationis incombentem ei qui dñm ſe allegat.vt.l.fi.C.de rei ven. Non ob.l.nulli.qꝛ concedo cauſe continentiam non diuidi:ſed nego cumulari non poſſe. Non ob.§.varijs.qꝛ loquit̄ cū agitur ad idē: ⁊ actionibus diuerſis non compatientibus ſe ad inuicem. ¶ In ea.ibi. Renunciauit petitorio. hoc tenet Odofre.in.l.edita.C.de eden.in.vij.q.ſed male.

¶ In ea.ibi.ſ.ſi reus vult dari ſniam.diligenter nō.hāc glo.que tibi decidit aperte ſm illam opi.ꝙ lʒ actor renunciet liti: tñ nihilominus reus poteſt dicere:volo ſententiā ferri:nam poteſt eius intereſſe propter ſumptus ⁊ ꝑpter fructus ⁊ partus ⁊ reliqua intereſſe: ⁊ de hoc eſt hodie caſus in auct.qui ſemel.C.quo. ⁊ quan.iu. ⁊ in corpo. vnde ſumitur de litigio.§.omnem. ¶ In ea.in fi.potes ēt rñdere ad hunc.§.ſi vis ſuſtinere.Jo. ⁊ Azo.ꝙ hic proponebatur petitorium ad vnum:puta ad fundum:poſſeſſorium proponebatur ad aliud:puta ad res ablatas q̄ exiſtebant in fundo tempore deiectionis:vt patet.j.l.proxi. ⁊ ita intelligendo:iſte.§.non ob.Azo. ⁊ Jo.ſed tene opi. quam dixi. Ange.

m **Merito.** Per hoc interdictum recuperatur non ſolum poſſeſſio ſoli:imo ēt rerum mobiliū que exiſtebāt tempore deiectionis quarum periculum violenti eſt: ⁊ omnis violentus pluſ ꝙ fruſtrator extimatur.h.d.Et ideo qꝛ ſemper eſt in mora ⁊ infruſtratione:non curatur an res fuiſſet eodem modo peritura penes actorē vel non.vt glo.hic dicit ⁊ bene.lʒ hoc fallat in actione ꝙ me.cau.que eſt pretoria:vt.l.ſi cum exceptione.§.quod ſi homo.ſ.ꝙ me.cau.de quo dic vt ibi. ¶ In tex.ibi.Pluſ ꝙ fruſtrator.glo.exponit ꝙ violentus inuaſor plus eſt debitor ꝙ merus fruſtrator: ⁊ dicit verum:naʒ mere fruſtrator ſolum in non reſtituendo contumax eſt:hic aūt ꝑmo in violentiam inferendo: ⁊ deinde ēt poſtea in fruſtrando: ⁊ ideo qꝛ debito eſt plus ⁊ efficatius ꝙ fruſtrator qꝛ ē debitor ex delicto:merito periculum interitus ſpectat ad eum:non habita diſtinctione an res eſſet peritura eodeʒ modo penes agenteʒ. Ang.

r **Si colonus.** Si colonus vel inquilinus deijcit̄: aut colonus coloni:vel inquilinus inquilini: poteſt agere dñs interdicto.h.d. Poſſidet ergo per eos primus locator vt hic probatur expreſſe: ⁊.ſ.de acqui.poſ.l.qui vniuerſas.§.fi. ⁊ de religio.l.oſſa.§.fi. ⁊.C.de acquir.poſ.l.fi. ⁊ facit.ſ.eo.l.i.§.deijcitur. ⁊.§. quod ſeruus. Ang.

¶ Vti poſſidetis. Rubrica.

Practicam huius ti.vide in Spe.in.ti.de cau.poſ. ⁊ proprieta.in.§.i.in vſi. ⁊ ſcias ꝙ interdictum.in.ij.colum ⁊ ſequenti.in.iiij.parte.

Continua vt in glo. ⁊ probatur eius continuatio.j.eo.l.i.§.eſt igitur.vſi. ⁊ conſequenter.

a **Ait pretor.** In verbis edicti primo pretor determinat quis vincat in hoc interdicto Secundo pro quibus rebus detur. Tertio quid in eo veniat.Quarto ſequuntur verba Vlpia.hoc ordine procedentis.

¶ Primo pro quarum rerum poſſeſſione detur. ¶ Secundo ad quid detur: ⁊ quale ſit. ¶ Tertio que fuit cā introductiua huius interdicti. ¶ Quarto cui det̄. ¶ Quinque ſit differentia inter hoc interdictuʒ ⁊ interdictū vnde vi.Et hec omnia examinantur vſqʒ ad.§.reſtituende.j.ſʒ Py. ⁊ bene. ⁊ iſtud totum ſit pro ſummario intellectu lʒ ēt alr̄ ſignanter ſummetur. ¶ In tex.ibi.Edes.verba pretoris de edibus tñ loquuntur:idem tamen ex mente pretoris ad quācūqʒ rem imobilem interdictum hoc producitur:vt.j.eo.§.hoc interdictum in omnibus. ⁊.C.eo.l.vna. Et qꝛ verba pretoris de edibus tñ loquuntur:dixerunt quidam turbatum in poſſeſſione aliarum reꝝ mobilium:non poſſe agere hoc interdicto directo:ſed vtili.

Contrarium deteterminat hic glo. ⁊ bene:qꝛ vbicūqʒ verba legis aut ſtatuti vel edicti pretoris extenduntur ex mente eiuſdem legis ad aliū caſuʒ:ſemper competit directa actio ex illo edicto. ⁊ ex illa lege:vt.l.nōīs ⁊ rei.§.verbuʒ ex legibꝰ.j.de vb.ſig.Sʒ vbi extentio ſit ad aliū caſū ex prouiſione alterius legis latoris:non ex mente euſdē legis ſed ex interpretatione:ſeu propter ſimilitudineʒ rationis:tunc competit vtilis non directa:vt.l.iij.ſ.de legi.tuto.coniuncta.l.pe.ſ.ſi quadru.pau.ſe.di.nam lex.xij.tabu.de quadrupede damnum dāte ſolum loquebatur. Jureconſulti extenderunt eam ad bipedem propter ſimilitudinem rationis: ⁊ ideo cum bipes damnum dat:competit vtilis non directa:vt ibi nō.hoc etiam fuit de mente Bar.hic ⁊ latius in.l.i.ſupra.de condic.ex.l.nō.in.l.hec actio.ſupra de negocijs geſt. ⁊ hoc tibi ſufficiat.

¶ In tex.ibi.Nec clam nec vi:nec precario.hec omnia glo.cum difficultate magna expoſuit in.l.vna.C.eo. ⁊ gl. hic remittit ad illam:ſed non video quare tantū laborauerit:nam pretoris intentio fuit hec:ꝙ ſi tu poſſides a me vi.qꝛ per vim expuliſti me:ſi poſſides a me clam:quia clandeſtine occupaſti dum forſan eram ad nundinas:ſi poſſides a me precario:qꝛ precibus tuis tibi rem vtendaʒ ꝯceſſi precario:lʒ turbem te in poſſeſſione quaʒ habes a me vi etiam ex interuallo:vel quam habes a me clam etiam ex interuallo:vel quam habes a me precario:pro hac vi turbatiua non potes agere ꝯ me hoc interdicto:lʒ pro vi expulſiua poſſit omnis poſſeſſor violentus clandeſtinus vel precarius:vt.ſ.ti.i.l.ſed ⁊ ſi vi. ⁊.l.colonus. ⁊ l.cum fundum. ⁊.l.iij.§ cum igitur. Noluit ergo pretor vim expulſiuam

vim expulſiuam: ex interuallo cõmitti ꝯ quẽcũq; poſſeſſo
rem ẽt iniuſtum ⁊ ẽt poſſidentem iniuſte ab ipſo violenti
am inferrente ſcđo loco: vt iuribus ſupradictis. Sed vio
lentiam turbatiuam ſeu inquietatiuã non prohibuit pre
tor contra illum qui a violentiam inferrente poſſidet vi
clam aut precario: ⁊ iſta eſt intentio pretoris hic. ℂ In
glo. i. ibi. Idem dic in qualibet re imobili. ⁊ competit dire
ctū vt dixi: ⁊ .l. i. C. eo. que de fundo loquit᷑. ⁊ Inſti. eo.
§. ſed interdicto. vbi dicit fundi vel ediũ. ℂ Nec ob. hec
l. q: exempli gratia dicit. vnde ad omnes alios caſus ſilis
eſt trahenda. vt. l. i. §. quod vulgo. ff. ti. i. ⁊ .l. damni. la pi/
cola. ff. de dam. infec. ℂ In ea. ibi. Pro incorporalib᷒ au
tem locum habet. vſi Bar. dixit q̄ imo ſemper directum
vbicũq; propter ius incorporale quod quis habet poſſi/
det vere rem corporalem: exemplum in fructuario ⁊ vſua
rio qui naturaliter poſſident ipſam rem cuius habent vſũ
fructum vel vſum. vt. j. eo. l. fi. nec eſt poſſibile eos turba
ri in eorum iure quin turbentur in poſſeſſione rei corpo/
ralis: ⁊ ideo ſemper eis directum competit interdictum.
vt ibi. Sed vbi per quaſi poſſeſſionem iuris incorporalis
non poſſidet quis vere rem corporalem: ſicut patet in ſer
uitutibus predialibus: ⁊ tunc non competit directum ſed
vtile inquantum ſeruitutes ille habeant cãm continuam:
ſicut ſunt ſeruitutes vrbanorum prediorum: vt ſtillicidij
⁊ altius nõ tollendi ⁊ ſiliũ. vt. l. ij. in fi. ⁊ .l. ſicuti. §. ariſto.
ff. ſi ſer. ven. Sed ſi habeant cãm diſcontinuam vt ſũt ſer
uitutes ruſtice: vt vie itineris ⁊ actus: tunc non eſt recur/
rendum ad hoc interdictum ſed ad alia pro his perdita ſi
gillatim. j. de iti. actuq; priua. de aqua quoti. ⁊ eſti. ⁊ .j. de
riuis. Pro iuribus aũt incorporalibus debitis a re perſo/
ne: dixit idem Bar. competere interdictum hoc ſi illa iu
ra incorporalia adequantur rebus imobilibus ſine dubio
exemplum in eo qui hab; ius in agricolas ⁊ cenſitos ſeu
aſcripticios glebe argumento. l. longe. C. in quibus cau.
reſ. lon. temp. preſcrip. Sed ſi non adequantur: tunc com
petit interdictum. Sed contra eius ſñiam q̄ imo compe
tat ſemper directum: videtur caſus in. l. ſane. j. de iniur.
vbi prohibitus piſcari in mari quod non eſt ſtabile habet
interdictum poſſeſſoriũ vti poſſidetis: Niſi defendas qđ
mare eſt ſuper ſolum quod ſtabile eſt.

De cloacis.

Hoc interdictũ non com/
petit pro cloaca: ⁊ reus con
uentus non prius condemnandus ẽ q̄ ad intereſſe quod
fuit intra annum quo primũ fuit experiundi poteſtas. h.
d. ℂ In tex. ibi. Agere permittam. vt ſic conſequatur in
tereſſe turbationis vnius anni tm̃ retro. ſ. quanti intereſt
in ea non fuiſſe turbatum vno anno retro computando
a tempore liť conteſtate. ⁊ hoc fuit de intentione glo. ⁊
bene. Aduerte breuiter queritur que eſt ratio q̄ non cõ
petit q̄ cloacis: de hoc dic vt in glo. ℂ In glo. Forte iõ:
ibi. Uel dic ideo. hec ratio eſt falſa: nam ⁊ domus adhe/
ret ſolo: ⁊ tñ pro hac turbatione competit interdictũ: vt
p; ex verbo edicti: tene ergo primã rõnẽ. Uel dicas
tertio q̄ ideo hoc interdictum non competit ad cloacas:
q: non competit alicui poſſidenti vi: clam vel precario ab
aduerſario in quo nullo modo nocet poſſeſſio vicioſa. vt
l. i. §. qui aũt. j. de cloa. ſed interdictum de cloacis fuit itro
ductum propter vtilitatem publicam: cum eaꝝ fetor faci/
at celum peſtilens. ℂ In glo. Si a me poſſides. in prin.
glo. retulit hec verba ad reum conuentum poſſidentẽ ab
actore vi clam aut precario. Sed iſte non fuit intellectus
pretoris vt dixi in prin. imo. Intellectus eius fuit vt in
poſſeſſione turbatus contra turbantem agere poſſit hoc
interdicto ſi ab ipſo turbante non poſſidet vi clã vel pre
cario. ℂ In ea. ibi. Perpetuo agitur. Conclude q̄ ꝑ vio
lentia illa turbatiua illata ab anno retro quo fuit experiũ/
di poteſtas non agitur propter lapſum anni: ſaluo niſi ad
turbantem aliquid peruenit. Regula eniz eſt q̄ omnia i/
terdicta que ſunt pretoria: quatenus ſũt rei perſequutoria
ſunt perpetua: quatenus ſunt perſonalia: ſunt annalia. vt
ff. de interdic. l. pe. Sed ſi volo agere interdicto contra te
vt in poſterum me non turbes: ſi tñ annus nõ eſt elapſus.
vnde l; me turbaſſes iam ſunt. x. anni: adhuc agere poſſũ
nõ pro turbatione ꝑterita: ſed pro turbatione preſenti ⁊
vt deſiſtas in futurum turbare: vt in. c. licet cauſam. extra
de proba. Ang.

Hoc interdictum.

Hoc interdi
ctũ eſt probi
bitorium ⁊ per ipſum prouidetur poſſeſſoribus ſoli ne in
poſſeſſione turbentur. h. d. ℂ In tex. ibi. Scriptũ ẽ: quã
tum ad mentem: ſed nõ quantum ad verba: q: verba in/
terdicti nõ loquũtur niſi de turbato in poſſeſſione ediũ:
tñ ex mente ſit extenſio ad poſſorem cuiuſcũq; rei imobi
lis in poſſione turbatum: vt. l. i. C. eo. ⁊ .j. eo. §. hoc inter
dictum. in omnibus: ⁊ ideo competit directum. vt dixi in
prin. l. ℂ In glo. i. ibi. Pro incorporali hoc vtile. imo ẽt
directum vbi propter ius incorporale qđ quis habet: poſ
ſidet ⁊ tenet rem corpoream: vt patet in vſuario ⁊ fructua
rio qui naturaliter tenent ⁊ poſſident ipſam re; in qua ha
bent vſumfructum ⁊ vſum: ſed vbi res corporea non poſ
ſidetur: tunc verum eſt q̄ recurritur ad hoc interdictum
vtile ſi poſſor turbat᷑ in illo iure ꝑdicto: ⁊ q̄ſq; nõ recur/
ritur ad hoc: vt dixi plene. in prin. huius. l.

Huius autem.

Separata eſt a ꝓprie
tate poſſio: ⁊ ille fin/
gitur poſſoris loco de quo partes conuenerũt: Sed ſi in
ter partes eſt de poſſione contentio: q: vterq; ſe poſſide
re contendit: ad hoc interdictum recurritur. h. d. vſq; ad
§. eſt igitur. ℂ In tex. ibi. Aũt interdicti: per quod diſcu/
titur an quis poſſideat: ⁊ precipitur poſſidenti vt violen/
tia nõ fiat: vt patet in prin. l. ⁊ patet. C. eo. l. i. in fi. ℂ In
tex. ibi. Cauſa hec fuit. ſ. impulſiua: nõ finalis: nam ⁊ alia
cã ſubeſt: Ja. de ra. ℂ In tex. ibi. q̄ ſeparata debereſſe
poſſeſſio. Nota bene q̄ vbicunq; plura ſic ſe habent q̄
vnũ ſine altero eſſe poteſt: ⁊ ad poſitionem vnius ſequi
tur neceſſario poſitio alterius: illa plura ſemper intelligũ
tur ſeparata: ⁊ ideo ex vno ad alterum illatio non eſt ne/
ceſſaria neq; argumẽtatio. vt. j. de ver. ob. l. inter ſtipulã/
tem. §. ſacram. vſi. ſed hec diſſimilia ſunt. ℂ In tex. ibi.
Ad hoc interdictum remittentur. Nota bene q̄ vbicũq;
inter plures de poſſione contenditur: q: quilibet ſe poſ/
ſeſſorem affirmat: ad interdictum hoc recurritur. Sed ſi
conſtat quis poſſidet: ⁊ quis non: tene qui non ꝑſſidet
ſubire debet in ſe onus probandi: ⁊ de ſuo iure debet do
cere: nam qualiſcunq; ſit poſſor: hoc ipſo q̄ poſſor ẽ pl᷒
iuris habet q̄ qui nullo modo poſſidet. vt. j. l. proxi. ⁊ ff.
de acqui. poſ. l. ſi. ⁊ ff. ſi ſer. ven. l. loci corpus. §. compe/
tit. ⁊ plene per Dy. in. c. in pari cã. de reg. iur. li. vi. ⁊ ideo
magnum eſt cõmodum poſſionis: vt Inſti. de interdic.
§. retinende. ⁊ §. cõmodum. ⁊ ff. ſi ſer. ven. l. ſicuti. §. ſi q̄
ratur. in glo. prodeſt aũt. ℂ In glo. Ex hoc ſumunt qui
dam. ibi. Sed argumentum ꝯtra. ⁊ hoc eſt verum: nam ꝯ
omnem inquietantem ⁊ inquietare vetitũ: competit hoc
interdictum: l; inquietans nõ dicat ſe poſſidere: vt in. §. ſi
vicinus. hic allegato. ⁊ pro hoc eſt caſus in. l. vim facit. ff.
ti. i. ibi ſine quid omnino faciendo ⁊c. Et per hoc apparet
deciſio eius quod nõ. Inno. de in integ. reſti. c. ij. qui de/
cidendo tenet preciſe in glo. magna. q̄ contra diffamato
rem ſolum non competit hoc interdictum: nam illud ẽ ve
rum ſi per diffamationem ſolam: mea poſſeſſio non tur/
batur: ſecus aũt ſi turbatur: exemplum in magnate ⁊ no/
bili diffamante rem impotentis ad ſe pertinere ⁊ ſe poſſi
dere: ⁊ per hoc impotens nec laboratores inuenit: nec co
lonos: cõpetit ſibi hoc interdictum. vt. d. l. vim facit. ⁊ ſ
tenebat Bar. ⁊ bene. Ang.

Eſt igitur.

Interdictum vti poſſidetis ret᷑
poſſorem: ⁊ ideo eſt retinende
poſſionis: ⁊ poſitum eſt poſt interdictum reſtitutorium.
h. d. vſq; ad. §. reſtituende. ℂ In tex. ibi. Ne ius fiat ei.
Nõ. modum concludendi in libello ſuper hoc interdicto
nam debet actor concludere q̄ in poſterum ſibi violentia
nulla fiat in poſſeſſione: ⁊ q̄ turbans ab omni moleſta/
tione deſiſtat. Debet etiam concludere ſi eſt cautus ad
uocatus vt condemnatur conuentus in eo quod intereſt
ſua ſe non fuiſſe turbatum: vt. j. ea. l. §. ſi. Poteſt ẽt con/
cludere vt ſibi poſſio naturalis reſtituatur que forſitan ſi
bi fuit ablata clãdeſtine: ⁊ actor ſemper poſſidet ciuiliter:
vt. l. clam poſſidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquir. poſ.

Sed an locus ⁊ tempus turbationis: vt in criminali libel
lo: debeant exprimi: dic vt nõ. Bar. j. eo. in. §. pe. Simi
liter an debeat exprimi qualitas turbationis: ibi per eum.
Et an poſſit in libello concludi ꝙ ſatiſdetur de nõ mo
leſtando in poſterum. ⁊ an debeat ſatiſdari in perpetuū
vel ad tempus. dic vt ibi per eum q: ſto contentus deci-
ſione ſua. Ang.

Reſtituende. Poſſeſſorium iudiciū ex-
peditur aut per interdictū
aut per actionem: ſed poſſeſſorium retinende poſſionis
expeditur aut exceptione aut interdicto: ⁊ ex multis cau-
ſis datur exceptio poſſidenti. h. d. Ang.

Perpetuo. Hoc interdictū non compe
tit poſſeſſori turbato ab eo a
quo poſſidet ipſe vi clam aut precario. h. d. lꝫ igitur violē
tum poſſeſſorem non liceat per vim expellere ex interual
lo. vt. l. iij. §. eum igitur. ſ. ti. i. tamen expulſus bene poteſt
ipſum expulſorem ex interuallo inquietare vt non tenea
tur hoc interdicto. Et eodem modo licitum eſt inquieta-
re clandeſtinum poſſeſſorem aut precario poſſidentem a
ſe: lꝫ quidam dicant hec vltima duo non reperiri iure cau
to: ſed quod dixi verum eſt per hunc. §. ⁊ per. l. vnam. C.
eo. Et attende bene q: inquietās conuentus hoc inter-
dicto debet iſtas exceptiones proponere ante lit. conte-
ſta. ſm Inno. de preſcrip. c. veniens. quem Bar. hic re-
prehendit: nam iſte exceptiones concernūt iuſtitiam cau
ſe: nō aūt proceſſum. vt. j. eo. §. fi. Sed pcat mihi Bar.
Inno. nō ita indiſtincte loquutus eſt: vt ipſe refert: ſed di
cit ꝙ conuentus dꝫ opponere de violentia expulſiua an-
te lit. conteſta. nihil aūt dicit de agente qui poſſidet preca
rio aut clam. Unde tu audacter conclude ꝙ de poſſeſſio
ne clandeſtina ⁊ precaria bene queritur ſolum. in fine. vt
in. d. §. fi. Sꝫ d̄ poſſeſſione violēta dic ꝙ aut ipſa exceptio
ꝙ agens poſſidet vi expulſiua a conuento vbi proponiť
ad proceſſum eo ꝙ dꝫ agentem audiri non debere niſi p̄
mo ſpoliatum reſtituat: ⁊ verum dicit Inno. cum ſpolia-
tus debeat ante omnia reſtitui. vt. l. ſi quis ad ſe fundum.
C. ad. l. iul. de vi. ⁊ in. c. frequens. de reſti. ſpo. in. vi. Sed
ſi dicta exceptio non opponitur in viꝫ dilatorie ad proceſ
ſum: ſed ad merita ⁊ iuſtitiam cauſe: eo ꝙ conuentus di-
cit ſe debere vincere in interdicto: q: agens poſſidet ab eo
per vim expulſiuam: ⁊ tunc verū dicit Bar. ꝙ ēt poſt lit.
conteſta. poteſt opponi: ⁊ in fine cauſe fiet examinatio ex
ceptionis. ¶ In tex. ibi. Ab alio. ſ. aduerſario: nam ſi nō
ab eo: vincere debet agens in hoc interdicto. vt. j. eo. §. fi.
vbi caſus. Et iſta verba. Nec vi nec clam nec precario: ex
poſuit Azo. ⁊ multum laborauit. vt patet in ſūma. ⁊ glo.
refert. C. eo. l. i. Sed Inno. dicit ꝙ non intellexit quare
Azo. tm̄ laborauerit in. d. c. veniēs. de preſcrip. ⁊ dicit ve
rum: inquantum dicimus alterum iſtorum agere. vt dixi
in prin. l. ⁊ ēt gloſella prima. hic: hoc declarat ⁊ tenet ex-
preſſe. Sed labor. Azo. fuit q: quando violentus vel pre-
cario tenens aut clandeſtine conuenitur hoc interdicto:
nō videbatur hoc interdictum cōtra eos competere: cum
ipſi poſſident: ⁊ ipſe agens non poſſidet: ⁊ iſtud interdi-
ctum non tuetur niſi ſolum poſſeſſorem. vt. j. §. proxi. ⁊ iō
labor Azo. non erit incaſſum. Ang.

Interdictum. Hoc interdictum tueť
ſolum poſſeſſorem ſoli:
ſed actio ad rem poſſeſſori non datur. h. d. Et intellige de
actiōe in rem que proponitur pro re corporali: ⁊ ideo in
uenta eſt illa exceptio: fruſtra petis quod intus habes: ſꝫ
pro iure incorporali puta pro ſeruitute: bene datur poſſeſ
ſori iuris. vnde exiſtens in quaſi poſſiōe ſeruitutis bene
intentat confeſſoriam. vt. l. ſicuti. §. ſi queratur. ſ. ſi ſer. vē
di. ¶ In tex. ibi. Poſſeſſorem predij. non aūt rerum mo
bilium q: pro illis eſt interdictum vtrobi: ⁊ requiritur ꝙ
quis poſſideat tempore lit. conteſta. vt ſic tuendus ſit: vt
Inſti. de interdic. §. hodie. Si enim tempore predicto nō
poſſidet: lꝫ poſſederit a p̄ncipio: tm̄ ſua ex toto deſijt intereſ
ſe. ergo ſuccumbere dꝫ interdicto. ¶ In tex. ibi. Actio
enim. i. rei vendicatio. ¶ In tex. ibi. Poſſeſſori. ſ. ciuili-
ter ⁊ naturaliter: ⁊ ēt detinenti. ¶ Ibi. Datur: ad peten-
dum rem quā poſſidet. ¶ In tex. ibi. ꝙ poſſideat. ſupple
⁊ detineat vt ſic eſſent omnia contraria. ¶ In glo. Id
eſt ꝙ vltronea. ibi. Rn̄deo ei non datur. hec ſolutio non
eſt bona. vnde ſolue vt apoſtillam in tex. ꝙ poſſidenti oi
iure ⁊ detinenti non datur actio pro poſſione: ſed ſi vno
iure poſſidet: alio non: vel poſſidet omni iure ſed non de-
tinet: bene datur rei vendicatio: vt in cōtrarijs: ⁊ in fi. hu
ius glo. ⁊. j. eo. l. ſi duo. in prin. ¶ In ea. ibi. Et facit. C.
de alie. iu. mu. cau. fac. l. i. ⁊ ibi vide in. iiij. q. p Cy. ¶ In
ea. ibi. Reſpōdent quidam. ⁊ male. ¶ In ea. ibi. Ul dic
hec vera: q: ex quo non deſijt ciuiliter poſſidere: ⁊ in ea ci
uili turbatur per naturalem occupatam: agere poſſuꝫ hoc
interdicto: ⁊ ēt poſſum intentare reale iudicium pro dicta
naturali recuperanda. vt in. §. qui ad nundinas. Ferť er-
go tunc ſnia in interdicto: vt conuentus ab inquietatione
deſiſtat: ⁊ ſibi perpetuum ſilentium imponetur. Condē
nabitur ēt ad intereſſe turbationis preſtite ab anno retro
Condemnabitur ēt vt reſtituat ipſam naturalem. vt. d. §.
qui ad nundinas. ⁊ per Cy. in. d. l. vna. C. eo. Et nō. be-
ne hanc glo. per quā habes ꝙ ſi homo potens reuerſus
a nundinis inuenit aliquā ſuam domum occupatam per
aliquam vilem perſonam: quantūcūqꝫ ad domum nō re
deat: non dꝫ tm̄ perdidiſſe poſſionem ciuilem: nam ſolum
ex puritate conſcientie ad nō expellendū vꝫ motus: non
aūt q: timuerit ſe poſſe repelli: quod eſt multum vtile.

Hoc interdictum. Hoc interdi
ctum tueť poſ
ſeſſorem fundi turbatum in poſſione totius vel partis p
diuiſo vľ indiuiſo. h. d. ¶ In tex. ibi. Poſſidere ſe dicat.
ſola tamen diffamatio non ſufficit ad producendum hoc
interdictum contra diffamatorem niſi per diffamationeꝫ
poſſeſſoris poſſio libera non reliquatur. vt dixi. ſ. eo. in. §.
huius aūt. in glo. in verbo. affirmat. Et attende q: etiaꝫ ſi
quis poſſidere ſe non dicit: imo negat: tm̄ ſi poſſidentem
inquietat tenetur interdicto. vt dixi in. d. §. ⁊ p glo. ⁊ Cy.
in. l. vna. C. eo. Ang.

Hoc interdictum. Pro reb⁹ que
poſſideri nō
poſſunt. hoc interdictum non competit. h. d. Quid er-
go erit in prelato eccleſie: turbato in poſſione prelature
vel ipſius eccleſie. glo. hic videtur tenere ꝙ competit. idē
Bar. ⁊ eſt caſus in. c. licet cām. extra. de proba. Sed ſi in
ter muros eccleſie aliquid aliud fiat propter quod non in
poſſione iurium vel prelature turbetur ſed rerum exiſtē
tium ⁊ affixaruꝫ in eccleſia. dic vt hic per Bar. ¶ In gl.
i. ibi. Ex interpretatione. hoc eſt falſum: q: licet deficiant
verba legis: habet locum mens: ⁊ ideo competit directa.
vt. l. nominis ⁊ rei. §. verbum ex legibus. j. de verbo. ſig.
Sed vbi deficiunt verba ⁊ mens: ſed dūmodo ꝑpter idē-
ptitatem rōnis ad caſus oīno diſſimilis ſit extenſio per le
gum aut ſtatutoruꝫ conditores: tunc ſemper competit cō
dictio ex illa lege vtilis non directa in caſu illo ad quē fa-
cta eſt productio. vt. l. i. ſ. ſi qua. pau. ſe. di. ⁊ dixi in prin.
huiꝰ. l. de quo in. l. curatoris. C. de neg. geſt. vbi glo. de
cidit ⁊ male. q: vbi deficiunt verba legis: ſemper agiť vti
li. vt ibi per Cy. Ang.

Quod ait. Poſſidenti vi clam vľ precario
non a reo conuento ſed ab alte
ro competit hoc interdictum: ſecus ſi poſſideat ab aduer
ſario: ⁊ in hoc interdicto non curať an poſſeſſor ſit iuſtus
vel iniuſtus dūmodo ab aduerſario iniuſte non poſſideat
ſ. vi clam vel precario. h. d. cum. l. ſequenti. ¶ In tex. ibi.
Si quidem ab alio. ſi tm̄ aliquis intrauit clam a te cuꝫ ego
poſſidereꝫ: ⁊ ſic debuit timere me non te: adhuc a me dꝫ
poſſidere clam: ⁊ ideo contra me non vincit in interdicto
vt ſic inſpiciatur potius veritas ꝙ̄ opinio. vt. j. ꝙ vi aut
clam. l. aut qui alr̄. §. ſi quis dum putet. ¶ In glo. Poſſi
det vi. ibi. Non ꝙ me deiecerit. hec glo. ſe retulit ad opi.
Azo. quando poſſidens vi vel precario conuenitur hoc in-
terdicto: ⁊ determinat: ꝙ ſi agens nullo modo poſſidet:
ſibi non competit interdictum: ex quo nō tuetur niſi ſolū
poſſeſſorem predij: vt in. §. interdictum. ſ. eo. Sed ſi poſſi-
dens a me vi clam vel precario me poſſeſſorem ēt turbat:
tunc ago interdicto ꝯ eum: ⁊ ſi ipſe excipit ꝙ me pōt tur-
bare q: ipſe poſſidet replicare debeo ꝙ ſua poſſio non
opitulatur

opitulatur ſibi eo q̄ poſſidet a me vi claz vel precario. ⁊ iſte eſt verus intellectus. ¶ In ea. glo. in fi. ibi. ſm Azo. Iſta gl. clare non querit: ⁊ ideo explica hoc modo: deieci te per vim: ⁊ tu me inquietas: an debes ſuccumbere. ſubaudi ⁊ dicas q̄ ſuccumbes ſi deiectus agis contra me deiectorem ⁊ te turbantem: q᷑ non poſſides ex quo deiectus es: ⁊ hoc interdictuz tuetur ſolum poſſeſſorem. Sed ſi ego deijciens ago contra te deiectum: tunc non ſuccumbes i hoc interdicto: q᷑ ego agens poſſideo a te vi: ergo pretor non tuetur me vt patz ex verbis interdicti. Quid autem erit ſi ego expuli te vi: ⁊ deinde ego expulſor vendidi poſſeſſionem: an ſibi liceat turbare emptorem. vel quid ſi tu poſſides a me clam vel precario: ⁊ poſſeſſioné transfers in aliũ: an ſucceſſor tuus ſingularis ſuccumbet interdicto: ſicut ⁊ tu deberes ſuccumbere. queſiuit Cy. ⁊ finaliter dixit q̄ ſic. ⁊ allegat. j. eo. l. ſi duo. §. nõ video2. ⁊ vide in. l. vnica. C. eo. ¶ In. l. iuſta. ibi. Plus iuris habz. Nõ. pulchram regulam q̄ omnis poſſeſſor iuſtus vel iniuſtus habet plus iuris q̄ ille qui omnino non poſſidet: ⁊ ideo poſſeſſori non incumbit onus probandi ſi actor nihil probat. vt. l. vlt. C. de rei vendi. ⁊ l. qui accuſare. C. de eden. Et facit iſte tex. optime ad id qđ nõ. in Spe. ꝺ peti. ⁊ poſ. §. i. vſi. quid ſi peto fundum. ⁊ vſi. ſeq. hic non ſunt alia.

8 **I duo.** Si plures poſſident: ⁊ vnus alterum turbat: ille vincit qui poſſidet iuſte: ⁊ ille ſuccumbit qui vi aut clam vel precario ab aduerſario poſſidet: alias neuter vincetur in hoc interdicto. h. d. iſtud principiũ: ⁊ variatur poſitio caſus eius pluribus modis timore ꝯrij l. iij. §. ex contrario. ꝟ. de acqui. poſ. ⁊. j. de preca. l. duo. ⁊ ꝟ. cõmo. l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculum. ⁊ que caſus poſitio ſit vera ⁊ bona: dicam in glo. ¶ In tex. ibi. Inſolidum. ſ. diuerſo iure ⁊ hoc tollit contrarium: cum duo inſolidum eodem iure poſſidere non poſſint. ¶ In tex. ibi. Et ego. ſ. poſſideo. ¶ In gl. i. in prin. Iſta poſitio eſt incongrua: q᷑ tex. ponit de duobus poſſidentibus ⁊ inſolidum: hic aũt vnus ſolus poſſidebat ſm hanc poſitioné. ¶ In ea. glo. ibi. Uel dic non eſt neceſſe. hec vera ſm Dy. Bar. ⁊ omnes dixi. ꝟ. eo. l. i. §. huius aũt interdicti. in glo. in verbo affirmat. ¶ In ea. ibi. Agam ẽt iniuriarum. vt. j. de iniur. l. iniuriarũ. §. ſi quis me. Et concludere pro vi turbatiua non eſt proditum aliquod iudiciuz criminale niſi iniuriarum. vt. ꝺ. §. ſi quis me. ⁊ ibi dixi. tamẽ per ſtatuta municipalia alr̄ prouidetur. ¶ In ea. glo. ibi. Habet locum vtile. ⁊ bene: ⁊ attende q᷑ loquitur hic de ſeruitute prediali: nam ꝯ aſſerentem ſe habere ſeruitutez perſonalez vſusfructus vel vſus loquitur particula ſeq̄ns ibi vel ſcđo pone: contra illum enim poteſt competere interdictum. vnde vi ⁊ ẽt interdictum hoc directum diuerſis reſpectibus. vt pz in. ꝺ. vſi. ¶ In ea. ibi. §. ſi vicinus. nec ob. ꝟ. cõmu. diui. l. cõmuni diuidundo. §. inter predones. vt ibi nõ. ⁊ vide omnino quod nõ. glo. Inſti. de iterdic. §. hodie. ¶ In ea. ibi. Proteſtando nolle ⁊c̃. hec proteſtatio nihil opatur: quod apparet q᷑ lz ita proteſtat᷒: tñ nihilominus poteſt conueniri interdicto vti poſſidetis ꝓ ciuili turbata: ⁊ interdicto vnde vi ꝓ naturali per viz ablata. potes ẽt ponere in clã ⁊ in p̄cario. ¶ In ea. ibi. Sed ꝯ denũciationem ⁊c̃. vt. l. i. §. quid ſit vi. ⁊. l. is qui in puteum. §. ſed interdictuz. j. q̄ vi aut clam. ⁊ nõ. C. eo. l. i. ⁊ per Azo. in ſumma illius tituli. ¶ In ea. ibi. Origo ſpectanda eſt. vt. l. nam origo. j. q̄ vi aut clam. ⁊. l. clam. hic allegata. ¶ In ea. ibi. Solu. patet ex predictis. hec vera ⁊ approbata in iudicijs ⁊ in ſcholis. ¶ In ea. ibi. Alij dixerunt. hec falſa ⁊ reprobata per omnes exceptis goſianis. ¶ In ea. ibi. Tertij vt Ro. ⁊ hec ſilr̄ reprobatur: q᷑ ſi plures inſolidum poſſent ciuiliter poſſidere: cum ſola ciuilis ad vſucapionem ſufficiat. vt. l. i. §. per ſuum. ꝟ. de acqui. poſ. ⁊. l. ſi fundum. ꝟ. de fun. dota. ergo plures poſſẽt inſolidum vſucapere ⁊ inſolidum effici dñi: quod eſt impoſſibile: per. l. ſi vt certo. §. ſi duob᷒ ſu p̄ allegata. ¶ In glo. ij. ibi. Hoc eſt abſolui. vel expone hec verba q̄ neuter vincitur. vt hic Bar. dixit ⁊ bene ⁊ recitaui voce. Et hic ipſe ponit plene que debeat eſſe forma ſnie in interdicto hoc: ſiue vnus agat: ⁊ alter ſe poſſidere contendat: ſiue plures agant viciſſim ⁊ quilibet ſe contendat: ⁊ dicat ſe ab aduerſario turbatum. dic vt hic per eum. ¶ In ea. ibi. Ḃ. al. q̄ nullus. ⁊ male q᷑ queſtio facti non eſt dirimenda ſorte: ſed queſtio iuris tñ. l. vlt. C. commu. de lega. ¶ In ea. ibi. Sed Io. dicit. ⁊ bene per ſcđam rõnez per eum poſitam. ¶ In ea. ibi. Ut non ſit melior ſuo auctore. de hoc tetigi in. l. i. i ſi. ꝟ. eo. ⁊ remiſi ad Cy. in. l. i. C. eo. Sed huic deciſioni videtur ꝯ. j. ea. l. §. non video2. vbi ſucceſſor violenti non dr̄ propterea violentus: ⁊ ſic nõ videtur ꝯ eum actor debere vincere in interdicto: q᷑ ille ſucceſſor ab agente non dr̄ ſuccedere vi clam vel precario. Sed ſolue q̄ non intelligitur violentus quantum ad hoc vt teneatur interdicto vnde vi: quod eſt mere perſonale. vt. l. cum a te. ꝟ. ti. i. ſed quantum ad hoc vt teneatur hoc interdicto ſic: ⁊ ita procedit glo. Ité adhuc ob. gl. fortiter. j. ti. ij. l. i. §. ſi quis fundum. in fi. vbi ſucceſſor in re habet interdictum illud lz actor non habeat: exempluz ſi habeo viam ad fundum meum precario ad te: ⁊ fundum cõcedo alteri: nam mihi non competit hoc interdictum contra concedentem q᷑ habeo viam ab eo precario: ⁊ tñ cõpetit tibi cui precario fundum conceſſi ſi turbaris in via. Sed ſolue q̄ lz tu ſis meus ſucceſſor in via: ex quo nõ vteris via tanq̄ ꝯceſſa precario: naz mille poſſunt habere viam in eodem fundo. Ange.

Hoc interdictuz duplex

Hoc interdictum duplex eſt: ⁊ in eo quilibet intelligitur actor ⁊ reus. h. d. Sic ⁊ iudicium cõi diuidundo ⁊ ſimilia dicuntur duplicia. vt in. l. in tribus. ꝟ. de iudi. Et ꝑpter hoc dixerunt quidam q̄ ſi conuentus hoc interdicto probat ſe poſſidere ⁊ iuſte: ⁊ iura ſua oſtendit potiora q̄ iura actoris: q̄ virtute libelli actoris ⁊ probationum predictarum actor condemnari poterit ipſi reo vt de cetero eũ nõ turbet: ⁊ ẽt intereſſe turbationis: quod eſt nõ. dignum: ꝺ quo per Cy. in. l. vna. C. eo. ¶ In tex. ibi. Rei ſunt. ſcz aptitudine: ſed non actu: exemplum ſi vnus poſſidet tñ: aliter autez poſſidentem inquietat. Sed ſi vterq̄ aſſerit ſe poſſidere: tunc aptitudine ⁊ actu dicitur iudicium duplex. vt. ꝟ. eo. l. i. §. inter litigatores. facit. ꝟ. fami. her. l. inter coheredes. §. qui familie. Ange.

Hoc interdictum. Prohibit᷒ edificare i ſolo ꝓprio dr̄ controuerſiam pati: ⁊ ad hoc interdictuz recurrit h. d. facit. ꝟ. ti. i. l. vim facit. ¶ In gl. Sic ergo videt᷒. ibi. Niſi dicas vtile. Immo dic q̄ qñqz per prohibitionez ne edificetur: quis turbatur in vera poſſeſſione rei corporee. Exemplum ſi ego volo meas edes altius tollere: tu autez prohibes vt nõ tollam: ⁊ tunc mihi competit interdictuz directum nõ vtile. Competit ẽt mihi negatoria ex quo nego domos meas ſeruitutem debere. Ubi vo per talé prohibitionem quis nõ turbatur in quaſi poſſeſſione rei corporee: ſed tñ in quaſi poſſeſſione iuris: ſi ego altius tollo domos meas cõtra prohibitiõem tuã qui dicis domib᷒ tuis deberi ſeruitutem altius nõ tollendi: ⁊ tunc q᷑ nõ turbaris in poſſeſſione tue domus: ſed ſolum in quaſi poſſeſſione huius iuris ſeruitutis quã dicis domibus tuis deberi: ⁊ tunc competit tibi vtile interdictum: ⁊ ita decidit glo. in. l. ſicuti. §. ariſto. ꝟ. ſi ſerui. ven. vbi melior glo. que ſit in iure: ſic intellige glo. i. huius. l. in vſi. ſed quid ſi me turbat. ⁊. l. i. §. i. ꝟ. eo. in glo. i. ⁊ qđ nõ. j. eo. in. §. ſi vicinus. ⁊. j. eo. §. labeo. vſi. an quo facilius. in fi. prime glo.

Cum inquilinus. Contra inquilinuz prohibẽtem dñm reficere domum competit hoc interdictuz: ⁊ refectione finita debet dñs pati eum habitare primo facta remiſſione mercedis pro rata temporis quo habitare nõ potuit. h. d. tex. ⁊ glo. ſm veram lecturam ⁊ ceſſat omne ꝯriũ. ¶ In tex. ibi. Edes. ſibi locatas. ¶ In tex. ibi. Uolentez. ſ. iuſte. vt in. l. edem. C. loca. in glo. ¶ In tex. ibi. Ne habitaret. ſ. refectione facta: ſed ea durante ſic: ⁊ ſic ceſſat ꝯrium. l. edem. C. loca. Et clare patet per hunc. §. q̄ prohibitus edificare in loco quem poſſidet ipſe prohibitus agit hoc interdicto directo: non aũt vtili: vt dixit gl. in prece. §. ⁊ ibi dixi. ¶ In glo. i. a d fi. ibi. l. edem. quod

dic vt. ſ. loca. l. habitatores. in prin. licet enim domino re
ficere cum eſt neceſſaria refectio. ¶ Jn ea. glo. ibi. Uel
dic: hec vera. ¶ Jn ea. ibi. Jniuriarum actione tm̄ dicūt
eam teneri. hoc non eſt verum q2 imo etiā ꝯ talem inqui
linum habet locum condictio. l. non ab re. C. vnde vi. ⁊
C. loca. l. conductores. ⁊. l. ſi quis cōductionis. ¶ Nō.
tamen hanc glo. que decidit aperte q2 inquilinus finito tē
pore locationis ⁊ habitans ꝯ locatoris voluntatem ſoluʒ
tenetur iniuriarum. Sed non eſt verū q2 ⁊ alijs remedijs
ciuilibus conuenitur. vt. ſ. dixi. Poſſes ſuſtinere glo. in eo
quod dicit tm̄ iniuriarum teneri: q2 nullo alio iudicio cri
minali conueniri poteſt: cum pro vi turbatiua nullū aliud
ſit introductum q2 iniuriarum iudicium. l. iniuriaruʒ. §.
ſi quis me. j. de iniur. ⁊ nō. in glo. i. huius. l. ¶ Jn glo. ſ.
oportʒ ibi. Uel dic teſtari. hec vera: ⁊ ita poſui ſūmariū.

Item videamus. Tranſductor vi
tium quarum ra
dices initiū ſūmūt in fundo vicini: tenet vicino hoc inter
dicto: ⁊ poteſt tali vicino denunciari vt vites precidat: po
teſt ēt ipſe vicinus vites predictas precidere ⁊ auctorita
te propria in priſtinum ſtatum eas reducere: ⁊ ſi facere ꝓ
prohibetur: agit hoc interdicto: ſicut prohibitus colere
vel alr̄ poſſidere. h. d. Nec ob. j. q2 vi aut clam. l. ſi vitem.
vbi nō eſt licitū dn̄o vites p̄cidere neqʒ tranſducere: quia
ibi vites coaluerūt terre: ⁊ ideo non eſt permiſſa tranſdu
ctio neqʒ preciſio: ⁊ ideo agit talis vicinus ꝯ tranſductorē
ad intereſſe ſuum hoc interdicto: ⁊ hic eſt verus intelle
ctus huius. §. ⁊ illius. l. Prohibitus ergo tranſducere vel
precidere anteq̄ vites coaleſcant: agit hoc interdicto. Si
militer prohibitus colere fundum: vel prohibitus edifica
re aut reficere. vt. ſ. eo. in. §. hoc interdictum. cuʒ ſeq. Et
nō. hunc caſum q2 quotidianus: ⁊ habui de facto in ciui
tate padue inter ſcholares. ¶ Jn glo. Denūciare. ibi. Si
dn̄s vult: q2 vbi dn̄s nō vult officium iudicis implorare:
poteſt vites tranſducere ⁊ precidere auctoritate propria
anteq̄ coaluerint in fundo vicini: nam opus factū in meo
ſolo a me poſſ. poſſum propria auctoritate tollere. vt. l.
quēadmodum. §. ſi protectum. ſ. ad. l. aquil. ⁊. l. ſi vitem.
§. qui ad ianuam. j. q2 vi aut clam. ¶ Jn glo. Huiuſqʒ.
ibi. Alij dicunt. prima vera ad hoc vt faciat ad materiaʒ ti
tuli. ¶ Jn ea. ibi. Exponunt quidam. hec expoſitio non
congruit littere: non enim agebat hic tranſductor: ſʒ age
re volebat dn̄s loci vbi erat primordialis origo vitium ꝯ
ipſuʒ tranſductorē agere: ⁊ determinat hec lr̄a q2 pōt hr̄e
⁊ hʒ plura remedia: vt ſuperius dictum eſt. Ang.

Item videamus. Si ſupra ſolum
vicini habeatur
protectum: neutri ꝯ alterum vtilr̄ pro ſolo ⁊ protecto ꝓ
interdictum competit. h. d. ſm̄ verum intellectuʒ: vſqʒ ad
ꝟſi. labeo. ¶ Patet ergo q2 ſi habeo domum depreſſam
iuxta tuam: tu non potes facere proſellum in tua lʒ totalr̄
requieſcat in tua. Rō eſt q2 ſolum meum vbi domus mea
eſt ſituata: debet eſſe liberum vſqʒ ad celum. vt. C. de ſer
ui. ⁊ aqua. l. altius. ⁊. ſ. de ſui. l. ſi. j. q2 vi aut clam. l. ſi. Sʒ
per tuum proſellum quod appellatur protectum eo q2 p
tegit domū meā vel ſolum meū: nō eſt mihi libertas edifi
candi vſqʒ ad celum: pro proſello igitur ⁊ ſolo ſimul neu
tri ꝯ alterum competit hoc interdictum: ſed mihi compe
tit pro ſolo meo interdictum ꝯ te: q2 turbas me in poſſeſ
ſione ſoli propter tuum protectū: ⁊ ſi tu iure habes iſtud
protectum: tibi competit interdictum ꝯ me ſi te turbo in
iſto protecto: q2 iure ſeruitutis forſan retines ſupra domū
meam: vel ſolum meū: ⁊ iſta eſt vera caſus poſitio huius
§. ¶ Jn tex. ibi. Supra vicini ſolum. forſitan puruʒ ⁊ nu
dum ab omni edificio: ab ipſo tm̄ vicino poſſ. ¶ Jn
tex. ibi. Habere dicatur. ſ. vicinus qui habet ſolum cum
protecto ⁊ ſic cum ſuperficie requieſcente totalr̄ in domo
eius: vt videmus potiſſime in ciuitate padū in qua vtimur
illis proſellis. ¶ Jn tex. ibi. Aduerſus alterum. ſ. pro ſo
lo ⁊ ſuperficie ſimul. ¶ Jn tex. ibi. Eſſe inutile. p vtroqʒ
ſimul: nam vicinus poſſidet ſolum purū: non protectum:
vn̄ non pōt dici in protecto turbari: ⁊ ſic pro eo non com
petit ſibi interdictum. Silr̄ habens domum cuʒ protecto
requieſcente in ea: non poſſidet niſi domum ⁊ protectuʒ:
ſed non poſſidet ſolum purum ēt quatenus protegitur a
proſello: ⁊ ideo pro illo ſolo nō agit interdicto q2 nō poſ
ſidet ipſum: poſſ. ergo ſoli agit pro ſolo: ⁊ poſſ. pro
ſelli agit ipſe poſſ. proſelli. Et nō. bene hec: q2 ſunt
multuʒ quotidiana: nā multas domos vidi habentes iſta
proſella protegentia ſolum vicinorum. vnde eſt queſtio
an eo ipſo q2 protegit ⁊ quatenus ſit protectio: habēs p
ſellū dicatur poſſidere ſolū. ⁊ hic eſt caſus apertus q2 nō.
¶ Jn glo. magna. ibi. Tu dic relatuʒ. hec vera: ⁊ ibi hoc
fui proſecutus. Ang.

Labeo. Habens ſuperficiem requieſcentem
in domo vicini: vel ēt in domo cōmu
ni: aut ēt non requieſcentem: tenetur hoc interdicto ſi nō
iure illam ſuperficiem habet. h. d. Differt hic. §. a prece
denti in duobus. Primo q2 in precedenti protectuʒ nō
requieſcebat in loco vicini: hic requieſcebat ſm̄ vnum in
tellectum quem tenet glo. j. in. §. ſi vicinus. Secundo
differt q2 poſito q2 non requieſceret in loco vicini tamē p
tegebat locum cōmunem vicini ⁊ ſuum. Habes hic caſū
rotundum: q2 ſicut ſuper locum purum vicini non poſſuʒ
facere protectum. ſic nec ſuper ſolum cōmune: ⁊ ſic ſuper
plateolam cōmunem nō lʒ facere pontem: neqʒ proſelluʒ
tene menti quia caſus quotidianus eſt. ¶ Jn tex. ibi. Jn
edes tuas. i. tecum cōes: ⁊ in hoc differt a precedenti. §.
¶ Jn tex. ibi. Protectum habeo. requieſcens in edibus
tuis ⁊ meis. ¶ Jn tex. ibi. Locum poſſideamus. ſ. cōmu
nem q2 in re cōi eſt potior conditio prohibentis: vt. l. ſabi
nus. ſ. com. diui. ¶ Jn tex. ibi. An quo facilius: interro
gatiue lege. ¶ Jn tex. ibi. Protectionis poſite ſupra do
mum tuam iure mihi debite ſeruitutis. ⁊ ponitur in hoc ꝟ
ſi. caſus quando domus ſupra quā requieſcebat protectū
non erat cōis ſed eius tm̄ ꝯ quem interdictum propone
batur: exemplum ſupra domum tuā reſidet proſelluʒ do
mus mee: tu aūt me turbas in poſſiōne iſtius proſelli: qđ
quidē proſellū dico me tenere iure ſeruitutis vel alio iure
mihi legitime cōpetenti: aut forſan q2 teſtator mihi lega
uit hoc proſellum quod ipſe poterit iuſte retinere: ago igi
tur interdicto ꝯ te ſi me turbas in eo: dico q2 tu poſſideſ
domos tuas: ego poſſideo meā cuʒ proſello requieſcente
ſuper tuas ⁊ iure legitimo: ⁊ q2 me turbas: ⁊ ideo peto q2
tu poſſideas domos tuas vt poſſides: ⁊ ego meas vt poſ
ſideam cum illo proſello ita requieſcente. ¶ Jn gl. i. ibi.
Super domū tuā. hanc tenet glo. in. §. ſi vicinus. ⁊. ſ. di
xi: ſed vtraqʒ ſuſtineri poteſt ⁊ bene.

Sed ſi ſupra. Semper ſuperficies ce
dit ſolo quantum ad p
prietatem directam: ⁊ turbatus in detentiōe cenaculi agit
hoc interdicto ſi ſuperficiarius eſt: aut cenaculum ex pu
blico vel priuato habet aditum: ſecus ſi ex domo inferio
ri. h. d. totus iſte. §. Tenens ergo cenaculum. i. portiuncu
lam ſuperiorē alicuius edificij in qua forſitan paterfa. ſo
litus eſt cenare: in duobus caſibus dʒ habere poſſionem
ipſius cenaculi. Primo ſi dictum cenaculū aditū habet ex
publico vel alio loco priuato abſqʒ eo q2 intretur per par
tem inferiorem domus ſupra quā eſt conſtitutū dictū ce
naculum. Scđo ⁊ ſi aliunde nō hʒ aditum niſi per partem
inferiorem: ſed morans in ipſo cenaculo eſt ſuperficiari9
eius ex aliquo iuſto titulo: ⁊ hoc eſt qđ intendit totus iſte
§. facit. ſ. de dam. infec. l. i. ꝟ. tm̄. ¶ Jn tex. ibi. Quaſi dn̄s
moret. nō. pro norma articulandi: fic. ſ. de acqui. here. l.
ſi is ad quem. ibi. Omnia p dn̄o egit. ¶ Jn tex. ibi. Ait
labeo. ⁊ bene: q2 ego poſſideo ciuilr̄ ⁊ naturaliter cenacu
lum: nō aūt morans in eo: ex quo ad illud nō pōt haberi
ingreſſus niſi ex parte inferiori domorum mearuʒ: nec ēt
morans in cenaculo habet pprietatem vtilem eius vt ſu
perficiarius. ¶ Jn tex. ibi. Solo cedere. quo ad pprie
tatem directam: nō quo ad vtilem: nec quo ad poſſionē
⁊ hoc eſt quod infra ſequitur: ⁊ ēt tenet glo. ¶ Jn tex.
ibi. Supra eſſent rōe pprietatis vtilis: tunc ergo cenacu
larius poſſidet: ⁊ ideo ei competit interdictuʒ. ¶ Jn tex.
ibi. Et actiōibus. quales ſint ille actiōes: gloſella declarat
⁊ patet. j. ti. i. ¶ Jn tex. ibi. Aduerſus ſuperficiarium. ſi
nō ipſe ſuperficiarius vtatur contra legeʒ locationis: alr̄
ſecus vt ſequitur: ⁊ ideo habet tunc dn̄s interdictum. q2
hʒ poſſionem

habet poſſeſſionem ciuilez. vt. ff. de acqui. poſ. l. iij. §. ex ꝯtrario in glo. magna.

Creditores. Miſſus in poſſionez cã rei ſeruande non poſſidz ⁊ ideo ei non competit interdictum. h. d. Rõ eſt quia hoc interdictũ tuetur ſolum poſſeſſorem. vt. ff. eo. l. i. §. interdictum aũt. Sed lz ei non competit hoc interdictum ꝓpter nudam detentationem quã habet: tñ ex quo turbatur in ea: habet aliud remedium expulſus a detentatione mera: qꝛ intentare poteſt condictionez ex. l. ſi coloni. C. de agri. ⁊ cenſi. li. xi. ⁊ officium iudicis: vt. l. aquilius. in glo. ff. de dona. ⁊ dixi in. l. iij. §. vnde vi. ⁊. §. qui vſuſfructus. ff. ti. i. ¶ In tex. ibi. Ideq; ⁊ in ceteris. Iſtos ceteros qui ſunt glo. declarat. Sed hic interdictum eſt ſi conuentus hoc interdicto eſt contumax ⁊ non reſpondet actori: qualr ſuccurratur agendi: dic vt. l. ſi prius. in fi. ff. de ope. no. nun. coniuncta glo. ſua. ⁊ per Cy. in. l. vna. C. eo. Ang.

Si uicinus. Turbans vicinum in pariete per imiſſionem tignorũ: conuenitur hoc interdicto: ⁊ tigna compellitur tollere. h. d. ſm vnum intellectum ⁊ optimum. Alij aũt dicunt ꝙ nihil fuit imiſſum in pariete vicini: ſed ſuper parietez fuit ꝓtectum. Quodcũq; tamen iſtorum teneas: ⁊ bene dicis: ⁊ de hoc. ff. ea. l. §. labeo quoq; ſcribit. ¶ In tex. ibi. Tollere compellat. Iſta eſt concluſio in libello: qꝛ poſt narrationem ꝙ quis turbatur in pariete per protectũ requieſcens vel non requieſcens in pariete predicto: debet petere vt conuentus illud protectum requieſcens vel non requieſcens tollere compellat: ⁊ facit. j. ꝙ vi aut clam. l. i. §. i. ⁊ quod ibi nõ. in glo.

Non uideor. Euictus a violento poſſeſſore quantumcũq; violenter: non dr̃ poſſor violentus. h. d. ⁊ ideo non conuenitur interdicto vnde vi quod eſt mere perſonale: lz cetera interdicta ſint in rem ſcripta. vt. l. cum a te. ff. ti. i. Tamen qualr ſuccurratur ꝯ talem habentem vel non habentem cãm a violento poſſore examinaui plene in. l. ſi vi. ff. ti. i. ⁊ dic vt ibi. ẽt vidiſtis in hoc interdicto. ff. ea. l. in prin. ⁊ fi. glo. in verbo neuter noſtrum vincetur. ¶ In tex. ibi. Ui poſſidere. ſ. expulſiua ſz Dy. vel ẽt turbatiua: ⁊ ſubaudi eo ipſo ꝙ accipio: ſed tenendo poſtea ⁊ poſſidendo turbo: ⁊ ideo poſſum tunc conueniri hoc interdicto: nam eſt ſcriptum in rem: ergo competit ꝯ ſucceſſorem, qui in rem ſucceſſit: vt patet in fi. dicte glo. ⁊ per Cy. C. eo. l. vna. i. viij. q. ¶ In tex. ibi. Fundum accipiaz. ẽt alienuz: propter quod dixerunt quidam ꝙ qꝛ ego non teneo vel poſſideo vi clam vel precario ab illo cuius eſt fundus: poſſum ꝯ eũ agere interdicto hoc ſi me īquietat: qꝛ non poſſideo ab eo vi clam vel precario. Sed ꝯriũ eſt veruz. vt nõ. in fi. dicte glo. ⁊ per Cy. in. d. viij. q. ¶ In gl. i. ibi. Uel proprie: vel. i. vehementer opiner. Nõ. ꝙ vehemens opinio non intelligitur ſcia proprie: ⁊ ideo ſi teſtis dixit ſe vehementer opinari: non probat. Item ſi ſtatutuz loquitur de ſcia: non eſt trahendum: neq; producendum ad vehementem opinionem: qꝛ verba ſtatuti ſunt accipienda ꝓprie non improprie. ff. de exerci. l. i. §. ſi quis nauem. ⁊. l. iij. §. hec verba. de nego. ge. ⁊. j. de verb. ſig. l. vt alphe⁹. ⁊. l. tigurij. eo. ti. Ang.

In hoc interdicto. In hoc interdicto cuz de intereſſe preſtatione queritur tanti habetur conſideratio quanti intereſt poſſorem retinere: proprietatis aũt extimatio non fit. h. d. ¶ In tex. ibi. Exiſtimantis. ⁊ male. ¶ In tex. ibi. Rei precium: aliud poſſeſſionis. glo. exponit duplr tene quã vis. Et iſte tex. allegat ad ſtatutum ꝑuſinum diſponens ꝙ petrus rem aliquam debeat ſoluere. iiij. pro libra extimationis rei: nam ſi petitur poſſeſſio per aliquod poſſeſſorium: ſola poſſeſſio extimanda eſt: ⁊ ita pluries practicaui: vt patet. ff. de interdic. l. ij. §. quedã. qualiter tũc fiat extimatio. Bar. querit ⁊ dixit cogita. Dic fieri extimationem plene proprietatis ex quo in hoc iudicio vtrũq; deducitur. ſ. petitorium ⁊ poſſeſſorium: nam ⁊ vbi agitur petitorio tñ: reſtitutio poſſeſſionis venit officio iudicis. vt. l. qui reſtituere. ff. de rei ven. ⁊ tamen fit extimatio plena: ſic dicam econuerſo vbi agitur poſſeſſio ex quo per illud deciditur proprietatis queſtio. ¶ In glo. i. in prin. dic ergo apparet in poſſeſſorio litem conteſtari: ꝓbatur Inſti. eo. §. hodie. lz quidam dicant contra ⁊ nõ bene. vt nõ. in. l. vnica. C. ſi de momen. poſ. ¶ In ea. ibi. Ex fide facta iudici. ſ. ſolẽniter ⁊ eſt vtile ad ſtatuta ⁊ reſcripta diſponentia ꝙ fide facta iudici: ſic debeat fieri ⁊ in reſcripto obtinui hoc padue: ⁊ in ſnia arbitrorum obtinui ħ florentie: nam condemnauit arbiter vnum ex litigatorib⁹ in certa quantitate pecunie ſi infra certum terminum fidem faceret per publicum inſtrumentum tali iudici de tali negocio. Dixi enim ⁊ ideo fidem faciendam iudici legitime ⁊ ſolẽniter per conſequens parte citata: ⁊ aliter non dicitur facta fides: ſcripture enim parte citata producende ſunt. l. properandum. §. ſinautẽ in medio. C. de iudi. ¶ In ea. ibi. Ut illam naturalem dimittat: licet ergo interdictum tueatur ſolum poſſeſſorem: tamen conſequentiam ex vi attractiua reſtituitur poſſeſſio iam ablata agenti hoc interdicto: nam ſi habens ciuilem turbatur in ea ꝑ naturaliter poſſidentem: condemnabitur naturaliter poſſidens ad relaxationem eius: vt hic ⁊. l. clam. §. fi. ff. de acqui. poſ. Condemnatur ẽt ad intereſſe turbationis ab anno vtili retro a lit. conteſta. tp̃s computando: alioꝝ autem precedentium annorum non: qm̃ impetrauit ibi agẽs cur tñ ad agendum tardauit. vt. l. i. in prin. ff. eo. ⁊ ibi dixi. Condemnatur ẽt reus vt a turbatione deſiſtat in poſterum ei ſilentium imponendo. vt in. c. licet cãm. extra. de proba. Poterit ẽt condemnari ad ſatiſdandum de nõ moleſtando: ⁊ iſta ſatiſdatio dicitur eſſe perpetua vl temporalis: ſm ꝙ ius agentis eſt temporale vel perpetuum: vt Bar. dixit plene hac eadẽ. in prin. ¶ In ea. ibi. Uel dic ꝙ iudex. prima ergo poſitio caſus reſpicit executionẽ: hec ſcd̃a reſpicit condemnationem: ⁊ tradit eius formaz. ¶ In glo. fi. in fi. ⁊ ſic venit in hoc iudicio ẽt intereſſe extra rem qꝛ agitur ex adiecto: ſic. ff. ti. i. l. i. §. qui aũt. ⁊. §. nõ ſolum: ⁊. l. in interdicto. alr̃s interreſſe extra rem non habetur conſideratio. l. ſi ſterilis. §. cum per venditorem. ff. de ac. emp. cum limitatione tamẽ quã ponit Cy. in. l. vnica. in. q. C. de ſen. que pro eo quod intereſt profe.

i **In ſumma.** Poſſidenti naturaliter tñ aut ciuiliter tñ aut vtroq; tunc competit hoc interdictum: ⁊ ideo competit inter fructuarios inter ſe vel inter alios contendentes ⁊ inter vſuarios: ⁊ competit vſuario contra tertium. h. d. tota. l. ¶ In tex. ibi. Fructuarios. inter ſe ꝯtendentes. ¶ In tex. ibi. Et alter vſũfructum. ⁊ ſic poſſeſſionem naturalem: nam fructuarius habet naturalem fundi in quo vſumfructum habet: ⁊ illã habet vere: ⁊ retinet illam animo ſolo ẽt ſi exierit funduz ⁊ conſpectum eius. Et idem in vſuario dicas. vt. l. iij. §. vnde vi. ⁊. §. Item ſi non vſufr. cum ſeq. ff. ti. i. ipſius aũt iuris vſuſfructus: prout ſeruitus eſt: habet quaſi poſſeſſionem non ſolum naturalem imo ẽt ciuilem: quinimo ⁊ dominium ipſius iuris. vt. l. qui vſumfructum. ff. ſi vſuſfru. pe. dixit plene in. l. ſi plures. §. deiectum. ff. ti. i. vbi allegaui omnes concor. ¶ In tex. ibi. Poſſeſſionem. ſ. ciuilem apud dñm conſtitutum. ¶ In tex. ibi. Defendat ſibi. cõtra extraneum. vt differat a ꝑcedenti. ¶ In tex. ibi. Tueatur. alr̃s ẽt cõtra extraneos. ¶ In glo. fi. ibi. Uel dic poſſeſſionem rei. ⁊ bene ⁊ pro hac poſſeſſione turbata competit directum interdictum: ſed pro turbata quaſi poſſeſſiõe ipſius iuris vſuſfructus competit vtile. vt nõ. glo. i. in. l. i. in prin. ff. eo. ⁊ in. §. hoc interdictuz de ſoli poſſeſſore ⁊. ff. eo. l. ſi duo. in medio glo. magne. ¶ In ea. glo. ibi. Sed pro parte indiuiſa. hoc eſt falſum: qꝛ portio pertinẽs ad vſuarium eſſet incerta ratione loci ⁊ quote: ergo ⁊ c̃. vt ff. de acqui. poſ. l. locus. dic ergo ꝙ quilibet eorum poſſidet inſolidum naturaliter: ſed diuerſis reſpectibus ⁊ diuerſis iuribus: nam fructuarius poſſidet naturaliter ratione vſuſfructus: vſuarius rõne vſus. ¶ Nec ob. ꝙ duo non poſſunt inſolidum poſſidere: qꝛ intelligitur quando poſſeſſio eſt ſolida omni reſpectu: ſecus ſi nõ omni reſpectu. vt patet in vſuario: fructuario: ⁊ ſimilibus. Et an plures poſſint iura incorporalia quaſi poſſidere inſolidum:

vt iura iuriſditionalia: iura ductus aque: ⁊ ceterarum ſer uitutum. Jura colligendi pedagia. dic vt hic per Bar.

℃ De ſuperficiebus. Rubrica.
Practicam huius ti. vide in Spec. de cau. poſ. ⁊ proprie. i §. priuata aũt. in ṽſi. eſt ⁊ interdictũ. xij. in. ij. colũ. in. iiij. pte.

Jt pretor. Non ſummaꝫ. ℃ Jn glo. ibi. a Quomodo poſſunt frui inſolidum. ꝭ. l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculuꝫ. ꝭ. cõmo. ℃ Jn ea. ibi. Et. ꝭ. ti. i. l. i. §. fi. vbi glo. dicit ꝙ vnuſquiſq; poſſidet pro parte indiuiſa. ſ. fructuarius ⁊ vſuarius eiuſdem rei. Sed illam reprobaui ⁊ tenui quod hic glo. dicit: q2 imo vnum ⁊ idem corpus poſſunt plures inſolidum poſſidere diuerſis reſpectibus. Et leges dicentes plures non poſſe inſolidũ poſſidere: intelliguntur quando poſſio omni reſpectu eſſet apud omnes inſolidum. ℃ Jn ea. glo. in fi. ibi. Uel dic gratia honoris. Certe pretores non adhibebant iſti honorem litigantibus: ⁊ huius norme loquendi in plurali honoris gratia ſolus Julius Ceſar fuit inuentor: reliqui aũt imperatores anteceſſores eius nunq̄ talem honorem alicui adhibebant. l. vt reſponſum. C. de tranſac. cum ſiſibus. de quo per Cy. in. l. vna. C. vti poſ. circa pn. Uel dic ꝙ conductores plẽs ad fruendũ conduxerant: ⁊ vnus ab altero impeditur: ſicut cum duo cõmuniter poſſident: ⁊ ita ſinguli pro parte indiuiſa habent viciſſim interdictum: ſicut ⁊ interdictum vti poſſidetis. Ang.

Si qua. Superficiarius intentat cauſa cognita petitorium. h. d. Uerſatur autẽ in cauſe cognitione ſi ſoluatur vectigal: ⁊ ꝙ ad non modicum tempus ſit facta conductio: vnde tali conductori ſoluenti ad non modicum tempus competit petitoriũ. i. vtilis in rem actio: vt. j. ea. l. §. ꝙ aũt ait pretor. Competit ẽt hoc conducenti ad modicũ tempus a municipio vel a fiſco. vt. l. i. in fi. ꝭ. de lo. pu. fruen. Competit etiã hoc caſu eodem modo ⁊ ſi ad modicum tempus conduxerit a priuato: tñ talis conductor ius acquiſiuit in re: vt. d. §. ꝙ aũt. coniuncta fi. glo. ſuper verbo in rem actio. ⁊ ibi dicã. ℃ Jn tex. ibi. Judicium dabo. ſ. petitorium: ⁊ ſic actionẽ vtilem in rẽ: ⁊ propterea tex. j. in ṽſi. ſed longe. dixit ⁊ q̄ſi in rem actione: nam vera in rem actio non eſt directa: ⁊ illum ṽſi. iunge poſt iſtum: ṽſic non videatur pretor ſupfiue poſuiſſe hoc interdictuꝫ ex quo poteſt agi iudicio petitorio: nam longe melius eſt ſe tueri per hoc interdictuꝫ in poſſeſſione: q̄ recurrere ad iudicium petitorium: ⁊ hoc voluit ille ṽſi. Ang.

Qui ſuperficiem. Ante hoc interdictum propoſitum ſuperficiarius non poſſidens erat ciuili munit⁹ ſubſidio: q2 ſi conduxerat ſuperficiẽ: agere poterat ex conducto: ſi emerat ex empto: ⁊ ſi prohibeatur conſequi poterat intereſſe ſi fiebat prohibitio per dñm: ſi aũt per extraneum: dñs eidem ſuperficiario actiones ſuas preſtare tenebatur. h. d. in terminis ⁊ in ſumma. ℃ Jn tex. ibi. Cũ prohibeat. ſ. locator vel ẽt venditor non tradendo: vt dicit glo. ⁊ bene: nam ante traditionem factam ſuperficiario loquitur totus iſte. §. ℃ Jn tex. ibi. Ab alio prohibeatur. ſimiliter ante traditionem per dñm ſibi factam ⁊. ꝭ. ℃ Jn tex. ibi. Actiones ſuas. glo. exponit de actione in rem que nundum ſuperficiario competebat: eo ꝙ traditio nõ erat facta. Dicit etiã de actione legis aquilie. q2 ſuperficies p exterum damnificata erat: ceditur ergo ⁊ reiuendicatio: ⁊ actio legis aquilie. Potes etiã intelligere de interdicto vti poſſidetis: q2 dñs fuit turbatus: ⁊ per turbationeꝫ res deteriorata eſt: ⁊ ita intelligendum eſt hic: ꝙ cedi poteſt interdictuꝫ vti poſſidetis: de predictis duabus actionib⁹ pbatur in. l. quod ſepe. §. ſi res. ꝭ. de ꝯhen. emp. ℃ Jn gl. ſ. ſolum. ibi. Sed forte ⁊ tunc non haberet. hec vera ⁊ approbata per omnes: ꝙ conductor rei ad non modicum tempus. q2 acquirit ius in re: habet vtilem in rem: ſi autẽ ad modicum tempus conducit: ſuus eſt: niſi talis conductor acquiſierit ius in re: vt ſuperius dictum eſt. Et per hoc patet ratio. l. emptorem. C. loca. que dicit ꝙ emptor non tenetur ſtare colono. nam hoc eſt ideo q2 colon⁹ non habet ius in re: ſed tñmodo actionem perſonalem cõtra locanteꝫ: vbi aũt haberet ius in re. puta q2 ad magnũ tempus conduxiſſet: vl q2 conduxerat vſumfructum a dño ⁊ ſic fructuarius factus eſſet: vel ẽt q2 locator pro obſeruatione locationis obligauit omnia bona ſua: ⁊ ſic acquiſiuit ius hypothece: non poſſet expelli per emptoreꝫ: quod tene menti. ℃ Jn glo. i. ſuperficiem. ibi. Uel dic ſecundo. hec vera: intelligitur aũt quis emere ſolum vt ſuperficies ſua non ſit ſemper cum certum canonem ſiue vectigal annuum ſoluere tenetur venditori: ⁊ ideo ẽt lꝫ vendat ſolum vbi eſt ſuperficies: vel vt ibi ſuperficies imponatꝛ: vel cum caſtrum ibi conſtruatur: vel locus fiat aut vites ẽt propagantur: non intelligitur transferre dominium directum ipſius ſoli: conſiderato ꝙ emptor ſingulis annis certum canonem ſoluere tenetur in recognitione directi dominij. Et idem dicas ſi eccleſia vendidit ſuperficiẽ iure proprio: ⁊ ſolum iure libelli: ſub certo canone perſoluendo: nam totam rem videtur vendere iure emphyteoſis: ⁊ illa verba iure proprio adiecta in ſuperficie: ſunt ſignificantia huiuſmodi tñ: vꝫ ꝙ dicta ſuperficies fuit cõſtructa de pecunia alterius q̄ eccleſie: ex eo forſitan q2 ſolum fuit alteri iam conceſſum vt ibi ſuperficies imponatꝛ: quod tenet Bar. ⁊ bene. ℃ Jn glo. in verbo. Agendo. i fi. Jſta glo. eſt multum ſingularis: pro qua facit. ꝭ. loca. l. ij. in prin. ⁊. C. de predi. decur. l. fi. li. x. Sed dicas primo attendi verba. ſcd̃o attendi precij ſeu mercedis quantitatem. vt hic glo. dicit. argumentũ. j. de reg. iur. l. contract⁹. Jn dubio enim non eſt recedendum a verbis: nam ſi appoſitum eſt verbum vendidit: erit venditio. Si verbuꝫ locauit: erit locatio. Quid aũt ſit vbi eſt appoſitum vtrunq; verbum: ſicut fit hodie cuꝫ venduntur redditus ⁊ prouentus: communanciarum ⁊ gabellarum. nam in omnibus inſtrumẽtis inuenies hec verba dedit vendidit ⁊ locauit: dic vt nõ. Bar. in. l. cotẽ ferro. §. fi. ꝭ. de publi. ⁊ in q̄õne quã diſputauit que incipit publicanus. Ang.

Proponitur. Omnia que in interdicto vti poſſidetis ſeruantur: ⁊ in hoc ſeruanda ſunt: h. d. ℃ Jn tex. ibi. Quã cãꝫ iuſtam vel iniuſtam quo ad extraneos: ſed quo ad aduerſarium hoc bene conſideratur: ⁊ hoc dicit tex. j. ibi. Unũ tñ ⁊ c̃. ⁊ iſte eſt verus intellectus littere: ſup quo glo. variauit. ℃ Jn tex. ibi. Ab aduerſario poſſidet: nam ſuccũbit in hoc interdicto ſicut in interdicto vti poſſidetis.

Quod autem. Jureconſultus hic exponit illa verba ſi alia actio de ſuperficie poſtulabitur: ⁊ hoc ſit pro ſummario. ℃ Jn glo. ſ. vtilis vt hic. ibi. Alij. x. annnoruꝫ. hec approbatur ⁊ eſt vera. vt nõ. in. l. fi. ꝭ. ſi ager vecti. vel emphi. peta. Et ideo Rectores eccleſiarum quibus eſt alienatio interdicta: nunq̄ locant niſi per. ix. annos: q2 ſi locarent per. x. ſpẽs alienationis eſſet: de quo in cle. i. de rebus eccle. non alienã. glo. tamen que nõ eſt alibi: dicit ꝙ ẽt ſi fieret pro centum annis: ꝙ non dꝛ res alienari in. l. codicillis. §. inſtituto. in glo. fi. Sed illa glo. eſt falſa ſm Dy niſi ſuſtineas eam: quod nõ intelligitur res alienari quo ad directum dominium. ℃ Jn ea. glo. in fi. ibi. C. de vſufr. l. ſi domina: ⁊ ibi per Cy. Caueant igitur Rectores eccleſiarum ꝙ nec ẽt in locationis forma concedant alicui vſumfruc. ẽt ad modicum tempus: quia tali conductori acquiretur ius in re: ⁊ competeret ei vtilis in rem actio: ergo eẽt hec alienationis ſpecies. Ang.

Si autem. Dominus ſoli pro ſuperficie nedum pro ſolo intentat directam realem ꝯ extraneũ poſſeſſorem non ꝯ ſuperficiarium qui ſe poteſt exceptione tueri: ⁊ cui datur actio: multo fortius datur exceptio. h. d. ℃ Nec ob. huic vltimo dicto. ꝭ. de acqui. re. domi. l. qua rõne. §. ſed non vt littere dic vt ibi. ℃ Jn tex. ibi. Non indiget vtili actione. Rõ huius ẽ q2 vtilis ⁊ directa non concurrunt pro eodẽ in eadẽ perſona: ſed ſemper debet intẽtari directa vbi competit: ⁊ vbi deficit: recurritur ad vtilem: tex. ſingularis eſt in. l. ſi heres inſtitutus. ꝭ. ad trebel. ℃ Jn tex. ibi. Sed habet in rẽ

pro ipſa

pro ipſa ſuperficie: ⁊ directam habet pro ſolo. Et hinc ſũpſit glo. argumentum ꝙ poſſum vendicare a te domuꝫ al' ſolum non obſtante ꝙ alius habeat a me ipſam in emphyteoſim. Et dicit verum qꝛ nihilominus ⁊ in ipſo fundo: ⁊ in ipſa ſuperficie habeo directum dominium. Sed huic deciſioni gl. opponit de. l. ide. in fi. ṡ. de ꝯdi. inde. ⁊ de. l. fructus. ṡ. de rei vendi. ⁊ nõ ſoluit: ⁊ propterea glo. nõ fuit auſa determinare: ſed dixit ꝙ hic eſt argumentum dicam tibi ſuper glo. ¶ In tex. ibi. In factum data. Nec ob. ṡ. de leg. i. l. ſi tibi homo. §. fi. vt ibi. nõ. in glo. nam ibi extinctum erat ius ſuperficiei per legatuꝫ a ſuperficiario factum dño. ¶ In glo. ſ. directam. ibi. Et nõ. hic argumentum. imo hic caſus expreſſius ꝙ vendico domuꝫ: fundum: ab extraneo: lꝫ non ab emphyteota. Et rõ huius eſt: qꝛ lꝫ conceſſerim domum vel fundum in emphiteoſiꝫ: aut ẽt res ſit ſuperficiaria: tamen ipſius ſuperficiei ⁊ domus totius habeo directum dominium. vnde exceptio de iure tertij nõ eſt excluſiua iuris mei nec actionis: ſed vbi allegatio iuris tertij eſt excluſiua iuris ⁊ actionis agentis: tũc indiſtincte excipitur de iure tertij: ſic itelligitur quod nõ. in. l. cum ſeruum quiſpiam. C. de ſerui. fugi. Ratio eſt in promptu qꝛ ſine actione nemo experitur. l. ſi pupilli. §. videamus. ṡ. de neg. ge. ⁊. l. ſi quod poſſeſſor. in fi. ṡ. de peti. he. cũ ſi[milibus]. ¶ In ea. gl. ibi. l. indebiti. in fi. vbi tradẽs fundum indebite cuius vſuſfructus pertinet ad tertium: vſufructu deducto: fundum condicit: ⁊ ſic directe videtur contradicere huic deciſioni. Sed non ob. qꝛ ibi loquit̃ in condictione indebiti que datur ſolum ad id quod ẽ ſolutum: cum rõne ſolutionis detur ex quaſi contractu: ſed vſuſfructus non fuit traditus nec tradi potuit per ſoluentem cum ad alium pertinet: ſic ⁊ qui tradit fundum alienũ non condicit proprietatem ſed poſſeſſionem ſolum: qꝛ illaꝫ ſolam tranſtulit. ¶ In ea. glo. ibi. De rei ven. l. fructus in fi. illa concordat cum glo. ⁊ tene eam menti perpetuo ſ. ꝙ agens rei vendi. ad fundum cuius vſuſfructus pertinet ad alterum: ſi vincit: debet victus condemnari ad reſtitutionem rei ⁊ fructuum: nam fructus veniunt acceſſorie. ⁊ ideo non poteſt excipi de iure tertij. l. loci corpus. §. competit. ṡ. de ſerui. ven. ⁊ pro nõbili huius gl. vide otio glo. in dicta. l. indebiti. §. fi. in fi. vltime glo. grandis: que querit an tradens fundum emphyteoticum recuperet ꝑ condictionem indebiti ſolum tm̃modo: an ſolum ⁊ ſuperficieꝫ: ⁊ dixit Jo. ꝙ recuperat vtrũqꝫ: qꝛ emphiteoſis ſeu ſuperficies nõ ſeparatur a ſolo: ⁊ dicit verum: lꝫ non per bonam rõnem. Sed rõ eſt qꝛ ita tradidit ſuperficiem ſicut ſolum. ¶ In glo. Hoc fallit. imo nõ fallit qꝛ illud interdictum vendicat ſibi locum vbi iminet lex falcidia: quo caſu ſicut nõ poſſet peti totum legatum: ita nec experiri põt pro ipſo toto: ita ꝙ ibi poteſt ſummi argumentũ hoc modo: ꝙ cui denegatur actio: denegatur ei exceptio: non autem ſummas hoc modo ꝙ cui denegatur actio: ei denegatur exceptio: ⁊ de hoc plene in. l. inuitus. §. cui damus. j. ð reg. iur. ⁊ plene per Dy. in. c. qui ad agendum. de regu. iur. in. vi.

Si ſoli. Si emptori domus ſuperficies euincitur. ſubuenitur ei per actionem ex ſtipulatu vl' ex empto. h. d. Et ſi conduxit ſubuenitur ei per actionem ex conducto. vel ex ſtipulatu ſi ſtipulatio interceſſit. vt. ṡ. loca. l. ſi fundus. ¶ In gl. Qui emit. ibi. Mõ nõ placet. ſ. ꝙ hic ponatur iſte caſus: tam eñ caſus poſitio eſt in ſe vera. Et ex ea habes formam practicandi quando fundus venditus: per multas manus diſcurrit: ⁊ emptor vltimus inquietatur: nam debet denunciare ſuo proximo venditori vt liti aſſiſtat: ⁊ auctor ſuo proximo auctori: ⁊ ſic de auctore in auctorem. Poteſt ẽt vltimus ſucceſſor inquietans auctori auctoris ſui denunciare ⁊ euitetur omnis circuitus ⁊ de euictione agere contra euꝫ ſi auctor imediatus poſſeſſoris inquietati ceſſit ſibi iura que habet ꝓ fundo ⁊ eius occaſione ſm̃ quod videmus cedi ⁊ ceſſiõis verba apponi in quolibet ꝯtu vẽditiõis: facit. ṡ. de euic. l. ſi pro re. §. i. ⁊ eo. ti. l. ſi ſeruum emero.

Quod autem. Iſte. §. qui eſt intricatus legitur in glo. tribus modis ⁊ quelibet poſitio eſt bona: lꝫ gl. approbet ꝑmam. Et breuiter. h. d. ſm̃ cõmunem lectu. Superficiario actio datur in rem: ⁊ poteſt ſuperficiarius ſuperficiarium facere donando vel legando vel aliter ius ſuperficiarium cedendo: ⁊ ſi ſuperficiarij ſunt plures pro indiuiſo ſuperficiem poſſidentes competit inter eos vtiliter iudicium diuiſorium: conſtituit ẽt vſumfructum ⁊ vſum ⁊ ſeruitutem in ſuperficie: ⁊ hic ẽt voluit hec littera cum ſeq. §. ¶ In tex. ibi. Quaſi vſumfructum ſiue vſum ineſſe. non prout vſuſfructus ⁊ vſus eſt ſeruitus: ſed prout in eis ieſt cõmoditas. habet enim ſuperficiarius cõmoditatem vſuſfructus ⁊ vſus: ipſa aũt ſuperficies non eſt ſeruitus vſuſfructus neqꝫ vſus ſed quaſi ſeruitus appellatur ob hoc ſolum qꝛ predium non eſt liberum. vt. l. ſi tibi homo. §. fi. ṡ. de leg. i. ⁊. l. iij. ṡ. de ſeruit. ¶ In tex. ibi. Conſtitui poſſe a ſuperficiario ⁊ ceſſionario: ⁊ dabitur vtilis actio ex in re ceſſo: vt ſtatim ſequitur. ¶ In tex. ibi. Vt ⁊ legari ⁊ donari poſſit. concor. ṡ. de leg. i. l. ſi domus. ⁊. l. ſi tibi homo. §. fi. eo. ti. Sed ob. de iure emphy. l. ij. vbi non alienatur res emphyteotica irrequiſito dño. ¶ Glo. ibi dicit ꝙ non venditur: ſed bene donatur ⁊ ẽt legatur. Doc. vbi tenent ꝙ nec ẽt donari poteſt. Potes reſpondere ꝙ ibi loquitur in re emphyteotica. hic aũt in ſuꝑficiaria: in qua non reperitur ſtatutum ꝙ ſit neceſſaria requiſitio domini ⁊ aliud eſt rem eſſe emphyteoticam: ⁊ aliud ſuperficiariã quod apparet: qꝛ ſuperficies conſtituitur per conductiõeꝫ vel emptionem. Sed contractus emphyteoticus diſtat a quolibet predictorum: vt in. l. contraria. vnde ſtatutuꝫ in eo: non extendam ad rem ſuperficiariam venditam vl' locatam. Bar. dicit idem in ſuperficie quod in emphyteoſi vt ſit neceſſaria requiſitio quando pro ipſa ſuperficie ſoluitur aliquod annuum: ſicut ſoluitur canon anniuerſari⁹ pro re emphyteotica alias ſi nihil ſoluitur: poteſt ſuperficiarius vendere ⁊ donare ad libitum voluntatis. Et maxime habent locum predicta in re eccleſie que in nullo titulo in alium poteſt transferri: per tex. ſingularem. C. ne rei domi. vel templo. l. ij. Sed lꝫ iſtud dictum ſit valde equuꝫ: tamen in ſuperficie non inuenio lege cautum. ¶ In glo. magna. ibi. Alij ſic. iſta lec. eſt optima: ⁊ declarat tibi ꝙ ſuperficiarius in ſuperficie poteſt conſtituere vſumfructum ⁊ vſum ⁊ omnem aliam ſeruitutem: ⁊ pro illa ſeruitute competit vtilis confeſſoria: de quo. j. §. proxi. non tamen durabit dicta ſeruitus: niſi quatenus durat ius ſuperficiarij: vt. ṡ. de pigno. l. lex vectigali. ¶ In ea. gl. in fi. hec rõ non eſt bona: qꝛ nec duo ſuperficiarij inſolidũ eſſe poſſunt. vt. ṡ. eo. in prin. l. in glo. Quare dic ꝙ ratio eſt: quia ſuperficiarius habet dominium vtile ipſius ſuperficiei. vt ṡ. eo. §. ꝙ ait. ⁊ ſic habet ius in re quod trãſferri poteſt de perſona in perſonam. Sed vſuſfructus eſt ſeruitus mere perſonalis ⁊ eſt ius perſone coherens ⁊ cum perſona finitur: ⁊ ideo in aliud non transfertur. vt Inſti. de vſufru. §. finitur. ⁊. j. de noua. l. ſi vſuſfructus ⁊ adde ad predicta qđ nõ. Spe. in ti. de loca. §. nũc aliqua. vẽſi. cxxv. Ang.

Seruitutes. Superficiarius in ſuperficie iure pretorio ſeruitutẽ conſtituit. ⁊ ſicut ſeruitus conſtituta iure ciuili vendicatur ſic ⁊ conſtituta iure pretorio vtili actione petitur: ⁊ turbato in talibus ſeruitutibus ſiľr competit vtile interdictuꝫ. h. d. ⁊ ſic male dixit Aldericus ꝓ incorporalibus non competere interdictum retinende: in. l. i. §. hoc interdictum. el. i. ṡ. ti. i. ⁊ eo. ti. l. ſi duo. in gl. magna. ⁊ vbiqꝫ dixi. ¶ In tex. ibi. Petentur. vide quod nõ. per gl. ⁊ Guil. C. de ſerui. l. ⁊ in prouinciali. Ang.

Superficiarias. Superficiaria domus eſt que in ſolo conducto vel empto vt tñ dominium emptionis non ſit: poſita eſt: ⁊ directa proprietas tam iure naturali ꝙ iure ciuili eius eſt cuius eſt ſolum: vtilis autem eſt ſuperficiarij. h. d. tex. cuꝫ glo. Ang.

¶ De itinere actuqꝫ priuato. Rubrica.

Practicam huius ti. vide in Spe. in ti. de cau. poſ. ⁊ proprieta. in. §. priuata aũt. in vẽſi. eſt ⁊ aliud. xiij. in. ij. colum. ⁊ in vẽſi. porro habenti ius. in. iij. colum. in. iiij. parte.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

℃ Jn glo. Rubrice hic titulus principaliter diuiditur in duas partes. Jn prima tractat de conſeruando itinere: via ⁊ actu ⁊ prohibetur turbatio: ⁊ durat hec pars vſqȝ ad.l.iij.§.ait pretor. Jn ſecunda tractat de itinere ⁊ actu reficiendo ⁊ prohibet refectionem ſi ꝓbatur viam: actum vel iter deberi: vt habes in.l.iij.§.vtilitas. ⁊.§.hoc aūt: ⁊ durat vſqȝ ad.l.apparet.j.eo.

Ait pretor.

a Non ſummaſ. ℃ Jn tex. ibi. Uſus es.ſ.iure ſeruitutis quam putabā tibi deberi iuſta rōne motus. vt dicam.j.eo.§.hoc interdicto.in glo.ij. Et qualiter fiat miſſio in hoc interdicto contra cōtumacem: dic vt nō.Spe.in ti.de primo ⁊ ſcōo decre.§.reſtat.vſi.quid ſi igitur interdicto. ⁊ vſi.ſeq.

Hoc interdictum.

Nō ſummaſ. ℃ Jn gl. Seruitutes.ibi. Reſpondeo forte vtile eſt.ſ.interdictū vti poſſidetis: vt.ſ̄. ſi ſerui.ven.l.ſicuti.§.ariſto.nō aūt iſtō directū vel vtile. ℃ Jn ea.glo.in fi.ibi.xxx.dierum. Que aūt ſit rō differentie ꝙ ſufficit vna die vel vna nocte aquā duxiſſe vt competat iſtud interdictum: ⁊ vt competat illud ē neceſſe quē fuiſſe vſū ſuitute iuris.xxx.diebus: dic vt nō. in.l.ſi prius.ſ̄.de ope.no.nun. Uel dic clarius qꝛ quem vti via itinere ⁊ actu contingere poteſt quandoqȝ ratione amicitie: ⁊ ideo cōmuniter contingit quin per talem itionem dn̄o fundi nullum aut quaſi nullum preiudicium ſolet afferri: ſed ducere aquam per fundum alienum parat ⁊ parare ſolet magnum damnum: ⁊ cōmuniter contingit neminē ducere niſi ſuitutꝭ iure ducat: ⁊ icirco ſufficit vna die vel vna nocte aquā duxiſſe hoc anno. Ang.

Hoc interdicto.

Hoc interdictum propoſitum ad tuēdum viam iter ⁊ actum tuetur poſſeſſorem lȝ reuera ſeruitꝰ non fuerit impoſita: dūmodo poſſeſſor vſus fuerit nō vi nō clam non precario: ⁊ non minus ꝙ̄.xxx.diebus.nec ad p̄ſens tempus eſt coarctanda poſſeſſio.b.d.in terminis ⁊ i ſumma. ℃ Jn glo.i.ibi. Rñ: quidam.vt pla.cuius opi.tā ꝙ̄ falſa reprobatur in.l.cum res.C.de proba.ſ.ꝙ nō preſumitur dn̄s rei corporee lȝ poſſideat ⁊ non p̄ſumit ſuitꝰ conſtituta: lȝ alius ſit in quaſi poſſeſſione ſeruitutis. ℃ Jn ea.glo.ibi. Alij dicunt.iſta opi.eſt vera in ea parte dum dicit ꝙ poſſeſſori vie itineris aut actus vel alterius ſeruitutis licitum eſt reſiſtere ēt de facto: ⁊ ſic pro defenſione iuriū incorporalium licitum eſt vim vi repellere: ſicut pro defēſione rei corporee. Sed inquantum dicit poſſeſſori nō competere interdictum in iudicio: male dicit: nam ⁊ poſſidens ⁊ non poſſidēs agere poteſt: ⁊ ſi agit: dȝ de iure ſuo docere. Et idem ſi agat petitorio puta proponendo confeſſoriam. ℃ Jn ea.glo.ibi. Nec ipſe poterit reſiſtere. hoc eſt verum: ⁊ rō differentie probatur ibi: qꝛ volens reficere viam vel aliquid noui facit in fundo: merito poteſt ſibi reſiſti: niſi probet ſeruitutē ſibi deberi: ante quā probationem talis refectio non permittitur. Sed qui vult ire ⁊ agere ſolum: ⁊ nihil nouum facit ſed factum hoc.anno.xxx. diebus continuat: ⁊ ideo licite poteſt reſiſtere ſibi volenti eum turbare in itinere via aut actu. ℃ Jn ea.glo.ibi. Tu dic.hec vera. Cōmoditas ergo poſſeſſionis ſeruitutis ē duplex: vna qꝛ permittitur poſſeſſori reſiſtendi potentia: ex quo nihil innouat. Scd̄a qꝛ ex quo poſſidet: ſiue agat confeſſoria pro ſeruitute: ſiue conueniatur negatoria: debet ſibi p̄ſtari cautio ꝙ non ipedieſ eius vſus vſqȝ ad terminatum iudicium pro aduerſario: vbi aūt non poſſidet: non permittitur potentia reſiſtendi. Jtem ſiue agat ſiue conueniatur: debet cauere aduerſario de non vtendo niſi lata ſnīa pro ſe: ⁊ iſte eſt verus intellectus.l.pe.j.ti.i.q̄ difficilis eſt: ⁊ eius intellectus multipľr variatur. Ex predictis habes ſm Bar.ꝙ ſi capľm turbatur in iure eligendi puta qꝛ vnus vult intereſſe in capľo qui non habet ius tēpore electionis: de facto poteſt expelli per capľm: ⁊ ita obſeruatur cōmuniter. Si aūt creditor turbaretur in iure pcipiendi a debitore: ſolutionem denegante: non eſt licita talis reſiſtentia. vt.l.extat.ſ̄.ꝙ me.cau. ℃ Jn ea.glo.ibi. Niſi probȝ non competere ſeruitutē.i.non eſſe in poſſeſſione ſeruitutis: ne contradicat principium glo.que firmat ꝙ lȝ quis poſſideat: nō propterea preſumitur habere ſeruitutem: lȝ pla.fuerit in opi.contraria: ⁊ male de quo i.l.circa.ſ̄.de proba.plene in.l.cum res.C.de proba. ℃ Jn ea.glo.ibi. Quod probabitur hoc modo.hoc eſt falſuȝ ſȝ Ja.de are. ⁊ Dy.nam ille potuiſſet ire in quadam carracta coopertus: ⁊ non potuiſſet videri. Jtem impoſſibile ē probare directo quem non iuiſſe.xxx.diebus: cum aliquibus temporibus ⁊ momētis neceſſario teſtes dormierunt: comederunt ⁊ alio acceſſerunt. Tamen iſta glo. ſingularis eſt que docet formam probandi negatiuaȝ ꝙ quiſ non fuerit in loco: vel non fecit tale quid.ſ.vt fiat probatio per teſtes dicentes illum non feciſſe vel iuiſſe: nec potuiſſe feciſſe vľ iuiſſe quin ipſi teſtes vidiſſēt: ⁊ hac forma articulandi ⁊ probandi vtuntur aduocati: ⁊ eſt forma optima quando negatiua eſt probabilis per naturam: vt tituȝ non fuiſſe in loco tali die: ⁊ tali hora: in corpore de teſti.§.ſi vero abſunt.in gl. ⁊.C.de erro.aduo.l.i.ſeu.ij. in gl. facit quod nō.C.de ſicca.l.i. Sȝ vbi natura repugnat: tūc non eſt probabilis.C.de proba.l.actor. ⁊ ideo tunc teſtiſ aſſerens dictā negatiuaȝ eo ip̄o dicit falſum ſm Jnno. de cau.poſ.c.cum eccleſia ſutrina. Niſi dicas eam probari ꝑ explorationem: vt cum dico titium in italiam non veniſſe talem ſine filijs deceſſiſſe: pecuniam numeratā nunꝙ̄ fuiſſe.vt.j.de verbo.ob.l.hoc iure.que nōbilis ē ad hoc. vbi aūt probabilis eſt: ſi teſtis non interrogatus de cā ſcientie dicit vera eſſe: optime eſt probata negatiua: qꝛ non debuit vlterius dicere ex quo interrogatus non fuit.l.ſolaȝ.C.de teſti. ⁊ hoc tenet Jnno.expreſſe in.c.querelam.extra.de elec. ℃ Jn ea.gl.ibi. Uel qꝛ dicit ſe iuiſſe.iſta eſt forma ꝓbandi.l.optimā.hic allegata. ℃ Jn glo. Uſus ſit. ibi.l.pro legato.vbi putans rem ſibi legatam: lȝ legata nō ſit: vſucapit longo tempore: ⁊ vſucapit tunc titulo vniuerſali pro ſuo: ⁊ hoc modo probat rei dominium. Sic igitur ⁊ eodem modo vſucapit ſeruitutem habentem cauſaȝ cōtinuam vel quaſi longo tempore dicatur vſus ſeruitutis iure ſi putabat iure ſeruitutem conſtitutam. Tu dicere potes clarius. Primo ꝙ in vſucapienda tali ſeruitute nō requiritur titulus: ⁊ eſt verum. vt.l.ſeruitutes.la.iij.ſ̄.de ſerui.ti.generali. Secundo ꝙ omnis ille qui iuſta ratione motus credebat ſibi ſeruitutem conſtitutam. puta qꝛ procurator vel caſtaldus ſuus hoc aſſeruit: vel ēt pr̄ eius: vľ qꝛ ſuper hoc laborabat fama vicinie: intelligitur vſus ſeruitutis iure. ⁊ idem ſi laborant alie coniecture propter q̄s ē hoc ver ſimile: puta qꝛ ſuccidit arbuſta cum tranſibat per fundum: ad hoc vt melius ⁊ leuius ire poſſit: que ſucciſio non ſolet fieri ex cauſa amicitie: vt dixi ſupra: in aqueductu: ⁊ huic opinioni ēt Bar.applaudet. ℃ Jn ea.glo. ibi. Sed potes dicere contra: ⁊ bene: qꝛ vbicunqȝ plura copulatiue requiruntur ad fundandam intentionem alicuius pro victoria reportanda: omnia ſiue ſint affirmatiua: ſiue negatiua: ex quo ſunt fundamentum intentionis ſue: debent probari per allegantem.vt.j.eo.l.iij.§.hoc autem. ⁊ in.d.l.hoc iure. ⁊.ſ̄.qui ſatiſda.cogan.l.ſi vero.§.qui pro rei. Probo aūt me vſum non vi non clam eo ipſo ꝙ probo te vidente ⁊ patiente me vſum: ⁊ iſta patientia eſt articulanda ⁊ probanda. vt nō.plene C. de ſerui.l.ij. ⁊.l.ſi quis diuturno.ſ̄.ſi ſerui.ven. Dy.tamen dixit qꝛ vitium non preſumitur: neqȝ delictum: incumbere onus probandi aduerſario ꝙ vi aut claȝ iſte vſus eſt. Similiter non preſumitur precarium: qꝛ contractus facti ſunt: ⁊ facta nō preſumuntur niſi probentur.vt.l.in bello.§.facte.de capti.coniuncta.l.conſilio.in fi.ſ̄.de cur.furio. Sȝ qō dixi puto verum: ⁊ ſic inhereo ſnīe glo. Sed qualiter ꝓbabo ꝙ non precario: dic per confeſſionem partis. Jteȝ per allegationem ꝙ non precario: qꝛ lex hoc preſumit: vnde hoc probo eo ipſo ꝙ contrarium non probatur dūmodo allegem.vt.l.ſi adulterium cum inceſtu.§.ideȝ pollioni.j.de adul.coniuncta.l.ſuper ſeruis.C.qui mili.poſ.vel non.li.xij. ℃ Jn ea.glo.ibi. Et.xxx.diebus. hoc ē verum in iſto interdicto: ſed in poſſeſſione aliorum iuriū incorporaliuȝ probanda: non requiritur dictum tempus: imo ſufficit actus vnicus ſeu plures ſm ꝙ ſuadet rō ſubiecte materie

ete materie: vt patet in poſſeſſiõe iuris eligendi qđ Bar.
ẽt tenet hic: ⁊ bene. In hoc aũt interdicto ſi talis eſt loc⁹
ad quem non acceditur niſi ſemel vel forſitan bis in ãno:
duplicabuntur ⁊ replicabuntur anni: ⁊ ſufficeret ſi in tem
poribus duplicatis vel triplicatis: vſus quis fuerit ꝑ.xxx.
dies: ⁊ hoc dicit glo. hic in verbo concluſit. in fi. quam vi
de ⁊ nõ.

Annum. Annus de quo loquitur in terdictũ
ex die interdicti redditi retrorſuꝫ cõ
putatur. h.d. ⁊ ſic non inſpicimus quo tempore annus in
cepit ſed inſpicimus retrorſum. ccclxvi. dies. Et hoc alle
gat Bar. in. l. libellorum. ꝟ. de accu. pro eo qui accuſauit
titium ꝙ de anno ⁊ de preſenti menſe maleficium tale cõ
miſit: ⁊ annus non eſt preſens ſed ptũs: ſed bene eſt pre-
ſens computando retrorſum. ccclxvi. dies. ¶ In glo. in.
verbo. Ex die. ibi. Conteſtate litis. patet ꝙ in iſtis poſſeſ
ſorijs conteſtatur lis: lꝫ Guil. fuerit in opi. cõtraria: quod
Bar. examinat plane in. l. naturaliter. in. §. nihil cõmune.
ꝟ. de acqui. poſ. ⁊ eſt caſus in. §. ſed hodie. Inſti. de inter
dic. Ange. de peruſio.

Si quis hoc. Agens interdicto ſi pro
bat ſe vſum itinere vel
actu: vincit. h.d. ⁊ intellige ſi vſum. xxx. diebus: ⁊ non vi
vel clam vel precario: vt plene vidiſtis. ꝟ. eo. in. §. hoc iter
dicto. ⁊ ſi probat ſe vſum actu: vincit in actu: ſi itinere vin
cit in itinere. Sꝫ an probãs de vſu itineris vincat in actu
glo. hic dubitauit: dicam in ea. ¶ In fi. glo. ibi. l. ij. hoc ẽ
falſum cum ſint ſeruitutes diuerſe. Nec obſtat. l. allega-
ta. q2 ibi tractatur de retinendo: hic aũt de querendo ſm
Ia. de ra. Qui ergo probat ſe vſum aliqua ſpecie ſeruitu
tis: aut iuriſdictionis: illam ſpeciem ſolum acquiret ꝑ vſũ
ſolitus ergo exigere pedagiũ certe rei: non preſcribit ius
exigendi vniuerſaliter de qualibet re: ſi tñ conſtaret eũ ha
bere ius exigendi q2 priuilegium habet a ceſare: tunc per
vſum in vna ſpẽ: conſeruatur ius in totum: ſi ſciebat ius i
totum ſibi competere: ſecus ſi credebat in vna ſpẽ tñ: q2
per non vſum perdidit reliquas. vt. l. is qui vſumfructum
habet. ꝟ. qui. mo. vſufr. amit.

Iulianus. Uſus itinere aut actu vſqꝫ ad
certum ⁊ determinatum locum:
vſqꝫ ad illum habet interdictum: non vlterius. h.d. Qui
ergo vſus eſt iuriſdictione vſqꝫ ad certũ locũ: vſqꝫ ad illũ
tñ preſcribit ⁊ non vlterius. tene menti.

Iulianus recte. Uſus hoc anno in
xxx. diebus via itine
re aut actu per fundu m alterius propter neceſſitatem fa-
cti iminentem: non intelligitur vſus vt ſibi paretur inter-
dictum hoc. h.d. ⁊ concor. ꝟ. eo. §. ſi quis aũt. propter in-
undationem. ¶ In tex. ibi. Omnino vſum. q2 non iure
ſeruitutis: ſed propter facti impedimentuꝫ. ¶ In tex. ibi.
Multo enim minus. Nõ. ꝙ qui non vtitur via: q2 nõ po
teſt: vel non vtitur iuriſdictione q2 impeditur de facto: nõ
habetur propterea propter tale impedimentum pro vten
te. Et ideo perdet ſeruitutem ⁊ iuriſdictionem tanto tem
pore quanto perditur non vtendo: põt tamen in integruꝫ
reſtitui: vt. d. §. ſi quis aũt. ꝟ. eo. ⁊ hoc ẽt tenet gl. hic: ⁊ fu-
it opi. Azo. Ang.

Is cuius. H.d. breuiter: ꝙ aut alius iuit
nomine alieno: ⁊ ille cuius noĩe
itum eſt bene habet hoc interdictum. Aut alius iuit nomi
ne ſuo credens fundum ad ſe pertinere ⁊ ſic vtenti cõpe-
tit ⁊ non alij Dy. Uel ſic is cuius nomine per funduꝫ
vſus factus eſt intelligitur vſus: ſed vtens ad fundũ queꝫ
ſuum exiſtimabat per fundum vicini ⁊ ſeruitutis iure: ſibi
parat hoc interdictum: non aũt vero domino fundi. h.d.
¶ In tex. ibi. Iter ad fundum fecit. ẽt dño ignorante: ſi
tamen dñs ante inceperat vti: ſed ſi non ceperat: ſecus vi
detur: ⁊ hoc glo. tenet hic ſm quoſdam: ⁊ videtur proba
ri in. §. quotiens. ꝟ. proxi. coniungendo ibi tex. cum glo. q̃
ſignatur ſuper verbo via vtitur ⁊ hoc tenebat Dy. Ar
gumentum tñ eſt contra. q2 ſicut poſſio rei corporee per
procuratorem ⁊ amicum ẽt ignorante dño acquiritur. vt
l. i. C. de acqui. poſ. ita ẽt dño ignorante videt̃ acquiri q̃ſi
poſſeſſio in qua querenda requiritur inſtrumentum natu
rale hominis quod conſiſtit in vſu: ⁊ hoc forte tutius eſt
Bar. aũt non decidit quicq̃. ⁊ hoc. ꝟ. eo. l. iij. §. vti vide-
mur lꝫ ille. §. non videatur loqui niſi cũ tractamus de poſ
ſeſſione ſeruitutis retinenda. Ang.

Si quis autem. Iſte. §. ſummatus
eſt cum. §. Iulian⁹
recte ait. ꝟ. eo. vnum ſolum addit. ſ. ꝙ quando quis vti nõ
poteſt propter impedimentum facti competit ſibi in inte
grum reſtitutio ex clauſula illa: ſi qua mihi iuſta cauſa eẽ
videbit̃. Et per hunc tex. dicit Bar. ꝙ lꝫ preſcriptio. xxx
annorum currat ẽt ignoranti: tamen ſi propter impedimẽ
tum facti agere quis non potuit: competit ſibi in integruꝫ
reſtitutio: ⁊ ita limitat. C. de preſcrip. lon. temp. l. fi. ⁊ alia
iura idem dicentia: quod eſt nõ. dignum. ¶ In tex. ibi.
Cum ſuperiore vſus ſit. ſcilicet triginta diebus. ⁊ non
vi non clam non precario: ita ꝙ ſi non fuit poſtea hoc an
no vſus ⁊ perdidit actionem queſitam perfecte. i. hoc in-
terdictum: ſuccurretur ſibi per reſtitutionẽ in integruꝫ. Si
aũt non queſiſſet perfecte: non eſſet reſtituendus: q2 ne-
mo reſtituitur ad lucrum quod non poteſt percipi niſi cũ
alterius iactura. l. deniqꝫ. ⁊. l. nec vtileꝫ. ꝟ. ex qui. cau. ma
io. C. de anna. excep. l. i. §. ad hec. ⁊ hoc tenet hic glo. ap
te in verbo. Per in integrum. Ultimo glo. hic dicit ꝙ in
hac preſcriptione non requiritur titulus: ⁊ dicit verum ⁊
eſt tex. ꝟ. ea. l. §. ſi tibi fundum. in glo. allegata. ⁊ dixi etiaꝫ
ſupra ea. l. §. hoc interdicto.

Preterea. Dilatio conceſſa vni litigantiuꝫ
alteri non debꝫ eſſe nociua. h.d.
Uel ſic. Qualitercũqꝫ propter impedimentuꝫ facti quis
vti hoc anno non potuit diebus. xxx. fit repetitio eorũdeꝫ
dierum precedentis anni ſi tale impedimentum cauſat be
neficium reſtitutionis in integrum. h.d. Ex quibuſcunqꝫ
igitur cauſis ſolet reſtitutio poſtulari: competit interdictũ
repetita die: poſtulatur aut reſtitutio vbi quis vti non po-
tuit propter incõmoditatem riui: aut q2 via erat prerupta
vt. ꝟ. eo. §. Iul. vel propter inundationem aquarum: aut
propter violentiam: aut propter dilationem aduerſario
datam deliberationis cã: vt hic coniuncto. §. ſi quis autẽ.
¶ In tex. ibi. Deterior fiat. q2 dilatio data aduerſario
excedit annum iſtius interdicti: infra queꝫ. xxx. diebus de
beo probare me vſum a tempore litis conteſtate. vt. ꝟ. in
prin. ¶ In tex. ibi. interdictum reddi. vt ſic fiat computa
tio ab eo tempore quo propoſui interdictuꝫ: ⁊ ita compu
tando tempus inuenio me vſum. xxx. diebus hoc anno:
que computatio non ita deberet fieri ſi nõ fuiſſet in lite cõ
teſtata. tardatum propter dilationem aduerſario datam.

Si tibi fundum. Iſte. §. eſt pul-
cher ⁊ notabilis
in ſubſtantia. h.d. Utens via precario a dño fundi ſeruiẽ
tis: ⁊ vtens fundo dñante precario a dño eiuſdem fundi:
non intentat hoc interdictuꝫ contra precario concedentẽ
viam: ſed bene competit dño fundi. Si aũt viam precario
non rogauit: vtitur interdicto ſi vſus eſt via tanq̃ debita
fundo. h.d. vſqꝫ ad. §. ſi quis. Quantum ergo ad concedẽ
dum vel denegandum hoc interdictum dño fundi: inſpi-
citur opinio dñi: non eius qui fundum rogauit precario:
⁊ quantum ad concedendum vel denegandum ipſi rogã
ti precario: inſpicitur eius opinio ⁊ nõ dñi. ¶ In tex. ibi.
Precario rogaueris. hoc precarium fuit inutile vt in glo.
ex quo fundo debebatur via. Ex hoc nõ. ꝙ vtens via pre
cario non interdicit ꝯ concedentem: quantũcũqꝫ illa con
ceſſio fuerit ſuperuacua ⁊ inutilis: tene menti. ¶ In tex.
ibi. Nec per te precario poſſidere intelligor. vnde non at
tenditur opinio tui vtentis: ſed mea qui ſum dñs fundi do
minantis. Et ſic eſt hic caſus expreſſus ſm Bar. ⁊ bene
Qđ ſi ciuitas aſſiſij in qua cõmune habet iuriſditioneꝫ ⁊
merum imperium: habet capitaneum exercentem iuriſdi
tionem ⁊ imperium precario a duce ducatus: ꝙ nihilomi
nus peruſium retinet imperium ⁊ iuriſditionem per vſuꝫ
talis capitanei: q2 non attenditur eius intentio: ⁊ ideo cõ
ſeruatur poſſio per talem vſum ciuitati peruſij. Si tamen
dictus capitaneus turbaretur in iuriſditione per ducem:
non ageret interdicto: per hunc tex. Item aduerte q2 lꝫ
precarium vie inutiliter ⁊ ſuperuacuo ꝯceſſum ⁊ impetratũ

operetur vt non competat interdictum: vt dixi in prin. §. tamen ſecus eſt vbi contractus precarij eſt funditus null9 ipſo iure: exemplum ſi dñs fūdi dñantis rogat viam precario per fundum vicini debentis ſeruitutem: nam cum precarium eſt nullum ipſo iure: non tenet ipſum rogantem: ⁊ ideo interdicere poteſt contra concedentem: vt in hac littera patꝫ aperte. ¶ In tex. ibi. Ego ire intelligor. ⁊ nō precario: vnde poſſum vti interdicto inſpecta opione mei ⁊ non vtentis. Et intellige ꝙ poſſum vti interdicto ſi ego dñs ſum prohibitus vti: vel ēt ſit prohibitus vti qui negauit precario viam: nam ex quo intelligor vti per eum: ergo eo prohibito: ego intelligor prohibitus: ⁊ ſic ago interdicto lꝫ ipſe non poſſit propter precarium. ¶ In tex. ibi. Interdictuꝫ inutile eſſe. ſ. dño qui rogaui viam ad funduꝫ meum precario. Ex hoc ſumitur regula de qua feci mentionem in ſummario. ſ. ꝙ quo ad concedendum vel denegandum hoc interdictum dño qui conceſſit fundum precario ſemper inſpicitur opinio ipſius dñi. Sed quo ad cōcedendum vel denegandum ipſe vtenti: inſpicitur opinio ipſius vtentis: ⁊ hoc eſt quod. j. ſequitur. ¶ In tex. ibi. Tu tamen. ſ. colonus: vel precario rogans fundum. Et ſi dicis quomodo competit hoc interdictum colono prohibito: cum nullam habeat poſſionem naturaleꝫ neqꝫ ciuilem fundi vel ipſius itineris: vt. l. non ſolum. §. qđ vulgo. ff. de vſuca. Dic ꝙ iſtud interdictū non deſiderat quē eſſe poſſeſſorem: dūmodo probet ſe vſum hoc anno. xxx. diebus non vi non clam: non precario. Iſta tamen ſolutio non eſt bona quo ad omnia: q: non tollit interdictum vti poſſidetis. Sed dic ſm Bar. ꝙ intelligitur cum actuꝫ eſt vt poſſideat. ¶ In tex. ibi. Poteris interdicto vti. huic eſt contra fortiſſime quod nō. in glo. ij. in fi. in. l. ſi duo. in prin. ff. vti poſſi. vbi ſucceſſor nō debet eſſe melioris cōditionis ꝙ̄ auctor: ⁊ ideo ſucceſſori rogantis funduꝫ precario non competit iſtud interdictum: ſicut neqꝫ competere poterat ipſe roganti. Sed ſolue vt ibi dixi: quia ibi ſuccedit' in eodem: hic aūt non: nā alius eſt vſus vie i me ⁊ alius eſt in re. Sed ibi non mutatur nec variatur res in qua fiebat ſucceſſio. Ultimo nō. iſtud verbum credo: q: prolatum a legiſlatore: idem importat quod decido ⁊ idem in iudice ⁊ conſultore: per hunc tex. Secus eſt in teſte: qui de veritate ⁊ non de credulitate deponere debet: vt nō. Spe. in ti. de teſte. §. i. vſi. Item ꝙ depoſuit de credulitate in. ix. colum. ¶ In gl. ij. in verbo. Conceſſero. ibi. Si enim vt ſolam habeas detentationem. Nō. bene exemplum hoc: q: ſi tibi concedo precario: vt tu calefacere poſſis ad ſoleꝫ tempore forſan hyemali: non intelligo in te transferre poſſionem fundi aliquam naturalem vel ciuilem: ſed dūmodo detentationem meram aſininam.

Secundo decidit hic glo. ꝙ merus detentator non poteſt rogare viam precario ad fundum quem ſolum modo detinet. Rō eſt ſm Bar. q: ſeruitutes ſunt qualitates fūdorum. vnde nō poteſt eſſe qualitas vbi nō eſt ſubiectuꝫ. Sed hec rō non videtur bona: q: ſubiectum eſt. ſ. fundus Potes ergo dicere ꝙ ideo non rogat precario: q: ſua non intereſt rōne dominij vel poſſeſſionis. ¶ Nec ob. quod ſupra dixi colonum agere hoc interdicto: q: concedo licꝫ agere poſſit q: vſus eſt: tamen nō ſtipulatur viam ad fundum: cum nec ſit ſuus nec ſua poſſeſſio ſit: ſaluo niſi ſtipulatur nomine domini: quilibet enim ſtipulando nomie alterius: alteri querere poteſt. vt. l. huiuſmodi. in prin. in gl. magna. ff. de leg. i. ¶ In glo. in verbo. Interdictum. ibi. Uel dic poſſe. Hanc tenent doc. ſ. ꝙ pro vnico actu ꝓhibitionis agere poſſet dñs fundi dñantis ⁊ ēt poſſeſſor eiuſdem fundi. ¶ In ea. glo. ibi. Quando naturalem poſſeſſionem. decidit hic glo. ꝙ vbi quis habet naturaleꝫ poſſionem fundi ad quem itur: nō poſſet agere interdicto hoc: ⁊ ſic directo decidit contra illud quod dixi colono cōpetere hoc interdictum: ex eo q: ſufficit nudus vſus facti ad hoc vt competat interdictum: ⁊ ſic requiritur ſola quaſi poſſio illius iuris: ⁊ hanc partem tenuit glo. ff. eo. §. ſi quis aūt propter. in verbo. Sibi. ⁊ illam puto veram per tex. huius. §. ibi. Tu tamē vt credo. recte intelligēdo ꝙ iuriſconſultus loquitur tam colono ꝙ̄ precario roganti. Sꝫ doc. cōiter tenent iſtam glo. ⁊ cum hac glo. cōcor. ſeqñs glo. in verbo. Poteris. ibi. Ut ibi habeas poſſeſſioneꝫ ciuilem ⁊ naturalem ⁊c̄. in prin. glo. ¶ In gl. in vbo. Poteris. circa prin. ibi. Ut ꝓ noie dixi. ſ. in glo. in verbo interdictum. ſed nec illam nec hāc teneo: q: verba pretoris nō deſiderant quem eſſe poſſorem fundi ad quem itur. Et ſi hec glo. eſſet vera: ſequeretur ꝙ ſi habet dñiuꝫ ⁊ nō poſſionem vllam: non poſſet agere interdicto: ſi prohibitus eſſet ire: qđ eſt falſum. ¶ In ea. gl. in fi. ibi. ſm quoſdam. Sed in illis inquietatus nō erat: ⁊ illud interdictum non competit niſi poſſidenti.

Si quis ſupra. Quod recte tranſactum eſt per ſeqūs delictum nō corrumpitur vel mutatur. h. d. cum. l. ſeq. Et facit ad id quod nō. Spe. de inſtru. edic. §. nunc aliqua. v. quid ſi eps. in fi. ¶ Nec ob. in corpore vt li. ma. ⁊ autē. §. quod aūt. vt ibi nō. in quinto cōtrario per Ja. de bel. Similiter nō ob. quod nō. in. l. i. in prin. ff. de oper. no. nun. vt ibi dixi. ¶ In tex. ibi. Nō ſit vſus. ſ. bona fide. ¶ In glo. i. ibi. Uel dic ſm Azo. forte. ⁊ male: q: verba pretoris deſiderant vſum. xxx. dierum nō vi: nō clam: nō precario. vnde nō deſiderauit pretor ſimplex initium: ſed initium ⁊ progreſſum per tempus. xxx. dierum: ⁊ facit ꝓ hoc. j. ti. i. l. i. §. idem ait. ¶ In ea. glo. ibi. Dicam non dari: ⁊ bene. ¶ In glo. l. nec enim. in fi. glo. ⁊ vide Dy. in. c. actus legitimi. extra de reg. iur. Ang.

Hac etiam. Utēs via ab auctore recte: ſi clā vtitur a ſucceſſore: habet nihilominus interdictum. h. d. ¶ In tex. ibi. Recte via vtebaris. ex eo q: nō vi: nō clam: nō precario fuiſti vſus triginta diebus. ¶ In tex. ibi. Claꝫ videaris ab eo vti ⁊c̄. poſt prohibitionem tibi factam de nō vtendo per emptorem: ⁊ nō audebas vti via palam timore prohibitionis predicte: ⁊ hoc tollit contrarium ſignatum in glo. ¶ In glo. Nō. hoc interdictum. ibi. Et emptor victus. l. in hoc interdicto. ex eo q: fundus venditus erat ſeruus qui tradi debebat liber. Ang.

Item ſciendum. Prohibitus vti ſi clam vtitur per ſe ipſum aut per alium per quem ſeruitus vie retinebatur: clam dicit' vti. Sed ſi dñs prohibitionem ignorat ⁊ perſeuerat vti: pōt hoc interdicto agere. h. d. ¶ In tex. ibi. Ipſe prohibitus vtitur. ⁊ claꝫ timore prohibētis. ¶ In tex. ibi. Perſeuerauero vti: per meipſum aut per aliuꝫ nō prohibitum: vnde nō poſſum dici vſum clam: q: nō clam vſus ſum: nō vi: q: vim nō feci: non precario: q: precario nō rogaui. ⁊ ideo ſi per conſumationem. xxx. dieruꝫ vſus ſum competit mihi hoc interdictum. ¶ In glo. in verbo Uti. in fi. ibi. §. ſi tibi fundum. primo Rñ° ⁊ ibi caſus: ⁊ hec vera ſm Dy.

Si quis ab. Qui vicioſe vtit' ab auctore ⁊ a ſucceſſore eius etiam in rem vicioſe intelligitur vti: ⁊ ideo ei eſt inutile interdictum. h. d. vſqꝫ. §. in hoc. Sic ⁊ econuerſo qui vtitur recte ab auctore: itelligitur recte vti a ſucceſſore: ⁊ ideo ſibi eſt tunc vtile interdictum: vt. ff. ea. l. in prin. Hec eſt ergo regula ꝙ cum auctori denegatur hoc interdictum propter vicium: denegatur ſucceſſori: ⁊ econuerſo cum cōceditur hoc interdictum auctori propter vſum rectum: conceditur ēt ſucceſſori lꝫ ſit vſus poſt prohibitionem vi vel clam. vt hic: ⁊. j. eo. §. ſed ⁊ ſi quis vſumfr. ¶ In gl. Facit. C. ib. Dicam inſpici originem. ⁊ bene caſus eſt in iuribus hic allegatis in glo. Et hoc dixerunt quidam eē verum ſi ego ſucceſſor volo vti acceſſione primi temporis: alſ ſecus argumentum. ff. de acqui. poſ. l. pompo. refert. §. cum quis. vbi qui vtitur adminiculo ſui auctoris vti debet cum ſua cā ſuiſqꝫ vicijs. Sed ibi loquitur paſſiue: hic autem actiue ſi bene conſideres. Ultimo nō. ex fi. huius. §. hanc doctrinam ꝙ nobis nō nocere pōt qđ auctori noſtro nō nocuit: ſic econtra dicit nobis nocere qđ nocebat auctori. vt. ff. ti. ij. l. ſi duo. in prin. ⁊ ibi nō. Ang.

In hoc interdicto. In hoc interdicto condēnatur reus quanti actoris intereſt via aut actu non fore prohibitus.

ꝓhibitus.h.d. ¶ In tex.ibi.Eius.ſ.actoris. ¶ In glo. Apparet ergo.ibi.ꝙ debet fieri condemnatio.ſ.a pricipio vt differat a ſequenti poſitione caſus ſeu lec. que voluit ꝙ primo debet reus condemnari ne vlterius probibeat: ⁊ deinde ſi poſt condemnationem hanc:contumax eſt:qꝛ non obedit ſnie iterato debet cōdemnari in eo quod actoris intereſt. Sed hec prima lec.placet glo.propter vitandum circuitum ne duplex ferratur ſnia.Et condemnabiť ad tria.Primo vt de cetero nō probibeat vľ moleſtet.Secundo vt caueat de non moleſtando.Tertio ad preſtationeʒ intereſſe quod pretendit actor propter preteritas moleſtationes:quod tene menti: ⁊ hoc voluit hic glo.de quo ē in.l.ſi duo.ſ.vti poſ.in ſi.illus.l. Ang.

Uti videmur. Seruitutes retinentur ꝑ ſeruos:colonos ⁊ hoſpites: ⁊ eis vtentibus:nos videmur vti: ⁊ competit interdictum ſi ipſi turbentur:ſecus ſi turbatur fructuarius ſol⁹. Si aūt proprietarius ⁊ ipſe:vtriqʒ competit interdictum quod poteſt proponi contra cōmunem probibentem .h.d. ¶ In tex. ibi.Colonos.ad modicum tempus conducentes.vt glo.magna hic ſentit ⁊ bene.Nam ſi eſſet coloni ad tempus longum:haberent ius in re: ⁊ intelligerentur vti pro ſe ⁊ non nomine ſuo: ⁊ dn̄i non videntur tunc vti per eos: ⁊ ideo ipſis turbatis competit hoc interdictū non dn̄is ſi turbati dn̄i non ſunt. ¶ In tex.ibi. Et fere per eos omnes.noſtro nomine ⁊ voluntate euntes.vt.ſ.eo.l.i.§.is cuius. lʒ talis voluntas non deſideratur quatenus ad retinendam ſeruitutem debitam ipſi fundo:imo per vſum cuiuſlibet ſeruitutis conſeruatur:qꝛ ſufficit itū eſſe nomine fundi cui debeť.vt.l.nam ſatis. in prin. ⁊.l. qui fundum.ſ.quemad.ſerui.amit. ¶ In tex.ibi. Julianus ait.Sed ibi fructuario bene queriť ꝓpter vſum ſuūʒ: ⁊ probibitionem ſibi factam: ⁊ hoc eſt quod ſequitur.

Si quis ex. Cum interdictum hoc competit auctori:competit etiam ſucceſſori ex quacūqʒ cā legitima.h.d.vſqʒ ad.§.ait ptor. Uel ſic:vſus iuſtus ⁊ completus ꝓducit ⁊ cauſat oi ſucceſſori legitimo hoc interdictum ſi probibeatur vti.h.d.

Ait pretor. Hic ponitur ſm edictum ꝑtoris loquens de eo qui vſuſ ē hoc anno non vi:non clam: nō precario:via: vel actu ſi vult reficere ⁊ eſt probibitorium ſicut precedens: ſed hoc interdictum poſſeſſorium ſapit cauſam proprietatis ex eo qꝛ non poteſt in hoc poſſeſſorio agens vincere niſi doceat de proprietate ſeruitutis vt hic. ⁊.ſ. de interdic.l.ij.§. quedam. ⁊ ſic non pōt hic de poſſione ꝯtendi quin ꝯtēdatur de ꝓprietate. ¶ In tex.ibi. Jus eſt.i.ꝓut in ſeruitute ꝯſtituenda actū eſt.vt in.§.fieri.j.ea.l.

Qui hoc. Reficiens viam actum vel iter: debʒ vicino de damno infecto cauere.h.d.

Utilitas. Hic poniť cauſa ꝓpter quaʒ iſtud interdictum eſt propoſitum.

Hoc autem. Hoc interdictum de refectione loquens non eſt mere poſſeſſeſſorium ſed cām proprietatis ſapit: ⁊ ideo non competit niſi habenti proprietateʒ virtutis: ⁊ ei qui vſus eſt hoc anno.xxx.diebus non vi: non clam:non precario precedens aūt interdictum mere poſſeſſorium eſt.h.d. in terminis ⁊ in ſumma. Uel ſic:Ubi plura ſunt neceſſaria copulatiue:ſi quod deficit:deficit diſpoſitio.h.d. concordat.l.ſi heredi plures.ſ.de condi.inſti. ⁊.ſ.de diuor. l.ſi.§.ait lex.alias ꝯcor.vide in glo.magna.Uel ſic: agēs hoc interdicto ſuccumbit niſi probet vſum ⁊ ſeruitutis ꝓprietateʒ.Sed in precedenti interdicto ſufficit probare ſe vſum.h.d.vſqʒ ad.§.reficere. ¶ In tex.ibi. Omnes vti poſſunt.Nō.bene ꝙ dicit omnes pro eo quod dixi in.l.i. §.ſi tibi fundum.ſ.eo.vbi tenui etiam inquilinum agere poſſe precedenti interdicto ex quo vſus eſt iure ſeruitutis debite fundo:ſi turbatur poſtea in via:itinere:aut actu. ¶ In tex.ibi.Et ei ſeruitutem competere: ⁊ ſic poſſeſſionem ⁊ proprietatē ſeruitutis. ¶ In tex.ibi.De ſuo iure. i.de ſeruitutis proprietate. ¶ In tex.ibi.Aliquid noui facit.huic eſt ꝯ.ſ.de no.ope.nun.l.i.§.ſi quis edificiuʒ.vb reficienti edificium vetus nō nūciatur nouūʒ opus:qꝛ nō dꝛ quicꝙ noui facere ſed tm̄mō veteri ſuſtinendo ne ruat remedium adhibere. Solu.quantum ad illud edictum concedo ꝙ non intelligitur facere quicꝙ nouūʒ:ſed ꝗtuʒ attinet ad hunc tractatum ſic: ⁊ pro hoc eſt tex.in.l.de pupillo.§.ſi quis riuos.ſ.de oper.no.nunc. ¶ In tex.ibi. Niſi vere habet ſeruitutem.Nō.quod dicit vero pro eo quod dicam.j.eo.l.apparet.§.ſi quis ſeruitutem.in gl.magna. ¶ In glo.magna.ibi. Uel dic.hec vera ⁊ approbata. ¶ In ea.ibi.§.ſi quis mihi. ⁊ eſt rō qꝛ ſapit naturā ꝓprietatis. ¶ In ea.ibi.l.ij.§.pomponius.rō eſt qꝛ illud ē mere poſſoꝛium.Et conclude tres caſus:qꝛ interduʒ agitur confeſſoria ꝯ probibentem refectionem: ⁊ ſufficit ꝓbare proprietatem ſeruitutis.vt.l.loci.§.ſi quis mihi.ſ.ſi ſerui.vendi. Interdum agitur hoc interdicto ꝯ dictuʒ ꝓhibentem. ⁊ tunc oportet duo probare.ſ.ꝓprietatē ⁊ vſuʒ Interdum agitur interdicto precedenti ꝯ probibentem vſum ſimplr: ⁊ tunc ſufficit probare vſum:qm̄ omnibus competit qui hoc anno vſi ſunt ⁊ ſubaudi ſeruitutis iure: vt in hoc.§.in prin. Ultimo nō.ꝙ vbicūqʒ ſunt plures rōnes poſite copulatiue permiſſorie vel probibitorie oēs ꝓbari oportet:aut omnes adeſſe vel ceſſare opʒ: vt abſit permiſſo vel probibito: ⁊ ad hoc allegatur iſte tex.in corpo.de reſti. ⁊ ea que par.in.§.quāobrem.colla.iiij.

Reficere. Ille reficit iuſte qui ad priſtinaʒ formam reducit.h.d.mutare ergo formam antiquam non lʒ:niſi ſm quod habetur.ſ.cōmu.ꝑdio.l.refectionis.§.ſed ⁊ depreſſum.qui vꝛ ꝯ. ¶ In tex. ibi.Aliud facere. ⁊ hoc de proprio ſignificato vocabuli:ſʒ de largo ⁊ improprio:inter reficere ⁊ facere non eſt differentia:tex.eſt in.l.i.§.pe.ſ.de mor.infer. ⁊ ibi nō.in glo.

Apud labeonem. Super viā priuatam licituʒ eſt facere pontem ad muniēdam eam ſi cōmode ſine pōte muniri nō pōt.h.d.Super viā aūt publicam nō eſt licitum facere pontē.vt.l.ij.§.tractatum.ſ.ne quid in lo.pu. ⁊.l.i.§.ſi quis in ſpē.ſ.de via pu.Et hoc veꝝ ſi fiat pons duraturus ⁊ ibi māſurus.ponteʒ aūt quē faciunt magiſtri tantiſꝑ duratuꝝ vt reficiať via publica bene pōt quis facere: ⁊ ita obſeruatur de ꝯſuetudine:nō eniʒ dꝛ eſſe in loco qō tantiſꝑ ibi duratuꝝ eſt.vt.ſ.de his qui deiece.vel effude.l.i.§.habitare. ⁊.l.ex facto.la grāda.§.fi.ſ.de here.inſti. Itē qꝛ licitū eſt viā publicā munire:ergo oia itelligunť ꝯceſſa ſine quibus munire non pōt.vt.j.l.prox.ꝓ hoc.ſ. ne quid in lo.pu.l.ij.§.deiſi ait pretor.v̄.deteriorē vbi via tūc dediciť fieri deterior qſi incōmodať ⁊ corrūpiť vſus: vt qꝛ erat plana:nūc cliuoſa:ꝑmo mollis:nūc aſꝑa:primo ſicca:nūc paluſtris:ſed per talē pontē nō incōmodať vſuſ ex quo tantiſꝑ duraturus eſt:ergo ⁊c. Ang.

Veteres. Probibitus apoꝛtare neceſſaria ad refectionē vie itelligiť ꝓhibitus reficere niſi alia via cōpendiaria deferre poſſit:tūc enim talis ꝓhibitus nō iterdicit.h.d.cū ꝑn.l.ſeq.in terminis ⁊ in ſūma. ¶ In tex.ibi.Per cōpēdiariā.i.valde cōpēdiaria ⁊ bona via.Et eſt hic caſus in termis ꝯ nūcios ⁊ ambaſiatores qui potuerunt tenē ꝑ viā cōpendiariā ⁊ magis curtā:vt nō habeant ſalariū qō eis tribuiť ꝓ qualibet die ſi trāſierunt ꝑ lōgiorē:ſic.j.de fal.l.eos.§.pe. ¶ In glo.in v̄bo. Quo minus.ibi.Et ex his ꝯcor.collige argumētū.de his duobus brocardis vide Dy.in.c.cū quid probibeť.de reg.iur. in vi.ꝑ Ja.de are.in.l.qui ꝓcuratorē dat.ſ. de ꝓcur. In l.appet. ¶ In tex.ibi.Alia parte agri. Nō.bene qꝛ hēs per hoc:ꝙ his cui debeť ſeruitus eūdi ⁊ agēdi ꝑ agrū vel vineas:dʒ ire ⁊ agere ꝑ ꝑtē minus dānoſaʒ:vñ nō tenebit ꝑ mediū vineaꝝ:nec ꝑ meliorē ꝑtē agri:ſi per aliā ꝑtē minus dānoſaʒ cōmode ire pōt: ⁊ poſtꝙ elegerit vnā ꝑtem eūdi ⁊ agēdi:nō poterit mutare ꝓpoſitū ⁊ ire ⁊ agere per aliā:vt probať apte in.l.ſi cui.ſ.de ſeruitu.ti.generali.

Hoc interdictum. Hoc interdictuʒ competit ſucceſſorib⁹ ēt in rem ⁊ ꝯ ſucceſſores.h.d. ¶ In tex.ibi. Emptori quoqʒ dabitur.ſubaudi in quaʒ tranſiuit ꝓprietas ſeruitutis ⁊ deiſi ꝓhibeť reficere cū eſſet vſus hoc āno.

Si quis ſeruitutem. Lȝ ſeruitus nō fuerit īpoſita ab homine ſed īpoſita preſumat a iure: agi pōt nihilominus hoc īterdicto.h.d. Uel ſic: vſus ſeruitute per tp̄s cuius initij memoria nō exiſtit hȝ ius ſeruitutis īpoſite ēt quo ad parandū hoc īterdictuȝ.h.d. ꝯcor.ff. de aqua plu.ar.l.i.§.fi.tenet eni vetuſtas legis vicē.vt ibi. Uel ſic. Paria ſunt habere ſuitutē ab hoīe conſtitutam: vel hēe ipſaȝ acquiſitaȝ preſcriptiōe longiſſimi tp̄is cuius initij memoria nō exiſtit.h.d ¶ In glo.i.longiſſime.ibi. Item poſſet ꝓprie poni.hoc nō eſt verū: nā hoc interdictum cōpetens ꝯ prohibentē refectionē: nō competit niſi habēti rem ſeruientē: ⁊ ſic ꝓprietateȝ eius.vt.ff.eo.l.iij.§. hoc aūt.in fi. Sed per longū tp̄s nō acquirit ſeruitus habens cām diſcōtinua :: ergo nō pōt iſtud verbum lōge accipi ꝓprie. ¶ Nec ob.opio dicentium ꝙ qui vſus ē lōgo tp̄e tali ſeruitute: preſumitur habere titulum ⁊ cām quam allegat.vt.l.cum de in rē v̄ſo.ff.de vſur. ⁊.C.de pac.l.ſi certis ānis. ⁊ ꝑ ꝯñs itelligit hēe quaſi dñiuȝ ipſius ſuitutꝭ qꝛ illa opio non eſt vera: ꝙ ſola patiētia inducat ꝑſūptionē tituli allegati: nec repitur iure cautū. Nō ob.iura ꝯ̄ria qꝛ loquunt in debitore faciēte: nō aūt patiēte. Ang.

s **Icut enim.** Si auctor eſt vſus ſine vicio: lȝ ſucceſſor vtatur cū vicio: tñ ei nihilominus cōpetit interdictū.h.d. vidiſtis.ff.eo.l.iij.§.ſi quis ab auctore vbi glo.allegauit hanc.l. Tempus ergo auctoris nō iungit cum tp̄e ſucceſſores. Nō qꝛ vſucapio erat completa: alias bene tp̄a ꝯiungūtur qñ poſſio auctoris vicioſa nō fuit: nā vicioſa nō vicioſe nunq̄ ꝯiungitur ad vſucapionem longi temporis complendam.l.pomponius.§.fi. ff.de acqui.poſ. ⁊ pro empto.l.ij.§.ſi eam rem.

s **I per fundum.** Non poteſt agere hoc interdicto qui vſus eſt hoc āno: nō tamē iure ſuo.h.d. ¶ In tex.ibi. Oportet.eūdo iure ſeruitutis quā ꝓbabilr credebat ſibi cōpetere. vt ff.eo.l.i.§.ij.in glo.ij. Nō habes hic alia. Ang.

¶ De aqua quotidiana ⁊ eſtiua. Rubrica.
Practicam huius tituli vide in Spe.in ti.de cau.poſ ⁊ ꝓprieta.in.§.priuata aūt.in v̄ſi.aliud quoqȝ eſt priuatuȝ. ⁊ in v̄ſi.eſt ⁊ aliud.xvi.in.iiij.colum. ⁊ in v̄ſi.eſt ēt ⁊ aliud.in vi.colum.in.iiij.parte.

s **It pretor.** Interdictūȝ de aqua quotidiana ⁊ eſtiua cōpetit illi qui vſus eſt ſeruitutis iure hoc āno: nō claȝ: nō ꝑcario aqua quotidiana ⁊ eſtiua: ⁊ eſt ꝓhibitorium ⁊ reſtitutorium: ⁊ eſt quotidiana que quotidie duci poteſt licȝ non ducatur: eſtiua eſt illa qua quis vtit ſolū eſtate lȝ vti poſſit ēt in hyeme: ⁊ competit ei qui vſus eſt: hoc āno vna die vel vna nocte: ⁊ nō cōpetit niſi pro aqua q̄ pōt duci: nō pro illa que ſolū pōt hauriri: ⁊ cōpetit ſolū pro aqua que a capite ducit: ⁊ dr̄ caput aque locus vnde ſumit originē: ⁊ ſi locus originis nō iure: dr̄ caput locus ille in quo primū riuū facere ſolet.h.d. vſqȝ ad §.illud querit virū. ¶ In tex.ibi. Prohibitoriū an opus factū qd̄ īpediat aquā duci: eſt aūt reſtitutoriū cū proponitur poſt opus factū qd̄ īpedit ductū aque. ¶ In.§.ij.ibi. Aquā eſſe eſtiuā.ſ.ex propoſito vtētis. ¶ In tex.ibi. Eſtiuam dicere: ex natura locoꝝ: hoc ca.u ⁊ ſequenti: vñ aquā fecit eſſe eſtiuā īterduȝ vtētis propoſitū qui ſola eſtate vſt vti lȝ poſſet ꝯtinuo vti ſi vellet: ⁊ locoꝝ natura: puta qꝛ nō pōt duci niſi ſolū in eſtate: vel qꝛ locus nō producit niſi in eſtate ſolū: ⁊ hoc eſt qd̄ dicit tex.iſte. Et eſt argumētuȝ iſte v̄ſi.ꝯiuncto precedenti ibi. Etiā ſi aliquādo ducta nō eſt. ꝙ ſi teſtis dixerit ſe vidiſſe talē continuo poſſediſſe: nō dicit falſuȝ lȝ aliqñ dormierit: ⁊ intelligitur dictū eius hoc modo: qꝛ vidit eū poſſidere ⁊ ꝯtinuo potuiſſe ad locum accedere cum volebat. ¶ In.§.qd̄ aūt.hic ⁊ quanti temporis requiratur vſus: ⁊ pro qua aqua datur hoc interdictuȝ vſqȝ ad.§.hoc interdictum. ¶ In tex.ibi. Una die vel v̄na nocte. Allegatur ꝙ ſi teſtis dicit ꝙ vidit titium poſſidere fundum a.x.annis citra: non probat de poſſione.x. annorum: ſed ſolum de poſſeſſione momenti. Secus autē ſi dicat ⁊ citra: vel dicat per.x.annos. vt nō. Bar. ⁊ ego poſt eū in.l.celſus.ff.de vſuca.dic vt ibi. ⁊ Inno.extra.de proba.c.lȝ cām. ¶ In.§.loquit aūt pretor.ibi. Imponi poteſt. ⁊ ſic ceſſat hoc interdictum qd̄ tuetur ſolum ſeruitem aqueductus. ¶ In.§.hec interdicta.ibi. Nō aliunde ſed tūc cū non a capite ducitur: habet locum interdictum infra poſitum in.§.ait pretor quo ex caſtello. Et concludē ꝙ aut ductus aque icipit infra riuū: ⁊ tunc locuȝ nō hȝ interdictum hoc iure iſto: lȝ hodie forte ſecus: vt hic ⁊ .ff. de ſerui.ruſti.predio.l.ſeruitus aque ducende. Aut ductus aque incipit a capite: ſi forte ex fonte: ab ipſo fonte: ſi ex flumine: a ripa fluminis: vel ſi aqua naſcit vbi primū cepit pullulare ⁊ riuū facere: ⁊ tunc hȝ locū hoc interdictum ⁊ iſta eſt intentio huius.§. ¶ In v̄ſi. ⁊ qua itercūqȝ. ibi. Cū non in iure. Ignorantia ergo iuris nō prodeſt. Sic ⁊ in vſucapiōibus.vt.ff.de vſuca.l.nūq̄. ¶ In tex.ibi. Sȝ in facto errauit. ⁊ error ex iuſta cā fuit. puta qꝛ procurator vel caſtaldus dixerat ſe emiſſe proprietatē ſeruitutis: aut ēt qꝛ fama vicinie ita erat: vel ēt qꝛ ſic a progenitoribꝰ audiuit ſeruitutē ita conſtitutā: hec enim oīa probent iuſtam cām credulitatis.vt dixi in.l.i.§.ij.ti.i. ⁊.l.celſus.ff.de vſuca. ⁊ ibi per Bar. ¶ In tex.ibi. Nec ꝑcario duxit: ⁊ ſic bona fide. ¶ In gl.in verbo. Sufficit.ibi. Quod nō placet ⁊ bene. Ang.

Illud queritur. Hoc interdictuȝ ēt ſi aqua nō ducat pro irrigatione agroꝝ: ⁊ ēt ſi ductus aquaꝝ non ſint fundi: ⁊ ēt ſi fiat ductus amenitatis gratia: ⁊ hȝ locum pro aquis tā frigidis ꝙ calidis: ⁊ ſiue aque ſint itra vrbeȝ: ſiue extra h.d. vſqȝ ad.§.illud tñ. ¶ In tex.ibi. Cōmoduȝ noſtꝝ. Idem ſi nō ad cōmodum: ſed ad amenitatē quandā ſeu delectationē.vt.l.hoc iure.in prin.j.eo. Exemplū cū ſeruitutis iure duco aquā vt lauer totus: vel pedes mei: ⁊ hoc dicit gl.hic in verbo. Qui a quocūqȝ. ¶ In tex.ibi. Nō ſint fundi.glo.exponit qꝛ nō coheret fundo vt cū aqua ducit ꝑ canale lapideū aut ligneū aut plumbeū manufactuȝ. Impeditus ergo vti: ⁊ ducere pōt proponere interdictuȝ nō obſtante ꝙ ille ductus aque nō ſit ſeruitus fundi ſȝ aliud ius: quod tene menti. Ang.

Illud tamen. Interdictum hoc datur ei qui ducere aquā vult i eundem modum quo duxit nō mutata qualitate aque ductus: nec qualitate aque vel eius ſubſtātia. Sed ſi aliquid de ꝑdictis mutatur: nō ducit eodē modo: ⁊ ideo interdictuȝ ſibi nō cōpetit.h.d. vſqȝ ad.§. Iteȝ queritur. ¶ In tex.ibi. Aliam regionē.ſ.fundi ſeruiētis: ſed ſecus ſit ſi velit ducere ad aliam regionē fundi dñantis: qꝛ bene poteſt poſtq̄ aqua igreſſa eſt fundū dñantem: niſi ꝑ ductionē talē noceat dño fundi ſuiētis pluſq̄ noceret ſi ad eundem regionē fieret ductio.vt.j.§.ſequenti.in fi. Ang.

Item queritur. Utile ꝑ inutile inſeparabile viciatur ſecus ſi poſſet fieri ſeparatio: ⁊ ei ſoli competit hoc interdictum qui ſuo iure aquaȝ putauit ducere.h.d. vſqȝ ad.§. idem ait. ¶ In v̄ſi.trebatius.ibi. Non in omnibus peccoribus eum prohibendum. ſed ſolum in his que ſunt vltra modum: ⁊ hic ponitur hec via brocardica an viciatur vtile ⁊ c̄.de quo per Dy.in.c. vtile.de reg.iur.li.vi. ⁊ vide.ff.de dona.inter vi. ⁊ vxo.l. ſi ſponſus.§. generalr. ⁊ ff.de condic.fur.l.ſi ſeruus.§.bone ſurrepto. Nota tñ ex iſto v̄ſi.argumentū ad deferrentes merces illicitas ꝑdere debeant. Item ꝙ ſi electio eſt facta per caplm: lȝ interfuerint aliqui qui nō debuerant intereſſe: tñ non viciat electio vt.l.i.§.verbis edicti.ff.quod fal.tuto. ⁊ hoc interdictum eſt verū preterq̄ in electiōe prelatoꝝ.vt in.c.neceſſaria.de elec. pro prima qōne vide.ff.de publica.l.ſi publicanus.§. ⁊ in.l.cotē.§.ſi dñs. ⁊ vtrobiqȝ Bar. ¶ In §.ariſto.ibi. Qui ſe putat.ꝑ errorem facti probabilē ⁊ iuſtum: non ꝑ errorem iuris: qꝛ iniuſtus eſt vt dixi in.§.hoc interdicto.ff.eo. ¶ In tex.ibi. Suo iure vti. vnde non vr̄ ꝙ colono cōpetat ſi ad modicū tp̄s eſt. Sed dicas ꝯ̄ nam v̄ba pretoris

Verba pretoris non exigunt niſi vſuꝫ facti.ergo omnibus
competit qui iure ſeruitutiſ vtuntur:ſicut dixi in interdicto
de iti.actuqꝫ priua.in.l.i.§.ſi tibi funduꝫ. ⁊.l.iiij.§.hoc au
tē. ⁊ ſatis dr̃ vti iure ſuo qui incontinēti cum ſibi fundus
fuit locatus:itelligit ſibi ꝯceſſuꝫ ius ſuitutiſ aqueduct⁹ ⁊c.

Idem ait. Mala fides ſupueniēs poſt vſū
primum bonum non tollit hoc in
terdictum.h.d. Rō pꝫ in.l.i.§.fi.cū.l.ſeq.ſ.ti.i.

Queſitum. Sufficit aquā naturaliter de
curriſſe per funduꝫ vt compe
tat hoc interdictum:h.d. Et allegatur ad.q.Si regacius
de equo ceciderit: ⁊ equus per ſeipſum cucurrit ad braui
um:ꝙ brauium nihilominus debeat̄:ad idem.ſ. quēad.
ſerui.amit.l.qui fundū. ⁊ ſuper iſto articulo brauij multe
qōes ſolent occurrere:quas oēs deciſi in quodam tracta
tello quē feci ⁊ poſui.ſ.ad trebel.in.l.eum qui nouiſſim⁹.
Allegat̄ ēt ꝙ ſi quis promiſit titio.x.ſi ſuam domuꝫ de
ſtrueret:vel turrim: ⁊ domus ruit per ſeipſam:ꝙ ſtipula
tio cōmittatur. Contrarium tñ ē veruꝫ qꝛ vbi deſidera
tur factum hoīs pro īpedimento conditionis: ēt non ſuf
ficit conditionem illam īpleri fato.vt.l.ij.in fi.ſ.de cōdi.
⁊ demō. ⁊.l.fluminū.§.hec ſtipulatio. ⁊.§.ſeq.ſ.d dam.
infec.Et ideo premium qd̄ datur occidenti bānitum: nō
tribuitur ei qui fato occidit illū bānituꝫ.Bar.ēt de prima
qōne hic tangit ⁊ remittit ad ſcripta ſua:ſꝫ ſm qd̄ dixi ego
feci vnū tractatelluꝫ valde pulchrum in ciuitate Bonoñ.

Item queſitum. Etiam vtenti alte
rius diebus cōpe
tit hoc interdictū ſi prohibetur vti eo modo quo duxit.h.
d.Et itellige ꝙ iſte qui vtebatur alternis diebus: vtebat̄
iure ſeruitutis debite diebus alternis: vel qꝛ iuſto errore
ductus ſic deberi putabat:alias ſibi non cōpeteret inter
dictum.vt.ſ.eo.§.ariſto. Ang.

Illud autem. Qui vtitur ſeruitute vno
modo ⁊ velut vno modo
debita nō conſeruat ſibi ſeruitutem debitam vno modo:
⁊ illam perdit qꝛ nō vtitur: ⁊ aliam nō acquirit.h.d. Vl
ſic.Qui vtitur ſeruitute certa forma cū habeat ſeruituteꝫ
in alia:ꝑdit illam quam habet vere per non vſum: ⁊ hāc
non acquirit.h.d.ꝯcor.ſ.quēad.ſerui.amit.l.ſi cōem fun
dum. ⁊.l.ſi quis alia. ⁊.l.fi.ſed per erroreꝫ ſcriptoris gl.
hic dixit.ſ.qui.mo.vſuſfr.amit.Et idem dicas in iuriſdi
ctione ⁊ iperio exercitata in forma nō debita:vt ꝑ tale ex
ercitiū non ꝯſeruatur impium,vere debitū: ⁊ non debitū
nō acquiritur:facit ēt.ſ.qui.mo.vſuſfr.amit.l.is qui vſū
fru. ¶ In tex.ibi. Habens duxerit.dū tñ proponat iter
dictum ad modū ſm quem ſibi putabat competere ſerui
tuteꝫ. ¶ In tex.ibi. Prodeſſe vꝫ.facit ad id qd̄ nō. Guil.
ſ.de le.l.de quibus.v.ſed iuxta dīam. Ang.

Preterea. Si propter ꝓhibitionem ductus
aque ꝓhibitus ꝑdidit ſeruituteꝫ
debet ꝓhibitus conſequi quod amiſit: ⁊ dicit ſibi ēt ſerui
tus renouari.h.d.Et eſt hic caſus expreſſus ꝙ qui iuriſ
dictione vel imperio nō vtitur qꝛ fuit expulſus de ciuitate
per tyrānum: vel aliud brachium potens: perdit illud im
perium nō vtendo ſicut ſi ſponte nō vteretur.facit.C. de
ſui.l.ſicut. ⁊.l.atilicinus.ſ.de ſui.ruſti.ꝑdio. ¶ In gl.
Faciendaꝫ.ibi. Vt de nouo ꝯſtituat̄ ſeruitus.ēt abſqꝫ i
petratione reſtitutiōis in integrū: ⁊ hec placet:ſꝫ alij dicāt
ꝯ. ¶ In ea.glo.ibi.l.ſequitur.§.fi. ⁊.ſ.ti.i.l.i.§.ſi qui au
tē. ⁊.§.fi. ¶ In ea.ibi. Vel dic.hec vera. ⁊ idē nō.in.l.ſi
de fundo.ſ.de vi ⁊ vi ar. Ang.

Si fundum. Etiā poſt venditionē fūdi
dñantiſ venditor intentare
pōt hoc interdictum pro prohibitione ptā.h.d.Et ſubau
di ꝙ ille intentabit ꝑpetuo pro eo quod peruenit ad pro
hibentem: ⁊ pro eo quod non peruenit infra ānum vtileꝫ
tñ: qꝛ anno clauditur hoc interdictum,vt.ſ.§.proximo.
¶ In tex.ibi. Ducebas.ſ.per fundum meum hoc anno
vna die: vel vna nocte. ¶ In tex.ibi. Vtile eſt.i. efficax
nam a principio incepit competere ſibi directum ergo nō
conuertitur inutile.

Competit. Hoc interdictuꝫ competit ꝯ
oēm prohibentē ductū aque:
ſicut competit ꝯfeſſoria.h.d. Non ergo requirit̄ ꝙ ꝓhi
bens ſit dñs fundi per quē aqua ducitur: ſed tñmodo ꝙ
prohibeat aquā duci: nā ſicut ꝯ oēm impedientē vti ſerui
tute: mihi competit confeſſoria: ita ⁊ hoc interdictum qd̄
eſt mere poſſeſſoriuꝫ. ¶ In tex.ibi. Poſſit vendicari. Nec
ob.ſ.de ſerui.l.fi.§.fi.vt ibi nō.in glo.

Si inter. Si inter corriuales contētio eſt de
vſu aque: cōpetit inter ipſos inter
dictum duplex.h.d. Et appellatur interdictum de corri
ualibus vt po ſuit Rofre.in ſuis lielli: ⁊ glo.tenet: ⁊ po
nit exemplū in fratribus predicatoribus ⁊ minoribus bo
nonienſibus qui per eundē riuum ducunt aquam ſatione
ad eoꝝ eccleſias atqꝫ ortos: ⁊ ſepe inter eos eſt certa cō
tentio ꝑpter ductū aque. vnde competit interdictum de
corriualibus qd̄ eſt duplex: ⁊ facit qd̄ dicā.j.eo.in.l.lucio.

Labeo putat. Vicinus per cuius fū
dū aqua ducit̄ ſeruitutiſ
iure nihil in fūdo illo facere pōt per qd̄ ductus aque impe
diat̄ iquinet̄: corrūpat̄ vel deterior fiat.h.d.

Si quis hoc. Pōt quis vicino ſe aſtri
gere per pactū ne poſſit
aquam in ſuo querere.h.d. ⁊ ſic non ibi fontem aut pu
teū facere: ⁊ hoc pactū tenet ſi vicini intereſt aquam non
inuenire: alias ſecus.vt.ſ.de ſerui.l.quotiens.la.i.in ꝑn.
⁊.ſ.de pac.l.nemo. Ang.

Deinde ait. Hoc eſt ſm interdictum ꝑ
toris: nam primū durat vſqꝫ
huc: ⁊ habet locū ſolum pro aqua quotidiana: ēt ſi quoti
die nō ducatur ſed forſan diebus alternis.vt.ſ.ea.l.§.iteꝫ
queſitum. ⁊.§.ſeq. Iſtud aūt habet locum ſoluꝫ ꝓ aqua
eſtiua: ⁊ ſi hyeme ducatur ⁊ non eſtate habet locum hoc
interdictum vtile.vt.j.ea.l.§.ſi quis hyeme. ⁊ durat hoc
interdictum cū comento Vlp. vſqꝫ ad.§.ait pretor.j. ea.
l.ibi aūt. Vlp.ponit tertium interdictum competens ꝯ i
pedientē vſumaque que ducitur ex caſtello: ⁊ durat vſqꝫ
ad.l.hoc iure.j.eo. ⁊ dicas ꝙ ſi in precedenti eſtate duxi
aquam: nūc in eſtate ſequenti prohibeor eam ducere: qd̄
denegatur mihi omne auxilium ſi duxi vi clam vel preca
rio.Sed ſi duxi bona fide qꝛ credebam iuſte ꝯſtitutaꝫ ſer
uitutem aqueductus: vel vere ſeruitutem aqueductus ha
bebaꝫ: ⁊ tunc datur mihi hoc interdictum de aqua eſtiua:
nō illud de aqua quotidiana: ⁊ datur vbicūqꝫ ipedit̄ vſus
in totum vel ēt aqua corrūpit̄: aut ēt vſus ſit deterior ꝓut
in precedenti interdicto: ⁊.h.d.vſqꝫ ad.§.hoc interdictū
in terminis. Ang.

Hoc interdictum. Proponēs in
terdictum de
aqua eſtiua: dꝫ in libello narrare contra prohibentem ꝙ
in precedenti eſtate duxit vna die vel vna nocte: ⁊ ꝙ in
eſtate ſequenti prohibitus eſt ducere vt duxit in eſtate ꝑ
cedenti.Qui aūt proponit interdictum de aqua quotidia
na: debet narrare ſe vſum hoc anno nec vi nec precario:
⁊ ſe hoc anno fuiſſe prohibitum aquam ducere prout du
xit hoc anno: ⁊ ſi aliter narrat inepte: ⁊ per conſequens
ſuccumberet.vt.l.i.§.i.ſupra ſi menſor fal.mo. dixe.vt.l.
i.ſupra de offi.aſſeſſo. ⁊.C.de formu.l.ij. ¶ In tex.ibi.
Iterdictis diſtare.i.in modo interdicendi ⁊ formandi li
bellum in interdicto: nam alia eſt forma libellandi in iter
dicto de aqua quotidiana: ⁊ alia de eſtiua: concluſio ta
men eſt vniformis: nam qui proponit interdictum debet
proponere reum ab inquietatione deſiſtere: ⁊ vltra ei ſi
lentium imponi: ac etiam vt caueat de non moleſtando i
futurum: ac etiam vt reſtituatur ſibi omne damnuꝫ quod
paſſus eſt propter prohibitionem predictam: eſt eniꝫ vni
formis concluſio in iſtis interdictis que ſunt reſtitutoria.
vt dixi in.l.ſi duo.in.§.i.ſ.vti poſſide. Ang.

Eſtatem. In hoc tractatu annus diuiditur i
partes duas.ſ.in eſtatem ⁊ hyemē
⁊ incipit eſtas ab equinoctio vernali ſub.deſinente,quod
eſt immediate poſt medium menſem Martij: ⁊ finit̄ di
cta eſtas in equinoctio autumnali: quod equinoctium eſt
in medio menſis Septembris.vnde totus dies equino
ctialis attribuitur vernalis verno: ⁊ poſtea incipit eſtas:
⁊ totus dies equinoctialis autumni attribuitur eſtati.

¶ In tex. ibi. Ab equinoctio. Nõ. ꝙ dictio ab : ſeparationem nõ. vt. l. a caligato. C. de nup. Et ideo dixi ꝙ dies equinoctialis vernalis: totus attribuitur verno. ¶ Ibi. Vernali. ſ. deſinenti. ¶ Ibi. Et finiri equinoctio autũnali. hic non repetit ab: ⁊ ſic totus dies equinoctialis autumni debet finiri anteq̃ finiatur eſtas: lʒ glo. dubitauerit ſed iſte eſt verus intellectus. Ang.

Priorem. Prima eſtas ex comparatiõe ſequentis proxime eſtatis accipit ⁊ ſi agitur in eſtate poteſt conſiderari vſus qui fuit ante xviij. mẽſes. vt ſi aliquis vſus in equinoctio vernali ⁊ in eſtate ſequent' agatur in equinoctio autumnali. Itẽ ppoteſt conſiderari vſus qui fuit ante biennium minus vna die ſi agatur in hyeme. Exemplum ſi fui vſus in equinoctio vernali: ⁊ agam in die equinoctij vernalis: ⁊. h. d. in terminis ⁊ in ſumma iſte. §. ¶ In tex. ibi. Accipe. puta qꝛ habet aliam eſtatem poſt ſe. ¶ In tex. ibi. In initio. i. primordio prioris eſtatis. ¶ In tex. ibi. Verni. ſ. deſinentis. ¶ In tex. ibi. Equinoctij ducta ſit aqua. in quo equinoctio incipit eſtas. ¶ In tex. ibi. Et ſequenti eſtate pridie. i. per vnum diem ante equinoctium autumnale. ſic ſi recte calculabiſ inter vſum inchoatum in initio eſtatis: ⁊ propoſitionem interdicti cucurrunt. xviij. menſes. Et nõ. bene quia hic appellat initium ipſum punctale momentum in quo eſtas incepit. Alibi aliter accipitur iſtud initium: vt dixi poſt Bar. j. de fur. l. ſi quis in ſeruitute. dic vt ibi. ¶ In tex. ibi. Et proinde ſi hyeme. ſcʒ preſenti ⁊ in fine ipſius hyemis qui ſequutus eſt immediate ſecundam eſtatem: ⁊ propoſitionem huius interdicti factã in fine ſcdi hyemis cucurrit recte calculando biennium ⁊ glo. addit minus vno die: ⁊ hoc pp verbum pridie. Ang.

Si quis hieme. Solitus vti aqua ſolum in hyeme recurrit ad vtile interdictum. h. d. Ideo autem non competit directum: quia deficiunt verba edicti pretoris qui ſolum loquutus eſt de aqua eſtiua: non autem de hyemali: ⁊ quia non cogitauit pretoꝛ de ea: ſed Vlpianus ꝓpter idemptitatem rõnis extendit edictum ad aquam hyemalem: iccirco competit vtile interdictum. tñ hẽs hic alia.

Qui hac. Qui non duxit eſtate precedenti ſʒ preſenti habet vtile interdictum ſi prohibetur ducere. h. d. ⁊ hoc ratione predicta quia deficiunt verba ⁊ etiam mens. vt dixi. ſ. proxime. Ang.

Ait pretor inter. Hoc interdictum competit heredibꝰ ⁊ etiam ceteris ſucceſſoribus in rem: ⁊ etiam interdictũ de aqua quotidiana ⁊ de itinere actuqʒ priuato. h. d. Practicam huius interdicti de aqua ex caſtello ducẽda. vide in Spe. in ti. de cau. poſ. ⁊ proprieta. in. §. priuata aũt. in vſi. eſt ẽt ⁊ aliud. in. vi. colum. in. iiij. parte.

Ait pretor quo. Hoc eſt tertium interdictum quod pretoꝛ propoſuit ſuper aquarum tractatu. Primũ loquitur de impeditis ducere aquam quotidianam. Secundũ ⁊ fit extenſio etiam ad hyemalem. ſ. ea. l. §. deinde ait pretoꝛ hoc eſt tertium interdictum quod non eſt mere poſſeſſorium: immo ſapit cauſam proprietatis vt. j. ea. l. §. finali. ⁊ loquitur de impedito ducere aquam ex caſtello vel alio loco publico ⁊ appellatur caſtellũ receptaculũ quodam aque publice. Exemplũ pone in ciſterna grandi peruſina que eſt in villa montis patina: ex quo receptaculo p canale plumbeũ ducit aqua peruſiũ. vnde ſi quis habet ius ducendi illam aquam a cõmune peruſij: ⁊ poſtea prohibetur ducere: recurrit ad hoc tertium interdictum: ſed non ſufficit dicere ſe duxiſſe: niſi doceat ſibi conceſſam potentiam ducendi ab eo qui concedre poteſt: ⁊ iõ iſtud interdictum cauſam propritatis ſapit: ſic ⁊ interdictũ de itinere actuqʒ priuato quod loquitur de refectione itineris aut vie. vt. l. iij. §. hoc autem a ſuperioꝛi. ſ. ti. i. Sunt ẽt ⁊ alia interdicta ſapientia propietatis cauſam in quibus non ſufficit docere de poſſeſſione: niſi probetur de propꝛietate vt habes extra in. l. ij. §. quedaʒ. ſ. de interdic. ¶ In tex. ibi. De opere faciendo. per quod aquam ducere velis ex ipſo caſtello. Ang.

Hoc interdictum. Hoc interdictum non cõpetit niſi prohibito ducere aquam publicaʒ ex caſtello vl̃ alio loco publico: ⁊ non competit niſi ei cui ius ducendi ꝑmiſſum eſt per eum qui permittere poteſt: ⁊ ſi ius ducendi conceſſum ⁊ perſone: finitur cuʒ perſona: tamen renouatio ſucceſſori non eſt deneganda: ſed ſi conceditur predio: non extinguitur cum perſona habente tũc dominiũ predij dominantis: ⁊ iſtud interdictum habʒ cauſam proprietatis: non autem eſt mere poſſeſſorium. h. d. vſqʒ in fine. l. ¶ In tex. ibi. Vel quia putant impoſitam. iuſto erroꝛe facti duci vt ſupra eo. §. ⁊ qualitercunqʒ. verſi. ſufficit enĩ. ¶ In tex. ibi. Idqʒ a principe conceditur. glo. ſupplet vel etiam a ſenatu ⁊ bene. vt. l. quominus. ſupra de flumini. que eſt contra: licet alij aliter dicant: ſcʒ ꝙ ſolius princeps poteſt concedere: non ſenatus ⁊ male. Sʒ huic tex. contradicit aliter dicta. l. quia ibi dicit ex flumine publico aquam duci poſſe: ⁊ neminem impediri quominus ducat: niſi illam quam vetat princeps aut ſenatus ducere: hic autem dicitur totum oppoſitum ꝙ nemo ex flumine publico aquam ducit niſi is cui Ceſar conceſſit.

¶ Solue ꝙ imperatoꝛ ⁊ ſenatus intelliguntur negare. Primo ſi aqua ducatur vltra q̃ ſit neceſſariũ ſicientibus agris. vt. l. imperatoꝛes. ſupꝛa de ſeruitu. ruſti. prediorũ. Item intelligitur imperatoꝛ negare vbicunqʒ aqua eſt in vſu publico. ſicut aqua reni ad vſum molendinoꝛum bononienſium: ⁊ ſicut eſt aqua dicte ciſterne ad vſum peruſinum. Item intelligitur negare ſi ductus aque fiat cum iniuria vicinoꝛum: non obſtante ꝙ imperatoꝛ conceſſerit ductum aque quia ſemper intelligitur concedere ſine iniuria tertij: vt. l. ij. §. merito. ⁊. §. ſi quis a principe. ſupra ne quid in loco publico. Et idem ſi ex ductu aque flumen exareſcit: aut etiã impediatur curſus fluminis. vt. l. i. §. nõ autem. ⁊. §. deterior. ⁊. §. ſi in mari. ſupꝛa de flumi. Idẽ ⁊ ſi flumen eſt nauigabile: aut ex eo aliud nauigabile fiat nam tunc non permittitur duci. vt dicta. l. quominus. vſi. ſed ſi qua. ⁊ ideo non eſt licitum diuertere curſum fluminis nauigabilis: aut intrantis in aliud nauigabile: ſaluo niſi facta diuerſione nihilominus reintret dictum flumen: ⁊ per conſequens non efficitur minus nauigabile: ſicut fecerunt Bononienſes qui diuerterunt flumen reni propter molendina: ⁊ tamen illud flumen reintrat flumen padi: vt dixi in dicta. l. quominus. ⁊ ibi tenet Bar. ⁊ bene. Regula igitur eſt affirmatiua ꝙ ex flumine publico licitum eſt aquam ducere: niſi vetet princeps aut ſenatus. Intelligitur autem vetare in omnibus caſibus ſupꝛadictis in quibus aqua duci non poteſt niſi permiſſu Ceſaris vel ſenatus: ⁊ ita loquitur hic.

In. §. permittitur. Ibi. Sed iniuria. accipe large. vt non ob. j. de iniur. l. iniuriarum. §. ſi quis de oneribus. vbi hoc verbum ſtricte ponitur pro contumelia. Et allegatur iſte tex. per glo. ⁊ etiaʒ per canoniſtas ꝙ emphyteoſis finita: vel feudum finitum per finitam generanem: poteſt peti refoꝛmari ab eccleſia: vel alio domino rei vel fundi: ⁊ inquantum dominus precibus exoꝛatus nolit refoꝛmare: poteſt ad ſuperioꝛem appellari: quia non reformando infert iniuriam. vt in hac littera. ⁊ de hoc habemus plura iura in vſibus feudo. que Bar. hic allegat. vide per te.

J diurnarum. Aqua quotidiana vel eſtiua duci non poteſt alio tempoꝛe q̃ ſolita fuerit duci. h. d. non ergo ducens aquam poteſt mutare tempus vt hic: nec qualitatem ductionis: vt ſupra eo. l. i. §. illud tamen illic. cum. §. ſequen. vſqʒ ad. §. ariſto. Si tamen naturaliter qualitas ductionis alteretur. puta qꝛ in riuo per quẽ habebã ductũ aque: alia aqua naſcitur ⁊ ſic ductus abundantioꝛ eſt q̃ pꝛimo: ⁊ alia aqua eſt immixta primitiue: tunc non dicitur mutatus ductus aque: vt. j. eo. l. proxima. §. aqua cum riuo. lʒ ſecus ſi manualiter. i. opere manufacto admiſceatur aqua. vt in. l. i. §. item queritur. ſ. eo. Ang.

Hoc iure

b **Oc iure.** Aqua poteſt duci ꝑ fundum alterius nõ ſolũ ad irrigationẽ agrorũ ſed cauſa pecoris aut alterius amenitatis gratia tñ ducit nõ eſt ſeruitus aqueductus ſed vt ius quoddã de pſe: ſicut ⁊ cũ ꝯcedo tibi potentiã in fundo meo morãdi tẽpore hiemali vt calefacias te ad ſolẽ: vt. l. vt pomũ. ff. de vſu. ti. generali. ⁊ no. glo. ij. in. l. i. §. ſi tibi fundũ. ff. ti. i. Et ratio ẽ q: ſeruitutes ꝑdiales ſolũ cauſa fundoꝝ iuente ſunt: ⁊ ad vtilitatẽ ipſorum agroꝝ: vt. l. quotiens. la. i. §. fi. ff. de ſer. ⁊ no. glo. in d. l. vt pomũ: ſed amenitas hanc vtilitatẽ nõ inducit ſ; delectationem quandã. Ang. de puſio doctor.

Ex flumine. Poſſunt ducere aquã ex flumine publico plures ſi tamen nõ nocet vicinis habentibus ꝑdia in eadem ripa: ⁊ ſi flumen eſt anguſtum nõ poteſt nocere vicinis habentibus predia in alia ripa. h. d. Unde priuilegiũ principis ꝯcedentis ductũ aque ſemꝑ intelligendũ vel impetrãdũ eſt ſine iniuria vicinoꝝ: ut vidiſtis in. l. quominus. ff. de fluminibus. ⁊ ff. eo. i. l. i. §. ꝑmittit. ⁊ ff. ne quid in lo. pub. l. ij. §. merito. ⁊ §. ſiquis a principe. ¶ In tex. ibi. vicinis habentibus predia in eadem ripa: vt dixi i ſummario. Ang. de peruſio.

Si aquam. Si flumen repente alueũ ſuum mutat: aliud intelligitur eſſe flumen: ⁊ ideo qui prius ducere poterat aquã ex flumine nunc nõ ducet: ſecus ſi mutauit alueum paulatim: niſi inter flumen ⁊ alueum antiquum remanſerit aliquis locus priuatus medius: tunc enim aqueductus ſeruitus interrumpitur idiſtincte ꝓpter mediũ locum qui non ſeruit. h. d. in terminis ⁊ in ſumma iſte. §. bonus. ¶ In tex. ibi. Receſſerit. ſ. ſubito ⁊ repẽte. ¶ In tex. ibi. Subſequi flumen. q: aliud flumen intelligitur per mutationẽ alueĩ repentinã. ¶ In tex. ibi. Meus fit. i. alueus antiquus ſit factus dñs fundi dominãtis: q: fundus dominans adherebat flumini: ⁊ tunc expone meus. i. tuus: vel ſtat proprie q: inter flumen ex quo ducebatur aqua: ⁊ fundũ dominantem: erat fundus medius per quẽ ducebat aqua qui ſeruiebat ⁊ adherebat flumini: ⁊ flumen receſſit: ita ꝙ alueus antiquus factus eſt domini fundi ſeruiẽtis propter vicinitatẽ. Unde vtroq; caſu habens ius ducendi aquã: non poterit ſubſequi flumen. ¶ In tex. ibi. Mutato alueo. paulatim vel repetente. ¶ In tex. ibi. Q: medius locus. ſ. alterius priuati qui erat medius inter flumẽ ⁊ fundum dominantem: vnde impedit ſeruitus aqueductus: ut. l. qui ſella. §. fi. ff. de ſerui. inſti. predio. ⁊ cõmu. predio. l. i tradendis. §. i. ¶ Et legitur duobus modis: vno modo cũ aqua ducitur ex ꝑuilegio ceſareo: ⁊ ſic non iure ſeruitutis: ⁊ per fundum alienũ. Alio modo cum ſeruitutis iure per fundum vicini coherentem flumini cui fundo vicini coherebat fundus dominãs: ⁊ vterq; intellectus ẽ veriſſimus. ¶ In glo. in vbo. Acceſſerit. ibi. Qui petũt aquaticum. forſan eis cõceſſum a ceſare pro molendinis que mitterentur in certo flumine: nam ſi flumen mutauit alueum ⁊ repente: non dicit idem flumen ⁊ ſic non habebunt aquaticũ. Secus ſi mutauit paulatim. ⁊ pro hoc facit qđ not. Guil. in. l. de quibus. in fi. ff. de legi. ¶ Item ẽ argumentum ꝙ ſi imperator conceſſit alicui ꝙ in aliquo ponte poſſit colligere pedagiũ: ſi flumen mutauit curſum pedagiũ non debetur q: non eſt pons illius fluminis ſubito curſu mutato ſ; ſuus ſit paulatim. ¶ Item eſt argumentũ ꝙ deſtructo collegio: iura ⁊ ꝑuilegia eiuſdem collegij pereant: ſicut ⁊ hic perit ius ducendi aquã mutato alueo. In hoc tñ conclude ꝙ ſi collegiũ de iure deſtruitur: ꝑeant priuilegia: ſecus ſi de facto tñ: de quo Inn. in. c. cũ ex iniuncto. de no. ope. nun. Bar. ponit in. l. i. in fi. j. de colleg. illi. not. i. l. ſeruientes. §. ſi ſublatum. ff. de ſerui. vrba. predio. An aũt refacto collegio: ꝑuilegia reſtituantur: dic vt no. per Dy. in. l. pater. §. tuſculanus. ff. de leg. iij. ꝑ Bar. in. l. dãni. in. §. ſi is qui vicinas. ff. de dam. infec. ⁊ glo. hic aliqualiter tangit vt dicam in ea. ¶ In glo. Sed de equitate. ibi. Sed forte aliud. ⁊ bene: ⁊ hoc approbatur. Unde qui impetrauit aquaticum a principe pro molendinis certi fluminis: vel etiam pedagiũ pontis alicuius fluminis: alueo mutato ita repente: non eſt reſtituendus per ceſarem: ⁊ vide qđ no. Io. an. in. c. ꝑuilegium perſonale. de reg. iur. in. vi. ⁊ pro hac deciſiõe facit. ff. ti. i. l. i. §. ſi quis aũt ꝓpter inundationem aquarum. vbi qui ꝓpter inundationem aquarum: aut aliud impedimentum facti vti non potuit: repetita die: vtitur itinere aut actu. ¶ In ea. glo. ibi. Poteſt dici reſtaurari. ſic ⁊ reſtaurantur priuilegia collegij reſtituti. ⁊ facit. j. de cenſi. l. forma. §. quacũq; ⁊ ꝑ Dy. in. d. §. tuſculanus.

Aqua que. Si qualitas ductus aque naturaliter mutatur: nihilominus duci poteſt: nec dicitur quis ducere aliter ꝙ duxerit hoc anno vel eſtate ꝑori. h. d. in terminis ⁊ ceſſat ꝯtrarium. l. i. §. item queritur. ff. eo. q: ibi aliqua aqua nõ naturaliter inſurgebat: ſed opere manufacto miſcebatur. Ang.

Ductus aque. Ductus aque cuius initij memoria nõ exiſtit iure ſeruitutis conſtitute inter viuos vel i vltima voluntate habetur. h. d. Paria ergo ſunt ſeruitutem iure cõſtitutam: vel docere vſum ſeruitutis cuius initij memoria nõ exiſtit: facit. ff. de aqua plu. ar. l. ij. i fi. ⁊. l. in concedendo. Et intellige hunc. §. vel i aqua que ducebatur ex priuato per interualla temporum ita ꝙ nõ habebat cãm ꝑpetuã ſeu quaſi q: nec actu nec habitu erat ſemper ducibilis. Uel intellige in aqua que ducebatur ex publico: cuius ductus ex aliqua cauſa prohibebatur a pncipe vel ſenatu: nam ſi docetur ꝙ initij memoria non exiſtit: ⁊ allegat ductũ aque cõceſſum a ceſare ſ; non doceatur de priuilegio: tamẽ ille ductus iure conſtitute ſeruitutis habetur vt hic: ⁊ iuribus allegatis: vt. C. de aqueductu. l. vſum aque veterem. lib. xi. ⁊ eo. ti. l. diligenter. Sic ⁊ ſi nobilis ẽ vſus imperio per tantũ tempus cuius initij memoria nõ exiſtit ⁊ allegat ſe exercuiſſe auctoritate ceſarea: ſ; ꝑuilegiũ non oſtendat: tamẽ ſufficit per hunc. §. ¶ In glo. Memoriam. ibi. Solu. hic ignorante dño. not. hanc ſolutionem per quã habes ꝙ ſi ciuitas ignorãte papa vel ceſare exercuit merum iperium per tempus cuius initij memoria nõ exiſtit: preſcripſit illud ius: qđ tene menti. ¶ In ea. ibi. Uel ſolue vt ibi. vel ſolue per exẽpla que poſui: ⁊ etiam per ea que not. i. l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſerui. vendi. Ang. de peruſio legum doctor.

Is qui. Habens vſum aque quotidiane põt facere opus manu vt aquã ducat dummodo deteriorem cõditionem fundi ſeruientis nõ faciat aut ductus aquarum. h. d.

Si aqua. Si ſuper loco aqueductus iure cõſtruatur pons ⁊ etiam ſuper illum pontem poterit illa aqua duci: dũmodo riuo iferiori non noceatur. h. d. ¶ In tex. ibi. Factus ſit. ſ. iuſte: ⁊ hoc tollit oẽ ꝯtrarium. Uel ſic. Si ſuper aqueductum alijs iure ſeruitutis conceſſum velim facere alium aqueductum per pontem ligneum vel lapideum: poſſum: ſi ꝑoris cõditio non fiat deterior. h. d. ⁊ ẽ pulcher caſus.

I **Uti o ticio.** Seruitus aqueductus: vie itineris ⁊ actus vni ⁊ pluribus cedi poteſt ſimul ⁊ ſeparatim ꝑ eundem locum ſine dãno priorũ: ⁊ ſi plures conriuales de modo vſus ꝯcordes nõ ſunt: competit inter eos vtile iudicium diuiſorium: ſicut iter plures ꝑtinet vſusfructus. h. d. ⁊ ceſſat contrarium. l. aquã. C. de ſerui. que dicit ꝙ poſt ſeruitutem aque vni cõceſſam: alteri concedi non poteſt: quia illud verum ſi prioribus fieret iniuria: quo caſu non tenet poſterioribus facta conceſſio: niſi ꝑores conſentiat: ut ibi. ⁊ ff. de aqua plu. ar. l. in concedẽdo. Et ſic fecerunt bonoñ. qui prius conceſſerunt aquam fratribus predicatoribus ⁊ deinde minoribus per eundẽ riuum: valuit enim conceſſio facta ſecundo cum aqua ſufficeret vtriq; conuentui. ¶ In tex. ibi. Interdictum: de conriualibus forte: vt. ff. eo. l. i. §. ſi inter ꝯriuales. de quo interdicto facit mentionem. Rofre. in ſuis libellis. Ang. de peruſio legum doctor.

c **Um conſtet.** Uſus aque diuidi poteſt temporibus ⁊ menſuris. ⁊ poteſt eodẽ tempore vnus

habere aquam quotidianã: alter eſtiuam: ⁊ permittẽdus eſt tunc vſus toto hieme ei qui habet hiemalem: ⁊ tota eſtate ei qui habet eſtiualem. h. d. vſq; ad. §. inter duos. Iſte ergo eſt cõmodus modus diuidendi.

Inter duos. Si vſu aque diuiſio inter plures permutatio fit hominum ⁊ tẽporum: vnus per alterum: ⁊ alter per alterũ retinet ſibi debitam ſeruitutẽ: nec poteſt dici per nõ vſũ amiſſa. h. d. iſte. §. notabilis ⁊ bonus. ¶ Nec ob. l. ſi communem. §. i. ff. quemad. ſerui. amit. vbi habẽs vnã ſpeciẽ ſeruitutis: ſi vtitur alia: aliam nõ acquirit ⁊ perdit illam per non vſum: q2 illud eſt verũ quãdo non vtitur ſeruitute ſibi debita vllo modo nec per ſe nec per alium. Sʒ hic vnuſquiſq; eorũ per conſortẽ vtebatur: ex quo fuit facta permutatio horarũ ⁊ tempoꝝ inter eos: facit pro hoc. ff. de admi. tu. l. tutores. Et ideo ſi plures imperium habent in caſtro: ⁊ diuiſus eſt vſus imperij inter eos: deinde ẽ facta permutatio inter illos: non perditur imperium per non vſum in forma primitus aſſignata: ⁊ facit ad predicta. ff. eo. l. i. §. Item queſitum. ⁊. §. illud aũt. vſi. dum tamen ſi quis cum quinto. Et allegatur hic. §. per Ray. pro doctoribus debentibus diſputare ſeptimanis determinatis: ꝙ poſſint eas inuicem permutare. Ange.

o **E interdicto.** Aqua eſtiua eſt illa ꝗ̃ eſtate tñ ducitur ꝓpter naturã eius ⁊ locorũ vtilitatem ad quos ducitur ⁊ ꝓpoſitum ipſius ducentis. h. d. iſte tex. ⁊ nõ ob. ff. eo. l. i. §. duo ſunt genera. ¶ In tex. ibi. Si vtilitas locorũ. hoc ideo dicit quia ſi nulla verſatur locorum vtilitas. ad que ducitur: nõ poteſt dici aqua quotidiana vt ſic ſit ſeruitus aqueductus: ſed bene dicetur ius qḋdam tertium: vt dixi. ff. eo. l. hoc iure in ꝑn. ⁊. ff. de iti. actuq; priua. l. i. §. ſi tibi fundum. ⁊ nõ. plene. ff. de ſeruitu. l. vt pomũ. Ang.

f **I de via.** Iſta. l. eſt difficilis: ⁊ legitur in glo. pluribꝰ modis vt pʒ in glo. i. ⁊ etiã in ſecũda. verus intellectus iſtius. l. colligit̃ ex glo. in. l. i. §. hoc interdicto. in glo. i. vſi. tu dic ꝓdeſt ꝓbare vſum. ff. ti. i. Et breuiter. h. d. In confeſſoria ⁊ negatoria nõ poſſidens poſſidenti cauere tenetur ſm iuris debiti qualitatem. h. dicit.

Vel ſic. Ubi eſt queſtio ſeruitutũ nõ poſſidẽs cauere tenetur poſſidenti ſe non vſum: ⁊ poſſidentẽ non prohibiturum quominus vtatur: anteq̃ non poſſidẽs agens vel conuentus de ſuo iure doceatur. h. d. Et glo. i. itelligit primũ reſponſum ꝙ agebatur hoc interdicto vel interdicto illo de itinere actuq; priuato per aſſerentẽ ſibi deberi ſeruitutem itineris vel aqueductus: ⁊ agebatur contra dñm qui erat in poſſeſſione libertatis. ⁊ ideo agens hoc interdicto debet cauere ſe non impediturum dñm fruentẽ poſſeſſione libertatis. ⁊ iſta eadem lec. repetitur. in ꝑn. glo. magne: ⁊ ſm illam lec. neceſſario exponi oportet agentẽ. i. actu: aqueductu vel itinere vtentẽ: nam res ſua nemini ſeruit: vt. ff. ſi vſuſfruc. petatur. l. vti frui. Sed ille intellectus nimis violat litteraʒ nec conſentiendũ ei eſt. Secũda lec. eſt ꝙ actum fuit interdicto de itinere vel de aqua ꝯ dñm ⁊ obtinuit agens ꝯ dñm: ⁊ deinde dñs egit petitorio cõtra eum qui vicit in poſſeſſorio: ⁊ ideo debet cauere q2 ſuccubuit: ſe non impeditur ũ agentem ⁊ aquam ducentẽ ⁊ iter facientem donec terminetur illud iudicium petitorium ſuper negatoria intentatum per dñm negantem illi ſeruitutem deberi. Similiter hec lec. non eſt vera: q2 ſapit diuinationem: nam nulla fit hic mentio ꝙ qui egit interdicto primo obtinuerit in eo. Tertio modo legitur ſm plac. ꝙ primus caſus huius. l. loquatur in negatoria: ſecũdus in confeſſoria: ⁊ vtroq; caſu actor cauet cõuento qui in poſſeſſione ſeruitutis exiſtit. Iſta lec. ſimiliter non eſt vera: vt dicam in glo. Quarta ⁊ vltima lec. eſt ⁊ hanc tene ꝙ primus caſus eſt in conuento negatoria: qui eſt in poſſeſſione ſeruitutis: ⁊ ideo agens tenetur ei cauere de non impediendo eum agentem aquã ducentem ⁊ iter facientem. Secundus caſus eſt in vſi. ꝙ ſi neget: ꝙ ſimiliter agebatur per dñm negatoria ꝯtra illum qui ſibi ſeruitutem aſſerebat: ſed dñs erat in poſſeſſione libertatis: conuentus vero erat in quaſi poſſeſſiõe ſeruitutis. ⁊ ideo conuentus hac negatoria ſine ꝑiudicio ſeruitutis amittende: debet cauere dño agenti ſe non vſurum ſeruitute itineris aut aque pendente iſto iudicio ſuper petitorio: qḋ quidẽ petitorium datur etiã poſſidenti: vt. ff. ſi ſer. ven. l. ⁊ ſi forte. §. ſciẽdum: ⁊ hec eſt ipſa veritas: vt dixi in. d. §. hoc interdicto: vbi glo. clarius eſt loquuta q̃ hic. ¶ In tex. ibi. Agatur. ſ. negatoria contra poſſidentem ſeu exiſtentem in quaſi poſſeſſione itineris ⁊ aqueductus. ¶ In tex. ibi. Preſtanda eſt. ſ. a dño qui aſſerit predium ſuum liberũ ⁊ agit negatoria contra exiſtentem in quaſi poſſeſſiõe itineris ⁊ aqueductus. ¶ In tex. ibi. De iure ſuo doceat. ſ. libertatis predij ſui quod aſſeritur eſſe ſeruiens: incũbit ergo ſibi onus ꝓbandi libertatem ex quo aduerſarius eſt in quaſi poſſeſſione ſeruitutis. Qualiter aũt debeat hanc libertatem docere: dic vt dixi in. l. ſi prius. ff. de no. ope. nũ. ¶ In tex. ibi. doceat. in preſenti iudicio negatorie intentato cõtra exiſtentem in poſſeſſione ſeruitutis ⁊ preſentẽ ⁊ ſe defendentem: ceterum ſi ſe non defenderet: imo eet contumax: mittendus eſſet agens in poſſeſſione: ꝗ̃ fit hoc modo: quia ꝓhibetur reus per iudicem de non vtẽdo ſeruitute in cuius poſſeſſione exiſtit ante terminatum iudicium petitorium: vt. d. l. ſi prius: que ſingularis eſt ad hoc ¶ In tex. ibi. Et iter facientẽ. ſ. iure ſeruitutis. In vſi. qḋ ſi neget. ibi. Aduerſario: qui nonẽ in aliqua poſſeſſiõe ſeruitutis itineris aut aqueductus: immo ipſe agens eſt in quaſi poſſone libertatis. ¶ In tex. ibi. Cauere. iũge verbum debebit quod ẽ. j. ⁊ dic ꝙ debet cauere reus conuentus actori de non vtendo ſeruitute itineris vel aque: donec queſtio finiatur ſuper negatoria: ⁊ ideo cauet q2 dñs agens erat in plena poſſeſſione libertatis. Reus aũt nullatenus poſſidebat: ⁊ ſic tam in primo caſu q̃ in ſecundo agebat dñs negatoria: ſed in primo agebatur contra reũ poſſidentem: ⁊ ideo actor tenetur cauere de nõ impediendo reum. In ſecũdo agebat contra nullatenus poſſidentẽ ⁊ ideo reus cauet actori de non vtendo ſeruitute. ¶ In tex. ibi. Sine ꝑiudicio ⁊c̃. Nõ. bene hunc tex. pro eo qḋ quotidie habetur in vſu: nam multi ſunt ꝓmittentes ⁊ reſeruantes ſibi ꝙ nolunt ſibi preiudicari in tali iure ꝑ promiſſionem vel cautionem: ⁊ ſufficit iſta reſeruatio: caſus eſt hic: quẽ nõ. facit. ff. qui. mo. pig. vel hypo. ſol. l. ſi debitor. §. i. de eo qui dixit: conſentio ſaluo iure meo. ¶ In glo. ij. ibi. ſm hu. Iſta caſus poſitio lʒ ſit vera in ſe: tamẽ diuinationem ſapit: vt ꝑdixi: notabilis tñ eſt: nam decidit aperte ꝙ poſt victoriam in poſſeſſorio ſemper agens petitorio debet cauere conuento de non impediẽdo eũ vtẽtem iure ſeruitutis. ¶ In ea. ibi. Vel dic ſm. iſta lec. nõ eſt bona. ſ. ꝙ ſecundus caſus ſit in agente confeſſoria: immo agebatur negatoria ꝯtra non poſſidentem: ⁊ i hoc caſu differt a primo caſu qui etiam in negatoria figuratur. ¶ In ea. ibi. Alij ꝙ prima pars loquitur. hec vera: vt ſupra dixi. Ang.

q **Ui per fundum.** Is cui debet ductus aque per fundum poteſt facere riuum pro aqua ducenda: dũmodo non interuertat hoc. d. Interuertit autem aqueductũ quicũq; vult ducere aquã aliter q̃ ꝑmo: vt. ff. de ſerui. l. ſi cui. ⁊. ff. eo. l. hoc iure. §. i. ⁊. §. is qui. Ang.

¶ De riuis. Rubrica.

Praticam huius ti. vide in Spec. in ti. de cau. poſ. ⁊ proprieta. in. §. priuata aũt. in vſi. ſed ⁊ ſi per tuũ riuum. i. vi. colũ. in quarta parte.

p **Retor ait.** Prio ponit vba edicti. Secundo cauſam eius. Tertio exponit edictum per ordinẽ declarando primo ſignificationẽ nominis. Secũdo ſignificatũ verborum poſitorum in eo. ⁊ oſtendit differentiaʒ iter reficere ⁊ purgare. Quarto cui detur hoc

detur hoc interdictum: ⁊ in quibus caſibus denegatur: ⁊ de his omnibus tenetur totus titulus: ⁊ dicit ꝙ ſi volo reficere aqueductum: vel aliquid de circũſtantijs aqueductus: ⁊ ꝓhibeor: poſſum vti hoc interdicto ſi non vi non clam non precario ab ipſo ꝓhibente duxi aquam ſeruitutis iure non vi non clam non precario in eſtate priore: aut hoc anno. Si aũt vi vel clam vel precario: mihi non competit interdictum hoc. ¶ In. §. hoc interdictum. ibi. Alicui reficere. ſ. riuos ſpecus ⁊ ſepta. ¶ In tex. ibi. Uſus. ſ. aque ducende. ¶ In glo. Excogitata. Nõ. hic de cluſa molendinorũ: que litterali ſermone appellatur ſepta.

Deinde. Prohibit⁹ reficere vel neceſſaria refectioni portare poteſt interdicere ꝯ prohibentem. h. d. Et attende quia habens ſeruitutem aqueductus per fundum alterius: cũ vult reficere: poteſt a dño fundi ſeruientis impetrare vt tantũ ſibi de fundo concedat ex cauſa refectionis ꝙ ibidem poſſit reponere calcem arenam ⁊ armentum: ⁊ alia refectioni neceſſaria ⁊ ut etiã tam ipſe ꝙ magiſtri ⁊ fabri in loco morari poſſint: ut. l. refectionis. ff. cõmu. ꝑdio. ⁊ ideo ſi non poſſint morari niſi forſitan is cui debetur ſeruitus: faciat ibi capanam: adhuc ipſam conſtruere poſſit. ¶ In tex. ibi. Purgandi. hic exponit verbum purgare. Ang.

Aque inquit. Diſpoſitio legis per cãm limitata: ad eam reſtringitur: ad hoc allegatur. Et intellige quãdo cauſa eſt finalis: ſecus ſi eſſet tñ impulſiua: vt. l. i. §. origo. ff. de poſtulan. de cauſa finali loquitur hic: ⁊. j. vi bo. rap. l. ij. §. homines. plene per doc. in. l. i. ff. ſolu. ma. ⁊ etiam Bar. ibi. Ang.

Hoc interdictum. Hoc iterdictum competit ei qui duxit aquam eſtate priori aut hoc anno bona fide nõ aũt vi clam vel precario a ꝓhibente. h. d. Unde hic incipit exponere quibus competit hoc interdictum. ¶ In tex. ibi. Non habet. ſ. in veritate: tñ ſe habere putabat iuſto ductus errore: ſicut dicimus in precedenti interdicto de aqua quoti. ⁊ eſti. ¶ In tex. ibi. Eodem anno. In hoc ergo ſpeciale videtur: quia in precedenti interdicto de aqua eſtiua opꝫ ꝓbari uſum prioris eſtatis: vt. ff. ti. i. l. i. §. hoc interdictum. ⁊. §. deinde ait pretor vti priore eſtate ⁊c. hic aũt non requiritur: ſed ſufficit ꝙ eodem anno ſit vſus: ⁊ ſufficiet vna die vel vna nocte: ſicut dicim⁹ in interdicto de aqua quotidiana. Et ratio ſpecialitatis eẽ poteſt qꝛ in purgatione ⁊ refectione riui periculum eſt in mora: ⁊ non tantũ eſt periculũ in refectione itineris aut vie: que non poteſt fieri niſi probetur proprietas ſeruitutis: ut. ff. ti. ij. l. i. §. hoc aũt a ſuperiore: ⁊ ideo dicimus ꝙ illud interdictum ſapit cãm ꝓprietatis: hoc autem eſt mere poſſeſſorium qꝛ de ꝓprietate ſeruitutis probare nõ opꝫ ſed ſufficit probare quem eſſe in quaſi poſſ[e]ſſione ſeruitutis ductus aque abſqꝫ eo ꝙ ꝓbetur de dominio. Ang.

Sed ſi quis terrenum. Iſte. §. cum. l. ſeq. ⁊ pn. ſeq. eſt difficilis. Ratio aũt difficultatis eſt qꝛ inter iurecõſultos Ulpianũ: Labeonem: Pomponium ⁊ Seruiũ videtur fuiſſe varietas ſuper hoc puncto. vꝫ an habens ſeruitutem aqueductus poſſit de riuo cooperto ꝑ quem ducebatur aqua facere diſcopertũ: ⁊ ecõuerſo de diſcoperto coopertum: ⁊ per conſequens an poſſit variari q̃litas ductus aque. Sed reuera omnes ſunt in concordia. Et cõclude in hoc puncto ꝙ forma ſiue qualitas ductus aque poteſt variari ꝓpter duo. primo propter euidentem ⁊ vrgentem neceſſitatem: vt. j. eo. l. ſeruius. §. ſeruius. ibi. Mihi videtur ⁊c. Secũdo ꝓpter grandem vtilitatẽ illius cui debetur ſeruitus aqueductus ⁊ modicum aut quaſi nullum dãnum dñi fundi ſeruiẽtis ⁊ iſta fuit ſententia Azonis. ⁊ Hugolini. Unde non eſt verũ ꝙ Pomponius cõtradicat labeoni: lꝫ quidã contra. nec etiã Labeo ꝯdicit Ulpiano: nec ſeruius corrigatur: ſed oẽs in hanc cõcurrunt ſniam quã predixi. Et hoc dicit ꝓpter euidentem ⁊ neceſſariam refectionem: aut magnam vtilitatẽ eius cui debetur ſeruitus aqueductus: põt variari qualitas aqueductus: ⁊ ideo põt riuus per quem aqueductus ducitur coopertus aperiri ⁊ econuerſo: ⁊ ẽt per ſpecũ duci. vbi ꝑmo ducebatur ſupra terram. h. d. ſm verũ intellectum cum. l. ſeq. ⁊ ſeq. vſqꝫ ad. §. ſi quis nouum canalẽ. ¶ In tex. ibi. Ego. ſ. Ulpianus auctor huius. l. ¶ In tex. ibi. Ceteros. expono ut in glo. ⁊ ſic depmentes: attollentes: dilatante⁹ vel extendentes riuum ꝑ quem ducebatur aqua: prohiberi poſſunt. Sꝫ ſi quis v ult cooperire riuum qui primo erat diſcoopertus vel diſcooperire qui primo erat coopertus: nõ põt ſm ſniam Ulpiani: niſi in vno caſu. ſ. quãdo dñs fundi ſeruientis oſtẽdit maiorem eſſe vtilitatem ſuam non aperiri vel cooperiri: ꝙ oſtendit ille qui vult cooperire vel diſcooperire.

¶ In. l. labeo. ibi. vel hauriendi aquã. ex riuo per quem ducebatur aqua: nec huic cõtradixit Ulpian⁹. immo fuit concors: qꝛ dñs fundi oſtendit maiorem vtilitatem ſibi eẽ ſi forma riui nõ mutetur ꝙ oſtendat dñs fundi dominantis ſi fiat mutatio riui de cooperto in apertum: vel econtra. ¶ In tex. ibi. Nõ placere. ſubaudi ut poſſit fieri mutatio riui de cooperto in diſcoopertũ: vel ecõtra. ⁊ hoc ꝑ rõnem que ſequitur: qꝛ occaſione talis mutationis: dño fundi ſeruientis affertur dãnum ⁊ contingit ei detrimentum. ¶ In tex. ibi. ꝙ ex iure. immo iniuſte: ⁊ hoc intelligo ſm limitationẽ Ulpiani. qui dixit ꝙ imo poteſt riuus coopertus aperiri: ⁊ econtra qñ longe maior eſt vtilitas eius cui debetur ſeruitus ꝙ dñi fundi dominantis. vt. ff. l. pxi. in fi. ¶ In. l. ſeruius aũt. ibi. ſcribit ⁊ male ſꝫ quoſdam. Tu autem dic ꝙ bene: qꝛ hic variebatur forma aqueductus abſqꝫ vtilitate ducentis: ⁊ cũ maiori incõmoditate fundi ſeruientis: ⁊ ideo aliter itelligitur aqua duci: merito qui prius ducebat per ſpecũ. i. locum ſubterraneum: nunc autem vult ducere per apertũ: impune ꝓhiberi poteſt. ¶ In tex. ibi. Non impune ꝓhiberi. exponit glo. i. ſine pena ⁊ intellige ꝙ non potuit ꝓhiberi faciens opus predictum ſi ex neceſſitate fecit: qꝛ aliter aqua duci nõ poterat. ¶ In tex. ibi. Et ego in Specu. ego. ſ. Ulpia. auctor. l. ¶ In tex. ibi. Contra puto ꝓhiberi. huic tex. videtur contradicere. ff. l. i. in fi. ⁊ ſic vlpia. ſibimet contradicit: dum dixit ibi ꝙ de riuo cooperto: poteſt fieri apertus: ⁊ ecõtra. hic autẽ dicit de riuo ſubterraneo non poſſe fieri diſcoopertum. Sed dic ꝙ non cõtradicit ſibimet: immo illud idem repetit: ⁊ vult ꝙ poſſit fieri ꝓhibitio ⁊ impune ſaluo niſi ꝓhibitus oſtendat eẽ maiorem vtilitatẽ ꝙ percepturus eſſet ipſe ꝓhibens. ¶ In tex. ibi. Aduerſarij. i. ꝓhibiti ne ducant. ¶ In tex. ibi. Eſſe admittendam. ex his verbis: ⁊ ex v̄bis poſitis in. l. i. i fi. ff. eo. dedi tibi ſummarium intellectum. ſ. ꝙ vbicũqꝫ ꝓpter refectionem neceſſariam ⁊ ꝓpter grandem vtilitatem ꝓhibiti aquã ducere: neceſſaria ẽ refectio riui: poteſt fieri de cooperto diſcoopertus: ⁊ econtra: ⁊ de ſtructili põt fieri terrenus: ⁊ econuerſo: alias nullo modo lꝫ mutare formã ⁊ qualitatẽ aqueductus: vt. d. §. fi. ſaluo ⁊ reſeruato niſi in imponenda ſeruitute aliud actum ſit: ut. ff. l. ꝑxi. v̄ſi. niſi ab initio. ¶ In glo. l. labeo. ibi. ſm Azo. ⁊ Hug. hec vera: ⁊ ſm hanc poſui tibi caſum. reliquas omittas tanq̃ nõ veras. ¶ In glo. in v̄bo. Aduerſarij. ibi. ⁊ nõ. ex predictis. hec glo. verum habuit intellectum ⁊ ſequuta fuit opi. Azo. ⁊ Hug. ⁊ ſm hanc glo. poſui tibi caſum in terminis ⁊ in ſumma. ¶ In ea. glo. ibi. ſine predicta diſtinctiõe. ſ. cõmoditatis ⁊ incõmoditatis: illa enim non attenditur: ſed ſola neceſſitas. Ang.

Si quis riuum. Reficiẽti riuũ nõ nunciatur nouum opus: ſed põt contra ipſum agi negatoria: ⁊ debet de dãno infecto cauere. ⁊ poteſt reficiẽs omnia ad riuum deferre ſine quibus refectio fieri non poſſet. ⁊ hoc interdictũ non ſapit cãm ꝓprietatis. ſed ẽ mere poſſeſſorium: lꝫ iterdictum de itinere ⁊ actu reficiendo loquens ſapiat cauſaꝫ proprietatis quia in eo tantũ non v̄titur periculum quantum vertitur in refectione riuorum. h. d. vſqꝫ ad fi. tituli. In. l. vltima. ibi. Actori liceret. dũ tamẽ ſit in eius poſſeſſione bona fide. vt. ff. eo. l. i. §. hoc interdictũ. ¶ In tex. ibi. Et homines ſiti vocarentur. Fallit in ebrioſis qui nolunt bibere aquam. Et nõ. multa permitti propter iminẽtem neceſſitatem ne homines cito pereant. ⁊ ideo nec victus: neqꝫ ſtratus: neqꝫ potus auferri poteſt carceratis. lꝫ

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

duci poſſint ad toꝛmentum.l. ſi victum aut ſtratum. de re iudi. Ange.

¶ De fonte. Rubrica.

Praticam huius tituli. vide in Spec.eo.titu.de cau.poſ. ⁊ ꝓprieta.in.§.priuata aũt.in vſi.poꝛro plerũqꝫ quis habet in.vij.col. ⁊ ſeq.in quarta parte.

Retoꝛ ait. ¶ In tex. ibi.interdicam.i.interdictum pꝛoponam. Simile.ſ.ti.ij.l.i.§.pꝛoinde. Ang.

p **Hoc iterdictũ** Seruit⁹ aqueduct⁹ a ſeruitute hauſtus differt. ⁊ ideo interdicta ſeparatim redduntur.h.d. Naꝫ ſeruitute aqueductus tractat titulus de aqua quoti. ⁊ ti.ꝑcedens: de ſeruitute hauſtus tractat ti.iſte. Sed attende qꝛ hoc interdictum non pꝛoponitur niſi pꝛo hauſta aque viue: non autem pꝛo hauſta aque ciſternalis ſed pꝛo illa ſeruitute talis aque ꝓponitur hoc interdictum vtile ſm Rofre. in libellis ſuis. ¶ In tex.ibi.qui fontana.haurienda:vt.j.ſubijcit.vel pecus appellendo.vt.j.in ſeq.§. Ang.

Hoc autem. Iſtud interdictũ competit ꝓhibito aquã haurire vel pecus ad aquã appellere: ⁊ non habet locuꝫ pꝛo aqua ciſternali.h.d.vſqꝫ ad.§.deinde. ¶ In tex.ibi. Imbꝛibus .i.aqua pluuiali:pꝛo qua non competit hoc interdictuꝫ directum ſed vtile:vt dixi.ſ.pꝛoxi. ¶ In tex.ibi.Ad hauſtũ .ſ.aque viue: ⁊ facit.ſ.ti.i.l.ſerui⁹.§.fi. ⁊ qđ ibi nõ. Ang.

Deinde ait. Hoc interdictum competit etiam pꝛohibito purgare aut reficere fontem:cuius hauſtus aque pꝛohibitus ſeruitutẽ habet aut iuſte ſe habere credit.h.d. ¶ In tex.ibi. Vtiqꝫ ea poſſis.ſ.hauriendo aquã: vel pecus ad eam appellẽdo:vt.ſ.eo.§.hoc autem.

Hoc interdictum. Vbi eſt dio eadẽ ratio ibi eadem eſt iuris diſpoſitio:ad hoc magiſtraliter allegatur ꝯcoꝛ.ſ.ad.l.aquil.l.illud.alias ꝯcoꝛ.vide hic in glo. ⁊ facit qđ nõ.in.l.i.C.de interdic. ⁊ no.doc.in.l.i.ſ.ſolu.matri. ¶ In glo.Audi viuã.ibi.l. nõ omniũ. plenius nõ:ſ. ſolu.matri.l.i.per la. ⁊ .C.de interdic.ma.l.fi. ⁊ ꝯcoꝛ.cuꝫ hoc.§.ꝙ vbi ratio legis locum habet: ⁊ ibi etiam eius diſpoſitio.l.milites agrum.in pꝛin.j.de re mili. ⁊.ſ.de iure patro.l.adigere.§.quãuis. ¶ In ea.glo.in fi.Sed pꝛedictis ob.l.non ſolum.§.ſi rem tuam ſupꝛa de vſucapio.vbi vna eadem ratio eſt deciſio duoꝛum caſuum directe contrarioꝛum. Ang.

¶ De cloacis. Rubꝛica.

Practicam huius tituli vide in Spe.in ti. de cau.poſ. ⁊ ꝓprieta.in.§.priuata aũt.in vſi. poꝛro ſi volẽs quis.in.viij. colum.in quarta parte.

Retoꝛ ait. Nõ ſummaſ. ¶ In tex.ibi. Ex edibus.ſ.vrbanis. Idem ⁊ in locis ruſticis:vt.j.ea.l.§.pꝛoinde.appel

p lanone.§. edium omne edificium cõtinet:vt.d.§.pꝛoinde. ⁊.j.de incen.rui. ⁊ naufra.l.qui edes.Sed appellatione domus ꝯtinetur ſolum edificiũ conſtans ex tecto fundamento ⁊ pariete.ſ.de rei ven.l.ſolum. ¶ In tex.ibi.ſ tuas.pꝛoximas vel remotas:vt.j.ea.§.qđ ait. ¶ In tex. ibi.pertinet.i.dirigitur peruenit ⁊ extenditur. vt.d.§. qđ ait. ¶ In tex.ibi. Vim fieri vero. etiam ſi purgans vel reficiens habuerit vſum aque vicioſum:puta vi clam vel pꝛecario: ⁊ eſt ſpeciale quia valde expedit reipu. cloacas purgari: nam ſine eis celum fit peſtilens ⁊ ruinas minantur immundicie cloacarum:vt.j.§.pꝛoximo. Ang.

Sub hoc. In glo.i.ſub hoc titulo de cloacis. ibi.§. Deinde pꝛeterea ibi.i cloaca publica.hic in priuata: vt in ſeq.§. ⁊ in.§.fi. Duo ergo genera interdictoꝛũ ſunt:tamẽ duo ſpecialia interdicta ſunt tria. ⁊ hoc voluit iſta glo. Et allegatur ꝙ ſi ſub vno ſtatuto continentur plures paraſi diuerſos caſus ponentes ⁊ decidentes: ſemper agendum eſt cõdictione ex illo ſtatuto non ex particula illius ſtatuti quaſi ſit alia ſtatuti cenſura.

Hoc autem. In tex.ibi. Merentur.vnde auctoꝛitate publica reficiuntur ⁊ purgantur:vt.j.eo.l.fi.in fi.

Cloace. In tex.ibi.Et tubus. ⁊ glo.exponit .i.foꝛamen cloace: ⁊ ſic quicquid iuris eſt de domo:idem iuris videtur de hoſtio:non tamen factum in hoſtio dicitur factum in domo: niſi fiat itra clauſurã domus: ⁊ hoc tenet Bar.hic ⁊ bene: ⁊ allegat leges bonas: quibus adde.l.ſtatue.j.de verbo.ſig. vbi glo.ponit exemplum de leonibus marmoꝛeis exiſtentibus in foribus eccleſie beati petri. ⁊ etiam adde melioꝛem tex. ꝙ fit in iure inſti.qui.mo.ius pa.po.ſol.§.dictũ eſt: vbi aperte littera ponit de hoſtio ⁊ limine domus: nam limen domus extra clauſuram dicitur limes limitans ipſaꝫ domũ: ergo eſt extra domuꝫ ſicut limina imperij limitant limina hoſtium ⁊ econtra. Ang.

Quia autem. Etiam habentibus cloacarũ vſum vicioſum:competit hoc interdictum.h.d.iſte.§.vſqꝫ ad.§.deinde. Ang.

Deinde. Appellatione edium omne edificiuꝫ continetur tam ruſticum ꝙ vrbanũ. hoc.d.vſqꝫ ad.§.idem labeo. ¶ In tex.ibi.pꝛo omni edificio.ꝯcoꝛ.j.de incen.rui.l.qui edes. non ita eſt larga appellatio domus:ut dixi ſupꝛa ea.l.in pꝛin.

Idem labeo. In tex.ibi.Reficere.ſ.de nouo ⁊ cũ auctoꝛitate edilium curulium:aliter aũt ſibi reſiſti poteſt ſi vult facere nouam ſubter viam publicã.vt.j.eo.l.fi.§.fi.que ẽ contra.

Quod ait. Hic exponit iuriſcõſultus verbum pertinet poſitum in edicto pꝛetoꝛis. ¶ In tex.ibi. Pertinet.ſ.priuata cloaca vicini.

Si quis purganti. Nunciatione reficiat vel purgetur cloaca licite ſpernetur: ⁊ caueri debet de dãno infecto:niſi reficiens paratus ſit reſtituere ſi quid operis vicio factum ſit:nam non eſt admittenda purgatio cuꝫ dãno edium vicinarum.h.d. ¶ In glo.i.in fi.ibi.l.ſi funduꝫ.Sol.ut nõ.Dy.in.l.ait pꝛetoꝛ.§.ſi quis particeps.ſ. que in frau.cre. ⁊.ſ.de no.ope.nun.l.i.in pꝛin.naꝫ hic ⁊ in concoꝛdantijs loquitur in denunciatione non legitima permiſſione iuris inſpecta:in cõtrarijs autem loquitur de nunciatione permiſſa. Et nõ.bene ex hac glo.oẽs caſus in quibus nunciatio poteſt ſperni: ⁊ ea ſpꝛeta cõtra fieri.

Et adde ꝙ vbicũqꝫ quis nunciat alieno nomie niſi mandatum oſtendat:poteſt ſperni:ut.l.ſi quis inficiatus.ſ.de po. ⁊.l.miſſi opinatoꝛes.C.de exacto.tribu.lib.x. Ang.

Deinde. Hoc interdictum eſt reſtitutoꝛium quia qui in publicam cloacam immiſit vel fecit aliquid ꝓpter quod vſus eius deterioꝛ factus eſt: debet illud immiſſum reſtituere ⁊ in ſtatũ priſtinum reponere. Item eſt pꝛohibitoꝛium non dico pꝛohibentis ſed pꝛohibiti:quia non poteſt immittere neqꝫ aliquid facere in cloacam publicam ꝓpter quod vſus cloace fiat deterioꝛ:vt patet.l.ſeq. ¶ In tex.ibi. Deterioꝛ ſit.ſ.in pꝛeſenti. ¶ In tex.ibi. Ne ue fiat.ſ.in futuro:ut.ſ.ne quid i lo. pub.l.ij.§.deinde. Ang.

q **Vanquam.** Facienti cloacaꝫ de nouo in publico nõ debet fieri uis: ⁊ ꝓhibito competit interdictũ dũmodo eam de nouo faciat auctoꝛitate eius cui publicarum viarum eſt cura cõmiſſa.h.d. Et nõ. bene ꝙ ille cui cõmittitur cura viarum poteſt concedere ſolus abſqꝫ auctoꝛitate conſilij maioꝛum: vt ſubter illas vias fiat cloaca: ⁊ poſt permiſſionem agi poteſt hoc interdicto per pꝛohibitum facere reficere vel purgare coꝛam quolibet pꝛetoꝛe

bet pretore.h.d. ⁊ hoc tenet glo. hic in verbo cura tenementi. Ang.

¶ Quod vi aut clam. Rubrica.

Praticam huius ti. vide in Spec. de reſti.ſpol.§.i. in vſi. ceterum ſi contra vel poſt in pen. ⁊ vlti.colū.vſq; in fi.§. ¶ In glo.rubrice.ibi. ⁊ nō.ꝙ quidam dicunt. vt pla.vt nō.ff.de mor.infer.l.ſi.ꝑprius pro qua opi.videtur caſus i .l.i.§.ſi quis ſeruū.ff.de offi.pfec.vr.vbi tex. dicit ꝙ agit interdictis ꝙ vi aut clam. ⁊ ſic hec interdicta videnť duo ⁊ non vnum. Sed nō ob.q: illud plurale non geminat interdictū ꝙ vi aut clam: ſed referť ad duo interdicta. ſc; ad iſtud ⁊ ad illud vnde vi: vt ibi patet i tex. ⁊ ſi opi.pla. vera eſſet: magnus effectus eſſet: nam non poſſent ſimul hec verba i libello proponi: ago interdicto ꝙ vi aut clam ſed dici oporteret: ago interdicto vnde vi: vel interdicto vnde clam: hoc tamen eſt falſum ex quo eſt vnicum interdictum ſm Jo. Ang.

Pretor ait. Primo ponuntur verba pretoris vſq; ad.§.hoc interdictum. Secundo ad quid datur hoc interdictum ⁊ dicitur ꝙ ad reſtituendum: ideo reſtitutorium appellatur. Tertio contra quem datur. Quarto pro quibus operibus. Quinto declarat verba pretoris.ſ.quādo videatur opus vi factum ⁊ quādo clam: ⁊ in quibus caſibus dať exceptio contra hoc interdictu;: poſtea exemplificat prin. huius.l.in quocū; opere in preiudicium alterius facto vi vel clam: ⁊ iſta eſt ſubſtantia huius.l. in totum. Et ē differentia inter interdictum vnde vi: ⁊ iſtud: nam illud datur pro violentia carente conſenſu tm̄: edictum ꝙ metus cauſa datur pro violentia habente voluntatem coactam: hoc interdictum datur pro vi compulſiua ⁊ carente ꝯſenſu: vt.ff.ꝙ me.cau.l.metū.§.i.coniuncto.§. quid ſit vi. ⁊ .§.ſed ⁊ ariſto.j.ea.l. Ang.

Hoc interdictum. Hoc iterdictum eſt reſtitutorium ⁊ nemini lic; in ſolo ab alio poſſeſſo edificare vi vel clam: etiam ſi ſuum eſſe pretendat: ⁊ ideo agenti hoc interdicto nō ob.exceptio dominij.h.d. vſq; ad.§.hoc interdictum. ¶ In glo.ij.in v̄bo.reſtituere.ibi.ſm quoſdā. ⁊ bene quādo agens ſe poſſeſſorem non aſſerit: ſed de ſola ꝓprietate referť queſtionē: ſ; ubi agens hoc interdicto aſſerit ſe poſſeſſorem ſoli in quo edificatur: ⁊ ſic rōne poſſeſſionis agit: non eſt differentia nec vtilitas an agatur interdicto hoc vel alio. ¶ In v̄ſi. ⁊ parui.ibi .habuit. rōne dominij ſolius: poſſeſſione tamē ōio carebat. ¶ In tex. ibi.an nō: q: nec habebat dominiū nec poſſeſſionem ſoli. ¶ In tex.ibi.nulla iuſta exceptione: dicit glo.ſ.tali qm̄ exceptio dominij non obſtat agenti hoc interdicto: alie autē exceptiones intercluſe in hoc eodem corpore iuris optie admittuntur: vt hic in glo. Sed alie extra idem corpus iuris inducte non admittūtur. Et ideo ſi ex municipali cenſura contra inſtrumentū guarentigie non poſſunt opponi niſi certe exceptiones: tamē alie oēs opponi poterūt que i eodem corpore iuris ſtatutorum continentur: caſus ē hic coniūcta glo. ⁊ nō.in.l.ita pudor.vbi per Cy.C.ꝺ adul. ⁊.j.de adul.l.ſi maritus.§.lex iulia.quinimmo l; nō poſſit opponi exceptio: tamē conſuli poteſt conuento vt iudicis imploret officium ꝓpter euidentem iniquitatem: vt.l. plane. ⁊.l.fi.ff.de peti.here. Secus ſi non poſſet opponi exceptio neq; vlla defenſio ſm Bar. Cui adde niſi notorie conſtet iudici ex actis agentem: iniquitate; fouere.C. de tranſ.l.vbi pactum.in glo.magna. ⁊.C.qui ⁊ aduerſ.l.i. Et facit iſte tex. ꝙ ſicut agenti in interdicto recuperande non ob.exceptio dominij: q: ſpoliatus aῑ oīa debet reſtitui: l; contrarium notauerit glo.in.l. ſi de vi. ⁊ male.ff.de iudi. Ita agenti cōtra poſſeſſorem clādeſtinu; non ob.exceptio dominij: contrariū eſt verum caſus eſt i .l.ſi de eo.§.fi.ff.de acquiren.poſ. ⁊ hoc tenet Dy. in.c. qui ad agendum.de reg.iur.in.vi. ¶ Non ob.iſte tex.q: ⁊ hic non agebatur ad reſtitutione; poſſeſſionis ſed operis facti clam a poſſidente: ⁊ non eſt ita improbus poſſeſſor ⁊ clandeſtinus: ſicut violentus: tene menti. ¶ In glo. ſed ſi habuit in fi.ibi.l.v̄teres. Solue ꝙ ibi erat in quaſi poſſeſſione iuris eundi ad locum ad quem neceſſario ſequiť potentia iuris edificandi: vt.l.iij.§.ait pretor. ⁊.§.vtilitas eo.ti. hic autem edificans nullum ius circa poſſeſſionem habebat. Ang.

Hoc interdictum. Interdictum iſtud ſolū datur pro opere in ſolo facto vi aut clam.h.d. Aut igitur edifico in alieno iure ꝓprietatis ⁊ poſſeſſionis: ⁊ tunc nō eſt dubium ꝙ teneor hoc interdicto: ut in prin.l. ⁊ teneor tūc ad demoliendum opus: quia hoc interdictum reſtitutoriū eſt. Idem eſt ſi ſolum eſt meum: ⁊ poſſeſſio plena alterius eſt: quia non poſſum edificare auctoritate ꝓpria in ſolo a me nullo modo poſſeſſo vt.ff.in.§.p̄cedenti. Ang.

Quid ſit. Edificans contra prohibitionē palam ⁊ ſciente prohibente diciť edificare vi vel clam: ⁊ ſiue per iactum lapilli ſit facta prohibitio: ſiue per teſtationem in ſcriptis ſiue per denunciationem factam nudo verbo: tenetur edificās hoc interdicto ⁊ etiam omnis ille qui opera; dedit ut prohiberi nō poſſet: ⁊ etiam qui proteſtatione facta ab opere deſtitit ⁊ deinde poſtea edificare ceperit: vbi autem prohibitio nō eſt facta: nec opera data eſt per edificantem quominus fieri poſſit: ceſſat hoc interdictū: quia uis non eſt adhibita nec vicium clandeſtinitatis ex quo edificans neminem timuit hoc.d.cū.l.ſeq.in terminis et in ſumma. ¶ In glo.i.contra prohibitionem.ibi. Sol.ut ibi.quia poſt ꝓhibitionem quis edificat ſciente eo qui denunciauit quem vilipendebat denunciatus: ⁊ tunc dicitur edificaſſe vi. Sed ſi edificabat eo ignorante: quia ſemper metuebat denuncianteꝫ ⁊ tunc dicitur edificaſſe clam: vt not.in cōtrario. ⁊ hec ſolutio vera eſt ſiue edificetur poſt ꝓhibitionem factā iactu lapilli: ſiue factam in ſcriptis: ſiue factam etiā nudo v̄bo: ſiue non factam: q: qui ꝓhibere debebat: operam dedit vt denunciatio non apprehenderet eū: ut patet in.§.ſeq. vſq; ad v̄ſi.idem labeo. Attende tamen quia nunciatio non admittitur in opere purgatiuo riuorum.l. ſeruius.§. fi.ff.de riuis. ⁊.l.de pupillo.§.ſi quis riuos.ff.de no.ope. nun.nec purgatio cloacarū: ut.ff.ti.i.l.i.§.hoc interdictū. ⁊.§.ſi quis purganti: nec etiam in caſibus in quibus exceptio datur cōtra hoc interdictum: qui caſus nō.ff.ea.l.i .§.deniq;: in glo.que incipit.ſ.tali ⁊c̄.

Sed et ſi quis. ¶ In tex.ibi. Teſtationem.in ſcriptis. ¶ In tex.ibi. Denunciationem.ſine ſcriptis. ¶ In v̄ſi. Sed ariſto. In glo.quia ergo nō.hanc glo. plenius allegantem ꝙ alia: oēs leges ꝓbantes ꝙ non citatus: non requiſitus vel denunciatus ꝓpter operam quā dedit ne denunciatio eum apprehenderet: habetur pro citato ⁊ denunciato. In.l.ne in aliena. In gl.ibi.l.i.§.exceptiōes. Sed ſolue ꝙ ibi promiſſio liberti que facta erat gratia liberande libertatis abſq; delicto liberti affert iniuria;: hic autem nulla interuenit promiſſio nec factu; ſeu delictū eius qui non deliquit: ⁊ per conſequens non tenetur ex facto alieno. Ang.

Prohibere. Nunciatio vel proteſtatio fieri poteſt non ſolum per poſſeſſorem: ſed per perſona; liberam eius nomine.h.d. Uel ſic: per liberam perſonam acquiri nobis actio poteſt vbi ⁊ ſine eius interuentu nobis actio queritur.h.d.magiſtraliter. Uel ſic: per liberam perſonam nobis actio non acquiritur: ſed ōio actionis querēde qualitas variatur: ſic ſupra de vſur. l.ſi quis ſolutioni.§.mora. ⁊ facit.ff.de bo.auct. iu. poſ.l. cum vnuſ.in p̄n. ⁊.j.eo.l.interdictum. Bar.aute; aliter tenet.j.de ſolu.l.ſi pro me: tu tene quod dixi. ¶ In tex. ibi. Ui te facere: ⁊ ſic per prohibitionem ſolum variatur qualitas delicti de violento in clandeſtinum: ⁊ ita dixi in ſummario. ¶ In tex.ibi. Acquiritur mihi actio: ex ea parte ꝙ vi ꝓpter denunciationem libere perſone que ſi non interceſſiſſet: acquiſita eſſet mihi ex ea parte ꝙ clam. ¶ In tex.ibi. Uel per procuratorem: accipe procura-

torem large: etiam pro negociorum geſtare: ſed tunc re
quiritur ratihabitio dñi. ⁊ vbi vt ꝓcurator quis denũciat
debet docere de mandato.l. ſi quis inficiatus.ſ̃.depo. ⁊
.l.miſſi opinatores. C.de exacto.tribu.lib.x. Et ideo ſint
cauti ꝓcuratores denunciantes vt inſtrumentum mãda
ti in manibus teneant ⁊ ipſum exhibeãt ꝓteſtato. ¶ In
tex.ibi. Mercenarius meus ꝓhibuerit.ſ.nomine meo lꝫ
mandatũ non habeat: dũmodo ratihabitio ſubſequatur:
vt dixi: ⁊ oportet ꝙ appareat ꝙ nomine meo denunciaue
rit ſignanter vel per coniecturas.l.de pupillo.§.nunciatio
nem.ſ̃.de no.oper.nun. ¶ In glo.ij.in fi.ibi.de pupillo
.§.ſeruo.qui eſt contra. Sed ſolue vt glo.ibi nõ.quia ſer
uus denunciare poteſt nomĩe dñi vt hic non nomine ſuo:
cum non cenſeatur perſona vt ibi not.in glo.i verbo nun
ciare.

Illud ſciendum. Ad vim arguen
daꝫ ſufficit ſemel
ipſam factam nec ſingula momenta conſiderantur. h.d.
Denunciatus ergo: vt non edificet: ſi tunc edificat: vim
cõmittit: ⁊ etiam ſi in opere perſeuerat: ſimiliter perſeue
rantia dicitur violentia: huic tamen obſtant plura contra
ria que ſoluam in additione glo. ¶ In glo.ij. ibi. hic nõ.
vel ſolue ut ſoluitur cõtrarium.l.iij.in prin.ſ̃. de iti.actu
qꝫ pri.in glo.i. ¶ In glo.ea.ibi.vaſa vinaria. Solue ꝙ il
la loquitur in rebus que ſola diſpoſitiõe patriſſa. recipiũt
mutationem ſine alterius leſione: hic autem ſecus eſſet:
quia ſublata vi: interdictum actori non daretur: ⁊ vbicũ
qꝫ tollitur cauſa finalis: ex tunc tolluntur effectus: ⁊ ſic
conſiderantur ſingula momenta hoc caſu: ⁊ ita intelligi
tur.§.vſuras. ⁊.l.ſi is a quo.§.fi.ſ̃.alle. ¶ In ea.ibi.ſol.
vt ibi: quia ibi poſt prohibitionẽ: prohibitus edificat igno
rante eo qui prohibuit illud edificium: ⁊ tunc dicitur fa
ctum clam. Sed quod eſt factum ſciente prohibente: dici
tur factum vi: nam vilipendit prohibitus prohibentem: vt
ibi nõ.in glo. ⁊ bene. ¶ In ea.ibi.qui bona.§.i. Sol. ibi
eſt ſpeciale: fauore libertatis ⁊ ſic quo ad bonam fidem ⁊
malam poſſeſſionem liberi hominis quantum ad acquiſi
tionis effectum ſingula inſpiciantur momenta. Ange.

Sed ſi permiſerit. Agenti hoc
iterdicto obij
ci poteſt exceptio de ꝑmiſſu prohibentis ſecuto poſt pro
hibitionem: ⁊ idem ſi promiſit tutor curator vel procura
tor: permiſſio autem preſidis nihil operatur ſi edificatur i
publico: ſed permiſſio principis ⁊ municipij ⁊ eius cui pri
ceps cõmiſerit. h.d. vſqꝫ ad.§. ſi quis paratus. ¶ In tex.
ibi.exceptio ⁊c. dicit glo. ꝙ opponitur exceptio conuetio
nis: ⁊ dicit bene pro opere facto poſt remiſſionem: ſꝫ de
ante facto: non credo remiſſionem obſtare: quia permiſ
ſum pro futuro: non extenditur ad preſens: nec ad preſen
tem: vt.l.relegatorum.§.ad tempus.j.de interdic. ⁊ rele.
cum ſimili.ibi allegatis in glo. ⁊ ideo remiſſio tutoris cu
ratoris ⁊ procuratoris valet: naꝫ poſſunt impedire actio
nis ortum. Sed pro opere iam facto non tenet: qꝛ remiſ
ſio eſſet donatio: ⁊ tales adminiſtratores donare nõ poſ
ſunt: quinimmo ⁊ ſi fiat pro futuro: adhuc videtur quedã
donationis ſpecies: ⁊ ideo aduerſus eã minor poteſt re
ſtitui: vt in glo. ⁊ facit ad ꝑdicta.ſ̃.de pac.l.ſi vnus.§.an
te omnia: vbi remiſſio facta de vna parte ad aliam non ex
tenditur. ¶ In vſi. plane ſi preſes. ⁊ idem dicas de le
gato de latere: vt ſine ſpeciali mandato non poſſit conce
dere terras eccleſie: ⁊ ita conſuluit Bar. vt refert hic: ⁊
bene. Rex bene poteſt concedere terras regni ſui: ſi hoc
non tendit ad magnam leſionem regni. ut in.c. abbate ſa
ne.de re iudi.in.vi. ſecus ſi conceſſio nimium ſit dãno a
vt in.c.intellecto.de iureiuran.in antiquis. Bar. Adde qꝛ
.c.abbate.loquitur de donatione terrarum occupatarum
a ſaracenis: ⁊ fuit facta etiam in eccleſiam: ⁊ ideo ſuſten
tatur. Secus ſi nec donatio facta eſſet eccleſie: nec de ter
ris que erant ſub adminiſtratione ⁊ gubernatione regis
quia tunc donatio eſſet nulla: ſi rex in aſſumptione coro
ne iurauit non alienare: ſm qđ facit rex vngarie: vt.d.c.
intellecto. Sed ſi non iurauit: hoc caſu bene poſſet dona
re terras regni: non abdicando a ſe oẽm iuriſditionem ⁊
dominium. ⁊ ideo rex facit comites ⁊ barones quibꝰ cõ
mittit iuriſditionem ⁊ dominium. ¶ In tex.ibi.conceſ
ſio tamẽ data non eſt. Nõ.bene ꝙ is cui conceſſa eſt cu
ra locorum: nihil donare poteſt etiam de publico: nec pro
curator ſimpliciter conſtitutus ad curam ⁊ gubernationeꝫ
bonorum: poteſt donare de patrimonio dñi. ¶ Nec ob.
tex. iſte dum dicit ſed ſi procurator meus ⁊c. qꝛ intelligo
de procuratore habente liberam.ut.ſ̃.de ſucceſ.edic.l.i.§
vnuſquiſqꝫ. ⁊.ſ̃.de tribu.l.procuratoris.in ꝑn. ⁊ de pac.
l.reſcriptum.§.fi. ⁊ ſic intelligitur.l.cum procurator.ſ̃.de
no.oper.nun.in prin.illius.l. Hoc autem fallit niſi fiat
conceſſio loci in quo conſtrui poſſit cloaca: nam illa con
ceſſio pertinet ad ſalutem reipu. ⁊ ideo habens curaꝫ via
ruꝫ: hoc permittere poteſt: vt.ſ̃.ti.i.l.fi. ¶ In tex.ibi. Si
modo nõ lex municipalis. Hunc tex. Bar.nõ.ſignanter
ꝙ vbicunqꝫ quis vult eſſe ſecurus emendo rem pertinen
tem ad ciuitatem: ꝙ ſuper hoc faciat fieri vnum ſtatutum
nec tunc erunt neceſſarie ſolemnitates que ponuntur i.l.
i.C.de vendi.re.fiſca.lib.x. ¶ In glo.etiam de rigore.in
fi.hoc eſt introductum ratione reipub. ne bona eius diſſi
pentur. ⁊ ideo anguſtata eſt eorum poteſtas: ſed tutores
⁊ curatores haberent quaſi loco dominorum: vt.l. neqꝫ
tutores.C.de procur. ⁊ preſumit lex ꝙ diligentius nego
cia pupillorum ⁊ adultorum tractabunt ꝓpter ſtrictã obli
gationem: quia tenentur reddere rationem villicationis
eorum: ⁊ ideo non ita priuatus dimittit ius ſuũ ſicut reſ
pu.que eſt ſemper pupilla ⁊ vt plurimum non defenſatur
ab alio. Ang.

Si quis paratus. Non dicit edi
ficare vi qui
poſt prohibitionem ſatiſdare vult de opere demoliendo
ſi appareat iniuſte edificatum: ⁊ etiam de dãno infecto ſi
⁊ iſtud timetur.h.d. vſqꝫ ad.§.clam facit. Uel ſic. Nõ
dicitur vim cõmittere qui ad remedia ⁊ ad argumenta iu
ris recurrit.h.d. ¶ In tex.ibi.ſatis offerat.de ope demo
liendo: vt dixi in ſummario.

Clam facit. Timens aut timere debens
controuerſiaꝫ alicuius i ope
re faciendo: dicitur edificare clam.h.d.cum.l.ſeq. ¶ In
tex.ibi. Controuerſiam.ſ.de iure etiam in iudicio: ut diſ
ferat a ſequenti: quia loquitur de controuerſia que in iudi
cio non fit: tamen fit de iure: puta per prohibitionem ſim
plicem: aut etiam iactum lapilli: vt.ſ̃.eo.l.i.§.quid ſit vi.
Simplex autem controuerſia de facto nõ habens funda
mentum iuris: nec in iudicio nec extra timenda eſt. vt.j.
eo.l.deniqꝫ.§.ideꝫ ait aduerſus. ⁊ ideo ariſto comprobat
quod caſſius dixerat: ⁊ ita intellige glo. hic vltimam que
reprobatur per quoſdam: ⁊ male. ¶ In.l.ſeruius.ibi.ne
melioris conditionis ſint ſtulti ꝙ̃ periti. hoc verum de iu
re: ſed de facto vidi ꝙ̃ plurimos ſtultos ꝓſperiores habe
re ſucceſſus ꝙ̃ peritos: ⁊ iſti nõ debent conqueri niſi de
iniuria fortune: de qua loquitur tex.in.l.i.C.quan.impa.
inter pupil.

a **Ut qui aliter.** Non ſolũ edi
ficat clam qui
dominum non certificat cum opus facit: ſed
etiam ſi certificet: ſed alio modo poſtmodum
opus facit: ⁊ volens euitare clãdeſtinitatis viciuꝫ: debꝫ de
nunciare ſe opus facturum clariſſime: non autem perfun
ctorie: ⁊ ſi non eſt cui denũcietur: ſufficit procuratori vel
domino ⁊ etiaꝫ marito.h.d. vſqꝫ ad.§. idem ait. ⁊ eſt hec
.l.valde notabilis ⁊ perpetuo menti tenenda ⁊ in totum.
¶ In tex.ibi. Uel tam ſero denũciat. nõ.denunciatio
nem faciendam tempore congruo ⁊ oportuno ut denun
ciatus conſtituatur in mora ⁊ in negligentia: ⁊ ideo cita
tio que habet tantam termini breuitatem ꝙ citatus infra
terminum naturaliter comparere non poteſt: nõ arctat ci
tatum: pro hoc.ſ̃.ſi quis cau.l.i. ⁊ ſi iudex ſciuit hanc im
potentiam: quicquid ſequutum eſt vigore talis citationis
eſt ipſo iure nullum: vt.l.queſitum.ſ̃.de re iudi. Et ideo
bene dicunt canoniſte ꝙ appellari poteſt a breuitate ter
mini: quia talis breuitas magnuꝫ infert grauamen vt hic.
¶ In tex.ibi. Et diem ⁊ horam. ſic in citatiõe dixit Bar
to. ꝙ in citatione ponendus eſt dies ⁊ hora ad quam ⁊ in
qua citatus debet comparere: ⁊ ad quid debet compare
re: alias

re: alias citatio tanꝗ obſcura ⁊ perfunctoria non arctat citatum. Tu adde ꝙ immo ⁊ ſi non dicatur in ſpecie ad quid quis citatur: tamen citatio valet: ⁊ eſt tante virtutis ꝙ abſqʒ alia citatione poteſt veniri ad ſententiam ⁊ procedi ad ſingulos actus eo vlterius non citato. Et ideo curia romana obſeruat ꝙ citatio fiat generaliter: vt quis veniat ad cauſam talem agendam: ⁊ ſufficit vna citatio: vt ſupra dixi: ⁊ hoc tenet Innocen. in. c. conſuluit. circa finē de offi. deleg. ⁊ in. c. auditis. de procura. hoc etiam dicit glo. expreſſe in auctentica qui ſemel. C. quō. ⁊ quan. iu. ⁊ eſt glo. quarta. Et adde quia ſi inter acta inuenitur relatio nuncij aſſerentis ſe citaſſe: licet non appareat de cōmiſſione facta per iudicem: tamen preſumitur ex cōmiſſione iudicis citaſſe ex quo nuncius eſt publicus ſm Inno. in. c. quoniam contra falſam. extra. de proba. in glo. mirum. ¶ Nec ob. hec littera: que dicit de die ⁊ hora: quia ſpeciale eſt in iſto tractatu: ⁊ hoc voluit glo. hic in ſolutione plurium contrariorum. Vltimo nōt. ꝙ citatus ad vnum actum quo ad reliquos omnes dicitur non citatus ⁊ ideo reliqua non tenent velut facta parte non citata: tene menti. ⁊ de hoc per Innocen. in dicto. c. conſuluit.

Et quod dicit Barto. ſemper diem ⁊ horam in citatione eſſe ponendam: non eſt verum ſm canoniſtas: naʒ valet citatio ſine termino: ⁊ intelligitur quis citatus: vt compareat ꝗprimum poteſt: vt. c. eos. §. fi. de ſenten. exc. in. vi. ⁊ hoc tenet Specu. in ti. de citatio. §. ſequitur. vſi. quid ſi non prefixerit certam diem: vbi expreſſe: ⁊ facit clemen. ij. de appel. Sed pro eius opi. videtur caſus in contrarium in. l. vetuſtiſſimam. C. de iur. domi. impe. ⁊ in cor. de exhi. reis. §. ſi vero. etiam quidam iurent: ibi ⁊ det inducias certas ⁊ ī. collatio. v. vbi expreſſe littera dicit debere dictum terminum aſſignari: ⁊. C. de diſtri. pig. l. iij. ⁊ hoc tenet Cy. C. de fer. l. dies feſtos. ad fi. ¶ In tex. ibi. Aut procuratori. ſ. liberam habenti. Nec ob. quod nōt. per Dy. ſ. de no. oper. nun. l. de pupillo. §. nunciationem: ⁊ de peti. here. l. item veniunt. §. petitam. Vel dic etiaʒ ſi non haberet liberam: naʒ ſi ſufficit denunciatio ad ſolam domum: vel que fit marito ⁊ amico: multo fortius ⁊ illa que fit procuratori de quo dn̄s eſt plenarie cōfiſus: requiritur ergo libera ad conſtituendum dominum in cōtumacia: ⁊ ita intelligo dictum Dy. ⁊ quod no. glo. in. l. non poteſt videri dolo carere. j. de reg. iur. Sed ad excuſandum proteſtantem a vicio clādeſtinitatis: non requiritur libera: ⁊ ita loquitur hic. ¶ In tex. ibi. Femine viro. ideo ſufficit hec denunciatio facta marito: quia eſt veriſimile ꝙ veniat in noticiam vxoris vt. C. de epiſ. audien. l. ſi legibus. Et facit hec littera in argumentū ad. q. glo. de emptore qui non habet cui denunciet litem motaʒ vt poſſit poſtea agere de euictione: de quo in. l. ſi dictuʒ. §. ſi preſente. ⁊. l. ſi ideo. §. ſi p̄ſenti. ſ. de euic. Ang.

Idem ait. Sufficit nunciari curatori reipu. vt non dicatur in publico opus factum clam. h. d. Quantum ergo ad excuſandum denūciantem ab omni dolo: ſufficit nunciatio facta curatori rei pub. vt hic: ſed quantum ad conſtituendum vniuerſitateʒ ſeu rempub. ſeu municipium in contumaciam: non ſufficit ſindico vniuerſitatis nunciari: ſed oportet ꝙ fiat i conſilio vel arenga: vt. j. de reg. iur. l. non poteſt videri dolo carere. in glo. magna. Si tamen vniuerſitas requiſita ſe coadunare non vult: immo recuſat congregare conſiliuʒ vel arengam: per hoc ſolum cōmittitur cōtumacia ex quo per eam ſtat ne citatio eam apprehendat: vt. ſ. eo. l. i. §. ſʒ ⁊ ariſto. coniunctis concor. ibi allegatis in glo. ⁊ facit qđ not. ſ. qđ cuiuſqʒ vniuer. no. l. i. in glo. magna. Ang.

Si quis dum. Edificans clam tenetur ei ad quem ea res pertinet licet non habuerit animum celandi aduerſus euʒ ſed alium. h. d. Inſpicitur ergo potius veritas ꝗ opinio ſic ⁊ in pluribus generibus delictoruʒ notatis hic in glo. in quibus attenditur ipſa veritas ⁊ non delinquentis opinio: ⁊ ei ſoli acquiritur actio aduerſus quem realiter delinquitur: vt patet in acquilia: ⁊ iniuria: ⁊ in furto: vt glo. hic tenet ⁊ bene. ¶ In glo. i. in fine. Solue ꝙ in contrarijs concurrebat veritas cum opinione. ideo non mirum ſi inſpicitur opinio que ſecum habet veritatis conſonantiam. Ang.

Si quis eum. Proteſtatio contraria tollit proteſtationeʒ primeuam. h. d. Nec mirum quia in poteſtatem primi proteſtari erat contrarium facere: ſecus auteʒ ſi non fuiſſet: vnde ſi denuntio tibi ne emas: contraria proteſtatio tua non excludit te a dolo: vt. l. ſi fundum. C. de rei ven. ⁊ de hoc per Bar. in materia proteſtationis in. l. non ſoluʒ. §. morte. ſ. de no. ope. nun.

Hec verba. Iuriſconſultus exponit hic verba interdicti: illa videlicet ꝙ vi aut clam factum eſt. Et primo ponit ſententiaʒ nuncij. Secundo ſententiam labeonis reprobantis eam ī pluribus. ¶ In glo. in v̄bo. Heredem eoruʒ. ibi. ſm quoſdam: ⁊ male ex quo tutor iuſſit fieri opus: per quod aliuʒ feciſſe dicitur. ⁊ ideo tenetur hoc interdicto ac ſi ſuis manibus conſtruxiſſet: vt infra. §. proximo: vbi eſt caſus contra eos.

Si quid ſeruus. Si ſeruus alicuiꝰ opus facit vi vel clam non tenetur dominus ſi eius nomine non eſt factuʒ ſed ſolum ille cuius nomine factum eſt. h. d. vſqʒ ad. §. ſimiliter. ¶ In tex. ibi. Fecit: opus vi aut claʒ. ¶ In tex. ibi. Nō ob id. ſ. quia ſeruus ē meus. ¶ In tex. ibi. Mecum actio eſt. ſed tamen contra me dominuʒ ſerui agi nō poteſt: ſaltim noxaliter cum violentiam ipſe cōmiſerit: cuʒ ex delictis ſeruorum noſtrorum ſaltem noxaliter teneamur: vt. ſ. de noxa. per totum: dic quia ſufficit actionem hanc proponi contra eum cuius nomine opus factuʒ eſt: cum detur ſolum ad intereſſe: quod apparet quia pluribꝰ delinquentibus: vnius preſtatio omnes liberat: vt. j. eo. l. ꝓxima in fi. vnde puto hanc noxalem non impediri: ſi ille cuius nomine factum eſt: ſoluendo non eſt argumentum. ſ. de eo per quem fac. erit. l. fi.

Similiter. Iſte. §. eſt multum intricatus: ſed collige quattuor caſus. Primus eſt vbi quis mandat fieri opus vi aut clam nomine alieno nullo precedente mādato illius cuius nomine edificatur: ⁊ iſte eſt primus caſus huius. §. Secūdus quando preceſſit mandatum generale illius cuius nomine edificatur: ⁊ ponitur in verſi. nam ſi procurator: ⁊ his duobus caſibus ſi habet ratum his cuius nomine factum eſt tenetur qui fecit: ⁊ qui fieri mandauit: tenetur ⁊ his cuius nomine factum eſt ex quo ratum habuit. Tertius caſus eſt quando preceſſit mandatum ſpeciale de iubendo fieri: ⁊ iſte tertius caſus ponitur in verſi. ⁊ ſi tibi: ⁊ hoc caſu tenetur ille cuius nomine factum eſt: non autem ille qui fieri iuſſit. Ratio differentie eſt quia aliud eſt cum iubeo tibi vt tu facias opus: ⁊ tu alteri mādas vt faciat: nā tunc explicas opus per illum: ⁊ ideo teneris hoc interdicto. ⁊ aliud eſt cum ego tibi mando vt tu mādes alteri vt ille faciat: quia tunc non facis per illum ſed ego. ⁊ ideo tu mandatarius non teneris ſed ego tantū: ⁊ ille qui explicauit conſiderato ꝙ iſtud delictum non eſt de atrocibus: alias etiam ⁊ tu teneris. Exemplum ſi mandaui tibi vt tu mandares ticio vt occidat hominem. aut vt falſam accuſationem ꝓponat: nam ego teneor ⁊ tu teneris. ⁊ etiā mādatarius qui exequutus eſt occidendo vel accuſando. vt. l. i. §. incidit. j. ad turpil. qui eſt contra. per Cy. C. de accuſa. l. non ideo. in. iij. q. Quartus caſus eſt quando preceſſit ſpeciale mandatum de faciendo. ⁊ procurator iuſſit alium facere: et hoc caſu omnes teneatur. ſ. primus mandans. ſecundus mandans: et mandatarius exequens. et iſte eſt caſus. l. ſi ego. j. eo. Et per hoc tollitur magna contrarietas que eſt in iſto. §. de ſeipſo ad ſeipſum et de ſe ad. d. l. ſi ego. et habes expeditum tex. et omnes glo. ſi recte intellexeris. ¶ In tex. ibi. Non cum eo. ſ. iubente im.
¶ In tex. ibi. ſed cuius nomine. ſubaudi habentis ratuʒ ꝙ eius nomine factum eſt opus: alias nō tenetur ex quo nullo modo mandauit. opus fieri: vt. l. deniqʒ. §. ſi colonus. j. eo. Et intellige ꝙ non tenetur ſi non habuit ratuʒ

ad impēſam demolitionis operis. ſed bene tenetur ad patientiam deſtructionis: ut. j. eo. l. ſi alius. in prin. ¶ In tex. ibi. Cum eo cuius nomine factum quid erit. ſ. ſi ratū habuerit: alias non: cum in generali mandato non veniat delictum nec quicq̄ illicitum: ut. ſ. de condi. inde. l. ſi procurator tenebitur tamen dominus ad patientiam: ut dixi in caſu precedenti. ¶ In tex. ibi. Non cum eo. glo. ſub. tm̄: ⁊ bene. vnde ſi dominus qui dederat generale mandatum: ratum habuit. ipſe tenetur: ꝓcurator qui tale mandatum receperat ſi iuſſit fieri: ſimiliter ⁊ ipſe tenetur: ⁊ mandatarius exequens opus. ¶ In tex. ibi. Tibi mandauero. ſ. ſpecialiter. ¶ In tex. ibi. Parueris: quia iuſſiſti. ¶ In tex. ibi. Non tecum: qui ſuſcepiſti mandatum tantum de iubendo ⁊ ſolū iuſſiſti quod fieret. Ange.

Et cum interdictum. Uerba generalia in rem ſcripta comprehendunt non ſolum facientem ſed fieri facientem: ⁊ vno ſoluente liberatur ⁊ alter h. d. Et iſte tex. notabiliter allegatur. j. de adul. in. l. hec verba. ſ. an ſtatutum puniens homicidam porrigatur ad mandatorē: vt ſic mandator teneatur directe: ⁊ veritas eſt ꝙ aut verba ſtatuti ſunt ſcripta in rem: ⁊ comprehendunt mandatorem vt hic ⁊ ibi: ſecus ſi in perſonam: vt. l. i. §. deieciſſe. ſ. de vi ⁊ vi armata.

In. l. ſi ego. Ibi. ceteri liberātur. glo. hic opponit ⁊ non ſoluit. Sed ſolue quia ideo liberantur reliqui: quia actio ex hoc edicto deſcendens ad intereſſe tm̄ competit ergo ⁊c̄. vt. l. i. §. quotiens. ſ. de vi ⁊ vi ar. cum. ſeq.

f **Si alius.** Is cuius nomine factum eſt opus vi vel clā ad patientiam ſaltem tenetur: lꝫ ignorauerit opus conſtrui nec ratum habuerit: ⁊ ſi ſeruus fecerit opus tale: ad patientiam tenetur dominus: ⁊ tenetur ſeruum dare pro noxa. ⁊ ſi dominus alienauerit ſeruum: agi poterit contra emptorem vel vt preſtet impenſā: aut vt noxe tradat: ⁊ ſi dominus totum ſoluerit: liberatur emptor: ⁊ etiam econuerſo: ⁊ ſi emptor ſeruum dedit pro noxa: adhuc contra dominū agi poterit ad impenſā operis deſtruendi vel ſaltem patientiam. h. d. vſqꝫ ad. §. ait iulia. in terminis ⁊ in ſumma. Sed huic vltimo dicto contradicit. ſ. de dolo. l. ⁊ elegāter. §. ſi quadruplex. vbi poſt datum ſeruum pro noxa in eo quod exciditur: agi nō poteſt: ⁊ hic agitur ad impenſam. Sed ſolue ꝙ non agitur ad impenſam preciſe ſed ad patientiam ⁊ ſic nihil vltra preſtatur: ⁊ ita tenet ibi glo. que ſe inuoluit in ſolutiōe iſtius contrarij. ¶ In tex. ibi. Et ei ſeruum noxe debere dedere. Ideo autem tenetur dominus dare ſeruū pro noxa quia ſeruus fecit opus non nomine alieno: ſed ſuo forſan: aut domini: licet non mandauerit aut ratum habuerit: ſed vbi ſeruus alieno nomine fecit opus: tunc ſufficit dari actionem contra ipſum qui mandauit. vt ſupra eo. l. aut qui aliter. §. ſi quid ſeruus meus: ipſe autem dominus tunc forſan noxaliter non tenetur: niſi in ſubſidium: cum mandator ſoluendo non eſt: ſic intelligo glo. paruā in. d. §. ſi quid ſeruus. in verbo non tecum. ¶ In tex. ibi. Interdiceretur: contra dn̄m qui nec ſciuit nec ratum habuit. ¶ In glo. Ad hoc. ſ. in fi. vel ſolue vt ibi nō. in glo. Ang.

Ait iulianus. Interdictum iſtud cōcurrit cum interdicto de no. oper. nun. ſi agatur pro opere facto poſt denunciationem ante remiſſionem ⁊ qui poſt remiſſionem edificat: nō dicit̄ edificare vi aut clam. h. d. vſqꝫ ad. §. belliſſime. ¶ In tex. ibi. Quod vi aut clam: nec ſuperfluit vnum per aliud: ⁊ in pluribus differt vnum ab alio: ut partim nō. in. l. i. §. i. in glo. in verbo tranſeundum. ⁊ partim in. §. hoc autē edictum. in glo. in verbo in ſolo. ſ. de no. oper. nuncia. ¶ In glo. Hoc ipſo. ad fi. vel dic aut fit verbo: ⁊ obtinet. §. in operis. allegatus in glo. aut fit aliter: ⁊ tunc ſatiſdatione preſtita fit poſſeſſor: non ante. Ja. de are.

Belliſſime. Hic ponitur vnum exemplū quando dolus cum dolo compenſatur. Et breuiter. h. d. Si ꝯtra edificantē hoc interdicto vi aut clam agit̄: excipe pōt reus ꝙ agens: auctoritate ꝓpria opus illud deſtruxit. vſi dolus ꝓmiſcue ⁊ viciſſim fuit cōmiſſus circa idē: ⁊ ideo hoc caſu dolus cū dolo cōpenſatur: ⁊ vna violentia non extinguit alteram precedētem: licet ſecus ſit in interdicto vnde vi: quia ſi expellens ab expulſo expellitur ex interuallo: ſecūdo expellens perdit ius ſuum. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. ſecus ſi expuliſſet incontinenti. l. iij. §. cum igitur. ſ. de vi ⁊ vi armata. alia extra de dolo promiſcuo circa idem vel circa diuerſa cōmiſſo vide glo. ⁊ doc. in. l. viro. ſ. ſoluto matri. ⁊. ſ. de compenſa. l. ſi ambo. Uel ſumme ſic. Conuentus hoc interdicto qui vi aut clam deſtruxit opus conſtructum vi aut clam per aduerſarium tueri ſe poteſt ſi aliqua iuſta cā interuenit quare vi aut clam hec deſtructio facta eſt. h. d.

Eſt autem iuſta cauſa ſi ille qui demolitus eſt opus: iudicis copiam non habebat: vel enorme damnum ſentiebat in mora modici temporis opere non deſtructo: vt. j. eo. l. ſi vitem. §. qui ad ianuam. Et diuidit̄ iſte. §. in duas partes: quia primo ponit in genere. Secundo deſcendit ad ſpecies. ſecūda ibi. ⁊ ait. ⁊ ille caſus ſummarius directe formatus eſt in ſpecie. ¶ In glo. Puta ſi iudicis. ibi. §. ſi debitorem. Nota bene quia glo. intelligit illum. §. dicentem ꝙ debitorem fugitiuum quis poteſt capere auctoritate propria: quādo iudicis copia haberi non poteſt. Secus ſi poſſit: ⁊ in expectatione iudicis non eſt periculum enorme: de quo ibi per Dy. ⁊ per Barto. ⁊ per me. ¶ In ea. glo. ibi. §. ſi ad ianuam. Uel dic ꝙ aut opus fit in loco quem ego poſſideo: ⁊ obtinet ille. §. vt ſemper auctoritate propria poſſim demoliri: vt. l. quemadmoduꝫ. §. i. ſ. ad. l. acquil. aut non poſſideo locum: ſed fit in mei preiudicium ⁊ iacturam: ⁊ tunc habet locū hic. §. ut nō poſſim auctoritate propria deſtruere: niſi ex magna ⁊ neceſſaria cauſa: magna autē ⁊ neceſſaria conſideratur ex duobus que dicta ſunt. Ang.

Eſt ⁊ alia. Si metu incēdij quis vicini edes intercidit: non conuenitur hoc interdicto ſi incendium erat iam ortum in domo. Sed ſi ortum non erat: nec ignis ad domum illam peruenit: precedens ad intereſſe tenetur. Si autem nullo orto incendio quis preciderit: licet poſtea ortum ſit: non excuſatur precedens quin teneatur hoc interdicto. h. d. in terminis ⁊ in ſumma iſte. §. vſqꝫ ad. §. notauimus. Et nō. bene hūc. §. qui ponit an orto incendio in vna domo quis poſſit ſuccidere ⁊ intercidere domum mediam inter incidentem: ⁊ domum illam in qua incendium ortum eſt: ſic. ſ. ad. l. acquil. l. ſi quis fumo. §. quod dicitur: qui hic ſignatur pro contrario: ſed non ob. ¶ In tex. ibi. edes. ſ. medias inter incendium ⁊ me. ¶ In tex. ibi. Aut damni etiam iniuria. i. lege acquilia que competit pro damno iniuria dato. ¶ In tex. ibi. Magiſtratus feciſſet. glo. reſtringit ⁊ dicit iure: ⁊ bene: nam ſi non iure: ⁊ tunc magiſtratus tenetur etiam officio durante. l. quemadmodum. §. magiſtratus. ſ. ad. l. acquil. niſi ſit de ſummis qui magiſtratu durante non conueniuntur. l. nec magiſtratibus. j. de iniur. Et hoc pro ⁊ contra milites magiſtratuum occurrentes ad ignes nocturnos ⁊ diurnos itercidentes edes contiguas domui in qua incendium eſt exortum: nam illa eadem conſideratio habetur i eis que habet̄ in priuato qui arcendi incendij cauſa domum precidit: non habes hic alia.

Notauimus. Hoc interdictum habet locuꝫ pro opere facto vi aut clam in ſolo aut in re coherēte immediate ſolo: ſecus ſi ſolo cohereat mediate. h. d. cum. l. ſeq. ⁊ ſeq. vſqꝫ ad. l. his qui in puteum. ¶ In tex. ibi. Quecūqꝫ fiant. ſolo. vel in re immediate coherenti ſolo: ſecus ſi mediate: ut. j. probatur. ¶ Nec ob. ſ. ne quid in loco publico. l. ij. §. idem labeo. quia illud operatur cum culpa mediati: qui igitur ſegetes corrumperet que vere ſolo immediate coherent: tenetur hoc interdicto: licet ſecus ſit in corrumpente fructus arborum: que non coherent immediate: bene tamen dicūtur pars terre vt ſic vindicari poſſint: ut. ſ. de rei vendi. l. fructus ꝑendētes: ⁊ nihilominus pro talibus pomis

ita corruptis

ita corruptis agitur ad intereſſe contra corrumpentez vel auferrentem: ⁊ etiam agi poteſt furti.j.eo.l.quan ꝙ.

Jn. §. ſi quis aceruum. Jbi. pinguedinis cauſa deiecerit. dic.ſ. in agrum vicini: qui tamen tali pinguedine non egebat: quia forſitan corrumpebat agrum: vel quia ager vicini erat ita pinguis ꝙ adiuncta pinguedine non producebat fructum. Si autez vicino talis pinguedo vtilitatem attuliſſet non teneretur ponens aceruum ſtercoris hoc interdicto vt patet in glo.

Jn.l.nam origo. Not. inſpici originez loci a quo proficiſcitur illud in quo fit opus: ⁊ ſic idem iuris de coherente: quod eſt de re cui tale quid adheret: ⁊ pro hoc.ſ. de teſta.l.ad teſtium.§.fi.

Jn.l.nam ⁊ ſi ramos. Jbi. cancellus. Nõ. ꝙ factum in cancello vinee non dicitur factuz in vinea: quia non coheret niſi mediate. Et idem ſi eſſent cancelli qui ſunt in domo: quia non coherent domui niſi mediate: nec ſunt pars domus: alias ſecus eſſet vt hic in verſi: ſed ſi quis aliquid. ⁊ iſtis cancellis vtimur cõtinue in vineis ⁊ agris in locis per quos habetur ingreſſus ad vineas ⁊ ad agros.

Jn.l.quia aceruus. Jbi. Sed a terra ſuſtinetur. Nõ. ꝙ illud qđ ſuſtinetur a terra niſi habeat fundamentum in terra: non dicitur coherere terre: ideo ſi capanam quis demoliret que non habet fundamentum in terra: vel domum ſuperimpoſitam ſine fundamento: nõ teneretur hoc interdicto: ⁊ hoc no. bene: ⁊ pro hoc.ſ. de acqui.re.do.l.licius. Ang.

Si qui in puteum. Aqua viua portio agri eſt: ad hoc magiſtraliter allegatur. Secus ſi non ſit viua ſed potius ciſternalis: ⁊ nõ. hunc tex. bene. Uel ſic. Corrũpens aquam viuam putei: tenetur hoc interdicto.h.d. Ratio ē quia aqua viua: portio agri eſt: vt littera dicit ⁊ bene. Et hoc eſt verum inquantum agatur ciuiliter: ſi autem criminaliter: tunc corrumpens aquam putei aut ciſterne: extra ordinem punitur ⁊ conuenitur: ut.l.i.§.i.j.de extraordi. crimi. Ang.

Queſitum. Si ſtatua in municipio poſita eſt: ſiue ſit publice facta: ſiue non: tamen qui poſuit contra eleuantem habet hoc interdictum: ⁊ etiam contra municipes.h.d. vſqz ad.§.ſi quis de monumento. ¶ Jn tex. ibi. Jn municipio: ad eius honorem ibi poſitam non ponẽtis. ¶ Jn tex. ibi. Quaſi publica.i. publica municipij facta. ¶ Jn glo. de his ſtatuis. ibi. ſed quia ponentis intereſt.ſ. manuteneri ⁊ conſeruari propter honorem tantum: quod intereſſe excedit omne pecuniarium cõmodum.l.iulianus.ſ.ſi quis omiſ.cau.teſta. ⁊.j.de adul.l.miles.§.mulier. iccirco tali ponenti competit hoc interdictum. Et ex hoc nõ. competere interdictum hic non ſolum ei cuius intereſt ratione pecuniarij cõmodi: ſed etiam ei cuius intereſt ſolum gratia honoris pro hoc.ſ.de priuileg.cre.l.aufidius. ⁊.ſ.de acquiren.rerum domi.l.ſtatuas.

Si quis de. Si ſtatua affixa monumento ſublata fuerit: competit hoc interdictum: etiaz ſi ornandi ſepulchri cauſa fuerit appoſita: ⁊ idem ſi hoſtium fuerit effractum.h.d. ⁊ intellige ꝙ iſtud hoſtium erat affixum ſepulchro: alias non diceretur opus factum in ſepulchro: nec competeret hoc interdictum: ſicut non competit pro cancellis ⁊ clauibus: aut etiam ſpecularibus.ſeu ſeris: vt.ſ.eo.l. nam ⁊ ſi ramos.§.ſi tamen ſera. ¶ Jn tex. ibi. Ornãdi. nõ. bene ornari poſſe ſepulchra ⁊ monumenta. Ang.

Si quis in vineas. Non ſummatur.

Quod ait. Hoc.d. in terminis ⁊ in ſumma. Si extat opus ex quo damnum datur: ⁊ tunc conſtat interdictum dari: quia refertur ad preſens tempus: aut deſijt extare: puta quia dominus aut alius qui damnum timebat: illud deſtruxerat: ⁊ tunc equitate conſiderata datur ad impenſas ⁊ damna ⁊ refertur ad preteritum tempus.h.d. vſqz ad.§. hoc interdictum. Participium ergo preteriti temporis iunctum cum verbo preſenti ſignificat non ſolum preſens: immo etiaz ⁊ preteritum: quod Bar. multum nõ. Sed certe hic non eſt preſens tempus ſed infinitum.ſ. eſt vt.l.ploriana.ſ.de iur. codicil. ⁊.l.verbum erit.j.de verbo.ſig. ⁊ ideo nimirum ſi comprehendit tempus preſens ⁊ preteritum. verbi gratia Troia capta eſt ⁊c. ¶ Jn tex. ibi. Accipi debere: ⁊ etiam ad preteritum poteſt referri vt ſequitur: ⁊ ſupra dixi. ¶ Jn tex. ibi. Ut ⁊ damnum.ſ. preteritum: ad vtrũqz ergo tempus refertur ⁊ preſens ⁊ preteritũ. Ang.

Hoc interdictum. Diſiunctiua legis cũ opus eſt: reſoluitur in coniunctam: ad hoc magiſtraliter allegatur. ⁊ concor. C.de verbo.ſig.l.cum quidam. Et idem ſi eſt diſiunctiua hominis poſita inter grauatos ⁊ honoratos: vt ibi: de quo ibi per Cy. ⁊ per Barto. in.l.is qui ducenta.§.vtrum.ſ.de rebus dub. Uel ſic. Si opus partim ſit factum vi: partim clam: ſufficit hic vnicum interdictum.h.d. iſte.§. ¶ Jn glo.ij. ibi. Sed hic interuenit remiſſio. Hoc falſum quia ſi interueniſſet remiſſio: non duraſſet hec prohibitio: ut.l.prohibere.§.ſi quis paratus.ſ.eo. vnde pro nulla parte operis agi poſſit ex ea parte ꝙ vi aut clam: dicit ergo ꝙ licet hic fuerit facta cõuentio ne vltra procedatur in opere tamen non fuit facta remiſſio prohibitionis primitiue: ⁊ ideo dicitur factum partim vi: partim vero clam.

Si tutoris. Si mandato tutoris vel curatoris opus ſit factum vi vel clam: contra eos agitur interdicto non contra minores: ⁊ parcitur ſeruo obedienti in hoc domino: vel adminiſtratoribus eius.h.d. ¶ Jn tex. ibi. Aut curatoris factuz ſit.ſ. opus vi aut clam. ¶ Jn tex. ibi. Utilis actio.ſ. in factum ad impenſas. ¶ Jn tex. ibi. Aut etiam vtile interdictum. ad impenſas ſimiliter operis deſtruendi: nã actio in factum cum hoc interdicto cõcurrit. ¶ Jn tex. ibi. Ad patientiam: non vero ad impenſam. Et ſic not. ex delicto adminiſtratoris dominum non puniri: ⁊ eſt iſta via brocardica de qua not. in locis allegatis hic in glo. vide per te. ¶ Jn tex. ibi. Jgnoſcitur ſeruis. ⁊ hoc eſt regulare vbicũqz non committitur verus dolus per ſeruum: vt.j.de regu.iur.l.ad ea. Et not. bene ex hac littera ꝙ violentia inquietatiua nõ eſt delictum atrox: caſus eſt hic ſingularis: nec turbatiua: ut.l.ſeruus non in omnibus.j.de actio. ⁊ obliga. violentia autem expulſiua ſiue cum armis ſiue ſine armis ſemper atrocitatem notat: tex. vt in.l.i.§. hoc interdictum el.ij. coniuncta glo. in verbo atrocem.ſ.de vi ⁊ vi ar. tene menti. Ang.

Si poſteaꝙ. Jſte.§. cum ſeq. dicit vſqz ad.§.ſi fundus. Si opus ē factum in fundo ante contractum emptionis ſolum venditori ⁊ cum effectu competit hoc interdictum ad damna ⁊ intereſſe. Sed ſi poſt contractum venditionis ante poſſeſſionem traditam emptori: tunc bene competit interdictum venditori ſed ad cõmodum emptoris: ſed ſi opus eſt factum poſt emptionem ⁊ traditionem: ſoli competit emptori ⁊ non venditori: ⁊ iſta eſt ſententia huius.§. ⁊ ſeq. Uel ſic: actio queſita venditori occaſione rei vendite ante venditionem ad eum pertinet cum effectu queſita poſtea ante traditionem ad eũ ptinet ſed ad cõmodũ emptoris: queſita poſt emptionem ⁊ traditionez: non ē venditoris ſed emptoris tñ. hoc dicit. ⁊ tene menti. Et ex predictis apparet vera generalis doctrina an vendita domo vel fundo: intelligantur vendita iura competentia occaſione domus vel fundi: quia que competunt ante venditionem: non intelliguntur vendita niſi aliud ſonent verba contractus: vel agetur pro eo ꝙ in futuruz dari fieriue oporteat: vt patet in actione aque pluuie arcende. vt.ſ.de aqua plu.arcen.l.ſi tertius.§.ſi quis priuſꝙ. Et pre-

dicta vera quando venditio fit ſimpliciter: vel fit ſub con-
ditione reſolutiua: puta ſub pacto legis commiſſorie vel
adiectionis in diem: ut loquitur tex. ſeq. §. ſi fundus: vſq;
ad. l. quanq̃. ¶ In glo. Sic ergo traditione. ibi. l. quedã
. §. is autem. Non ob. ille. §. quia ibi erat actio mere perſo
nalis: ⁊ ideo non eſt ambulatoria: hec autem actio eſt in
rem ſcripta: merito ambulat de perſona in perſonam: de
quo plene per Dy. in. l. fluminum. §. addicitur. ff. de dam.
infec. ⁊ de aqua plu. arcen. l. poſt venditionem: ⁊ vide. ff.
de vſufruct. l. adhuc intereſſe ſed ⁊ ſi quis. §. ſi operas.
Ange.

Si fundus. Fundo vendito ſub pacto adiectionis in diem ſi opus
fit ante allatam meliorem conditionem ⁊ fundus tradi-
tus erat emptori liber: ei competit interdictum: ut hoc. §.
vſq; ad verſi. ariſto. Sed ſi nullo modo traditus erat: tunc
hoc interdictum competit venditori: ſed ſine effectu quia
cedit ad cõmodum emptoris ſi melior conditio non eſt al
lata: vt. j. in verſi. ſi vero aut nundum. Sed ſi poſſeſſio tra
dita eſt emptori: licet precario: adhuc emptori cõpetit hoc
interdictum: vt in. §. ariſto. ⁊ in verſi. ergo ſi poſt. ⁊ i ver
ſicu. ſi tamen. Aut traditur vt conductori: ⁊ idem: q2 com
petit emptori: vt in verſi. ergo ſi conduxit. Si autẽ opus
fit poſt conditionem meliorem allatam: interdictum com
petit venditori ⁊ ita Julianus ⁊ Caſſius determinaue-
runt. hoc. d. totus iſte. §. vſq; ad verſi. ſi ita prediũ. ¶ In
tex. ibi. Ui aut clam factum eſt: poſt venditionem factam
ſub dicto pacto adiectionis in diem: ⁊ traditionem libe-
ram vel precarij conceſſionem vel etiam detẽtationis con
ceſſionem factam vt colono: vt patet. j. in verſi. ariſto. vſ-
q; ad verſi. plane ſi poſtea. ⁊ ante allatam meliorem con
ditionem: nam ſi poſtea non cõpetit emptori: ut. j. in ver-
ſicu. plane. ¶ In tex. ibi. Uenditi iudicio preſtare cogen
dum erit. ſ. venditorem: ex quo poſtea melior conditio eſt
allata: ⁊ non retinebit emptor de his fructibus quicq̃ tan
q̃ laborato: licet agrum ſua manu. l. valerius. j. de iur. fiſ.
quod tene menti. ¶ In tex. ibi. Et in fundo morari. fo-
te ad ſolem cum venditor in emptorem nullã vellet trãſ-
ferre poſſeſſionem vel detentationem: ⁊ ſic non ob. verſi.
ergo ⁊ ſi conduxit. j. eo. ⁊ ita intelligo glo. poſitam hic in
verbo morari. ibi tu dic verius. ¶ In tex. ibi. Interdi-
ctum quod vi aut clam habere. Pro opere facto ante con
ditionem meliorem allatam vt non obſtet verſi. plane. j.
eo. ¶ In tex. ibi. Facta eſt precarij rogatio: ſed non con
ceſſio: quia emptor rogauit precario ſed venditor nun-
dum ei conceſſerat. Sed in verſi. ſeq. ſi tamen erat facta
conceſſio precarij: ⁊ ſic non ob. ¶ In tex. ibi. Multo
magis: quia precarium conceditur gratis: at locatio fit in-
tercedente mercede. ¶ In glo. ij. in verbo. interfuit. Not.
bene hanc glo. quia ponit generalem doctrinam cui com
petit hoc interdictum: cui adde ꝙ competit ratione con-
ſeruandi honoris: licet non ſit dominus poſſeſſor nec de
tentator: ut. ff. ea. l. §. queſitum eſt ſi ſtatuam. ⁊ ibi dixi.
Ange. de peruſio.

Si ita predium. Si venditio pre-
dij fit pure ⁊ ſub
conditione aliqua debet reſolui: ſed ſi poſt traditam poſ-
ſeſſionem fiat opus in eo: emptori competit hoc interdi-
ctum: ⁊ generaliter competit omnibus quorum intereſt.
h. d. vſq; ad. l. quanq̃. Proſequitur ergo iſte. §. materiã
precedentis. §. loquentis de venditione facta ſub pacto
adiectionis in diem ⁊ quattuor ſunt hic exempla: primũ
quando reſolutio confertur in emptoris arbitrium. ſecun
dum quando in arbitrium tertij. tertium quando in arbi-
trium fortune. quartum quando ſub pacto legis cõmiſſo-
rie. ⁊ de his omnibus nõ. glo. in. l. i. in verbo mortis cau-
ſa. ff. de dona.

q **Uanquã.** Colono ⁊ fructuario
leſo in fructibus pro-
pter opus factum in ſolo competit hoc in-
terdictum: ⁊ etiam ipſi domino: ⁊ ſi domi
nus opus fecerit fructuario nocens tenetur hoc interdi-
cto ⁊ etiam acquilia. hoc dicit. cum prin. l. ſequẽtis. Ideo
autem dixi propter opus factum in ſolo: quia ſi damnum
fuiſſet datum in fructibus tantum non coherentibus ter-
re ſm ꝙ ſunt ſegetes: non competeret hoc interdictum.
Et idem ſi in arbore eſſent: quia non eſt factum in ſolo:
nec in re coherenti ſolo immediate ſed mediate: ut. ff. eo.
l. ſi alius. §. notauimus: qui eſt ſingularis. Ang.

d **Enique. Labeo. Scribit.** Si filio prohibẽte ne
opus fiat in re pecu-
liari: opus nihilominus factum eſt: tam ſibi q̃ patri com-
petit hoc interdictum: ſed non poteſt competere ex ea par
te ꝙ clam: cum controuerſiam nullam filius poſſit moue
re. h. d. Uel ſic. hoc interdictũ competit filio ex ea par
te ꝙ vi: ⁊ nihilominus patri: ſed non competit ex ea par-
te ꝙ clam: quia aduerſus eum non poteſt cõmitti clande-
ſtinitas. h. d. ¶ In tex. ibi. Opus factum. in re peculiari.
¶ In tex. ibi. Nullam ſecum actionem habere: ⁊ per
conſequens non poteſt dici ꝙ qui edificat aduerſus filiũ:
clam fecerit: quia tunc aduerſus aliquẽ clam dicitur quis
feciſſe cum iuridice timuit controuerſiam eius: aut timere
debuit: ſiue illa controuerſia fuiſſet ſibi mota in iudicio: ſi
ue extra per denunciationem: ut. ff. eo. l. iij. §. fi. ⁊ ibi dixi.
Sed minus videtur: quia ex quo res erat peculiaris: li-
cet ꝙ ea non potuiſſet de iure abſq; conſenſu patris in iu
dicio interuenire ſm hec iura: quia non potuiſſet de iure
nunciare ſaltem nouum opus extra iudicium: ex quo cura
ſollicitudo ⁊ cuſtodia rei cõmiſſa eſt ſibi per patrem: vt
hic dum dicit filium denunciare poſſe. Et ideo audacter
dicere potes ꝙ etiam ex ea parte ꝙ clam: ſibi competere
potuit interdictum: quia timere debuit eius controuerſiã
extra iudicium: ſed licet competat: non habet exercitium
eius: niſi patre abſente vel eo volente aut ibi exiſtente: ut
. l. ſi longius. §. i. ff. de iudi. ⁊ eſt iſte paſſus ſatis dubius:
⁊ glo. hic nihil firmat. ¶ In glo. in verbo. Uideri. ibi.
Agere non potuit: caute dicit hic agere. Sed an competat
hoc interdictum ei: declaratur. j. in ſeq. glo. ¶ In ea. ibi
Habet locum. Sed licet habeat locum non propterea fi
lius intentabit illud: niſi i altero ex tribus caſibus qui no.
in glo. ſeq. ⁊ in alijs qui nõ. in. l. ſi longius. §. i. ff. de iudi.
Et prodeſt ſcito quia vbicũq; filius habet interdictum
nomine proprio: ⁊ ſic directum: ſi ante ſententiam ⁊ exa
ctionem factam ex ea: pater decederet: hec actio nõ eſſet
cõmunicanda nec eſſet cõmunis fratribus: ſed vbi com-
petit ſolum vtilis: illa vtilis incontinenti eſt patri queſita
quantum ad effectum: ⁊ ſic patre mortuo inuenitur in he
reditate patris ⁊ ſic cõmunis eſt omnibus filijs ſeu inter
filios. ¶ In glo. vltima magna. ibi. Que eſt contra: ⁊ eo
dem modo contradicit. j. eo. l. ſi immaturam. §. fi. ¶ In
ea. ibi. Sol. hic de directo: ibi de vtili. Hoc placet: tamen
ſine diuinatione non tranſit. ¶ In ea. ibi. Uel hic nul-
lam. Iſta non eſt bona: quia non eſt veriſimile iuriſcon-
ſultum labeonem erraſſe. ¶ In ea. ibi. Uel neſciebat fi
lium. hec ſatis ſuſtineri poteſt. ¶ In ea. ibi. Uel non ha
bet ut poſſit. Et hec optima: tamen ſimiliter ſine diuinatio
ne non tranſit. ⁊ ſic in effectu non videtur differentia in-
ter vtile ⁊ directum interdictum: quia ſiue competat dire
ctum interdictum: ſiue vtile: non exercet ipſum: uel actio-
nem aliam ſibi filio competentem. niſi in tribus caſibus
. ſ. cum pater eſt abſens ⁊ non de proximo reuerſurus. cũ
pater conſentit vel non vult conſentire. ⁊ eſt vilis. ⁊ hoc
iure iſto digeſtorum hodie autem filiuſſa. ex omni cauſa
aduenticia agere poteſt. ⁊ pater ſibi conſentire compelli-
tur ⁊ tenet iudicium. ut. l. fi. §. neceſſitate. C. de bo. que li-
be. ¶ In ea. ibi. Uel in contrario. hec ſolutio contradi-
cit littere legum contrariarum. que dicunt hoc interdictũ
competere filio. ⁊ ſic videtur ꝙ competat tam ex ea parte
ꝙ vi. q̃ ex parte ꝙ clam. ſed ex ea parte ꝙ vi. eſt directũ
quia ſibi iniuria eſt illata propter prohibitionem ⁊ violen
tiam ſibi factam. Sed ex ea parte ꝙ clam. habet vtile cũ
nullam violentiam paſſus ſit quod nota. Et quare filius
habeat hoc interdictum. ⁊ actionem cõmodati ⁊ actio-
nem depoſiti ſuo nomine. ⁊ non habeat alias actiões bo-
nefidei

neſidei: non poteſt reddi ratio differentie ſm Barto. qui dicit ſe nunquam hoc intellexiſſe in dicta. l. filiuſ. allegata hic in glo. Potes attentare: quia contra depoſitarium ⁊ cõmodatarium agitur ratione rupte fidei: ⁊ ſic in eius ruptura filius iniuriam paſſus eſt: merito ille due ſibi competunt ſuo nomine: ſicut ⁊ actio iniuriarum ⁊ querele inofficioſi teſtamenti. ¶ In ea. glo. ibi. Uel habet ad exercẽdum. hoc concordat cum precedenti ibi vel nõ habet ⁊c. Ange. de peruſio.

Si ex ſociis. Si vnus ſociorum in ſolo cõmuni opus fecerit nocens ſolo: conueniri poteſt ab altero hoc interdicto: competit etiam ei cui eſt data poteſtas arbores ſuccidendi de fundo gratis vel titulo oneroſo. h.d. Ang.

Queſitum. Si in prelio hereditario factũ eſt opus: competit hoc interdictum heredibus ⁊ ceteris ſucceſſoribus de iure pretorio agnoſcentibus hereditatem opere facto. h.d. ¶ In tex. ibi. Hereditas domine. Not. ꝙ hereditas loco domini habetur.

Si colonus. Si colon⁹ in fundo opus fecerit nocens alij vi vel clam: tenetur ipſe: ⁊ dominus ſi iuſſit aut ratum habuit tenetur ad patientiam ⁊ impenſam. Si autem nec ſciuit nec ratum habuit: ad patientiam tantum. h.d. vſqꝫ ad. l. nam ⁊ ſi ſeruus: ⁊ ſic eſt caſus hic ꝙ factum laboratorum noſtrorum non obligat nos non iubentes nec ratum habentes. Ang.

n **Am ⁊ ſi ſeruus.** Alienato vel manumiſſo ſeruo qui opus fecerat vi vel clã domino ignorante nec ratum habente: dominus non tenetur niſi ad patientiam tantum: ipſe autẽ emptor alternatiue tenetur vt aut noxe dedat aut impẽſaꝫ reſtituat: ⁊ etiam ipſe manumiſſus ad reſtitutionem impenſe tenetur. h.d. ⁊ iſtam. l. allegaui tibi. ſ. eo. l. ſi alius. in prin. dic vt ibi. ¶ In tex. ibi. Ut patiar. Nec ob. j. eo. l. ſi opus. §. i. vt ibi not. ¶ In tex. ibi. Agi poterit. niſi feciſſet iuſſu domini aut adminiſtratoris eius ignoſcitur auteꝫ ei propter paruitatem criminis. cum hec ſit violentia inquietatiua. l. is qui in puteum. §. ſi tutoris. ſ. eo. Ang.

ſ **Emper.** Aduerſus poſſeſſorem operis: hoc interdictuꝫ competit ad patientiam ſolam: licet eo ignorante factum fuerit opus. hoc dicit. Et ſummit glo. hic argumentum ꝙ factuꝫ tertij obligat nos quandoqꝫ inuitos: ⁊ dicit veritatem: ſic. ſ. de pecu. l. ſi quis ſeruum. §. etiam: vbi ſi me prohibente aliquis contraxit cum ſeruo meo: ego obligor ex illo contractu. Ang.

Is cui fundum. Si conductor paſtinatoris vinee lapides inuentos in ea. in predium vicini proiecerit: tenetur hoc interdicto: locator autem non tenetur niſi ad patientiam tantum aut ad preſtandum actionem ſi quam habet hoc dicit.

Si in ſepulchro. Diſtinctio huius. §. non reperitur alibi. Et breuiter. h.d. Si opus ſit in ſepulchro locum habet hoc interdictum: ⁊ ſi conuocato conſilio plurium hoc fiat: ſinguli tenentur inſolidum ad patientiaꝫ ⁊ impenſam: ſed vno exacto: liberantur reliqui. Sed ſi proprio quiſqꝫ conſilio hoc fecit: exactio vnius non liberabit alios. h.d. ⁊ hic Barto. refert diſtinctionem Dy. de verbo ad verbum: quando plures delinquunt: ſiue actio ſit mere penalis: ſiue mere rei perſecutoria: ſiue penalis ex vna parte: ⁊ ex altera perſequutoria: an actio vnius liberet omnes? Et ſue diſtinctioni adde ꝙ vbi plures delinquunt qui loco vnius habentur propter vnitatem officij: ut ſunt plures publicani: vna liberatio liberat omnes. l. ſi multi. ſ. de publica. ⁊ ibi dicam. ¶ In tex. ibi. Et ſi communi conſilio. i. cõmunicato conſilio. ¶ In tex. ibi. Plurium. ſ. mandantium opus fieri in ſepulchro. ¶ In tex. ibi. Cum ſinguliſ experiri. ita ꝙ vno ſatiſfaciente ceteri liberentur: quia hoc interdictum ad intereſſe proponitur: ⁊ ideo per ſolutionem vnius ceſſat ⁊ deſijt intereſſe. ergo pluries agi non poteſt. ¶ In tex. ibi. Quis eoruꝫ hoc fecerit cõſilio: ⁊ diuerſis temporibus ſm Dy. vt ſic ceſſet contrarium de. l. i. §. ſi plures. ſ. de eo per quem factũ erit. Sed ſm Oldra. ille. §. intelligitur de equitate: hic autem de rigore. ¶ In tex. ibi. Perceptio ab altero. ſubaudi non liberat alios ex quo proprio conſilio ⁊ diuerſis tẽporibus deliquerũt. Et quãdo dicatur cõmunicato: quando proprio conſilio hoc fiat: glo. hic declarat in verbo ſuperiori. ¶ In glo. vt poſſim. ibi. Sed cum omnes. Nota bene iſtam glo. ꝙ ſi agatur contra plures quorum quilibet eſt obligatus ⁊ conuentus inſolidum ad idem: puta quia ſunt duo rei: niſi libellus proponatur contra quẽlibet eorum inſolidum: intelliguntur conuenti viriliter. Et ideo ſit cautus aduocatus vt agat contra quẽlibet inſoliduꝫ: ⁊ addiciat: ⁊ ita ꝙ vna exactio ſufficiat. Idem eſt in ſententia quia ſi fertur cõtra plures ſimpliciter: licet quilibet eſſet obligatus ⁊ conuentus inſolidum: tamen inſpiciuntur verba ſententie non libelli: ⁊ quilibet intelligitur condemnatus viriliter: vt. C. ſi plu. vna ſent. l. i. ⁊ ij. ⁊. j. de duobus reis. l. reos. §. cuꝫ tabulis. ⁊. j. de appel. l. ſi qui ſeparatim. §. quotiens. ſ. de re indi. l. paulus. la. ij. ⁊. ſ. manda. l. ſi mandato ticij. §. paulus. el. ij. Ang.

Hoc interdictum. Primo dicit an hoc interdictum detur in heredes edificantis: ⁊ inquantum. Secundo vſqꝫ ad quot tempus ⁊ ex quo tempore cedat annus interdicti. Tertio inquantum detur. Quarto qualiter intereſſe probetur in hoc interdicto. Quinto parificat poſſeſſorem ⁊ reum qui culpa vel dolo deſijt poſſidere. Sexto an per aliam actionem ad idem competenteꝫ compellatur quis edificium tollere: ⁊ hoc vſqꝫ ĩ fi. huius.

Iſte autem. §. h.d. Hoc interdictum competit contra heredes ⁊ ceteros ſucceſſores ĩ eo quod peruenit ad eos poſt annum vero non competit: ⁊ cedit annus ex die ex quo opus perfectum eſt aut fieri deſijt: ⁊ non currit ignoranti iuſtiſſime. h.d. vſqꝫ ad. §. ſi quis reipub. ¶ In tex. ibi. Poſt annum non competit. ſub. ad penaꝫ. Sed ſi quis perueniſſet ad conuentum vtilitatis: non eſt dubiuꝫ ꝙ duraret interdictum. ¶ In tex. ibi. In abdito vel alio loco glo. exponit. i. in abſconſo: ⁊ bene. Et allegatur iſto tex. ad materiam de occulto ⁊ notorio crimine in Specu. de noto. cri. §. nunc de occulto. Allegatur etiam per Dy. ⁊ Iaco. de are. ad excuſationem poteſtatis qui non inquiſiuit de crimine in principio officij: eo quia crimen erat occultum: vt excuſetur a pena ſtatuti. Et eodem modo excuſatur ſindicus qui non denunciauit maleficium factuꝫ de nocte: de quo in. l. i. §. occiſorum. ſ. ad ſille. per Bar. Dy. ⁊ me. Licet autem annus ⁊ tempus ignoranti non currat ad incõmodum eius ⁊ in penam ipſius: tamen currit bene ad eius vtilitatem ⁊ cõmodum: ſic intellige. l. genero. ſ. de his qui notan. infa. ⁊. ſ. de calum. l. annus. Ang.

Si quis reipub. Annus qui datur ad proponenduꝫ hoc interdictum non currit abſenti cauſa reipub. hoc dicit vſqꝫ ad. §. in hoc interdicto. ¶ In tex. ibi. Abfuiſſet: in cuius preiudicium factum eſt opus vi aut clam in abſentia.

In hoc interdicto. Hoc interdictum competit ad id quanti actoris intereſt opus factuꝫ non eſſe: ⁊ quia habetur ratio intereſſe: conſiderari poteſt quandoqꝫ ratio intereſſe dominij ſeruitutis ⁊ vſufructus ⁊ probatur intereſſe per iuramentum in litem. h.d. vſqꝫ ad. §. cum autem. ¶ In tex. ibi. Ut in omni cauſa eadem conditio ſit. Not. bonum tex. ꝙ in hoc interdicto iudicis officium verſari debet hoc modo: vt reponat actorem ita ꝙ ſit ĩ ea conditione in qua eſſet ſi opus non eſſet conſtructum. ⁊ ita ſunt formanda verba ſententie. Et hoc eſt veruꝫ quando agitur contra facientem: vel fieri facientem opus: alias ad ſolam patientiam operis poſſeſſor condemnari debet: vt. j. l. proxi. ⁊ ibi Bar. ponit formam libelli in hoc inter-

dicto. ¶ In tex. ibi. ꝙ in litem actor iurauerit. No. intereſſe ꝓbari per iuramentū in litem: ⁊ eſt iſtud iuramentū veritatis non affectionis. Et glo. intelligit hoc verū quando agitur contra doloſum: ſecus ſi ratione culpe: ⁊ doc. ſubaudiunt etiam late: vt. l. in actionibus in pn. ⁊. §. fi. ſ. de in lit. iuran. ⁊. l. cum furti. eo. ti. ⁊ nō. ſ. ne quid in lo. pub. l. ij. §. pe. Et hec glo. allegatur per omnes pro magiſtra. ꝙ vbicūqȝ agitur contra doloſum: intereſſe ꝓbatur per iuramentū facit optime. C. vn. vi. l. ſi qn. ⁊ dixit Inno. hoc vendicare locū pro quacūqȝ violentia inquietatiua: turbatiua: expulſiua: compulſiua: vel ablatiua: in. c. ſuper eo. extra. ꝙ me. cau. quod tene menti. Sed ſi nō ageretur contra doloſum: ſed contra tertiū qui tenetur ex dolo cōmiſſo per alium. Exemplū ſi agitur contra caſtrū vel villam que tenetur emendare robariam factam in ſuo territorio: tunc intereſſe probandum eſt liquide: nec ſufficit iuramentum ſm Inno. ibidem. Bar. ponit in. d. l. ſi quando. dic ut ibi. Et adde ꝙ ſi redarguitur dolus in negligēdo: intereſſe non probatur per iuramentū ſed per alia indicia ⁊ coniecturas. Exemplum ſi agatur contra argentarium vel tabellionem eo ꝙ dolo neglexit edere rationes vel inſtrumenta: tex. eſt in. l. argentarius. §. cum autem. ſ. de eden. tene mēti: quia ſunt quotidiana ſatis. ¶ In tex. ibi. Aut ſi iurare non poſſit: ſub. vel nō vult: vt nō. j. §. primo. Et ex hoc tex. ⁊ ex illo: not. diligenter ꝙ vbicūqȝ agitur ad intereſſe ꝓpter dolum: ⁊ agens iurare non vult: aut non poteſt ꝙ nihilominus ad officium iudicis ſpectat inquirere ſummā intereſſe: ⁊ ad eam condemnare: quod eſt notandum ⁊ menti tenendum. Ange.

Eum autem. In hoc interdicto paris conditionis eſt poſſeſſor ⁊ is qui dolo malo fecit quominus poſſideret: habet etiā conſideratio culpe: ⁊ ſi per aliam actionē fuerit actor conſequutus integrum intereſſe: agere non poterit hoc interdicto. h. d. vſqȝ in fi. ¶ In tex. ibi. Nihil eum conſequi oportere. Nec ob. j. eo. ſi opus. ꝑmo reſponſo. ſed ſoluaȝ ibi. Et not. hic vbi actor non vult iurare vel non poteſt: ſuper intereſſe declarando partes iudicis nihilominus debent verſari: ⁊ ipſum inueſtigare per ſe: vt dixi. ſ. §. ꝓxi.

c **Ompetit.** Hoc interdictum cōpetit ei cuius intereſt licȝ nō poſſideat. h. d. ¶ In tex. ibi. His qui non poſſident: ſed qualitercūqȝ detinent: vt. ſ. eo. l. is qui in puteum. §. ſi fundus. ⁊. §. ariſto. ¶ In tex. ibi. Intereſt. an debeat eſſe intereſſe pecuniariū: necne: vide in. d. §. ſi fundus. vbi eſt glo. optima. ⁊ ego addidi idem ſi interſit ratione honoris. Item adde idem ſi ratione amenitatis perdite: aut etiam ratione voluptatis ⁊ geſtationis vt. j. in. §. ꝓxi. qui nō. eſt ad hoc. Ange.

Si quis vi. Hoc interdictum competit ei cuius intereſt ꝓpter amenitatem voluptatem ⁊ etiam geſtationem: ⁊ huic tex. adde glo. que ē in. §. ſi fundus. ſ. ꝓxi. allegato. ¶ In tex. ibi. Arbores non fructiferas. Nota cupreſſum nō eſſe arborem fructiferam ſed odoriferā: nuces ergo eius appellatione fructuum non continentur ꝓpter dictum odorem tantum. ¶ In tex. ibi. Domino dūtaxat. q. d. nō fructuario: niſi eius interſit ratione delectationis ⁊ amenitatis vt. j. ſequitur. tene menti. ¶ In glo. ij. ibi. l. i. §. ⁊ alias. Solu. hic plus deliquit quia opus in alieno fecit: ibi autem libertus nihil in alieno fecit: ſed ſolum ſua bona alienauit. Ang. de peruſio.

In ſumma. Contra poſſeſſorē qui opus fecit ad impenſam ⁊ patientiam cōcluditur ſi non poſſidet: ad impenſam ꝯtra poſſeſſorem qui non fecit: concluditur ad patientiam. h. d. Et ex hoc. §. habes aperte qualis debet eſſe forma libelli in hoc interdicto Eſt et alius caſus quādo agitur cōtra nō poſſidentem qui dolo poſſidere deſijt: ⁊ tunc cōtra eum agitur eo modo ⁊ forma quibus concluditur ſi vere poſſidet: ut. ſ. l. ꝓxi. §. fi. ¶ In tex. ibi. Patientiam ⁊ impenſam. poteſt etiā cōcludi cōtra illū vt deſtruat ſuo ſumptu: nam reponendus eſt actor in eo ſtatu in quo erat aī opus factum. Et debet reus etiā condemnari ad intereſſe ipſius agentis etiam extra rem: ut. ſ. eo. l. ſemper. §. in hoc interdicto. ¶ In tex. ibi. Nec poſſidet: nec dolo deſijt poſſidere: alias poſſeſſori ſimilis eſt vt. ſ. eo. l. ꝓxi. §. fi. Ang.

ſ **Jimmaturam.** Si per ſucciſionem ſilue non intereſt dñi: non cōpetit hoc interdictum: alias ſecus. h. d. ⁊ vide. j. de verborū ſigni. l. ſilua cedua. ⁊ facit quod not. ſ. ad. l. acquili. l. ſi ſeruus ſeruum. §. ſi oliuam. Sequitur. §. non abſurde.

Non abſurde. Dans operam cū magiſtratu vt ſibi nunciari non poſſit: tenetur hoc interdicto ex ea parte ꝙ clam. h. d. ¶ In tex. ibi. Iuberet. ⁊ ipſe hoc fecit. ¶ In tex. ibi. Clam videris. immo videtur ꝙ vi ex quo operam dedit vt citatio non apprehenderet vt. j. in. l. ꝓxi. in pn. Solue ꝙ hoc operatur iudicis auctoritas: aliud autem reſpōſum ego non video. Et de hoc quādo quis dat operam vt citatio ſeu nunciatio non poſſit eum apprehēdere: habes glo. ſ. eo. l. i. §. ſed ⁊ ſi quis. verſi. ſed ariſto. Ang.

Interdictum. Interdictum iſtud competit filio i poteſtate poſito etiam ſi ſit colonus alterius. h. d. Sed huic contradicit. ſ. eo. l. deniqȝ. §. i. glo. ſe inuoluit hic ⁊ ibi. dic vt ibi dixi in glo. magna. Ang.

v **Im facit.** Edificans contra prohibitionem opus facit vi. Idem ſi operatur vt denunciationē nullatenus apprehendat: ⁊ intelligitur quis prohiberi etiam per iactum lapilli: ⁊ ſi prohibitio remittitur ab homine vel a iure non inciditur poſtea in hoc interdictum: ⁊ pro opere facto in re mobili etiam ampliſſima: non habet locum hoc interdictum: ſed pro opere facto in re ſtabili publica. vel priuata religioſa vel ſacra. h. d. in terminis vſqȝ in fi. ¶ In tex. ibi. Quominus prohibeatur: conſecutus eſt: niſi hoc conſequutus ſit auctoritate pretoris: quādo ſub colore iuſticie impedimentum illud eſt preſtitum. Sed quando non ſub colore: tunc illud impedimētum eſt dō de facto non habens iuris colorem: iccirco dicitur opus vi factum: ⁊ ſic non ob. ſ. l. ꝓxi. §. i. ¶ In tex. ibi. Ianua puta precluſa. argumentū optimū ꝙ ſi volenti interponere appellationem a ſententia clauditur ianua palatij: ꝙ tenet appellatio: ⁊ ſufficit ꝙ appellatur ad ianuam: facit. ſ. quis or. in bo. poſ. ſer. l. ij. §. dies. ⁊. l. i. §. ſed ariſto. ſ. eo. ⁊. j. quan. ap. ſit. l. i. §. dies. ⁊ de diuer. ⁊ temp. preſ. l. i.

Prohibitus. Iſte. §. non ſummatur. ¶ In tex. ibi. Lapillum ne iactantis. argumentum ꝙ in nunciatione noui operis que fit per lapillum nō ſit neceſſe aliquod vbum exprimi. Contrariū nō. in. l. de pupillo. §. meminiſſe. ſ. de no. ope. nun. ⁊ ſupra de edili. edic. l. ſi tamen. §. i. Ang.

ſ **I opus.** Legiť duobus modis vt pȝ in glo. ⁊ vtraqȝ lecturā ſuſtineri pōt. Et breuiter. h. d. ſm ꝑmā lecturā. Snia ꝑindicat vitati: ⁊ inocēs ꝯdēnatus ſatiſfacere teneť ſm eā. h. d. ſm aliā. h. d. Si vnꝰ opus icepit vi vel clam: alius aūt exaltauit illud: teneť vterqȝ ad deſtructionē opis. h. d. vñ teneť ꝑmus deſtruere opus qđ fecit ⁊ illud qđ additū eſt. Et rō eſt in ꝓmptu qꝛ nō pōt primo factū deſtrui niſi deſtruať adiunctum. ¶ In tex. ibi. Subſtuliſſet. glo. exponit. i. in altū exaltaſſet: ⁊ bñ dicit: nā ſi illud opus fuiſſet deſtructū i totū ꝑ vnū: nō poſſet agi ꝯ alteꝝ ad deſtructionē eiuſdē ex quo ſatiſfactū ē ex toto deſtructōi: ⁊ ſic nō ob. ſ. eo. l. ſp. §. fi. qui vř ꝯ vt ibi dixi. An.

Si iuſſero. Si iubens edificare nō timet nec timere dȝ nec ēt ꝓhibere licȝ edificans timeat: tñ aīus mādantis iſpiciť nō edificātis ⁊ iō hoc interdicto non teneť. h. d. i terminis ⁊ i ſumma. Vel breuius. Animus mādatoris inſpicitur in hoc interdicto ex ea pte ꝙ clam: non animus mandatarij. h. d. ¶ In tex. ibi. inuenda. ſub. nō ipſius mandatarij. Ang.

In opere

In opere. Nõ eget ſummario. ¶ In tex. ibi. Nono: facto vi aut clam in alterius preiudicium. ¶ In tex. ibi. Tam ſoli. ſi opus eſt factum in ſolo ⁊ illud tangit. ¶ In tex. ibi. ꝙ celi. ſi opꝰ nõ eſt factum in ſolo ſed ſupra ſolum ita ꝙ non requieſcit in ſolo ſicut eſt proſellum: propter hoc ſolum non remanet liberum vſqz ad celum impediente edificio proſelli. Sed tunc ob. qꝛ ſi opus nõ requieſcit in ſolo: ergo nõ eſt factũ in eo: ⁊ iſtud interdictum competit ſoluz pro opere facto in ſolo vel in re coherente ſolo imediate: nõ aũt mediate: vt. ſ. e. l. ſi alius. §. notauimus. cũ. l. ſeq. ⁊ dictio in: notat intrinſicitatem. vt. ſ. de flu. l. i. §. in publico flumine. Solue ꝙ quãdo edificium ſtat in aere ſuper ſolo: conſiderato ꝙ ſolu n debet eſſe liberum vſqz ad celuz. l. vlt. ſ. d ſeruitu. quicquid fit in aere impediente dictam libertatem: intelligitur factum in ſolo: caſus eſt. j. l. prox. §. ſi quis proiectum. Secus ſi non impediatur talis libertas ſicut patet i corrumpente poma exiſtentia in arboribus: vt. d. §. notauimus. ¶ In glo. fi. ibi. Quia forte aerez corrumpit. vſqz ad vnum ſolum ⁊ abinde ſupra non: qꝛ non ſentiebatur odor propter altitudinem.

Si quis ꝑpter. Damnificato ꝑpter opus in perditis ſeruitutibus debet ſibi reſtitui. h. d. Et rõ eſt qꝛ in h interdicto venit ẽt cã proprietatis ⁊ ſeruitutũ. vt. ſ. eo. l. ſemper. §. in hoc interdicto. Uel breuius. In hoc interdicto habetur rõ ſeruitutum perdictaruz. h. d. Ang.

s **Jutem.** Contra trãſducẽtes ex fũdo alieno vites in ſuũ competit hoc interdictum infra annum: poſt nõ: ⁊ radices vitium pertinẽt ad tranſductorem ſicut pertinent ipſe vites. h. d. Et de iſtis tranſductoribus vitium habuiſtis. ſ. vti poſ. l. ſi duo. §. itez videamꝰ. ⁊ ꝙ hic deficit: ſupple per illum. ¶ In tex. ibi. Coaluerit. i. radices terre iuncte fuerint. ¶ In tex. ibi. Intra annum. vt in fundum meum vineaz reducas. ¶ In tex. ibi. Remanere actionem. ſub. ad ipſam arborem: ſed ad extimationem eius arboris: in factum agitur. vt in glo. Sed huic ob. qꝛ in eo quod peruenit ad reum: omne interdictũ lz ſit annale: intelligitur eſſe perpetuum. vt. l. i. §. fi. ſ. de interdic. cõiuncta glo. ⁊. ſ. de vi ⁊ vi ar. l. i. in prin. Potes ſoluere ꝙ ſpãle ſit in hoc interdicto: vel ꝙ ſpãle ſit in caſu iſto vt non deſerantur agroruz culture. tex. tamen in. l. ſemper. §. hoc interdictuz. ſimplr dicit nõ competere hoc interdictum poſt annum: ibi tamen limitaui niſi in eo qđ peruenit ad reum vel eius heredem. Sed poſito ꝙ hoc interdictuz nõ competat: tamen pro eo quod ꝑuenit: habet locũ in factum: ⁊ hoc glo. dicit ſub dubio forte. Ang.

Si quis ui. In hoc interdicto non habetur conſideratio operis: ſz an opus factum ſit. h. d. ¶ In tex. ibi. Arauerit. ⁊ per hoc agrum deteriorem fecerit: nam iſtud interdictum daẜ ad intereſſe: ⁊ ideo ſi ſolum eſt effectum melius nõ deterius ex opere: ceſſat intereſſe: ⁊ per ꝯſequens interdictum. vt ſ. eo. l. nam ⁊ ſi ramos. §. ſi quis vi. ⁊. ſ. eo. l. ſi imaturaz. in prin. ¶ In glo. i. non debemus inſpicere. in fi. Solue ꝙ ibi quo ad cõmiſſionem illius ſtipulationis: hic quo ad interdictum: ſunt enim tractatus diſſimiles ⁊ caſus diffor mes. vnde vnum ex altero non infertur. l. inter ſtipulantem. §. ſacrani. vſi. ſed hec diſſimilia ſunt. j. de verbo. ob.

Si ad ianuam. Si opus factuz in ianua vel in ſolo poſſeſſor auctoritate propria deſtruxit: non tenetur hoc interdicto: ſed inuicem fit compẽſatio. h. d. ¶ In tex. ibi. Aut certe. hec eſt alternatiua legis: ⁊ ideo vterqz modus legẽdi eſt bonus: ſed iſte ſcðs eſt melior. Nõ. glo. que incipit hoc intelligendum: per quã potes exemplificare illð brocardum dolus cum dolo: ⁊ culpa cuz culpa ⁊c̃. ¶ In ea. glo. ibi. Uel verius. prima vera: ⁊ hec verior ⁊ melior: ex qua ſumme doctrinam: ꝙ vbicũqz aliquis edificat vi aut clam in ſolo a me poſſeſſo: auctoritate propria poſſum tollere ſi nõ poſſum habere copiam iudicis: nec periculuz ſit in mora: vbi aũt edificium nõ eſt factum in ſolo poſſeſſo a me: nõ poſſum auctoritate propria: niſi ex magna cauſa vt. l. ſi alius. §. belliſſime. ſ. eo. cauſa autez magna eſt quãdo periculum eſt in mora: vel copia iudicis haberi nõ poteſt vt ibi dicit. ¶ In ea. ibi. Et facit. ſ. de eo. ⁊c̃. nõ. glo. que allegat multas leges per quas exẽplificari poteſt ⁊c̃. vt. ſ. dixi. In vltima gloſella. in fi. So. ꝙ nemo poteſt i ſua cauſa iudicare tanꝗ iudex: vt in contrario. Sed extra iudicium bene lz auctoritate propria vindicare quãdoqz: vt hic: ⁊. C. quando li. vni. l. i. ⁊. C. nemi. li. ſig. impo. l. l. ⁊. ij.

Si ſtercus. Ponens ſterquilinium in fũdo ſine aliquo damno fundi aut faciens iter per fundum: vel auem gerens: vel qui venatur in eo ẽt poſt prohibitionem. non tenetur hoc interdicto: licet teneatur iniuriarum. h. d. ⁊ ceſſat ꝯrium. l. per agrum. C. de ſerui. ⁊. j. de iniur. l. iniuriarũ. §. ſi quis me. ¶ In tex. ibi. Labeo contra: ⁊ bene ex quo nocitum nõ eſt fundo: nam niſi opus noceat: non habet locum hoc interdictum ẽt ſi opus fiat contra prohibitionem. vt. ſ. eo. l. ſi quis vi. ⁊. l. nam ⁊ ſi ramos. §. ſi quis vi. ⁊. ſ. eo. l. ſi immaturam. in prin. ⁊ facit ad predicta. ſ. de acquiren. rerũ do. l. iij. Ang.

Si quis proiectum. Faciẽs ſtillicidium vel proiectum in ſepulchrum licz monumentum non tangat: tenetur hoc interdicto. h. d. Uel ſic: Celuz quod eſt ſupra ſolum: pars ſoli eſt: ⁊ ideo quicquid fit in eo per quod libertas ſoli perdatur: dr̃ factum in ſolo. h. d. iſte. §. limitans vel declarans. l. i. §. ſi in publico flumine. ſ. de flumi. ⁊ dixi in. l. ſi opus. § pe. ſ. eo. ¶ In tex. ibi. In ſepulchro. i. ſupra ſepulchrum ita ꝙ non requieſcit in eo vt ſequitur. Ang.

Si is qui. ¶ In tex. ibi. Confeſtiz. Bar. allegat hunc. §. pro caſu ꝙ citatꝰ ad audiendum ſniam in certo termino: poteſt dicere ſententiam nullam latam eſſe poſt terminum: ferienda eſt ergo ſnia in tertijs ſi quis citatus eſt vt in tertijs compareat ⁊ ſiſr in veſperis ſi citatus eſt vt in veſperis cõpareat: ⁊ pro eius opinione vz. caſus in c. ſi a iudice. de appel. libꝰ viꝰ ⁊ hec opi. mihi placet. Saluo niſi ſediſſet iudex in tertijs ⁊ poſt tertias: qꝛ tunc cum ſit vna ſeſſio: intelligiẜ vna ⁊ eadem hora: ⁊ intelligitur tempus tacite prorogatuz a iudice: de offi. dele. conſuluit in antiquis ⁊ facit. ſ. de in integ. reſti. l. diuus. ⁊ Inſti. de verbo. ob. §. omnis. in gl. magna. ⁊ vidiſtis aliquantulum. ſ. eo. in. l. aut qui alr. in ꝑn. Si tñ quis citaretur ad talem diem: expectãdus eſt per totum diem ⁊ in in vltima hora diei ferenda eſt ſnia: nõ tamen de nocte. Immo ⁊ ſi conſuetudo ẽ ferri ſniam in veſperis vel poſt veſperas ſtatim ꝯ citatos vt ad certam diez compareant: non expectabitur finis diei: ſed debet ferri ſententia in hora conſueta. vt glo. predicta. ⁊ hoc eſt de mente Inno. in dicto. c. conſuluit. Aut quis citatur ad certam diew in quo impoſſibile eſt citato comparere: teneẜ tunc citatus comparere in die ſequenti ſm Joã. an. in. c. nemo poteſt. de reg. iur. in. vꝰ in fi. vltime glo. Et vbi citatur qui non erat citandus neceſſario: poteſt ferri ſententia eo non expectato ſz Inno. extra. de elec. c. cũ inter. ⁊ de reſti. ſpo. c. cum ad ſedem. circa medium: lz Ber. teneat oppoſitum in dicto. c. cum inter. Nec ob. predictis hic. §. ⁊. l. aut qui aliter. qꝛ expectare citatum poſt terminum: tendit directo ad eius fauorẽ. Sed facere opus poſt terminum: directo tendit ad alium ad odium nunciati.

Non ob. c. ſi a iudice. qꝛ in tertijs ſnia ferẜ ſi fertur elapſo termino: iudice ſemper pro tribunali ſedente propter continuationez ſeſſionis: facit. ſ. ſi cer. peta. l. lecta. vſi. dicebam. Ultimo ſcias ꝙ Federicus imperator ãno dñi M. cclxxvij. die dominico quarto menſis Decembris indictꝫ. decima: fecit publicare padue per anſimon: quandam extrauagantem que incipit Federicus dei gratia imperator romanoruz ſemper Auguſtus: ⁊ ſtatuit in fine ꝙ nullus iudex in die peremptorij edicti ſententia mandaret ferre: qꝛ tota illa dies datur vocato ad iuſtitiam: niſi iimineat iudici neceſſitas ſe abſentare. Ang.

De remiſſionibus. Rubrica.

a **It pretor.** In tex. ibi. q̄ iuſſit. inſpecta veritate ⁊ permiſſione iuris: vel ſaltem permiſſione iuris. In tex. ibi. Nunciatio tenet. ſ. perpetuo ad tempus ad qd renunciatio remittat̃ ab hoīe vel a iure.

In. §. ſub hoc. Ibi. Remiſſiones. nunciationum nouorum operuꝫ. In tex. ibi. Nunciatio tenet. inſpecta veritate ⁊ iuris permiſſione ex eo q: ius cum veritate ꝯcurrit: vel ſaltim ſola permiſſione iuris: q: ius nunciare permittit aliquam iuſtam cauſam allegāti. In tex. ibi. Nō eſt remiſſio. ſ. expreſſa. Ibi. Neceſſaria. nam ex quo ſemel nunciatio eſt a iure remiſſa: alia remiſſio hoīs nō deſideratur: vt. ſ. de condi. inſti. l. que ſub conditione. §. fi. ⁊ ſ. de manumiſ. teſta. l. ſi ita. in prin. Ang.

Jus is habet. In tex. ibi. Aut ſeruitutem. perſonaleꝫ vel vrbanam: non ruſticam. vnde cui debetur iter: actus vel via: non nūciat nouum opus: ⁊ hoc fauore agroꝝ introductum eſt: vt. ſ. de no. ope. nun. l. qui viam. ⁊. ſ. de ſerui. vrba. predio. l. inter ſeruitutes. §. fi. ⁊. ſ. ſi ſer. vendi. l. ⁊ ſi forte. §. i.

In. §. item iuliano. Ibi. Vēdicandarū ſeruitutum ius eſſe. nō directo ſed per obliquum. In tex. ibi. Nunciare poterit vicino. procuratorio nomine ꝓprietarij: ⁊ non ſuo vt. l. i. §. fi. cum. l. ſequen. ſ. de no. ope. nū. que eſt ꝯ. In tex. ibi. Remiſſio inutilis erit. Ratio q: ⁊ nunciatio fuit inutilis cum fuerit facta dño predij: cuꝫ ergo actus eſt nullus vel ſnia nulla non expedit ipſum vel ipſaꝫ ꝯrio imperio aut facto reuocari: vt hic: ⁊ peti tñ pōt declarari ipſam ſniam aut actum nulluꝫ ⁊ principaliter ⁊ per viam appellationis intentata. vt. l. i. C. quan. prouo. non eſt neceſ. ⁊. l. i. §. Item cum ꝯ ſacram. j. que ſen. ſine appel. reſcin. ⁊. C. de accuſa. l. abſentem. ⁊. C. quo. ⁊ qñ in. l. ſi preſes. In glo. Vendicandaruꝫ. ibi. So. vt ibi. q: nō vendicat̃ ſeruitus directo ſed ꝑ obliquū ꝑ exceptionis viam. Similiter non ob. ſ. ſi ſerui. vendi. l. ij. §. i. vt ibi notatur. Ang.

De precario. Rubrica.

Practicam huius ti. vide in Spe. in ti. de preca. in. iiij. pte.

p **Recarium.** Iuriſconſultus volens tractare de ꝑcario. Primo determinat quid ſit precarium. Secundo quo iure ſit itroductum. Tertio ponit differeniam inter precarium ⁊ donationem. Quarto diſſimilat precarium a cōmodato ⁊. h. d. ꝑma lex. In tex. ibi. Utendum conceditur. ad vſum ipſius petentis. ſecꝰ ſi ad alienum. vt. j. eo. l. queſitum. in prin. que eſt contra. In tex. ibi. Ex iure gentium deſcendit. vt ⁊ alij ꝯtractus regulr. vt. ſ. de inſti. ⁊ in. l. ex hoc iure. Quidam aūt ſunt ꝯctus inducti mero iure ciuili: vt emphyteoſis ⁊ feudum: ſponſalitia largitas: ſtipulatio: ⁊ litterarum obligatio. In tex. ibi. ⁊ diſtat a donatione. ſ. inter viuos. In tex. ibi. Uti re cōmodata permittat̃. ad certū vſū ſed precarium ad incertum: vt in glo. que reprobatur ꝑ omnes: nam ⁊ precarium ad certum vſuꝫ dari poteſt: dū modo tempus indeterminatum ſit: vt nō. in. l. lucius. ſ. d dona. que eſt contra. Cōmodatum aūt ſemper datur ad vſum certum ⁊ determinatum. ⁊ per ꝯñs ad certum tempus in quo vſus ille perfici poteſt. In glo. Sed nō per omnia. ibi. Ut ad certum vſum concedatur: Hoc ē falſum: vt ſupra dixi: q: imo poteſt concedi ad certum vſum dū modo tempore ſit incertum. vt. d. l. lucius. In ea. ibi. §. nunc videndum. Sed que eſt rō diuerſitatis: gl. nec Bar. dicit: dic q: cōmodatarius releuatur in vno vt non poſſit cōmodatum reuocare niſi vſu finito: ⁊ ideo grauat̃ in altero vt teneatur de culpa ēt leuiſſima non obſtante q in eo libertas ſit exercita. Precarium aūt reuocatur ad libitum concedentis: ⁊ ideo q: grauatur in hoc: non tenetur niſi de dolo ⁊ culpa lata ante lit. conteſta. que enim liberalitas eēt ſi teneretur vlterius. certe nulla aut modica. Et ideo hic eſt vnus de caſibus in quibus cū ꝯhitur contemplatione vnius tñ: ille tamen non tenetur niſi de dolo ⁊ lata culpa: quod nō. regulr contra vt nō. in. l. contractus. j. de regu. iur. ⁊ vltramon. ⁊ Ja. C. cōmoda. l. ij.

a **It pretor.** Breuis eſt ideo nō ſummatur.

In. §. hoc iterdictū. Ibi. Naturalem in ſe habet equitatem. Et iſta eſt rō quare rogans precario non poteſt opponere exceptionem illam dolo facis: q: non reſtituendo ſpoliat concedentem. ⁊ ſpoliatus ante omnia reſtitui debet. l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad. l. iul. de vi. Ang.

Habere. Non ſummatur.

In. l. ueluti. Ibi. Immiſſū haberes. quouſqꝫ placuerit concedenti iuſ hoc incorporale eundi ⁊ agendi ⁊ ſtillicidium retinendi: vel tignum immiſſum in parietem habendi: ⁊ ſic de alijs. Sequitur. l. in rebus.

i **N rebus.** Non ſolum in rebus ſtabilibus ⁊ iuribꝰ incorporalibus conſiſtit precarium vt ſupra. l. proxima. ſed ēt in rebus mobilibus: ⁊ in rogantem precario tranſit poſſeſſio: ⁊ ille tenetur hoc interdicto qui habet precario: licet precario non rogauerit vel ēt ſi rogauit precarium tamen non tenuit. h. d. in terminiſ ⁊ in ſumma vſqꝫ ad vſi. Item qui precarium. In tex. ibi. Conſiſtit. de hoc. ſ. eo. l. i. in fi. In tex. ibi. Etiam poſſidere. quandoqꝫ naturalr: ⁊ quandoqꝫ omni genere poſſidendi qſi hoc actuꝫ eſt. vt. j. eo. l. ⁊ habet. §. cū qui. ⁊ ceſſat oē ꝯriū. In tex. ibi. Sed qui precario habet. vt j. eo. l. queſitum. in prin. In tex. ibi. Subiectus eſt. ⁊ ideo tenebor hoc interdicto: lꝫ precario non rogauerim. In tex. ibi. Item ſi rem meam a me poſſeſſam: nam ſi non poſſiderem rōne poſſeſſionis bene teneret precarium. vt. j. eo. l. certe. §. vlt. qui eſt ꝯ. I tex. ibi. Nō habeo precario. quia precarium non conſiſtit: ⁊ ideo non teneor hoc interdicto: ⁊ habes expeditum tex. ⁊ oēs glo.

Item qui precarium. Si precariuꝫ eſt conceſſum ad tempus: ēt finito tempore durat precarium: ſi concedens rogantem patitur poſſidere ⁊ eſt vnum ⁊ idem precarium. Secus ſi poſt tempus elapſum precarium reuocetur: non aūt intelligitur reuocari ſi precario rogans interim deceſſerit aut furere ceperit. h. d. cum. l. ſequen. ⁊ prin. ſequentis. vſqꝫ ad. §. ſi ꝓcurator. In tex. ibi. Intelligitur enim dñs: qui viuit ⁊ eſt ſane mentis: alias ſecus vt. j. eo. l. certe. in prin. quā. l. lege imediate poſt finem huius. §. ⁊ ſic loquitur iſte. §. de precario tacito ⁊ tacite renouato per patientiam concedentis. Idem in locatione facta ad tempus: q: ſi conductor in conductione remanſit locatore viuo ⁊ ſane mentis: intelligitur locatio renouata. l. qui ad certum. ⁊. l. item queritur. §. qui impleto ſ. loca. Secus ſi locator durante tempore locationis expſſe diſſenſiſſet aut furioſus factuſ eſſet: q: tunc tempore finito non intelligitur renouata locatio que conſenſu contrahitur: ⁊ hic deeſt locatoris conſenſus.

In. l. ſed ſi manente. Ibi. Prorogat̃ ꝑcarium. ſ. vetus ⁊ idem videtur eſſe precarium lꝫ in maiꝰ tempus ſit prorogatum: ⁊ ad hoc allegatur continuo hec l. nōbiliter. Sic ⁊ vna intelligitur locatio cum prima pendente prorogatur tempus. Et vna intelligitur caſtellania ⁊ vnum officium ſi eis pendentibus tempus tñmodo ꝓrogat̃: de quo in cor. de adminiſtra. §. fi. colla. vij. in Spe. in ti. de indi. dele. §. excipit̃. vſi. itē q iuriſditio. non ergo debebit ſolui gabella niſi pro vno officio. non aūt ꝓ duobus. Nec tenebitur officialis ſtare ad ſindicatum ꝓ tempore prorogato niſi vt tenebatur pro primo: ⁊ vnū ⁊ idē

arbitrium

arbitrium intelligitur eſſe conceſſum ex quo vnū ēſt offi ciū: caſus eſt hic. Hoc aūt intellige quando prorogatio eſt facta formaliter vt conceſſio: ceterū ſi i prorogatione aliqua eſt diſformitas ex partium conuentione: tunc non eſt idem officium: imo duo: nec idem precarium: nec eadem locatio. ⁊ hoc tenet Jo.an.in.c.hi qui.de preben.li°.vi°.in glo.ſua. Et ideo ſemper diligenter aduertas prorogationis formam quando eſt facta prorogatio expreſſe. ſecus vbi tacite. qꝛ omnia formaliter intelliguntur prorogata per hanc.l. Item hoc eſt verum quantum ad cōmodū ⁊ preiudiciū ipſius rogantis precario ⁊ concedentis: nō ad cōmodum ⁊ preiudicium tertij.l.labeo.§.fi.ff.de arbi. vnde fideiuſſores caſtellani electi ad cuſtodiam pro ſemeſtri: non tenētur caſtellano reformato pro ſemeſtri ēt īfra tempus. ¶ In tex.ibi. Sed in longius tempus profert. ſ.precarium primum ita ꝙ retinet illud idem. Nec ob. l.ſi cum dies.in prin.ff.de arbi.per id qḋ dixi.ff.allegādo l.labeo. ¶ In tex.ibi. Sed noua cauſa conſtituatur.i. nouum precarium fieri de nouo videtur.

In.l.certe.

Ibi. Reintegretur.lꝫ tamē nō reintegretur: tamen per furorē aut per mortem precarium non finitur: vt.j.eo.l.cū precario.§.precarij. Sed mirum videtur qꝛ precariū nō durat niſi ad beneplacitum concedentis.l.i.in prin.ff.eo. beneplacitum aūt finitur morte ⁊ furore.vt in.c.ſi gratioſe. de reſcrip.li°.vi°.nō.in.l.iiij.ff.loca.ergo ⁊ finiri videt̄ precarium. Solue ꝙ quando verbum ad beneplacitum eſt expreſſum in diſpoſitione: bene ē verū ꝙ finitur morte. vt in.d.c. Fallit niſi rō ſubiecte materie inducat preſumptionem durationis voluntatis: puta qꝛ diſpoſitio tendebat directe ad ſalutem anime.xxv.diſ.c.qualis. ⁊ hoc tenet Jo.an.in.d.c.ſi gratioſe.in fi.magne gl. Fallit etiā fauore libertatis: de manu.vin.l.ſi pater filio. Sed vbi beneplacitum non eſt inſertum in diſpoſitione expreſſe: ſed venit tacite ex ipſius diſpoſitionis natura: tunc non finitur beneplacitum morte nec ēt furore: vt in dicto.§.precarij.lꝫ glo.teneat ꝙ imo finitur: cum morte finiatur volūtas: ⁊ ideo aliud precarium in perſona rogantis ⁊ aliud ī perſona heredis.j.eo.in.l.queſitum.§.quod a titio.lꝫ nō placet vt ibi dicam. Quid aūt ſi cauſa delegatur per ordinarium ad beneplacitum: dixit Jo.an.iuriſditionem etiā re non integra morte vel furore delegantis non expirare de equitate: ſed de rigore ſic: de offi.deleg.c.ſi delegatus.li°.vi°. Ubi aūt conceſſio ſit duratura quouſqꝫ non fuerit reuocata per concedentem: tunc nec per mortē nec per furorem intelligitur finiri conceſſio.vt in.d.c.ſi gratioſe.de reſcrip.li°.vi°. Unde differunt hee propoſitiōes vſqꝫ ad beneplacitum.vel quouſqꝫ non reuocauerim. Si igitur ſunt data confinia relegatis vſqꝫ ad beneplacitum relegantis: mortuo relegante vel remoto: vel eius officio aliter finito: finiuntur confinia: qꝛ beneplacitū finitur vt ſuperius dictum eſt. Secus ſi fuerint aſſignata quouſqꝫ relegans non reuocauerit: vt ſupra oſtenſum eſt: ⁊ facit ad pdicta quod nō.Jo.mona.in.d.c.ſi gratioſe. ⁊ quod nō. de ſen.excom.c.ſi quandoqꝫ. ⁊ per Archi.de reſti.ſpo.in c.frequens.li°.vi°. Ang.

Si procurator.

Precarium queritur p procuratorē dn̄o directo.h.d. Ratio eſt qꝛ per precarium trāſit ipſa poſſeſſio: ⁊ poſſeſſio nobis queritur per inſtrumentū naturale.ſ.per apprehenſionem: ⁊ ea quecunqꝫ nobis naturaliter acquiruntur per liberam perſonam directo. vt.l.i.ff.per quas perſo.no.acqui. Sed acquiſitiōes ciuiles nō ſed mediāte ceſſione: vt.l.ea que ciuiliter.ff.de acqui.re.do. Unde male dicit Guil.ꝙ poſſeſſio que per procuratorem queritur per conſtitutionem precarij non queritur domino: ne concurrant due fictiones: quod eſt prohibitum.vt.l.i.C.de dot.promiſ.nam poſſeſſio que queritur per conſtitutionem precarij eſt vera non ficta vt hic ibi. Proprie habere dicor. ⁊ hoc tenet Bar.hic ⁊ i.l.ſi is qui p emptore.ff.de vſucapio. Ang.

Si quis rogauit.

Conſiſtit precarium etiā ſi rogans non rogat aliud niſi vt moret̄ in fundo: ⁊ fructuarius non poſſidet ciuiliter: colonus aūt ⁊ inquilinus nullam poſſeſſionem habent.h.d.cōiuncta glo. ⁊ ceſſant oīa contraria. Ang.

Julianus ait.

Poſſidens a me vi: ſi poſtea me rogat pcario: vi deſinit poſſidere.h.d. ¶ In gl.poſſidere.ibi. Sed in eiꝰ qui eſt expulſus.iſta glo.eſt ſingularis ⁊ non eſt alibi ſm Bar.ſ.ꝙ vicium violentie expurgatur cum redijt in poteſtate dn̄i: ſed ſecus eſt in re furtiua. In ↄ̄trium videt̄ caſus in.l.ſi partem.C.de vſucapio.pro empto.quā Bar. non allegat. Dicebat Ray.illam loqui in vi compulſiua ⁊ ſic eſſet neceſſarium tunc eam reuerti in poteſtate dn̄i. Finaliter tenebat hanc glo.vnde reſponde ad illum tex. ꝙ ſi reuertatur in ptāte dn̄i bene purgatur viciū vt ibi ⁊ idem ſi in ptāte expulſi: ⁊ ſic bene dicat glo.

Queſitum.

Debitor pōt a creditore rogare precario rem ſuā reſpectu poſſeſſionis.h.d.cum.l.ſequen.vide.ff.l.in rebus.§.pe.

q Ueſitum.

Si rogatu meo res alteri concedatur vtenda: non concedenti ſed mihi competit īterdictum: ⁊ aduerſus me mandati competit vl̄ in factum.h.d. ⁊ in hoc vltimo glo.ſumit tria membra: qꝛ quandoqꝫ rē mihi concedis precario: ⁊ ego alteri: ⁊ tūc aduerſus me competit tibi interdictū ⁊ mihi aduerſus alium. Quandoqꝫ mandato meo alteri tu concedis precario: ⁊ tunc mihi ſoli competit interdictum: ⁊ tibi competit mandati ↄ̄ me. Quandoqꝫ aūt ſuggeſtiōe ⁊ hortatiōe mea rem tuam concedis alteri ⁊ eidem tradis: ⁊ non mihi: ⁊ tunc tibi ↄ̄ me competit in factū: mihi aduerſus illū competit interdictū: ⁊ ita ſe expedit glo.magna. ⁊ dicit veritatem ſm doc. Uel ſic. Illi competit interdictum a quo habetur precarium: nō dn̄o qui precario non conceſſit: ⁊ ideo dixi ꝙ precarium tunc conſiſtit cum precibꝰ petentis vtendum conceditur ad vſum ipſius petētis: ſecus ſi alteri.vt.l.i.in pri.ff.eo. ⁊ allegaui hunc tex. ¶ In tex.ibi. Sed magis me intercedere. Nō.tex.pulchrū: qꝛ aliud eſt mandare vt aliquid fiat alteri in eius ſeruitium: ⁊ aliud eſt intercedere ⁊ exhortari: nam qui hortatur nō mandat: ⁊ qui intercedit nō mandat.vt nō.glo.que nō ē alibi in.l.ob hec verba.ff.de infami.tenetur tamen hic intercedens ⁊ exhortator actione in factum in qua venit ēt illudquod in actione mandati: nam tenetur exhortator. vt hic. ⁊ .C.ad.l.iul.de vi publi.vel priua.l.ſeruos. ⁊ nō.ff.man.l.i. Caueant igitur exhortantes: rogantes ⁊ inſtigantes ⁊ ſuadentes alicui vt in ſeruitium alterius aliquid faciant: nam ſi damnificantur facientes ab eo in cuiꝰ ſeruitium factum eſt: exhortantes agent contra ipſum damnificantem vt hic: ⁊ exhortati agent ↄ̄ exhortantes actione in factum.vt hic. Tene menti perpetuo qꝛ caſus quotidianus eſt. ¶ In gl.magna in fi.ibi. Uel dic actio in factum.hec non placet qꝛ continet diuinationē. ⁊ quando oriatur actio preſcriptis verbis declara per id quod nō. in.l.interdictū.j.eo. ¶ In ea.ibi.i.ac.in factum.q.d.ſuccedente in locum cuiuſlibet deficientis actionis ⁊ hec eſt vera.prima nō: cum deficiat interdictum. ergo ⁊ actio in factum ex ipſo deſcendens.vel dic ꝙ loquitur de actione in factum generali de qua in.l.quotiens.ff.de preſcrip.v. ⁊ hanc tenebat Ray.

Quod a titio.

Precariū tranſit contra heredes concedētis ⁊ ab ipſo intelligitur rogans habere precario: lꝫ ignoret quis ſit heres.h.d. ¶ In tex.ibi. A ceteris ſucceſſoribus ſ.vniuerſalibus forſan de iure pretorio: nam de ſucceſſore ſingulari loquitur tex.ſeq.§. ¶ In glo.i.ibi. Credo ꝙ ſic. Tu aūt dicas contra qꝛ rogatio precarij tranſit ad heredem concedentis.vt.l.cū precario.§.fi.j.eo.ſi facit trāſitum: ergo nō eſt finitum precarium in eius perſona ſed incipere dꝫ: ſicut dicimus in obligationibus que incipiūt ab herede.vt.C.vt ac.ab here.l.vna. Item qꝛ tex.hic dicit ꝙ rogans precario tenet illud ab herede quantūcūqꝫ ignoret heredem: ſed cum precarium ſit ↄ̄ctus: non autē quaſi ↄ̄ctus quod apparet qꝛ expeditur conſenſu iter preſentes: ⁊ per nūciū vel epiſtolā.vt.l.precario.j.eo.ergo

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

non eſt nouum precarium in perſona heredis: qꝛ ⁊ ſi eſſet nouum: requireretur heredis conſenſus precario conce-dentis: ⁊ nouus conſenſus ipſius precario rogantis. vt. j. §. prox. Non ob. ꝙ voluntas finitur morte: qꝛ verum ē niſi ſit preſumptio durationis voluntatis. vt. l. fideicōmiſ-ſa. §. ſi rem. ſ. de le. iij. ⁊ qui libertatem exercet: preſumit̄ ſemper in eodem libertatis feruore durare: niſi contrariū probetur. vt. d. §. ſi rem. Ang.

Illud tame. Precarium per alienatōem concedentis tacite reuocat̄ ⁊ inducitur nouum precarium in perſona ſingularis ſuc-ceſſoris ſi paſſus fuerit rogantem poſſidere. h. d. Vel ſic Precarium non tranſit ↄtra ſingularem ſucceſſorem con-cedentis: ſed in ipſo ſucceſſore patiente rogantem poſſi-dere: nouum precarium inducitur. h. d. ⁊ ſic non ob. §. pre-cedens. qꝛ loquitur in ſucceſſore vniuerſali. ¶ In tex. ibi Alienauero ſponte: aliud forte ſi neceſſitate cogēte: ſicut dicimus in legato. vt. l. fideicōmiſſa. §. ſi rem. ſ. de leg. iij. ¶ In tex. ibi. Aliquo tempore. arbitrio iudicis moderan-do ex quo tempus non eſt a lege determinatum. vt. l. i. in fi. ſ. de iur. deli. ¶ In tex. ibi. A ſe precario habere: ⁊ ē nouum precarium in perſona dicti ſucceſſoris ſingularis.

Eum quoqꝫ. Rogans precario tenet̄ de dolo ⁊ lata culpa: com-modatarius vero tenetur de leui ⁊ ēt leuiſſima. h. d. rōnē aūt dſie dixi in. l. i. ſ. eo. dic vt ibi. ¶ In tex. ibi. Et ſatiſ-fit ſi dolus tm̄ preſtetur. cū grauetur in alio rogans preca-rio. ſ. ꝙ poteſt reuocari ad libitum ↄcedentis.

Ex hoc interdicto. Concedēs precario per hoc interdictum dꝫ reſtitui in cām priſtinā: ⁊ ideo fruct⁹ veniunt ex die editi interdicti. h. d.

Si ſeruitute. In hoc interdicto venit̄ dolus ⁊ lata culpa: non le-uis vel leuiſſima ante lit. conteſta. in eo: ſed poſt lit. conte-ſta. ſic. h. d. Et nō. hic caſum ꝙ nō vti ſeruitute: non in-cludit propterea dolum nec latam culpā. ¶ In tex. ibi. Omnem cām debebit reſtituere. Nō. iſtum tex. qꝛ ſemꝑ practicant aduocati concludentes in fine libelli ↄuentū ↄdemnari ad reſtitutionem rei cum fructibus ⁊ oī cauſa: ſimilis tex. ſ. de rei vē. l. qui reſtituere. ⁊ l. iulianus. §. idē iulianus. Sed quid importet hoc verbū omnis cauſa: dic ꝙ importat hoc vt reſtituatur agēti omne id quod ſua intereſt ſiue ſit intereſſe extrinſecum ſiue intrinſecū: tex. eſt. ſ. ſi cer. peta. l. cum fundus. in prin. ⁊ ē melioꝛ tex. qui ſit in iure. ¶ In glo. in verbo. Et culpam. ibi. Et ex tunc tollitur. xxx. annis. hoc eſt verum quando in rogantē pre-cario omnis poſſeſſio eſt tranſlata: alias ſecus vt. l. male agitur. C. de preſcrip. xxx. anno.

Interdictum. Hoc interdictum non eſt ānale ſed perpetuū h. d. Rō huius eſt qꝛ eſt perſecutorium rei ex vtraqꝫ par-te: non penale. Littera tamen aliā rōnē aſſignat. ¶ In tex. ibi. Abſurdum eſt dicere. hic eſt apertior caſus qui ſit in iure: ꝙ ſi creditor cū debitore ſuo paciſcitur de debito non petendo vſqꝫ ad. xl. ānos. elapſis. xl. ānis non remo-uebitur preſcriptione. facit. l. male agitur. C. de preſcrip. xxx. āno. ⁊ quod nō. glo. in. l. ſi rem. §. omnis. ſ. de pig. ac. Tene menti.

Hoc interdicto. Heres rogantis precario tenet̄ vt ipſe rogans: ſed ex dolo rogantis non tenetur niſi quate-nus peruenit ad eum. h. d. Purgatur ergo hic dolus per actionem deſcendentem ex ↄtu precarij: ⁊ tamen nō te-netur heres inſolidum ſed quatenus ad eum peruenit: ⁊ ſic eſt ↄ. j. de ac. ⁊ ob. l. ex depoſiti. ⁊ ſ. depoſi. l. ſi hoiem §. datur. vbi dꝫ heredem teneri inſolidum glo. hic que nō eſt alibi ſm̄ Dy. dicit ꝙ ille leges ⁊ alie ſimiles loquunt̄ eo caſu quo ius ex ↄtu deſcendens tranſit ad heredem: ſed quando nullo modo tranſit: ſicut eſt precarium quod nō tranſit vllo modo in heredem rogantis: tunc lꝫ dolus poſſit purgari per actionem deſcendentem ex ↄtu: tamē heres nō tenetur niſi in eo quod peruenit ad eum: ⁊ huic glo. ſatis concordat quod nō. in. l. cum precario. §. fi. i gl. magna. j. eo. Sed huic deciſioni videtur obſtare: qꝛ ſo-cietas ⁊ tutela in heredē nō tranſeūt: nec ius adminiſtra-tionis ex eis deſcendens: ⁊ tamē heres tutoris ⁊ ſocij ex dolo defuncti tenetur inſolidum. Et ideo dic ꝙ regula ē que ponitur in. d. l. ex depoſiti. ⁊ d. §. datur. Sed illa regu-la fallit in pluribus caſibus qui nō. per ordinem tam in ↄ-tu ꝙ in quaſi ↄtu in. l. hoc iure. §. fi. j. de reg. iu. tene mē-ti. ⁊ eſt glo. magña. ¶ In glo. Immo inſolidum. ibi. l. ex depoſiti. ⁊ j. de verbo. ob. l. ex ea parte. §. fi. ⁊ nō eſt ali-bi iſta glo. vt ſuperius dixi.

e **Si debitor.** Si debitor rogat ꝑ-cario rem quam pi-gnori dedit: ſoluto debito imediate precariū ſoluitur. h. d. Ang.

e **Cum precario.** Nō poteſt pacto iniri vt non liceat precarium reuocare niſi poſt tē-pus. h. d. Sic nec tenet pactum vt non liceat reuocare mandatum nec teſtamentum. vt. l. ſi quis. in ꝑn. teſtamēti. ſ. de leg. iij. ⁊ per Cy. in. c. quod ſemel. de reg. iur. in. vi°. Vel ſic. Pactum appoſitum in ↄtu contra ſub-ſtantiam eius: eſt nullum: viciatur ergo pactum ſed nō diſ-poſitio. Et hoc intellige quando ſaluo ſignificato vocabu-li non poteſt tranſire dicta diſpoſitio in aliam: alias tran-ſit. vt. l. vbi ita donatur. ſ. de dona. cau. moꝛ. cōtra ſubſtā-tiam aūt rei in diſpoſitione deducte bene valet pactum: vt. l. paciſci. ſ. de pac. ⁊ l. pacta conuenta. de ↄhen. emp. Et hoc eſt vtile ad ea que nō. in. l. per ſeruum. §. i. ſ. de vſu ⁊ habi. per glo. vbi ſi quis ingreditur monaſterium hoc acto vt bona liceat ſibi retinere an vicietur ingreſſus vel bonorum retentio: de quo per canoniſtas in. c. vlt°. de condi. appoſi. ⁊ facit ad predicta quod nō. C. de iure em-phy. l. ij. in prin. in. ij. q. glo. magne. ⁊ ibi per Cy. per Io. mona. extra. de iure patro. in. c. i. li°. vi°. Ang.

Precarii. Precarium tranſit ad heredem cō-cedentis non ad heredem rogātis h. d. Quia igitur tranſit ad heredē concedentis: dico eē idem precarium in perſona heredis: lꝫ glo. ↄ in. l. queſi-tum. §. quod a titio. ſ. eo. Ideo aūt non tranſit ad heredē rogantis: qꝛ precarium liberalitatem notat: vt. j. eo. l. in-terdictum. ⁊ ſ. eo. l. i. que liberalitas exerceri ſolet in ami-cos: nō aūt in inimicos: poſſet aūt heres rogantis eſſe ini-micus cōcedentis: ⁊ ideo nō durat precariū. Nec ob. j. eo. l. ſi adoptauero. vbi trāſit in vniuerſalem ſucceſſorē qꝛ ibi rogans viuebat ⁊ ſe in arrogationē dederat. ¶ In glo. Licet interdicto. ibi. Quia ius tuendi vel perſeuerā-di ex ↄtractu nō tranſit ad heredem. Similem glo. habui-ſtis in. l. queſitum. §. hoc interdicto. in verbo perueniſſet. ſ. eo. quam glo. Dy. dicit non eſſe alibi: ſed iſta concoꝛ. vt ibi dixi: ⁊ dic vt ibi. ¶ In ea. ibi. Et ideo nō ſequitur regulam illam. Iſta glo. eſt ſingularis ⁊ peregrina limi-tans ⁊ declarans ſupradictam regulam: ꝙ vbi dolus pur-gatur per actionem deſcendentem ex ↄtu: heres tenetur ex dolo defuncti inſolidum quēadmodum ⁊ tenebatur de-functus: qꝛ verum eſt quando actio eſt natiua ⁊ ſic oritur ex ↄtu: ſecus ſi datur propter ↄtum forſitan a pretore. Tene mēti perpetuo: ⁊ lꝫ iſta ſit peregrina limitatio: tm̄ nō eſt vera qꝛ iſtud interdictum eſt datiuum: nam proficiſcit̄ ex ipſo ↄtu precarij. Ang.

f **Si ſeruus.** Si ſeruus pro domi-no rogauit precario: ipſe dn̄s tenetur interdicto ſi meum habet: ſꝫ ſi ſeruus vel filius rogauerit nomine ſuo: te-netur tūc dn̄s de peculio. h. d. vnde ratihabitio nihil ope-ratur cum nomine dn̄i nō ſit geſtum. ¶ In tex. ibi. Te-neberis. ſ. inſolidum. ¶ In tex. ibi. Quaſi precario ha-beas. vt. ſ. e. l. i reb⁹. §. ⁊ tenebit. ¶ In tex. ibi. Sed ſi te ignorante. ſecus ſi te inuito: ⁊ ideo tunc teneris inſolidū ex quo tuo nomine rogauit precario: nā dn̄is inuitis ac-quiritur per ſuos: ⁊ inuiti domini obligantur: ſic loquitur tex. j. eo. l. duo. §. i. ⁊ facit. j. de verbo. obli. l. ſi ſeruus ve-tante. cum concoꝛ. ſuis. Ang.

i **Interdictum.** Si precariū ſimplr conce-ditur: agitur

ditur: agitur hoc interdicto: ſi cōceditur adiecto pacto de reſtituendo: agitur preſcriptis verbis: ⁊ concurrit cum interdicto iſto: Sed ſi tibi concedens per ſtipulationem prouidit: agitur ex ſtipulatu: ⁊ ceſſat hoc interdictum. h. d. cū prin. l. ſequen. ⁊ ceſſant omnia ꝯⁱria: ⁊ iſte fuit intellectus Rogle. ¶ In gl. i. ibi. Et tene ex ſolo ſtipulatu. Nō ē qꝛ concedens precario ſtipulando reſtitui ſibi precarium: intelligitur renūciaſſe oi beneficio legali extra ordinario: ſecus ſi ſimplr: ⁊ plene nō. in. l. ij. C. de iure emphy. p Cy. vbi examinatur iſtud brocardum. Ang.

e **Et habz. Hoſpites** Hoſpes non dꝛ habitare precario lꝫ pro habitatione nihil ſoluat ſed forſitan pro ficto ⁊ pro lecto. h. d. ⁊ tene menti hunc tex. ⁊ facit. ſ. de his qui deiece. l. i. §. hitare. ¶ In gl. in fi. ibi. Et tūc magis dꝛ detineri in domo. Sic ⁊ vxor dꝛ detineri per virum: famulꝰ ⁊ mercenarius per dn̄m ſuum: ⁊ coniunctus per coniunctum vt ſic dicantur morari familiaritatis iure: ⁊ in domo detineri. vt. l. qui iure familiaritatis. ſ. de acqui. po. ⁊ nō. hoc qꝛ quotidianum.

Precario. Etiam in incorporabilibus conſiſtit precarium. h. d. ſic. ſ. l. ij. §. fi. ⁊ l. ſequen. Ang.

Cum quis. Breuis eſt. ¶ In tex. ibi. Cautum habet. per ſtipulationem. vt dixi in. l. interdictum. ſ. eo. Ang.

Eum qui. Per conceſſionem precarij in dubio tranſit poſſeſſio naturalis in rogantem: ciuilis aūt remanet apud concedentē. h. d. Illa ergo eſt naturalis que corpore retinetur: illa ciuilis que aio retinetur: ⁊ ſic vera eſt opio tenentium ꝙ poſſio duplex eſt: vna naturalis ⁊ altera ciuilis.

Quo quis. Nō differt quo loco ꝯceſſum fuerit precarium. h. d.

i **Si adoptauero.** In ſucceſſorē vniuerſalem rogantis tranſit precariū. h. d. Nec ob. ſ. eo. l. cum precario. §. fi. vbi nō trāſit in heredem rogantis: qꝛ ibi rogans erat mortuus: hic viuus: ⁊ ita tenet glo. quā nō. poteſt ergo hoc caſu monaſterium ꝯueniri hoc interdicto: ſicut ⁊ pater adoptiuus.

q **Ui precario.** Rogans precario in poſſeſſiōe turbatus aduerſus omnes habet interdictū vti poſſidetis: non tñ ꝯ ꝯcedentē. h. d. Ang.

v **Unuſquiſqꝫ.** Etiam nō poſſidens poſſidēti concedere precarium poteſt. h. d. Secus autem ſi non poſſideat: vt. ſ. de acqui. poſ. l. q̄ni s. §. ſi conductor. conſtitutio ergo precarij qua vtuntur cōmuniter notarij in inſtrumentis nihil operatur ſi conſtituens ſe precario poſſidere non poſſidet: vt ibidem. Et hac conſtitutione precarij vtuntur cōmuniter venditores ⁊ donantes qui conſtituunt ſe eorum nomine ꝑcario poſſidere: donec corporalem acceperint poſſeſſionē: que forma ſumpta eſt ex. l. ea que diſtracta. j. eo. Et ideo ſit cautꝰ aduocatus qui vult probare emptorem poſſediſſe per cōſtitutionem precarij facta modo predicto: vt articuletur ⁊ probet tempore predicto venditorem tenuiſſe ⁊ poſſediſſe: alias intentio ſua tenderet incaſſum.

d **Uo inſolidum.** Due poſſeſſiones iuſte vel iniuſte non poſſunt ſimul concurrere. h. d. Intellige eodem iure: ſed diuerſo iure bene poſſunt inſolidum poſſidere eodem genere poſſidendi: ſed diuerſo ſic vnus ciuiliter ⁊ alter naturaliter. vt plene habetur in. l. iij. §. ex ꝯtrario. ſ. de acqui. poſ. ⁊ nō. plene in. l. ⁊ habet. §. eum qui. ſ. eo. ⁊ ſ. vti poſ. l. ſi duo. in prin. ¶ In glo. i. in prin. ibi. Iniuſte naturales. eodē modo exponit glo. in. l. ſi duo. ſ. vti. poſ. ⁊ in. l. vna. C. vti poſ. Sed in. §. ex contrario. accipitur iuſta ⁊ iniuſta qualitate iuſtitie ⁊ iniuſtie: nam vbi quis poſſidet iuſte: illa appellatur poſſeſſio iuſta ſiue ſit naturalis ſiue iniuſta. vt. l. iuſte. ſ. de acqui. poſ. vbi vero quis contra iuſtitiā poſſidet: illa appellatur iniuſta poſſeſſio ⁊ improba. vt. C. d acqui. poſ. l. vicia. ⁊ ibi de hoc. Ang.

Qui ſeruum. Non ſūmatur iſte. §. nec ſequens. Ang.

e **Aque.** Hinc ſumpta eſt formula notariorum qua vtuntur cū quis vendit: nā conſtituit ſe vēditor emptoris nomine precario poſſidere quouſqꝫ corporalem poſſionem apprehendit ⁊ fuerit ſibi de precio ſatiſfactum. ⁊ nō. bene hanc. l. ⁊ vide quod dixi. ſ. eo. l. vnuſquiſqꝫ. Ang.

c **Um precario.** In re conceſſa precario nedū rogans poteſt in ea morari ⁊ ea vti: ſed ēt omnes ſui: ⁊ ideo familiares ⁊ vxor. h. d. ſic. j. de v̄bo. ob. l. ſi ſtipulatus fuero per te non fieri. ⁊. ſ. de ſerui. lega. l. pater. ⁊ de vſu ⁊ ha. l. ij. §. i. ⁊ l. iij. facit. C. de epiſ. ⁊ cle. l. i. C. de priuileg. ſchola. l. fi. li. xij. ⁊ de ꝑxi. ſacro. ſcrineo. l. in ſacris. la. ij. ⁊ iij. eo. liº. Et ideo priuilegiū cōceſſum ſcholaribus videtur conceſſum eorum capiferis lꝫ ſtudeant furari cinerem cū aliud non poſſint. vt dicit gl. in. l. Iulianus. in. §. item qui furem. ſ. de actio. emp. Et ideo ſi conceditur alicui ſaluus conductus: intelligitur cōceſſus omnibus familiaribus ſuis quos ſecum tūc ducit ⁊ quorum miniſterio vtitur: vt patet hic: ⁊ in iuribus allegatis. Et hanc. l. allegabat Ray. pro rebānitis ⁊ bannitis antea cum vxoribus ⁊ filijs ſuis: intelligantur rebannite vxores ⁊ filij: nam dura eſſet eorum ſeparatio: ideo nō eſt fienda. vt. l. vxorem. §. concubine. ſ. de lega. iij. vbi caſus optimus. ⁊ l. poſſionum. C. cōmu vtriuſqꝫ iudi. Et ſi ſaluus conductus de veniendo eſt datus: intelligitur conceſſus ēt de redeundo: vt. j. de ſepul. vio. l. vtimur. ⁊ ibi per Bar. ⁊ per me. ⁊ de iſta materia ſalui ꝯductus vide per Bar. ⁊ me. in. l. i. j. ad. l. iul. maieſta. Ang.

f **Is qui.** Poſſidēs iniuſte ſe a domino rogat precario: efficitur iuſtus poſſeſſor: nec mutat ſibi cām poſſeſſionis. h. d. Uel ſic. Uicium poſſionis ē purgatum ſi poſſor vicioſus rogat illam precario ab illo qui poteſt concedere: ⁊ dn̄s nō poſſeſſor poteſt rem ſuam rogare precario. h. d. concor. ſ. eo. l. certe. §. fi. cū. l. ſeq.

Si pupillus. Pupillus ex precario obligatur ēt ſine tutoris auctoritate ſi apud eum res eſt: aut dolo deſijt poſſidere. h. d. ⁊ ceſſat oē ꝯⁱrium. ¶ In fi. ibi. Non teneatur. dic vt in glo. Non ſunt hic alia. Ang.

¶ De arboribus cedendis. Rubrica.

Uide in Spe. de cau. poſ. ⁊ proprie. §. priuata. in. v̄ſi. eſt inſuper. xxi. priuatum interdictum. in pe. colum. in. iiij. parte. vbi ponitur libellus in hoc interdicto.

a **It pretor.** Non ſummaſ vſqꝫ ad fi. vł dic hoc modo. Si arbor pēdet ſuper alienas edes: ſuccidi radicitus debet ne radices fundamenta domus ſcindant. Si aūt pēdet ſuper agrum: cohercendi ſunt rāmi a xv. pedibus infra: ne vmbra agris vicinorum noceat. Sꝫ ſi arbor vi ventorum fuerit inclinata ſuper alienum agrū ſuccidenda eſt ex. l. xij. tab. ⁊ ſuccidendi arborē ⁊ ramos datur primo facultas dn̄is arborum: quibus negligentibus auctoritate propria ſuccidere poſſunt illi quibus arbores predicte nocent: ⁊ eſt hoc interdictum prohibitoriū: ⁊ competit dn̄is agrorum ⁊ domorum ⁊ ēt fructuarijs: ⁊ appellatione arborum: vites ēt continentur. h. d. in terminis ⁊ in ſumma totus iſte ti. Et habes hic vnum caſū in quo auctoritate publica licitū eſt abſqꝫ auctoritate iudicis auctoritate propria inuito dn̄o ⁊ poſſeſſore rei rem ingredi ⁊ in ea morari ⁊ opus in illa facere: ſic ⁊ quandoqꝫ lꝫ ſine iudice vindicare: vt. C. quando li. ſe. ſi. iu. vin. per totum. Et nō. ꝙ poſtq̄ denunciatus vt ſuccidat: eſt in mora ⁊ negligentia conſtitutus: ille qui propria auctorita

te ſuccidit: lucratur arbores ꝛ ramos eius ꝛ hoc pro ſumptibus qui in ſuccidendo fiunt. ¶ In gl. i. l. ij. que icipit. Hic illorum. ibi. Inſti. de ac. §. ij. dic vt ibi: ꝛ. ff. ſi ſer. vē. l. ij. §. fi. Ang.

¶ De glande legenda. Rubrica.

Practicam huius ti. vide in Spe. in ti. de cauſ. poſ. ꝛ proprie. in. §. priuata aūt. in vſi. Itez ſi tue arbroıs fructus in vlt. colum: in. iiij. parte.

a **It pretor.** Si glans vnius ex arbore ceciderit in fundum alterius auctoritate propria lz vſqz in triduum eam legere: ꝛ glādis nomine omnis fructus cōtinetur. h. d. ꝛ ſicut iure pretorio licitum eſt glandē legere auctoritate propria nec vicinus ꝯdicere debet: ſic ēt de iure diuino: vt Deuteronomi. c. xxi. in fi. ꝛ iſta eſt vera lec. huius. l. Alij aūt dicunt ꝙ iſtud interdictum non durat niſi triduo ꝛ īfra triduum debet queſtio terminari: qm̄ hoc ſuadet ratio ſubiecte materie: cum fructus in terra cadentes cōmuniter in triduo corrumpantur ꝛ cōuertantur in terram. Et ex hoc dixit Bar. ꝙ ſi eſt queſtio prioratus qui durat bimeſtri tempore: ꝙ infra illud bimeſtre debet queſtio terminari: ne poſtea determinatio cedat incaſſū. Ad quid aūt ſit vtile h̄ interdictū: dic vt hic in gl. ibi. ¶ In gl. magna. ibi Nā īfra annū duraret. ꝛ h̄ putouerum ſi pp reſiſtentiam aduerſarij fructus nō potuerunt colligi ꝛ ſunt conuicti. Si aūt tacuit dn̄s fructuū per triduum elapſo triduo ſi velit colligere non proponit hoc interdictuz. ¶ In ea. ibi. Ut ſingulis tribus diebus liceat ſemel. hoc eſt verum ſi de triduo in triduum fruct⁹ cadant in terram: ſed ſi omni die: tunc ꝛ die quolibet ſingulis diebus licitum eſt dn̄o pomorum ſingulis dieb⁹ ingredi fundum alterius ꝛ ea colligere. Ang.

¶ De libero homine exhibendo. Rubrica.

Practicam huius ti. vide in Spe. in ti. de conuerſio. infideli. in vſi. porro liber homo. in. iiij. parte.

a **It pretor.** ¶ In tex. ibi. Exhibeas. Nec ob. ff. ad exhi. l. ſi liber. vt ibi pz in tex.

Hoc interdictuz Hoc interdictum exhibitorium eſt ꝛ cōpetit ꝯ omnem hominem liberum, dolo detinentē: ſi quis aūt detinet iuſta cauſa: ceſſat hoc interdictum: ꝛ concurrit cum lege fauia: ꝛ per ꝓpoſitionem vnius ꝛ ſatiſfactionez non tollitur aliud. h. d. vſqz ad. §. ait pretor exhibeas.

In. l. ii. Ibi. Non datur facultas recedendi. differunt tamen ſerui ab his qui recedere non poſſunt in multis. vt. ff. qui. ex cau. maio. l. ait pretor. in prin. Et eſt argumentum hec. l. ꝙ non poſſit debitor cum creditore paciſci vt ad idem debitum pecunia nō ſoluta: auctoritate propria creditor poſſit eum capere ꝛ detinere: facit. C. de ac. ꝛ obli. l. ob es alienum. ꝛ. ff. de condi. ꝛ demon. l. titio. §. titio. el. ij. ꝛ hoc tenebat Dy. Si ergo. non lz: incidit ēt nedum in fauiam: imo in penam priuati carceris. vt. l. vna. C. de priua. car.

In. l. qd̄ ꝛ lex. Ibi. Et nihilomin⁹ accuſatio legis fauie. nec mirꝫ qꝛ h̄ interdictū eſt mere ciuile: accuſatio legis fauie eſt mere criminalis: ꝛ ideo vna non tollit aliam: lz vna pendente: non poſſit alia exerceri. vt. C. quando ci. ac. l. vna. Nec ob. ſ. de iniur. l. ꝙ ſenatus. qꝛ ibi iudiciuꝫ ciuile proponebatur ad vindictam: merito tollitur per criminale: ꝛ etiaz econuerſo. Allegatur ēt tex. iſte ꝙ per ſtatutum imponens penam nouam pro delicto non tollitur pena inducta iure cōmuni. Et ideo in ſtatutis ſemper ſolet apponi ꝙ Rector ciuitatis volēs aliā penā iponē nō poſſit iponē niſi ipoſitā a ſtatuto ꝛ vbi deficeret: pcedatur ō ſſilibus ad ſimilia. de hoc p Cy. in. l. qui ſepulchra. C. de ſepul. vio. ꝛ in Spe. de pe. teme. liti. §. fi. in. ij. parte. ꝛ in ti. de accu.

§. i. ꝛ nō. Inſti. de offi. iu. in prin. ꝛ. ff. de publica. l. i. §. vij de queritur. ꝛ. ſ. vi bo. rap. l. i

Si quis eum. Ibi. Si poſteaꝙ̄ ſemel remiſit: velit retiere. hic determinatur queſtio diſputata Bonon̄. de creditore qui dedit lniaz ſcholari qui iurauit non recedere de bononia ſine lnia vt iret mutinaz: ꝛ deinde reuerſus a mutina recedit: vt non incurrat periurium ex quo ſemel licentiatus receſſit. Et idem videtur in iudice ſi licentiauit detentum qui promiſerat non recedere ſub pena ſine licentia: ꝛ deinde reuerſus in palatiuz: recedit ſine lnia: vt euitet penā. Argumentum contra. ſ. de adul. l. adulter ſi dicu. §. fi. ꝛ. l. capite quinto. eo. ti. Dic ꝙ ſi iudex vel creditor licētiauit ſimplr̄ ꝛ abſolute: vera eſt opinio prima. Sed ſi licētiauit ob certam ꝛ determinatam cām: qua finita ille reuerſus eſt: tunc ꝛ lnia ſilr̄ eſt finita: ꝛ ita loquuntur contraria facit pro hoc. ff. ad trebel. l. a filia. §. alūno. ꝛ quod nō. C. de dila. l. ſiue pars. per Cy. Bar. ꝛ alios.

Si quis nolentem. Ibi. Non tamen ſine calliditate. Nota contra detinentes cum caliditate pueruz vel puellas in domo tanꝙ̄ volentes: qꝛ puniuntur tanꝙ̄ ſi retinuiſſent inuitos. facit. C. de rap. vir. l. i.

Is qui neſcit. Ibi. Sed vbi certiorat⁹. Nō. ꝙ vbi proteſtatio cū veritate concurrit proteſtans preſumitur in dubio in dolo tanꝙ̄ certior factus: ꝛ glo. allegat hic optimas concor. quas vide: ꝛ adde. l. ſi fundum. C. de rei ven. ¶ In vſi. plane ſi dubitat. Nō. tex. coniuncta glo. ꝙ paria ſunt neſcire ꝛ dubitare: probatur in. l. manifeſtiſſimi. §. ſin aūt neſcius. C. de fur. Et ex hoc glo. arguit ꝙ interrogatus poteſt reſpondere dubito: ꝛ eſt verum ſi habet iuſtam cauſā dubitandi: de quo in Spe. de poſitio. §. vi. vſi. ſed nūquid ꝛ in. §. nouo. vſi. ſed nunquid eſt differentia per glo. C. de iura. calum. l. ij. §. quod obſeruaui. ꝛ nō. in. l. ſi quidez. in fi. C. de exce.

Hoc interdictum. In vſi. ſed ſi mulier. ibi. Nam ꝛ publico iudicio. Nō. hanc regulaz ꝙ vbicūqz mulier vel minor admittitur ad accuſanduꝫ criminaliter: multo fortius admittuntur ad idem delictum exequendum ciuiliter: quod eſt nota. dignum.

Si tamen plures. Ibi. Damnatus. hoc facit ad deciſionē gl. l. ſi quis homicidij. C. de accuſa. ꝙ vbi lata abſolutoria ad excuſandum venit non proſequens ſuā vel ſuorum iniuriam: nullo modo debet admitti niſi ſuper preuaricatione primi accuſatoris ſententia lata ſit. cōcor. ſ. de preuarica. l. iij.

Si tamen reus. Ibi. Sine exceptione vl̄ alij. Nō. mirabile in iſto interdicto: qꝛ lata condemnatoria ꝛ ſatiſfactione facta: adhuc agi poteſt. Rō qꝛ condemnatoria fuit lata ſup itereſſe probato per iuramentū in litem: ꝛ condemnatus hominem liberum continue retinendo in delicto ſemper perſeuerat: vnde nimirum ſi poteſt iteruz cōueniri tam per primum agentem ꝙ̄ per alium. facit quod nō. in. l. eum qui. §. in popularibus. ff. de iureiuran. ꝛ. ſ. de fur. in. l. ei qui.

In. §. fi. Ibi. Hoc interdictum perpetuum eſt. ꝛ ſic non preſcribitur vllo tempore huic interdicto. Rō qꝛ pro liberalitate tuenda introductuꝫ eſt: regulariter oīa alia interdicta ſunt annalia: ꝛ quedam minori tempore durant: vt vidiſtis in. l. i. ff. de interdic. ꝛ. ff. de glan. legen.

L. ſi quis libelluz. Condemato in hoc interdicto non debet dari dilatio ad ſatiſfacienduꝫ ſnie: ſed illico cogitur ſatiſfacere. h. d. ꝛ tene menti.

Creditori non cōpetit. Nō. hunc tex. pro illis qui retinēt liberos homines volētes vel inuitos ꝛ contra voluntatem creditorum a quoruꝫ acie fugierunt: ſicut faciunt mercatores ceſſantes ꝛ fugitiui: nam

tini: nam non tenentur hoc interdicto. Non habes hic alia Ang.

¶ De liberis exhibendis. Rubrica.
Practicam huius ti. vide in Spe. in ti. de conuerſio. infideli. in vſi. porro ſi filius tuus. in. iiij. parte.

Dic ſup Rubrica de prima parte rubrice tractat. l. i. ⁊. ij. de ſcda tractatur in. l. iij. in prin. poſtea tractatur de prima ⁊ ſcda parte cōmuniter ⁊ promiſcue.

a **It pretor.** Non ſummaſ. ¶ In glo. i. ibi Sed iurabit in litem cum agatur ad exhibitionem ſicut in actione ad exhibendū. ⁊ ſic extimabitur intereſſe petentis. vt. ſ. de in lit. iuran. l. in actiōibus. in prin. Sic ſ. ti. i. l. iij. §. ſi tamen reus condemnatus malit: ⁊ ibi ponit Bar. quō lis extimatio ſufferreſ ꝯſiderato ꝙ agiſ ad exhibitionē corporis liberi qd extimationē non recipit.

Hoc interdictum. Contra quē ⁊ cui: ⁊ an aliqua exceptio poſſit opponi agenti tractat titulus iſte circa primam partem. Dic ꝙ regulr̄ nulla exceptio poteſt opponi contra probantem detentum eſſe in agentis poteſtate. Fallit ſi detinens eſt mater ⁊ ex iuſta cauſa qꝛ lactat eum: qꝛ pater erat homo iniquiſſimus. vt. j. eo. l. iij. §. ēt ſi maxime. Scdo ſi ꝓnuncietur non eſſe in poteſtate agentis: nam hec ſnia ēt iniurioſa ius facit inter omnes: ⁊ in hoc caſu preiudicat omnibus. vt. l. papinianus. §. ſi ex cā. ſ. de ioffi. teſta. ⁊. j. de reg. iur. l. res iudicata. Ang.

In hoc interdicto. Agenti hoc interdicto ⁊ probanti detentum in ſua poteſtate duplex tm̄ obſtat exceptio prima ſi agitur contra matrem detinentem puerū ſuum lactantem: ſcda ſi iudicatū fuerit alias hominem in agentis poteſtate non eſſe. h. d. In interdicto aūt de libero homine exhibendo ꝙplurime exceptiones admittunſ contra agentē: ⁊ regulariter omnis detentator conuictꝰ vtens iure ſuo poteſt omnem iuſtam exceptionem obijcere. vt. l. iij. §. hec verba. cum pluribus ſequentibus. ⁊. §. ⁊ generaliter qui iuſtam cauſam habet vſqꝫ ad. §. ait pretor exhibeas. ſ. ti. i. ¶ In tex. ibi. Ex iuſtiſſima. ſ. cauſa. gloꝰ. exponit qꝛ lactabatur a matre: vel ēt ſi pater eſſet iniquiſſimus. vt. j. eo. l. iij. §. etiam ſi maxime. Et hoc nō. qꝛ quouſqꝫ puer lactatur per matrem: intereſt potius pueri eſſe apud matrem ꝙ apud patrem. C. de pa. po. l. nec filium. Lactandus eſt eni puer vſqꝫ ad trienniuꝫ: ⁊ ſufficit vt ibidem: Immo ⁊ mater lactare compellitur: vt ibideꝫ: quod intellige ſi eum lactare ſibi non ſit dedecus ſm Azo. in ſūma. C. de nego. geſt. ¶ In tex. ibi. Et ſi per iniuriam iudicatum ſit. Nō. ꝙ iniurioſa ſnia lata pro reo ita parit exceptionem rei iudicate ſicut illa que omni dolo caret. Et hoc intellige quando eſt lata contra preſentem. ſecus ſi ꝯ abſentem: vel ēt per falſas allegationes falſo factas. Et idem ſi abſolutus locupletaretur cum alterius iactura ⁊ iniuria: vt patet ex coniunctione legum. ſ. de iudi. l. ſi ꝑtor. §. marcellus. ⁊ ad trebel. l. ſeruo inuito. §. cuꝫ pretor. ⁊ ibi dixi. ⁊. ſ. de re iudi. l. diuus. ⁊. C. ſi ex fal. inſtru. l. penul. ⁊. l. ſi. Ang.

Si quis filiam. Propter ius patrie poteſtatis matrimonium bene concordans non debet turbari: competit tamē patri aduerſus maritum filiam detinentem hoc interdictum ne accerbe exerceat patriam poteſtatem in ea: ⁊ ecōuerſo marito aduerſus patrem hoc interdictum competit h. d. cum. l. ſeq. Et intelligas ꝙ hoc interdictum competit vtile aduerſus patrem qꝛ verba deficiunt: non aūt deficit mens. Vel dic ꝙ eſt aliud interdictum de vxore exhibenda: ⁊ generaliter omnis habens ius in perſonam liberam detentam proponere poteſt hoc interdictum ſaltim vtile arꝰ. l. ſeq. vnde ciuitas pro ſuo ciue: patronus ꝓ ſuo liberto: dn̄s pro ſuo aſcriptitio: creditori aūt pro debitore detento non cōpetit. vt. ſ. ti. i. l. ſi. in ſi. qꝛ in perſona debitoris nullum habet ius creditor reale lꝫ eum habeat perſonaliter obligatum. ¶ In tex. ibi. Ne accerbe patriam exerceat poteſtatem. Sic ⁊ monachus cum petitur reduci per abbatem: miſericorditer eſt tractandus: non aūt cum accerbitate. Sic ⁊ vxor cum a viro repetitur: ⁊ ipſa timet de viri ſceuitia: pro hoc. l. denunciamus. C. de his qui ad eccle. confug. ⁊ Inſti. de pa. po. in prin. Ultimo nō. hunc tex. ⁊ ſeq. ꝙ mulier nupta non propterea liberatur a patria poteſtate: caſus eſt hic ⁊. l. ſeq. ⁊. C. de condi. inſer. l. ſi vxorem. cum concor. ibi allegatis. Quo ad ſeruitia vero matrimonialia: in poteſtate viri eſt: vnde geneſis iij. Multiplicabo erumnas tuas: ⁊ conceptos in dolore paries filios: ⁊ ſub viri poteſtate eris ⁊ ipſe dn̄abitur tui: ⁊ Rex aſſuerus per totum mundum diuulgari fecit omnes viros principes ⁊ minores in domibus ſuis dominari eſter primo ⁊ ijꝰ capſis: ⁊ de eodem ad corinthios. xi. ⁊ ad Epheſios. v. c. Item nō. matrimonia concordantia non debere turbari: concor. ſunt in glo. quaꝫ vide per te. ⁊ adde. j. de adul. l. miles. §. licet. ⁊. C. de inſti. ⁊ ſubſti. l. reprehendenda.

d **Einde.** ¶ In tex. ibi. Preparatorium eſt huius interdicti. ⁊ ideo proponi debet ante lit. conteſta. in iſto interdicto de liberis exhibendis: vt. ſ. de tab. exhi. l. ſi. ⁊ eſt verum ſi hec exceptio opponatur: alias ſi non obijciatur de prepoſteratione: tenet proceſſus non obſtante prepoſteratione. Sicut dicimus in agente hypothecaria ante factam diſcuſſionem: qꝛ procedit iudicium ſi exceptio non eſt oppoſita: vt. ſ. de euic. l. ſi mancipium. §. i. in glo.

Hoc aūt iterdictū cōpetit. ¶ In tex. ibi. Ratio pretoris. glo. exponit. i. officium iudicis ſubaudi per quod concludam declarari me patrē ⁊ hūc filium in poteſtate. vt. ſ. de rei ven. l. i. §. per hanc. ¶ In glo. i. ibi. So. ſi ſimplr̄. hec vera.

Julianus ait. Cum petitur deductio filij detenti per alium qui filius agentis eſſe negatur: ſi eſt impubes ⁊ alter ex litigatoribus eſt ſuſpectus non differtur queſtio filiationis. Sꝫ ſi vterqꝫ ſuſpectus exiſtit: tunc differtur. h. d. Et qualiter probetur filium in poteſtate eſſe: dic vt nō. ſ. ſolu. ma. l. titia. ⁊. C. quo. bo. l. i. in glo. ⁊. ſ. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. l. filium diffinimus. ⁊ extra. de fi. preſby. c. michael. ¶ In tex. ibi. Fidei explorate ⁊c̄. ⁊ aduerſarius ſuus ēt ſuſpectus non eſſet

Etiam ſi. Patri intentanti interdictum cōtra matrem obſtat exceptio ſi patris nequitia detegitur: ⁊ morari debet apud matrem ſine diminutione patrie poteſtatis. h. d. ¶ In tex. ibi. Moraref. ⁊ pater hoc caſu eum emancipare cōpellitur. vt. ſ. ſi quis a pa. fue. ma. l. ſi. Et allegatur iſte tex. ꝙ iudex poteſt ferre interlocutoriam ſaluo iure diffinitiue: vel admitto hos articulos ⁊ exceptiones ſaluo iure impertinentium ⁊ non admittendorum: ⁊ facit. ſ. de teſta. tute. l. idem fiet. C. de penſa. l. ſi. ⁊. ſ. ad tre. l. ille a quo. §. ſi de teſtō. de edic. di. adri. tol. l. ij. ⁊ ſi. Ang.

In hoc interdicto. Cuꝫ agitur hoc interdicto pro puella exhibenda ⁊ deducenda lite pendente: deponenda eſt apud matrē ſa. ſi impubes eſt aut de preſenti eſt puberilem etatem ingreſſa. h. d. Nec ſcio tex. alibi dicentem hoiem liberum deponendum niſi hic. Ang.

f **Jeum qui.** Etiaꝫ ad hoc interdictum recurritur contra filium aſſerentem ſe patrem ſi contentio eſt de patria poteſtate ⁊ de hereditate ſimul: h. d. ⁊ hoc tenet glo. ſ. l. proxima. §. hoc interdictum in ſolutione contrarij. ¶ In tex. ibi. Adijſſe hereditatem ⁊ ſic eſt queſtio filiationis ⁊ ēt hereditatis. ¶ In tex. ibi. Agi oportere. ſ. ſimiliter hoc iterdicto. ¶ In tex. ibi. Iri debere aūt. ſimul de vtroqꝫ: lꝫ hic filius non detineatur ab aliquo. Ang.

ſ **J filius.** Si filiꝰ ſua ſponte deti‑netur per alium non ha‑bet locum hoc interdictū ſi detinens contro‑uerſiam filiationis non facit cum habeat libe‑ram poteſtatem recedendi.h.d. Conclude ergo in to‑to hoc titulo ꝙ ſi filius detinetur inuitus:recurritur ad h̃ interdictum.vt.ſ.eo.l.i.Si detinetur volens :non habet locum vt hic: niſi inter agentem ⁊ detinentem ſit queſtio filiationis: vt hic.Si a nemine detinetur non habet locū hoc interdictum ſi eſt queſtio filiationis tm̄:ſed ad officiū iudicis recurritur: vt vidiſtis.ſ.l.iij.§.Jul. Si eſt queſtio filiationis ⁊ hereditatis: tunc recurritur ad hoc interdictū ⁊ ſopitur cā filiationis ⁊ hereditatis ſimul.vt.ſ.l.proxi. ⁊ hec eſt ſumma huius tituli.

¶ Utrobi. Rubrica

Practicam huius ti.vide in Spe. de cau.poſ. ⁊ proprieta. §.i.in vſi.eſt ⁊ aliud interdictum retinende poſſeſſionis . i vlt.colum.ad fi.in.iiij.parte. ⁊ vide Roffre.in ti.ſi poſſeſ‑ſio alicuius rei mobilis ⁊c̃.

p **Retor ait.** Primo dicit ꝓ quibus rebꝰ de‑tur hoc interdictum.Secundo narrat na‑turam eius per quā apparet cum interdi‑cto vti poſſidetiſ fraternizare. ¶ Jn tex. ibi. Hic homo.ſ.ſuus. ¶ Jbi. De quo agitur.i.de cuius poſſeſſione retinenda contenditur . Et lȝ dicat de homine: idem dicas in equo ⁊ qualibet re alia mobili. ¶ Jn tex.ibi. Maiore parte huius anni.que ſit maior pars anni: glo.declarat.Sed cum iſtud interdictū fraternizat cum interdicto vti poſſidetis: ⁊ illud requirat poſſidere agentem tempore litis conteſtate ⁊ vincat:ita ⁊ in iſto interdicto: ⁊ ideo in hac parte hoc interdictuȝ cor‑rigitur:q: non ſufficit maiore parte anni agentem poſſe‑diſſe:niſi ⁊ poſſideat tempore lit.conteſta. Turbatus agiſ poſſeſſor rei mobilis: puta equi vel ēt cuiuſdam ſeruitoriſ q: ſemper cum dn̄o incedebat vel eques per ciuitateȝ cuȝ ſeruo eum ſequente: vt faciunt ſeruitores:alius turbat eū in poſſeſſione aſſerendo forſitan ſe poſſeſſorem : ⁊ nō ꝑ‑mittendo libere ⁊ quiete equitare ſuper equū:aut ducere ſecum ſeruum: vt.ſ.de vi ⁊ vi ar.l.vim facit.

Hoc interdictum. Non ſumaſ. Jn tex.ibi. Jnquietatur:lit.conteſta.tempore. ¶ Jn gl.i.ibi. Ubi per quem. Jmmo ecōtra vtrum per quem. ⁊ vbi ꝓ apud vt ſic illud vtrum veniat nominaliter: ⁊ illud vbi quod eſt aduerbium loci veniat aduerbialiter: ⁊ ideo exponatur ꝓ apud quod ſimiliter eſt aduerbium: de quo extra.de pro‑ba.c.licet cām.nam vter dr̄ quis ⁊ ſic nominaliter dȝ po‑ni.vt.ſ.de condi.inſti.l.vter ex fratribꝰ. ⁊ vide. C. vti poſ‑ſidetis.in Rubrica. ⁊ C. ꝙ me.cau.ſup Rubrica. ¶ Jn ea.ibi. Cum non poſſideantur proprie.hoc eſt falſum:q: imo proprie poſſidentur.vt.l.ſi rem mobilem.ſ.de acqui. poſ. ⁊ eo.ti.l.i.in prin. ⁊ ibi nō. ¶ Jn ea.glo.in fi. Jo.aūt in arbore propter multas fraternitates quas habet hoc interdictum cum illo vti poſſidetis poſuit poſt illum ime‑diate.hic non ſunt alia. Ang.

¶ De migrando. Rubrica.

Formam libelli ⁊ poſitionem tam actoris ꝙ rei circa iſtō interdictum . vide in Spe.in ti.de loca.in.§.poſtꝙ.in vſi. cete rum inquilino volente.in.vij.colum.in.iiij.parte.

p **Retor ait.** Si non ſunt pi‑gnora obligata tacite vel expreſſe agi poteſt per colonuȝ ⁊ inquilinum hoc interdicto ēt ſi penſio non ſoluatur:Sed ſi ſunt obligata alteri tacite vel expreſſe pro mercede: agiſ de‑mum penſione ſoluta: ⁊ hoc dicunt verba pretoris vſqȝ ad.§.hoc interdictum. Ang.

Hoc interdictum. Hoc interdi‑ctum habȝ lo‑cuȝ in duobus caſibus. Primus ē ſi inquilinus vult por‑tare res non obligatas tacite vel expreſſe ēt ſi penſionem non ſoluit.Secundus ſi vult portare obligatam penſionē temere ſolutam.h.d. ¶ Jn tex.ibi. Colono non compe‑tit.ſub.directum:cum per ciuilia remedia ſibi ſit ſuccurſū: ſed bene competit vtile ſibi: ⁊ q: verba interdicti de iqui‑lino loquuntur: vt pȝ in tex.ibi: Utqȝ in eam habitationē ⁊c̃. ⁊ ideo expone litteram.j.ibi. Jnfrequens.i. valde fre‑quens ⁊c̃.ex quo iſtud interdictum directum habet inqui‑linus: ⁊ vtile colonus lȝ glo.dubitauerit hic. ¶ Jn glo.ij. ibi.Sic alias dr̄ia eſt.Sed quantum ad hoc vt competat hoc interdictum non eſt dr̄ia niſi in hoc:q: directum com‑petit inquilino:colono autem competit vtile : ⁊ iſte eſt ve‑rus intellectus.

Si penſio. Licet penſio tempore migra‑tionis nō debeatur:tamen ceſ‑ſat hoc interdictum niſi inquilinus eam ſoluere ſit para‑tus: ⁊ ſi conductio facta fuerit pro pluribus ſemeſtribus aut ānis inuecta ⁊ illata pro penſione omnium temporuȝ obligata ſunt: ⁊ ideo migrare non licȝ niſi ſoluta pro om‑ni tempore penſione.h.d. vſqȝ ad.§.illud. ¶ Jn tex.ibi. Conuentio ſpālis.ſubau.maxime ⁊ ſic ceſſat ꝯrium:nam ſiue actum fuerit de non migrando: ſiue nihil actum fue‑rit;tamen ante tempus migrare non lȝ niſi mercede ſolu‑ta:Saluo niſi ex neceſſitate inquilinus migret ſm̄ Hir. ⁊ bene:puta q: domus minabatur ruinā:vel forſitan q: conductor domus erat homo honeſte vite: ⁊ multas pu‑ellas habebat in domo: ⁊ nouiter vicinia circundata ē ho‑minibus male conditionis ⁊ fame ſic intelligitur.ſ.loca. l.ſi in lege.§.ſi domus.que eſt ꝯ. vnde tunc lȝ migrare eti‑am non ſoluta penſione cuius dies nonduȝ ceſſit. ¶ Jn tex.ibi. Niſi liberata fuerint.ſ.omnium annorum merce‑de ſoluta: lȝ ergo penſio non poſſit peti anteꝙ dies ceſſit ⁊ venerit:tn̄ inuecta ⁊ illata que ſunt pignori obligata poſ‑ſunt retineri per locatorem ſi abſqȝ cauſa inquilinus mi‑grare vult ante tempus conductionis finite: ⁊ iſta eſt intē‑tio huius littere.Quo aūt tempore penſio ſit ſoluenda ⁊ gl.hic ⁊ in.l.ij.C.loca.dubitauit. Ueritas eſt ꝙ ſi aliquid eſt actum de penſione ſoluenda:ſtandum eſt pacto. Si ni‑hil:ſtandum eſt conſuetudini.Sed ſi conſuetudine nō ap‑paret:q: varius eſt regionis mos:tunc in fine ſoluenda ē ⁊ ita determinat Azo in ſumma.C.loca.dic vt ibi. ⁊ glo.i l.edem.eo.ti. Ang.

Jllud notandum. Jnuecta ⁊ il‑lata in domo conducta ſunt pignori obligata tacite pro mercede: lȝ de‑bitoris non ſint. Et habet locum hoc interdictum ēt ꝓ re‑bus inuectis ⁊ illatis que obligari non poſſunt: ⁊ eſt per‑petuum: ⁊ ꝯ ſucceſſores ⁊ ſucceſſoribus datur.h.d.licȝ er‑go alias res aliena ſine voluntate dn̄i non poſſit obligari: q: non dn̄s non poteſt conſtituere ius in re. vt.l.rem alie‑nam.ſ.de pigno.act. ⁊ l.ij. ⁊ l. ⁊ que nōdum.§.quod dr̄ ſ.de pig.tamen inuecta ⁊ illata in domo conducta lȝ alie‑na ſint: tacite obligantur de iuris cenſura vt hic. ⁊ C.lo‑ca.l.certi iuris. ⁊ ſ.de pac.l item q:.in prin. ⁊ C.in qui. cau.pig.vel hypote.ta.ꝯ.l.ſi non inducta. Ang.

¶ De ſaluiano interdicto. Rubrica.

Practicam huius interdicti vide in Spe.in ti.de loca.i.§. poſtꝙ.in vſi.ad hoc ſi colonus.in.viij.colū.in.iiij.parte.

Super Rubrica de ſaluiano interdicto quod competit ꝓ rebus coloni non inquilini.vt.C.loca.l.certi iur.pro rebꝰ aūt inquilini competit actio ſeruiana.vt Jnſti.de ac.§. itē ſeruiana. ⁊ ibi per Dy. Uerba ergo interdicti de migrā‑do loquūſ in iquilino: vba huiꝰ iterdicti de colono. Ang.

ſ **J colonus.** Partū an‑cille concep‑tum in fundo locato apud colonum ⁊ edi‑tum apud emptorem poteſt locator auo‑care per hoc interdictum.h.d. ⁊ ceſſat cō‑trarium. Si aūt fuiſſet partus conceptus ⁊ editus penes emptorem:non competeret interdictum

tale: ⁊

ſale: ⁊ hec eſt veritas. ¶ In tex. ibi. Reddi oportz. ſ. locatori fundi.

Si colonus. Res inducte per colonū in fundo locato per plures hoc acto vt eſſent cuiqꝫ inſolidum obligate: auocari poſſunt per hoc interdictum per quēlibet locatorem: ſed inter ipſos locantes melior eſt conditio poſſidentis. Sed ſi pro partibus res obligate fuerint ēt inter ſeipſos quilibet obtinebit pro parte ſua ⁊ ſi colonus rem quā habebat cōmunem cum alio: pignoris cauſa induxit pro parte ſua pro illa demum parte perſecutio datur locatori. h. d. in terminis ⁊ in ſumma. ¶ In tex. ibi. Conditio melior erit. ꝑ hoc videtur reprobari glo. que eſt. ſ. de publicia. l. ſiue autem. §. ſi duobus. in fi. dic interdum enim res venditur duobus ordine ſucceſſiuo vēdit. Interdū aūt duobus ⁊ obligatur inſolidum ſimul ⁊ ſemel: vbi obligatur eſt caſus noſter: vt poſſidetis melior conditio ex quo eorū par eſt cauſa. Ang.

1 **In ſaluiano.** Que ſit differētia inter ſaluianum interdictūm ⁊ ſeruianam actionem. dic vt nō. C. eo. in. l. i. ⁊ Inſti. de ac. §. Item ſeruiana. ⁊ Inſti. de interdic. §. interdictum. plenius in. l. certi iu. per Cy. C. loca. Eſt ergo quaſi ſeruiana que hypotecaria appellatur: ⁊ illa competit pro omnibus reb⁹ mobilibus vel immobilibus obligatis tacite vel expreſſe: nō ex hoc capite ꝙ fuerunt inducte ⁊ illate in fundo locato: ſꝫ in iſta oportet probari obligantem fuiſſe dn̄m vel quaſi tē pore obligatōis aut poſtea ſi debitor obligauit omnia ſua bona preſentia ⁊ futura. vt. l. ⁊ que nondum. §. quod dicitur. ſ. de pig. ⁊. l. ſi ab eo. eo. ti. ⁊. l. cū res. C. ſi res alie. pig. da. ſit. ⁊ ibi plene per Cy. Seruiana aūt competit creditori volenti auocare res inuectas ⁊ illatas in fundo locato: ⁊ cum illa intentatur eadem probari oportet ꝙ eſt iudicium petitorium ⁊ reale. Eſt ⁊ tertium. ſ. ſaluianum interdictum ⁊ iſtud eſt mere poſſeſſoriūꝫ: in quo nō oportet probari de dominio vel quaſi debitoris: ſed ſufficit ꝓbare ꝙ ille res fuerunt illate ⁊ inuecte in fundo locato: ⁊ vt perpetuo ibi eſſent: ⁊ iſta eſt veritas. facit. ſ. ti. i. l. i. §. illud notandum. glo. tamen aliter hic ſenſit: ſed verum nō habuit intellectum. Ang.

Explicit liber. xliij. Incipit. xliiij.

¶ De exceptiōibus ſeu ꝑſcriptiōibus ⁊ ꝑiudicijs. Rica.

¶ In gl. rubrice. ibi. §. preiudiciales. plene autem dic ꝑ Azo. in ſumma huius ti. de omnibus ſupradictis. ⁊ Spe. in ti. de excep. Ang.

2 **Here.** Prima pars hui⁹ legis indifferēter loquitur tam in actore ꝙ in reo. Secunda in reo tm̄. ſcđa ibi. Nā reus. Et hoc. d. Reus ēt excipiens actoris officium exercet. h. d. ⁊ ceſſat ꝯtrarium. l. verbum oportebit. §. actionis. j. de verb. ſig. ¶ In tex. ibi. Qui exceptione vtitur. i. aliquo iure excluſoria intentionis partis aduerſe Dy. ¶ In tex. ibi. Actor eſt. i. actoris officium exercet: nam ſicut actor grauatur onere probandi intentionēꝫ ſuam: ſic ⁊ reus: ⁊ ideo ſi reus in probatione deficit: condemnatur in expenſis. vt nō. in Spe. de expen. §. ante lit. ꝯſi. i. ¶ In glo. i. ibi. Petit abſolui. ponderat hic Bar. dicens ꝙ ſicut libellus actoris requirit concluſionem. vt. l. i. de eden. ſic ⁊ reus excipiens debet in ea concludere petendo ſe abſolui. Finaliter determināt contrarium: ꝙ ſufficit narrari factum ex quo ſequi debeat abſolutio ſi factum eſt verum: ⁊ in hoc bene. Sed ſubdit ꝙ exceptio poteſt opponi apud tribunal ſine ſcriptura: lꝫ ſecus ſit in libello actoris: vt in auct. offerrat. C. de litis conteſtatio. Tu dic ꝙ vbicunqꝫ ad idem per viam excipiendi concluditur ꝗ̄ per viam agendi: ita requiritur exceptionem in ſcriptis ꝓponi: ſicut libellum actoris ſm̄ Inno. in. c. dudum etiam. extra. de elec. ⁊ de exceſ. prela. c. inter dilectos. licet tamē procedat exceptio ēt in ſcriptis non data. vt. l. ſcire oportet. §. oportet. ſ. de excuſa. tu. tamen compelli poteſt pars eam in ſcriptis proponere ne liceat variare. vt nō in Spe. in ti. de excep. §. viſo. ꝟſi. ſed nunquid iudex poteſt. Itēꝫ adde ꝙ in libello criminali non requiritur cōcluſio. extra. de ſimo. c. licet. Item ſubdit ꝙ qui generaliter excipit: nihil agit. Tu contra ſi non replicatur de generalitate: naꝫ libellus generaliſſimus ſuſtinetur ſi non excipitur de generalitate. C. de anna. excep. l. ſi ex multis. ⁊ extra. de libel. obla. c. ij. §. fina. in glo. magna. ¶ In ea. glo. ibi. l. ſi ex cautione. facit quod nō. ſ. ſi vſuſfru. peta. l. vti. in prin. ⁊ hanc ſolutionem approbant Ray. ⁊ Bar. ſ. ꝙ re⁹ obijciens de non numerata pecunia: ideo nō arctatur ad probandum: ꝙ nihil ponit ſed poſitum negat: ⁊ idem tenet glo. in. l. excepꝰ. hic allegata. Sed Pe. in. l. ſi ex cautione. C. de non nu. pecu. dicit ꝙ ſpāle eſt in ea ex eo ꝙ excipiēdi potentia tempore terminatur: quod eſt ꝯ naturam aliarum exceptionum. Tene glo. Tamen adde ꝙ ēt vbi reus negat ⁊ nihil ponit: tamen ſi illa mera negatiua eſt cauſa ⁊ fundamentum ſue intentionis: ei incumbit onus probādi. vnde ſi poſt lapſum biennij opponit exceptionem non nu. pecu. ei incumbit onus probandi. vt nō. glo. in. d. l. ſi ex cautione. Sic videtur in negante aliquem diuitēꝫ. vt. l. ſi vero. §. qui pro rei. ſ. qui ſatiſda. cogan. Probatur autē tunc illa mera negatiua vel per diligentem inquiſitionem ex qua reſultat preſumptio tranſlatiua oneris probādi in aduerſarium. Exemplū in. l. hoc iure. j. de verbo. ob. vel ēt per partis confeſſionem ſm̄ eundem: vel per inſtrumētorꝫ oſtenſionem: vt. C. de eden. l. inſtum. Sit aūt cautus teſtis nunꝗ̄ aſtruere meram negatiuam non coarctataꝫ: ꝙ eoipſo dicit falſum: ⁊ pōt de falſo condemnari: ſm̄ Inno. in. c. cum eccleſia ſutrina. extra de cau. poſ. ⁊ proprie. ¶ In glo. ij. ibi. Quod eſſe non debet. vt. ſ. de offi. procura. ceſa. l. ſi. ⁊ ibi. glo. ⁊. ſ. de le. ij. l. cum pater. §. dulciſſimis. ⁊ hoc nō. contra teſtem qui in redditione rationis non differt a dicto: nihil enim probat: Exemplū ſi dixit ꝙ titius percuſſit ſeium: interrogatus de cā ſcie dixit: ꝙ percuſſit. Sed vbi rō non poteſt a dicto differre: tunc lꝫ ſit idē ꝙ dictum: non viciatur teſtimonium. Exemplū ſi dixit ꝙ vidit titium percutere. Interrogatus de cā ſcie dixit ꝙ vidit. Item ſubiungit Bar. ꝙ exceptio ſuperueniens pēdente iudicio ita poteſt re⁹ ea vti ſicut ſi a ꝑncipio ſibi nata fuiſſet: reprobata ſnīa Petri qui dixit hoc veruꝫ in duobus caſibus tm̄. ſ. cum ſuperuenit ex cā de prō vel facto actoris. dixit aūt fallere in. l. ſi poſt acceptum. ſ. de rei vēdi. eo ꝙ illa exceptio odioſa eſt. Tu dicas indiſtincte ꝙ ſi ſuperuenit exceptio peremptoria: reus poteſt vti ea: per iura allegata per eum. Non ob. l. ſi poſt acceptum. ꝙ licet ibi dn̄ium ſuperuenerit pendente iudicio: tamen non eſt tante potentie ꝙ cauſet exceptionem vſucapionis: ⁊ ideo ibi non ſuperuenit exceptio: ſicut dicimus quando actoris pendente iudicio deſinit intereſſe: nam nihilominus procedit iudicium ⁊ reus ꝯdēmnatur ſi talis deſinentia exceptionem non parit: quod in multis caſibus contingit: qui ponuntur in. l. tigni. §. ſi quis. ſ. ad exhiben. ⁊. l. qui aūt. §. i. ſ. ſi quis cau. Addit aūt ꝙ ſi dilatoria ſupuenit poſt lit. conteſta. vel poſt alium terminum lapſum ad opponēdum eam non poteſt poſtea proponi ſi eſt talis nature ꝙ poteſt poſtea in alio iudicio refutari: ⁊ ita limitatur. l. ij. C. de conſor. eius lit. ſm̄ Inno. in. c. cum dilectus. extra. de ordi. cognitio. Ang.

3 **Exceptio. Replicationes.** ¶ In tex. ibi. Ideo neceſſarie ſūt. Nō. quod dicit neceſſarie. Sit ergo cautus actor cui competit replicatio vt vtatur ea: alias ſuccumberet ſic. C. de tranſactio. l. ſine apud acta. Sic ⁊ ille qui poteſt ſolo remedio tranſactiōis iuuari: debet exceptionem opponere alias ſuccumbit: vt d. l. ſine apud acta. ⁊. C. de excep. l. i. cum ſſibus. Si tamen ex actis conſtat iudici reuꝫ poſſe tueri ſuadente equitate: ſupplet tunc iudex: ꝙ quicquid ꝯſtat iudici ex actis

dꝫ eſſe notorium ſm Inno. de appel. c. ex inſinuatiõe. ſic
intelligitur glo. magna. C. de tranſac. l. vbi pactum. ⁊ qđ
nõ. in. l. plane. ⁊. l. fi. ff. de peti. here. Et attende vnum
q: ſuper exceptione non eſt lis ↄteſtanda niſi eo caſu quo
habet inſtar actionis. Exemplum cum proponitur exce-
ptio ↄ electum. vt nõ. Inno. in. c. dudum. extra. de elec.
⁊ in. c. inter dilectos. de exceſ. prela. Subdit aũt Bar. ꝙ
ſi excipiatur ↄ aliquem de crimine: circunſtantie locorum
⁊ temporuꝫ ⁊ alia ſignanter ponenda ſunt: ⁊ dicit eſſe de
terminatum iure canonico. Et hoc intelligit eſſe veruꝫ qñ
ciuiliter agendo de crimine eſſent dicte circunſtantie con
ſcribende. In hoc aũt dubitauit Io. an. Sed vltimo loco
deciſit in forma exceptionis non eſſe hec neceſſario expri
menda: ſed poſtea in articulis ⁊ probationibus in. c. pre-
ſentium. de teſti. li. vi. in nouella. Ang.

e **Exceptiones.** ¶ In tex. ibi Nec euitari
pñt. ſ. lapſu tpis: vt dilatoria de non petendo
ad tempus: vel per lit. conteſta. q: poſt lit. cõ
teſta. non opponuntur: vt. l. exceptionem. C. de proba.
¶ In tex. ibi. Sed interduꝫ euitari poſſunt. ⁊ hoc eſt lit.
conteſta. poſtꝙ exceptio procuratoria non admittitur. vt
C. de procura. l. ita demum. Fallit vbi talis exceptio red
dit iudiciũ nullum retro. q: tunc ſemper dꝫ in initio: ⁊ iõ
opponitur ẽt poſt ſniam. ff. de iudi. lꝫ. ⁊. C. de procura. l.
licet. Et adde ꝙ ſunt alie ſubdiuiſiones exceptionũ q̃s
ponit Hoſt. in ſũma. eo. ti. Et tres als addit Bonauida
dicẽs ꝙ quedã ſunt pſonales: quedã reales: de quib⁹. j.
eo. l. exceptiões. Quedã fauorabiles vt velleianũ. Que-
dã odioſe vt macedonianũ. Quedã iducte ad rigoreꝫ iuri
conſeruandũ: vt rei iudicate. Quedã iducte ſm nãlem
equitatẽ: vt exceptio metus: erroris: ⁊ non nu. pecu. quaſ
refert Io. an. in ti. de excep. §. i. vſi. ſed ⁊ alie diuiſiones.
¶ In gl. ij. in fi. ſub. nec tolluntur tpis curſu ex quo ſunt
ppetue de ſui natura. Et expſſe decidit hec gloſella ꝙ ex
ceptio pemptoria opponi põt ante. lit. ↄte. Sed adde quid
ſi opponẽs vult eam pbare lit. nõ ↄte. ⁊ loquoꝛ vbi pem
ptoria nõ ipedit litꝭ igreſſum: an audiat: Io. an. poſt lõgã
diſputationẽ determiauit ꝙ ſic ſi reus vult eam alr pbare
ꝙ per rñſionem actori in addi. ſuis in ti. de excep. §. dicto.
vſi. ſed an reus volens. qđ tene menti. ¶ In glo. in vbo.
Procuratorie. ibi. Uel q: nõ eſt. Iſta põt opponi qñcũ-
q: vt. ſ. dixi: q: reddit iudiciũ retro nullũ. Remediũ aũt ẽ
nõ in hoc ſed in alijs vt ↄ pſonas litigantes opponantur
oẽs exceptiões que pñt opponi: vt eis nõ obſtantibus iu
dex pnũciet pſonas fore legitimas. trãſibit eni iterlocuto
ria in rem iudicatã: nec amplius queri poterit de pſonis:
Spe. in ti. de excep. §. nũc videndũ. v. in ſũma. Nõ. caute
lã. Cũ aũt pcurator ẽ falſus: pnũciatio iudicis nihil ope
raf: q: nõ eſt in ptãte iudicis pcuratori dare ſed dñi: vt. l.
i. ff. de pcur. Secus ſi iudex pnũciaret tutorẽ vel curatorẽ
fore ligitimũ: nã iſpe dat tuto. vel cura. ſm Ia. de are. i. l.
i. ff. ꝙ fal. tu. auc. ¶ In gl. magna. ibi. C. eo. l. fi. hoc itel
lige ſi hñs exceptionẽ fori litigauit ſciẽter corã nõ ſuo iu-
dice: ſecus ſi ignorãter: ⁊ in dubio preſumiſ ignorãtia: vt
d. l. fi. ↄiuncto dicto Cy. in addi. ſuis. ⁊ hoc tenet expſſe
Spe. in ti. de cõpetẽ. iudi. adi. §. i. v. ſed nũquid pſumiſ ſci
re qđ itelligit verũ ſi litigatoꝛ ẽ ruſticus: ſecus ſi ſit iuri pe
ritus. Itẽ hoc itellige qñ potuit iudicis iuriſditio proga-
ri: ſecus ſi nõ potuit: puta q: erat mere puatus vt. l. puato
rũ. C. de iuriſdi. om. iu. Et aduerte q: ſicut declinatoriam
fori nõ opponit pñs qui litigauit: ſic nec abſens reuerſus
qui ↄtumaciter abfuit: ⁊ hoc tenet Inno. ex. de dila. c. p-
terea. qđ eſt notandũ. ¶ In ea. ibi. l. ſufficit. Cõclude ꝙ
talis exceptio ẽ pemptoria ſi ſtatus eius tẽdit ad ppetuita
tẽ. vt. d. l. ſufficit. Et hic adde quid de exceptõe excõicatio
nis: an ſit pẽptoria vel dilatoria: vel anomala: ⁊ ſic omit
taſ ex certa ſcia: an poſt terminũ poſſit opponi ſiue oppo
naſ de excõicatiõe ptis ſiue iudicis. Uide in. d. §. nũc vi
dendũ. v. porro. exceptio excõicatiõis cũ ſequẽ. ¶ In ea.
ibi. l. ſi defunctus. hec vera: ⁊ cõclude ꝙ illa exceptio ẽ di
latoria put dixit Hug. cõſiderato ꝙ ſtatus rei ↄuenti ⁊
ſuoꝛ heredum nõ tẽdit ſemp ad egeſtatẽ: ⁊ ſic nihil dimi
nueſ de iure agẽtis excepto iteruſurio: Sed attẽta poten

tia opponendi potius eſt anomala iudicanda: q: in oppo
nẽdo nõ ſequiſ normã aliarũ dilatoriarũ nec pemptoria-
rũ cũ poſſit obijci poſt ſniam: ⁊ ſolutũ repeti nõ poſſit. vt i
glo. ¶ In ea. ibi. Ut nõ. ff. eo. l. i. Cõcludit hic gl. ꝙ ex
ceptio nõ nu. pecu. ⁊ nõ nũerate dotis ſunt pemptorie lꝫ
nõ ſint ppetue: ſed ad neceſſitatẽ pbatiõis dicunſ anoꝛ-
male: ex eo q: obijciẽs exceptioẽ ẽ dꝫ eã pbare: ſed obijci
ens alterã de pdictis nõ. Audi Cy. mirabilr loquẽteꝫ ꝙ
equitate canonica exceptio nõ nu. pecu. põt obijci ppetuo
⁊ ſic nedũ ꝙ ſit pemptoria: imo ẽt eſt ppetua: ⁊ hoc itelli
git ipſe verũ qñ obijciſ ei qui certus ẽ ſe nõ nũeraſſe pecu
niã: nã tunc in dolo vo ↄuiciſ petẽdo. In curia vo eccle-
ſiaſtica obijci põt ppetuo in. c. locupletari. in fi. de reg. iur.
in vi. tene mẽti. Uñ ſm eum lꝫ de mero rigore iuri ciuilis
elapſo biẽnio nõ audiaſ reus volẽs pbare pecuniam nõ
nũeratã: tñ de equitate canonica audiſ in caſu pdicto: ⁊
ita ẽ limitãda glo. l. ſub ſpẽ. C. de poſtulã. ⁊. l. ſi ex cautio
ne. ⁊. l. in ↄtrib⁹. in pn. C. de nõ nu. pecu. que dicit nõ au
diri reũ volentẽ pbare nũerationẽ. Itẽ ſi obijciſ p prela-
tũ ſm Io. an. de fi. iſtru. c. ſi cautio. Si aũt eſt renũcia-
tũ huic exceptiõi: ⁊ maxie ſi renũciatio ẽ iuramẽto firma-
ta: nõ opponetur exceptio: ſed cõpelleſ reus ad ſoluẽdũ:
ſolutũ aũt repetere poterit ⁊ hoc p Pe. ⁊ Cy. i. l. ſi ex cau
tiõe. C. de nõ nu. pe. Et ibi ẽt tenẽt ꝙ vbi reus ad pbãdã
pecuniã nõ nũeratã ſe aſtrigit: audiri dꝫ perpetuo. ¶ In
ea. glo. ibi. Si ab illis ſatiſfiat. Sed tũc ↄuentus nõ erit li
ber p exceptionẽ ordinis: ſed p exceptionẽ ſolutionis per
quã ois tolliſ obligatio Bar. Et iõ ipſe dixit eã dilatori
am ⁊ añ lit. ↄte. ppõnẽdã: pro quo facit. ff. de euic. l. ſi mã
cipiũ. §. i. Sed Spe. ſe tenuit cũ glo. dixit tñ ↄſiliũ eẽ vt añ
litẽ opponaſ in. d. §. dicto. v. quid de excep. quã pponunt
fideiuſſores. ⁊ de multis alijs exceptiõibus an ſint cẽſen-
de dilatorie vel pemptorie: dic vt p eũ in. d. v. ſed q̃ro de
excep. que pponũſ ↄ reſcriptũ. per duas collectas. Hic
aũt vidẽdũ ẽ qñ ſit pbãda dilatoria. ⁊ vꝫ ꝙ poſt fundataꝫ
itentionẽ actoris tñ. vt. C. de pba. l. exceptionẽ. Dic ꝙ
quedã ẽ dilatoria ſolutiõis iducta lege vel pacto: exẽpluꝫ
in pacto de nõ petẽdo ad tps: in cõdẽnato in pſonali qui
hꝫ tpa quadrimeſtria: ⁊ in marito hñte exceptionẽ annalẽ
ad reſtitutionẽ dotis: ⁊ iſta pponẽda ẽ in initio. i. añ litem
cõte. pbari aũt dꝫ poſt fundatã itentionẽ actoris: ⁊ pbari
põt p teſtes ſi nõ ẽ idẽ articulus ẽt atteſtatiõibus publicatꝭ
ſm Accur. lꝫ Io. ⁊ Azo. ↄ vt nõ. gl. in. d. l. exceptionẽ. ↄiũ
cta gl. aũt. qui ſemel. eo. ti. ⁊ hoc idẽ tenuit Io. an. vltimo
loco in. d. §. nũc vidẽdũ. in pn. in addi. ⁊ in v. ſed nũquid
atteſtatiõibus publicatꝭ. Idẽ tenet ẽt Spe. in exceptiõe pẽ
ptoria: vt publicatꝭ atteſtatõibus pbari poſſit ſi articulus
ẽ diuerſus a pmo: nõ aũt idẽ vel ↄtrarius. Idem ẽt tenuit
Ubertus de bobio qui dixit in hoc ſuari ↄſuetudinẽ fo-
ri pter diuerſitatẽ opiõnũ. vt nõ. idẽ Io. an. in. d. v. ſed
nũquid. Sed ſm Io. ⁊ Azo. in ea iſtantia ẽt ſup diuerſis
articulis atteſtatõibus publicatꝭ in eadẽ iſtãtia nõ põt fieri
pbatio lꝫ in cã appellatõis ſic. Sed canoniſte ẽt in cã ap-
pellatõis dicũt ↄriũ vt nõ admittaſ pbatio ſup eodem vel
directo ↄrio in. c. fraternitatis. de teſti. ⁊ ibi p Ioã. an. ⁊
Inno. loquiſ ergo. d. l. exceptionẽ. in dilatoria ſolutionis
nõ ipediẽte pceſſum. Sed vbi dilatoria directe obijciſ ad
pceſſum ⁊ ad ipediẽdũ ↄteſtetionẽ: tũc dꝫ añ lit. cõte. ppo
ni. ⁊ pbari. Uel dic ſemp iſtud eẽ de ordie vt pmo co-
gnoſcaſ de exceptiõe: deide reo deficiẽte actoꝛ pbet ſm
Inno. in. c. exhibita. ex. de iudi. Sed in. c. put nobis d do
lo ⁊ cõtu. dixit ꝙ vbi opponiſ exceptio fauore minuẽdaꝝ
litiũ: de pricipali ⁊ de exceptõe ſimul cognoſciſ: ⁊ ita i iu-
dicijs practicaſ q: daſ terminus vtriqꝫ pti ad pbãdũ q̃tuꝫ
icũbit: ⁊ hoc cũ pponiſ pemptoria. Sed cũ pponiſ dila-
toria ſolutõis: hꝫ locũ. l. exceptionẽ. Sed cũ pponunſ alie
dilatorie: hꝫ locũ dictũ Inno. in. d. c. exhibita. Et iõ dixit
Bar. in. l. ſi queramus. ff. de teſta. ꝙ vbicũqꝫ pponiſ ex-
ceptio que nõ ẽ exceptio niſi ſit actio: ibi exceptioneꝫ pus
pbari opꝫ: exẽplũ in. d. l. ſi queramus. ⁊ in. l. liber. C. de
peti. here. Sed vbi põt vtrũqꝫ ſubſiſtere. ſ. actõem ⁊ ẽt ex
ceptionẽ cõpetere: tũc pus actori daſ terminus ad oẽs di
latorias ⁊ pemptorias pponẽdaſ: quo termino elapſo nõ
auditur volens excipere niſi nouiter exceptio ſuperuene-
rit: aut

rit: aut intereſt ad ſui notitiā noviter pervenire. extra. eo. c. paſtoralis. Spe. in. d. §. nūc videndū. v. ceterū dilatoria. ⁊ ibi ponit ēt in vſi. ſed de qua. qñ ꝓponitur exceptio ⁊ ꝯ eam replicatio: quis ꝑmo admittat̄ ad probandū: ⁊ de h̄ habes caſum. C. de adul. l. qm̄ Alexādruꝫ. Et dixerūt quidam ꝙ ſi nō obſtātibus exceptōibus iudex procedit in cā ex quo nō pronūciat procedendū in cā: nō pōt ab illo proceſſu appellari: ſed falſum eſt ſ̄m Jo. an. in. d. §. nūc vidēdum. vſi. ⁊ nō. ſ̄m Albertum. Ang.

i **A pupillo.** Si aliquē eſſe locuplētē eſt cā actiōis denegande tp̄s litis ꝯteſta. iſpicit̄. h. d. cōcor. j. de ſolu. l. in pupillo. vbi aūt ē cā moderāde cōdēnatōis: iſpicitur tp̄s ſn̄ie. vt. l. ſi a patre. §. penul. ſ̄. de peti. here. que ē ꝯ ⁊ glo. nō bn̄ ſoluit iſtud ꝯrium. Ang.

i **S qui dicit.** Quis pōt vti ſimul exceptōib⁹ varijs ⁊ diverſis: ⁊ oppoſitā vnā dimittere ad aliā ꝯuolare. h. d. Et ſignat glo. hic tria ꝯria ⁊ nō ſoluit. ¶ In glo. vl. ibi. l. ſed ⁊ ſi ſuſcepit. in ꝑn. Sed ibi repellit̄: q̄ꝛ poſt lit. ꝯteſta. dilatoriā ꝓponebat. ¶ In ea. glo. ibi. l. ſi ꝑ emptorem. ibi. ex̄ iudiciū ⁊ erat ſibi ꝯrius: ⁊ iō non audit̄. ¶ In ea. glo. ibi. §. eligere. illa loquitur in actore qui non debet proponere plures actiones ꝯrias: hic in reo ⁊ ſic nō obſtat. Ang.

l **I rem legatam.** Agenti ad legatum obijci pōt de dolo teſtantis. h. d. ⁊ pone caſum per exempluꝫ glo. Vel ſic. Cōtra ſucceſſorē ſingularē agentē ꝑtendentē cām lucratiuā obijcit̄ de auctoris dolo: ſecus ſi nō ageret vel nō ꝑtēderet cauſā lucratiuā. h. d. tex. cū glo. ⁊ ceſſant oīa ꝯria. Ang.

e **Xceptiones.** Exceptiones coherentes ꝑſone debitoris nō extēdunt̄ ad alios: ſecus ſi rei cohereāt nō ꝑſone: ⁊ bn̄ficiū reſtitutionis in itegrū añ ipſum petitū ⁊ obtētum nō pōt opponi. h. d. tota. l. ¶ In tex. ibi. In id qđ facere poſſit. Idē in exceptiōe fori: nā ſi ꝓ clerico laicus fideiuſſit: cōueniri poterit laicus i foro ſeculari: ⁊ nō gaudebit bn̄ficio clerici. vt nō. in Spe. de cōpeten. iu. adi. §. i. v. ſed pone clericus. quinimo ⁊ ſi clericus debitor ꝑncipalis veniat ad defendenduꝫ fideiuſſorē ſuum: cū eū ex neceſſitate defendat: nō poterit de iure ciuili opponē exceptionē ex ſua ꝑſona: caſus ē. ſ̄. de iudi. l. vēditor. in ꝑn. ⁊. l. i. C. vbi in rem ac. ¶ In tex. ibi. ꝙ reſtitutus fuerit. Nō. bn̄ ꝙ minor añ reſtitutionem ipetratam ⁊ obtētam nō pōt obijcere de leſiōe: ⁊ rō eſt q̄ꝛ exceptio hic nūdum eſt nata. Sed in exceptiōe quā proponit bn̄ pōt petere in itegrū reſtitui ſe. vt. l. nā ⁊ poſtea. §. ſi minor. ſ̄. de iureiur. ꝑ Dy. Inſti. de act. §. ruſus. facit optime. ſ̄. de ioffi. teſta. l. pap̄. §. ſi filius. vbi querela i modū ꝯdictiōis obijcit̄. Ultimo ſcias ꝙ lꝫ fideiuſſor exceptionē ꝑſonalē ex ꝑſona rei non opponat. vt in ꝑn. l. tn̄ ex ſua ꝑſona poterit exceptionē opponē: dicēdo ꝙ ꝑus debet ꝯueniri reus ꝙ̄ fideiuſſor: ⁊ q̄ꝛ ꝑus cōueniri nō pōt: iō agēs repellēdus ē: vt in corpo. de fideiuſ. circa ꝑn. Et adde ꝙ vbi exceptio ē ꝑſonalis ⁊ ad fideiuſſorē nō tranſit: ſi fideiuſſor cōuen̄t ne ꝯ reū habeat̄ recurſus: pōt reus ex ſua ꝑſona defenſionē fideiuſſoris ſuſcipe lꝫ nō poſſit opponere exceptionē fori: vt. l. procurator ad exhibēduꝫ. §. i. j. rem ra. ha. ⁊. l. fi. C. de execu. ſen. ¶ In glo. ij. in fi. circa hoc vide duas q̄ōnes nōbiles quas ponit gl. C. de nō nu. pecu. l. tam mādatori. ¶ In gl. iiij. in fi. illa. l. vbicūqꝫ hꝫ varios itellectus: veritas eſt ꝙ ibi loquit̄ in reo exempto ab obligatiōe nō aūt liberato: merito fideiuſſor remanet obligatus: nec vtit̄ bn̄ficio rei vt ibi ⁊. l. ſi liſias. que ē. l. i. C. de fideiuſ. Sed ꝑ ſn̄iam abſolutoriā reus liberatur lꝫ nālis obligatio nō tollat̄: ⁊ ideo ſicut debitori cōpetit exceptio rei iudicate ſic ⁊ fideiuſſori. Tene menti. Ang.

n **Emo.** Brevis ē iō nō ſūmat̄: ⁊ de hoc habuiſtis. ſ̄. eo. l. is qui dicit. ¶ In glo. ibi. Et ēt ꝯrie ſ̄m Jo. ⁊ bn̄ cū modificatiōe hac: q̄ꝛ ſi proponit̄ exceptio vnica ꝯplexitatē cōtinens: repellit̄ excipiens vt ꝯplexus. j. ſ̄. verbo. ob. l. ſi totius. in glo. j. de reg. iur. l. vbi repugnātia. Sed ſi proponunt̄ exceptiōes plures ſub cōditiōe tn̄ admittit̄ excipiēs. vt. C. de excep. l. ſi quidē. in glo. magna. Si aūt ſimul ⁊ ſemel ⁊ ſimplr̄ tūc ſi ē ordo proponēdi iter eos: exēplū in dilatorijs: q̄ꝛ ꝑmo dꝫ proponi declinatoria ⁊ deide reliq̄: tūc propoſitiōe reliquerū receſſū itelligit̄ a reliqua. Spe. in ti. de excep. §. viſo. v. porro in proponendo. Sed ſi nō ē ordo imo pn̄t eodē tp̄e proponi vt alie dilatorie: vel oēs ꝑemptorie tūc ſi proponēs de mēdatio cōuictus deberet puniri: ⁊ poſt cōuictionē vult ad aliaꝫ exceptōem cōuolare: nō pōt. vt ſui mēdacij penam ferat. vt in auct. ꝯ qui propriā. C. de nō nu. pecu. lꝫ Bar. hic dicat ꝙ probādo ꝯrium: euitat penā mēdacij ſed ſolutio cōputat̄ in debito. Qđ mihi vꝫ falſum ꝑ tex. illū qui dicit ꝙ ſolutio nihil prodeſt: ⁊ glo. ibi dicit ꝙ ſolidū ſoluit. i. duplum ꝑter ſortē: ⁊ ſic nō relevat ſolutio in ꝑncipali debito nec i pena vbi vō negant̄ nulla ē pena: tū ꝑ ōt cōuictus de mendacio ad aliā exceptionē cōuolare: vnde qui negauit pecuniā nūeratā: conuictus poteſt probare ſolutā: ⁊ hic tenet Spe. in. d. §. viſo. v. quid ſi debitor negat. Fallit in caſu l. vlt. C. de compē. Et per hoc dico ꝙ negās maleficiū poteſt redire ad illā exceptionē ꝙ fecit ad ſui defenſionē: nā q̄ꝛ offenſus erat bānitus. Sed vbi forſan ex forma ſtatuti cōuictus de mēdacio dꝫ acrius puniri: puta in q̄to pluri. vt ē florētie: tūc ad illā defenſionē nō redibit ꝑ. d. auct. ⁊ ꝑ autēticā. Itē poſſeſſor. C. qui in po. in pig. ha. lꝫ Bar. i d. auct. ꝯ qui propriā. dicat ꝙ imo pōt redire ⁊ probare ſe inocētem: ⁊ probādo inocentiā dꝫ abſolui a crimīe ⁊ ſolā penā negatōis ſufferre. Cuius dictū puto veruꝫ ſi fuit ad probādū admiſſus. ſed probādi potētia denegari pōt. vt i dict̄ iuribus. Adde quid ſi agēs pignoraticia offert debitū corā iudice: creditor negat ſe debere recipe ⁊ negat ſe mutuaſſe: ⁊ negat rē pignoratā eē: debitor probat itentioneꝫ ſuā: quid erit de pecunia depoſita. dixit Spe. ſub iudice lis ē in. d. §. viſo. v. ſed quid ecōuerſo. ⁊ iclinat ꝙ pecunia ſit fiſci. Tu dic ꝙ qui deponit p⁹ depoſitū pōt pecuniā i ſuos vſus cōuertere cū adhuc pecunia creditoris facta non ſit. vt. l. acceptā. in fi. C de vſur. ⁊ iō deponēs a depoſitario recuperabit eam: nec poteſt creditor ſe eidem opponere ex quo debitum eſſe negauit: non eni eſt audiendus allegans ſuam turpitudinem ꝯrariam. C. de tranſ. l. tranſactiōe coniuncta. l. i. C. de fur. Ang.

n **On utiqꝫ.** ¶ In tex. ibi. Qui exceptione vt̄. hoc eſt verū ſi ea vtit̄ ſub conditōe: vel ſi negat intētionē actoris ſimplr̄ vt in glo. Secus autē ſi opponit exceptionē ꝑemptoriā vel dilatoriā ſolutionis ad tp̄s ſ̄m quoſdā. vnde dixit Spe. ꝙ ꝑiculoſum ē eā ſimplr̄ opponere: q̄ꝛ opponēs vꝫ quaſi itentionē actoris cōfiteri ſ̄m Spe. in. d. §. viſo. v. ē igit̄ valde periculoſum. Canoniſte tenēt ꝯrium ex̄. de excep. c. cū venerabilis ꝑ Jo. an. ⁊ Dy. in. c. exceptionē obijciēs. de reg. iur. li. vi. ⁊ potiſſime ſi quis allegat ſe vſucepiſſe vl̄ ꝑſcripſiſſe: ⁊ nō dicit ꝯ actorē: q̄ꝛ nō icludit ius agētis ſ̄m eūdē Joā. an. in. d. vſi. Bar. aūt hic dicit opiōne ſuā: vide ꝑ te. Cui adde dictuꝫ Spe. qđ ipſe nō allegat vꝫ. ꝙ ꝯ allegationē ꝑēptorie actor velit probare: nō pōt ſe iuuare exceptōe ꝑemptoria negata: niſi iuſto errore ductus dixerit ſe negaſſe: in ti. de poſitio. §. octauo loco. v. ſed ſ̄m ꝑmiſſa. Et adde ꝙ excipiens de ꝑmutatiōe: nō itelligitur ꝯfiteri ꝑmutantē dn̄m. vt nō. Spe. in. d. §. viſo. v. nō credo me aliquid. in. ij. colū. ibi. papa nō. in ꝑallc. decre. Sic nec allegās rem ſe emiſſe a titio: ilelligitur titiū fuiſſe dn̄m confiteri. vt nō. glo. in. l. i. ſ̄. de publicia. in verbo non a dn̄o. ⁊ hec duo de facto vidi: ⁊ ſunt quotidiana. Ang.

r **Es inter.** Iſtius. l. materiā plene examinaui. ſ̄. de re iudi. l. ſepe. ¶ In glo. Nec ſi is. ibi. Itē vn⁹ de duobus reis. hoc eſt falſum q̄ꝛ ſn̄ia lata ꝯ vnū obeſt alteri. vt. j. de duobus reis. l. ij. ⁊. l. pen̄. ergo ⁊ eodē modo obeſt heredi ſuo: ⁊ maxie ſi eſt heres vnus de his qui egit ⁊ ſuccubuit. ¶ In ee. ibi. Rn̄. nō ꝑ. l. iſtaꝫ ⁊. C. de peti. here. l. hereditas. ¶ In ea. in fi. ibi. Rn̄. ſꝫ quoſdā. ⁊ bene ſi egi vt procurator eius cuius erat: nam

non poſſum dicere poſtea procuratoreʒ me non fuiſſe: quia allegarem turpitudinem meam quod nō lʒ. C. de tranſac. l. tranſactiōe finita. ⁊. C. de ſuo. pig. da. manumiſ. l. ſi creditoribus. ⁊ idem ſi non egi tanꝙ procurator: ſed tanꝙ coniuncta perſona ⁊ promiſi rem meam dominum habiturum: cum enim ſim obligatus tunc ꝙ dominus ratum habebit: ⁊ ego ſum heres domini. ergo non poſſum conueniri de euict. l. vendicantem. ff. de euic. Sed ſi nō obligaui me ad dominum ratum habendum: tunc poſſuʒ agere vt heres dñi. vt. j. tit. i. l. ⁊ ſi is qui. §. ſi te. ⁊ facit. C. de tranſac. l. ſi ꝓ fundo. in fi. ſm Dy. ⁊ bene. Ang.

q **Ui agnitis.** Victo ꝓtextu falſorum inſtrumentorum per errorem approbatorum rei iudicate aut ēt ſolutionis ex ea cauſa facte nō obſtat exceptio. h. d. Nihil ergo operatur erronea probatio vt hic. ⁊. l. ſi. C. plus vale. ꝙ agi. ⁊. l. diſtrahēte. C. de re. alie. etiam ſi illa probatio ſit ſolutione confirmata vt hac littera. ℂ In glo. ij. in fi. ſuper quo conclude ꝙ contra ipſum criminoſum licitum eſt iniuriaʒ paſſo agere primo ciuiliter ⁊ criminaliter prout vult. vt in iuribus hic allegatis. Fallit ſi ex iniuria deſcēdat accuſatio legis cornelie de ſiccarijs: quo caſu iudex non debʒ pati ciuiliter agi ne cornelie preiudicium fiat: ſic intelligit. l. pretor edixit. §. ſi diſ. j. de iniur. Sʒ vno ſi ex delicto agi poteſt criminaliter contra delinquentem: ⁊ ciuiliter contra tertium: ſilet iudicium tertij quouſqʒ criminoſus ⁊ eius participes accuſentur: ⁊ ſuper crimine pronuncietur. ſic itelligitur. l. i. C. vbi cau. ſiſ. ⁊ ibi per Ja. bu. qui dubitauit de puncto. ℂ In glo. in verbo. Precepto. ibi. Vel dic pro precepto in diffinitione ſententie appoſito. Per hanc glo. ſemel obtinui ꝙ iuſſus reficere expenſas in diffinitiua ſententia: dicitur condemnatus per diffinitiuam: quia ille iuſſus: eſt pars diffinitiue. Secus ſi ipſe iuſſus emanaſſet ſeorſum a diffinitiua: quia tunc ille iuſſus: eſſet interlocutoria: quoniam omnis iuſſus ad cauſam faciens eſt interlocutoria: in corpo. de litigio. §. ad exhibendas. in glo. colla. viij. ⁊ non eſt alibi. Ang.

g **Eneraliter.** In preiudiciali iudicio actor ⁊ reus affirmans probare debet quod itendit. h. d.

f **I poſt.** Hec lex eſt ſubtilis: ⁊ legitur duobus modis in glo. ꝑmo ꝙ poſſeſſor hereditatis conueniebatur a tertio ad reʒ particularem lit. conteſta. contra eum ſuper hereditatis petitione: ⁊ etiam per ſententiam terminata. vnde ſi talis poſſeſſor obijcit ꝙ inquietari non poteſt ne fiat preiudicium petitioni hereditatis: non auditur excipiens: quia illa exceptio ne preiudicetur petitioni hereditatis: habet locum quando petitionis hereditatis iudicium eſt motum. aut de proximo moueri ſperatur: nō autem cum ipſum iudicium petitionis terminatum eſt: ⁊ ſubaudi poſſeſſor eſt abſolutus. quia tunc nullum preiudicium poteſt fieri tali liti ex quo eſt per diffinitiuam terminata: ⁊ iſte intellectus eſt clarus ⁊ non hʒ contrariū: ⁊ tunc ſupple litteram ibi. Conteſtatam. ⁊ diffinitiua ſententia terminatam: ⁊ omnia plana ſunt. Secundo modo legitur ſm Jo. ꝙ hic erat lis conteſtata ſuper petitione hereditatis tamen non erat iudicium terminatum per diffinitiuam ſententiam: ⁊ hoc caſu poſſeſſor hereditatis vel petitor non conueniebatur ab aliquo tertio: particulari iudicio: ſed agebat ipſe poſſeſſor vel petitor contra debitorem hereditarium vel poſſeſſorem rei hereditarie: ⁊ hoc caſu dixit Joan. ꝙ poſt litem conteſtatam in petitione hereditatis admittitur poſſeſſor ⁊ petitor: ante lit. cōteſta. non: ⁊ tunc accipe tex. ibi. Futuri enim iudicij. i. future conteſtationis. Sed iſte intellectus non eſt verus in hac parte tm̄: quia tam ante liteʒ conteſta. ꝙ poſt in petitione hereditatis: poſſeſſor hereditatis ⁊ petitor eius admittuntur ad agendum contra debitores hereditarios ⁊ contra poſſeſſores eius diuerſimode tamen: quia poſſeſſor admittitur: ſi res eſt tempore peritura: petitio indifferenter: ſi poſſeſſor negligit agere: forte quia ſcit ſe inſtitiaʒ non fouere: ſic intelligitur. l. ſi bone fidei. ff. de petitio. heredi. ⁊ iſte eſt verus intellectus iſtius. l. ℂ In tex. ibi. Conteſtatam. ⁊ diffinitiua ſententia terminatam: vt ſupra dixi. ℂ In tex. ibi. Petantur. a poſſeſſore conuento per tertium. ℂ In tex. ibi. Futuri eniʒ iudicij. nō ichoati ſed de proximo incboari ſperari: vel incboati per litem conteſtatam. ſed nundum diffinitiua ſententia terminatum. ℂ In tex. ibi. Non facti nomine: non eſt mirum: quod enim preiudicium fieri poteſt petitioni hereditatis ſuper qua pronunciatum eſt de poſſeſſiōe: certe nullum: ⁊ ideo non habet locum exceptio ne hereditati fiat preiudicium. vt. l. ſi quis libertatem. in fine. in ratione ſui ſupra de peti. heredi. ℂ In glo. i. ibi. Hic rei vendi. ⁊ ex eadem cauſa. ſ. hereditaria: ⁊ ita debet intelligi: quia ſi ex alia cauſa: nulla eſſet differentia inter rei vendicationeʒ. ⁊ cōtractum defuncti ſm Dy. cuius opi. Bar. vltimo loco recitauit. Sed primo dixit ꝙ vbi hereditatis poſſeſſor cōuenit rei vēdicatiōe nūꝙ ſilet iſtud ꝑticulare iudiciū ꝓꝑ hoc quia pēdeat iudiciū petitiōis h'editatis aut pendere ſperetur: tm̄ poſſeſſor tunc non conuenitur vt heres: ſed conuenitur vt ſimplex poſſeſſor: vt. l. nenſcenius. §. fundum. ff. de re iudi. ⁊ hoc puto verum. Conclude ergo in hoc ꝙ hereditatis poſſeſſor rei vendicatione conuentus per exterum: nunꝙ ſibi obſtat exceptio ꝙ pendet aut pēdere ſperatur de proximo petitionis hereditatis iudicium: quoniam hec iudicia inuicem nullo modo contingunt. ℂ In ea. glo. ibi. Vel aliter. hec eſt realis ⁊ vera doctrina. ſ. ꝙ l. vltima. C. de petitio. here. loquitur tm̄ eo caſu quo poſſeſſor vel petitor hereditatis conuenitur: non auteʒ quādo ipſe petitor vel poſſeſſor agit: vnde iura antiqua in hoc caſu remanēt incorrecta. Et hoc caſu conclude ꝙ poſſeſſor lite pendente in petitione hereditatis contra debitores hereditarios vel poſſeſſores rei hereditarie audit: ita demum ſi res eſt peritura: aliter ei obſtat exceptio ſupradicta: petitor autem hereditatis indiſſicte agit cōtra ipſos debitores ⁊ poſſeſſores: ſi poſſeſſor hereditatis negligit agere contra eos: ſic intelligitur. l. ſi bone fidei. ff. de peti. here. Et generaliter vbicunqʒ periculum eſt in mora: nō habet locum dicta exceptione fiat preiudicium petitioni hereditatis: vt. l. cum hereditas ex trebel. ff. ad trebel. nec habet locum vbi cauſa eſt ſummaria. vt. ff. ad trebel. l. ille a quo. §. ſi de teſtamento. Idem vbi cauſa eſt finita ſentētia: ⁊ iſte eſt caſus hic. ℂ In glo. eadem. ibi. ſ. ſi ego poſſideo hereditattem. ſupra in vſi. vel aliter: poſuit caſuʒ in petitore ⁊ in hoc eſt differentia inter illum vſi. ⁊ iſtum.

ℂ In ea. gl. ibi. Non poſſum. Immo poſſum eodē modo ⁊ ordine quo poſſum lit. conteſta. ⁊ in hoc tm̄ male dixit Jo. in alijs bene ℂ In ea glo. ibi. l. ſi quis libertateʒ. §. ita demum. quaʒ. l. quidam dicunt eſſe correctam per. l. ſi. C. de peti. here. ſed non eſt ex eo. quia inter petitorē ⁊ poſſeſſorem hereditat; retinebatur iudiciū ſingulare: ⁊ ideo iter eos obſtat illa exceptio. Sed qm̄ iudicia ſingularia mouētur per tertiū: aut ꝯ tertiū hꝫt locū ſupradicta. Quo caſu ꝯclude: vt. ff. dixi: quia ſi agitur ꝯ poſſoreʒ vel petitorem hereditat; pro legato vel ꝯctu deſcēdente a defuncto hꝫt locū. d. l. vlt. ⁊ oēs alie leges antique de hoc loquētes ſūt correcte: vnde correcta eſt. l. ſi teſtamētuʒ. ff. de peti. her. Sʒ ſi poſſor vel petitor h'ditatis agit ꝯ tertiū debitorem vel poſſorem rei hereditarie: tūc hʒ locum. d. l. ſi bone fidei. ſupius declarata. Et generalr vbicūqʒ actio eſt tp̄e ꝑitura: vel cā eſt ſūmaria: nunꝙ obſtat exceptio vt. ff. dixi.

Ultimo adde quia ēt iure iſto quo ſilebant iudicia ꝑticularia ꝓpter iudiciū petitioni hereditat; itentatū vel de ꝓximo itentari ſꝑatur: tm̄ non debēt ſilere ſi ſcriptus repudiauit in fraudē legatariorum: nam pōt interi a legatarijs ꝯueniri: ⁊ eius odio hoc iterdictum eſt. ff. ſi quis om. ca. teſta. l. quia aūt. §. ſi autem. in gl. in verbo. Pōt. ⁊ nō ē alibi illa glo. ⁊ de ea doc. non faciunt mentionem. Querit autem Bar. hic ſi de caſtro vel eius iuriſditione eſt queſtio: vel ſꝑatur quod: an interim ſileant particularia iudicia alicuius membri ſub iuriſdictione contenti: dic vt hic per eum: cui adde quod nō. Inno. extra. de reſti. ſpo. c. in litteris. in vlt. colum. Ang.

ℂ Filiusfamilias

r **Filiusfamilias.** Si anima li vendito redhibito precium petit venditor: ei inſfactuꝫ obſtat exceptio.h.d. Et bene iacet hic q̄ſtio iſta: an in exequutione ſententie poſſit obijci exceptio rei non tradite per venditorem: de qua poſuit Spec. in ti. de exceptio. in.§. dicto verſi. ſed pone peto a te in. v.col. ⁊ ibi affirmatiue decidit ꝙ ſic. Sed in ti. de execu.ſen. tenet oppoſitum in.§.fi.v̄ſi. item pone emptor in.iij.col. ⁊ ideꝫ tenuit Bar. in.l. ſi duo patroni.§. ſi quis iurauerit el.i.ſ̄. de iureiur. dicens ꝙ hec exceptio rei non tradite eſt pemptoria: ideo debuit opponi ante ſententiã: vt.l. pemptorias. C.ſen.reſcin.non poſ. Et caſus huius.l.euenit in cocho macidi a quo petebatur precium a filijs raſtioli de eugubio. Ang.

a **Diuerſus.** Contra iuranteꝫ nõ poteſt replicari d̄ dolo: hoc intellige niſi dicatur iuramentum extortum per dolum. ⁊ ita intellige glo. ⁊ ceſſat contrarium.

f **Fundum.** Iſta lex eſt difficilis: ⁊ ambe fuerunt africani Et breuiter hoc dicunt. Quãdo duo iudicia ſic ſe habent ꝙ abſolutoria lata in primo parit exceptionem rei iudicate. in ſecũdo: ibi non admittitur cumulatio: ſiue eodem libello dicta iudicia ꝑponanť: ſiue in diuerſis libellis ab eodem parte.h.d. Vel ſic: vbi impoſſibile eſt ſm cõem curſum cauſaꝝ actorem vincere in ſecundo iudicio qð proponit: ſi ſuccũbit in ꝑmo: ibi nõ admittitur cumulatio: ſecus ſi poſſibile eſt eum in primo perdere ⁊ nihilominus obtinere in ſecundo.h.d. cum.l.ſeq. Et loquuntur ambe quãdo due lites ſunt adinuicem preiudiciales ex hoc capite tm̃: q: abſolutoria lata in ꝑmo parit exceptionem rei iudi. in ſecũdo interduꝫ queſtiones dicuntur preiudiciales: ex eo q: vna ẽ maximi preiudicij puta ſtatus: ⁊ per eam magnum preiudicium alijs litibus infertur. ⁊ tunc illa queſtio prius examinanda eſt ⁊ ſine debito terminanda ſiue in modũ agendi: ſiue per moduꝫ excipiendi: ſiue in vi replicationis opponatur: vt.l. ordinata .ſ̄. de li.cau. ⁊ .C. de adul.l.qm̃ alexandrũ: reddit eni inhabilem ad iudicium illum de cuius ſtatu queritur. ⁊ ideo contra eum non ꝑponuntur niſi actiones tẽpore perituere ⁊ ille vſqꝫ ad lit. conteſta. ne pereant: ipſe autem lite ordinata contra alios actiones exercet: ⁊ eas vſqꝫ ad finem perducit: ⁊ euentus iudicij liberalis declarabit an vtiliter an in caſſum alia iudicia agitata ſint: vt. d.l. ordinata. Tertium autem genus preiudicialium queſtionum eſt duplex .ſ. quando vna alteri affert preiudicium ratione maioritatis ⁊ preeminentie: tunc cauſe adinuicem nullatenus ſe contingunt. Exemplũ ſi accuſo te: ⁊ ea pendente intento contra te ciuilem actionem: nam ne fiat preiudicium criminali: tu conuentus obijcere potes ne conueniaris ciuiliter: lꝫ dicta iudicia de eodem non ꝑponantur ſimul: ſed hoc non eſt in vſu tex. eſt in.l.fi.C. de ordi.iudi. Vbi vero iudicium criminale ⁊ ciuile adinuicem ſe contingunt: quia occaſione eiuſdem facti ꝑponuntur: tunc eſt caſus i .l. vna. C.qñ ciui.actio. ⁊ c̄. ⁊ no. in.l.vlti.C. de ordi.cogni. Reuertendo igitur ad.l. noſtrã conclude ꝙ vbi abſolutoria lata in primo parit exceptioneꝫ rei iudicate. in ſecundo ⁊ ꝑponuntur ab eodem: non admittunť cumulationes: ſiue ꝑponantur in diuerſis libellis vt hic ſiue in eodem vt in glo.pen. Idem ſi vnum iudicium ꝑponatur ab vno: ⁊ aliud ꝑponatur ab altero: quia ſolum ſup preiudiciali procedetur ⁊ in alio ſuperſedetur: ſi vnum ẽ maioris potentie reliquo. Si autem ſunt paris potentie: pariter procedetur ſuper vtroqꝫ: vt.ꝭ.ti.i.l. ſi inter. vbi ẽ caſus Sed ſi vnum iudicium ꝑponitur ab vno aliud autẽ non a reo ſed ab extero: ſuper ambobus ꝓcedetur ſm doctrinã traditã.ſ̄. de rei ven.l. ſi is a quo.

f **Fundi.** Reale iudicium ⁊ diuiſorium pro eodem non cumulantur: nec rei vendicatio pro ꝑncipali: ⁊ conditio ꝓ fructibus ⁊ acceſſionibus.h.d. Et intellige ꝙ iſta iudicia intentabanť ꝑncipaliter: bene autem procedit libellus in quo quis petit rem ſuam declarari ⁊ rem ſibi reſtitui cum fructibus ⁊ omni cauſa: vt glo. hic dicit ⁊ bene ⁊ ita practicatur. Iudicium ergo reale eſt preparatorium diuiſorij: ſiue agatur familie herciſconde: ſiue cõmuni diuidũdo. Unde nõ ꝓceditur ſuper eo ante reale iudicium terminatum: ⁊ intellige ſi obiecta fuit exceptio: alias ꝓcedit vtrũqꝫ ſm Bar. hic: dic vt in eo. ꝓbať.ſ̄. de euic. l.ſi mancipium.§.i. vnde dixit Inno. extra de conſti.c. cũ M. ꝙ lꝫ coram diuerſis iudicibus quis non debeat trahi pro eodem vt.l.i. ⁊.ij. tamẽ niſi opponať exceptio procedit vterqꝫ ꝓceſſus. ¶ In tex. ibi. A te peto. per rei vendicationem. ¶ In tex. ibi. Condicere.ſ. iure dominij vt non ob. contrarium glo. ⁊ ſic ex eadem cauſa ne ob.l. ſi quis cum totum.§.fi.ꝭ.ti.i. Ultimo adde ꝙ ſi preiudiciale iudicium intentatur poſt particulare terminatum: nõ impeditur executio terminati: lꝫ impedireť probatio ſententie ſi pẽderet. C. de or.cog.l.fi. vltimo reſpõſo per Inno. de offi. deleg.c.ſane. Et ideo cũ inſtrumẽta guarentigie habeant vim ſententie eo ꝙ notarius tanq̃ iudex ordinarius facit in preſentem ⁊ volentem preceptuꝫ de ſoluendo: ſi habetur recurſus ad curiam eccleſiaſticam ꝙ inſtrumentum ſit vſurarium: non impeditur exequutio illius precepti. Et ſi deductum in preceptum: eſt ſequeſtrabile: ſequeſtrabitur: vt.d.l.fi. de ordi.cog. ⁊ iſta.l. fundi. ⁊ .l. fundum: ſemper vadunt ad vnũ ballum: ſic Petrus ⁊ Abbas ⁊ el broia ⁊ el brondolino. Ange.

o **Omnes exceptiões.** Exceptione competenti fideiuſſori ex perſona rei poteſt fideiuſſor vti etiam reo inuito.h.d. Secus ergo ſi fideiuſſori non competeret: puta quia ẽ perſonalis: vt.ſ̄.eo.l. exceptiones.la.ij. Vel etiaꝫ ſi inter reales: tamẽ fideiuſſori non cõpetunt ꝓpter itercesſionis naturam. Exemplũ.ſ̄. de pac.l. quod dictum. Ang.

e **Exceptiones.** Iſta.l. cõtinet diuiſiões cauſarum a quib⁹ formatur exceptio: ⁊ iſtud ſufficit pro ſummario ¶ In glo.fi.ibi. Sed hodie forte. immo ſine forte in bonoruꝫ poſſeſſione ex teſtamento vel ab inteſtato. Sed in bono. poſ. contra tab. eſt dubium an debeat decerni per iudicem: an vero ſufficiat ſimplex agnitio: veritas eſt ꝙ ſufficit agnitio ſola: ⁊ hoc determinat glo. que non eſt alibi in.l.fi. in ꝑn. in v̄bo decreto. C. de cura.furio. Ang.

r **Rei maioris.** De re maiori intelligitur eſſe iudicium quãdo de altera per illud abſorbetur iudicium in totum vel in partem.h.d. Et dicitur maior eſſe quo ad preiudicium alterius queſtionis licet forte quo ad vtilitatem eſſet minor: vt.ſ̄.eodẽ.l. fundum.cum.l.ſeq.

¶ De exceptione rei iudicate. Rubrica.

e **Cum res.** Sententia lata contra legatarium agentem ex eo ꝙ teſtamentuꝫ pronunciatum eſt irritum vel nõ iuſtum: nullum affert preiudicium libertati vel alijs legatarijs.h.d. Et intellige ꝙ nullum affert ꝑiudiciuꝫ plenum: ſed quale quale: vt.ſ̄. de re iudi.l. ſepe. Vel ſic. Sententia lata in cauſa teſtamẽto cõtra illũ ad quẽ ꝑncipaliter non pertinet defenſio teſtamẽti: non nocet legatarijs.h.d. ⁊ ſic ceſſat contrarium.l. papi.§. ſi ex cã.ſ̄. de inoffi. teſta. quia ibi ſententia in cã inofficioſi fuit lata cõtra heredem ſcriptũ ad quem principaliter ptinebat defenſio teſtamenti: ⁊ iſte eſt verus intellectus: quicquid glo. hic dicat: quem intellectum tenet glo. in.d.§. ſi ex cã. Vel ſic: ſi agente legatario ad legatum teſtamentũ fuerit pronunciatum inutile herede opponente exceptionem nullitatis: non ꝓpterea preiudicatur alijs legatarijs: vel ſeruis libertate donatis.h.d. ſm Ray. ⁊ iſte intellectus tangitur in glo. ſed non placet ex quo ſñia lata fuit cuꝫ herede: quo

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

caſu non refert an teſtamentum reſcindatur per iudicē reſcindentem puta per querelam ꝓpoſitam: an vero declaretur teſtamentum nullū. ¶ In tex. ibi. Ex eo teſtamēto hic incipias conſtructum legis ⁊ principium huius. l. pone in fi. per modum rationis. ¶ In tex. ibi. Uel non iuſtum dicatur teſtamentum. ſ. legatario agente ſm verum intellectum. vnde agebat cām teſtamenti ꝑncipaliter ille ad quem principaliter non pertinebat defenſio teſtamenti: ſecus autem ſi egiſſet ipſe heres: ⁊ per ſe ſniam reportaſſet: quia tunc obeſt oībus legatarijs: ⁊ ꝓpterea alij legatarij ratione ſuſpicionis iudicio poſſunt adeſſe: ut. l. ſi ſuſpecta. ff. de inoffi. teſta. ¶ In glo. vlti. ibi. ſed quale quale. Iſtud quale quale conſidera: vt probationibus exiſtentibus paribus: ille vincat pro quo ē illa qualis qualis preſumptio: ut. ff. de iureiur. l. ſi duo patroni in prin. ⁊ de peti. her. l. ſi quis libertatem. ¶ In ea. glo. ibi. hic declarat. Immo idem ⁊ vbi declarat nullum: vel vbi reſcindit teſtamentum intentata querela: quia eadem eſt ratio ſemꝑ vt attendatur quis agit cauſam teſtamenti: an is ad quē principaliter pertinet defenſioꝰ vel impugnatio teſtamenti: an non: vt. ff. dictum eſt. Ang.

q

Ui cum herede.

Ceſſante cauſa abſolutionis: ceſſat effectus eius. h. d. Ray. Sed an ceſſet mediante beneficio reſtitutiōis implorato: an vero ipſo iure: dicaꝫ in glo. ¶ In tex. ibi. Herede. ſ. ſcripto. ¶ In tex. ibi. Aut ſi non in ea cauſa. Iſta ſunt verba exceptionis: ⁊ in multis partibus iuris verba exceptionis ꝓponende iuriſconſultus deſcribit ad litteram: ⁊ hoc ideo q: inquantum verba exceptionis nō ꝓponuntur apte ita ſuccūbit excipiens: ſicut agēs ineptaꝫ actionem ꝓponens vt in cle. i. extra de ap. vbi tex. eſt optimus. ⁊ l. i. §. labeo. ff. de flu. ¶ In tex. ibi. Reſtituet: de nouo adhuc ⁊ ex eadem cauſa: ⁊ inquantum reus fuerit ſimpliciter abſolutus a petitione legatarij: debet legatariꝰ eandem actionem ꝓponere: reſtitutione in integrum poſtulata ⁊ obtenta: ⁊ ita intelligitur iſte tex. ⁊ intelligitur Iulianus: qui in libro quarto. ff. hoc ſcripſit: ⁊ eſt liber reſtitutionis in integrū: vnde dictum eius in materia ſituatum: intelligi debet in dubio ſm rationem ſubiecte materie: vt. l. impatores. ff. de in diem adiec. Sed ſi cōtra legatarium fuiſſet ſententia lata non ſimpliciter: ſed ſignanter expreſſa cauſa: quia tabule teſtamenti erant in ea cauſa vt contra eas bonorū poſſeſſio peti poſſet: tunc non eſt neceſſaria reſtitutio: quia ceſſante cauſa reſtitutiōis ceſſat eiꝰ effectus: ſic intelligitur glo. l. qui cū herede. j. de act. ⁊ ob. que contra dicit glo. pen. huius. l. ¶ In glo. i. ibi. ſed ſecꝰ in creditore. Immo nō ſecus q: hoc iure antiquo ſilebant iura particularia ꝓpter intentatum vel intentari ſperatuꝫ de ꝓximo centūuirale iudicium: aut eius preparatorium ſicut eſt bonoꝝ poſſeſſio cōtra tabulas: aut querela inofficioſi: vt. l. non diſtinguemus. §. ſi is. ff. de arbi. ⁊ in. l. vlti. C. de peti. here. Solue ergo ꝙ in. l. cum hereditas ex trebel. hic allegata: actio que intētabatur per creditores erat tempore peritura: ⁊ ideo etiam hoc iure nō obſtat illa exceptio pendentis centūuiralis iudicij: aut intentari ſperari: ⁊ ita generaliter dixi in. l. ſi poſt motā. ff. ti. i. ꝙ vbicūqꝫ actio eſt tempore peritura ibi talis non obſtat exceptio: ⁊ ſubaudi quo minus lis conteſtetur in ea ⁊ fiat ꝑpetuatio: poſtmodū aūt ſuperſedetur: ⁊ euentus centumuiralis iudicij declarabit contra quem ſit actio ꝓponenda ⁊ fine debito terminanda. Et partes iudicis de cauſa cognoſcētis ſunt he: q: pronūciare debet ſuperſedentem in particulari iudicio quouſqꝫ ipſum centumuirale iudicium inducatur: aut finem accipiat: inducatur per cancellationem proceſſus: finem accipiat per diffinitiuam: vt not. glo. magna in. l. ſi quis libertateꝫ ſupra de peti. heredi. ¶ In ea. glo. ibi. Hodie idem in legato. ſ. pecuniario vt nō ſuperſedeatur in illo per centumuirale iudicium ſine actio competēs pro legato eſſet tempore peritura quod nō eſt: ſiue non: nam dicta. l. vlti. eſt iuriuꝫ antiquoꝝ correctiua diſponens ꝙ tam creditores ꝙ legatarij pendente centumuirale iudicium agant ⁊ non repelluntur exceptione illa. Cuꝫ autem ipſi heredes ſcripti vel legitimi agere volunt cōtra debitores hereditarios: aut rerum hereditariarū poſſeſſores iura antiqua non corrigūtur nullatenus per. l. illam: ⁊ tūc recurre ad diſtinctionem. l. ſi bonefidei. ff. de peti. here. ⁊ ita dixi in. d. l. ſi poſt motam. ¶ In ea. ibi. l. hoc autem. § . i. ille. §. videtur deſtruere totum mundū. ſ. vt dicta exceptio non faciat ſilere particularia iudicia legatoꝝ: quod eſt directe contra. l. ſi quis libertatem. ſupra de peti. here. vbi etiam ſilet iudicium liberale. Sed reſponde ꝙ vbi legata que petuntur: in oēm euentum ſortiri debent effectum: ⁊ ex eadem diſpoſitione ⁊ per idem medium concludendi: tunc non obſtat illa exceptio: ut. d. §. i. exempluꝫ ſi inſtituitur ticius: ⁊ duo ſunt ticij quorum quilibet dicit ſe heredeꝫ vnde ſi vnus eſt heres ex eadeꝫ ſcriptura debebitur legatum ⁊ per idem mediuꝫ concludendi: ⁊ ſi alter eſt heres: par ex eodem debebitur legatum: nec concludetur aliter ꝙ per idem medium concludēdi: ⁊ ideo nō ob. exceptio. Unde hoc caſu idem dico in creditoribus: lꝫ nō ſit actio tempore peritura. Sed vbi non ex eadem volūtate: nec ꝑ idem medium concludendi: tunc nec creditores quorum actio eſt perpetua: nec legatarij admittentur: immo eis obſtat exceptio iure iſto. Unde ſi legata eſſent repetita a venientibus ab inteſtato: non tamen tales legatarij audirentur: vt. d. l. ſi. Et quia intellectus. d. l. ſi quis libertatem: ē ſatis dubius ſcholaribus ⁊ etiam doctoribus. Conclude ꝙ ꝑn. l. illius recitans ſenatuſcōſulti cenſuram: dicit ꝙ ſi libertate donatus in teſtamento: petit libertatem ex eo ab herede ſcripto: filius autē exheredatus ſe opponit ne procedatur in tali liberali iudicio: auditur ne ꝑ ipſum fiat ꝗle quale ꝑiudicium in querela: vnde exceptionē ibi nō opponebat conuētus: ſed tertius. ſ. filius exheredatus. Deinde emanauit lex diui pij ſtatuens ꝙ partes iudicis debēt eſſe he. ꝙ non debet ſuꝑ dicto liberali iudicio ſniam ferre.

Deinde emanauit lex diui traiani: ⁊ dixit ꝙ partes iudicis debēt eſſe he. ꝙ ꝓnunciare dꝫ differēdum iudicium liberale donec cauſa teſtamenti aut inducatur aut finē accipiat. Diuus aūt pius in verſi. Ita demū: per reſcriptuꝫ ſuum ſtatuit ꝙ tunc dꝫ differri dictum liberale iudicium ſi in cauſa inofficioſi lis ē cōteſtata. Et in ꝟſi. plane: quē debes coniungere poſt eum addit: vel de proximo conteſtari ſperatur: ad quā conteſtandam ſummatim cognito an dicta exceptio bona fide ꝓponatur vel non: terminus per iudicem ſtatuendus ē: vltra quem non auditur volēs querelam ꝓponere: ⁊ in his. d. l. eſt hodie correcta: quia iudicium liberale non eſt ſuſpendēdum: niſi ſm modificationem. d. l. vlti. C. de peti. here. que ē in hoc: illius. l. correctiua. Si vero iſtud liberale ⁊ centūuirale ſperatur moueri inter eoſdem: puta quia ſeruus inſtitutus eſt heres: ⁊ filius eſt exheredatus: ⁊ filius exheredatus heredi ſcripto mouet ſeruitutis iudicium prouocando ipſum i ſeruituteꝫ tunc recte ꝓuocatus poteſt petere vt ſuperſedeatur in eo ꝓpter iudicium centumuirale quod moueri videtur cōtra eum vt in ꝟſi. nam cum quidam licinianus ea. l. ſi quis libertatem. ⁊ i hoc. d. l. non eſt correcta: q: quando iudicia particularia inter eoſdem mouentur aut moueri ſperātur inter quos mouetur ipm centumuirale iudicium particulare ⁊ olim hodie i particulari ſuperſedetur. Nec obſtat. l. ſi iter me. j. eo. q: ibi non mouebatur particulare iudicium: immo vniuerſale: lꝫ pro re particulari: q: hinc inde pro re particulari mouebatur hereditatis petitio: ⁊ iō ſuper vtroqꝫ ꝓceditur: q: vtrunqꝫ eſt paris potentie. ¶ In glo. Cum enim. ibi. ſed de equitate. ſ. pretoria: vt ſic ſit neceſſaria bonoruꝫ poſſeſſio heredi ſcripto. an vero de equitate ciuili vt ſic de iure ciuili poſſit adire ꝑpetuo: magna queſtio ē: ⁊ adhuc ſub iudice lis eſt. ⁊ i repetitione. l. filio ꝑterito. tenui ꝙ conualeſcit de equitate ciuili per agnitionem expreſſam. non per īductam ſolo curſu temporis: de quo dic vt ibi dixi. ⁊ l. poſthumus. de iniuſ. teſta. Ultimo Bar. hic ponit vnam ſuam diſtinctionē ſatis confuſaꝫ an poſſit obijci de iure tertij. Tu autē conclude ꝙ iterdum agens fundat itentionem ſuam ex iure tertij. ⁊ non auditur. ⁊ ideo excipiens de eodē iure exauditur. nā ius actoris metimur ex perſona non rei vel tertij. ſic itelligitur. l. loci corpus. §. competit. ff. ſi ſer. ven. Sed vbi actor fundat itentionem ſuaꝫ ex iure ſuo. reus tamē excipit de iure ſuo

competenti tamen ſibi ex perſona tertij: ⁊ ſimiliter extan
ditur. exemplum in fideiuſſore ⁊ defenſore: vt. ſ. ti. i. l. ex/
ceptiones. la. iij. cum ſuis concor. Sed vbi opponit de iu
re tertij ſibi non competenti nec ad perſonam ſuam pro/
ducto: tunc idem ſi illa exceptio eſt excluſiua actionis agẽ
tis: puta quia negatur per eam actionem competere: vt. l.
ſi pupilli. §. videamus. ſ. de nego. geſt. ⁊ l. ſi poſſeſſor. de
peti. he. ⁊ ſi eſt dicte actionis excluſiua: in totum repelli/
tur actor vt ibi: ⁊ in. l. cum ſeruum quiſpiam. C. de ſer. fu
gi. ⁊ l. vlti. C. de rei vendi. Si pro parte: in ea parte: vt. l.
indebiti. §. ſi nũmi. ſ. de condi. inde. Sed ſi funditus non
eneruat exceptio natiuitatem actionis: ſed exceptio ꝑ ter
tium ꝙ poſita que poſſet agentem excludere: non tamẽ ꝑ
eam negatur actionis natiuitas: non poteſt allegari ꝑ con
uentum ad quem beneficium dicte exceptionis non ꝑdu
citur: vt. l. ij. de iure emphi. ⁊ l. his conſequenter. ſ. fami.
hercis. Exceptionis ergo virtus interdũ extimatur ex ꝑſo
na ꝓponentis: exemplũ in. l. qui ex liberis. §. teſtamẽto. ſ.
de bono. poſ. ſm tab. Interduꝫ ex perſona eius cui obijci
tur exemplum in. l. militis codicillis. §. veteranus. ſ. de te
ſta. mili. Ang.

i **Ulianus.** Ubi queſtio ſecunda eſt eadem ⁊ ex eodeꝫ
cauſa ⁊ inter eaſdem perſonas: exceptio rei
indicate in prima obſtat: ſiue ꝓmo petituꝫ fue
rit totum ⁊ deinde pars: vel econtra ꝓmo pars ⁊ dein/
de totum: ⁊ iſtam materiaꝫ iuriſconſultus ꝓſequitur per
multa exempla. j. eo. l. de eadem. cũ. l. ſeq. vſqꝫ ad. l. ſi a te
⁊ per plures alias leges huius ti. vt videbis. j. eo. l. ſi ex te
ſtamẽto. ⁊ l. ſi cum teſtamẽto argentũ. ¶ In tex. ibi. Ea
dem queſtio. ſopita in ꝓmo iudicio. ¶ In tex. ibi. Reuo
catur: etiã ſi mutatis actionibus: ⁊ hoc ſequitur ex eadeꝫ
cauſa ⁊c. nam ſola ⁊ ſimplex actionis mutatio non facit
rem fere diuerſam vt videbitis. j. eo. in. l. de eadeꝫ. ¶ In
tex. ibi. ſubmouebitur. ſ. rei iudicate: niſi agens ſecundo
loco agat ex iure ſuperuenienti: quo caſu ſibi non obſtat
exceptio. vt. ſ. de pac. l. ſi vnus. §. itẽ ſi pactus. ⁊ l. ſi quis
cum totũ. ⁊ hic in glo. fi. Ang.

r **Ei iudicate.** Exceptio rei iu/
dicate actiue ⁊
paſſiue continet omnes illos qui rem in iudi/
cium deducere poſſunt: ⁊ in quorum preiudi
cium poteſt deduci. h. d. ſm vtrũqꝫ intellectum. ⁊ bene:
vnde ſententia lata pro tutore vel alio adminiſtratore legi
timo: prodeſt dño ⁊ etiam nocet. ſ. actiue ⁊ paſſiue. Sed
lata contra coniunctam perſonam non nocet coniuncte
niſi ratum haberet: ſed bene prodeſſe põt ei ratum haben
ti: vt in glo. quod eſt vtile pro eo quod dicam in. l. ſi mater
. §. hoc iure. j. eo. ¶ In tex. ibi. Solent: agendo ⁊ litem
cõteſta. de iure. Ang.

d **Eadem.** Simplex actiõis mu
tatio non facit rẽ aliã
in iudicium deduci. h. d. Uel ſic. Exceptio
rei iudicate obſtat ſi de eadem re agitur ⁊ ex
eadem cauſa ⁊ inter eaſdem perſonas: lꝫ nõ ꝓponat ea
dem actio. h. d. ¶ In tex. ibi. De eadem re tamẽ. ex ea/
dem tamẽ cauſa: vt ſic non obſtet. l. filie. C. fami. her. que
videbatur contra. ¶ In tex. ibi. Diuerſo genere actiõis:
ex eadem tamen cauſa: vt ꝑdixi. Nec ob. j. iudi. ſol. l. cum
querebatur. §. fi. vt ibi nota.

ſ **Ingulis.** Sufficit vnaꝫ ferri ſen
tentiam i ſingulis con
trouerſijs: alias inextimabiles eſſent lites. h.
dicit. Et intellige ꝙ ſufficit vnam ferri ſñiam
ſi non appellatur ab ea: euitatur ergo in his infinitas: ⁊
iſte articulus declaratur in. l. ſi finita in ꝓn. ſ. de dam. infec.
per Bar. ⁊ per me. ¶ In tex. ibi. Diuerſa ꝓnunciaren
tur. Not. bene ꝙ quãdo ſuper eodem diuerſe ferunt̃ ſen
tentie: litiũ modus multiplicatur ⁊ inexplicabilis efficitur
⁊ ꝙ ſufficit in vnoquoqꝫ negocio vnam ferri ſñiam: ſub/
audi niſi appelletur ab ea. Ang.

ſ **I quis cum totum.**
Nihil aliud dicit hec. l. tota vſqꝫ ad. l. ſi a te. ni/
ſi hoc. Qñ abſolutus a toto videtur abſolutus a qualibet
eius parte: ⁊ ideo agenti ad partem: rei iudicate obſtat ex
ceptio. h. d. vſqꝫ ad. l. ſi a te. ⁊ ꝓſequitur per multa exem
pla. Et idem intellige ecõuerſo ꝙ abſolutus a parte ex ea
dem cauſa interim conuentus ad totum obijcit exceptio/
nem rei iudi. vt patet ex littera. ⁊ vidiſtis in. l. iiij. ſ. eodeꝫ.
¶ In tex. ibi. Partem petat. ſubaudi ſubiectiuam vel inte/
gralem ⁊ ex eadem cauſa vt. j. ſequitur. Et intellige ꝙ pe
tens partem ꝓmo ſuccubuit ſuper toto: ⁊ ideo ſibi rei iu/
dicate ob. exceptio. ¶ Nec obſt. j. eo. l. ſi mater. §. ſi quis
ita. vbi petens viam ⁊ ſuccũbens: ſi petit iter admittit̃ ⁊
nõ ob. exceptio. Solu. ſeruitus vie diſtincta ⁊ ſeparata ẽ
a ſeruitute itineris: merito de eodem ibi non replicatur
queſtio. ¶ In tex. ibi. Pars in toto eſt. Per hoc reproba
tur cauillatio aduocatorum qui negant ꝓpter partem non
debitam: totum debitum: ⁊ male faciunt: tamẽ ad omne
dubium remouendum inoleuit mos vt formetur articu/
lus ꝙ reus debet. x. ⁊ ſi non credit de tot: interrogetur de
quot credit ad plus aſſenſiue indiſſenſiue. Et totam iſtam
. l. itelligas dum dicit exceptionẽ obſtare cum agitur ex ea
dem cauſa. nõt. glo. in. l. ſi i rem. la. i. in ṽbo totam. ſ. de rei
vendi. ꝙ petendo rem ſimpliciter: intelligitur petere totã
⁊ iſta opi. ꝓbatur in. l. de ꝑupillo. §. qui nunciat. ſ. de no.
oper. nun. Contrariam glo. habes in. l. pomponius. §. ſꝫ
⁊ is in glo. fi. ſ. de ꝓcura. in qua dicitur ꝙ non videtur to
ta res peti: vnde dicitur ꝙ talis libellus tanq̃ ambiguus
deberet reici: per. l. pupillus. de verbo. ſig. ſed prima glo.
verior eſt. Ang.

Idem ſi quis fundum.
Alij habent item: ⁊ ſm hoc ſtat ſuſpenſiue vſqꝫ ad ṽſi. ⁊
quidem res ita diffiniri poteſt. Alij habẽt idẽ: ⁊ tunc nul/
lo modo ſtat ſuſpenſiue: ⁊ ꝓma lectu. mihi placet. ¶ In
tex. ibi. Aut tigna vel lapides petat. ſ. domus: que vẽdica/
ri non poſſunt dum domibꝰ ſunt affixa ne vrbs minis de
formetur: ſed agitur de tigno iniuncto: vt. j. de tigno iniun
cto i rubro ⁊ nigro. ¶ In tex. ibi. Ut videatur aliud pe
tere: ex quo tigna ⁊ cementa i ꝓmo iudicio deduci ꝓncipa
liter fuit ipoſſibile. ¶ In tex. ibi. Petitori nõ noceat. hec
littera negatiua eſt: ⁊ nunc declaro tibi tex. ⁊ glo. magnã
vꝫ ꝙ ſñia abſolutoria lata cõtra agẽtem reali ad iſulam: nõ
nocet ſibi agenti pro cementis ⁊ tignis poſtmodum diſſo
lutis. Ratio eſt qꝛ tigna ⁊ cementa ꝓncipaliter vendicari
non potuerunt: ⁊ ſic non fuit poſſibile de his pricipaliter
litem moueri: merito de eis non itelligitur ꝓnunciatum:
⁊ ideo ſuꝑ eis rei iudicate non obſtat exceptio ex quo ſu/
per eis iudicari non potuit. Et idem dicas in fructu ⁊ par
tu qui non erant i rebus humanis tẽpore quo petitus fuit
fundus ⁊ ancilla: lꝫ poterint i iudicium deduci acceſſorie:
vt. l. fundi. ſ. titu. i. ⁊ ideo qꝛ de talibus fructibus ⁊ partu
non potuit eſſe iudicium nec poſſibile fuit ferri ſñiam. Ic
circo abſolutoria lata i matre nõ parit exceptioneꝫ rei iudi
cate i partu: ⁊ ſñia lata i fundo non parit exceptionem rei
iudi. i talibus fructibus. Sed ſi fructus ⁊ partus tempore
petitionis fuiſſent i rerum natura: lꝫ non ſint idem nume
ro cum ꝓmo petitis: tamẽ qꝛ ex petitis deſcẽdunt: obſtat i
eis rei iudi. exceptio ſicut cum ꝓmo petitum eſt totum: de
inde petitur pars eius. Nec ob. C. de li. cau. l. fi. vbi ſñia
lata ſuꝑ matre hꝫ eundem effectum in partu ex quo par/
tus ſequitur vẽtrem non obſtãte ꝙ partus ſit lite cõteſta
ta ſuꝑ matre conceptus. Quia ibi agebatur iudicium libe
rale: ⁊ ſic erat queſtio an mater eſſet ſerua vel libera: hic
autem conſtabat de ſeruitute eius ⁊ de dominio iter duos
erat controuerſia. Similiter non ob. l. fundi. ſ. ti. i. vbi ẽt
fructus ante nati nõ vendicãtur iure dominij. Quia illud
ẽ verum intentato reali iudicio ſuꝑ fundo. vnde abſoluto
ria lata i fundo parit exceptionem rei iudi. i fructibus. Sꝫ
ſi quis vellet mouere queſtionẽ de fructibus. omiſſa que/
ſtione fundi: optime poſſet: ⁊ nunc habes iſtos tex. decla
ratos. Et ꝑ hoc apparet ꝙ ſi peto fundum: ob. exceptio
mihi i arbore qñ pars fundi ceſetur ⁊ eam petere poterã
de ꝑ ſe. Similiter ob. exceptio in area ſi peterem inſulam:
qꝛ eam de ꝑſe poteram vendicare. Similiter ob. exceptio
in tabulis affixis. quia eas ſimiliter poteram vendicare cũ

ſn eis non ſit eadem ratio que in domo. ¶ In glo. in ver-
bo: in iure: in vſu. Item poteſt poni. ibi. ſecus autem ſi for-
malem. Sed quõ eſt poſſibile ꝙ ex eadẽ cauſa petã vſum
fructum formalem ex quo petij fundum: vnde videt̃ non
poſſe ſuſtentari iſtud exemplũ. Sed ſolue ꝙ non dicebaꝫ
vſumfructum formalem ad me pertinere: ſed agebam ne-
gatoria contra te: dicendo tibi vſumfructũ non compete-
re: ⁊ hoc ſenſit glo. in. l. ſi vnus. §. antepe. ff. de pac. Cõ-
clude ergo ꝙ vbi petij fundum ⁊ ſuccubui: ſi peto vſum-
fructum caſualem ⁊ ex eadeꝫ cauſa: mihi obſtat exceptio:
ſi aũt formalem ⁊ ex alia cauſa: ſine dubio nõ ob. vt. j. eo.
l. ſi cum teſtamento. §. ſi fundum. Si aũt ex eadem: tunc ẽ
impoſſibile: ſaluo niſi petam vſumfruc. formalem denega-
ri reo ꝓponendo negatoriam: et ita intelligitur glo. dicti. §.
antepe. ¶ In ea. glo. ibi. eſt argumentũ contrarium. ſed
ſolue ꝙ vbi ſit mentio rei ſimpliciter: in dubio intelligitur
fieri de tota: ſed cauſa dubitationis tollende: vtile eſt vt di-
catur de toto ⁊ qualibet eius parte vt ibi: ſic debes intel-
ligere glo. in. l. pomponius. §. ſed ⁊ is. ff. de ꝓcura. vbi te-
net ꝙ ille qui vendicat rem: debet dicere totam: alias nõ
intelligitur de tota. q꞉ eſt verum cauſa dubitationis tollen-
de: ſꝫ lꝫ non addiciat totam: tamẽ totam intelligitur pete-
re: ſic intelligitur glo. contraria. l. ſi in rem. la. i. ff. de rei vẽ-
di. ¶ In glo. in vbo. Lapides. ibi. aliud ſi ex alia cauſa:
vt in. §. ꝓximo. ſ. §. ſed in cementis. ſed iſte intellectus nõ
eſt bonus: q꞉ vbi ex alia cauſa agitur: non eſt dubium ꝙ
non ob. exceptio rei iudi. Vnde conclude illud qõ ſupra
dixi. ſ. ꝙ in lapidibus ⁊ cementis domus nõ ob. exceptio
ſententie abſolutorie late in domo: q꞉ illi lapides et cemẽ-
ta ⁊ tigna non poterant peti ꝑncipaliter ⁊ pſe. vnde i du-
bio principaliter non fuerunt deducta nec deduci potue-
runt. In tabulis autem nauis ſecus eſt: ideo in illis tabu-
lis ob. exceptio. Per hoc patet ſolutio ad. d. l. ſi vnus. §.
antepe. vbi pactum de non petendo domuꝫ porrigitur ad
cementa ⁊ tigna: nec mirum q꞉ de cementis ⁊ tignis ꝑn-
cipaliter poteſt fieri quietatio: ergo porrigitur quietatio do-
mus ad illa: ſed non potuerunt ꝑncipaliter in iudicio de-
duci. ergo non porrigitur ad ea: lꝫ glo. in verbo aliud: re-
mittat ad ſolutionem ibi notatã: ſed reuera nullum habet
ſaporem: ⁊ ideo tene quod dixi. ¶ In glo. in vbo obij-
ciendam. ibi. ſed a tali ꝓdeſſe liberet nos dñs: q꞉ tunc nõ
opponitur exceptio rei iudi. ſed ſolutionis eius quod i ſen-
tentia eſt deductum condẽnatoria. ¶ In ea. ibi. ſpeciale
ibi fauore libertatis. ⁊ ideo non erant hic eedem pſone li-
tigantes: ſed alie: merito non ob. exceptio rei iudicate ab-
ſolutorie: dũ tamẽ ibi doceatur de preuaricatiõe ꝑmi: qm̃
erat tale iudicium quod per plures poterat intentari: ſic. j.
de preua. l. iij. ¶ In glo. in verbo. Petat. ibi. Rñ. quidã.
⁊ bene. Si autem abſolutoria fuiſſet lata cõtra agentẽ pe-
titione hereditatis q꞉ non ꝓbaſſet ſe heredeꝫ: non ex hoc
capite q꞉ non eſſet heres: adhuc ei agenti non obſtaret ex-
ceptio rei iudi. ſm Dy. cuius ſniam Bar. approbauit: cui
ego aſſentio.

r Iate. Exceptio rei iudicate late i pe-
titione hereditatis aut etiã in
mero reali iudicio non obſtat agenti ex poſſeſ-
ſione noua cui ſuccubuit ex hoc ꝙ reus non
poſſidebat. h. d. in terminis ⁊ in ſumma. ¶ In glo. ſed
de hoc. ibi. ſed contra eſt. h. de hoc not. j. eo. l. ſi ex teſta-
mento. in prin. ⁊ C. ſi aduer. rem iudi. l. i. Vnde conclu-
de ꝙ conuentus ad domum vel ad. x. condemnatus i par-
te: non videtur abſolutus in reliquo: de quo per Cyn. ⁊
Bar. in. d. l. i. ¶ In glo. Quid ſi tunc. ibi. huiuſmodi in-
terrogationibus reſpondere non tenetur. Poteſt eſſe ra-
tio quia interrogationes non fiunt niſi ex equitate iudiceꝫ
mouente per quã interrogatus reſpondere cogitur. ff. de
inter. ac. l. penul. hic autem iudicem equitas mouere nõ
debet: ne lites fiant immortales: vt. l. ſingulis. ff. eo. ⁊ hãc
rationem allegabat Ray. ſed Spec. ⁊ alij dicunt ꝙ iõ q꞉
poſitioni criminoſe quis non tenetur reſpõdere: nec etiã
cõtrarie eius qõ interrogatus antea poſuerat: vt no. glo.
in. l. ij. §. qõ obſeruari. C. de iura. calum. Spec. in ti. de po-
ſitio. Conſtat autem hanc poſitionem fore contrariam ei
quod dixit interrogatus qui negauit ſe poſſidere in primo
iudicio. Item conſtat eãm eſſe criminoſam: ⁊ crimen nõ
eſſe detectum: alias bene cogeretur reſpondere hac cau-
ſa non obſtante: vt not. Bar. in. l. qui iuraſſe. §. ſi pater. ff.
de iureiuran. ⁊ plenius in. l. marcellus in. §. i. ff. de actio.
re. amo. Agens ergo ex poſſeſſione preſenti ꝓbare habꝫ
reum minime poſſidere ⁊ poſt abſolutoriã incepiſſe poſ-
ſidere: alias ſibi rei iudi. ob. exceptio. Attende autem quia
ex quo cõtra actorem fuit ſnia lata ex falſa cauſa. ſ. q꞉ reus
non poſſidebat cum poſſideret: ſuccurritur ipſi actori ipſo
iure ſi in abſentia dictam ſniam reportauit: ſed ſi preſens
ſuccubuit: tunc ſolum reſtitutione petita: vt. l. ſi pretor. §.
marcellus. ff. de iudi. ⁊ ſic itellige glo. hic: ⁊ ſic non nocet
exceptio: quia interdum non nocet ipſo iure: iterdum reſti-
tutione petita: ⁊ iſtum articulum declaraui plene in. l. ſer-
uo inuito. §. cũ pretor. ff. ad trebel. vbi declaraui intellectũ
. d. §. marcellus. Ang.

Si quis fundum. Sententia la-
ta in reali pro
actore habet contra reum exequutionem paratam etiã ſi
poſt ſententiam ceperit poſſidere. h. d. ⁊ iſtum caſum non
inuenies alibi. Vel ſic. Contra obijcientem de re iudi-
cata: replicandum eſt per actorem ꝙ per ſe ſnia lata eſt. h.
dicit. Vel ſic. Exceptio ſententie condẽnatorie non pro-
deſt reo condẽnato. h. d. Sed bene prodeſt ſolutio: a quo
ꝓdeſſe liberet nos dñs: vt dicit glo. ff. eo. l. ſi quis cum to-
tum. §. plane. in verbo obijciendam. Vel ſic. Abſolutus
q꞉ non poſſidet conueniri poteſt ex poſſeſſione pñti. h.
d. Sic dicam i abſoluto ab actione furti propoſita: nam ex
contractatione noua poteſt iteruꝫ conueniri: vt. l. ei qui. j.
de fur. ⁊. l. ſi quis vxori. §. ſi quis iurauerit. eo. ti. lꝫ ſecus ſi
contractatio non fuiſſet noua ſed vetus continuata: vt. d.
l. ei qui. ⁊ ibi Bar. Cui adde ꝙ etiam ſi per continuatio-
nem aſſidue nouum dãnum infertur: adhuc agi poteſt: vt
. l. eum qui. §. in popularibus. ff. de iureiur. ¶ In tex. ibi.
Re ſm petitorem iudicata: apparet ꝙ reus cõuentus rea-
li incepit poſſidere poſt ſententiam latam pro actore. Qua-
liter autem potuerit ferri ſententia iſta: glo. hic mirabili-
ter declarat. ¶ In tex. ibi. Iterum petenti. rei vendica-
tione ſimplex ꝓpoſita ⁊ nulla mentione facta de ſentẽtia
lata pro ipſo agente. ¶ In glo. i. ibi. Si petitor agat actio-
ne prima: ſed quõ poteſt agere: cum ſentẽtia ſecũda ſi eẽt
contraria ꝑme non teneret: vt. l. i. C. qñ ꝓuo. non eſt ne.
Solue ꝙ illud eſt verum quãdo ꝑma ⁊ ſecũda ferruntur
virtute prime inſtantie: nam tunc ſecũda inuenitur lata ſi-
ne inſtantia ⁊ ꝑ conſequens nulla: ſiue cõformis: ſiue cõ-
traria: ⁊ loquor in diffinitiua: ſed quãdo vnaqueqꝫ fertur
vigore ſue inſtantie: tunc vtraqꝫ valet: ſed ꝑma reſcindi-
tur per ſecundam contrariam: ⁊ hoc voluit hic glo. ⁊ eſt
caſus in. l. euidenter. j. eo. ¶ In ea. glo. ibi. ſtultus tamẽ
eſt. Iſtud eſt verum quãdo agenti ſecũdo loco actione pri-
ma: per ſecundam non poteſt ſibi plenius ⁊ pinguius ſub-
ueniri: alias non eſt ſtultus: immo prudens. Exempluꝫ in
eo qui egit contra reos debendi: ⁊ petijt eos condemna-
ri ſimpliciter ⁊ ſic quilibet pro parte: intereſt enim ſua no-
uum incohare iudicium: vt quilibet condemnetur inſoli-
dum: ſic intelligitur. l. i. ⁊. ij. quãdo plu. vna ſen. ſue. con-
demna. ¶ In ea. ibi. Vel tertio. hec lectura eſt ſingula-
ris ſm quã habes ꝙ lꝫ duo extrema pariant rei vendica-
tionem. ſ. dominium ex parte agentis: ⁊ poſſeſſio ex par-
te conuẽti: vt. l. vna. de aliena. iudi. mutan. cau. fac. tamẽ ſi
ꝯuentus vſqꝫ ad ſniam neqꝫ negauit: neqꝫ aſſeruit ſe poſ-
ſidere: ⁊ tempore ſentẽtie inuenitur poſſeſſor: nedum ꝙ
ipſe poſſit abſolui q꞉ non poſſidet: imo poteſt ferri decla-
ratoria pro actore declarando ipſum eſſe dñuꝫ: ⁊ illa ſen-
tentia declaratoria habet exequutionẽ paratã contra reuꝫ
abſolutum ſi poſtea cepit poſſidere quod ẽ miruꝫ. ¶ In
ea. glo. ibi. Nec fuit hic interrogatus. vel ſi fuit interroga-
tus: per errorem aſſeruit ſe poſſidere: ⁊ errorem ꝓbauit.
Sit ergo cautus aduocatus agentis reali vt faciat interro-
gari reum ſi poſſidet ne tẽpore ferẽde ſentẽtie actor poſſit
deludi: vt patet ex hac glo.

Iulianus. Effectus ſententie late pro vẽdi-
tore tranſit in emptorem: non
econtra. h. d. cum. l. ſeq. ¶ In glo. Non debere. ibi. ſm
quoſdam

quoſdam. ⁊ bene ⁊ hanc tenuit Azo. j. in ṽſi. vnde teneas ꝓmam. ¶ In ea. ibi. Quia venditoris intereſt ꝓdeſſe emptori. ſ. regulariter. qñqʒ tamē non pretendit pecuniarium intereſſe: puta ſi noluit de euictione teneri: nec ad reſtitutionem precij: ſed hoc non debuit cōſiderari q꞉ raro contingit vt. ſ. de legi. l. nā ad ea. ¶ In ea. ibi. l. duobus. §. i. vbi fideiuſſoris iuramentum ꝓdeſt reo: ⁊ tamē fideiuſſoris non intereſt porrigi ad reum. Sed dic ꝙ ibi loquitur i iureiurādo quod ſuccedit in locū ſolutionis: vnde ſicut ſolutio fideiuſſoris prodeſt reo: ſic ⁊ iuſiurandū quādo ē iuratum ſuper facto: ſecus ſi ſuper obligatiōe fideiuſſoris tātum: vt eo. ti. l. creditore. ¶ In ea. glo. ibi. §. ſi annua. vbi ſententia lata pro venditore non prodeſt emptori: immo ꝓpter eam habetur ad emptorem recurſus ad oē id quod deeſt creditori. Sed ſolue ꝙ ibi ſnīa eximebat venditorem ab obligatione de peculio tm̄: vel ꝓpter lapſum anni: vel quia in peculio tantum nō erat. hic aūt ſnīa lata pro venditore auferebat ius agentis contra eum: nō aūt erat exemptiua ſolum pſone. ¶ In ea. ibi. l. ſi cum emptore in prin. Solue ꝙ hic loquitur in ſnīa: ibi in pacto facto emptori p creditores hereditarios vnde ꝓdeſt venditori ab eiſdem poſtea conuento. ¶ In ea. ibi. §. ſi heres. Ubi ſnīa lata pro vel contra actorem non nocet ſucceſſori. Sed ſolue ꝙ ibi fuit ſententia lata contra heredem vel pro eo poſt hereditatem reſtitutā ex fideicōmiſſo: ⁊ ſic non habebat poteſtatem rem in iudicio deducendi. Et idē eſſet ſi poſt rem venditam ⁊ traditam venditor rem in iudicium deduceret. Ang.

f **I mater.** Sū reali vel mixta actio fuerit ꝓpoſita ſine cauſe expreſſione lʒ poſtea in ꝓceſſu cauſa ſignāter fuerit allegata: tamē obſtat exceptio rei iudicate agenti ex alia: niſi ſuccurratur agenti vel ꝓpter conditionem aut iuſtum errorem. h. d. ſm verum intellectum. Conditio ergo pſone agentis q꞉ mater: ⁊ iuſta cauſa erroris: inducit hoc beneficium reſtitutionis in integrum. ¶ In tex. ibi. Quia putabat rupto patris eius ⁊c. Putabat enim ruptum agnatione eius qui fuerat inſtitutus ⁊ ſic falſa fuit opinio. ¶ In tex. ibi. Neminem eſſe ſubſtitutū. hanc tamē cām mater in libello non expreſſit: ſed ſolum in ꝓceſſu iudicij allegauit ſm Jaco. de are. ⁊ bene. ¶ In tex. ibi. Ruptum non erat: quia poſthumus non erat preteritus ſed inſtitutus: ⁊ nullum ſubſtitutum habebat aliū forſitan a matre. ¶ In tex. ibi. Apertis pupillarib⁹ tabulis: apparet ergo ꝙ pater filio pupillo ſubſtituit pupillariter: alias non potuiſſent aperiri tabule pupillares: tamē in teſtamento paterno pupillus non erat preteritus. ¶ In tex. ibi. Si peteret rurſus hereditatem: ab inteſtato eo ꝙ nullum de facto habuit ſubſtitutū. Ja. de are. Sed certe ſi nullum habuit: nō potuerunt aperiri tabule pupillares: ⁊ ideo ſupple ꝙ non habuit ſubſtitutū alium a matre: ⁊ ita intelligo glo. hic in verbo ſubſtitutum. ¶ In tex. ibi. Nō dubito. ſ. de rigore. ¶ In tex. ibi. ſuccurrendum erit. ſ. de equitate per reſtitutionē in integrū: hec autē equitas cauſatur ſm quoſdam eo ꝙ mater: vt patet in glo. magna. ⁊ in. §. deniqʒ. in glo. i. ibi qḋ tamen fallit in matre: q꞉ mater ⁊c. Uel dic ꝙ cauſatur ab errore iuſtiſſimo quem ꝑtendebat mater: quia tabule non erant aperte. Unde conclude ꝙ qui agit reali iudicio aut mixto vel etiam generali actione ꝓpoſita vt tutele vel cure: ſine alicuius cauſe expreſſione: lʒ cām poſtea exprimat in ꝓceſſu iudicij: tamen in reali hoc eſt: quia in omnibus obſtat exceptio: nec ſuccurritur ſuccūbenti: niſi in duobus caſibus. ꝑmo ꝓpter iuſtum errorem: vt hic ſm vnam lec. vel ꝓpter conditionem perſone actoris quia mater vt hic ſm aliam lec. In generali autem actione ita generaliter ꝓpoſita: lʒ obſtet exceptio etiam in non ꝓſequutis: tamē abſqʒ reſtitutione ſuccurritur victo per replicationis remediū: vt. l. lʒ. C. de iudi. Fallit in vno caſu. ſ. ſi dolo malo quis nō fuit alias cās ꝓſequutus: vt. l. de rebus. ſ. de arbi. ⁊ illa nō eſt alibi ſm doc. noſtros. ¶ In glo. ſed ex cauſa in fi. hunc articulum replicabo incontinenti. j. in ṽſi. deniqʒ. ¶ In ea. glo. ibi. ſecus ſi tranſegit. Not. ꝙ lʒ tranſactio facta ſuper his que ꝓficiſcuntur ex teſtamento non teneat ſi tabule teſtamenti non fuerint viſe ⁊ cognite. l. de his. ſ. de tranſac. tamen bene valet ſententia. Ang.

Deniqʒ. Si rei vendicatio ꝓponitur ſimpliciter nulla cauſa dominij in libello expreſſa ⁊ agens ſuccūberet: lʒ cām vnā expreſſerit in proceſſu: tamē ex ea ⁊ ex alia iterum agēti rei iudicate obſtat exceptio. h. d. Succurritur tamen victo per reſtitutionem in itegrum: vel propter conditionem perſone agentis vel ꝓpter errorem iuſtiſſimū: ut dixi in ꝑn. l. huius. Ergo ē regula in agente reali ⁊ ita concludo: ꝙ ſi libellus ꝓponitur cum expreſſione certe ⁊ determiate cauſe dominij q꞉ aliam in iudicio proſequi non poteſt: ſi victus eſt ⁊ rurſus agit: ſibi rei iudi. ipſo iure non obſtat exceptio: ut. j. §. proximo. ſi quis aūt: ⁊ ꝙ agens reali cum expreſſione certe cauſe: aliam in iudicio non poſſit proſequi: ꝓbat tex. expreſſe in. c. abbate. de re iudi. lib. vi. Et ideo ī cauſa appellationis introductū eſt oppoſitum: quia lʒ vna cauſa ſit expreſſa: nihilominus alias quis proſequi pōt: ⁊ ideo etiam ſuper alijs ob. exceptio. ut. l. ſcio. §. ſi. j. de ap. ſin aūt in reali ſimpliciter libellus ꝓponitur abſqʒ alicuius cauſe expſſione: tunc ſententia abſolutoria adhuc parit exceptionem in cauſis non proſequutis ſi agatur iterum. Fallit vbi agēti ſuccurrendum ſit per reſtitutionē ex equitate que cauſari pōt ex errore iuſtiſſimo: ⁊ ex conditione potentis ⁊c. vt. ſ. in ꝑn. l. in ṽſi. ſed ex cauſa: ſm vtrūqʒ intellectum.

Si vero agitur actione perſonali ſpeciali vel generali: vt tutele vel cure: tunc ſi agitur ex certa ⁊ determinata cauſa: ſolum ex eadem agenti iterum ob. exceptio: nō ex alijs vt. l. habebat. ſ. de inſtito. ⁊. C. de inoffi. teſta. l. cum qui. ſed ſi egit abſqʒ cauſe expreſſione: puta quia dixit ſibi debitorem obnoxium in. x. tamē cām non allegauit: ⁊ tūc agēti ex alijs cauſis ſimiliter obſtat exceptio: ſed hoc caſu ſuccurritur agenti victo per replicationem: vt. C. de iudi. l. licet. Fallit ſi non fuit alias cauſas proſequutus dolo: vt. l. de rebus. ſ. de arbi. que ſingularis eſt ⁊ non ē alibi. In his ergo eſt differentia inter reale ⁊ pſonale iudicium: q꞉ ex cauſis non ꝓſequutis iterum agenti non ſuccurritur replicationis ope indifferenter: niſi in duobus caſib⁹ ſupradictis. In perſonali aūt ſuccurritur niſi fuerit i dolo aduerſarius: in actione aūt mixta dicas idem qḋ in reali per ꝑncipium. l. huius in quo mater agebat ad hereditatem filij: ⁊ hoc ſenſit glo. ij. in ꝑn. huius. l. coniuncta glo. vltima. ¶ In glo. in ṽbo. ſi hominem. ibi. recipe talem libellum. immo ſtultus eſt iudex talem libellū generaliſſimū recipiēs vt in. c. cū dilectus. de ordi. cog. Sed huic ob. q꞉ cum agit̄ reali non tenetur actor exprimere in libello cām ſeu originem ſui dominij: vt not. ſ. de eden. l. i. in ꝑn. ſolue ꝙ non tenetur exprimere actionem in libello ſed in ꝓceſſu. vt. j. eo. l. ⁊ an eadem. §. actiones. Et hoc verum cū agitur reali: ſed cum agitur pſonali nec libellum tenetur reus recipere vt. d. c. cū dilectus. ¶ In ea. ibi. Replicabitur tamē. hoc itellige vbi omiſit proſequutionem cauſarum dolo: vt ſuperius dictum eſt.

Si quis autem. Agens reali ex certa ⁊ determinata cauſa: ſi ſuccūbit: ex alia poteſt agere nec ob. ſibi rei iudi. exceptio ipſo iure. h. d. ¶ In tex. ibi. Cum ſibi tradiderit. ⁊ hāc i libello expreſſe nō ꝓpoſuit. ⁊ ideo rei iudi. nō ob. exceptio. vt argumēto. ſ. §. ꝓxi. Ang.

Item iulianus. Iſte. §. facit ad. q. not. in ſpec. in ti. de ſen. ⁊ de his que ipſam ſeq. §. nūc. de effectu. ṽſi. ſi. i ſecūda parte. ⁊ ibi vide. Et breuiter. h. d. Snīa lata ꝯtra venditorem ante rem venditam. ſicut ꝓdeſt vincenti: ita ⁊ habenti cām ab eodem. h. d. ꝑmo. Et ſuccūbens in iudicio petitorio reali nō auditur poſtea in iudicio diuiſorio. h. d. vſqʒ ad. §. eandem. Cum vltimo dicto concor. ſ. titulo. i. l. fundi. Ang.

Eandem. Non ſolum idēptitas pſonarū facit cām ſecundā eſſe eandem cum ꝑma: ſʒ idēptitas originis petitionis. ſed ſi poſt latā ſnīam cā de nouo ſupuenit que retro vllo modo non trahit̄. agēti ſecūdo ipſo iure rei iudi. in ꝑma nō obſtat exceptio. ſec⁹ autem ſi trahatur retro. ⁊ ſola mutata petitoris opinio rē

aliam non facit vllo modo: ſed vera mutatio cauſe in ſub ſtantia. h.d. in terminis ꝛ ī ſumma vſq ad.§.ſi quis iter. ꝛ nullum ob. contrarium. ¶ Jn tex. ibi. Etiam origo pe titionis. Jſtud etiā eſt implicatiuū: ꝛ ſonat q nedum mu tatio ꝑſonarum īducit diuerſitatem cauſe: ſed mutatio cau ſarum.i. originis petitionis. ¶ Jn tex. ibi. Mox alia cā. ab ea quā fuit in iudicio ꝓſequutus: nec īplicat iſtud alia: vt in glo. vt cum egi ꝑmo: nullum habebam dominium. ¶ Jn tex. ibi. Non me repellet iſta exceptio. niſi fingatur iſta cauſa ab initio cōpetiſſe: vt ſequitur in vſi. niſi. ¶ Jn tex. ibi. intermiſſum dominium.ſ.ꝑ captiuitatem amiſſū. Et ex hoc habes q ſi peto hominē aut rem mobilē a poſ ſeſſore ꝛ pendente iudicio illa res ꝑuenit in poteſtatē ho ſtium: non perijt iſtantia iudicij: immo adhuc ſnīa eſt fe renda: etiam ſi fertur cōtra me petitorem tanq̄ carentem dominio re reuerſa in poteſtatem noſtrā non poſſum iterū agere cū effectu: quia rei iudicate obſtat exceptio. ¶ Jn tex. ibi. At ſi ex alia cauſa. poſtea ſuꝑuenienti: ꝛ que retro non trahitur: ꝛ ideo nō ob. huic littere ꝑn.l. hu. ¶ Jn tex. ibi. ꝛ ideo: hoc eſt illatio ex ꝓximo ꝑcedenti reſpōſo. Et ex hac littera oſtenditur aperte q in vltimis voluntati bus quo ad acquiſitionem exiſtens cōditio retro trahitur. cōcor.ſ. ad ſille.l.i.§. ſerui. ſed quo ad veram diſpoſitiōis eſſentiam bene trahitur retro: exemplū.ſ. de teſta. mili.l. qd dicitur in ꝑn. Sic ꝛ in beneficijs exiſtens conditio re tro non trahitur: vt in.c. ſi pro te. de reſcrip. lib. vi. ꝛ ibi ꝑ Jo. an. Aliter autem dixit Dy. ꝛ nō bene ī legatis in.c.i. de reg. iur. in. vi. Jn contractibus aūt quantum ad acquiſi tionem veram ſimiliter conditio retro non trahitur: vt.l. neceſſario.§.q ſi pendente.ſ. de pericu. ꝛ cōmo. rei ven. Sed quo ad fictam acquiſitionem ꝛ prioritatem inducen dam in ꝓiudicium alienū conclude q ſi in poteſtate debi toris fuit impedire obligationē conditionalem: ꝛ eam no luit īpedire: conditio retro nō trahitur: vt.l. ticius: que res pig. ob. poſ. ꝛ.l. potior. ꝛ.l. qui balneū: qui po. in pig. ha. Secus ſi ī eius poteſtate nō fuit: vt dictis iuribus. Exem plum ſi ꝑmo obligaui rem ſub conditione: ꝛ deinde obli gaui ticio pure: nā exiſtens conditio tua facit te eſſe priorē in pignore ſi ego debitor non potui īpedire exiſtentiā con ditionis: alias aūt ſecundus creditor eſt potior: vt dictis iu ribus. ꝛ.l.i. qui po. in pig. ha. Reliqua vero circa iſtam fi ctionem tranſlatiuam dic vt per Bar. ī.l. ſi is qui pro em ptore in.v.q.ſ. de vſucapio. cū igitur ī cōtractibus quo ad acquiſitionem verā conditio exiſtēs retro nō trahatur: qui egit reali ante conditionis exiſtentiā ex cōtractu: ſi ſuccū bit: ꝛ iterum agit nō obſtat exceptio rei iudicate: vt.l. gre ge.§. ſi ſub conditione.ſ. de pigno. Nec obſtat qd lrā hic dicit in homine capto q obſtat exceptio q retro fingitur fuiſſe dñs: nam hic homo petitus: erat agentis tpe iudicij ꝛ medio tpe fuit captus ꝛ tēpore ſnīe reuerſus: vnde me dium tēpus non nocet argumēto.ſ. de here. iſti.l. ſi alienū .§. ī extraneis. Unde dixerūt quidam q ſi marito ꝓmit titur dos: q ex tempore dotis promiſſe: tacite bona obli gata ſunt vxori: q ī eius poteſtate nō fuit nō recipere eam dotem ꝛ ꝑ conſequens eam dimittere indotatam: ꝛ hoc tenet glo. ſingularis in.l. cum tibi. C. qui po. in pig. ha. ſꝫ glo. in.l. aſſiduis. tenet oppoſitū dum dicit ꝑuilegia dotis non habere locum ī dote non data: ꝛ bene. Sed ſi dos da tur marito: bene concedo tunc inſpici tempus ꝓmiſſionis de danda marito: non tempus ſolutionis: ꝛ de hoc eſt ca ſus in.d.l.i.C. qui po. in pig. ha. Tene menti: q caſus quo tidianus eſt. Unde conclude ſiue dos ſit ꝓmiſſa per vxo rem ſiue per alium: tamen non ē data: alij creditores hy pothecam habentes expellunt eam per.d.l. aſſiduis. con iuncta gloſella ſua: ꝛ etiā glo. magna. Sed inquantū ap pareat realis datio dotis: quia ī poteſtate mariti nō fuit re cipere illam dotem: ne ipſam mulierē relinqueret indota tam: īſpicimus tempus dotis ꝓmiſſe marito: nō tempus ſolutionis facte ſibi vt.d.l.i. Ubicūq aūt dixi tempus obligationis conditionalis trahi retro ad tempus obliga tionis inite: itellige ſi tempore exiſtentis conditionis ſub ſunt tria extrema habilia.ſ. ꝑſona que futura eſt obligari: ꝛ ille cui obligatio debet acquiri: ꝛ res ſuper qua obliga tio debet contrahi: alias fictio locum habere non pōt: vt .l. quotiens.§. ſi.j. de noua. not. ī.l. pecuniam.ſ. ſi cer. pet. ꝛ.j. de ſolu.l. ſub conditione. Tene menti hoc q intellectus tibi aperitur ad multa. ¶ Jn tex. ibi. Undecūq. expone vt ī glo. ſed vbum qualecūq expone directum vel vtile: ꝛ ita ī iudicijs practicatur. Jo. aūt intellexit de dñio directo ciuili: ꝛ de dñio naturali: concludens q agens reali ſim pliciter aſſerendo ſe dñm: intelligitur ſolum directū domi nium deduxiſſe. Precedens opinio preualet ꝛ obſeruatur. Sed agens modo predicto: ſi ꝓbaret de quaſi dñio: non obtineret. Et ideo aduocati itroduxerunt morem vt agēs cumulet ſimul ꝛ ſemel realem ꝛ publicianā: dicendo. rē ad ſe ꝑtinere iure dominij vel quaſi: ꝛ cauſa minuendarū litium ſuſtentatur iſte libellus: vt per canoniſtas in.c. ab bate. de re iudi. lib. vi. ꝛ per Dy. ī.c. nullus pluribus. de reg. iur. eo. lib. ꝛ nō. inſti. de ac.§. alie. ꝛ ita tene menti: q minime ſunt mutanda que iterpretationem certam ſemꝑ habuerunt. ¶ Jn glo. alia cauſa. ibi. ſm R. ꝛ bene: vt.ſ. eo.l. ſi a te.§. ſi. vbi eſt caſus recte iuenti. Quid aūt ſi an te mortem patris vel matris filius vendidit rem vt here ditariam: ꝛ deide patri vel matri ſuccedit: ꝛ ſic poſt vēdi tionem nouiter ex noua cauſa factus eſt dñs: an poſſit con tra actorem agere cum effectu: dic q non: ꝛ ita determi nat glo. C. de poſtlimi. reuer. ꝛ de redemp. ab hoſti.l. nec nos in verbo tranſigi: nec mirum cum teneatur de euictio ne: repellitur exceptione illa quem de euictiōe tenet actio eundem repellit exceptio. vt.ſ. de euic.l. vendicantem: ꝛ q ius ſuꝑueniens in ꝑſona venditoris: cōfirmat ius ī per ſona emptoris: vt.ſ. de rei ven.l. ſi a ticio. ꝛ.j. de doli ex cep.l. apud celſum.§. ſi a ticio. ¶ Jn glo. que incipit: pu ta emi. ibi. q nundum extiterat conditio. Ex hac glo. ha bes aperte q agens ante conditionis exiſtentiam: nec pri uatur debito: nec ſibi duplicantur inducie: quod apparet q agenti poſt purificatā conditionē: nullo modo obſtat exce ptio: de quo ī.l. bouē.§. ſi.ſ. de edili. edic. dic vt ibi. ¶ Jn glo. que incipit. argumentū ꝯtra. ibi.l. nauis.§. ſi. ſed non ob. q ibi fauor collationis: hic odiū exceptiōis: vel dic q immo ꝯcordat ſi bene aduertatur. ꝛ hec vitas. Ang.

Si quis iter.

Si petens iter vt ſeruitutē diſtinctam ab actu ꝛ ſuc cumbit petendo actum vt ſeruitutē diſtinctā ab itinere nō repellitur exceptione rei iudicate: q alia oio res eſt. h.d. ī terminis ꝛ ī ſumma: ꝛ nullum ob. ꝯrium. Et collige ex glo. tua q pars integralis eſt illa que neceſſaria eſt ad cōpo ſitionem totam. Subiectiua eſt que habet ſe per modum cōmoditatis ad totū vt iter ſub actu. Et dixit Ray. q ꝑtes ſunt quattuor: quedā integralis: quedam ſubiectiua: q̄daꝫ vniuerſalis: quedam diſtributiua. de quo ī.l. eum qui edes .ſ. de vſucap. ꝛ ibi dixi. ꝛ.j. de vbo. ob.l. qui vſumfructū ꝛ ibi tetigi. ꝛ.j. de vbo. ſig.l. recte dicimus. coniūcta.l. iiij. ſ. de vſufruc.

Hoc iure.

Exceptio rei iudi. ꝯtra vnum no cet oibus alijs qui rem ī iudicio ex ꝑte actoris ꝯtinet oēs illos ī quorum ꝓiudicium res po tuit deduci ī iudicium. Ex ꝑte rei continet etiā defenſorē eadem rōne q rem ī iudicio deducere poteſt. h.d. ¶ Jn tex. ibi. Que rem ī iudiciū deducūt. ſubaudi ī preiudicium dñoꝝ. ꝛ ideo ipſis dñis nocet exceptio: eoꝝ adminiſtrato ribus victis. ¶ Jn tex. ibi. Erit ꝓcurator. etiam in iuſtam ſnīam paſſus. vt.l. ſi ſane.§. cū autem.j. rem ra. hab. ꝛ ibi notaui. ¶ Jn tex. ibi. Etiam defenſor. ſine mandato: ꝛ ipſi defenſori nocet ſine dubio. vt.l. ſolutionē.j. de ſolu. ꝛ ī eum concipiuntur vba ſententie. vt.l. liberto.§. litem.ſ. de neg. geſt. cum ꝯcor. Sed ſi dñs ratum habet. eximitur de fenſor ab obligatione tali. ꝛ in dominū fit executio ſnīe. ¶ Jn tex. ibi. Jn iudicium deducit. ꝛ cū effectu licet mā datum non habeat in preiudiciū ſui. ſꝫ non ī preiudicium dñi. ¶ Jn glo. in vbo. Deducit. ibi. noceat ꝛ proſit. Pe. ꝯtra. C. ī qui. cau. ī inte. reſti. non eſt ne.l. ſi tutor. ꝛ fuit an tiqua gloſatoris opinio: ſed accurſius firmat hāc.ſ. q poſt ſnīam latam pro ꝓcuratore falſo. dñs poſſit ratum habe re. vt ſic ſit eadem ꝯtrarioꝝ diſciplina vt.l. ſi ſane.§. ſi procu rator el. ij.j. rem ratam habe. vel quia nullum eſt iudicium ꝛ hoc tene. ſꝫ Pe. dixerit hoc ſolum licere. minori ꝛ eccle ſie q beneficio reſtitutionis iuuantur vt.d.l. ſi tutor. Et

adde q

adde ꝙ ſnīa lata cōtra defenſorem neceſſariū: exequtioni mandatur in bonis dñi: vt. ſ. manda. l. ſi ꝓcuratorem. §. ſi ignorantes.

Si quis hominem. Exceptio rei iudicate non ſolum ꝓdeſt mere vincenti ſed illi qui interpretatiue reputatur idem. h. d. Et ideo ſi filius conuentus ad hominem obtinuit: ⁊ idē homo petitur a patre ex eadem cā: eidem auocanti: rei iudicate obſtat exceptio: qꝛ ſ̄m iuris artificium pater ⁊ filius reputantur vna ꝑſona: vt in. §. ei vero. inſti. de inutili. ſtipula. ⁊ . C. de impu. ⁊ ali. ſub. l. fi. ¶ In tex. ibi. Petierit. ⁊ ſuccubuerit: ⁊ intellige ꝑſonali vel reali actione conuentus. Ray. ¶ In glo. Quē filius ibi. exiſtente filio patris defenſore. immo ſuo ꝓprio nomine conuento ad ſolidum: ſed poſtea pater conueniebatur cum adiectione de peculio: ⁊ ideo pater vtitur exceptione ex quo filius obtinuit: ⁊ tunc bene conſonat in littera: ⁊ ſic ſ̄m primū caſum. ¶ In ea. glo. ibi. Idem. ſ. vt habeat locum exceptio qꝛ videtur habere cām a filio: cuꝰ perſona mediante vſuſfructus eſt ſibi queſitus: ⁊ ſic ſ̄m hāc glo. pater eſt legitimus adminiſtratoꝛ filij in rebus quarū ei acquiritur vſuſfructus: tamen ſi filius ꝓprietatis cauſam defendat ⁊ obtineat: ⁊ deinde ad ipſam rem ꝯueniatur pater: patri ꝓderit illa ſnīa: ſ ʒ econtra non poſſit obeſſe: qꝛ defenſio cauſe ſpectabat ad patrem non ad filiū: vt. l. i. C. de bo. mater. Ang.

Si egero. Snīa lata pro: vel contra venditorem ante venditionem: ꝓdeſt ⁊ nocet emptoꝛi. h. d. ¶ In tex. ibi. Et agat emptoꝛ. ſubaudi qꝛ emit a me qui ſuccubui in actione aque pluuie quā intentabam. vnde ſicut mihi agenti iterum: obſtaret exceptio rei iudi. ita ⁊ emptoꝛi meo. ¶ In tex. ibi. Vel cum eo. ſ. emptoꝛe qui emit a vicino qui obtinuit: ⁊ ſic videtur hic ꝙ contrariorum eadem eſt diſciplina: qꝛ ſicut exceptio rei iudi. contra venditorem nocet emptoꝛi: ſic econtra lata pro venditoꝛe ꝓdeſt emptoꝛi: vt. ſ. eo. l. ſi a te. §. iulianꝰ. ¶ In tex. ibi. Quod iam erat factū: ſubaudi ⁊ pro ipſo opere iam facto añ iudicium aque pluuie intentatū. nam pro illo opere tm̄ agi pōt actione aque ꝑluuie nō pro opere futuro: niſi futurū a preterito ſeparari non poſſit: ſ ʒ locum habeat hec actio pro dāno futuro quod timetur ex opere iam facto pendente iudicio: ante iudiciū vt hoc plene habetur in. l. atteius. §. fi. cū. l. ſeq. ſ. de aqua plu. ar. ⁊ ceſſat tibi oē contrarium ſignatum in glo. Ang.

Item ſi rem. Sententia lata contra debitorem ante hypothecā contractam creditoꝛi hypothecario nocet: ſ ʒ lata poſtea non. h. d. concoꝛdat. ſ. de pig. l. ſi ſupatus. ⁊ iſte eſt verus intellectus littere: ⁊ videbis etiam. j. eo. l. ex ſextante. §. latinus largus. tangitur etiā. j. eo. l. duobus. Caſus in terminis eſt talis. Quidam ticius egit contra me poſſeſſoꝛē fundi: ⁊ ille ticius nō poſſeſſoꝛ pignoꝛauit iſtam rem ſeio: ⁊ ille ticius reportauit ſnīam cōtra ſe: queritur nunquid iſto creditore hypothecario agente contra me: ei obſtat exceptio rei iudi. Reſpondetur ꝙ aut iſta res eſt hypothecata poſt ſnīam latā contra pignoꝛantem: ⁊ obſtabit exceptio: aut ante ſnīam latam: ⁊ nō obſtabit. h. d. Angelus i voce. ¶ In tex. ibi. A te. ſ. poſſeſſoꝛe rei. ¶ In tex. ibi. Petierat ticius. ſ. rei vendicatiōe. ¶ In tex. ibi. Pignoꝛi ſeio. ſ. ꝯtrouerſiam ignoranti. Et intellige ꝙ ipſe ticius petitoꝛ pignori dederat. ¶ In tex. ibi. Deinde ſeius. ſ. creditoꝛ. ¶ In tex. ibi. Aduerſus te vtaẜ. ſ. poſſeſſoꝛē. Et ex predictis iſurgit queſtio tacita ſi ticius qui i rei vendicatione ſuccubuit ⁊ pignorauit rem illam: ſnīa noceat creditori cui res fuit pignorata. ¶ In tex. ibi. Anteq̄ peteret. ſubaudi idem ticius pignori dederit: ⁊ ꝑ ꝯſequens hypotheca fuit contracta anteq̄ debitor rei vendicationem itentaret. ¶ In tex. ibi. Nam ⁊ ille. ſ. ticius. ¶ In tex. ibi. Et ego. ſ. ſeius. ⁊ ſic facit tranſitū de ꝑſona tertia ad primā. ¶ In glo. fi. ibi. Quid ergo ſi ante ſnīam latam. ſubaudi i reali itentata per debitorē: lis tamen fuit mota per vim vnde queritur an ſnīa lata contra ipſum debitorem noceat creditori iterum agenti contra poſſeſſorem hypothecaria: ⁊ inuit hic glo. ꝙ non: ſed obſtat eidē creditori exceptio rei litigioſe: ⁊ credo glo. dicere verum: quia ſi hec exceptio rei litigioſe non fuit obiecta. ergo debitoꝛ qui ante latam ſnīam: hypothecā contraxit: potuit finire iudiciū icohatum. Niſi dicas fieri debere tranſlationem inſtantie de debitore in creditorem: ꝑmum ꝓbatur. ſ. ad trebel. l. cum heres. la. i. Secundū de tranſlatione ꝓbatur latius. ſ. de iudi. l. tam ex contractibus. ⁊. ſ. de iſami. l. ſi ſuus. Vltimo dixit Dy. ꝙ examinatio teſtium facta ad eternam rei memoriam cōtra venditorem nocet emptoꝛi poſtea cauſam habenti ab eo: qđ tenet Bart. nec mirum qꝛ generalis doctrina Inno. videtur ꝙ omnibꝰ quibus obſtat ſententia: obſtant ⁊ omnia acta iudicij: in. c. cām que. el. i. extra de teſti. Ang.

Cum queritur. Idēptitas rei cauſe ⁊ ꝑſonarum vere uel interpretatiue requiritur vt rei iudicate obſtet exceptio. h. d. Generaliter autem ſumas hoc. Qđ vbicūq; ſecundum iudiciū venit ad reſciſſionem eius qđ eſt determinatum in primo: obſtat exceptio rei iudicate. ⁊ hoc ponit glo. i. l. ex ſextante. §. latinus. j. eo. ⁊ . l. iulianus. §. ſi quis. ſ. ad exhi. Hoc tamē fallit in caſibus vt nō. glo. hic in ꝟbo conditio. ⁊ in verbo idem corpus. Fallit etiā ſi primū iudiciū fuit ſummarium: ſ̄m aūt ordinariū: vt. l. ſi iudex nutriri. ſ. de his qui ſunt ſui vel alie. iur.

In. l. ⁊ an eadem. Ibi. Priſtina qualitate. puta ſi ꝑmo corpus erat ſanum: nūc autem egrotans. Differētia igitur penes qualitatem ſolam nō facit rem eſſe aliam: dūmodo rei vera eſſentia i ſubſtantia mutata non ſit: vt. ſ. de condi. ide. l. ſi non ſoꝛtem. §. libertus. ⁊ . j. de fur. l. inficiando. §. infans. Et iſtud eſt vtile ad. q. emergentē de facto: quia ꝓductum fuit teſtamentū animo inſinuandi ⁊ illud habebat certarum qualitatū adiectionē que in prothocollo deficiebant. Vnde aduerſarius recurrens ad ꝓthocollum: fecit extrahi punctaliter vt iacebat in ꝓthocollo: ⁊ petijt illud caſſari: dicendo ⁊ aſſerendo ꝙ predicta inſinuatio ſibi non oberat: qꝛ non erat iſinuari petitum teſtamentum ꝓut reuera emanauerat. Certe dicendum ē oppoſitum: qꝛ immo illud idem ꝓductum eſt: et variatio circa illas ſolum qualitates: aliud teſtamentū eſſe non facit: ⁊ iſtum tex. allegat Spec. i ti. de iuramē. calum. §. ſequiẜ. ꝟſi. quid ſi moueo. ¶ In glo. i. ibi. Solu. vt ibi: nā ibi loquitur de portione accreſcente fundo per aluuionē: vnde iuris iterpretatione itelligitur eſſe eadem cum ꝑma: vt. j. ꝓxi. §. qui cum partem. ¶ In ea. ibi. Item argumentū ꝯ. C. de lib. cau. l. fi. Solue ibi qđ ſecūdo petebatur: ꝓuenerat ex ꝑmo. i. ex eo ꝙ in ꝑmo iudicio fuerat petitū: vnde fingitur eſſe idem: ut. ſ. eodem. l. ſi quis cum totum. §. ſi ancillam.

Et an eadem. Qui cum partem. Abſolutus a parte vſuſfructus non vtitur exceptione rei indi. ſi petatur portio accreſcens. hoc dicit. Vel ſic. Vſuſfructus accreſcit perſone non autem portioni. h. d. concoꝛ. ſ. de vſufruc. l. ſi ticio in fi. ⁊ . l. interdum ſupra de vſufruc. accreſcen. ⁊ . j. de acceptila. l. ⁊ per iuſiurandum. §. i. quia igitur accreſcit perſone ⁊ non portioni: ergo hec portio que petitur: nō eſt eadem cum prima nec deſcendit ex prima: merito prorſus alia res eſt: ⁊ ideo rei iudicate non obſtat exceptio ex regula precedentium legum: portio autem fundi accreſcit fundo non autem accreſcit portioni: ut dicta. l. ſi ticio. merito exceptio rei iudicate i parte fundi obſtat petitioni partis que per alluuionem accreuit quoniam interpretatione intelligitur vnum corpus. ¶ In tex. ibi. Totū petijt. ſubaudi ⁊ ſuccubuit i ipſo toto ⁊ ſic patet ꝙ partim iuſte ⁊ partim iniuſte: iuſte quo ad partem quam non habebat: iniuſte quo ad partem quam habebat. perdidit ergo illam partem per ſententiam. licet glo. dixerit ꝙ perdiderit non vtendo. ⁊ hec portio ita perdita non operatur vt ius accreſcendi in parte defecta non vendicet ſibi locum: ⁊ hoc eſt quod dicit tex. iſte. Sicut ergo cum vſuſfructus perdi-

tur non ↄtendo: adhuc remanet ſaluum ius accreſcendi ex eo quia accreſcit homini poꝛtio deficiens: ſic ⁊ cū poꝛtio perditur per ſententiam: tex. eſt hic recte intellectus. ¶ In tex. ibi. Sed homini accreſcit. ergo apparet ꝙ poꝛtio accreſcens non poteſt eſſe vere nec interpꝛetatiue illa eadem que petita eſt: ⁊ iſta fuit intentio pauli. ¶ In glo. vt ⁊. ff. de vſufruc. ibi. vel dic. Iſta lectu. nō congruit nec aptatur ad litteram: ⁊ nullam haberet dubitationem: vnde ſeruit nobis de vento. ¶ In ea. ibi. Uel dic verius. hanc eandem ſolutionem tenet glo. in dicta. l. ſi ticio. ſed non fuit iſte intellectus Pauli. Unde dicas ꝙ lꝫ in ſecūdo iudicio replicetur ipſum legatum a quo eſt cauſatū ius accreſcendi: tamen quia replicatur pꝛo alia re omnio: conſiderato ꝙ vſuſfructus accreſcit perſone: iccirco rei indicate non obſtat exceptio: ſiue ſit pꝛonunciatum vſumfructum non legatum: ſiue ſit pꝛonunciatum partem meam defectam ꝑpter non vſum.

Actiones. Cum agitur perſonali: ſingulas obligatiões ſingulariter deſignatas ſingule cauſe neceſſarie ſequuntur vt reſtringantur ad illas: ⁊ ex alijs non obſtat exceptio. Cum autēꝫ in rem agitur abſqꝫ expꝛeſſione cauſe: ſingule omnes cauſe ex quibus poteſt produci dominium in iudicio: intelliguntur deducte: ⁊ ideo ex quacūqꝫ cauſa poſt agatur ſuccūbēti in primo iudicio obſtat exceptio in ſecundo. h. d. ⁊ nunc intelligis quid vult dicere tex. ſingulas obligationes: ſingule cauſe ſequuntur. Ray. autem ſummat hunc. §. hoc modo. Al cauallo magro ſapichano le moſche. Inducit autem iſtum. §. ad hoc per hunc modum: nam rei vendicatio eſt macillenta in cauſis ſucceſſiuis dominij: nam qui eſt dominus factus ex vna cauſa ſtante illo dominio: ex alia dominus fieri non poteſt. Et ideo agens reali: neceſſario illam cauſam intelligitur deduxiſſe ex qua dominus eſt: merito non auditur ex alia volens agere vt hic: ſubaudi niſi reſtitutione petita vel ꝑpter erroꝛem foꝛſan iuſtiſſimum vel propter conditionem perſone agentis: vt quia mater. vt. ff. eo. l. ſi mater. in pꝛin. In perſonalibus autem eſt totum econtra: quia res mihi ex cauſa vna debita ſucceſſiue eadem cauſa durante poteſt deberi ex alia. Et ideo ſi in proceſſu cauſe vnam pꝛoſequoꝛ ⁊ ſubcumbo: illa proſequutio habet limitatum effectum vt vltra illam non pꝛoducatur oppoſita replicatione: ut. l. licet. C. de iudi. niſi dolo omiſſa ſit pꝛoſequutio reliquarum. vt. l. de rebus. ff. de arbi. Quid autem ſit in actione perſonali in rem ſcripta: vt eſt actio ad exhibendum. Quid in vniuerſali mixta: vt eſt petitio hereditatis: ⁊ quid in hypothecaria. dicam vobis in repetitione huius. §. ⁊ de hypothecaria. tangit hic glo. de reliquis autem Bart. Et ſimiliter quando agenti ſuperuenit ius pendente iudicio ante lit. conteſta. vel poſt in reali vel in perſonali: an ſufficiat ad victoꝛiam obtinendam. Bar. tangit ⁊ ego dicam per canoniſtas in. c. abbate. de re iudi. lib. vi. ¶ In tex. ibi. Singulas obligationes ſingulariter expꝛeſſas ⁊ deſignatas. ergo neceſſario ſunt etiam cauſe ſingulariter deſignande que ipſas ogbligationes ſequuntur: ⁊ ideo vltra cauſarum expꝛeſſionem nullatenus extenduntur. Si autem obligationes non eſſent ſignanter in iudicium deducte: tunc non haberet locum hec littera. Exemplum in eo qui generaliter agit ⁊ dicit ticium obnoxium in. x. nam tunc omnem cauſam in iudicio deduxit: ⁊ vnamquāqꝫ poteſt dimittere ⁊ proſequi. Et ideo ſi reus generaliter fuit abſolutus: ex omni cauſa videtur abſolutus: ⁊ actoꝛi obſt. exceptio: vt. l. fi. C. de anna. excep. ¶ In glo. ij. ibi. l. in delictis. §. fi. ſolue vt not. glo. C. de eden. l. edita. ⁊ in dicto. §. fi. per glo. Uel dic: ⁊ clarius ꝙ ibi non erat mutatio perſonarum nec coꝛpoꝛum nec cauſe: ſed tantūmodo cuiuſdam qualitatis propter quā condemnatio debebat augeri vel moderari. Et iſtum. §. vobis repetam: ideo me pro nunc non extendā: ſed in repetitione oīa perfecte declarabo.

Si quis interdicto. Abſolutoria lata in poſſeſſoꝛio non parit exceptionem rei indicate in petitoꝛio. hoc dicit. Et intellige quando illud poſſeſſoꝛium cauſam proprietatis non ſapit: nam tunc nihil habet cōmune cum petitoꝛio: ⁊ alia res oīo deducitur in iudicio: vt. l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acquiren. poſſeſſione. Ang. de peruſio.

f **I inter me.** Si inter duos de eadem hereditatē contenditur pro rebus ab alterutro eoꝛum poſſeſſis inuicem agi poteſt petitione hereditatis: ⁊ ſi pronuncietur hereditatēꝫ vnius: neceſſario pꝛonunciatur alterius non eſſe. Unde nocet exceptio. Sed ſi per verba negatiua foꝛmatur ſententia: puta hereditatem meam non eſſe: de iure aduerſarij nō intelligitur pꝛonunciatum. h. d. in terminis ⁊ in ſumma. Et de iſta. l. mētionem facit Innocen. de reſti. ſpolia. c. ex conqueſtione. ¶ In tex. ibi. Nihil uetat. Huic littere obſtant plura: pꝛimum quia ſi ſperatur iudicium vniuerſale petitionis hereditatis: etiam hodie inter eoſdem ſilent iudicia particularia: nec in hoc eſt coꝛrectum ius antiquum: vt dixi. ff. titu. i. l. ſi poſt litem. vnde ⁊ hodie ſilent iudicia liberalia: nec in hoc eſt coꝛrecta. l. ſi quis libertatem per. l. fi. C. de peti. here. vt ibi dixi. Sed ſolue ꝙ hic intentabatur vniuerſale iudicium: licet pro particularibus rebus: merito pro eiſdem rebus non ſi'ent iſta iudicia: caſus notabilis eſt hic. Unde inter eoſdem de hereditate contendebatur in genere: ⁊ etiam in ſpecie: vnde nec olim nec hodie iſta iudicia ſilent: vt hic quod nō. ⁊ tene menti. Secundo obſtat foꝛtiter quia cum intentatur vnum iudicium: reus non poteſt intentare directe contrarium ex quo ſibi ipſi ſuccurrere poteſt per excipiendi viam ſm docto. in. c. cum contingat. extra de offi. delega. vnde ſi peto electionem prelati caſſari aduerſarius non poteſt per libellum contrariūꝫ petere confirmari. Sed ſolue ꝙ illud eſt verum quādo ſuper eadem re directo pꝛoponitur libellus contrarius. Exēplum ſi peto te condemnari ad. x. ex cauſa mutui: ⁊ ſuper eiſdem tu offers libellum contradictoꝛium contra me: ⁊ petis ſuper dicto libello ſilentium imponi: quia non audieris ſm Cy. Sed in hoc pꝛincipio ſuper eadem re pꝛincipaliter non ꝑponebantur libelli contradictoꝛij: ⁊ hoc not. ⁊ tene menti perpetuo. Tertio obſtat quia ſententia lata in primo iudicio petitionis hereditatis intentato parere poteſt preiudicium in ſecūdo. ergo non admittitur cumulatio: vt. l. fundum ⁊. l. fundi. ff. titu. i. Sed ſolue ꝙ ille leges loquuntur quādo illa duo iudicia intentabantur ab eodem: puta quia vnus ⁊ idem agebat reali ad fundum: ⁊ idem agebat confeſſoꝛia ad viam: quā deberi erat impoſſibile lata abſolutoꝛia ſuper fundo: hic autem intentabantur illa iudicia a diuerſis: vnum. ſ. ab actoꝛe: alterum a conuento: merito admittitur cumulatio vt hic. Quarto ⁊ vltimo obſtat quia ex quo iſta iudicia ſunt contradictoꝛia: procedi debet in vno ⁊ in altero ſuperſederi: ut. l. i. C. qui accuſa. non poſ. Sed ſolue ꝙ ibi loquitur in iudicijs preiudicialibus adinuicem: quoꝛum vnum eſt potentius altero. ⁊ ideo proceditur ſuper potentioꝛi: hic autem ambo iudicia erant paris potentie. ⁊ ideo vnum propter aliud non eſt differendum: vt. l. generaliter. verſi. verum reo. j. de fideiuſ. ¶ In tex. ibi. Tuam non eſſe: quia ſicut duo inſolidum domini eiuſdem rei eſſe non poſſunt: ſic nec eiuſdem hereditatis duo heredes: ⁊ huic concoꝛ. ff. de procur. l. pomponius. §. ſed ⁊ is. cum alijs allegatis hic in glo. Et ideo dicimus ſententiam latam in cauſa ingenuitatis per verba affirmatiua ius facere inter omnes: vt. l. ingenuum. ff. de ſta. homi. quia ſi pronunciatur ingenuus. ergo ſeruus nullius. Sed ſi per verba negatiua: non facit preiudicium: niſi litiganti ſolum. Exemplum cum pronunciatur aliquem ſeruum meum non eſſe: nam non pꝛonunciatur ſeruū alterius non eſſe vel igenuum nō eſſe vt. ff. de libera. cau. l. diui fratres. §. i. Ang.

e **Uidenter.** Exceptio rei indicate non prodeſt condemnato. h. d. Unde dixit Innocē. de trāſ. epiſco. c. inter coꝛpoꝛalia: ꝙ condemnatoꝛia alicuius emanans in penam: nunquā operatur pꝛemium: ſubaudi directo: licet operari poſſit in quandam conſequentiam. Sed tunc non operatur vt pꝛemium ſed ex vi attractiua huius ſententie: ſic. j. de interdic. ⁊ relega. l. relegatoꝛū

legatorum. §. fi. ¶ In glo. Petij. ibi. abſolutio ſolidi. hoc eſt falſum: nam ſi eſſet abſolutio ſolidi. ergo iterum ⁊ de nouo duo rei condemnati ſimpliciter: non poſſent iterum conueniri: quod eſt falſum vt. l. i. ⁊. ij. C. ſi plu. vna ſentē. non ergo prodeſt condemnatoria nec tacita abſolutio: ſed hoc ſolum prodeſt quia iudex intelligit viriliter condemnaſſe: a reſiduo autem neutruꝫ abſoluiſſe ſi de nouo actio proponatur. ¶ In ea. glo. ibi. Solu. vt ibi: quia ibi non prodeſt condemnatoria: nec vincenti obeſt victoria: ſed ob. viuenti tacita renunciatio: vt patet i exemplo illius. l. ¶ In ea. glo. ibi. l. iiij. Solue ꝙ ibi condemnato non prodeſt condemnatoria quia condemnatoria: ſed quia poſt eam non poteſt haberi recurſus in eo quod venit ſolum officio mercēnario. ¶ In eadeꝫ glo. in fi. ibi. non prodeſt cōdemnatoria ſed ſolutio: a quo prodeſſe liberet nos deꝰ vt ibi.

ſ **I rem meam.** Abſolutus i reali quia nō poſſidet ex poſſeſſione preſenti conueniri poteſt: nec ſibi rei iudicate prodeſt exceptio. hoc dicit cōcor. extra de excep. c. penul. que ſumpta eſt ex iſta. l. vt ibi.

ſ **I quis ad.** Hec. l. dicit idem quod precedens: ſaluo quia de probatione deſinentie poſſidēdi non loquitur. Ang.

o **Uobus.** Qui ſuccubuit in vno iudicio examinato plenarie per modum exceptionis: non poteſt ipm exceptuꝫ in ſecundo iudicio replicare per modum agendi ad eundem effectum. h. d. ad alium finem ſic vt. l. vendicantem. ꝟ. de euic. Si autem reus obtinuit i exceptione: actor qui ſuccubuit in eadeꝫ non poteſt illud idē in ſecundo iudicio replicare etiam ad alium finem: vt. j. de v̄borum obligatione. l. qui rome. §. duo fratres: ⁊ ibi per Barto. ⁊ per me ⁊ predie vobis dixi. ¶ In glo. Ergo datur. ibi. Quia contra eam nullum pactum feci. Intellectus glo. aliqualiter eſt obſcurus ⁊ que alibi non inuenitur: tamen clara eſt: ꝙ qui egit actione prima ⁊ obtinuit: non impeditur iterum eadem actione agere: ⁊ huic concor. ꝟ. eo. l. ſi a te. §. i. ⁊. ꝟ. eodem. l. euidenter. in glo. ⁊ ꝙ ſi agatur iterum illa prima: omnes exceptiones peremptorie que poterant opponi in primo: poſſunt etiam opponi in ſecundo: quod eſt mirum: videbatur enim preclusa via excipiendi propter primam ſententiam. Sed ſi non agitur actione prima ſed in factum vel iudicati deſcendente ex ſententia: tunc non poteſt opponi aliqua peremptoria impugnans ſententiam. vt. l. peremptorias. C. ſen. reſcin. non poſſunt. ⁊ fallit in caſibus not. in. l. i. ꝟ. de iur. ⁊ fac. ignoran. ⁊. ꝟ. ad macedonia. l. tam ⁊ ſi. Et per iſtam regulam glo. apparet ꝙ ex diuerſis inſtantijs ſuper eodeꝫ facto: conformes ⁊ contrarie ſententie poſſunt ferri: licet non ex eadem inſtantia: ⁊ ita intellige. l. i. ⁊. ij. C. quan. prouo. non eſt neceſ.

ſ **I ex teſtamento.** In iudicium non venit quod actor ſe petere a nullo putauit nec iudex ab eodem ſenſit. h. d. cum prin. l. ſequentis. Nec ob. ꝟ. ad trebel. l. ſi ſeruo inuito. §. cum pretor: quia hic res in ſententia deducta non poterat includi in petitione actoris: ibi ſic. Et eodem modo reſpondendum eſt ad. l. ſolemus. ꝟ. de indi. ¶ In glo. i. ibi. In alijs non obſtabit exceptio. oppoſita replicatione: vt. C. de indi. l. licet. ¶ In ea. glo. ibi. Eſt ergo aliud generalitas cauſe. Iſta eſt pulchra limitatio ad omnes leges dicentes ꝙ quando generaliter agitur in reꝫ: licet ex vno capite fiat proſequutio ex omnibus alijs obſtat exceptio: quia verum eſt ex omnibus alijs cauſis: ſed non in alijs rebus: quia aliud eſt generalitas cauſarum: ⁊ aliud generalitas rerum: quod approbauit Dy. in. c. nullus pluribꝰ. in fi. de regulis iuris in. vi. Potes legere iſtud principium ⁊ tertio modo ⁊ procedit clare: quia hic reus non fuit abſolutus ſed condemnatꝰ: verum eſt ergo ꝙ abſolutoria prodeſt in omnibus: ſed non condemnatoria vt hic cum prin. l. ſequētis. ¶ In glo. Uidetur ergo. ibi. Quod nō puto veruꝫ. vt no. in. l. i. C. ſi aduer. rem iudi. ⁊ ibi p Cy. ⁊ Bar. ⁊ alios.

In. l. ſi cū teſtō argentū. Ibi. Egerim cum herede. generaliter petendo quicquid mihi defunctus legauit: ſed argentum ſolum in iudicio deduxi: ⁊ ideo in veſtimentis rei iudicate non obſtat exceptio: quoniam non ſunt in iudicio deducta nec ſecundum intentionem litigantis: nec ſecundū propoſitum ius dicentis. Et ideo iſte tex. probat ꝙ generalitas libelli quantum ad rem etiam reali actione propoſita: non nocet in his rebus de quibus proſequutio non eſt facta: ⁊ intellige ꝙ non obſtat replicationis ope: ſicut dicimus cum eſt actum actione perſonali: vt probatur. C. de iudi. l. licet. Ang. de peruſio.

Si petiero. Petito grege ⁊ contra actorem lata ſententia obſtat exceptio ſi iterum res petatur: ſiue ſit aucta ſiue minuta. hoc dicit. Et per hunc tex. exemplificatur litera. l. ⁊ an eadem. §. idem corpus. ibi ſeruata quantitate. ꝟ. eo. ¶ In tex. ibi. Iterum eundem gregem: auctum vel diminutum: naꝫ idem grex eſt etiam ſi per diminutionem vnuꝫ corpus extaret ex grege qui olim fuit: vt. ꝟ. de iudi. l. proponebatur. ¶ In tex. ibi. Ex grege petam. ſ. nunc ſecundo loco. ibi. ſi tunc fuit. ſ. illud animal. ¶ In tex. ibi. Obſtaturam exceptionem. ſi tunc fuit: ſecus autem ſi tunc non fuit: nam poſſibile eſt pecus meum eſſe miſſum in grege: ⁊ tamen gregem non eſſe meum: ⁊ ideo non obſtat exceptio: tunc pro pecore immiſſo ex poſt facto. Secus autem ſi ſignanter non peterem ipſum pecus: ſed peterem ipſum gregeꝫ vt in primo reſponſo huius. §. ⁊ nihil obſtat. ¶ In glo. Sed nō ne. ibi. ſed Hugo. dixit. hec vera: ex qua concludo ꝙ interdum peto gregem: ⁊ ſubcūbens in petitione eo aucto vel diminuto iterum peto gregem: ⁊ tunc quia idem grex eſt non attento an auctus vel diminutus ſit obſtat exceptio rei iudicate: vt in primo reſponſo huius. §. interdum peto ſpeciale corpus vt ſpeciale corpus gregis: ⁊ tunc ſi illud corpus eſt in grege: ſiue poſtea petam corpus gregis: ſiue gregem ſignanter obſtat exceptio: nam ſi petij gregem ⁊ ſubcubui: ergo in qualibet eius parte obſtat exceptio: vt. l. ſi quis cum totum. ꝟ. eo. Si autem non peto gregem ſecundo: ſed ipſum ſpeciale corpus: tunc clarius eſt: ⁊ eſt caſus indubitatus vt idem petam. Ang. de peruſio.

Si ſticum. Petens corpora duo ⁊ ſubcūbens in ambobus ſi alterum petat ſibi obſtat exceptio. h. d. ſic. ꝟ. eo. l. ſi quis cum totuꝫ. §. idem erit. ⁊. ꝟ. §. proximo. Et eſt caſus ꝙ in eodem libello poteſt quis agere reali ad plura corpora. ꝯcor. leges ſuper ius allegate. Ang.

Si fundum. Agens reali ad fundum ſi ſubcūbit in eo: obſtat exceptio rei iudicate eidem petenti vſumfructum poſtea caſualem: ⁊ dominus fundi vſumfructuꝫ formalem nō vendicat: ⁊ qui ſubcubuit in vſufructu formali: non impeditur poſtea petere caſualem h. d. vſqꝫ ad. §. fi. ſi pro ſeruo. ¶ In tex. ibi. Eſſe petiero. ſubaudi ⁊ ſubcubuero. ¶ In tex. ibi. Uſumfructum. ſ. cauſaleꝫ. ¶ In tex. ibi. Mens eſt. ſ. vſuſfructus cauſalis. vt in glo. ¶ In tex. ibi. Exceptio mihi obſtabit. ſ. in cauſali. ¶ In tex. ibi. Quia qui fund . Hic mutat caſum: ⁊ eſt ratio ad riſum ſubauditū q̄ſtioni tacite ꝓpoſite q̄ talis ē: vtrū habens vſumfructuꝫ formalē poſſit vēdicare fundū vt ſuū. ⁊ dicit ꝙ nō. qꝛ vſuſfructus formalis eſt ſeruitus. res autem noſtra ſeruire nobis non poteſt. ¶ In tex. ibi. Sed ſi vſumfructum. ſ. formalem vel cauſalem ſm glo. ⁊ bene ex quo poſt lataꝫ ſententiam: de nouo proprietatem ſum nactus: vnde exceptio rei iudicate mihi nō obſtat in nouo dominio. ¶ In tex. ibi. Iterum de vſufructu. ſ. cauſali vel formali: vt patet ex predictis. ¶ In glo. iure ſeruitutis. ibi. Nam ⁊ ſic poteſt poni caſus. in hoc. §. verſi. ſed ſi vſumfructum: nec

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

mirum quia exceptio rei iudicate non obſtat in iure poſtea queſito: vt. l. ſi is qui heres in prin. j. eo. cum concor. ibi allegatis in glo.

Si pro ſeruo. Si contra agentem de peculio aduerſus dominum ſententia lata ſit vel quia ſeruus nõ contraxerat vel quia ſoluerat: illa eadem abſolutoria fideiuſſori ſerui proderit. h. d. ⁊ ceſſat contrarium. l. cum quis. §. de peculio. j. de ſolu. ¶ In tex. ibi. Tecum. ſ. qui fideiuſſiſti. Ang. de peruſio.

f **I cum vno.** Licet eadẽ queſtio in iudicium replicetur ſi tamen non eſt idemptitas perſonarum nec vere nec interpretatiue: iudicati non obſtat exceptio. h. d. l. tota. Et pro hoc concor. regula quam habuiſtis in. l. cum queritur. ⁊ ſeq. ṡ. eo. ¶ In tex. ibi. Actum ſit. ſ. contra actorem emptorem pronunciatum. ¶ In tex. ibi. Recte agetur. etiam ex eadem cauſa. ¶ In tex. ibi. De dolo defuncti: depoſitarij ⁊ abſolutio facta. ¶ In glo. i. ibi. Que eſt argumentum contra. ſed certe ibi loquitur in cauſa appellationis: ſecus in principali fuerunt enim ibi omnes vna ſententia condemnati. Secus autem ſi in ſententijs pluribus. Pro hac glo. facit quod not. Dy. in. c. ratihabitio. de regulis iuris in. vi. ⁊ dic vt not. in. l. ſi qui ſeparatim. hic allegata. Ang.

f **I in iudicio.** Sententia lata ſuper vſuris ꝑ ſtipulationem debitis aut mero officio iudicãtis: non parit exceptionem rei iudicate in ſorte. h. d. Ratio eſt quia de neceſſitate per ſecundum iudicium non infringitur primum: nam poteſt ſors deberi: ⁊ vſure non. Item poteſt deberi ſors: ⁊ vſure tamen per ſe vſure peti non poſſunt: ⁊ hoc eſt vbicũqꝫ ſolo debent officio. l. iiij. C. depoſi. ⁊ not. plene in. l. i. C. de iudi. Ange. de peruſio.

f **I quis rem.** Vincit interdum in publiciana quaſi dominus contra verum dominum. hoc dicit. Vel ſic. Abſolutus in reali a domino vendicante agere poteſt publiciana contra ipſum perdentem ad quem poſſeſſio eſt reuerſa. hoc. d. Et intelligit glo. ꝙ reus fuit abſolutus conuentus reali: quia fuit pronunciatum rem ad eum pertinere. Secus ſi fuiſſet abſolutus ſimpliciter quia forte actor de iure ſuo non probauit. Et not. ſummarium intellectum. ſ. ꝙ vincit quis in publiciana contra verum dominum. Sed hic ſubiunge queſtionem an per pronunciationem qua declaratur quem dominum eſſe qui dominus non eſt: tranſeat in eum dominium: de quo vide glo. ⁊ id quod dicam. j. eo. in. l. exceptio. ¶ In tex. ibi. Amiſerit. ſ. ille qui vicerit. Ange. de peruſio.

f **I is qui heres.** Exceptio rei iudicate non obſtat victo agenti iterum ex iure ſuperuenienti poſt ſententiam. h. d. Et intellige ꝙ ius ſuperuenit poſt ſententiaꝫ ex cauſa que retro nõ trahitur ad initium iudicij: vt ſic non ob. ṡ. eo. l. ſi mater. § eandem. vẽſi. niſi forte intermiſſum. Ang.

Eſt in. Quanto minoris ciuilis etiam redhibitoriam continet ſi vicium eſt tale ꝙ agens non fuiſſet empturus: ⁊ ideo agens alterutra ⁊ ſubcumbens ex hoc quia declaratum fuerit rem vicioſaꝫ non eſſe vel ex eo ꝙ emptor non potuit probare vicium animalis vel non potuit probare contractum: ſi agit altera: exceptione rei iudicate repellitur. h. d. ⁊ ceſſat omne contrariuꝫ. l. ſi tamen. §. non nocebit. ṡ. de edili. edic. ⁊ ſic tene opinionem glo. magne in verſi. vel verius refert ⁊c̃. Ang.

Si te negocijs. Si iudicium agitatum per negociorum geſtorem ſine mandato: dominus ratum non habet etiam eidem geſtori agenti poſtea cum mandato rei iudicate non obſtat exceptio. h. d. ⁊ intellige ſiue ſit actuꝫ reali: ſiue perſonali vt in glo. Ange.

e **Si tecum.** Negatoria poteſt proponi verbis affirmatiuis: ⁊ qui ſubcumbit in parte: ſubcũbit i alia ſine qua pars primo petita eſſe nõ poteſt. h. d. Vel ſic. Subcumbens in parte ſi petit totuꝫ ſine quo pars eſſe non poteſt: rei iudicate exceptione repellitur. h. d. Et not. hoc quia ſicut negatoria proponitur verbis affirmatiuis: ſic ⁊ confeſſoria proponi poteſt verbis negatiuis. Et ratio eſt quia ſemper reſultat idem ſenſus: vt. l. ſi prius. ṡ. de no. oper. nun. Et eſt argumentum hec lex ꝙ ſi. xx. pedes turris debet diſtarcari propter homicidium homicide: ⁊ inter iſtos. xx. pedes ſunt. x. pedes vicini non delinquentis: ꝙ propter illos nihil diſtarcabitur. argumentum contra. ṡ. cõmu. di. l. cõmuni diuidũdo. ⁊ facit hec lex ad not. in. l. quidam extimauerunt. ṡ. ſi certum petatur.

e **Vm de hoc.** Tunc eadẽ res in iudicio ſecũdo deducitur que in primo quando tria ſimul concurrunt. ſ. idemptitas perſonarum: idemptitas rei. ⁊ idemptitas cauſe proxime ipſius actionis. h. d. ⁊ eſt examinata hec. l. in. l. cum queritur. cum ſequentibus. ¶ In tex. ibi. An eadem res eſt: queritur. ſubaudi in actione reali ſimpliciter propoſita ⁊ ex certa cauſa dominij in libello expreſſa. ¶ In tex. ibi. Cauſa proxima: que autem ſit cauſa proxima que remota in reali: dicam in glo. ¶ In tex. ibi. Cauſam actionis: quã in actione reali non expreſſit ſed ſolum in proceſſu iudicij declarauit: ideo ex quacũqꝫ cauſa idem corpus de nouo petatur: rei iudi. obſtat exceptio: vt in. §. deniqꝫ in. l. ſi mater. ṡ eo. ¶ In tex. ibi. Reperiſſet: ꝑpter que inſtrumenta de nouo reperta non retractatur ſententia que iam in rem iudicatam tranſiuit: preterꝙ̃ in caſibus nõ. in. l. admonendi ſupra de iureiurando. ⁊ in. l. imperatores. ṡ. de re iudi. ⁊ C. de tranſac. l. ſub pretextu inſtrumenti. ⁊ hic in glo. ſi. ¶ In glo. ij. ibi. Quia mea. hoc videtur falſum: nam duo extrema cauſant rei vendicationem. ſ. dominium ex parte agentis: ⁊ poſſeſſio. ſ. ex parte cõuenti: vt. l. vna. C. de aliena. iu. mu. cau. fac. ergo proxima cauſa rei vendicationis eſt ipſum dominium: non remota. Pro hoc quia illud dicitur eſſe cauſa ad cuius eſſe neceſſario ſequitur cauſatũ ſecundum phylo. ⁊ ideo nihil cauſatum poteſt eſſe cauſa ſue cauſe: ſicut nec filius poteſt eſſe pater ſui ipſius: vt. ṡ. de iur. codicil. l. quod per manuſ. ⁊ ibi dixi. Solue ꝙ cauſa proxima accipitur dupliciter: vno modo reſpectu originis: ⁊ ita conſiderando dominium eſt cauſa proxima rei uendicationis. Sed quantũ ad propoſitioneꝫ ipſius actionis: dominium nõ eſt cauſa proxima: immo remota. Cauſa autem proxima eſt illa ex qua agens dicit dominiũ queſiuiſſe: ⁊ ita intelligas iſtam glo. que aliter ſaluari non poteſt. ¶ In glo. Hoc reſtringas. ibi. Secus in perſonali. Immo idem in perſonali quando nulla cauſa exprimitur vel expreſſa intelligitur: nec etiam in proceſſu iudicij aliqua cauſa declaratur: quo caſu i omnibus obſtat exceptio vt in reali: vt. l. ⁊ an eadem. §. actiones. ṡ. eo. In hoc autem eſt differentia inter realem ⁊ perſonalem: quia ſi libellus eſt generalis in vtroqꝫ quantum ad cauſas nõ proſequutas in reali in effectu obſtat exceptio: vt. d. §. actiones. Vbi autem actor iuuatur vel errore iuſtiſſimo: aut etiam quia mater. vt. l. ſi mater in prin. ṡ. eo. in perſonali non obſtat exceptio cum effectu: quia replicatione actor iuuatur: vt. l. licet. C. de iudi. niſi proſequutio dolo malo ſit obmiſſa: vt. l. de rebus. ṡ. de arbi. Vbi vº libellus non eſt generalis quantum ad cauſas ſed quantum ad res: nõ differt a libello in ꝑſonali: vnde in rebus nõ proſequutis in vtroqꝫ iudicio: non obſt. exceptio: vt. ṡ. eo. l. ſi ex teſtamẽto. ⁊ l. ſi cum argentum. Ang.

e **Xceptio.** Sententia nedum nocet victo: ſed etiam ei qui ſucceſſit in bonis victi. h. d. Et ideo ſententia lata contra venditorem ante ius i emptorem tranſlatum ita nocet emptori: ſicut ipſi venditori: vt. ṡ. eodem. l. ſi a te. §. ſi. cum concor. ibi allegatis in glo.

Quinimmo

Quinimmo et interdum nocet non ſuccedenti: vbicunq;
ſententia lata facit ius contra omnes: vt. ff. de ſta. ho. l. in
genuũ. ¶ In tex. ibi. Expertus eſt. nec ob. ff. de leg. iij.
l. ſi legatarius. in prin. ⁊ ibi nota.

i **Iudicate.** Sententia lata contra vnum heredem nõ nocet alijs in cauſa liberali de rigore ſed de equitate ſic pro libertate dicta ſententia. Item ſen
tentia lata contra debitorem qui antea rem ſuam pignori
obligauerat: non nocet creditori hypothecaria agenti. h.
dicit. Debitor igitur qui rem obligauit in preiudicium cre
ditoris non poteſt de dominio litigare: ⁊ iſta eſt intentio
huius. l. de quo in. l. ſi ſuperatus. ff. de pigno. Et not. be
ne ꝙ licet de rigore ſententia lata in cauſa igenuitatis ius
faciat inter omnes: vt. l. ingenuum. ff. de ſta. ho. tamen la
ta in cauſa qua quis petijt ſibi libertatem per fideicõmiſ
ſum preſtari: non nocet niſi ſolum victo: non alij de rigo
re. Sed quia libertas pro parte preſtari non poteſt: ⁊ pre
tores multum fauent libertati: de equitate introductum
eſt vt conſocij eius qui victus eſt: cõſeruentur indemnes
⁊ libertas preſtetur: ⁊ iſta eſt intentio huius. l. Nec obſt.
C. de ſer. cõmu. ma. l. i. §. fi. vt ibi no. in glo. quem. §. hic al
leg. glo. pro contrario. ¶ In tex. ibi. Preſcriptio. i. exce
ptio. ¶ In tex. ibi. Obſtare nõ poteſt. ſ. de rigore: de equi
tate ſecus: dũmodo ſibi preſtetur indemnitas: vt. j. ſequi
tur. ¶ In tex. ibi. Sed pretoris ferentis ſententiam con
tra vnum heredum. ¶ In tex. ibi. Seruari. ſ. de equitate
⁊ in totum. ¶ In tex. ibi. Seruare non poteſt. dũ tamen
coheredi indemnitas preſtetur vt ſtatim ſequitur. ¶ In
tex. ibi. Queſtio tenuit. ⁊ alter fuit abſolutus cũ duo erãt
heredes. ¶ In tex. ibi. Alter obtinuit: ⁊ alter filiorũ ſuc
cubuit: ⁊ eſt littera clara.

Si debitor. ¶ In tex. ibi. Acceperit: creditor hypothecarius.
¶ In tex. ibi. Nõ videbitur: ⁊ ſic exceptione rei iudicate
non repelletur. Ang.

e **Exſextante.** Si quis proponit petitionem heredi
tatis ſimpliciter non expreſſa cauſa a princi
pio: licet poſtea eam exprimat in proceſſu: ex
quacũq; cauſa agat poſtea: rei iudicate repellitur exceptio
ne. h. d. Iſta ergo actio mixta licet participet cum perſona
li ⁊ reali: tamen in hoc ſapit naturam mere realis: quia ſi
cut reali propoſita ſine cauſe expreſſione: licet in proceſſu
poſtea cauſa exprimatur: tamen ex illa ⁊ ex omni alia agẽ
ti poſtea obſtat exceptio que non ſuperuenerit poſt latam
ſententiam: vt. l. ſi mater. §. deniq;. ⁊. l. ⁊ an eadẽ. §. actio
nes. ff. eo. ita etiam obſtat agenti actione mixta: ⁊ hoc pro
batur in prin. huius. l. melius ꝙ in alia. ¶ In tex. ibi. De
iure teſtamenti faceret queſtionem: in proceſſu iudicij: i li
bello non. Immo generaliter libellum propoſuit: dicens
ad ſe partem dimidiam hereditatis ſpectare. Ex hoc colli
ge hic caſum ꝙ qui agit petitione hereditatis: non tene
tur a principio exprimere vtrum ex teſtamento vel ab in
teſtato ſit heres: ſed ſi ſibi opponitur: tenetur declarare:
⁊ ita intelligitur dictum Specu. decidentis non audiri he
redem agentem niſi declaret ſe heredem eſſe ex teſtamen
to vel ab inteſtato: in ti. de actore in. xxij. col. in verſi. item
qui ſe dicit heredem in prima parte. vide in. l. ſi defenſor. i
§. illud. ff. de interroga. actio. ⁊ in. c. ij. extra de libel. obla.
¶ In tex. ibi. Ab vno ex inſtitutis. cum tres eſſent inſti
tuti: tamen conuentus dimidiam hereditatis poſſidebat.
¶ In tex. ibi. Dimidiam hereditatis partem petijt: ſim
pliciter propoſita petitione heredi tatis: non declarando
ex teſtamento vel ab inteſtato: quia ſi declaraſſet ſe petere
ab inteſtato: non repelletur poſtea agens ex teſtamento
vi ſententie: vt. l. ſi mater. §. ſi quis autem fundum. ff. eo.
ſed bene repelletur vi electionis: ſi ex eadem ſcriptura ſe
vellet tueri is cui non debebatur hereditas: vt. l. vlti. C.
de codicil. Et idem ſi ex diuerſa ſi tamen ſciebat cauſã te
ſtamenti: nam agendo ab inteſtato: renunciare tacite intel
ligitur iuri quod ſibi ex teſtamento competebat: ⁊ hoc de
claratur plene in. l. mater decedẽs. ff. de inoffi. teſtme nto

Ang. de peruſio.

Latinus. Si creditor poſterior agit contra poſſeſſorem ⁊ obtinet in hypo
thecaria: deinde prior agit contra eundem poſſeſſorẽ hy
pothecaria non repellitur exceptione: ſi in priore iudicio
de prioritate ⁊ poſterioritate nihil eſt diſcuſſum. h. d. ſu
per non diſcuſſo. ergo lex contra ſuccumbentem preiudi
cium non parat: ſaluo ꝙ in reali ⁊ mixta: ⁊ etiam in per
ſonali ſecundũ doctrinam quam dedi in prin. huius. l. ⁊
pinguius in. l. ſi mater. §. deniq;. ff. eo. Diuiditur in par
tes quinq;. In prima parte que durat vſq; ibi. reſpon
di. ponit thema ⁊ queſtionem reſultantem ex eo. In ſe
cunda que durat vſq; ad vſi. quod ſi poſſeſſor: ponit quõ
dam argumentũ pro creditore qui obtinuit in hypotheca
ria. In tertia que durat vſq; ibi: ⁊ probabilius dicitur: re
mouetur illud dubium pro creditore factum. In quarta
que durat vſq; ibi. in propoſita autem queſtione: ponitur
determinatio queſtionis ꝓpoſite. In quinta ⁊ vltima au
ctor legis impugnat reſponſionem cuiuſdam argumenti
⁊ dubitationem tollit vſq; in fi. l. Potes etiam aliter ſum
mare ⁊ ſic. Si prior creditor dominium pignoris acquiſi
uit: ⁊ a poſteriore creditore conuentus hypothecaria ſub
cubuit: ſi poſtea agat hypothecaria contra eundem vincẽ
tem: ſibi rei iudicate non ob. exceptio: ex quo in priore iu
dicio non fuit de iure ſuo diſcuſſum. h. d. concor. ff. eo. l.
duobus. ¶ In tex. ibi. Qui controuerſiã mouerat. glo.
exponit. ſ. reſiſtendo: ⁊ bene nam ⁊ reſiſtens controuer
ſiam facit. l. non ſolum. §. ſi ſtatus. ff. de procura. Et ideo
qui promittit controuerſiam non mouere ſub pena: puni
tur reſiſtendo: eodem modo ſi controuerſiam mouens te
netur ſoluere certum quid. cum verificentur iſta verba in
reſiſtente: quod not. ¶ In tex. ibi. Etiam fundum ei. ſ.
meuio. ¶ In tex. ibi. Suum proprium. ſ. ticij. ¶ In tex.
ibi. Perſequutus eſt: contra meuium poſſeſſorem fundi.
¶ In tex. ibi. Et obtinuit. Nec de iure prelationis me
uij heredis prioris creditoris in hoc iudicio fuit queſitum
vt ex inferioribus clare patet. ¶ In tex. ibi. Meuiꝰ he
res. ſ. conuentus ⁊ victus in hypothecaria per poſterio
rem creditorem ticij: eo ꝙ non fuit queſitum de iure me
uij. ¶ In tex. ibi. Ante multos annos conſcriptum. huic
tex. ob. de pig. ac. l. ⁊ eleganter in ꝓn. Sed ſolue vt ibi per
glo. Adhuc obſtat qui po. in pig. habean. l. claudius. Sed
ſolue ꝙ ibi eſt caſus diuerſus. ¶ In tex. ibi. Reſponden
di ſi de proprietate. Hec eſt ſecũda pars. ¶ In tex. ibi.
Pronunciatum fuiſſet. ſ. in actione reali expreſſa cauſa: qꝛ
res petitoris erat: vt patet in littera: nam ex quo pronun
ciatum eſt rem petitoris eſſe. ergo neceſſario ſequitur rem
rei non eſſe: vt. ff. eo. l. ſi iter. ⁊. ff. de procur. l. pomponiꝰ.
§. ſed ⁊ is. ¶ In tex. ibi. Eundem fundum ab eodẽ. po
ſtea de nouo poſſeſſionẽ adepto. ¶ In tex. ibi. Nõ ob
eſſet eius exceptio. ſ. victo in ꝓmo iudicio: ea ratione tãtũ:
quia res non erat ipſius petitoris. ¶ In tex. ibi. De iure
eius ſtatutum videtur: quia non fuit iudicatũ rem eſſe pe
titoris: hec autem differunt iter ſe: ⁊ hic tex. declarat opti
me ꝙ non poteſt dici pronunciari de eo iure de quo nun
quã fuit queſitum. ¶ In tex. ibi. Quod probauit ſibi te
neri. ⁊ ſic argumẽta ſupradicta non tangunt queſtionem
propoſitam. ¶ In tex. ibi. Sed de ſola obligatione. i. an
res eſſet obligata petenti: ſecus ſi de prioritate ⁊ poſterio
ritate hypothece fuiſſet diſcuſſum: ut hic: ⁊. ff. eo. l. duo
bus. ¶ In tex. ibi. Magis me illud mouet. ad dicendũ
ꝙ hypothecaria non poſſit proponi per priorem credito
rem qui ſuccubuit: nec eius heredem. ¶ In tex. ibi. Do
mino conſtituto creditore: not. ꝙ ſicut a pricipio res mea
obligata mihi eſſe non poteſt: vt. l. neq; pignus. j. de reg.
iuris. ſic ⁊ ex poſt facto ſuperueniens dominium credito
ri: pignus ⁊ hypothecam extinguit. Et hoc itellige quan
do ſuperuenit dominium plenum: ita ꝙ res creditori au
ferri non poteſt: alias ſecus: vt. j. de cap. l. i bello. §. ſi quis
ſeruo. ff. ad trebel. l. debitor. ⁊. C. de iur. domi. impe. l. in
rebus: que omnes ſunt contrarie: ⁊ glo. ad illas non re
ſpondet bene hic in verbo dñio: ⁊ ideo tene quod dixi.
¶ In tex. ibi. Non obſtare rei iudicate exceptionẽ. neq;

dominij acquiſiti ex quo pignus non eſt extinctum: vt. ſ.
dictum eſt: lꝫ glo. hic aliter loquatur ⁊ male. ¶ In glo.
Quia res ſua. in fi. ibi. lꝫ competat hypothecaria: mirabi/
le eſt iſtud dictum: per quod decidi videtur rem qñqꝫ obli
gatam non foꝛe ꝓpter pignoꝛis extinctionem: ⁊ nihilomi
nus hypothecam durare. Sed hoc eſt falſum ꝙ extincto
pignoꝛe hypothecaria duret. Unde tene quod dixi: ꝙ hic
nec pignus eſt extinctum: nec etiam hypothecaria ē per/
empta. Ang.

p **Paulus.** Agenti reali ad legatum ⁊
ſuccūbenti quia res teſta/
toꝛis non erat: rei iudicate nō obſtat exceptio
ſi perſonali ex teſtamēto agat poſtea. h. d. ſe/
cus autem ſi iudicatum fuiſſet contra legatariuꝫ eo ꝙ res
ſibi legata non erat: nam hec cauſa ita reſpicit perſonaleꝫ
actionem ſicut realē: ⁊ ideo non attenditur actionis mu/
tatio. vt. ſ. eo. l. ⁊ an eadeꝫ. §. actiones. ⁊ l. ſi mater. §. ean
dem: ⁊ ceſſat omne dubium. ¶ In tex. ibi. Non ob. exce/
ptionem rei iudi. Audi igitur ⁊ attēde qꝛ interdum ꝓnun
ciatur ſuper actione quā iudex declarat actoꝛi nō compe/
tere: ⁊ tunc ſi alia agatur: nō ob. exceptio: ⁊ ita intelligit̃
hic. Interdum ꝓnunciatur ſolum ſuper iure ipſius agē
tis: non aūt ſuper actione: ⁊ tunc actionis mutatio nihil
ad rem: qꝛ hec ſola aliam rem non facit: ergo non obſtat
exceptio: vt. ſ. dictum eſt: ⁊ pꝛobatur expꝛeſſe in. l. ſi quis
cum totum. §. ⁊ generaliter. ſ. eodem. ibi. vel alio genere
iudicij ⁊c̃.

¶ De diuerſis ⁊ tempoꝛalibus pꝛeſcriptionis ⁊ acceſ/
ſionibus poſſeſſionum. Rubꝛica.

¶ In glo. Rubꝛice. ibi. l. ſi poſt acceptum: ⁊ hoc caſu ſi
lite conteſta. triēnalis vſucapio conſumatur ſemꝑ aſſumit
ſibi viam ꝑſonalis actionis: quia non declaratur rem ad
actoꝛem pertinere cum perdiderit dominium per vſuca/
pionem. Sed condēnatur reus ad dandum ⁊ tradendum
ſicut in mera perſonali: vt. d. l. ſi poſt acceptuꝫ. ¶ In ea.
glo. ibi. Et hoc regulariter omnes: ſubaudi poſtꝙ incepe/
rint currere: vt. l. nunꝙ. in. §. i. ſ. de vſucap. ⁊ ſ. de alie. iu
di. l. vel poſt annum. Ante aūt regulariter ſunt vtilia quia
non valenti agere non currit pꝛeſcriptio: vt. l. i. huius titu.
Fallit in pꝛeſcriptione longiſſimi tempoꝛis que currit etiā
ignoꝛanti: vt. l. ſi quis emptionis. C. de pꝛeſcrip. xxx. an.
¶ In ea. glo. ibi. Ad ſui principium tantum. ⁊ iſta ſi cur/
rere ceperit ab initio puta ſciēti: per ignoꝛantiam ſubſe/
quentem non impeditur curſus: vt. ſ. quis oꝛ. in bo. poſ.
ſer. l. ij. in pꝛin. ¶ In ea. glo. ibi. l. cum ſex. de hoc dic per
Cy. referentem Jac. de raua. C. de edili. actio. l. cum pꝛo
ponas. Ang.

q **Uia tractatus.** Ut dies dicantur vtiles tria copu
latiue requirunt̃: vt actoꝛ non impe
diatur litigare aliqua iuſta cauſa: ⁊
vt habeat copiam rei ⁊ iudicis. hoc
dicit. Et nō. ex ꝑn. ꝙ vbi tractatus
eſt quotidianus ⁊ frequens: eius
materia debet ſemper alius exoꝛdiri per habentes ve/
ram iuris peritiam: vt hic: ⁊ l. legaui ī ꝑn. de libera. lega.
¶ In tex. ibi. Ut experiundi poteſtatem nō habeat: hoc
eſt verum in actoꝛe cui imputatur ſi pꝛocuratoꝛem nō cō/
ſtituit ad vſucapionem interrumpendaꝫ: ⁊ ita intelligitur
hec. l. citatus autem actoꝛ vel reus ad iudicium: vel ad au
diendam ſniam ſi moꝛbo ſontico impeditur ſicut compā/
rere non tenetur: ita nec pꝛocuratoꝛem mittere: quod ta/
men declara vt dixi in. l. queſitum. ſ. de re iudi. Et an qui
non poteſt comparere: teneatur ſaltem pꝛocuratoꝛē mit/
tere: poſt doctoꝛes Bart. hic diſtinguit: ⁊ eius diſtinctio
placet. hoc ſolū adde ꝙ vbi non poteſt inuenire pꝛocura/
toꝛem idoneum ⁊ expertum: perinde eſt ac ſi eum inue/
nire non poſſet: ⁊ ideo cōtumaciam nullā incurrit: nec tē
pus vtile ſibi cedit: tex. eſt in. l. idemqꝫ. §. quāuis. ſ. pꝛo ſo
cio. ¶ In tex. ibi. Qui pꝛetoꝛis copiam non habuit. hec
autem negatiua ꝙ quis non habuerit copiam iudicis pꝛo
batur per teſtes qui viderunt partem requirentem copiaꝫ
iudicis ad tribunal tempoꝛe conſueto ⁊ cōgruo: non eniꝫ
expedit pretoꝛem requirere per tabernas: oꝛtos: aut ſe/
ceſſus: vt. l. i. §. adeundi. j. quādo ap. ſit. Ideo aūt dixi tem
poꝛe conſueto: quia expedit litigantem ire ad tribunal eo
tempoꝛe quo iudices ſedere ſolent ad ipm: alias talis in/
terpellatio eſſet fruſtratoꝛia ⁊ inanis: vt. l. ſi ſoluturus. j.
de ſolu. ⁊ C. de vſuris. l. acceptam. ¶ In tex. ibi. Qui/
bus ius pretoꝛ reddit. Sufficit autem reddere ſemel ī die.
vnde ſi ſtilus curie eſt ſedere bis in die: ſi pretoꝛ ſemel tm̃
ius reddidit: dico illum diem vtilem vt hic per hanc litte/
ram: ⁊ per. l. i. ſ. de fer. in fi. Bononie ſeruatur dubium ⁊
dicunt ꝙ duo dimidiati dies faciunt vnum diem vtilem.
¶ In glo. Quod de actoꝛe dicit. ibi. l. i. in fi. hoc eſt fal/
ſum. Et conclude ꝙ vbicūqꝫ tractamus de curſu dieꝝ vti
lium: ſi actoꝛ impeditur experiri: ipſo iure dies non currūt
vt hic. Sed vbi tractamus de curſu continuoꝝ: tunc non
obſtante impedimento: dies currunt: ſed aduerſus curſuꝫ
datur reſtitutio ex clauſula generali: ſi qua iuſta cauſa ⁊c̃.
¶ In ea. ibi. De continuis. hec falſa: nam hic loquit̃ de
vtriſqꝫ: lꝫ quidam appꝛobent eam ⁊ male. ⁊ facit. ſ. de in
fami. l. generaliter. ¶ In ea. ibi. Hec non placet: immo
hec placet: ⁊ eam tenet Dy. ⁊ Bar. poſt eum ⁊ bene.
Ang. de peruſio.

i **In tempoꝛe.** Ubi dilatio
alicui concedi
tur per dinumerationem anni vel menſium:
dies intercalaris. i. biſextilis computatur pꝛo
vno: ⁊ ideo pꝛoficit ei cui dilatio eſt data: ſecus ſi dilatio
detur per dinumerationem dieruꝫ. h. d. ⁊ hec eſt veritas.
⁊ ideo quod glo. hic dicit in verbo conſtituto: ꝙ ad appel
lationem interponendam dies intercalaris reputatur pꝛo
vno: non dicit verum: ⁊ eodem modo peccat in verbo au
ctum: quia dilatio ad appellandum datur per dies: nō ſub
nomine menſis vel anni. Nec ob. ſ. de ſta. libe. l. cuꝫ he
res. §. ſtichus. el. ij. vbi tex. dicit ꝙ annus intelligitur. ccc
lxv. dierū: quia illud verum cum annus non eſt biſextilis
⁊ de iſta materia tractatur. j. de verb. ſig. l. cum biſextus.
Et quot dierum accipiatur menſis: puta ſi menſe febꝛua/
rij contractus eſt initus: ⁊ data eſt dilatio menſis vnius:
an intelligatur menſis. xxviij. dierum. an vero. xxxi. dieruꝫ
quia incidit in menſem martij: dic vt not. Jo. an. in. c. quā
ſit. de elec. lib. vi. ī glo. ¶ In glo. ſi. ibi. ſꝫ hoc. dic hec ve
ra: vt ibi dixi. Ange.

l **Longe poſſeſſiōis.** Pꝛeſcriptio longi tempoꝛis vendicat ſibi lo/
cum in rebus ſtabilibus ⁊ etiam in mācipijs
ſolo aſcriptis. h. d. Dixit autem Marti. ſili. in. l. i. C. de
ſeru. fug. ꝙ etiam ſi mancipia non ſunt aſcripta glebe: ta
men poſſeſſoꝛ ſi non vult vſucapere triēnio: ſed pꝛeſcribe
re longo tempoꝛe: poteſt per legem iſtam: ⁊ ita intelligen
do ille caſus non eſt alibi. ¶ In tex. ibi. Mancipijs. ſ.
aſcriptis. ¶ In glo. ſi. ibi. Hic ē quedam deceptio. i. ma
la illatio. Et conclude ꝙ vbi alienatio rei ⁊ per conſe/
quens tranſlatio dominij in alium: eſt per legem interdi/
cta: tunc appellatione alienationis interdicte. continetur
vſucapio ⁊ pꝛeſcriptio. vt. l. alienationis. j. de verbo. ſig.
Sed vbi alienatio non eſt interdicta ſimpliciter ſed ſecun
dum quid. ſ. quādo ſit in fraudem. tunc alienationis titulo
non continetur vſucapio. quia non eſt par eademqꝫ ratio
in vtroqꝫ. nunc ad pꝛopoſitum: mancipium aſcriptuꝫ gle
be non transfertur in alium per fraudem: ſed ſine fraude
ſic vt in legibus hic allegatis in glo. ⁊ ideo quia vſucapio
nō eſt fraudulēta alienatio merito vſucapi poteſt. ¶ In
ea. ibi. Sed ibi in ſimplici ſeruo. immo ⁊ ſeruus ſimplex
non aſcriptus glebe vſucapi poteſt longo tempoꝛe ſi poſ/
ſeſſoꝛ non vult vti vſucapione triennij: vt. d. l. i. que non ē
alibi vt dixi. Ange.

Si ſeruus

ſ **Si ſeruus.** Si ſeruus hereditari
us aut captus ab ho-
ſtibus ſtipulatur de iudicio ſiſti in cauſa pro
qua ipſe in iudicio ſiſtere poteſt: ced t dies ex
tempore ſtipulationis: nō aūt ex tempore hereditatis adi
te vel reuerſiōis ab hoſtibus. h. d. ⁊ non ob. ꝯtriuz. l. ſi ſer
uus hereditarius. j. de ſtipu. ſer. ⁊. ſ. eo l. i. in quibus di-
es cedit ex tempore reuerſionis ⁊ hereditatis adite ⁊ non
ante: loquuntur enim eo caſu quo ſeruus ſtipulans expe-
riundi poteſtatem non habuit in ſpē illa in qua ſtipulatus
eſt. vnde merito dies non cedunt: cum nec ipſe nec domi
nus eius habuerunt experiundi potentiam: ⁊ iſte eſt ver⁹
intellectus: ⁊ omnia ceſſant ꝯtria: vt dixi in. d. l. i. ⁊ in. d. l. ſi
ſeruus. Vel ſumma ſic. Ex conditione actorum nō ex
tenduntur obligationes reorum ſi per ipſos actores nihil
factum eſt quominus agi poſſit cum illis. h. d. ¶ In glo.
fi. ibi. l. ſi finita. §. eleganter. Solu. ibi creditori nihil pote-
rat imputari: hic ſic: q: ſeruus hic poterat experiri ſm ve
ram opinionem. Ang.

a **Nam vicium.** Vicium perſonale
auctori ſingulari ſuc
ceſſori excipienti ⁊ eius exceptione vtenti nō
nocet. h. d. Et ceſſant duo contraria. Primuz
de. l. vicia. C. de acqui. poſ. ibi enim loquitur de reali. ⁊. l.
cum heres. j. eo. Ibi enim loquitur de vniuerſali ſucceſſo
re qui eſt omniuz viciorum ⁊ cauſe ſucceſſor. ⁊ concor. ſ.
de acqui. poſ. l. pomp. §. cū quis. ⁊. j. de doli. excep. l. apō
celſum. §. de auctoris. Vel ſic. Singularis ſucceſſor vſu-
capere pōt quod non poterat eius auctor propter vicium
perſonale. h. d. Hodie aūt ſecus eſt. vt in aucꝗ. malefidei
C. de preſcrip. lon. tempo. Ideo aūt dixi propter vicium
perſonale: q: ſi res affecta eſt reali vicio puta furtiua vl' vi
poſſeſſa: q: illud vicium afficit ipſam rem: ⁊ ideo in omnē
poſſeſſorem tranſit. vt inſti. de vſuca. §. furtiue. Dixi autē
viciuz perſonale ſm hec iura non nocere ſingulari ſucceſ
ſori: ⁊ eſt verum quantum ad excipienduz: ſed quo ad de
negandum agendi potentiam dĩa eſt inter ſucceſſorez ha
bentem cām lucratiuam ⁊ onerosam. vt. d. l. apud celſum.
§. ſi quis aūt. ⁊. ſ. de excep. l. ſi rem. ⁊ habes iſtud princi-
pium oībus viciꝭ purgatum. Vltimo aūt ob. huic le-
gi. l. aliud. §. fi. j. de regu. iur. ſed ſolue vt ibi nō. in glo. ⁊
facit. ſ. de tribu. l. de peculio. ⁊ nō. Archi. in. c. iudex. de of
fi. dele. li⁰ vi⁰. ⁊ in. c. pia. de excep. Ang.

Ex facto. Qui non agit vt heres ſed vt ipſe
non repellitur ex iure quo repelli
poterat defunctus. h. d. Vel ſic. Si heres debitoris rem
pignori datam ab eo: redemit ab emptore: poteſt ſe tueri
exceptione longe poſſeſſionis ꝯ creditorem agentem hy-
potecaria. h. d. Rō aūt ē q: ex quo redemit: ſucceſſit in lo-
cum venditoris: non aūt ſucceſſit in ea re in locum defun
cti: ⁊ ideo poteſt ſe tueri preſcriptione longi temporis. Et
pro hoc facit q: ſemper inſpiciendum eſt an quis conue-
niatur vt heres: an vt ſimplex poſſeſſor: Primo caſu fun
gitur vice defuncti actiue ⁊ paſſiue. Secundo nullo modo
l. nenſcenius. §. fundum. ſ. de re iudi. ¶ In tex. ibi. Et
ſic deinde heres extitiſſet. facit ad nō. C. de repu. here. l.
ij. Contrarium tenet Spe. in eo qui primo redemit ⁊ de-
inde heres extitit quaſi in fraudem redempta ſit: in ti. de
preſcrip. §. i. v. quid ſi poſſedi. in pma colum. in. iiij. parte.
per. l. ſicut. §. ſuperuacuum. ſ. qui mo. pi. vel hypo. ſol. Sꝫ
tene opionem primam. ⁊ reſponde ad. §. ſuperuacuuz. ꝙ
fuerat ibi venditio ſimulata. ⁊ illa ſimulatio preſumebat
ex recenti poſſeſſione reaquiſita per venditorez: vel ex eo
q: venditor nunꝗ̄ deſierat poſſidere. ¶ In gl. fi. ibi. l. ali
ud. §. fi. Sed ibi in eo quod ex ſucceſſiōe deuenerat: ⁊ tūc
rebus ſic ſe habentibus non plus iuris habꝫ heres ꝗ̄ ha
buit defunctus. Sed hic res non peruenit ad heredem ex
ſucceſſiōe: ſed potius ex ſuo ꝯtcu: ⁊ pro hoc optime in. l.
fi. heres. la. i. in prin. ſ. ad. l. fal. ¶ In ea. in fi. Immo dic
ꝙ non replicatur nec de rigore: neqꝫ de equitate: q: hic
heres non opponit exceptionem vt heres: ſed tanꝗ̄ quili
bet poſſor extraneus vt predixi.

ſ **Si duobus.** Si eadem res vē
ditur pluribus: is
cui primo poſſeſſio tradita eſt: potentius habet ius: ⁊ poſ
ſeſſio auctoris prodeſt emptori: ⁊ emptoris venditori ad
quem res retranſfertur. h. d. tota iſta. l. Cum primo dicto
concordat. C. de rei ven. l. quoties. ⁊ de publicia. l. ſiue au
tem. §. ſi duobus. Et ita ſcienter vendens rem duobus in
cidit in falſum. vt. j. de fal. l. qui duobus. quod nota ⁊ tene
menti. ¶ In glo. Niſi agatur. ibi. Solu. aliud in illa exce
ptione. hec vera: nam natura exceptionis rei iudicate ē de
ſcendere in ſucceſſorem: non autem aſcendere in auctorez:
⁊ rationem ibi dixi.

ſ **Si quiſquam.** Hāc. l. decla
raui in. l. fi. ij.
rn⁰. ſ. de vſuca. Et intellexit Ray. cum in eo
qui piſcatus eſt pluribus annis. i. tanto tem-
pore cuius initij memoria non exiſtit: ⁊ ēt in poſſione pi
ſcationis inuenitur: merito alium volentem piſcari: impe
dire poteſt: ⁊ hoc modo ſoluta ſunt omnia ꝯtria. Et ideo
dixit ꝙ veneti qui tantūdem tēporis ſemper fuerūt in poſ
ſeſſione piſcationis gulfi: ⁊ adhuc in ea morantur: omnes
volentes in dicto gulfo piſcari ⁊ nauigare: prohibere poſ
ſint. Minori aūt tempore dixit non preſcribi piſcationis
ius: neqꝫ in particula fluminis aut maris: ⁊ ita intellexit.
d. l. vltimam. ⁊. C. de aqueductu. l. vſum aque. li⁰ xi⁰ Dy.
aūt ſe reſtrinxit ad eum qui multis annis piſcatus eſt: licꝫ
non tamen longiſſimo tempore: tamen in poſſione piſcā
di conſiſtat: vt alium volentem piſcari prohibere poſſit:
alias prohibendo iniuriarum tenetur: ſic intellexit. l. iniu-
riarum. §. ſi quis me. j. de iniur. Opinio Ray. eſt tutior:
⁊ ideo in cauſa dictorum Venetorum conſului apud pa
duam. ¶ In glo. ij. ibi. xxx. vel. xl. an. Immo. per tm̄ tē-
pus cuius initij memoria non exiſtit ſm Ray. ⁊ tunc iun
ge opi. Jo. que eſt infra. ibi. Hic in quaſi poſſione piſcā
di fuerat. ⁊ oīa ſūt plana: de quo in gl. in. l. in tantū. in pn.
ſ. de re diui. ⁊ Inſti. de re. di. §. flumina. poſſidebat ergo
hic prohibens ⁊ poſſederat tanto tempore cuius initij me
moria non exiſtit: alias non ⁊ c̄. ¶ In ea. glo. ibi. Vl' dic
ꝙ reſcriptum preceſſerat. ſm hoc habes ꝙ ſicut impera-
tor concedere poteſt poteſtatem edificandi in loco publi-
co. vt. l. ij. §. merito. ⁊. §. ſi quis a pricipe. ſ. ne quid in lo.
pu. ita ēt poteſt quo ad proprietatem concedere particu-
laz maris in qua ipſe ſolus nauigare ⁊ piſcari poſſit: quod
nō. ¶ In ea. ibi. Opus eſt preſcriptione. ad inducenduz
pinguius ⁊ potentius ius agendi ⁊ excipiendi: non autem
ad acquiſitionem dn̄ij ſemel per reſcriptuz queſiti. vt. l. ſe
quitur. §. lana. ſ. de vſuca. ¶ In ea. glo. ibi. c. veniens. de
hoc vide Jo. mo. ex̄. de puil. in. c. perſonas. li⁰ vi⁰ Ang.

i **Intra quatuor.** Poſt nū
ciationez
bonorum vacantium in fiſcuz factam preſcri
bitur ꝯ eum quadriennio: ⁊ denunciatio ve-
rius: ſoli nunciati prodeſt ⁊ non alteri: niſi denunciantis
preuaricatio detegatur. h. d. Et eſt iſtud principiuz papi-
niani ⁊ difficile: ⁊ dabo tibi verum intellectum omniuz le
gum loquentiuz de materia. ¶ In tex. ibi. Intra quatu
or annos In prin. huius. l. pone caſum ⁊ expone per oīa
vt nō. j. de iur. fiſ. l. i. in fi. Et conclude circa iſtam materiā
que ſparſim tradita eſt: q: ſi ſunt res fiſci ⁊ in eius patri-
monio incorporate: ſeruanda eſt preſcriptio. xxx. anno
rum vel. xl. vt. l. omnes. ⁊. l. compit. ⁊. l. preſcriptionem.
C. de preſcri. xxx. an. Fallit in. l. fi. C. de ſacroſan. eccle. ⁊
l. eum. C. de fun. rei priua. ⁊. C. de fun. patri. l. pe. ⁊ fi. li⁰
xi⁰ Sed ſi non ſunt incorporata: tunc ſiue bona ſint in fi-
ſcum denunciata: ſiue non: poſſor cum titulo preſcribit ꝯ
fiſcum. x. vel. xxx. annis ſicut ꝯ priuatum. vt. ſ. de vſucap.
l. ꝗ̄uis. Si aūt poſſor caret titulo: tunc pſcribit ſpatio. xx.
anno. vt. l. in omnibus. j. eo. Et hoc intellige ſi bona in fi
ſcum denunciata non ſunt vt ibi. Si aūt bona in fiſcū nū-
ciata ſunt: preſcribitur per dictum poſſorem quadriēnio
ꝯ fiſcum: nec prodeſt ſcdo deferenti poſt quadriennium:
ꝙ intra quadriennium denunciatio facta fuerit per alteruz:
niſi preuaricatione detecta. vt hac. l. vbi vero bona pp ve
ctigal non ſolutum deferuntur in fiſcuz: ſemper quadriē
nio preſcribitur in fiſcum: ſiue bona ſint denunciata: ſiue
nō. vt. l. ij. C. de vecti. ⁊ ꝯmiſ. Denūciatio ergo deſiſtens

habet denunciationis effectū vt poſſoꝛ ſe tueať quadriē nio: ſaluo niſi preuaricatio denunctiantis detegatur: quo caſu requiritur curſus annoꝛum. xx. ꝛ de iſto puncto tractatur in. l. i. C. de quadri. preſcrip. vt ibi per Cy. ꝛ. j. eo. in. l. i omnibus. in gl. magna. ¶ In tex. ibi. Preuaricatio detegatur: facto precio ſeu gratia: lꝫ de hoc ſint opiones. vt nō. in. d. l. i. in fi. j. de iur. fiſ. Unde attende ꝙ poſt denunciationem factam in fiſcum de bonis vacantibus ita preſcribitur ꝯ fiſcum quadriennio cum nūciatoꝛ cauſaꝫ ꝓſequutus eſt: ſicut ꝛ cum non ē proſequutus. ſaluo niſi doceatur de preuaricatione denūciantis.

Quadriennu. Tunc bona vacent cum in rei veritate vacantia ſunt: non attenta cōmuni opione hoīuꝫ. h. d. ¶ In tex. ibi. Nunciandis. i. nunciatis preſcribendis: nam ante nūciationem non preſcribitur quadriennio ꝯ fiſcum: imo requiritur curſus annoꝛum. xx. vt in prin. l. dixi. Licet h fallat in bonis delatis in fiſcum ex cā vectigalis non ſoluti: quo caſu ꝛ ante nūciationem ꝛ poſt preſcribitur contra fiſcum quadriennio. ¶ In tex. ibi. Dinumerabitur. qui ex tunc potuerunt nūciari: non ante cum non eſſent vacantia vere. Ang.

c **Um heres.** Uniuerſalis ſucceſſoꝛ non vſucapit neqꝫ preſcribit quod defunctus eius vſucapere vel preſcribere non potuit. h. d. Ratio eſt ꝙ eſt ſucceſſoꝛ omnium vicioꝛum ꝛ culpe. vt pꝫ in glo. ꝛ de iſta materia habes plene in. l. vicia. C. de acqui. poſ. In ſingulari ſucceſſoꝛe vide quod dixi. ſ. eo. l. in vicium. ¶ In tex. ibi. Nō excludit. Non ob. ſ. de iur. ꝛ fac. ignoran. l. iniquiſſimum. vt ibi nō. ¶ In tex. ibi. Ueluti. concoꝛ. ſ. de lib. cau. l. non ſolum. §. pe. ꝛ vide. ſ. pro empto. l. ij. §. ſi defunctus. ꝛ quod ibi nō. Iteꝫ hoc intellige verum quando defunctus fuit a principio male fidei poſtea bone fidei: foꝛſan heres poterit vſucapere. vt. l. ſequiť. §. fructus. ſ. de vſuca. lꝫ ille finis multum faciat contra: ꝛ eſt quod nō. ſ. de publicia. l. ſi ego. §. partus. in glo. magna. vbi in preſcriptione ſeu vſucapione bona fides ꝛ mala cōſideratur tempoꝛe initij. Ultimo nō. precarium nō tenere heredem ignoꝛantem precario rogantis: neqꝫ ipſum poſſe conueniri de precario: quod qualiter intelligatur: dic vt in glo. Ang.

c **Reditor.** Exceptio preſcriptionis que nocet venditori nocet emptoꝛ i. h. d. Ang.

i **N omnibus.** Contra fiſcū minoꝛi tempore. xx. annoꝝ nō preſcribitur: exceptis cauſis in quibus minoꝛa tempoꝛa ſpālíter ſunt ſtatuta. h. d. iſtud principium. Uel ſic. Ubi agitur de ꝑſcribendis bonis fiſco delatis nūdum nūciatis nec incoꝛpoꝛatis in fiſcum: poſſeſſoꝛ ſine titulo minoꝛi tempore. ſ. xx. annoꝛum non preſcribit ꝛ ceſſant omnia ꝯria. Et iſtud principium: ꝛ. l. intra quatuoꝛ. cum concoꝛ. ꝛ ꝯrijs examinaui ibi. ꝛ ideo non repilogo. ¶ In glo. ij. in prin. ibi. Uacantibus. ſ. fiſco nūciatis vt ibi dixi. ¶ In ea glo. ibi. Ut C. de vec. l. ij. ꝛ in iſtis bonis cōmiſſis ob vectigal nō ſolutum ſiue denūciata fuerint in fiſcum: ſiue non: ſufficit q̄driennalis preſcriptio. vt. l. ij. hic allegata. ¶ In ea. glo. ibi. Et. C. de ſacroſan. eccle. l. fi. glo. in ſolutiōe huius ꝯrij laboꝛat: ſed non expedit: ꝙ hec lex tradit regulam affirmatiuam ꝙ ꝯ fiſcum preſcribitur ſpacio. xx. annoꝛum ſaluo ꝙ̄ in caſibus in quibus minoꝛa tempoꝛa ſunt ſtatuta: vbi ergo ſtatuuntur maioꝛa tempoꝛa. xx. annoꝛum: ſicut ē in. l. omnes. ꝛ. l. compit. C. de preſcrip. xxx. ānorum. ꝛ. l. fi. C. de ſacroſan. eccle. hic allegatis. hoc nō facit ad. l. nec ꝯ. l. iſtam. ꝛ ideo ſolue vt dixi in. l. intra quattuoꝛ. ꝛ nō. j. ea. glo. ibi. Alij dicunt ꝛ bene. ¶ In ea. glo. ibi. Nūdum que ſitis. nec nūciatis in fiſcum Ang.

Reipublice. Si rōnes adminiſtratoꝛis reipublice ex gratia inueniūtur expuncte: contra eum agi poteſt per fiſcuꝫ vſqꝫ ad. xx. annos non vltra: contra heredē vſqꝫ ad annos. x. h. d. vel ſic. Rōnes adminiſtratoꝛis reipu. ſi inueniuntur expuncte: reuideri poſſunt ꝯ eum viuentem vſqꝫ ad annos. xx. contra heredem vſqꝫ ad. x. h. d. ꝛ ita intellexit Dy. Sꝫ gl. intellexit ꝙ in computo rōnum fuit erratum. Sed non eſt verum: ꝙ tunc vſqꝫ ad. xxx. annos retractari peti poſſit: vt dicam in ea. ¶ In tex. ibi. Expuncte. i. per gratiā cancellate ſm Dy. ꝛ ideo hic errauit glo. ſm cuꝫ. ¶ In gl. ibi. Et pone erratum. Tu dic ꝙ gratia cancellate fuerunt: vt. C. de iu. fiſ. l. ij. li. x. alias ſi per erroꝛeꝫ: vſqꝫ ad. xxx. annos poſſet retractari. vt. j. de admi. re. ad ciui. perti. l. calculi. ſm Dy.

d **E acceſſionibus.** De his que ſola equitate poſſunt decidi non eſt poſſibile dari generalem doctrinam: ad hoc allegatur. Uel ſic. Super acceſſione poſſionum dari nō pōt generalis doctrina: illa tamen competit ſucceſſoꝛibus vniuerſalibus ꝛ in rem: ꝛ ſi eadem ſubeſt rō victoꝛie ꝓcedit hec regula. Si vinco vincentem te: ergo vinco te. h. d. tota iſta. l. Eſt aūt eadem rō cum de eodem tractamus punctaliter: ꝛ cum ego vincens te habeo cām ab illo qui te vicere poſſit: ꝛ ſunt ſopita ꝯria huius bꝛocardi: de quo vide Cy. C. de natu. libe. auct. licet. ¶ In tex. ibi. Succedūt vniuerſalr vl ſingulariter: vt. j. patebit. ¶ In gl. magna. ibi. Poſſet tamen dici ꝙ in turbone. quid ſit iſtud turbo. declara vt. l. claudius hic allegata. ¶ In ea. gl. in fi. Tu reducas te ad id quod dixi ꝙ vbi agitur de eadem punctaliter ſi tu habes cauſam ab eo qui alium vincere poteſt vel tempoꝛaliter vel imperpetuum: omnino vincere potes illum quem vincere poteſt his a quo cām habes: ꝛ ſi ille imperpetuum: ꝛ tu imperpetuum: ꝛ ſi ille tempoꝛaliter: ꝛ tu ad tempus: Et ideo ſi pignoꝛaui tibi rem mihi ſubpignoꝛatam: ſicut vincere poſſum ſubpignoꝛātem mihi: ita tu habens cām a me vincere potes illum qui ſubpignoꝛauit mihi. Sed ꝙ ego non poteram vincere illum imperpetuum ſed donec mihi pecunia ſoluetur: ita nec tu illum vincere poſſis vel poteris poſt pecuniam mihi ſolutam. Rō eſt in promptu: ꝙ in perſona tui acceptoꝛis non durat ius tibi attributum per me pluſqꝫ duret in me. vt. l. claudius felix. ſ. qui po. in pig. ha. ꝛ iſte eſt caſus huius principij ꝛ ceſſant omnia ꝯria. Dy. aūt dixit ꝙ ſi vinco vincentē te victoꝛia naturali vel reali cuius conſequentia ſequitur victoꝛia alterius: rebus exiſtentibus in eodem ſtatu bona eſt hec regula: ſi vinco vincentem te: ergo vinco te: alias aūt non: ꝛ ita loquuntur omnes leges in ꝯrium allegate. ¶ In tex. ibi. Et cōueneris. expreſſe vel tacite. vt in fi. l. ¶ In tex. ibi. Ex pacto. ſ. tacito vel expreſſo. Ang.

i **N vſucapione.** In vſucapione triennij quo ad complementum eius ſufficit diem vltimam tetigiſſe lꝫ completus non fuerit. h. d. ꝛ iſte eſt verus intellectus iſtius principij. ¶ In tex. ibi. Nouiſſimi diei. ſ. naturalis vel artificialis. ¶ In glo. i. ibi. l. in omnibus que eſt contra. hec Solutio falſa: ꝙ tempoꝛe harum legum preſcriptio. xxx. annoꝛum non erat cognita. Immo de nouo introducta eſt. vt. l. omnes. C. de preſcrip. xxx. an. ꝛ nō. glo. ſ. ad. l. acqui. in. l. qui occidit. §. ij. Et ideo dic ꝙ hec. l. loquitur in vſucapione triēnali que mere fauoꝛabilis eſt. Iura contraria in preſcriptione longi tempoꝛis que partiꝫ fauoꝛabilis: partiꝫ odioſa eſt: ꝛ ideo vltimum momentum diei extremi requiritur l. in vſucapionibus. hic allegata.

Acceſſio. Non ſolum proximi auctoꝛis ſed anterioꝛum omnium: ſucceſſoꝛibus accedit poſſeſſio: qui tamen poſſederunt ꝛ illi qui poſſident ꝛ tempus defuncti prodeſt heredi ꝛ ſucceſſoꝛi ſingulari heredis. h. d. vſqꝫ in fi. tituli. Tempoꝛa ergo diſcontinua nullatenus coniunguntur: ꝛ iſta eſt intentio huiꝰ. l. nec coniunguntur ei qui poſſeſſionem non habet. vt in. l. fi. ꝛ illa tempoꝛa ita continua reuoluuntur: ꝙ nedum ꝓſint ſucceſſoꝛibus imo ꝛ tempoꝛa ſucceſſoꝛum proſint auctoꝛibus ſi aliquo iuſto caſu poſſio ad auctoꝛes ſit deuoluta: ꝛ iſta eſt finalis intentio huius. l. ꝛ ſic lꝫ exceptio rei iudicate ſolum tranſeat de auctoꝛe in ſucceſſoꝛem: non tamen deuoluitur. vt. l. ſi a te. §. fi. ſ. ti. i. Ultimo nō. hic

ex vſi. ꝙ

ex dñi. ꝙ ſi is. ꝙ procurator conſtitutus ad vendendum:
non ſubſtituit alium loco ſui: niſi ad hoc habuerit ſpeciale
mandatuꝫ. Multi ēt ſunt caſus in quibus requiritur ſpe
ciale mandatum. quos vide in Spe. de procu. Quare aũt
procurator ad negocia incontinenti procuratorem ſubſti
tuit: ad iudicia demum lite conteſtata. vt patet ex coniun⸗
ctione legum. C. de procur. l. quod quis. ⁊ l. neqꝫ tutoreſ
⁊ ff. man. l. ſi procuratorem. §. ij. dubitauerunt vltramon
tani. ⁊ Ja. bu. ⁊ Bar. hic. Tu aũt dic ꝙ ad iudicia nemo
interuenire poteſt niſi nomine dñi: nemo aũt dñs eſt inſtã
tie ante litem conteſtatam: ſed poſt: ⁊ ideo qꝛ per litis cõ⸗
teſtationem procurator efficitur dñs. vt. d. l. neqꝫ. iccirco
demum lite conteſtata procuratorem ſubſtituit: ⁊ nõ ante
niſi ad ſubſtituendum habeat ſpãle mandatuꝫ: qꝛ tũc ſub
ſtitus bene cõparet nomine dñi ad explicandum rem. Ad
negocia aũt ita eſt habilis extraneus vt ⁊ dñs: ⁊ ideo qñ⸗
cũqꝫ ſubſtituit. vt. d. §. ij.

De doli mali ⁊ metus exceptione. Rubrica.

Quadruplex eſt exceptio doli vt clare ⁊ ſignanter ⁊ bene
nõ. glo. in. l. qui ſe debere. ꝟ. de condi. ob cau. ⁊ ibi gl. que
non eſt alibi: ideo nota eam.

q Uod diluciduiſ

In tex. ibi. Hec exceptio. ſ. doli
mali. In tex. ibi. Quare propoſi⸗
ta ſit: qꝛ ſcire eſt rem per cãm cogno
ſcere ſm phũm. vnde dixit ꝙ primo
debemus inueſtigare cum quid in q̃⸗
ſtione deducitur an ſit: deinde poſito quod ſit: quid eſt il
lud quod ponitur ineſſe. Tertio ⁊ vltimo debemus inue⸗
ſtigare cãm quare: qꝛ igitur dolus malus ē: ⁊ ſcimus quid
dolus malus eſt. Jccirco hic iuriſconſultus incepit ab in
ueſtigatione cauſe a qua cauſatur excipiendi potentia con
tra dolum malum: ⁊ ideo dixit Rubrica de exceptione do
li mali: qꝛ exceptio doli boni non habet locuꝫ. vt. ꝟ. de do
lo. l. i. §. non fuit. In glo. i. ibi. Et nõ. qꝛ ⁊ dicas vt ple
ne in probe. Inſti. §. igitur. Sic ⁊ poderia diuiſa melius ⁊
vtilius coluntur. vt. l. iubemus. §. ſane. C. de ſacroſan. ec⸗
cle. cum concor. ſuis. Sic ⁊ diuiſio librorum melius ⁊ com
modius perficitur ad vtilitatem ſtudentium. vt nõ. ꝟ. ſo⸗
lu. ma. in Rubrica. Ang.

Ideo autem. Exceptio doli introducta
ē ne doloſus ex dolo ſuo
ꝯ naturalem equitatem lucretur: ⁊ ſimplex ex ſua ſimpli⸗
citate damnum reportet: ⁊ ex facto ⁊ ex eius qualitate col
ligitur an aliquid dolo ſit geſtum: ⁊ fieri poteſt dolus in ꝯ
tractibus in teſtamentꝭ ⁊ in legibus. h. d. vſq in fi. poteſt etiaꝫ
cõmitti in pluribus alijs vt. j. dicam. In tex. ibi. In le
gibus. Cõmittitur ēt dolus in diſtractibus: et in ſententijs
⁊ in deſertione poſſionis: ⁊ in electionibus prelatorum:
tamen circa hoc dolus cõmiſſus non habet vniformeꝫ ef
fectum. Et ideo conclude ꝙ ſi cõmittitur in ꝯctu bone fi⸗
dei principaliter: qꝛ dolus ꝯhentis dat cãm ꝯctui: ipſe cõ
tractus eſt nullus ipſo iure ſm veram opi. glo. ⁊ doc. lꝫ vl
tramontani contra: qꝛ dicunt nũꝙ̃ ꝯctum fore nullum. vt
plene nõ. in. l. ⁊ eleganter. in prin. ꝟ. de dolo. Ideo autꝫ
eſt nullus qꝛ in eis requiritur exhuberantia bone fidei ſꝫ
proprietatem nature ꝯctus. Aut ſtricti iuris ſunt ⁊ tunc va
let lꝫ poſſint reſcindi. vt. d. l. ⁊ eleganter. cum concor. ibi
allegatis in glo. Cur aũt ꝯctus bone fidei initus dolo ma
lo eſt nullus ſed quando initur per metum eſt aliquis: licꝫ
veniat reſcindendus: cum in quolibet metu iniuſto: inſit
⁊ dolus: Dic qꝛ cum ſolus dolus dat cãm ꝯctui bone fi⸗
dei abeſt conſenſus ꝯhentis per dolum: iccirco contractꝰ
eſt nullus. In alio caſu adeſt conſenſus lꝫ per metum: ⁊
ideo locus eſt remedio exceptionis metus. Idem dicas
ēt in diſtractu: vt ſi eſt diſtractus ꝯctus bone fidei: ſit nul⸗
lus ipſo iure: alias veniat reſcindendus. vnde per omnia
idem iudicatur in diſtractu inito per dolum: quod de con
tractu. vt. C. de in integ. reſti. l. de tutela. ⁊. ꝟ. de dolo. l. cũ
a te. Cum aũt interuenit in electione prelati contemnen⸗
do debentem intereſſe electioni: vel tacendo forſan irre⸗
gularitatem electi: vel non ſeruando formam traditaꝫ ele
ctioni: propter quod electus ſeipſum incluſit: vel forſan
ſimoniace eſt electus: an tunc electio ſit nulla de iure na⸗
turali vel poſitiuo? ⁊ an ita detinens beneficium non deti
neat ſine peccato? ⁊ an ordinationes facte ab eo teneant
tunc de iure vel non? dic plene vt nõ. Inno. extra. de elec.
quod ſicut. Si aũt dolus dedit cãm deſertioni poſſeſſiõis
dic poſſionem non perdi ſi deſerens non habuit animuꝫ
relinquendi ex toto: ⁊ tunc agitur ad omnia damna cõtra
doloſum vt. l. cum quis. ꝟ. de dolo. Cum aũt dolus dedit
cãm ſnie: ſi fuit dolus in iudice qꝛ ſimoniacus vel gratio
ſus? dic vt. l. venales. C. quan. prouo. non eſt neceſ. Si au
tem dolus fuit in parte que obreſcit iudici: tunc dic ſentẽ⸗
tiam ipſo iure nullam: ſi fuit ſnia lata ꝯ abſentem ⁊ ꝑ fal⸗
ſam aſſertionem: alias eſt opus reſtitutione: vt dixi in. l. ſ
uo inuito. §. cum pretor. ꝟ. ad trebel. dic vt ibi. Ubi autẽ
dolus dedit cãm quaſi contractui. vt aditioni hereditatis:
vel repudiationi? dic vt. l. ſi legatarius. ꝟ. de dolo. In
glo. in verbo. Ex facto. ibi. Ex perſpicuis indicijs. pone
exempluꝫ per. l. ſi legatarius. ꝟ. de dolo. ⁊ per. l. ſi quis af
firmauit. in glo. eo. ti. Et ego multa vidi ex quibus dolus
vere probatur: quorum quedã retuli in diſputatione mea
bononie de duobus qui compromiſſunt in arbitrum ex⸗
bãnitum ⁊ excõmunicatum ⁊c. In glo. fi. ibi. Uel in
terpretandis. Sed cum leges faciat vel interpretetur prin
ceps vel ſenatꝰ: quomodo põt cõmitti fraus? dic ꝙ com
miſſa fuit a ſuggerente: non a principe: vt dicimus in Re
ſcripto ad poſtulationem alterius emanante. vt. j. de ap. l.
i. §. i. quod tenuit Dy. ⁊ bene. Fit ēt fraus legi ſed non eſt
lex fraudulenta ſm quod nõ. ꝟ. de legi. l. fraus. ⁊ l. nõ du
bium. C. de legi. In ea. ibi. Ualcoſius papienſis. dic
in detractionem eius nominat eum Accurſius hic. In de
terius. j. de fal. l. fi. nam ibi allegabat valcoſius leges fal⸗
ſas a nullo auctore editas. In ea. ibi. l. ab executione.
ibi loquitur in ſnia: non in lege: ⁊ ideo non facit quicꝙ̃.

p Alam autem. Ex parte ex
cipientis de
dolo hec exceptio eſt in rem: qꝛ non ſoluꝫ do
lo paſſo competit ſed ēt alijs conuẽtis in quo
rum perniciem dolus cõmiſſus non eſt. Ex parte võ acto
ris eſt hec exceptio in perſonam: qꝛ lꝫ in re dolus ſit com
miſſus: ſi tamen per agentem cõmiſſus non eſt nec ꝑ aliũ
cuius dolus ſibi obſit: obijci ſibi non poteſt exceptio doli.
h. d. vſqꝫ ad. §. circa primam. In tex. ibi. ſpãliter expri
mendum eſt. hic eſt caſus rotundus ꝙ exceptio debꝫ apte
formari: ſic. ꝟ. de flu. l. i. §. labeo. ⁊ in cle. vlt. de ap. In
tex. ibi. Dolo malo factum eſt. facit quod nõ. C. de arbi. l.
iij. in fi. In tex. ibi. A parte actoris. ⁊ ſic de dolo cõmiſ
ſo aduerſus extraneuꝫ competit reo exceptio doli. In
glo. Recte agere. ibi. Niſi ab eo habeat cauſaꝫ. Nõ. hic
tres caſus in quibus doli exceptio ꝓponitur non ſolum
contra doloſum: ſed etiam contra ſingularem ſucceſſorẽ
eius. Reliqua vide. j. in ſequenti glo. vbi ⁊ hec repetũtur.
In ea. glo. ibi. l. fideiuſſores que eſt contra. glo. nullaꝫ
ſolutionẽ dat ad illam. l. vnde ſolue ꝙ ibi loquitur in exce
ptione doli ſubrogata loco alterius exceptionis. ſ. pacti:
⁊ ideo ſapit eius naturam. Sicut igitur pactum de non pe
tendo factum fideiuſſori non parit exceptionem pacti reo
qꝛ fideiuſſoris non intereſt hanc exceptionem ad reum ꝓ
duci: ⁊ ideo ſibi paciſci non potuit. Sic nec prodeſt reo ex
ceptio doli concurrens cum exceptione pacti: qꝛ creditor
pactum faciens fideiuſſori: non cõmiſit dolum in faciẽdo
pactum: nec cõmittit dolum nunc in petendo a reo. Uñ
cum nihil dolo fiat per paciſcentem: merito doli exceptio
ſibi non obſtat. In gl. Opponitur contra. ibi. Sed ⁊
inſ. §. ſed ⁊ ſi filius. illa concordat. vel ſic melius ꝙ imo ibi
excipiens erat in dolo: ⁊ ideo repellitur replicatione doli:
nam filius acceperat ibi mutuum vt dotaret ſororeꝫ: ⁊ reꝫ
patris pignori poſuerat: quod non potuit: vnde ſi agitur
contra eum ſuccedentem patri hypotecaria: non põt obij
cere ꝙ pignus non tenuit: quia ita excipiendo dolus ver
ſatur: ⁊ qꝛ ſuperueniens ius dñij in perſona debitoris cõ
firmat pignus in perſona creditoris. vt. ꝟ. de rei ven. l. ſi a

titio.cum concoꝛ.glo. ⁊ inquantum ipſe non ageret ſʒ conueniretur hypotecaria per creditoꝛem: adhuc doloſe excipit. ⁊ ideo non auditur ſʒ audiretur paterfa. ¶ In ea.gl. ibi.l.pe.§.plane.in fi.glo.ſoluit ibi. ¶ In ea.ibi.§.competit. Dy.variat in ſolutione iſtius ꝯtrꝛ: ⁊ Bar. nihil hic dicit. Nõ vbicunqʒ exceptio eſt excluſiua actionis ⁊ intentionis agentis: ſemper vires exceptionis extimantur ex ꝑſona eius cui opponuntur: nam ſʒ excipiens nullum ius habeat: ſufficit tamen ad excludendum actoꝛem actione carere: ſic intelligitur.l.ſi.C.de rei vendi. ⁊.§. competit. hic allegatus. Sed vbi intentio actoꝛis eſt fundata de iure cõi: ⁊ ad eã eneruandã ꝓponiť exceptio: tũc ſemp opʒ cõſiderari ipſi excipiẽti cõpetit an ius excipiẽdi: ⁊ cõpetit ſi ſua intereſt: alias non: ideo tunc vires exceptionis extimãtur ex perſona ipſius opponentis.vt.l.qui ex liberis.§.teſtamẽto.ff.de ſecun.tabu. ⁊ ideo dicimus non admitti eũ ad excipiendum cuius non intereſt: q꞉ itelligitur niſi actoris intentio ſit fundata de iure cõmuni: vt.l.ille a quo.§. ſi teſtõ.ff.ad trebel. ⁊.d.l.qui ex liberis.§.teſtõ. ⁊ nõ.i.l.militis.§.veteranus.ff.de teſta.mili. Ang.

Circa. Cauſam a principio non ſubeſſe vl ſubeſſe ⁊ ſequutam non eſſe: vel ſubeſſe ⁊ finitam eſſe: ſunt paria: ad hoc magiſtaliter allegatur iſte.§. Et ideo finita cauſa dilationis fingitur dilatio nũꝙ data: ⁊ procedi poteſt ſicut ſi data non eſſet. vt.ff. ad trebel.l.a filia.§.alumno.per doc. ⁊ Bar. C.de dila.l.fine pars. Et concoꝛ.ff.de condic.ſine cã.l.ij. ⁊ ſeq.nam ita habet locũ illa condictio quando a principio ſine cauſa datum fuit: ⁊ quando cum cauſa ſed illa ſequuta non eſt: aut ẽt eſt finita: ⁊ facit.ff.de condic.cau.da.cau.non ſequuta ob cau. l.ſi donaturus. ¶ In tex. ibi. Sine cauſa. pro hoc vide Pe.in.l.i.C.de pac. ⁊.l.ex placito.C.de re.permu. ⁊ ibi per Cy. ⁊ Dy.in.c.quod ſemel.de reg.iur. ⁊ ibi per Jo. an.in nouella.glo.et nõ.in.l.ſciendum.j.de verb.obliga. ¶ In tex.ibi. Dicendum erit nocere exceptionem.quia ſunt paria aliquid ab initio eſſe tale vel ex poſt facto redire ad tale ſm phũm. ¶ In gl.i.ibi.l.cum de indebito.§.fi. Illa nihil facit ad propoſitum.q꞉ ibi loquitur de confeſſione in qua ſunt verba enũciatiua: hic aũt in ſtipulatione in qua ſunt verba diſpoſitiua ſm Dy. ⁊ bene. Deciditur i prin.huius glo.aperte ꝙ ſtipulatio ſi non habet cãm expreſſam in ſui figura: non preſumitur ex cã aliqua interpoſita. Sed glo.in.d.l.ſciendum. videtur tenere oppoſitum quando de ea cantat publicum inſtrumentum. Bar.autẽ omiſſis opionibus alioꝛum: dicit ꝙ vbi nõ apparet d alia cauſa: in dubio preſumitur cã donationis: ⁊ ſic pro ipſa cã eſt mera libealitas preterꝙ in republica per tex.l.hoc iure.ff.de dona.vbi dicit eſſe caſum. ⁊ ideo concludit ꝙ ſtipulatoꝛi agenti tunc doli non ob.exceptio. Tu plenius ꝓ intelligentia huius.§. ⁊ alioꝛum dic ꝙ interdum ſtipulatio caret inſertione cauſe: q꞉ neutra partium de cã cogitauit: ⁊ tunc ſtipulatoꝛe agenti obſtat exceptio doli: ſic intelligo hunc.§. Interdum non caret inſertione cauſe: quia cauſa eſt infra: ⁊ tunc ſi cã erronea: adhuc ſtipulatoꝛi ob. exceptio vt hoc.§.Sed ſi cã falſa eſt adiecta ⁊ ſcienter ⁊ ꝑ vtrũqʒ: doli non ob.exceptio ſtipulati.q꞉ preſumitur promiſſoꝛ habuiſſe animum donandi: pacificando indebitaʒ promiſſionem indebite ſolutioni.vt.l.cuius per erroꝛem. j.de reg.iur.coniuncta.l.fi.C.ad.l.fal.Si autẽ promiſſoꝛ credebat vnam ſubeſſe: ⁊ ex altera ſtipulatoꝛ promiſſionẽ recipiebat: ⁊ ſic errabant ꝯhentes in ſpẽ ꝯctus: ⁊ talis erroꝛ impedit ꝯctum ⁊ ẽt dñij tranſlationem. Et ſi ſtipulatoꝛ agit: conſideratur intentio promiſſionis. Si aũt excipit q꞉ ſibi ſolutum eſt: adhuc promiſſoꝛis conſideratur intentio. vt.l.ſi ego.ff.ſi cer.peta. ¶ Glo.tamen hic ⁊ Jo.an.in.d c.quod ſemel.inclinauit ꝙ vbi promiſſoꝛ ⁊ ſtipulatoꝛ ſciunt cãm non eſſe: ꝙ ſtipulatoꝛi agẽti: doli obſtat exceptio. Quod non credo: nam promiſſoꝛ habuit animum donãdi ⁊ ſtipulatoꝛ habuit ex cã donationis recipiende. vñ nec dolo ſtipulatus eſt: nec petendo: dolum cõmittit. Et addẽ ad predicta q꞉ hec.l.loquitur de ſtipulatione ſine qua donatio non ꝯhebatur inter viuos hoc iure: ſed hodie perficitur pacto nudo. vt.l.ſi quis argentum.§.fi.C.de dona. Quod intellige verũ quando cauſa donationis eſt ſignãter expreſſa. Sed ſecus ſi tñmodo querimus de cauſa ꝑſumptiua: ne duo ſingularia circa idem concurrant ſm Ray.quod nõ.tenuit Bar.in.l.iuriſgentiuʒ.§.ſed cũ nulla.ff.de pac. ⁊ eſt pulchra limitatio illius.l. Item adde ꝙ idem eſt in donatione cã moꝛtis: vt hodie perficiať nudo pacto.vt nõ.glo.ſingularis in.l.cum pater.§.meuio.ff le.ij.ſʒ Azo videatur fuiſſe in opione ꝯria ibidem. ⁊ in.l.i. C.de dona.cã moꝛ. Item adde ꝙ ſi quis aceruum pecunie poſuit ante me: ⁊ dixit: accipe quod vis: ⁊ ego partẽ accepi: penitentia ductus volo petere totum: ꝙ non poſſum de quo per Bar.ff.de acqui.her.in.l.i. ¶ In ea. gl. ibi. Et ſic teneoꝛ. Sed cum talis erroꝛ impediuerit donationis ꝯtractum: tu ſtipulatoꝛ qui credis cãm ineſſe: repelleris doli exceptiõe agẽdo: ſʒ ſi ego donatoꝛ ſoluiſſe: ⁊ tu ſtipulatoꝛ conſumpſiſſes: q꞉ conſumpſiſti de voluntate mei: irrõnabiliter in te tranſlatum eſt dñium: ⁊ ideo mihi agenti obſtat exceptio doli.vt.d.l.ſi ego. ⁊ ideo hanc glo. non puto veram. ¶ In ea.glo.ibi. Secus forte. Immo dic ꝙ ex quo vterqʒ ſciebat cãm non ineſſe: non poteſt dici erratum in ꝯtractus ſpẽ: ⁊ ideo q꞉ ſtipulatoꝛ neqʒ ſtipulando dolum cõmiſit: nec cum petit: dolum cõmittit. ſibi doli non obſtat exceptio. Ultimo adde ꝙ qñcũqʒ ſit cã que adducitur in ſtipulatiõe: nunꝙ ſtipulatio dr̃ carere cauſa: ⁊ ideo valet quo ad exactionis effectum quẽcũqʒ cãm illam impleri non interſit promiſſoris vllo modo. Exemplum ſi promitto ſi nauis ex aſia venerit. vel ſi titius conſul fuerit.vt.l.cum ad preſens.ff.ſi cer.peta. ⁊.j.de verb.ob.l.a titio. ¶ In ea.ibi. Lʒ ſit argumentum ꝯ.ff.ti.ij.l.cum de hoc.q꞉ ibi in reali: hic in perſonali. In qua conclude ꝙ ſi excipitur: debet declarari cã proxima.i.ipſum factum ex quo dr̃ obligationem oꝛiri. Sed inquantum de generalitate non excipiatur.procedit libellus. ⁊ cã poteſt in proceſſu ſignanter allegari.vt.l.fi.C.de anna.excep. ⁊.ff.de edẽ. l.i.in glo.magna.vnde dixit papa ꝙ procedit iſte libellus generalis: peto mihi iuſticiam fieri. Stultus tamen eſt iudex ⁊ reus qui recipit libellum ita generalem: ⁊ omnis cã per illa verba intelligitur in libello intentata: de oꝛdi.cogni.c.cum dilectus. ¶ In ea.ibi. Preſumitur promiſſio ⁊ cã.hoc intelligo verum niſi curialitatis cã potius preſumi debeat ex conditione perſonarum. Exemplum in ruſtico qui in ſignum reuerentie.in feſto natiuitatis dñi: poꝛtabat dño ſuo par caponum. ⁊ in nobili qui epm̃ tranſeuntem nobiliter recipiebat cum comitiua ſua: de quo ꝑ glo. ff.de offi.ꝓcon.l.ſolent.clarius per Inno.ex.de cau.poſ. ⁊ proprie.c.cum eccleſia. Ang.

Item queritur. Stipulatoꝛ qui pactum fecit de non petendo ad diem: agenti ante diem doli ob.exceptio.h.d. Concurrit ergo exceptio doli cum exceptione pacti. ⁊ generaliter concurrit cum qualibet alia exceptione que oꝛtũ habet a facto ⁊ non facto. ⁊ enim hec exceptio generalis. vt.j.§.prox. ⁊ generaliter quem hic iunge. Ang.

Non male. Creditor recipiendo vſuras futuri tempoꝛis tacide videtur paciſci de non petendo ſoꝛtem vſqʒ ad diem cuius vſuras accepit.h.d. Ang.

Item queritur. Emptoꝛ ſtatuliberi ſi fuit ſtipulatus de dupla: eo in libertatem euicto agere poteſt. Sed ſi quid ipſe emptor accepit a ſtatulibero cã conditionis implende ⁊ non ex re ipſius emptoꝛis vel ex peculio pertinente ad ipſum emptoꝛem: repellendus eſt.niſi illud deducat de eo quod ex cã euictiõis ſibi debeť: ⁊ ſi ante traditionẽ ſta tu liberi ſtatuliber dederit vẽditoꝛi cã ꝯditiõis implende ⁊ ſta eſt in libertatem emptus: emptoꝛ quod preſtitum ẽ vẽditori petere non poteſt actione ex empto: niſi venditoꝛẽ liberet ab obligatione duple.h d.in terminis ⁊ in ſumma cum.l.ſe. ¶ In tex. ibi. Cum hoc ignoꝛaret.ſub.maxime ex quo ſtipulatus eſt duplam.vt patet in glo. ⁊ bene. ¶ In tex.ibi. Conditionis cã acceperit.aliunde ꝙ ex re ſua.vt.j.patet.

In.l.item ſi. Ibi. Agaʒ ex empto.hoc iõ q꞉ ex ſtipulatione duple agi ñon poteſt ꝯ venditoꝛem niſi re euicta poſt traditionem factam emptoꝛi

factam emptori. vt. l. euicta. ⁊ an requiratur ſententia: ⁊ ꝙ res auferatur ipſi emptori: dic vt ibi. ⁊. l. ſi rē. eo. ti. ⁊ l. at qui natura. §. cum me abſente. ſ. de nego. geſ. ¶ In gl. Emptor. ibi. l. qui libertaſ. dic vt ibi nō. in glo. Et tene ꝙ qui per ſtipulationem ſibi proſperit ſiue ſtipulatus fuerit ſanitatem ſerui: ſiue de dupla in cām euictionis: proficit ſibi ipſi: non obſtante ꝙ habuerit ſcientiam egritudinis a ut rei aliene. ⁊ hoc tenet glo. in. d. l. ea que. hic allegata: lꝫ glo. hic innuat contrariū ⁊ male. Ang.

a **Apud celſum.** Contra committentē dolum ēt ſolum in tacendo ita pōt opponi exceptio doli ſicut ꝯ cōmittentē. h. d. magiſtraliter iſtud principiū. Uel ſic. Si maior pars creditorum mandat inſtituto vt hereditatem agnoſcat: quidam aūt tacet: alias mandaturus: ſibi agenti doli obſtat exceptio. h. d. ¶ In tex. ibi. Si cum titio. ſ. herede inſtituto a debitore plurium creditorum. ¶ In tex. ibi. Creditores hereditarij. ſ. quidam ſed non omnes: faciebant tamen maiorem partem. vt ſic non ob. ſ. de pac. l. maiorem. que eſt ꝯ. ¶ In tex. ibi. Mandaturus. ſub. maxime ſm vnā lec. ſm aliam non ſubauditur. ¶ In tex. ibi Alioquin. i. alias. ¶ In tex. ibi. Deinde agat. ſm primam lec. vltra vires hereditarias: ſm aliam ēt in id quod eſt remiſſum p alios creditores hereditarios. ¶ In glo. i. ibi. De dolo actio datur. Intellige ſi mandantes fuerunt in dolo: q: ſciebāt hereditatem non eſſe ſoluendo ⁊ doloſe perſuaſerunt heredi ſcripto vt hereditatem adiret. ſic loquitur. l. fi. ſ. d dolo. ¶ In ea. ibi. Ut tunc ſtare teneatur ſnie maioris partis. ſed hoc reprobatur ibi in glo. Unde conclude pro intellectu iſtius principij. ⁊. l. iuriſgentium. §. fi. ⁊. l. ſuū. §. ſi cum. l. maiorem. ſ. de pac. ꝙ vbicunqꝫ non inuenit qui defuncti velit heres exiſtere: inueniri aūt ſolum poteſt ob hoc ꝙ creditores hereditarij volunt remittere partē debiti: tunc ſtandum eſt iudicio partis maioris: ⁊ alij ſimiliter compelluntur ſiue erant in propoſito aliquid remittēdi: ſiue non: ⁊ ita intelligūtur iura preallegata: ⁊ ideo hic ſubaudias maxime: nā dolo petit creditor vniuerſū qui non mandauit ex quo alij contenti ſunt parte. Ubi vero non tractatur ꝙ defunctus habeat heredem. Exemplum debitor pluriū viuit ⁊ ceſſauit ⁊ fugit: ⁊ maior pas creditorum vult aliquam partem debiti remittere: vt videmus fieri in mercatoribus florentie ceſſantibus ⁊ fugientibus: tunc iure cōmuni volentes remittere: nullatenus compelluntur. Sed ſi maior pars vult concedere inducias quinquenales: ⁊ talis ceſſans ⁊ fugitiuus non ceſſit neqꝫ boniſ cedat: alij aſſentire tenentur: ſic itelligitur. l. vlt. C. qui bo. ce. poſ. Tene menti. ¶ In glo. Sed quomodo ſcire. in fi. ⁊. ſ. qui. ex cau. in poſ. ea. l. fulcinius. §. ſed ⁊ is. Et nō. hic plures modos probandi dolum. ⁊ ſuper hoc non pōt dari certa doctrina. ⁊ ideo hoc totum iudicis relinquitur arbitrio: conſiderato facto ⁊ eius qualitate ⁊ accidentib⁹ ei⁹. vt. l. i. in fi. ſ. eo. ⁊. C. de reſcin. ven. l. dolus. ⁊. C. de dolo. l. dolum. ¶ In glo. Sed cur: cum nec dicendo. ibi. Reſpondeo hoc ideo. Uel ſolue ꝙ lꝫ non fuit in dolo tacendo: tamen tunc eſt in dolo petendo totum ex quo alij creditores ſunt ſola parte contenti: ⁊ ideo ſibi doli obſtat exceptio. vt. l. ij. §. circa. ſ. eo. Ang.

Julianus. Donatio cauſa mortis facta per egrotantem reuocatur per ſanitatem. ⁊ ideo donatario agenti obijci poteſt exceptio doli per donatorem. h. d. ¶ In tex. ibi. Ad mulierem pertinere. ex donatione cauſa mortis. Intellige ꝙ mulier erat pſens. ſi aūt fuiſſet abſens: valeret tunc iure fideicommiſſi quo intelligitur conſobrinus grauatus reſtituere vxori donantis. vt. l. cum pater. §. meuio. de le. ij. ⁊ p glo. in. l. i. C. de dona. cau. mor. ¶ In glo. ij. in fi. hoc aūt declara plene vt dixi in. l. ij. in. §. circa ſ. eo. Ang.

Si in arbitrum. H. d. ſm glo. In iudicijs ⁊ arbitrijs difficultas preſtationis non impedit cōmiſſionem pene ſꝫ aduerſus petitionem locum habet exceptio doli. h. d. In ꝯtractibus aūt dicit gl. penā cōmitti cum exactionis effectu. per. l. continuus. §. illud. in fi. j. de verbo. obli. que ē ꝯ. ⁊ in hoc multi doc. inclinant per. l. ij. ſ. ſi quis cau. ⁊. ſ. d arbi. l. iiij. §. Item ſi quis. Tu dic ꝙ difficultas non impedit cōmiſſionem obligationis principalis ſic loquitur. §. illud. in fi. Sed de penali conclude ꝙ interdum pena committitur ſolum ex alicuius conditionis euentu: quod ē vbi ſtipulatio vel alia diſpoſitio incipit a precedenti conditione. Exemplum ſi tibi ſtichum non dedero: promitto cētum nomine pene: ⁊ tunc ſufficit conditionem impleri: ⁊ cōmiſſa eſt pena cum effectu. vt. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. j. de verbo. ob. Sed vbi pena cōmittitur ſolū ex mora: tūc an difficultas preſtationis excuſet a mora: ⁊ per cōſeqns a cōmiſſione penali: conclude ꝙ ſi in obligatione primitiua non verſatur merum factum perſone: puta promitto me ſiſtere in tali loco: ⁊ tunc non adhibita dīa inter iudicia ⁊ ꝯtus: pena non cōmittitur cum exactionis effectu: q: doli ob. exceptio in iudicijs ⁊ arbitrijs: caſus eſt hic: ⁊ i d. l. ij. ſ. ſi quis cau. In reliquis diſpoſitionibus eſt caſus in. l. ſi vehenda. §. pe. ſ. ad. l. ro. de iac. Sed ſi in primitiua non verſatur principaliter factum perſone ſed alicui⁹ rei preſtatio: tunc non impeditur cōmiſſio pene etiam cū effectu. vt. d. §. illud. ſm aliumintellectum: ⁊ vide ad predicta ſ. ſi cer. peta. l. quod te.

Item queritur. Iſte. §. eſt difficilis ⁊ legitur principaliter duobus modis. Uno modo ꝙ cum deberentur ſexcenta: ⁊ arbiter condemnaſſet in centum: de reliquis nihil dixit: fuit ergo ſnia nulla. vt nō. in. l. quid tamen. ⁊. l. de rebus. ſ. de arbi. Si igitur agatur ad ſexcenta: non poteſt dici penam cōmiſſam ex quo ſnia fuit nulla: ⁊ ideo aduerſus petentem penā compromiſſi: obijcitur exceptio doli mali. Et intellige tunc ꝙ illa exceptio eſt exceptio intentiōis ex quo pena nullatenus eſt cōmiſſa: ⁊ de hac exceptione loquitur glo. in. l. qui ſe debere. ſ. de condic. ob cau. Alio modo legitur ꝙ compromiſſum fuit generale ⁊ petitio generalis ita ꝙ ēt ſexcēta ex generalitate libelli poterant dici petita: ⁊ arbiter reum condemnauit in centum: in reliquis aūt eum abſoluit: q: ſolum in centum que deberi putabantur: fuit facta proſequutio: non aūt de ſexcentis: dr ergo in. §. ꝙ ſi poſtea petantur per actorem quingenta: pena compromiſſi eſt cōmiſſa: ſed aduerſus petitorem pene doli obſtat exceptio. q: ſicut in iudicijs quando libellus ē generalis: ſnia generalis: ⁊ proſequutio ſpālis ꝯ exceptionem rei iudicate replicatur de dolo. vt. l. licet. C. de iudi. Sic ēt in arbitris. quia ſnia arbitri non debet plus ledere ꝙ ſnia iudicis. ⁊ vtraqꝫ lec. eſt bona ⁊ nōbilis ⁊ menti tenenda. ¶ In tex. ibi. Quantum reuera debebatur. Nota ꝙ iudex ⁊ arbiter debent condemnare reū in eo quod reuera debetur: non aūt in maiori ſumma lꝫ maior ſūma fuerit in ſtipulatione penali deducta. Et hoc intellige verum ſi pluſꝙ illa ſumma fuerit petitum: ſed ſi ſolū illa ſūma. non poteſt fieri condemnatio in maiori. vt. j. de ver. ſig. l. verbum oportere. in glo. ⁊. ſ. cōmu. di. l. vt fundus. ⁊. C. de fideicom. liber. l. fi. ſ. de excep. rei indi. l. ſi ex teſtamento. ¶ In tex. ibi. Si id omiſſum fuerit. hoc legit̄ dupl̄r. Uno modo ꝙ fuit omiſſum q: arbiter tacuit ⁊ iſte intellectus eſt bonus. ⁊ tunc ſnia lata de. c. eſt nulla. vt. d. l. quid tamen. ⁊. l. de rebus. ⁊ nō. in. l. i. C. ſi aduer. rē iu. ⁊ ideo tunc pena per petitionem ſexcentum non cōmittitur ipſo iure. ⁊ ſi illa petatur: doli mali ob. exceptio. Alio modo legitur ꝙ fuit omiſſum. q: arbiter vetuit peti quingenta. ⁊ tunc ſi illa quingenta petūtur. obſtat exceptio rei iudicate petenti. ſed aduerſus illam exceptionem replicandum eſt de dolo ex quo non fuit facta proſequutio quingentorum. vt. d. l. licet. ⁊ omnia plana ſunt. ¶ In glo. i. fecit. in fi. ibi. Ut ibi nō. ⁊. d. l. i. C. ſi aduer. rē iudi. ⁊. ſ. de excep. rei iudi. l. ex teſtō. ⁊. ſ. de arbi. l. dicere. ⁊ de nego. geſt. l. ſi naūt. §. fi. ¶ In glo. ſ. ſi paratus. ibi. l. ſi quis a ſocio. ⁊. l. ſe. Iſte leges non tangunt iſtum caſum q: in illis ſors ⁊ pena petebatur ab eodem. ⁊ altero actor debꝫ eſſe contentus: niſi aliud actū ſit. vt. l. ſi pacto quo penā. C. de pac. ⁊. ff. eo. ti. l. reſcriptum. §. ſi pacto. ⁊ de traſac. l. qui fidem. hic autem ab vno petebatur ſors. ⁊ ille idem reus ab actore petebat penam: ⁊ ſic nihil facit ad rumbum. Ang.

Si quis pupillo. Solutio minus ſolenniter facta pupillo ⁊ aliis qui curatorum ope iuuantur: parit exceptionem doli ſi ex eadem locupletiores facti ſunt. h.d. ¶ In tex. ibi. Exceptionem. i. replicationem ſi ipſe conuentus exceptionem opponat ſolutionis minus ſolēniter facte. ¶ In tex. ibi. Exceptio locum habebit. eatenus quatenus locupletiores facti ſunt: ⁊ non vltra. ⁊ tempore litis conteſtate inueniuntur. vt. j. de ſolu. l. in pupillo. ſm Dy.

Item labeo. Emptor fugitiui ſi ſtipulatur eum fugitiuum nō eſſe: nō repellitur exceptione licet ſciret eum fugitiuum: ſecus ſi ſtipulatus non fuerit. h.d. Ang.

Quod ſi is. Ordo huius. §. eſt hic: nā debitor mandauit. Primo nomen ſuum emendum cuidam ſeio. Secundo tranſegit cū creditore ſuo. Tertio fuit emptum nomen per ipſum ſeiū. Quarto exegit creditor ab ipſo debitore ꝙ tranſactionem probare non potuit. ⁊ ideo agit emptor ꝯ creditorem qui debitorem excuſſit: niſi eidem emptori refūdere velit quicquid conſequutus eſt ab ipſo eodem debitore: ⁊ iſte eſt caſus in termis ⁊ ideo habeas in littera a debitore: ⁊ ē plana. Alij aūt habent ab emptore. ⁊ tunc expone vt in glo. ¶ In glo. Alias debitore. ibi. Condictione ſine cauſa. quidam dicunt ꝙ non poteſt cedere conditionem indebiti qꝛ ceſſat per ſniam. vt. l. ſi pretor. §. marcellus. ff. de iudi. l. ſi fideiuſſor. §. in omnib⁹. ff. man. ſed iſtud non placebat Ray. per nō. in. l. i. C. de condi. inde. Unde dixit debitorem cuius nomen eſt emptū de ſuo mandato: teneri emptori cui non notificauit reuocationem mandati per tranſactionem factam ad intereſſe per actionem mandati. ⁊ hoc placet. Ang.

Labeo. Penalis ſtipulatio non nouat ꝑmam ipſo iure ſed quo ad effectum. h.d. ⁊ hoc approbatur per multos. Uel ſic. Petens rem in obligatione deductam ⁊ penam ſi non tradatur: doli exceptione repellitur: ex quo nitiť habere vtrunqꝫ. h.d. Et iſte. §. eſt ſubtilis ⁊ habet puncta ſubtilia: vt videbis in additiōibus. ¶ In tex. ibi. Petito. ꝓ rei vēdi. Ray. ¶ In tex. ibi Uendicat. Dic vt in glo. ¶ In glo. ij. ibi. Iudicatū ſolui. hec glo. non procedit ſm iura noua ſm que nemo conuentus nomine proprio ſatiſdat iudicatum ſolui: procedit ergo tm̄ ſm iura antiqua: vt Inſti. de ſatiſda. §. ſed hodie. ſm que iura conuentus reali ſatiſdabat: conuentus perſonali non. Sed hodie in vtroqꝫ eſt ius cōe vt nemo ſuo noie conuentus: ſatiſdare cogatur iudicatū ſolui. vt. d. §. ſed hodie. licet debeat ſatiſdare de iudicio ſiſti ſi nō poſſidet īmobilia ⁊ conuenitur perſonali vel ēt reali pro re mobili ⁊ faciľr de loco ad locum tranſlatura. vt dictis iuribus. ⁊ ff. qui ſatiſda. cogan. l. ſciendū. Ut ergo tex. procedat plane prout de ſatiſdatione loquitur: dic ꝙ reus conuentus ſatiſdedit de mandato iudicis ſe reſtituturum hoiem infra certum diem poſt ſniam dandam: puta īfra menſem. vt hic in glo. in verbo certum. Alia eſt ergo ſtipulatio iudicatum ſolui: ⁊ iſta hodie euitatur. vt dixi: alia eſt ſatiſdatio de reſtituendo rem petitam poſt ſniam īfra certum terminum a iudice ſtatuendum: ⁊ illa ēt locum hꝫ cum agitur reali. vt Inſti. de offi. iudi. §. i. ⁊ hoc ſenſit glo. hic in verbo ſit. Uel dicas ꝙ lata ſnia de reſtituendo rem ad certum tp̄s offō iudicis: vrgeri poteſt cōdemnatus vt ſatiſdet: ⁊ ita loquiť iſte. §. ⁊. d. §. i. Inſti. de off. iudi. ⁊ tūc facit. ff. de iu. l. in oibus. ¶ In glo. in verbo. Uendicat. ibi. Nō ergo nouatur actio prima per ſniam. hoc eſt planū. vt. l. aliam. j. de noua. ⁊ vidiſtis in. l. ſi a te. §. i. ff. de excep. rei iudi. ⁊ l. euidenter. eo. ti. Sed licet prima non noueť per ſniam: nouari vꝫ per cōmiſſionem ſtipulationis penalis. vt. l. obligationū fere. §. fi. j. de ac. ⁊ ob. ⁊ ideo facta eſt glo. ſequens: pro cuius declaratione: in repetitione. l. ſi inſulam. j. de verb. ob. ego concluſi ꝙ vbicūqꝫ nō hꝫ locū purgatio more: nec in ꝑtāte creditoris eſt petere quod eſt in primitiua deductum: ex eo qꝛ primitiua in penalem eſt tranſfuſa: tūc verum eſt per cōmiſſionem pene nouari ꝑmitiuam ipo iure: ſic intelligo. l. i. §. item ſi ita. ff. ad. l. fal. ⁊. ff. de penu le. l. i. Sed vbi vel pōt mora purgari: aut creditor petere pōt id quod in primitiua deductum: tūc non fit nouatio primitiue ſed quaſi: ⁊ iſtud quaſi iꝑprietatem notat: qꝛ an nouetur vel non: totum pendet ex futuro euentu: ſic intelligitur. l. obligationum fere. §. fi. j. de act. ⁊ obli. ⁊ hoc voluit glo. ſequens dicere. ¶ Ibi. Et iō dicit ibi quaſi ⁊c. Nec ſto ꝯtentus deciſioni Bar. qui dixit ꝙ vbi primitiua emanat ex cā lucratiua: penalis nouat: alias nō. vt dixi plene i d. l. ſi inſulam. ⁊ per eum in. l. ſi ita ſtipulatus. j. de verbo. ob. ¶ In gl. Exceptione. ⁊ incipit. Facti forte. ibi. Uel fit nouatio quo ad effectum. hec vera: ⁊ hanc ſupra tenui. ¶ In ea. gl. ibi. Poſtꝙ iam non debebatur. qꝛ tranſfuſa erat obgligatio hois in penalem: vñ ꝯcordat cum ſolutiōe prima que dicit ꝙ hic obſtat exceptio forte facti ⁊ non iuris. ¶ In ea. gl. ibi. In hoie vꝫ repelli ipſo iure. qui ſol⁹ petebať: ⁊ pro reo non faciebat opponere exceptionem ꝯ petitionem hois: ⁊ ideo ſi petatur vtrūqꝫ: opponenda eſt tūc per eum exceptio doli. ¶ In ea. ibi. Ipſo iure repellitur. hoc non eſt mirum: qꝛ ex quo dies nūdum venerat: ergo pena nō erat ipſo iure cōmiſſa. ¶ In ea. gl. ibi. In homine nullo modo repellitur. ex quo pena nō erat cōmiſſa ⁊ ſic nō erat tranſfuſa primitiua in penalem: ſed bene repellitur ex eo qꝛ agitur ante diem: ⁊ ita intellige. ¶ In gl. fi. ibi. Sed ibi actum fuit. Idem nō. ff. de eo quod cer. lo. in. l. in fi. Uñ ꝯcludit hec gl. ꝙ res ⁊ pena pōt ſimul peti: niſi appoſita ſit clauſula illa rato manente pacto. vt. l. qui fidem. ff. de tranſac. ⁊. l. reſcriptum. §. ſi pacto. ff. de pac. ⁊ nō. C. de iure emphy. l. ij. Iſta qō adhuc ſub iudice eſt. Et ꝯclude omiſſis opionibus aliorum ꝙ interdum ē actū vt vtrunqꝫ peti poſſit vel alterum tm̄ ſi ꝯ fiat: ⁊ ſtam⁹ certo. Interdum aliquid eſt promiſſum ſimpľr ⁊ ſub pena ⁊ tūc vbicūqꝫ pena nouat primitiuā: īpoſſibile eſt peti vtrūqꝫ: qꝛ primitiua eſt ꝑempta. Ubi vero nō nouat: ꝯclude ꝙ ſi pena eſt appoſita loco itereſſe ſeu rei in obligatione deducte: altero dꝫ eſſe ꝯtentus. vt. d. §. ſi pacto. Ubi autē loco contentus: tunc poſt rem deciſam ⁊ diffinitam ſi ꝯfiat altero ſiľr actor dꝫ eſſe contentus: ſic intelligo glo. l. ſi duo. ff. de arbi. Sed ſi ante rē deciſam pena cōmitiť. Exēplum ſi pars cōpromittens noluit coram arbitro cōparere: ⁊ ſic cōmiſſa eſt pena. deiñ incidens in penam vadit ad iudicem: tūc habet locum cōmiſſio pene. ⁊ ſi per ſniam obtinuit: ex ſnia ſubſequente habebit rem: qꝛ tueť ſe per ſententiam ſubſequentem. ſic intelligo. l. ſi quis rem. ff. de arbi. ⁊ ꝯcordať glo. l. ſi duo. eo. ti. ⁊ ita ēt intelligo glo. magnam. in verbo det multam. in corpo. de iudi. §. qꝛ vō multe. colla. vi. Et tunc pena apponitur loco ꝯtentus quando nō ꝯtēnitur ſolus ſtipulator ſed tertius: vt arbiter. Sꝫ qñ ꝯtēnitur ſolus ſtipulator: dꝛ pena appoſita loco intereſſe. Uel dic melius ⁊ clarius nō eſſe differentiam inter rē deciſam: aut pendentem. vt dicit gl. in. d. §. qꝛ vero multe. Sꝫ ꝙ vbi pena ē appoſita loco ꝯtentus: ſi actor venit ꝯ: penam icurrit: ⁊ ad actionem ſuam redit: ⁊ ſi vincit reus: habebit vtrūqꝫ: penam vꝫ. ex ſtipulatione: ⁊ rem ex victoria ſubſequente: nam ſaluū remanet reo ius excipiēdi eo modo quo habebat ante penā cōmiſſam. ⁊ ſic euentus future ſnie declarabit an ꝯſequatur vtrūqꝫ in effectu. Et econuerſo ſi re⁹ ꝯfaciat: actor petit ab eo penā ⁊ redit ad actionem ſuam. ⁊ reo datur eadem excipiendi potentia quam habebat ꝑmo: ⁊ ſi re⁹ ſuccumbit: actor hꝫ vtrūqꝫ: ſi actor perdit: habꝫ penam ⁊ non rem qꝛ ei nō debebať: vincet ⁊ non vincet in cā prout iuſtitia miniſtrabit. ⁊ ſic ſiľr euentus ſnie declarabit an ꝯſequatur vtrūqꝫ. ⁊ iſte fuit ver⁹ intellectus glo. in. d. §. qꝛ vero multe. ſic loquiť. l. ſi quis rē. allegata hic. Non obſtat glo. in. l. ſi duo. ff. de arbi. qꝛ ibi non decidit. ſed arguendo loquiť. Et ſic recte intuenti apparet clare ꝙ vbi pena apponitur loco ꝯtentus: ſemper ille cui ꝯ fit: ꝯſequitur vtrūqꝫ: actor enim ſi ei ꝯ fiat: penam petit ⁊ iterum agit. ergo hꝫ vtrūqꝫ ſed iſta actio nō eſt potentior ꝙ̄ fuerit prima. ſed futura ſnia declarabit an ēt cum effectu conſequeť penam. Siľr reus ſi ei ꝯ fiat per actorem: nam penam exigit ⁊ ſaluum eſt ius excipiendi. ⁊ ſic habet vtrūqꝫ: ⁊ euentus future ſnie declarabit an habeat penam ⁊ abſolutionis beneficium cum effectu. ⁊ nō. hec. qꝛ ſubtilia ſunt ⁊ per doc. nō bene declarata. Et predicta intellige quando tractatur de pena ꝯuentionali. ſed ſi de legali: ꝑ

petitionem

petitionem ſortis non tollitur petitio pene: nec ēt econtra vt. l. ſi pro fure. §. furti. ff. de condic. fur. dic vt ibi. Ang.

Item queritur. Si culpa creditoris pignus ſit perditum ei repetenti pecuniam doli obſtat exceptio. h. d. Et hec littera docet formam opponendi exceptionem. ¶ In tex. ibi. Petas. tu rector. ¶ In tex. ibi. Uniones. i. margaritas. vt. l. ſeia. ff. de auro ⁊ arg. leg. ⁊. j. de fur. l. ſi quid fur.

Si minor. Minor ſi donauit infante ſolennitatibus non ſeruatis ⁊ cum repetit: repellitur exceptione doli: niſi probabiles ſumpt⁹ refundat. h. d ¶ In ea. ibi. Uendicet. q potest q2 nō tenuit donatio ipſo iure. l. ſi. in ſi. C. ſi maior fac. ¶ In gl. j. ibi. Et adendo vt ibi nō. prima vera. vt nō. in. l. ɔ̄ria. ⁊ illam approbat. Dy. hic Ang.

Preterea. Qui non habet voluntatem defuncti ſiue petat hereditatem: ſiue legatum: doli exceptione repellitur. h. d. facit. l. ſi. in ſi. j. eo. ¶ In tex. ibi. Si quis. ſ. ſucceſſor ſingularis: vt differat a ſequenti caſu.

Si quis ex. Scriptus vt heres ⁊ legatarius factus ſi hereditatem repudiauerit: repudiando admittitur ad legatum: nec tenet ad onera hereditaria: niſi habeatur pro adeunte: q2 accepta pecunia ad inſtantiaȝ ſubſtituti repudiauit vt aperiret eius locum. h. d. Ang.

Queſitum. Si fructuarius cōſentit ꝓprietario vendenti fundum: videt ius ſui vſuſfructus remittere. h. d. Secus ſi non conſenſiſſet ſed ſolum ſciuiſſet vendi: ⁊ ita intellige. l. ſicut. §. nō vȝ. ff. qui. ⁊ o. pi. vel hypo. ſol. qui hic allegatur pro ɔ̄rio: ⁊ ei non reſpondetur in glo. Uel ſic. Omnis habens ius i re conſentiens dn̄o venditori rei: intelligitur ius ipſuȝ remittere. h. d. Limita niſi proteſtetur ius ſuum ſaluum fore. vt l. ſi fundum per fideicōmiſſum. in prin. de leg. i. ⁊. l. nihil. §. oibus. eo. ti. ⁊ de leg. ij. l. codicillis. §. inſulam. ⁊. ff. qui. mo. pi. vel hypo. ſol. l. ſi debitor. §. ſi in venditore. Ang.

Marcellus. Totus iſte. §. cuȝ ſeq. ⁊ cum ſua materia. h. d. Ubi actor ⁊ reus pariter certant de damno aut pariter certant de lucro captando: ɔ̄ exceptionem datur replicatio doli. ſȝ vbi alter de damno vitando: alter de lucro captando: prefert qui certat de damno vitando. h. d. cum ſeq. §. ⁊ iſtud ſm ponitur in. §. ſeq. qui incipit contra. ⁊ non ob. l. cum mulier. la. i. ⁊. l. viro. ff. ſol. ma. Et allegatur iſti. §. an ɔ̄tra exceptionem non ſolute gabelle replicari poſſit ſilr gabella non ſoluta per reum conuentum: de quo per Bar. in. d. l. cum mulier. ⁊ ibi tetigi. Et ēt facit ad. q. ɔ̄ vſurarium repetentem vſuras: an obijci poterit q ipſe vſurarius eſt: ⁊ ſi hoc obijcitur: an replicari poteſt q2 reus conuentus ſimiliter vſurarius eſt: ⁊ hic in vſi. contra ſenatuſconſulti patet aperte q replicari non poteſt: q2 replicans certat de damno: excipiens aūt de lucro. ⁊ de hoc per Jo. mo. in. c. i. de vſur. li.° vi.° Iſtum articulum declaraui in. q. quā diſputaui bononie que incipit Aſtenſis vſurarius magnuſ. Per hūc ēt tex. determinari poteſt. q. poſita in Spe. de teſte. §. i. v. ſed nūquid excōicatus. de qua in. l. qm̄. C. de hereti. ⁊ facit quod nō. glo. C. de tranſac. l. tranſactione finita. in gl. i. in ſi. Et qualiter ēt intelligatur ⁊ exemplificatur. iſte. §. ⁊ qualiter ſoluantur ɔ̄ria que poſſunt obijci ad regulam huius. §. ſ. q ɔ̄ exceptionem doli admittitur replicatio doli: quod lex hic vetat: dic vt nō. plene in. c. dilecti. extra. de excep. que incipit hic habes ⁊ proſequere etiam hunc. §. prout no. in Spec. de excep. §. nunc videndum. vſi. ſȝ nūquid contra.

In. §. ſeq. Ibi. Dandam replicationem. ſcȝ creditori qui deceptus fuit a filio fa. cui pecuniam mutuauit. Et omnes caſus in quib⁹ ceſſet exceptio macedoniani: hēs per glo. in. l. zenodorus. allegata in glo. ⁊ melius Inſti. quod cum eo. in ſi.

Labeo et ſi. Exceptio doli concurrit cum actiōe ex ſtipulatu: ⁊ interdū eſt ſtipulatio dolum malum abeſſe neceſſaria: ⁊ interdum neceſſaria eſt exceptio lȝ clauſula doli fuerit in ſtipulatiōe deducta. h. d. cum glo. lȝ ergo actio de dolo cum alia non concurrat nec cum alio remedio regulr. vt. l. i. ⁊. l. ⁊ elegāter. ff. de dolo. tamen bene concurrit exceptio cum alia exceptione. vt. l. ij. §. ⁊ generaliter. ff. eo. ⁊ ēt cū actione hac. ¶ In glo. i. ibi. l. ſi quis cum alr. Iſta caſus poſitio nō ꝓcedit q2 in illa. l. ēt ante petitionem dolus erat cōmiſſus ⁊ ſic agi poterat ex ſtipulatu: ſed hic dolus ſolum in petitione cōmittitur: ⁊ ideo exceptio doli neceſſaria eſt ad excludendum agentem propter euitandam pluralitatem iudiciorum: vt non ſit neceſſe reo conuento nouum libellum proponere ex ſtipulatu propter clauſulam doli: ⁊ ideo bene ſtat tex. j. ibi. Exceptionem eſſe neceſſariaȝ. ¶ In gl. ſi. ibi. Reſpectu conuenti non agentis. hoc verum quando in ſtipulatione nō eſt pena certa impoſita. ⁊ ſic agitur ad intereſſe. vt. ff. eo per quē fac. eſt. l. i. §. ſi plures. ¶ In ea. ibi. Uel ēt dic penam promiſſam. ſ. certam ⁊ determinatam. ⁊ tunc eſt mere penalis reſpectu vtriuſqȝ. vt. ff. de iuriſd. om. iu. l. adeo. ¶ In ea. gl. ibi. l. i. §. ſi reus. vbi tex. dicit non poſſe agi ex illo edicto vbi reus tueri ſe poſſit a pena per exceptionem. Sed ſolue q actio ex illo edicto competit ad intereſſe tm̄: ⁊ eſt remedium proditum a pretore. vnde ſi reo poteſt ſuccurri per exceptionem: ergo nō intereſt ſua habere illam actionē. ſed hic loquitur in actione competente reo ex prouiſione ſui: merito auxilium iſtius. l. ſibi non denegat lȝ ēt ɔcedat excipiendi remedium.

Aduerſus. Exceptio doli aduerſus parētes aut patronos non obijcit ſed ſolum exceptio in factum: ſiue agant ex ɔ̄ctu ſuo: ſiue alieno: ⁊ eis parentibus ⁊ patronis tam viuis q̄ mortuis hec reuerentia adhibenda eſt. vnde nec aduerſus heredē parentis aut patroni exceptio talis obijcitur: heres aūt liberti poteſt bene vti exceptione doli contra patronum ſui defuncti. h. d. vſqȝ ad. §. in ſtipulatione. ¶ In tex. ibi. In factum tamen. i. ſm tenorē facti. vt. j. ſequitur. Exempluȝ in non numerata pecunia. Cum aūt rōne doli agitur cōtra parentem vel patronum: ſilr in factum eſt agendum ⁊ temperanda ſunt verba libelli vt bone ſidei mentio fiat. Et erit libellus concipiendus hoc modo q debet narrari factum vt iacet: ⁊ debet fieri mentio bone ſidei hoc modo in concluſione vȝ. q debet agens concludere in hec verba. Et q2 bone ſidei non cōgruit quēq̄ locupletari cū aliena iactura: iccireo peto parentem vel patronum condemnari ⁊ condemnatum cogi ⁊ compelli ſic ⁊ ſic: vt. l. heredibus. cum. l. ſeq. ⁊. l. ſabinus. ff. de dolo. ¶ In tex. ibi. Ex ſuo ɔ̄ctu. i. ad ſui vtilitatem celebrati. ¶ In tex. ibi. An vero alieno. i. ad alterius vtilitatem celebrato per ipſum patronum vel parentem. ¶ In tex. ibi. Cōueniatur. i. agat vt conueniat ſupradictis. ¶ In tex. ibi. q̄ defuncto. ⁊ h̄ iſta repilogat. vnde deſcendentes memorie aſcendentiuȝ nedum viuentium ſed ēt mortuorum reuerentiam exhibere debent: quecūqȝ enim ſit vita ⁊ perſona parentum ⁊ patroni: filio ⁊ liberto ſancta ⁊ honeſta videri debet. vt. l. honor. ⁊. l. licet. ff. de obſeq. ¶ In tex. ibi. Minime exceptionem obiectiuam. arg. ɔ̄. j. de ɔ̄trab. l. ſi preteritus. in ſi. Sed ſolue vt ibi. ¶ In glo. que incipit. Aliter. ibi. De ratione calculi. i. de rōne obuentionis nō rōne doli a defuncto cōmiſſi: vt pȝ in. d. l. heredib⁹. ⁊ eo. ti. l. ſabin⁹. ¶ In ea. ibi. Uel dic ibi loqui. hec vera. ¶ In glo. ſi. ibi. Quia ex vna parte pena. ſ. liberti cui eſt pena non poſſe obijcere de dolo. ⁊ ideo lȝ ipſe nō poſſit: heres ſuus poteſt q2 pene ſunt reſtringende. ¶ In ea. ibi. Ex altera fauor eſt. ſcȝ patroni: nam fauor eſt patrono q ɔ̄ eum non poſſit obijci exceptio doli: merito iſte fauor ampliatur ⁊ propagatur. vt ſicut ɔ̄ ipſum patronuȝ non poſſit obijci exceptio doli: ita nec ɔ̄ heredē patroni: ne eius memoria infamet. Ang.

In ſtipulatione. Licet parens ⁊ patronus nō poſſint conueniri de dolo nec contra ipſos proponi: tamen cum ſtipulatio inter parentem ⁊ patronum ex parte vna: ⁊ libertum ⁊ deſcendentes ex altera ɔ̄hitur: non debet cōmitti clauſula doli. h. d. ſm verum intellectum: non enim tūc aget vel excipiet de dolo cōmiſ. ſed de ſtipulatiōe. Ang.

In hac. De dolo cōmiſſo in peculiari negocio ꝑ ſubiectos poteſtati noſtre excipi pōt

ſiue in negocio geſto ſiue poſt dolus cõmiſſus fuerit. Sed
ſi negocium peculiare non ſit ſed dominicum vel pater-
num queri non poteſt: niſi cõmiſſus fuerit in ipſo ꝯtrahendi
actu. h. d. Vel ſic. Dolus in querendo cõmiſſus per ſub
iectos poteſtati noſtre indiſtincte nocet nobis: in queſitis
non: niſi fuerit peculiare negocium. h. d. vſqꝫ ad. §. queſi
tum. ¶ In tex. ibi. Qui admiſſus ſit in ipſo negocio. i. in
contractus exordio. puta ſi ſeruus vel filius mutuauit pe-
cuniam reddendam ad terminum. nam ante diem obijci-
tur exceptio pacti ⁊ doli patri ⁊ dño agenti. Et iſte tex. nõ.
allegatur ꝙ vbi dñs agit ex ꝯtractu adminiſtratoris ſui: qui-
cũqꝫ fuerit adminiſtrator ille cum mandato vel ſine man
dato. ex quo ratum habet: debet obſeruare omnes conuẽ
tiones ⁊ pacta inita in ipſo ꝯtractu: ſic. ff. de pac. l. ſi autem.
⁊ C. de quadr. preſcrip. l. bene a zenone. §. i. lꝫ glo. dicat
ꝯ. ⁊ non bene in. l. i. in fi. j. de ſtipula. ſeruo. vbi tetigi.
Poſt ꝯtractum vero initum per adminiſtratorem ⁊ ſic poſt actio
nem queſitam dño aut ſaltem querende ceſſionis ope: nõ
poteſt adminiſtrator paciſcendo preiudicare dño neqꝫ in
perpetuum neqꝫ ad tempus: quia dñs eius opera illa nõ fũ-
gitur vt hic. Quod limita niſi procurator ſit vniuerſuꝫ bo
norum cum libera: ⁊ ſic non ſit functus officio ſuo. vt. l. i.
§. magiſtrum. ff. de exercito. ⁊ j. §. proxi. v. ſi autẽ is pro-
curator. nõ. hunc. §. ad predicta.

Queſitum. Si procurator dolum cõmit-
tens eſt ad iudicia conſtitutus
excipitur de dolo eius ante iudicium vel poſt cõmiſſum ſi
in rem ſuam conſtitutus fuerit: ſed ſi eſt procurator ſim-
plex: de dolo eius non excipitur in perniciem dñi: niſi poſt
litem conteſtatam fuerit cõmiſſus: de dolo vero procura-
toris omnium bonorum habentis liberam poteſt excipi
ſiue dolus fuerit cõmiſſus ante iudicium: ſiue poſtea. h. d.
vſqꝫ ad. §. mandaui. Et huic vltimo cõcordat. ff. de tribu.
l. procuratoris. in prin. Et iſte. §. facit ad. q. nõ. in Spec. de
ſnia. §. ſequitur. v. ſi. quid ſi procurator. dicit vt ibi. ¶ In
tex. ibi. Excipiendum. Rõ eſt quia ex quo eſt procurator in
rem ſuam: excipitur contra eum de dolo ſuo in perniciem
eiuſmet: merito obſtat exceptio. ¶ In tex. ibi. Si vero nõ
in rem ſuam. nec ẽt habet liberam ne. ob. v. ſi. ſeq. ¶ In
tex. ibi. Dolum preſentem. cõmiſſum in iudicio ⁊ poſt li-
tem conteſtatam. puta quia lite conteſtata procurator corrũ
pit iudicem aut procuratorem aduerſarij: ⁊ propter hoc
reportauit ſniam in fauorem dñi ſui: merito dño ſuo agen
ti aut ẽt ſibiipſi nomine eius: doli obſtat exceptio. vt hic.
¶ In tex. ibi. Eſſe conferendum. q. d. non de dolo com-
miſſo in preteritum niſi in eo quod ad dñm perueniſſet. vt
ff. de dolo. l. ſi ex dolo. §. Item ſi quid. Sed tunc oppone
⁊ reſponde vt nõ. ea. l. §. i. Et quando delictum admini-
ſtratoris noceat dño: eſt propria materia. l. i. §. ſi procura-
tor. ff. ſi quis ius di. non obtempera. ⁊ C. de ſacroſanc. ec
cle. l. iubemus nullam. per Dy. in. c. delictum perſone. de
regu. iur. in. vi. ¶ In glo. Vt puta ſi corrumpit. ibi. Et
hoc poſt litem conteſta. Immo ⁊ ſi ante litem conteſtatã
iudicem corrupiſſet ⁊ ex tali corruptela reportaſſet ſniam
pro dño: cur domino agenti ex illa ſnia non noceat exce-
ptio doli: non video cum eadem ſit rõ. vt. l. ſed ⁊ ſi lege. §.
ſi ante litem. ⁊. l. nec vllam. §. ſi. ff. de peti. here. Niſi reſ-
pondeas ꝙ non ante litem conteſtatam dolus cõmittitur
per non habentem ius in inſtantia: ⁊ exercitatio poſtea li
tis lꝫ fiat per eundem: tamen cenſetur alius: ⁊ ideo domi-
no non nocet. Adhuc mihi fortius ob. quia in querẽdo actio
nem iudicati dolus cõmiſſus eſt. Unde quicũqꝫ cõmiſe-
rit: obſtare videtur doli exceptio. vt. ff. eo. §. in hac. ⁊ j. p
xi. ⁊ j. eo. §. ſi quis non tutor. in glo. in verbo non noce-
bit. Potes dicere ꝙ procurator corrupit iudicem ante li-
tem conteſtatam non vt talem ſniam ferret: ſed vt reum
compelleret litem conteſtari: vel ẽt vt ferret ſentẽtiam hãc
vel illam: ⁊ ſic non fuit dolus cõmiſſus in acquirẽdo actio
nem ex ſnia deſcendentem. ⁊ ſic non ob. obiectio. Et in-
tellige ꝙ corruptela fuerit talis propter quã ſnia non red
datur nulla ipſo iure: alias ſi eſſet funditus nulla: poſſꝫ op
poni nullitatis exceptio: ⁊ exceptio doli generalis cum ea
ꝯcurrens. vt. l. i. C. de pe. iudi. qui ma. iudi. ꝯiuncta. l. ve-
nalis. C. quan. prouo. non eſt neceſ. Ang.

Mandaui. Sicut de dolo cõmiſſo per p-
curatorem in querendo excipi
poteſt ita de dolo ſui ſubſtituti, querentis. h. d. Eſt caſus
apertus ꝙ procurator conſtitutus ad negocia poteſt incõ
tinenti ſubſtituere procuratorem: ẽt ſi ad vnum negociuꝫ
tñ datus ſit. concordat. ff. manda. l. ſi procuratorem. §. i.
Cui ob. ff. ti. i. l. pe. §. quia ſi is quoqꝫ. vbi habens mandatũ
ad vendendum: alij non mandat ſine ſpãli mandato. Sed
ſolue vt ibi dixi: quia actus venditionis non poteſt expediri
per procuratorem nomine proprio: ſicut poteſt expediri p
dñm. nam dominus habet potentiam transferendi dñiuꝫ:
⁊ procurator nomine proprio nõ: hic aũt loquitur in actu
qui poteſt expediri eque per procuratorem ſicut ⁊ per do
minum: nam quilibet ſtipulari poteſt ⁊ nomine proprio.
⁊ ideo ſi mando tibi vt ſtipuleris a titio: alteri mãdare po
tes vt ſiſr ſtipuletur a titio: quia huius ſtipulationis exerci-
tium ita tibi competit vt ⁊ priuato ⁊ nomine proprio ſicut
⁊ vt procuratori ⁊ procuratorio nomine. ¶ In tex. ibi.
Titius ſeio. ſ. mandauit vt ſtipularetur a te: ⁊ ſic erat pro-
curator ſubſtitutus ad vnum negocium explicandum ha-
bens certam formam: ⁊ ſic bene congruit quod dixi de p
curatore ad negocia conſtituto qui incontinenti loco ſui
alium ſubſtituere poteſt: ſecus ad iudicia. ¶ In glo. i. in
fi. ibi. Quia tñ de pñti dolo excipitur: Immo de omni
cuꝫ dolus fuerit cõmiſſus in actu contrahẽdi. ⁊ ſic in obli
gatione ⁊ actione querenda. vt. ff. §. prox. vbi eſt caſus.
¶ In gl. Contra ſeium. ibi. Si ceſſa actione agam. ante
enim mihi ceſſam non poſſum agere lꝫ procurator fuerit
nomine meo ſpoliatus: lꝫ hoc fallat in caſibus qui nõ. C.
de actio. ⁊ obli. in. l. i. ¶ In ea. gl. ibi. Conſtituiſſe. ſ. ipſũ
ſeium ſubſtitutum. ¶ In ea. ibi. Vel dic ꝙ ego. hec me-
lio. Ex qua nõ. ꝙ qui ſtipulatur nomine meo anteqꝫ mihi
cedat iura: poteſt promiſſori facere pactum de non peten
do ad tempus. ⁊ ſi ago: mihi doli obſtat exceptio: ⁊ hoc
credo verum ſi procurator durauit poſt ſtipulationem: ali
as ſecus. vt in. §. in hac. v. ſi. non ẽt ſi poſtea. ff. ea. l. Ang.

Item queritur. Exceptio que obſtat
deleganti ex cã one-
roſa: non obſtat ei cui delegatio facta eſt: niſi ad delegan-
tem incontinenti ſit pecunia reuerſura. h. d. cum. §. ſequẽ.
vſqꝫ ad. §. illa etiam queſtio. Secus ergo ſi fiat delegatio
ex cau a lucratiua. vt. j. eo. §. de auctoris. ⁊ omnia plana
ſunt. Et eſt hic caſus in v. ſi. apud iulianum. ꝙ ſoluto ma-
trimonio vir poteſt agere ad dotem: non obſtante ꝙ eam
reſtituturus ſit: quia non eſt reſtituturus conuento ſed ter-
tio. ſ. mulieris patri: ſi tamen mulier agendo contra con-
uentum repelletur exceptione doli ſi viueret: ſic etiam re
pellitur ⁊ maritus ex quo dos incontinenti ad patreꝫ vxo
ris reuerſura eſt: Secus autem eſt ſi non incontinenti ſed
ex interuallo: nam tunc propter interuſurium medij tem-
poris vincit maritus agens cuius intereſt dotem habere
propter dictum interuſurium. vt. l. ſi ſocer. §. lucius. ff. ſo-
lu. matri. ⁊ habes omnia plana. ¶ In tex. ibi. Neqꝫ mihi
reum dederit. ex cauſa non lucratiua. ¶ In v. ſi. Apud iu
lianum. ibi. Ab herede ſoceri petat: ſoluto matrimonio: ⁊
hoc tollit contrarium. ¶ In tex. ibi. Cum per hoc doteꝫ
ſit habitura. incontinenti quia erat in caſu reſtituende dotis
Sed ſi ex interuallo: non opponeretur exceptio doli: vt di
xi: propter cõmodum interuſurij. ¶ In tex. ibi. Illud nõ
explicat iulianus. Immo explicat quia ab initio de vtroqꝫ
fuit queſitum. ſ. de dolo mariti ⁊ mulieris: ⁊ ideo ſimplex
reſponſum porrigitur ad vtrunqꝫ. C. de diuer. reſcrip. l. i.
de libe. lega. l. aurelius. §. ſticho. nõ. ff. de cura. furio. l. con
ſilio. §. queſitum. Ang.

Illa etiam. De dolo tutoris ⁊ procurato-
ris ⁊ reliquorum adminiſtrato
rum per quos dominus eorum fauetur: obijci poteſt exce
ptio doli quatenus domini locupletiores facti ſunt: ⁊ etiã
de dolo ipſorum dominorum. h. d. vſqꝫ ad. §. de auctoris.
⁊ ceſſant omnia contraria. ¶ In tex. ibi. Nocere debere
ſ. quatenus locupletior factus eſt: ⁊ non vltra: vt dixi in
ſummario: ⁊ idem glo. tenet. ¶ In tex. ibi. Cautum ſit
ei. ſ. pupillo. ¶ In tex. ibi. Unde enim diuinat. q. d. ex
nullo loco vel parte: humane enim nature non congruit
diuinare vt

diuinare vt hic. ⁊ ſupra manda. l. ſi fideiuſſoꝛ. ¶ In tex. ibi. Factum ſuum ei nocebit. nec tunc pupillo nocebit exceptio doli: ⁊ ſemper intellige ꝙ pupillus locupletioꝛ factus non eſt. vt glo. dicit ⁊ bene. ¶ In tex. ibi. Pupillo eſſe obijciendam. ſcꝫ inquantum pupillus locupletioꝛ factus eſt: vt ſupra. §. proximo: ⁊ omnia ſunt plana. ¶ In tex. ibi. De dolo autem ipſius minoꝛis. ſub. ⁊ adulti. vt differat a ſequenti. ¶ In glo. Quo ad opinionem. ibi. l. bone fidei. quod intellige vt nõ. in. l. ij. §. pro pupillo. ſupra pro empto. ⁊ per Dy. in. d. l. bone fidei. Ang.

De auctoris. Exceptio rei coherẽs ſicut obſtat auctoꝛi ita obſtat ſucceſſori ex cauſa lucratiua vel oneroſa. Sed exceptio coherens perſone. non obſtat ſucceſſori ſingulari ex cauſa oneroſa agenti vel defendenti niſi vti velit acceſſione auctoꝛis ſui. ſed ſucceſſoꝛi ſingulari pretendenti cauſaꝫ lucratiuam vel quaſi lucratiuam obſtat exceptio doli auctoꝛis ſui ſi agit: non autem ſi excipit: niſi ad ipſum doloſum res ſit reuerſura incontinenti. h. d. vſqꝫ. §. ſi a titio. ⁊ per hoc ceſſant omnia contraria: vt habuiſtis in. l. an vicium ſupra titu. i. ⁊. ẽ. eo. l. ij. §. i. in ſcđa glo. magna. Et qꝛ exceptio compenſationis eſt in rem. non autem in perſonam: ideo exceptio compenſationis que obſtabat cedenti: obſtat ceſſionario: de quo per Dy. in. c. ſi quis in ius. de regu. iur. in. vi°. ⁊ ſupra de procurato. l. ſi quis in rem. licꝫ glo. ibi querat ⁊ non ſoluat: tamen hec eſt veritas: ⁊ probatur ſupꝛa cõmu. di. l in hoc iudicium. §. ſi inter. ⁊ ſupra pro ſo. l. idemqꝫ. §. ſi. ⁊. l. ſequen. Facit etiam iſte. §. ad q. banniti qui ceſſit iura ſua: an poſſit obijci contra ceſſionarium de banno auctoris ſui qui non debet ex forma ſtatuti audiri: ⁊ certe illa verba reſpiciunt perſonam: non autem afficiunt actionem. Remedium eſt ergo ꝙ cedat. de quo in Specu. de ceſ. actio. in. §. i. v. illud etiam queritur: an bannitus. in. xi. colum. in. ij. parte. Facit etiam in argumentum ad. q. ſi iudex ſuſpectus ante recuſationeꝫ: cauſam ſiue iuriſdictionem alteri delegauerit: ꝙ tenet delegatio: ⁊ ita practicatur in curia romana: de quo in Specu. de recuſa. §. effectus. v. ſi. ſed quid ſi is. in penul. colum. in prima parte. per Albertum galeoti in ſua margarita in. c. de iudi. v. ſi. ſed pone ꝙ iudex. ¶ In tex. ibi. Ex delicto perſone. quod delictum non egreditur ipſam perſonam: ſecus ſi egrediatur: ⁊ per hoc res ſit vicioſa. puta quia eſt facta furtiua: vel etiam vi poſſeſſa. vt nõ. glo: hic in verbo. Coherentem. ⁊ nõ. in. l. pomponius. §. cum quis. ⁊. §. ſi. ſupra de acquiren. poſſeſ. ¶ In glo. i. in ſi. quia mala fides auctoris nocet ſucceſſori ſingulari ad impediendum vſucapionem longi tempoꝛis: ⁊ ideo tempus auctoꝛis nõ coniungitur tempori ſucceſſoris: ſiue poſſeſſio auctoꝛis fuerit bona fide: ⁊ poſſeſſio ſucceſſoris mala: ſiue econuerſo. vt. l. pomponius. §. ſi. ſupꝛa de acquiren. poſſeſ. ſed quo ad preſcriptionem triginta annoꝛum vel. xl. auctoris ⁊ ſucceſſoris tempora coniunguntur iure nouo: licꝫ non coniungantur iure antiquo: qꝛ non erat cognita illa preſcriptio. vt in auctentico. vt ſponſa. largi. §. rurſus. Unde ſumpta eſt auctentica male fidei. C. de preſcrip. long. tempo. ⁊ hoc ſenſit glo. hic in verbo. vtitur recte intellecta: tex. ergo dicte. l. pomponius. §. ſi. dicens poſſeſſionem vicioſaꝫ non coniungi poſſeſſioni non vicioſe: vel econuerſo intelligitur ſm hec iura ſm que non erat cognita vſucapio lõgiſſimi tempoꝛis: ſed hodie bene iſta tempora coniunguntur: ⁊ ideo hodie ſi quis poſſedit rem mala fide vel ſine titulo per tempus triginta annoꝛum ⁊ computato tempoꝛe ſuo ⁊ ſuoꝛum auctoꝛum: vel bone fidei vel male fidei: tueri ſe poteſt tali preſcriptione: qꝛ tpa ꝯiunguntur.

Si cum legitima. ¶ In tex. ibi. Hereditatem eandem. ſcꝫ ex teſtamento. ¶ In tex. ibi. Eam. ab inteſtato aditam. ¶ In tex. ibi. Illqꝫ. ſcꝫ ſempꝛonius. ¶ In tex. ibi. Non poteſt pati. videbatur contra quia is cui venditur hereditas loco vniuerſalis ſucceſſoris habetur. Unde ſicut dolus vniuerſalis auctoris nocet ſucceſſoꝛi. vt. l. an vicium. ⁊. l. cum heres. ſupra ti. i. ſic ⁊ emptoꝛi hereditatꝭ videbatur nocere: quod littera hic remouet: ⁊ nõ. hoc facit ſupra de dolo. l. ſi quis affirmauer't. primo reſponſo. ⁊. j. de verbo. ſigni. l. lege. ¶ In tex. ibi. Cum lucratiuã cauſam ſunt nacti. quidam tamen contra ⁊ male. vt. j. de actio. ⁊ oblig. l ſi is qui. ¶ In tex. ibi. Ex his cauſis ſuccedere. nec ob. ẽ. que in frau. credi. l. ait pretor. §. penul. vt ibi nõ. ¶ In tex. ibi. Prope lucratiuam. Nõ. primo ꝙ illud quod queritur ex cauſa noxali: non dꝛ proprie queſitum ex cauſa proprie oneroſa: nec ex cauſa proprie lucratiua: ſed ex cauſa prope lucratiua: ⁊ idem dicit glo. in his que queſita ſunt precio modico que digna ſunt precio magno. vt. l. qui autem. §. hoc edictum. ⁊. §. ſimiliqꝫ modo. ẽ. que in frau. credi. Et quia ſunt prope cauſam lucratiuam ⁊ iudicatur de eis vt de lucratiuis: notandum eſt ꝙ idem ius ſtatui debet de his que proprie ſunt lucratiua ⁊ de his que prope ſunt. concoꝛ. ſupra de teſta. mili. l. ex eo. Et per hunc tex. dixit Dy. ꝙ miſſus ex cauſa noxali vel damni infecti: dicitur immiſſus ex cauſa lucratiua: ⁊ ideo vno immiſſo: reliqui immiſſi non ſunt: ſed noua immiſſio deſideranda eſt: de quo in. l. cũ vnus. ſupra de bo. aucto. iudi. poſſi. ⁊ ibi per Bar. Ultimo conclude circa illum articulum an dolus auctoꝛis noceat ſucceſſoꝛi: ⁊ capias regulam affirmatiuam in vniuerſali ſucceſſore ꝙ ſic. vt. l. an vicium. ⁊. l. cum heres. ẽ. ti. i. In ſucceſſoꝛe ſingulari capias regulam negatiuam ꝙ non nocet vt hic: ⁊ ſupꝛa eo. §. de auctoris. Et fallit regula hec ſi ſucceſſor vult vti acceſſione auctoꝛis ſui. vt ſupra in. §. de auctoꝛis. Quando autẽ poſſit vti vel non: declaraui in queſito qꝛ iure iſto poſſeſſio iniuſta non accedebat iuſte: nec etiam econuerſo. vt l. pomponius. §. ſi. ſupra de acquiren. poſ. Secundo fallit ſi non vult vti acceſſione: tamen habet cãm lucratiuaꝫ vel quaſi lucratiuam. vt dicto. §. de auctoris. ⁊ hoc. §. Tertio fallit cum pro ſuo dolo conuenitur. vt in hoc. §. ⁊ vbicunqꝫ res incontinenti reuerſura eſt ad auctorem doloſũ excipi poteſt de dolo auctoꝛis vt de proprio. Et ideꝫ vbi exceptio: rei coheret. vt dicto. §. de auctoꝛis. Et vbicunqꝫ etiam dolus cõmiſſus eſt in actionis acquiſitione: ſimiliter cuicũqꝫ ſucceſſoꝛi ea vtenti: obſtat exceptio. vt. ẽ. ea. l. §. ſi quis non tutor. ⁊. §. in hac. Ang.

Si a titio. Si duo eandem reꝫ emerunt ab eodem prius a non domino poſtea a domino: potior eſt ille cui prior traditio facta eſt. h. d. Uel ſic. Ius ſuperueniens in perſona auctoꝛis confirmat ius in perſona acceptoris: ſic ſupra de rei vendi. l. ſi a titio. Et hic ẽ caſus ꝙ ſi quis vendit fundum mihi nõ ſuum: quantumcunqꝫ poſtea acquirat dominium: tamen ſine noua traditione dominiũ non acquiritur. ¶ In tex. ibi. Uendiderit. ⁊ tradiderit ⁊ ſic factus fuit dominus illius fundi non obſtante ꝙ poſſeſſio non tradatur vacua: quia ad acquiſitionem dominij non requiritur. vt. l. ſi fundum. ſupra de fun. dota. ¶ In tex. ibi. Pretoꝛem te tueri quia eſt potioꝛ ſuo auctore: ⁊ hoc ſequitur. ¶ In tex. ibi. Replicatione quidem vteris. ſcꝫ rei tibi vendite ⁊ tradite Et hic eſt caſus ꝙ agens publiciana contra dominum vincit. vt dicit glo. ¶ In tex. ibi. Rurſus vendidiſſe. ſcꝫ meuio quo caſu potior ego eſſem cui primo traditio facta fuit. vt ſupra de publicia. l. ſiue auteꝫ. §. ſi duobus. ¶ In glo. maiori. in ſi. ibi. l. pe. ⁊ ſi. ⁊ dic plene in. l. ſiue autem. §. ſi duobus. eo. ti.

Metus cauſa. Aſſignat duas differẽtias inter exceptionem doli ⁊ metus: ⁊ ſecunda pendet ex prima: dicens ꝙ exceptio doli ex parte opponentis eſt in rem: ex parte eius cui opponitur eſt in perſonam. Sed exceptio metus ex vtraqꝫ parte eſt in rem: ⁊. h. d. vſqꝫ. in ſi. ſm Dy. ¶ In tex. ibi. Et enim diſtat. ſcꝫ in duobus vt ſequitur: ⁊ dixi in ſummario intellectu. ¶ In tex. ibi. Exceptio doli non obijciatur. ſcꝫ emptori vel alteri non habenti cauſam lucratiuam: tamen bene obijcitur exceptio metus. ⁊ ſic in duobus differt exceptio doli ab exceptione metus: nam exceptio metus obijcitur etiam cõtra ſingularem ſucceſſoꝛeꝫ habentem cauſam oneroſam.

Illud ſciendum. Exceptio metus parentum nõ põs

obijci: ſed ſi obijciens abſtinuerit ſe ab hereditate paren-
tum: ſuccurrendum eſt per actionem vel exceptionem in
factum. h.d. ⁊ ceſſant contraria. ¶ In glo. in verbo. Pe
culiaribus. ibi. Jure iſto. quam differentiaꝫ collige ex nõ.
ſupra de acquiren. here. l. ſi qui heres. §. fi. ⁊ l. ſequen.
vꝫ ꝙ in profecticijs pater diſponere poterat quicquid vo
lebat ante acquiſitionem perfectam per filiuꝫ ⁊ poſt. in ad
uenticijs vero poſt acquiſitioneꝫ tm̃. ⁊ non ante ƀꝫ Ray.
In alio autem non erat differentia hoc iure: qꝛ etiam ad
uenticia per momentum non conſiſtebant apud noſtro iu
ri ſubiectos. vt. l. placet. ſupra de acquir. here. ¶ In ea.
glo. ibi. Reſpondeo quia vt benemerito. Nõ. bene ⁊ ita
conſului cuidam filiofa. Simoni Petro peruſino: vt a pa-
tre ſuo ſibi in peculiuꝫ conferri faceret vt bene merito q̃-
dam bona: nam illud peculium vt precipuum eo mortuo
debebat habere: nec ſibi inuito poterat auferri: argumen
to huius glo. ſed melius glo. declarat in. l. filium queꝫ ha
bentem. C. fami. her.

p **Vare mihi.** Si debitori legatur li
beratio ſub conditio-
ne interim exigi per heredem poteſt: ſi cauet
de reſtituendo poſt exiſtentiam conditionis:
alias doli exceptiõe repellit̃. h.d. ¶ In tex. ibi. Rerũ he
reditariarũ. nam lõge commodius eſt pignori incumbere
ꝙ in perſonam agere. vt ſupra de ſuperfi. l. i. §. i. ¶ In gl.
l. in fi. ibi. Solu. vt ibi. ⁊ idem nõ. j. de regu. iur. in. l. qui cũ
alio. §. fi. Veritas eſt ommiſſis opi. gl. ⁊ doc. ꝙ vbi pecu
nia pure debetur: ⁊ illa poſt nodum ſub conditione pro-
mittitur aut creditori aut alteri animo nouandi: ⁊ tunc an
te conditionis exiſtentiam agi non poteſt: quaſi ſub con-
traria conditione intelligitur promiſſum. vt. l. pecuniam.
hic allegata. Secus ſi non animo nouandi aut promitti-
tur aut liberatio legatur. ⁊ ita intelligitur hec regula. ⁊ l.
non ſolum. §. fi. ſ. de libera. lega. Ang.

Si cui legata. Si imminet ratio legis
falcidie legatarius ſerui
tutis doli exceptione repellitur integrum legatum peten
do niſi offeratur quantitas extimationis totius ſeruitutis
⁊ nihil obſtat. h.d. ⁊ ita intellexit glo. i. hic recte intellecta
⁊ ſ. de leg. ij. l. cum filius. ⁊ ſupra ad. l. fal. l. lege falcidia
interueniẽte. ¶ In tex. ibi. Quarte partis. i. quarta parte
extimationis totius vie. nam quarta pars ſeruitutis exti-
mari non poteſt cum ſit indiuidua: extimatur ergo ſeruit⁹
in totum ⁊ quarta pars extimationis debet offerri. Ang.

Si donaui. Edificanſ in ſolo domini eo
ſciente ſi ab eo titulum habu
it lꝫ inutilem: ſumptus recuperat ſi a poſſeſſione cadat ⁊
ad dominum poſſeſſio reuertatur doli replicatione propo
ſita. h.d. ⁊ ſic non ob. contrarium. l. in fundo. ſ. de rei vẽ.
vbi. non agenti ſed excipienti ſuccurritur ad recuperatio-
nem ſumptuum: de quo etiam ſupra: de quo. ſ. de condi.
indebi. l. ſi in area. quia in. l. in fundo. edificans in ſolo nõ
habuit cauſam a domino ſoli: hic ſecus: ⁊ ſciente ⁊ patien
te domino ſoli edificauit in ſolo vt hic patet in littera.
¶ Ibi. Alicui rem: vltra legitimum modum. vt. j. ſubijci-
tur. quia eſt vltra ſummam quingentorum aureorum. vt
patet in glo. ⁊ j. in. §. ſi eum. ¶ In tex. ibi. Non tradide
ro. ſ. expreſſe ſed tacite permittendo te edificare in loco:
vt. l. minus inſtructus. C. de acquiren. poſſ. Potes etiam
dicere ꝙ lꝫ illa donatio fuerit inutilis: tamen ex ea inutili
transfertur dominium. vt ple. nõ. in. l. non dubium. C. de
legi. Edificauit ergo hic donatarius in ſuo non in alieno
tamen edificauit ſciente auctore ſuo: ⁊ ideo doli replicatio
ne conſulitur ad ſumptus. Ang.

Actoris. Dolus adminiſtratoris generalis
commiſſus etiam poſt contractum
domino ſuo nocet. h.d. ƒm verum intellectum: ⁊ ideo nõ
obſtat ſupra. l. proxima. §. queſitum. el. ij. quia loquitur ibi
in dolo adminiſtratoris conſtituti ad iudicia tm̃. Item nõ
obſtat. j. de ſolu. l. hoc iure. ⁊ ſupra de pac. l. ſed ſi tantum.
que tendunt ad idem. in quibus procuratori ad iudicia nõ
poteſt olui. Quia hic fuit procurator generalis lꝫ habue-
rit mandatum ſpeciale ad pecunias exigendas: ⁊ iſta fuit
ſententia Hug. que placet Dy. ⁊ mihi. Et glo. exempli-
ficauit l: unc tex. tripliciter timore contrarij: tene ſententi-
am Hug. ⁊ eſt clara. ¶ In glo. magna. ibi. Vt ⁊ ibi di
xi. quia in contrario fuit dolus commiſſus in ipſo actu cõ
trahendi: merito ſiue ſit procurator generalis ſiue ſpecia
lis eius factum nocere mihi debet vt ibi nõ. ⁊ dixi.

Si ſeruus. Si procurator vel geſtor ſer-
uum vendit ⁊ tradit ⁊ domino
ſoluit precium: deinde ſeruus venditus domino redhibe
tur: precium ſolutum a domino repetitur: non aũt agit̃ ad
preciũ ꝯ ipm̃ emptorẽ. Idẽ ſi traditus nõ fuerit. h.d. vſqꝫ
ad. §. ſi eũ. ¶ Ibi. Agẽti. ſ. ꝑcuratori. ¶ Ibi. De precio.
non ſoluto per emptorem: quod tamen precium idem ꝓ
curator domino ſoluit de ſuo. vt patet. j. ¶ In tex. ibi.
Etiam mercis. appellat ipſum ſeruum. vt glo. tenet ⁊ be-
ne. ⁊ concor. ſupra de tribu. l. i. ¶ In tex. ibi. Eandeꝫ cau
ſam. vt ſi re non tradita vel redhibita repellatur a precij
petitione lꝫ de ſuo ſoluerit: vel ſi agitur contra dominum
Dy. ¶ In glo. Actione mandati. ibi. Vel indebiti. hoc
non eſt verum: quia a principio. i. ſolutionis tempore pre
cium erat debitum: ⁊ ideo tene ꝙ dñs conueniatur man-
dati vel ſine cauſa. vt hic nõ. in glo. Ang.

Si eum. Exceptio que obſtat deleganti non
obſtat ei cui facta eſt delegatio. ex
cauſa oneroſa niſi incontinenti ad ipſum delegantem ſit
pecunia reuerſura: delegans tamen tenetur vt liberet de-
legatum ſi non ſoluit: ⁊ poſt ſolutionem vt reddat quod
ſolutum eſt. h.d. vſqꝫ ad. §. non ſicut. Si autem delegatio
facta eſt ex cauſa lucratiua: illa exceptio que obſtat dele-
ganti: illa ob. ei cui delegatio facta eſt. vt. j. eo. l. iulianus. ꝑ
totam. que videtur contra. Et glo. hic inter omnes alias
pinguius allegat omnes leges tractantes de materia: an
exceptio que obſtat deleganti: obſtet ei cui facta eſt dele-
gatio: ⁊ ideo nõ. illam. de quo in. §. de auctoris. ⁊ in. §. au
ctoris. in glo. in verbo. Suo. que dicit ſucceſſorem ſingu-
larem propter dolum auctoris in duobus caſibus tm̃ re-
pelli. Primo cum vtitur adminiculo auctoris. Secundo
vbi habet cauſam lucratiuam: vel quaſi: addit tertium qui
non eſt proprie de regula. §. quando de ſuo dolo excipit̃
contra eum. vt ibi dixi. De alio autem ſucceſſore vniuerſa
li vel etiam generali ex cauſa oneroſa: dic vt dixi in dicto
§. de auctoris. Et quod dixi ſucceſſorem pretendentẽ cau
ſam lucratiuam repelli exceptione doli propter dolum au
ctoris ſicut repelli poterat auctor. Intellige cum agit. naꝫ
obſtat tunc exceptio de dolo auctoris: ſecus autem ſi de-
fendit vt dixi in dicto. §. de auctoris. Item ſucceſſor ſin-
gularis ex cauſa oneroſa repellitur vbicunqꝫ exceptio eſt
in rem. vt dixi in dicto. §. de auctoris. puta quia eſt furtiua
vel vi poſſeſſa. ¶ In tex. ibi. Creditori meo. ſcꝫ ex cauſa
non lucratiua: ⁊ ceſſant contraria. ¶ In tex. ibi. Do-
tem petit. ſcilicꝫ conſtante matrimonio. Idem ſi eo ſolu-
tõ. ſed adhuc nundum venerat tempus reſtituende dotis
⁊ ſic propter interuſurium medij temporis etiam matri-
monio diſſoluto licebat marito dotem petere. ¶ In tex.
ibi. Niſi doteꝫ accepiſſet. certe non eſt excipiendũ. ¶ In
tex. ibi. Niſi iam diuerterit. ita ꝙ non eſt locus conſtitu-
tioni dotis. vt dixi ſupra. eo. l. apud celſum. §. apud iul.
¶ In tex. ibi. Condictione. certi ſub. vel incerti. ¶ In
tex. ibi. Vt vel liberet debitorem. ſcilicꝫ delegatuꝫ ſi non
ſoluit. Ang.

Non ſicut. Que annalia ſunt ad agenduꝫ:
ad excipiendum ſunt perpetua
h.d. ⁊ intellige perpetuum hoc caſu. i. ſine prefinitione
temporis. vt nõ. ff. pro ſo. l. i. ¶ In glo. magna. ibi. Scđꝫ
Jo. ⁊ Azo. ⁊ bene. ¶ In ea. ibi. Vel dic vt ibi. melius ꝑ
glo. ⁊ Cy. in. l. ſi pactum. C. de excep. Et conclude ꝙ eti
am replicari poteſt perpetuo ſicut excipi contra reum qui
ex dolo locupletatus exiſtit: vel quando replicatio concur
rit cum alia actione que ſimiliter eſt perpetua: ⁊ hoc te-
net Pe. ⁊ Cy. alias replicari non poteſt niſi infra temp⁹
infra quantum poteſt agi. Et ſimiliter quando exceptio
poteſt deduci per modum agendi: exemplum in minore
leſo qui poteſt petere ſe in integrum reſtitui per viam agẽ
di: non

di: non petet reſtitutionem exceptionis ope niſi infra quadriennium poſt leſionem completam. vt. l. nam ⁊ poſtea. §. ſi minor. ff. de iureiuran. ⁊ de hac materia nō. in Spec. de excep. §. quoniam. vſi. Item nō. ⁊ ſupra qui. ex cau. ma. l. nec non. §. exemplo. ⁊. C. de tempo. in integ. reſti. l. ſi. in prima gl. ⁊ in. vij. q. per Cy. Et hec ē vera ratio propter quā exceptio non nume. pecunie vel non numerate dotis non poteſt obijci perpetuo: quia potuit hoc in querelam deduci per modum agendi: vt in auct. hanc autem querelam. C. de non nu. pecu. lʒ gl. aľr hic dicat. Ang.

s **I opera.** Si opera creditoris pecunia perdita eſt quam debitor ſoluere propoſuerat: creditor petens: doli excepitione repellitur. Et idem ſi creditori creditoris pecunia ſit ſoluta. h. d. ¶ In tex. ibi. Perderet. pone exemplum in creditore qui amicos ſuos habebat latrunculos ⁊ cum ſciret debitorem venire cum pecunia ad euʒ: informauit illos ꝙ cum poterant depredari: ⁊ ita factum eſt. ¶ In tex. ibi. Idem eſt ⁊ c̄. hunc tex. infinitis vicibꝰ practicaui: quando debitor habet ſuum creditorem nimium onerosum: naʒ debet inueſtigare quis eſt creditor creditoris ſui: ⁊ cum eo componere ⁊ paciſci: ⁊ ſi creditor ſuus habebit ratum: erit liberatus per exceptioneʒ. Nec obſtat ſupra de nego. geſt. l. ſi liber homo. vbi debitor debitoris liberatur ipſo iure. qꝛ illud eſt verum quando vtrūqʒ debitum ex eadem cauſa deſcendit vt ibi. Idem ſi non deſcendit ex eadem cauſa: tamen debitor debitoris ſoluens pro ſuo debitore rem ſuam obligatam habebit: quod eſt nō. dignum ⁊ quotidianum. vt. l. ſolutum. §. ſolutam. ff. de pig. ac Ang.

i **Ulianus ait.** Exceptio q̄ obſtat deleganti: non obſtat ei cui facta eſt delegatio ex cauſa lucratiua. h. d. ⁊ iſtam legeʒ legi vobis pluries ⁊ de ea feci mentionem in §. ſi eum. ff. l. proxima. Ang.

d **Olo facit.** Debens reddere quod petit: doli exceptione repellitur: ⁊ ſi heres a debitore teſtatoris fuerit iuſſus nō petere: ſi petit: exceptione doli repellitur: ⁊ etiam poteſt agere ex teſtamento vt liberet. h. d. ¶ In tex. ibi. Dolo facit. hic eſt dolus preſumptus: nam preſumit lex eſſe in dolo petentem id quod redditurus eſt ⁊ de iſto dolo ficto atqʒ preſumpto ponit glo. ſupra man. in. l. dolus. plura exempla: dicvt ibi. ¶ In tex. ibi. Quod redditurus eſt. glo. exponit. ſ. eidem ⁊ bene: nam ſi alteri ſit reſtituturus: non obſtat hec exceptio. vt ſupra ſolu. matri. l. ſi ſocer. §. lucius. ⁊ lʒ eidem ſit redditurus: adhuc hec regula inſtantiam recipit vt dicam in glo. ¶ In glo. i. ibi. Redditurus eſt eidem. ⁊ incontinenti: ⁊ tunc habet locuʒ hec regula. Idem ſi ex interuallo quando dilatio eſt agenti conceſſa miſerationis cauſa: vt. l. nupta. ff. ſolu. matri. ſʒ ſi non gratia miſerationis: tunc lʒ agens ſit redditurus ex interuallo: tñ ⁊ eidem conuento non obſtat exceptio dolo facis. vt. l. ſi. ⁊ ibi. p Oldra. ⁊ Ray. vt lega. no. cauea. Et ſemper intellige quando eſt liquidum ꝙ agens reſtituere tenetur conuento. vt. j. ea. glo. vſi. Item hoc verum. Itē quod dixi agentem repellendum quando ad reſtituendū eſt ſibi data dilatio miſerationis cauſa: intellige niſi agatur contra debitorem ſeu reum ex ſuo delicto. hoc eniʒ caſu ſiue actor habeat dilationem miſerationis gratia: ſiue non ad reſtituendum: tamen ſibi non ob. exceptio dolo facis. vt. l. ſi mulier. §. rerum. ſupra rerum amo. ſic intelligitur auctētica. Item ſi poſſeſſor. C. qui po. in pig. ha. que in glo. hic allegatur pro contraria. ⁊. ff. de rei ven. l. ſi. que ſimiliter allegatur pro contraria. ¶ In ea. gl. ibi. Sʒ hoc reprobo. Immo non reproba omnino. ſed conclude ꝙ in poſſeſſorio retinende ⁊ adipiſcende poſſeſſionis obſtat agenti regula dolo facis ⁊ c̄. Exemplum pone ſi ego conuenior interdicto vti poſſidetis quod eſt retinēde: vľ quorum legatorum quod eſt adipiſcende: poſſum obijcere de dominio: ⁊ omnino reſtitui non oportet quod petitur. vt l. i. §. rediguntur. ff. quo. lega. dummodo velim incontinēti docere de iure meo. vt. l. iij. §. ibidem. ſupra ad exhiben. ⁊. l. ſi is a quo. ſupra vt in poſ. lega. Sed in poſſeſſorio recuperande quod datur tantūmodo ſpoliato qui ante omnia debet reſtitui: non admittitur contra eum agentem exceptio dolo facis: quantumcūqʒ excipiens ſit incontinenti paratus de ſuo iure probare: qꝛ ante omnia debet reſtitui alio non diſcuſſo. vt. l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad. l. iulia. de vi. ⁊. C. ſi per vim vel alio. mo. l. i. C. de dona. inter virum ⁊ vxorem. l. ſi maritus. la. i. j. de verbo. ſig. l. mulieris. §. deſinere. Hoc auteʒ limita ſm canoniſtas ſi agēti de ſpoliatione licitum eſt tenere quod repetit: alias ſi notorium eſt ipſum retinere nō poſſe qđ petit eſt ſecus. Exēplum ſi prelatus ſpoliauit laicum eccleſia quam tenebat: quam poſſidere non poteſt ⁊ hoc eſt notoriū: tunc ſi laicꝰ ſpoliatus agat contra prelatum interdicto recuperande: obſtat laico exceptio dolo facis ſm Inno. in. c. conſtitutꝰ. de ſi. presby. quod tene menti perpetuo. Et per hoc reſpōdeas ad. l. ſi quis conductionis. C. loca. vbi non admittitur exceptio dolo facis: nam ibi conductor cauſam habebat a locante. vnde ſpoliabat locanteʒ non reſtituendo rē locatam: ⁊ iccirco conuentus condictione ex illa. l. nō obijcere poteſt exceptionem dominij ſui nec alterius: lʒ gl. aliter ſoluat hic ⁊ non bene. ¶ In ea. glo. ibi. Uel dic. coniunge hanc cum precedenti ⁊ eſt bona in poſſeſſorio adipiſcende vel retinende: ⁊ idem quod hic tenet glo. ⁊. ff. de vi ⁊ vi arma. l. i. §. qui a me. ⁊ idem tenet ſupra de iudi. l. ſi de vi. ſ. ꝙ in omni poſſeſſorio etiam recuperande obſtat exceptio dolo facis: ⁊ male: niſi intelligas prout dixi. Et de hac materia quando in poſſeſſorio habet locum exceptio dolo facis: habes per Dy. in. c. qui ad agendum. de reg. iur. in. viº. ⁊ in regula doli. eo. liº. Ang.

s **I procurator.** Si procurator rei corruptus paſſus eſt ſuum dominum condemnari valet ſnīa contra eum lata: ſed ſi petatur executio ꝯ dnm: poteſt dñs doli exceptione ſe tueri: ⁊ barataria procuratoris non aufert ab eo pſoluentem. h. d. An autē auferratur ei vel per dnm eius vel per fiſcum: dic vt in gl. Et attende qꝛ hic procurator rei cōmiſit dolum in perniciem dñi: ⁊ ideo dominus propter talem dolum defenditur: ſiue dolus fuerit cōmiſſus lite conteſtata: ſiue añ. Sed vbi dolus procuratoris cōmittitur in fauorem domini: ⁊ dñs agit: an tūc domino agenti obſtet exceptio: nō eſt materia huius. l. ſed. l. apud celſum. §. queſitum. et. l. ij. ff. eo. ⁊ j. eo. l. ſi procurator. ¶ In tex. ibi. Tuebitur. ſ. dominus. ¶ In tex. ibi. Doli mali exceptione. Audi bene qꝛ poteſt intelligi ꝙ loquatur de exceptione intētionis: ex quo ſententia fuit lata per ſordes. vnde videtur nulla ipſo iure. vt l. venales. C. quan. pūo. nō eſt neceſ. Uel ſolue meliꝰ ꝙ ibi iudex fuit corruptus: ⁊ per corruptelā ſnīam tulit: ⁊ tūc eſt nulla: hic aūt non fuit corruptus iudex ſed procurator rei qui paſſus eſt dnm condemnari. ⁊ ideo ſnīa eſt aliqua lʒ cum petitur executio: poſſit obijci exceptio doli mali: ⁊ ſic exceptio doli hoc caſu eſt exceptio priuatiua: qꝛ actiōis iudicati excluſiua. Sed tunc obſtat qꝛ ex quo actor corrupit procuratorem rei. ergo priuatus eſt actione ſua ꝓpter corruptelam. vt. l. i. C. de pe. iudi. qui ma. iudi. Quidaʒ dicunt ꝙ ſi reus corrupit ꝓcuratorē actoris non priuať iure ſuo. i. potentia defenſionis: quaſi hoc reo licituʒ ſit: aut ſaltem minus illicitum. Sed ſi actor corruperit ꝓcuratorē rei: tūc iure ſuo priuať. vt. d. l. i. ⁊ ita decidit glo. in. l. ⁊ eleganter. §. pe. ff. de dolo. quā tenebat Ja. bu. cum. §. illuʒ legebat. ⁊ ideo qꝛ hic fuit corruptus procurator rei per agētem: oportet neceſſario ꝙ intelligatur ꝙ hec exceptio doli mali ſit exceptio intentionis. Sed glo. in. d. l. i. tenet indiſtincte ꝙ ſiue corrumpatur procurator rei: ſiue procurator actoris: corumpens cadit a iure ſuo. ⁊ illam glo. tenebat Ja. bu. cum legebat codicem ⁊ illam glo. tene. Et concludę ꝙ ſi pars corrupit procuratorē vel aduocatū aduerſarij: eo ipſo litem perdit ſicut ſi iudicē corrupiſſet: ⁊ maxime ſi cā fiſcalis eſt per. l. eius qui delatorem. j. de iur. fi. in fi. ⁊ ideo ita tenendo intellige ꝙ exceptio doli mali eſt

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

exceptio intentiõis: ⁊ nõ. hec q: ſubtilia ſunt. ¶ In tex. ibi. Deceptus eſt. i. corruptus vt ceſſat omne ꝑiuм: vel dic ꝙ deceptus eſt omnis ille qui corrumpi ſe patitur: ⁊ nota hoc ꝯ aduocatum corruptum qui non decipit ſed decipitur. vt nõ. hic glo. in fi. quã nõ. ¶ In glo. Iuſtius. ibi De duobus malis. tex. eſt. xxij. q. iiij. non ſolũ. ¶ In ea. glo. ibi. §. procurator vt in ceteris. qui eſt ꝯ vt ibi nõ. Sed dic ꝙ procurator qui barratariam cõmiſit: non exercuit eam procuratorio nomine. ⁊ ideo illam dñs eius non repetit: ſecus ſi procuratorio nomine recepiſſet ⁊ dñs ratũ habuerit. vt. l. ſi procurator. ſ. de condic. inde. Ang.

c **Um uir.** Si edificatur in ſolo ſciente dño a quo edificans habuit cauſam: repeti poſſunt ſumptus ſiue edificans habuerit bonam fidem: ſiue malã habuerit. h. d. ſm verum intellectum: concor. ſ. eo. l. pure. §. ſi donaui. Si aũt non habuiſſet cauſam ab eo. ⁊ tunc eſt materia. l. in fundo. ſ. de rei vendi. dic vt ibi. in gl. magna. ¶ In tex. ibi. Edificaſſet. bona fide vel mala non curatur hoc caſu ex quo cauſaz habuit ab vxore: ⁊ de hoc nõ. plene in. l. ſi vxor. ſ. de dona. inter virum ⁊ vxorem. ⁊ ita limita quod habetur in. l. paulus. j. eo. que videtur contra.

f **I procurator.** De dolo procuratoris ad iudicia conſtituti non poteſt excipi ꝯ dominum niſi dolus fuiſſet poſt litem conteſtatam cõmiſſus. Idem eſt in dolo tutoris licz ipſi doloſo dolus nocere debeat. h. d. Et hec. l. declarata eſt in. l. apud celſum. §. queſitum. el. ij. ⁊. §. mandaui. ſ. eo. Si eñi dolus committitur per procuratorem in ipſo acquiſitiõis actu. ſine dubio de eo obijci poteſt contra dominuz: quin imo ⁊ de dolo geſtoris ⁊ omnium alioꝛũ qui in noſtra poteſtate conſiſtant. vt. d. §. mandaui. ⁊ ea. l. §. in hac exceptione. Idem ſi fuit cõmiſſus extra acquiſitionis actum ꝑ eum qui habebat poteſtatem cum libera. vt. d. §. mandaui. vel ſi erat geſtor ſimplex: cum dominus ratum habuit q: ratum habendo: ei videtur ſpecialiter cõmiſiſſe vt dolum committeret. vt. l. ſi procurator. ſ. de condic. inde. ⁊ l. at qui natura. §. cum me abſente. ſ. de nego. geſt. in glo. Si autem erat procurator tñ ad iudicia conſtitutus: ⁊ dolus committitur in litigando: tunc ſi poſt litem conteſtatam: adhuc domino noceret: puta q: corrupit iudicem: vl etiam aduerſarium. vt hic in vſi. Si poſt litem conteſtatã. De dolo autem cõmiſſo per eum ante litem conteſtatam non excipitur contra dñm proſequentez litem. vt in prin. huius. l. ⁊. d. §. queſitum. Ratio eſt. q: ante litez conteſta. procurator non eſt dominus inſtantie ſed lite conteſtata demum. vt. l. procuratoribus. ⁊. l. nulla. C. de procura. ⁊ ⁊ ideo cum per conteſtationem: inſtantia procuratoris facta ſit: ⁊ eam quodammodo ſuo nomine exequitur: merito de tali dolo excipi poteſt contra vtrunqꝫ. vt in. §. ſi poſt litem. ⁊. d. §. queſitum. niſi eſſet procurator in rem ſuam: q: interuenit vniformiter ante litem conteſtatam. ⁊ poſt exercendo vtiles nomine ſuo: de dolo eius excipi poteſt ſiue ſit commiſſus antea ſiue poſtea. vt. d. §. queſituz. ⁊ iſta eſt veritas. Et hec. l. loquitur quando procurator dolum commiſit in fauorem domini: ⁊ dominus agit contra euz excipitur de dolo procuratoris. Si autem procurator cõmiſit dolum in perniciem ⁊ periculum domini ſui: ⁊ dominus conuenitur ex actu geſto per ipſum: tunc poſſit ſe tueri propter dolum procuratoris: eſt caſus in. l. ſi procurator. ſ. eo. vbi procurator accepta pecunia paſſus eſt dominum ſententia condemnari. ¶ In tex. ibi. Agit. ſcꝫ nomine domini. ¶ Ibi. De dolo. commiſſo anteq̃ eſſet procurator: vel poſtq̃ fuit procurator conſtitutus: tamen lis non eſt conteſtata. vt non ob. §. ſequens. ⁊ quod nõ. in. d. §. queſitum. ⁊. d. §. in hac. ⁊. ſ. de acquiren. re. do. l. per ſeruum. §. fi. ⁊. j. de regu. iur. l. non debet. la. iij. ⁊. l. ignorantis. ſ. de procurato. ¶ In tex. ibi. Dolo quid fecerit. ſimplex procurator ad iudicia conſtitutus: vt omnia ceſſent contraria. ¶ In tex. ibi. Obijcienda ſit. eidem procuratori vel domino eandem litez proſequendi. ¶ In tex. ibi. Res procuratoris ſi. glo. exponit res. i. inſtantia ⁊ bene. vnde per conteſtationem litis procurator efficitur dominus inſtantie ⁊ eaz quodammodo nomine proprio exequitur poſt conteſtationem nec mirum q: lite conteſtata ꝑſona procuratoris ⁊ domini intelligitur vna ⁊ eadem. vt. j. de liti. l. i. in fi. ⁊ facit. C. de procura. l. nulla. ¶ In glo. i. ibi. Quia tunc erat prelatus cũ vendidit: ⁊ hoc tenet Dy. pro quo facit. ſ. ad ſille. l. ſi ſequens. §. i. ⁊ de ꝯdic. inde. l. ſi non ſortem. §. ſi filiuſfa. Sed contrarium eſt veritas. vnde qui vendidit vt prelatus nomine eccleſie: rem poterit vendicare: nec ſibi obſtabit exceptio. l. quemadmodum. C. de agri. ⁊ cẽſi. li. xi. ſ. de libe. cau. l. i. Et hec ſolutio colligitur ex brocardo an poſſit quis venire contra factuz ſuum: q: poteſt non veniendo vt ipſe. ſed vt alius. vt plene nõ. de adop. l. poſt mortem. ⁊ pro hoc eſt caſus in. l. iubemus. §. ſane. C. de ſacroſanc. eccle. Nec ob. quod nõ. de vſuca. l. cum vir. q: illa opinio falſa eſt. ¶ In glo. fi. ibi Nocet danti non autem eius ſocio. Nõ. hic dubium peregrinum quod non tangitur in tota materia duorum reorum. ſ. ꝙ dolus cõmiſſus per procuratorem vnius ex reis credendi et poſt litem ꝯteſtatam non nocet correo: ſed cõſtituenti tñ: ⁊ hoc dubium Bar. non tetigit. ¶ In ea. ibi. Committere preſumitur. Nõ. hic de dolo ꝓſumpto: q: poſt litem conteſtatam procurator dolum cõmittit: preſumptio iuris eſt ꝙ dominus ipſum comittat: lꝫ ſecus ſit ante litem conteſtatam. vt in prin. huius. l. Ratio autẽ hec eſt q: lite conteſtata: inſtantia quodammodo proprie ipſius procuratoris eſt vt hoc. §. Ideo autẽ dico quodammodo q: directum dominium ⁊ ius inſtantie habet procurator ſolus: dominus aũt habet vtile. vt. l. i. in cauſe. §. ſi ex parte. ⁊. l. ſi procurator. ſ. de procurato. ⁊ ideo poſt litem conteſtatam perſona procuratoris ⁊ domini cẽſetur vna. ſed non ante. vt. j. de liti. l. i. ⁊ hoc voluit glo. hic in fi. ſed non declarat. Ang.

q **Ui equitate.** Omnis exceptõ nititur equitate: ⁊ exceptio doli velut generalis cũ omni alia exceptione concurrit. h. d. Concordat cũ prima parte ſũmarij. j. de vaca. mune. l. i. in prin. ⁊ vide Cy. referentem verba pe. C. de inuti. ſtip. l. dolo. in fi. ¶ In glo. i. Quia omnis venit ex equitate. facit in corpore de tẽpo. non ſolu. pecu. ſuper dote. in prin. in glo. magna. coll. vij. Et nõ. ꝙ omnis exceptio nititur equitate. hoc fallit in exceptione preſcriptionis que lꝫ ſit bono publico introducta. vt. l. i. ſ. de vſuc. tamen preſidium iniquiſſimum eſt. vt in corpore vt etiam eccle. roma. circa prin. colla. ij. Ang.

l **Iberis.** Exheredatio facta etiam cũ cauſa: exheredato nõ nocet rupto teſtamento poſtea per querelam h. d. Iuuatur ergo hic exheredatus beneficio alieno: ⁊ non mirum: q: in multis ſimilibus hoc contingit. ¶ In glo. fi. ibi. Niſi liberis. ⁊ eſt hec glo. vera ſi ponas liberos exhẽdatos non fuiſſe in ꝑtãte: q: tunc hereditatem paternam aut auitam ⁊ reliquoꝛum aſcendentium per lineam maſculinam non tranſmittunt non agnitaz niſi ad eorum liberos: ⁊ tunc ex beneficio. l. vnice. C. de his qui ante aper. tab. Sed ſi liberi exheredati erant in ꝑtãte: ⁊ teſtamentum eſt deductum ad cauſam inteſtati: aut etiã parẽtes ineſtati deceſſerũt in quoꝝ ꝑtãte liberi exiſtebant: tunc ipãz hereditatem lꝫ nõ agnitã: ad quoſcũqꝫ trãſmittũt. vt. l. qꝫ hereditate. §. filius. j. de caſtren. pecu. ⁊. ſ. ꝺ teſtami. l. ex militari. §. fi. cũ. l. ſe. C. de ſuis ⁊ legi. l. apud hoſtes ⁊ ibi per Cy. plene per Bar. in. l. ſi filius qui patri. ſ. de vul. ⁊ pupil. ⁊ ego poſt eum. Ang.

p **Aulus.** Faciens edificium in ſolo dñi a quo cãm non habet: ſumptus repetit per doli exceptionẽ: ad ipſos aũt ꝯſequendos nõ agit. h. d. tetigi in. l. cum vir. ⁊ in. l. pure. §. ſi donaui. ſ. eo. ¶ In tex. ibi. Extruxit. ſuo noie ⁊ bona fide. ¶ Ibi. Doli mali exceptione. Quo aũt ſumptus iſti ꝓbantur: dic vt nõ. in Spe. de fructibus ⁊ intereſſe. §. viſo. vſi. antepe. ⁊ pe. in. ij. parte. Sed querendũ eſt an poſt ſñiam opponi poſſit vt reſcindantur ſumptus: nã Azo dixit ꝙ ſic: Io. ꝯ: dic vt nõ. in Spec. in ti. de executio ſen. §. poſtremo. vſi. quid ſi bona fide. in. iij. colũ. in. iiij. parte. Ang.

¶ Fideiuſſo.

f **Ideiuſſor.** Mora poteſt purgari etiam poſt ſententiam ſi offert omne ⁊ totum quod debetur tam principaliter ꝙ etiam ex cā intereſſe. h.d. Et iſtam. l. declaraui in repetitione. l. ſi inſulam. j. de verbo. obli. Sed intelligendo: vt dixi: nullum ob. cōtrariū nec. l. ij. de euic. nec. l. habere licere. eo. ti. nec. l. euicta. eo. ti. ſunt enim oīa iudicia abſolutoria: ⁊ idcirco per ſolutionem vniuerſi: neceſſario ſequitur abſolutio. inſti. de ꝑpe. ⁊ temp. ac. §. fi. Ibi fideiuſſor. ſ. venditoris. Ibi condēnatus. ſ. ad intereſſe: quia ſimpliciter fuit ꝓmiſſum de euictione: ⁊ ſic verbis tm̄ obligatio fuit cōtracta: vnde aliud non includit ꝙ intereſſe: cuȝ ſtricte ſit aſſumenda: vt. j. de actio. ⁊ obli. l. i. §. verbis. coniuncta. l. quicquid aſtringende. j. de verbo. obli. ¶ In tex. ibi. Et oīa. iſtud ſoluit contrarium de. l. emptori. la. ij. ⁊ de. l. habere licere. in fi. ſ. de euic. que dicunt ꝙ ſtipulatio euictionis ſemel cōmiſſa: reſolui non poteſt: ⁊ ideo venditor offerendo rem venditā non liberatur ab ea: quia ibi offerebatur res tm̄: ſed non omne aliud qđ debebatur. ¶ In tex. ibi. Iure empti cōtinentur. i. que conſequi poſſet emptor ſemel vel bis propter clauſulam euictionis: ⁊ ſic offerebatur totuȝ quod in obligatione erat: vnde non mirum ſi poſt ſententiam poterat mora purgari. ¶ In glo. magna. ibi. Solūmodo ſeruum. ſ. emptum ⁊ nō intereſſe: ⁊ oīa plana ſunt: ⁊ ſic de eis fideiuſſor fuit euictus: ⁊ non de dupla. ergo non agebatur ad intereſſe ſed ad duplā: vt dixi in tex. qꝛ ipſe ſimpliciter ſe de euictione obligauit: vnde ſolū intereſſe itelligitur ꝓmiſiſſe ⁊ nō duplā. ¶ In ea. glo. ibi: ſed ibi non erat adhuc res reſtituta actori. ſub. per emptorem cui fuerat res euicta: hic ſic. ¶ In ea. glo. ibi. Hic aūt fideiuſſor qui facilius ⁊ c. Nō. ſingulariter hanc particulam: per quā habes duo. Pmo ꝙ venditor condēnatus ad duplam emptori: non pōt purgare moram offerendo rem venditam ⁊ intereſſe per dictam. l. habere licere. in fi. ⁊ per. d. l. emptori. Sȝ lȝ hoc nō ꝓmittat venditori: ꝓmittitur tamē eius fideiuſſori: quod eſt nō. dignū. Secundo ꝙ. l. ſancimus. C. de fideiuſ. que dat potentiā fideiuſſori purgandi moram: lȝ ſit adiecta dies ⁊ pena: hȝ locū non ſolū in ſtipulatione ꝑtoria ⁊ circa ꝑparatoria iudicij interpoſita: verum etiā in ſtipulatione neqȝ pretoria neqȝ iudiciali: quod eſt not. dignum. Ang.

f **I debitor.** Si creditori furioſi de cuius mandato ſoluitur per debitorem ipſius: ab ipſo furioſo ſoluens defendit per exceptionē doli quatenus in rem eius verſum eſt. h.d. habetur ergo furioſus loco ꝯdicentis: alias ſi loco conſentiētis: liber eſſet ipſo iure vt. ſ. eo. l. ſi opa. dic vt ibi. Ang.

p **Ater pro.** Si maritus nō ſubijt onera mr̄imonij nō poteſt petere vſuras dotis ſibi per errorē promiſſas: ⁊ ꝑſumitur error ſi per ruſticanū promiſſio facta eſt. h.d. cū glo. Et ex hoc datur tibi generalis doctrina ꝙ ꝓmiſſio facta per ruſticū ex cauſa non artante ipm ad ꝓmittendum: in dubio preſumitur erronea ſi error allegatur: vt hic in glo. ⁊ ſ. de ꝓba. l. cū de indebito: ⁊ huic pn. ſatis concor. ſ. de iure dot. l. iure ſuccurſum. ¶ In tex. ibi. Euiſqȝ homines. ſub. donec dos ſoluetur. ¶ In tex. ibi. Genero ſcripſit. i. per ſcripturā ꝓmiſit. Et figura caſum in hac. l. in hoie ruſticano diuite qui appetit filiā maritare nobili qui pauper erat. ¶ In tex. ibi. Cuȝ eam exhibuerit. Nō. ꝙ maritus nō ſuſtinens onera matrimonij: non dȝ habere vſuras dotis: ⁊ ita dixi in ſummario intellectu: ⁊ ꝯcor. ſ. man. l. creditor. §. ſi iter. ⁊ de iur. dot. l. cū poſt. §. vſuras. ⁊ ſ. ſolu. ma. l. inſulam. §. vſuras. ⁊ plenius eo. ti. l. de diuiſione.

Auus. Cauſa adiecta legato importans diminutionē ipſius ſm ꝑſumptam voluntatem diſponētis in eius cauſato diſpoſitionem iducit. h.d. Uel ſic. Uerba enūciatiua prolata ꝑncipaliter propter aliud: exceptionē ꝓducūt: lȝ nō inducant agendi potētiaȝ h.d. ⁊ ceſſat oē ꝯrium: ⁊ concor. tunc. ſ. de rei vendi. l. emptor. §. ancilla. ⁊ de libe. lega. l. aurelius. §. ticius teſtō. ⁊ ſ. de her. inſti. l. qui volebat filiam.

Ex quadrante. Si emptori de re empta ante ſolutum precium queſtio moueat: nō poteſt idem emptor ante cōtrouerſiā finitam ad preciū ꝯueniri: ⁊ ipſi venditori ꝑcium petenti doli obſtat exceptio. h.d. Et hoc itellige veruȝ niſi venditor velit ſatiſdare idonee de reſtituēdo duplā in caſu euictionis vt pȝ i legibus hic allegatis i glo. pro ꝯrijs in vbo. Sūmoueri. Si emptor igitur cui nō eſt ſatiſdatū: cupit nō ſoluere ꝑciū: forte ꝓpter inopiā: ſubmittat litigantē de re ⁊ nō poterit exigi: ſi venditor ſatiſdare nō poterit: calūniā tamē cōmittit: niſi hoc faciat reuera ꝓpter repellēdam calūniā: de quo i. l. at qui natura. §. cū me abſente. ſ. de nego. geſt. dic vt ibi. ¶ In tex. ibi. Stipulāti ſpopōdit. ſ. emptor ꝑdictus. ¶ In tex. ibi. Et hereditatē ab emptore petit. ſ. añ ſolutū preciū per emptorē venditori: quā hereditatē petere potuit ex quo dicebat teſtm̄ falſum ⁊ ſe ſucceſſorem ab inteſtato vt. ſ. de inoffi. teſta. l. qui de inofficioſo. Immo ⁊ qui dicit teſtm̄ falſum ſi ei defertur ab inteſtato ſucceſſio: videt hereditatē agnoſcere: vt. ſ. de bo. poſ. l. cū quidam ꝓpinquus. Qui aūt ex alia cā dicit teſtm̄ nullum: an videatur adire. dic vt. l. iij. C. de repu. here. Illud aūt nō. ꝙ ſi ſcriptus ex dodrante in quo erāt varia ⁊ diuerſa noia debitorū: vendidit ipm dodrantem pro certa ſumma: valet ipſa venditio pro toto lȝ ipm dodrans minꝰ plus valeret. Et per hoc limitat. l. ꝑ diuerſas. ⁊. l. ab anaſtaſio. C. man. dicentes ꝙ ſi vendunt nomina debitoruȝ ꝓ longo minori pecunia: qđ intelligitur venditio fraudulenta: qꝛ illud verū quādo venditur ſolū nomen: ſecus ſi venditur hereditas in qua continent ſolum noia debitoꝝ ⁊ hoc ꝓbatur hic recte intuenti: facit. C. de her. vel actio. vendi. l. nominis. Ultimo not. hic caſum in quo venditor non auditur petens preciū niſi ſatiſdet de euictione: ⁊ hoc iđ qꝛ euictio iminebat in limine cōtractus vt hic: ⁊. l. ſi poſt perfectam. C. de euic. Alius caſus eſt ſi fuerit forſan ꝓmiſſum ſatiſdari: ⁊ tunc nullū dubium eſt. Aliꝰ caſus ſi fuerit de more ⁊ cōſuetudine regionis: vt. ſ. de euic. l. ſi fundus venierit. Alius eſt vbi venditio ē auctoritate ceſarea confirmata que a ꝑncipio non tenebat: vt nō. i. l. vniuerſa. C. de ꝑci. impa. offe. Alius eſt cū pater vendit rem peculij ꝓfecticij ſolū ꝓprietatis iure: vt nō. i. l. i. C. de bo. mater. Regulariter autem non ē ſatiſdandū de euictione. ¶ In glo. que incipit. hoc enim. hec glo. ꝓcedit ſm ꝑmā ⁊ ſecundā poſitionē inferioris glo. non aūt ſecundum tertiam: ⁊ iſta tertia nō applaudit littere. ¶ In glo. Creditori. ibi. Uel dic ꝙ dicit ſe ſoluturum. ſ. venditori. ¶ In ea. ibi. In calendario defuncti. ⁊ ſic ſibi ꝓmiſiſſe videt ſe ceſſurum actiones ꝯ hereditariū debitorem vt ꝓcedat inferior glo. que icipit niſi. Ang.

Marito. Conditio appoſita in iſtitutione in legato eidem iſtituto relicto intelligitur repetita. h.d. vſqȝ in fi. Ratio aūt huius erat qꝛ cōditio adiecta iſtitutioni grauabat iſtitutum: ⁊ ideo idem grauamen i legato ⁊ ꝑlegato intelligit repetitū vt hic. Si autem iſtitutio fuiſſet facta de aliquo pro parte: ⁊ eidē factū ꝑlegatum: ⁊ iſtitutio fuiſſet ſimplex: repudians iſtitutionē aut morte ꝑuentus nō adiens hereditatē: nihilominus legatum ꝑcipit ⁊ ad heredē ſuum trāſmittit inſoliduȝ. ſ. de lega. i. l. qui filiabus. §. fi. ⁊. l. filio. que ſunt ꝯ. ⁊ cōcordat huic. §. ſ. de condi. ⁊ demon. l. auia. in pn. ¶ In tex. ibi. Scriptis heredibus. per vxorem quondā tam ꝑmi mariti ꝙ ſecundi. ¶ In tex. ibi. Ex pte dimidia. glo. dicit. i. ſextūcia. hoc itellige. ſ. pro quolibet ⁊ ſic ſex vncijs iter ambos vt. ſ. de her. inſti. l. ſeruū meū. §. hereditas. ⁊. ſ. de inoffi. teſta. l. papinianus. §. ꝓinde ſi ſunt. ſm Ray. Sed hic itellectus eſt falſus: qꝛ ſm hoc maritus ⁊ filius cōis non haberent tres vncias inter ambos ⁊ fuerunt inſtituti in dimidia: nam ſextūcia ſignat vnam vnciā cū dimidia: vnde hec glo. non pōt defenſari. ¶ In tex. ibi. Ex ſextūcijs: ⁊ ſic ex alia dimidia. ¶ In tex. ibi. Tutele actionē haberet. quā ꝓponit contra ipſius coheredes: ⁊ ſubaudi ꝙ illam ſaluā hȝ ex quo matris hereditatē repudiat: quinimo ſaluam hȝ hodie ⁊ ſi ꝯfeciſſent inuentariū: qđ nō erat cognitū hoc iure: vt. l. fi. §. i cōputatione. C. de iur. deli. ¶ In

tex. ibi. A matre data. ſimpliciter nulla conditione appoſita: ⁊ hoc faciebat dubium ĩ iſto. §. vtrũ conditio adiecta inſtitutioni itelligeretur repetita in ꝑallegato: ⁊ determinaẽ hic ꝙ ſic: nec eſt differentia vtrum conditio adiecta iſtitutioni eſſet exp̄ſſa vel tacita: q꞉ ſemꝑ itelligitur repetitio: vt hic ⁊. ff̄. de arbi. l. ita demum. ⁊. ff̄. de pac. l. item q꞉ lꝫ hic quidam in glo. tenuerint ꝯ̄rium ⁊ nõ bene. ¶ In fi. tex. ibi. Et ideo exceptionem doli obſtaturam. accipe exceptionem facti ⁊ nõ iuris ⁊ ceſſat contrariũ: ⁊ hoc tenuit Dy. hic in glo. vlti. in v̄ſi. ⁊ hic dic exceptione. ſ. doli de facto. ¶ In glo. fi. ibi. Qualiacũqꝫ igitur v̄ba fuerint: hic cõſonant. Not. iſtã glo. que clarius loquitur ꝙ alia que ſit ĩ corpore iuris: ⁊ nunꝙ̄ de ea plus perpẽdi nec vnꝙ̄ eam ad hoc allegaui. ſ. ꝙ vbicũqꝫ diſpoſitio eſt priuatiua: ſiue verba illius diſpoſitionis ꝓferantur affirmatiue: ſiue negatiue: ſemꝑ eſt oratio negatiua: ⁊ ideo male dixit glo. in. l. cũ te minorem. C. de ꝓba. cum faciat differentiã qualiter verba fuerunt ꝓlata an affirmatiue vel negatiue: ⁊ ꝓ hoc eſt caſus recte intelligenti. C. de contrahen. ⁊ cõmit. ſtipu. in. l. optimam. in fi. Ang.

¶ Quarum rerum actio non datur: ⁊ de exceptione iuriſiurandi. Rubrica.

¶ De iſta parte Rubrice. ſ. de exceptione iuſiurandi nõ habes aliam rubricam in corpore iuris.

Iuſiurandum. Iuramentũ obtinet vim ſnie cum ꝑ ipm aduerſarius factus ſit iudex. h. d. Et accipe improprie vt glo. dicit ⁊ bene. Ang.

Si pupillus. Pupillus abſqꝫ auctoritate tutoris iuſiurandum deferre non põt ĩ iudicio nec extra. h. d. ꝯiuncta glo. ⁊ ceſſat oẽ ꝯ̄rium. ¶ In tex. ibi. Detulerit iuſiurandum. ſ. debitori ſuo. ¶ In tex. ibi. Exceptionem iſtam. ſ. iuriſiurandi. Ang.

Si petitor. Ex iureiurando etiã p̄ſtando ꝑ tertiũ in deciſione litis duorum litigantiũ paratur exceptio. h. d. An aũt poſſit agi ex iuramẽto p̄ſtito: dicam ĩfra incontinẽti. ¶ In tex. ibi. Auctor eius. ſ. aduerſarij. ¶ In tex. ibi. Dabiẽ. ſ. ex iuramẽto ipſius venditoris: eſt enim iuſta ꝯuentio ſi q̄libet cauſa in ꝯditione iuriſiurandi poſita fuerit. l. ſi quis cũ debitore. ff̄. de iureiur. Et hic eſt caſus ꝯiuncta glo. que dicit ꝙ hic fuit pactũ de non petendo: qui cõtractus inominatus põt fieri per ſi. ⁊ pro hoc eſt caſus in. l. ſi intra. ff̄. de pac. lꝫ glo. dicat ꝯ̄rium ⁊ nõ bene in. d. l. ſi quis cũ debitore. ¶ In glo. i. Que incipit. fuit ergo. ibi. l. pen. §. pen. vbi dr̄ ꝙ factum venditoris poſt venditionẽ oĩo conſumatã emptori neqꝫ nocet neqꝫ ꝓdeſt: q꞉ illud eſt verũ non concurrente aliquo emptoris facto vt ibi. Exemplũ ſi poſt rem traditã ex cauſa venditionis emptori: poſſeſſio rei vendite ad venditorẽ eſt reuerſa: nã illa poſſeſſio venditoris non accedit poſſeſſioni emptoris: ſed hic factuꝫ venditoris concurrit cum facto emptoris: nã emptori eſt iuſiurandũ delatũ ſub conditione ſi venditor iuraſſet: ⁊ ideo iuramentũ venditoris ei ꝓdeſt ⁊ nocet. Magis aũt obſtat huic. §. q꞉ cõditio iuriſiurandi remittitur a p̄tore: vt. l. que ſub conditione in ꝑn. ff̄. de condi. inſti. Sed ſolue ꝙ iſte. §. loquiẽ in cõditione iuriſiurandi de p̄terito vel p̄ſenti. l. aũt que ſub ꝯdi. loquitur de iuramento futuro: qḋ facile contemniẽ: ⁊ p̄tor vel imꝑator noluit eſſe auctor periurij: vt. l. ij. C. de indic. vidui. tollen. Alij aũt ſoluunt iſtud ꝯ̄rium vt plene nõ. in. d. l. que ſub conditiõe. ⁊ ibi dixi. Hic aũt querenduꝫ occurrit an p̄ſtito iuramento poſſeſſor fundi agere poterit vt libereẽ contra ipſum petitorẽ: quidam dicunt ꝙ nõ: q꞉ contractus inominati ex quibus oritur actio p̄ſcriptis verbis ex quo ſunt celebrati ꝑ ſi: non pariunt actionẽ: q꞉ non poſſunt iniri ꝑ conditionẽ nec ẽ pactũ ſi vt hoc firmat glo. in. l. ſi quis cũ debitore. ff̄. de iureiur. Cõtra quã eſt caſus in. l. ſi intra. ff̄. de pac. que ſingularis eſt. ⁊ ꝙ ſit pactum ⁊ per cõſequens contractus innominatus: determinat glo. hic. vñ videẽ ꝙ agi poſſit: ⁊ ſi nõ alia via: ſaltim officio iudicis competente ei qui liberãdus eſt exceptionis ope: vt. j. de fideiuſ. l. ſi contendat. in glo. ⁊. ff̄. de libe. lega. l. iij. §. i. Veritas eſt qḋ dicit glo. in. l. ſi intra. reprobata glo. i. l. ſi quis cum debitore. Sꝫ ex illo pacto agere nõ poteſt liberandus vt libereẽ per acceptilationẽ ꝓpter duo. ꝑmo quia pactum fuit initum ſolum vt ĩpleta conditiõe paciſcẽs eẽt liber: non aũt fuit ordinatũ ad effectũ obligationis ⁊ actionis. ergo ⁊ c̄. vt. l. nõ oĩs. ff̄. ſi cer. peta. Secundo q꞉ ĩ. l. ſi intra. ⁊ hic ex ĩplemẽto paciſcentis nihil aderat aduerſario: nam per iuramentũ venditoris nihil aderat petitori fundi: nec ibi per ſolutionẽ pecunie aliquid aderat aduerſario imo aberat aduerſario: q̄m debebat recipe totum: ⁊ liberandus erat debitor per partem ſolutionis a toto: vñ nulla actio poterat competere ĩplenti niſi de dolo. l. naturalis. §. ꝙ ſi faciã. ff̄. de p̄ſcrip. ver. Cõſtat aũt actionẽ de dolo nullo mõ competere ſi volenti agere: alia via põt ſuccurri: ſiue ſit via agendi ſiue excipiendi: vt. l. ⁊ eleganter. §. nõ ſolum. ff̄. de dolo. Similiter ⁊ glo. in. l. ſi quis cum debitore. dicit falſum: dũ dicit contractũ inominatuꝫ iudicari ſm̄ modum ĩplendi non ineundi: q꞉ imo ſecundum modũ ineundi. vt. l. iuriſgentium. §. i. ff̄. de pac. ⁊. l. ex placito. C. de re. permu. ¶ In glo. fi. ibi. Vt poſſit iuſiurandũ deferri. ⁊ certe poteſt: tex. eſt ĩ. l. nam ⁊ poſtea. §. ſi petitor. ff̄. de iureiur. ¶ In ea. ibi. Proſit alteri. ⁊ certe ꝓdeſt rõne conuentionis vt hic. ⁊. d. l. ſi quis cuꝫ debitore. ¶ In ea. ibi. Sed ⁊ pacti dari põt. ſubaudi non ſolũ iuriſiurandi tex. ẽ in. d. l. ſi quis cum debitore. Ray. ꝯ̄. ꝙ non datur exceptio iuriſiurandi: ⁊ male: motus ea rõne q꞉ iuramentuꝫ non ẽ in diſpoſitione ſed ĩ conditione ⁊ c̄. vt. l. ſi quis ſub conditione. ff̄. ſi quis omiſ. cau. teſta. ſed hec obiectio ĩ propoſito non valet vnam muſcam.

Si fideiuſſor. Iuramentum fideiuſſoris ĩ rem ꝓdeſt reo: ſecus aũt ſi ĩ perſonam tm̄. h. d. Ang.

Si manumiſero. Si libertate p̄ſtita ſtipulatur patronus a liberto ſuo ꝑ olim negociorum geſtore quicquid eum dare vel facere oportebat ꝯtra ipm patronũ agẽtem nõ obſtat exceptio quia libertatis onerãde gratia fuit pactio iterpoſita. h. d. ĩ terminis ⁊ ĩ ſumma.

Que onerande. Deducta ĩ ſtipulatione a liberto gratia onerande libertatis per patronũ: non exiguntẽ: ⁊ ĩ dubio omne ꝓmiſſum vt libertus ſit patrono ſubiectus itelligitur ꝓmiſſuꝫ cã onerande libertatis. h. d. ¶ In tex. ibi. Onerande. i. grauãde: ⁊ hoc grauamen liberto ĩpoſitum ſpẽm ſeruitutis iducit: iccirco ⁊ liberto exceptioneꝫ parit: vt hic. Et facit iſte. §. ad nõ. ĩ Spec. de arbi. §. ſequitur. v̄ſi. Item quid ſi cõpromiſſum in. vij. col. ĩ ꝑma parte. ⁊ ad id qḋ nõ. Dy. i. c. ſciẽti. de reg. iur. lib. vi. Ibi liberto. ſ. meo. Ibi non poſſum. ſ. exceptionis ope. vñ ꝓmiſſio tenet ipſo iure: lꝫ repellatur agens ope exceptionis: q꞉ onerãde libertatis cã ꝓmiſſio facta eſt: ⁊ ſic non ob. j. eo. §. ſi onerande vt ibi nõ. ¶ In tex. ibi. Offenderit. mirabiliter nõ. hunc tex. nam qui ꝓmittit penã ſtipulari. ſi cũ offenderit: itelligitur ſiue offendat re: ſiue v̄bis: ſiue q꞉ non obtempet preceptis eius: ⁊ iſte tex. eſt pulchrior qui ſit ĩ iure de ꝓmittẽte penam ſi aliũ offenderit. Et allegaẽ iſte tex. que ſtatuta dicantur ꝯ̄ libertatem eccleſie: ⁊ Bar. dixit ꝙ oĩa per q̄ clerici aut eccleſiaſtice ꝑſone efficiuntẽ timidiores: ⁊ pro hoc eſt caſus hic: nam cã libertatis onerãde intelligiẽ oĩs ꝓmiſſio facta cuius timore ⁊ cuius exactionis metu libertus ꝑcipiente patrono continue eſt ſubiectus: de quo plene per Io. an. i. c. vlti. de imu. eccle. lib. vi. vbi etiam eſt caſus de hoc. Et ibi dicit idẽ Io. ꝙ ſtatutuꝫ ꝓhibens alienari imobilia ĩ non ſubiectũ: non comprehendit clericos: nã ſi expreſſe fieret ſtatutũ ꝙ in clericos bona imobilia alienari non poſſent: aut ꝙ nullus vendat panem clericis aut coquat: illud ſtatutum eſt nullum q꞉ ꝯ̄ libertatem eccleſie: ⁊ qui contra facit: anathema eſt. Et hoc eſt verꝫ ſi facit ꝯ̄ ꝑuilegia conceſſa eccleſie vniuerſali: vel per deuꝫ vel eius

vicarium

vicarium in ſpiritualibus: vel per impatorem in tempoꝛalibus. Sed ſi fieret contra priuilegia vnius eccleſie ſpālis: puta ſancti Laurentij de peruſio: ſꝫ ſtatutum nō teneret: tñ ſtatuens nō eſſet anathema: ſꝫ quidā dicant aliter ⁊ male ſm Inno. de ſen. excō. c. nouit. Dixit tñ Jaco. but. vbū vnum mirabile in auten. caſſa. C. de ſacroſan. eccle. i. l. aſſiduis. C. qui po. i pig. hab. ꝙ clerici poſſunt poni extra ꝓtectionē cōis. Quod itellige verū ſi ꝑ ſtatutū denegat̃ iuriſditio poteſtatibus ſecularibus: vt de factis ⁊ negocijs clericoꝝ nullā habeant iuriſditionē: nā ſicut ſtatutū iuriſditionem ꝯcedit: ita ⁊ limitare poteſt eandem: vnde iuriſditionē habens a ſtatuto: non pōt ampliorem habere ꝙ ſtatutū ꝯcedit: nā fines mandati diligenter ⁊c̃. vt regula iuris pꝫ: vt. ff. man. l. diligenter. ¶ In glo. Belliſſime. i. pulchre. ibi. ſtipulatur incontinenti ⁊c̃. poſt manumiſſionē. ¶ In ea. ibi. Transfertur onus ꝓbandi: in libertū: ꝯcor. ſ. de ꝓuile. cre. l. ſi ventri. §. fi. Sed attende q2 ſi per patronum petentē: incuſſus fuit metus eidē liberto: tunc oē promiſſum per libertū: intelligitur ꝓmiſſum cā libertatis onerande: q2 ſemp ſubeſt eadem cā timoꝛis ⁊ reuerentie: nec eſt neceſſe ꝙ libertus ꝓbet tēpoꝛe ꝓmiſſionis aliquē metum incuſſum: q2 ſufficit ipm preceſſiſſe: ſicut ⁊ cū mulier verberata nolebat viro cōtrahenti conſentire: eodē metu ēt ex interuallo intelligitur conſentire: ſꝫ ſuper caput ſuū eo tēpoꝛe non habuerit gladiū neqꝫ baculū: vt not. Inno. in c. ꝑlatum. extra ꝙ me. cau. Si aūt vxoꝛ antecedenti tēpoꝛe ad virū non habebat nimiā reuerentiā: nec ēt ſibi vllus timoꝛ fuerit incuſſus: tunc nec timoꝛe nec nimia reuerētia intelligitur contraxiſſe: aut viri cōtractui conſenſiſſe: ⁊ iō timoꝛem aut reuerentiam nimiā: illum ꝓbare oportet ſm Inno. in d. c. ⁊ per eundē de in integ. reſti. in. c. auditis. ¶ In glo. Aliter accipitur in fi. hoc intellige ſm ſupradicta per que apparet declaratio legum loquentium de materia. Sequitur. §. ⁊ in ſumma. Ang.

Et in ſumma. Siue fiat ꝓmiſſio per libertū incontinenti: ſiue poſtea per quā oneretur libertus: exceptio dolū hꝫ: ſꝫ cū ex interuallo ꝓmittitur: liquido opꝫ ꝓbari ꝓmiſſū eſſe cā libertatis onerande. h. d. Eſt aūt liquida ꝓbatio etiam ex ꝓſumptionibꝰ collecta: vt. l. ſꝫ impatoꝛ. de leg. i. ꝓſumptiones aūt et coniecture ſumunt̃ ex nō. per Inno. in d. c. perlatū: dic vt ibi. extra ꝙ me. cau. ¶ In tex. ibi. Eius libertatem: q2 ꝓmiſit patrono tm̃ dare ſi eū offenderet: ⁊ facit qō nō. C. quod me. cau. l. ij. Iſtud ergo ꝓmiſſum noie pene itelligit̃ permiſſum cā onerande libertatis. Ange.

Si onerande. Exceptio libertat̃ onerande cā vendicat ſibi locum etiā ſi contractus bone fidei inter patronū ⁊ libertum in penam debebat iniri. h. d. Omnia igit̃ quecūqꝫ ꝓmiſſa in penā patrono vel incontinēti vel ex interuallo cā nimie reuerentie: intelligunt̃ ꝓmiſſa cauſa onerāde libertatis: ſecus ſi non fuiſſent ꝓmiſſa in penā: vt. ſ. ea. l. §. que onerande. in glo. in vbo. i. pulchre. ¶ In glo. Puta ſi in aliquo. ibi. l. i. §. fi. que eſt cōtra: ſꝫ dic vt ibi. ¶ In ea. ibi. Bene ſcit negociari: vel pone exemplū: vt no. ſ. de ope. liber. l. labeo.

Exceptiones. Exceptio onerande libertatis cā introducta: in rem eſt non aūt ꝑſone inheret: ⁊ ideo ad fideiuſſoꝛum ꝑſonam tranſeunt etiā ſi ipſe libertus vt ꝓcuratoꝛ expromiſſoꝛis aut heres expromiſſoꝛis interueniat. Et not. hic glo. in vbo. Reus factus eſt: que dicit ꝙ ille eſt expromiſſoꝛ qui in ſe alienā obligationē trāſfert in totū vel in partē ⁊ allegat de dolo. l. ⁊ eleganter. §. ſeruus paction ſ: veritas eſt ꝙ expromiſſoꝛ ꝓprie ⁊ ſtricte appellatur qui pro alio nullatenus obligato intercedit: ⁊ iſte eſt verus intellectus. d. §. ſeruus pactiōis. ⁊ hoc dicit glo. in. l. ſicut reus. j. de fideiuſ. ⁊ nō. ſ. de pac. l. in perſonaꝫ. §. qui pecuniā. Ang. de peruſio.

Siue autem. Omne ꝓmiſſum cā onerande libertatis patrono vel alteri cui delegatio non ſit facta et cā oneroſa viribus vacuatur. h. d. vſqꝫ ad. §. itē ſi libertus. ¶ In tex. ibi. Sine a lij. ſ. nō creditori patroni: alias ſecus ſi fuiſſet creditoꝛ ex cauſa oneroſa: vt. j. patet. Ange.

Item ſi libertus. Si libertus cauſa onerande libertatis patrono ſuo debitorē delegauit: non pōt delegatus ſe illa exceptione tueri qua poterat delegans: ſed ſolutū patrono poterit repeti per libertū. h. d. ⁊ quo iure: dic vt in glo. Ponitur ergo hic caſus econuerſo ad ꝓcedentē: nam ibi queſituꝫ eſt an exceptio que obſtat deleganti: obſtet ei cui delegatio facta eſt: hic autem ponitur an beneficiū exceptionis quo vti pōt delegans: poſſit vti etiam delegatus ⁊ idiſtincte determinatur ꝙ non: non habita differentia lucratiue cauſe: aut etiā oneroſe: libertus enim delegans poterat vti beneficio exceptionis onerande libertatis qō eſt reale: ⁊ tamen hoc bñficio non vtitur delegatus ab eo tene igitur hoc menti.

Hec exceptio. Exceptio libertatiſ onerande datur liberto ⁊ ſucceſſionibus eius in vniuerſum: ⁊ econuerſo heredes patroni ſubmouendi ſunt exceptiōe ꝓdicta. h. d. ideo autē dixi ſucceſſoꝛibus in vniuerſum: q2 nō datur ſingularibus quoꝝ non intereſt exceptionē iſtam proponere: eo ꝙ cui cunqꝫ ſoluerint: ſunt liberi. Ang.

[S]i filiofa. Per filiū patri queri poteſt exceptio iuriſiurandi. h. d. Glo. querit quid econtra an queratur exceptio filio: dic vt in ea que bene loquitur. Ang. de peruſio.

Si in alea. Iſte. §. eſt ſatis ſubtilis ⁊ ſꝫ primā lec. ꝓmiſi vendere fundū pro certo precio ſi tu viceris: vel tu ꝓmiſiſti vēdere ſi ego vicero: ⁊ hec ꝓmiſſio facta fuit inter nos nō colludentes ſimul vt differat a lectu. Ro. que ponit̃ circa finē ſecunde glo. magne. Sed hic itellectus non placet: q2 nō applaudit littere: nā hec lex loquitur de venditione facta in alea: non aūt de promiſſione facta de vendendo: nam ſi poſtea extra aleāꝫ venditio facta eſſet: idem iudicaretur de ea qō de venditione facta ſimpliciter extra aleam: argumentum optimū. C. ꝙ me. cau. l. ij. Secūdo modo legitur ꝙ i alea ego rem vendidi ⁊ preciū inde redactū luſi: vel etiā nō vēdidi ſed ipſam luſi ⁊ hoc caſu ſiue vendiderim ſiue luſerim: ⁊ deinde res hec vendita ſeu ꝑdita: euicta fuerit. vel qui vicit vel qui emit: agit de euictione ⁊ nō pōt: quin ſubmoueatur exceptiōe: ⁊ itellige illa quaꝝ reꝝ actio nō da. q2 in hoc titu. hec. l. ſituata eſt. ergo ⁊c̃. vt. ſ. de carbo. l. qō labeo. Et intellige hoc caſu ꝙ ſiue venditio ſiue luſio ſit facta in ludo licito ſiue illicito: vel vēdita fuit aut luſa de euictione nō agitur. In hoc ergo opatur ſolū hoc ꝙ in ludo res vendita eſt aut luſa. Alio modo legit̃ ſm Rog. ꝙ ego ludens tecū: vendidi tibi rem: ⁊ ꝓciū mihi ludenti ſoluis ⁊ illud ꝓcium ego perdo: re igitur euicta ego venditoꝛ tibi de euictione non teneoꝛ: ſicut nec ipſam rem tu vſucapere poſſes ex quo mihi incontinenti ꝑdituro ꝓciūꝫ ſit ſolutum ſiue ſit ludus ꝓmiſſus ſiue nō: vt. l. ſi quis cūꝫ ſciret. ſ. pro empto. ⁊ iſte caſus etiam ſuſtinet̃. Quarto ⁊ vltimo modo legitur de eo qui ſperabat multa miſſilia propter aduentum ꝓncipis ſe ꝑcepturū ⁊ lucraturū: ⁊ illa vēdidit que ꝑciperet ex dono fortune: nam ſi ex illis miſſilibus aliquid eſt euictum: non tenetur venditor: ⁊ iſta lec. etiā nō. eſt. ſed non applaudit littere. Tene ergo lec. ꝙ in alea vendens rem aut ludens illam pro extimata vel iextimata: ſiue alea ſit ludus ꝓhibitus: ſiue non: hoc premiūꝫ ſolum habet vt re euicta: de euictione non teneat̃: ⁊ vbi ludus fuiſſet ꝓhibitus: res ipſa luſa repeti poſſet ſm nō. in. l. fi. ſ. de alee luſu ⁊ de aleato. ⁊ nō. i. l. alearū vſus. C. de aleato. ¶ In glo. i. ibi. Intelligo aleam eſſe ludū prohibitum: glo. ſequens intelligit etiaꝫ de ꝓmiſſo. Dic ꝙ vbi vendo rem in ludo probibito: ad hoc vt ipſe rem ludat: ex hoc contractu ementi non procedit vſucapio: nec etiam i eum transfertur dominium ſi ego dñs ſuꝫ: nec ego teneoꝛ de euictione: quia ſcoꝛto ⁊ luxurioſo ⁊ protinus ꝑdituro in certam cām perditionis ego rem illam dedi: vt. l. ſi quis cum ſciret. ſ. pro empt. Et etiam econuerſo ſi tu vendis mihi rem in ludo. ⁊ ego te ſcio precium protinus perditurum. non poſſum agere poſtea ꝯ te. vt. l. ſi quis cum ſciret.

.ſ. allegata. ¶ In glo. ij. ibi. Uendes mihi fundum titia
num. iſte caſus non applaudet littere: q2 non loquitur de
ꝑmiſſione vendendi: ſed de ipſa vẽditione. ¶ In ea. ibi.
Uel ipſaꝫ rem tibi vendidi. ſ. nõ ludẽti vt differat a lectu.
Ro. que ponitur in fi. huius glo. ⁊ hec eſt vera ⁊ hãc te
nui videlꝫ: ꝙ ſi ego vendidi tibi rem: ⁊ ꝓciũ eius luſi: ſiue
ludus fuerit ꝓhibitus ſiue ꝑmiſſus: ex quo precium luſi
re euicta nõ ꝯuenior de euictione: ⁊ idem vbi rem ipſam
luſi: nã vincenti de euictione non teneo2. Sed hic quero
an ego vendito2 ſaltim tenear ad reſtitutionem precij: lꝫ
non tenear de euictiõe: põt dici ꝙ ſic per. l. ex empto. §. fi.
ſ. de ac. emp. Tu dic cõtra ex quo preciũ inde ꝑceptũ luſi:
⁊ ſic in nullo locupletio2 factus ſum. Deinde quero quid
ſi te ludente non mecũ: ego vendidi tibi domũ: ⁊ iſta do-
mus tibi euicta eſt: an ego de euictiõe tenear: dic ꝙ ſic ex
quo ꝓcium ego non luſi: ⁊ idem ſi luſi ſed non tecũ: ⁊ idẽ
ſi luſi ſed poſt magnũ interuallũ: qm̃ hec venditio non eſt
legibus aut moribus interdicta: lꝫ fuerit facta in ludo. er-
go debetur euictio. ¶ In ea. glo. ibi. Uel dic venturo.
Iſta lec. eſt vera ſed non applaudit littere. ¶ In ea. ibi.
l. ſi quis cum ſciret. ⁊ ibi dixi poſt Bart. de quo etiã in. l.
qđ ſi mino2. §. reſtitutio. ſ. đ mino. ¶ In ea. glo. ibi. Uel
ſm̃ Ro. dic ⁊ bene: qui ergo ludit rem i ludo etiã non re
probato: ſiue ludat rem inextimatã ſiue extimatã: de eui-
ctione nõ tenetur: vbi aũt ludus ẽ reprobatus: nedũ quis
tenetur de euictione: imo oẽ luſum repeti poteſt: niſi repe
tenti quinquaginta annoꝝ obſtet exceptio. l. alearũ vſus
.C. de aleato. Eſt aũt reprobatus ludus cruentalis ⁊ lu-
dus fortune: nõ aũt ludus induſtrie: vt eſt ſcaccorũ: aut for
titudinis: puta ſi iaculũ proiecero pluſꝗ̃ tu: dabis mihi. x.
vt nõ. in. d. l. alearum. ⁊ in. l. in executione. §. fi. j. de vboꝝ
obligationi. Ang.

Si ſeruus. Illa ꝓmiſſio intelligitur facta
dño manumittenti cã oneran
de libertatis que ad finem exactionis non fit ſed ſolum vt
libertus eũ timeat ⁊ eidem obtemperet. h. d. ¶ In tex. ibi.
Ut non exigat eã. ſ. pure ſed ſub conditione ſi eum offen
dam: ⁊ iſta ꝓmiſſio intelligitur facta cã libertatis oneran
de: vt. ſ. eo. l. i. §. que onerãde. ⁊. §. ſi onerãde. Ang.

¶ De litigioſis. Rubrica.

l Litigioſam. Denun-
ciatio ſim
plex facta emptori vel vẽditori vt nõ
ꝓcedat ad emptionis ꝯtractum: nõ
facit rem litigioſam. h. d. in terminis
⁊ in ſumma. Glo. querit an oĩs de-
nunciatus intelligatur male fidei nec
ne: ⁊ nõ bene ſoluit. Unde ꝯclude
ꝙ aut empto2 denunciatus vt nõ emat: ſcit denunciantem
ius habere: ⁊ tunc eſt male fidei: ⁊ ideo non vſucapit. l. ſi
fundum. C. de rei ven. Et ecõuerſo ſi neſciebat: nõ ẽ ma-
le fidei. C. de reſcin. ven. l. ſi maio2. Si aũt eſt dubium: em
pto2 debuit abſtinere: vnde futurus iudicij euentus decla
rabit an empto2 fuerit male fidei nec ne: q2 ſi vincet: appa
rebit non male fidei: ſi ſuccũbet: ecõtra argumẽto de leg.
ꝓſtan. l. virilis. §. ſi adierit. ⁊. ſ. que in frau. cre. l. ait ꝓto2
. §. ſi quis particeps: ⁊ nõ. in. d. l. ſi fundũ. ⁊ Spec. in ti. de
emp. ⁊ ven. §. nunc dicendũ. el. ij. vſi. ſi. in quarta parte. ⁊
. ſ. de no. oper. nun. l. i. in ꝓn. Ang.

Si inter ꝓximum. Uiciũ litigio
ſi nõ afficit rẽ
⁊ ideo res litigioſa vendi poteſt ꝑ non litigantẽ alteri nõ
litiganti. h. d. in terminis ⁊ in ſumma vſqꝫ ad vſi. ſi tamẽ
cum ꝓcuratore. Uel ſic. Litis conteſtatio inter alios fa
cta: quo ad alios rem litigioſam non facit: ſed quantũ ad
eos tm̃ litigantes per ſe vel legitimos adminiſtratores eo
rum nominibus. h. d. vſqꝫ ad fi. Et nõ. bene ꝙ omne liti-
gium qđ fit cum adminiſtratoribus noſtris: intelligitur fie
ri nobiſcum. Et ideo ſi ex forma ſtatuti agens debet adire
iudicem ſue porte: vt eſt peruſij: ⁊ ꝓcurator agens: ẽ de por
ta eburnea: ⁊ dñs de porta ſancti petri: debet adiri iudex
ſancti petri. Et hoc intellige ſi eſt ꝓcurato2 ſimplex: ſi nam

tem in rem ſuam ipſe rem in iudicio deducet: ⁊ ideo tunc
debet ipſe adire iudicem porte ſue: vt. l. ſi mater. §. hoc iu-
re. ſ. de excep. rei iudi. ⁊ tene menti q2 pluries habui de
facto peruſij. ¶ In glo. i. ibi. Niſi in ꝑſonali actione forte.
imo ſine forte: q2 hec eſt vera opinio approbata: ⁊ Bart.
hic diſtinguit ⁊ bene: an agatur mera reali: an mixta: omit
tit aũt de officio iudicis. Sed dic ꝙ ſi imploratur officium
ad finem ad quẽ intenditur iudiciũ reale: idem dicas quod
de reali. Et ſi ad finem ꝑſonalis vel mixte: idem qđ de quo
libet eorũ: argumentũ optimũ in. l. ſicut. C. de ꝓſcrip. xxx.
anno. Et hic Bar. querit de effectu litigioſi: dic vt in co.
Et adde ꝙ ſi de dñio vel quaſi dñio prelature inter duos
contenditur nemo alienat abſqꝫ vicio litigioſi. Si aũt iter
duos contenditur de poteſtate iuris eligendi prelatũ: iudi
cio illo pendente electores poſſunt eligere ſine pena. Et
habens potentiã confirmandi: põt ſimiliter cõfirmare. Et
ſi contenditur de iure ſubiectionis ⁊ obedientie: ſimiliter
mota controuerſia incurritur vicium litigioſi: ſed ipſa res
ꝓpter quã de ſubiectione contendit̃: litigioſa non eſt ſm̃
Inno. de conſti. c. cũ. M. in vſi. reuocat: cõiuncto eo qđ
ipſe no. in. c. ex parte. de arbi. in glo. fi. ¶ In glo. ideſt dif
ficile erat. ibi. nõ afficit rem: vt nõ ſit alienabilis oĩo: nam
alienari põt per non litigantes ⁊ extra litigantes: ⁊ hoc
voluit tex. iſte. Sed per neutrũ litigantiũ alienari põt ſpon
te: ſed neceſſitate cogente ſic: ⁊ etiã alienat̃ in vltima vo-
luntate: vt. l. ij. C. de litigio. ⁊ auten. ibi poſita. Iſtud autẽ
vicium litigioſi durat ſine dubio durante inſtãtia. Sed an
ea finita conſenſu partium aut lapſu triennij: ſunt glo. con-
trarie: q2 glo. in. l. i. C. de ꝓſcrip. long. temp. dicit ꝙ vicium
litigioſi non durat. glo. in. l. ꝓperandũ. §. ⁊ ſi quidem. C.
de iudicijs. dicit totum oppoſitum. Ueritas eſt ꝙ quan
tum ad ipſum litigantem durat vicium litigioſi quo ad ipꝫ
⁊ ſucceſſorem eius vt non vſucapiat longo tempore ſm̃
iura nouiſſima ꝑ auten. male fidei. C. de preſcrip. lon. tem
po. ſed ſm̃ antiquam iuris prudentiam vitium litigioſi nõ
durabat: q2 reus conuentus ꝑempta inſtantia vendere po
terat. ⁊ bone fidei empto2 nõ obſtante mala fide vendito
ris. longo tẽpore capiebat. vt. d. l. i. Ang.

ſ Si ſeruus. Scientia emptoris cũ
de pena litigioſi tra-
ctamus inſpicitur non aũt dñi cui acquiritur
niſi ſuper hoc dñi mandatũ ſpeciale interue-
nerit. h. d. ¶ In tex. ibi. Cum emerit. ſcit. ſ. rem litigioſam.
Ibi eius. ſ. ſerui. Ibi non eius. ſ. dñi. ¶ In tex. ibi. Si
non mandato dñi. ſ. directo ad venditionẽ rei certe. ⁊ hoc
vere tollit omne contrarium. Ang.

r Rem de qua. Dedicans rem
in ſacrum pu-
nitur pena dupli. ⁊ illa pena aduerſario eſt
preſtanda. non fiſco. h. d. Et nõ. eccleſiã ap
pellari aduerſarium potentiorem. ¶ In tex. ibi. Durio-
rem aduerſarij conditionem facere. Fit etiã deterio2 ⁊ du
rior conditio aduerſarij ex alijs cauſis. vt no. in glo. ⁊ be-
ne. ¶ In tex. ibi. Preſtandũ ſit. facit qđ not. ſ. de calum
nia. l. in heredem. Sed argumentum eſt ꝯtra. ſ. de his qui
deie. l. ſi vero. §. que autẽ. in glo. vbi pro parte applicatur
pena aduerſario. ⁊ pro parte applicatur fiſco. vt. ſ. de in
ius vo. l. ſed ſi hac. §. deinde. ⁊ qđ not. glo. j. de vbo. ſig. l.
aliud. la. ij. §. i. in glo. fi. per Inno. de ſolu. c. odoardus. in
fi. ⁊. l. lege cornelia. i fi. ſupra ad ſillenia. pene enim velut
regalia debentur fiſco non parti i. x. colla. que ſint rega. ⁊
. C. de mo. mul. l. mulctaꝝ. Et per hoc deciditur illa q̃ſtio
ſi pedagium vel aliud vectigal eſt impoſitum. ⁊ fraudanti
bus pena eſt appoſita. an pena debeatur fiſco. vel empto-
ribus pedagij. Et hanc queſtionem vidi de facto peruſij.
ſuper qua Bal. conſuluit. Ueritas eſt iſta ꝙ compendia
mulctarũ ſemper ad fiſcum ꝑtinent. vt. d. l. mulctaꝝ. Cõ-
pendia penarum que exiguntur iudicis officio ⁊ ſic ꝑ mo
dum accuſationis debentur ſemꝑ fiſco. vt i iuribus. ſ. al-
legatis. Sed penarũ que exiguntur actionis iure compen
dium eſt aduerſarij. vt. l. iij. j. de termino. mo. Et ſi verba
neqꝫ de accuſatione nec de actione loquuntur puta ſi ſta-
tutum dicit ꝙ fraudato2 puniatur i tantum. ⁊ nõ dicit quo
iure: tunc pena fiſci eſt. vt i. d. x. colla. ⁊ vbi contrariũ aut
aliud

illud intelliges. dicas ꝙ ſic lege ꝓuiſum eſt. vt pꝫ. C. de ſepul. vio. l. qui ſepulchra. coniuncta glo. ⁊ in. d. l. ſi vero. §. qui aūt. ꝟ. de his qui deiece. vel effude. Et de iſta q̄one penarum vectigalis fraudati: ponit Cy. in addi. ſuis in. l. creditor in pn. ꝟ. de actio. emp. Ang.

¶ De actionibus ⁊ obligationibus. Rubrica.

¶ Circa hanc rubricā hic queſiuit Dy. de pluribus. primo que obligatio ſit mater actionis: an ciuilis an naturalis: an vtraqꝫ. Secūdo qualiter diſcernaſ dolus a lata culpa: leui ⁊ leuiſſima ⁊ caſu fortuito. Tertio an medium ſit dare inter hec. Quarto ⁊ vltimo vtrum vtilis ſit natiua vel datiua.

Bligationes.

Quia in iſto ꝑncipio ponitur obligationū diuiſio videlꝫ: ex qua materia oriantur: ideo nō recipit ſummarium intellectum. ¶ In glo. ij. ibi. Tria membra. hec eſt vera ⁊ cā tenet Dyn. Inſti. de ac. in. §. i. ⁊ Bar. hic. ⁊ hoc patet ex ordine iſtarū legū vſqꝫ ad. l. i omnibus. nā primo ponit de obligationibus naſcentibus ex contractu vſqꝫ ad. l. ex maleficijs. ibi de obligationibꝰ deſcendentibus ex maleficio. Deinde incipit de obligationibus naſcentibus ex quaſi ꝯtractu in. §. ſi quis abſente. vſqꝫ ad. l. in oibus. ibi incipit tractare materiaꝫ per diuerſas conſultationes. ⁊ expone litteram hic cauſarum. i. factorum: ⁊ expone figuris. i. qualitatibus ſeu iuris fictionibus ⁊ hoc deſignat verbū quaſi: quod eſt improprietatis nota. vnde maleficiū ⁊ contractus deſignant ꝓprietatem ⁊ veritatem: quaſi contractus ⁊ quaſi maleficiū improprietatem figuram: ſicut homo verus deſignat ꝓprietatem ⁊ veritatem: figura vero hois in pariete depicta: improprietatem ipſius ⁊ qualitatem ſm Ray. Clo. tñ inſti. de act. tenet ꝙ quinqꝫ ſunt ſpecies obligationū: vna ex maleficio. ſecūda ex quaſi maleficio. tertia ex cōtractu. quarta ex q̄ſi contractu. quinta ex varijs figuris cauſaꝝ: de quo etiā hic glo. mentionē facit: ⁊ habuit illa glo. reſpectū ad ordineꝫ tituloꝝ inſtitutionum: ſed qꝛ ille ordo eſt ab īpatore traditus: hic aūt a iurecōſulto: iccirco hunc ſequi debemus: ſicut videmus in materia bonoꝝ poſſeſſionis: nam i. ff. poſt ponitur titulus de ſm tabulis in. C. econtra. Alij autēꝫ dicunt vt in glo. ¶ In glo. Queri conſueuit. ibi. Non tamē eſt ex maleficio. hec glo. cōiter reprobatur: qꝛ imo ex maleficio eſt: vt. l. ſi ambo. §. quotiens. ꝟ. de compenſa. ⁊ l. ſi mulier. §. rerum. ꝟ. re. amo. lꝫ tñ ſit ex maleficio: datur i heredem: vt. l. ſi pro fure. §. fi. ꝟ. de condi. fur. qꝛ tunc nō conuenitur heres vt heres: de quo plene in. l. i. C. de ꝯdi. fur. ⁊ ibi plene per Pe. et Cy. ¶ In ea. glo. ibi. Ut ſit argumentū a ſufficienti partiū enumeratione. ⁊ hec argumētatio. valde bona eſt: vt. ꝟ. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. l. patre furioſo. ¶ In ea. glo. ibi. Que datur contra bone fidei poſſeſſorem. Iſta exempla precedētia ſunt falſa quia noxalis datur ex delicto cōtra dñm lꝫ dñs nō deliquerit ſꝫ ſeruus eius: ⁊ ideo non eſt ex varijs cauſarū figuris. Similiter actio quod metus cā non ex eodē fonte: ſed quia item ſcripta eſt: vt. l. metū. §. cum aūt. ꝟ. q̄d me. cau. Et eodem modo de actionibus ſuccedentibus in locū interdictorum: exempla non ſunt bona. Et qꝛ hic loquiſ de obligationibus natiuis: vt pꝫ in tex. ibi naſcuntur. exēpla ꝑdicta loquuntur de actionibus ſoluꝫ datiuis: ⁊ ideo nō ſunt bona. Pet. aūt poſuit exemplū de actione in factum: de qua loquitur. l. ſancimus. C. de ſacroſan. eccle. Sed illud exemplum eodem morbo laborat: qꝛ ibi loquitur de actione datiua: nos aūt loquimur de obligatione natiua. Eſt autem omnis obligatio natiua ſm verū intellectū: que habꝫ in ſe materiam imediatam ex qua obligatio illa pōt oriri: ſicut eſt maleficium: vel quaſi: cōtractus vel quaſi: hic aūt eſt materia imediata. ſ. ortū obligationis: ſed ſi de medio ſubducatur ois materia imediata: ſed ſolum ſubſit fauor ⁊ auxilium legis inducentis obligationē: tunc obligatio ē datiua: vt. l. iuriſgentiū. §. i. ꝟ. de pac. ⁊ hec fuit ſentētia Pe.

¶ In ea. glo. ibi. Datur vtilis ⁊ nō naſcitur. de hoc dic plenius vt nō. in. l. i. C. eo. ⁊ Spec. declarat in ti. de actio. ⁊ peti. §. i. v̄ſi. porro. Sed glo. C. de pac. ꝯuen. l. pater. dicit ꝙ vtilis actio que datur cum ſit actionū ceſſio: pōt eſſe datiua ⁊ natiua: ⁊ illam glo. puto verā. nā quādo actio ceditur: ⁊ ſic interuenit factū hominis poteſt dici natiua: qꝛ habet preſiſtentem materiā ex qua pōt oriri: qꝛ vna ē materia imediata. ſ. ceſſio: alia mediata. ſ. iuris diſpoſitio: vnde oritur vtilis ex ceſſione ꝓpter ꝓpinquā materiam: ſed vbi nullo interueniente facto hominis ſit tranſlatio actionum vtilium ipſo iure ex mera diſpoſitione legali exemplum in caſibus poſitis in glo. l. i. C. eo. tunc puto illaꝫ vtilem fore datiuam: ⁊ ſic ſalua glo. d. l. pater. Bart. aūt hic altius iſtum articulū exorditur: ⁊ dic vt in eo. ¶ In ea. glo. in fi. ibi. Naꝫ ⁊ ipſum pactum eſt contractus: ſiue cōſideres actionem ꝑſcriptis verbis natiuam naſcenteꝫ ex pacto: ſiue veterem informatā ab eo: vt. ꝟ. de pac. l. iuriſgentium. §. quinimo. ⁊. C. de pac. l. in bone fidei. in. iij. q. per Pet. Tene ergo primā opinionē que eſt ipſa v̄itas ꝙ obligationes que naſcuntur ex varijs figuris cauſarū ſunt ille que naſcuntur ex quaſi ꝯtractibus: vel quaſi delicto. multa autem dicit Bar. hic que recitaui voce. Ange.

Obligationes ex.

Hic v̄ſi. vſqꝫ ad v̄ſi. vbis autem. tractat de obligationibus que re contrahuntur: ſicut mutuū cōmodatū: depoſitū: ⁊ pignꝰ. ¶ In tex. ibi. Pecunia numerata idē ſi nō nūerata: ut ē auꝝ ⁊ argētū i maſſa. Quid de pane: piſcibus ⁊ lignis: dic vt per Bart. in. l. ij. ꝟ. ſi cer. peta. ¶ In glo. in v̄bo. Cōſenſu. ibi. inſti. eo. ponitur hoc membrū. Uel dic ꝙ hic ideo ōmiſit de obligatione litterarū: qꝛ intēdit de illis obligationibus hic tractare que ſtatim cum ſint contracte: actionem ꝓducunt: ⁊ de hac obligatione litteraꝝ habes i. l. non figura. j. eo. ⁊ ideo male dicit glo. hic in ꝑn. ꝙ tēpore harum legum obligatio litteraꝝ erat icognita.

In. §. is quoqꝫ.

Ibi. Obligatꝰ permanet. ⁊ hoc contingit in qualibet obligatione generis: vt. l. incendiū. C. ſi cer. peta. niſi illa obligatio ſit contracta reſpectu certe ⁊ determinate ſpeciei: qꝛ tunc re perempta caſu fortuito: perit obligatio generis: vt. l. ſi vehenda. §. ideꝫ iurie. ꝟ. ad. l. rode iac. ⁊ l. i naue ſaufelli. ꝟ. loca. Secūdo fallit ſi pactum fuerit initum inter partes vt obligatio diſſoluatur interueniente caſu fortuito: vt. ꝟ. de nauti. feno. l. i. Tertio fallit ſi opera creditoris euenerit dictus caſus ꝓpter quē perdita ſit pecunia que creditori oblata eſt: vt. l. ſi opera. ꝟ. de doli excep. ⁊. j. de ſolu. l. qui decem. ¶ In tex. ibi. Cui iſirmitas humana. Nō. ꝙ ille dicitur caſus fortuitus cui humana iſirmitas reſiſtere non pōt: ſicut ⁊ ipetus incendij: aquarum incurſus hoſtium ⁊ latronū ⁊ ruine: ut dicit hec littera. Et nō. bene qꝛ ponit icendium iter caſus fortuitos Quod itellige ſi illud icendium ortum habuerit ab extra: ſed ſi itra: non eſt poſſibile ꝙ ſaltim leuiſſima culpa nō interuenerit: ⁊ hoc caſu iſte caſus fortuitus non anumeraſ caſui: ſed potius anumeratur culpe: vt hic in v̄ſi. ſed ⁊ in maioribus.

In. §. is quoque apud

que m. ibi. De ſequeri debet. concor. inſti. de obli. que ex delic. naſ. §. pe. fatuus ergo eſt qui amico parum diligēti: cuſtodiam rerum ſuarum cōmiſit. ¶ In tex. ibi. Magnam tamen negligentiam. Nō. ꝙ diſſoluta negligentia ꝓpe dolum: eſt negligentia magna: ⁊ per conſequēs prope dolum eſt quādo quis negligit illud quod natura deſiderat: vt. l. quod noua. vbi glo. ꝟ: depoſi. pone exemplum in depoſitario libri qui ipſum dimiſit extra domū nullo appoſito cuſtode.

In. §. creditor.

Ibi. Re teneſ. ſ. debitori qui rem ſubpignorauit. Ibi. Reſtituenda tenetur. ſ. actione pignoraticia. Ang.

Uerbis.

¶ In tex. ibi. Obligatio. ſ. vera: ficta vero interdū contrahitur ſine verbis: vt. ꝟ. de fideiuſ. tu. l. cum oſtendimus. §. fi. cum ſimil.

bus ibi allegatis: ꝛ in iſta non eſt opus interrogatione: vt nō. in. l. non aliter. ff. de adop. ¶ In tex. ibi. Ex īterrogatione. ſ. precedente. Ibi. ꝛ reſponſione. ſ. ſequuta. Et ſi dictus ordo puertitur: ſtipulatio nullius momenti eſt: niſi ſtipulator. i. īterrogator illico fuerit contentus: vt. l. obligamur. §. verbis. j. eo. coniuncta. l. i. §. cum addicit. j. titu. i. ¶ In tex. ibi. Quiſqȝ obligatur. ſ. verbis. ¶ In tex. ibi. Fideiuſſor vocatur. vbi aūt quis ſe obligat ꝓ alio nō obligato: iſte appellatur expromiſſor: vt. l. ꝛ eleganter. §. ſeruus pactionis. ff. de dolo. ꝛ nō eſt alibi ille tex. ꝛ nō. glo. j. de fideiuſ. l. ſicut reus. Qui etiam in ſe transfert obligationem alterius: ꝛ per cōſequens illum liberat: adhuc dicitur expromiſſor: ſed largiſſime: vt nō. inſti. de fideiuſ. qđ glo. hic tenet i verbo. vocatur. ꝛ vide qđ habetur in. l. blāditus. C. de fideiuſ. ¶ In glo. Quantū ad rem. ibi. quo ad formam diuerſe ſunt: q2 fideiuſſor ſemꝑ obligatur verbis ꝛ non aliter. vt. j. ti. i. l. ſtipulationum alie. §. ſatis acceptio. ꝛ. d. l. blanditus. ꝛ nō. ff. de admi. tu. l. lucius. §. tutele. ꝛ. l. centū capue. ff. de eo quod cer. lo. ꝛ. l. quero. in ꝑn. ff. loca. ꝛ hoc intellige in fideiuſſione expreſſa: vt ſupra dixi. Ang. de peruſio.

Si id quod. Si in ſtipulationem deducitur id quod ꝑſtari nō pōt impediente natura vel iure: ſtipulatio nullius momenti ē h. d. vſqȝ ad. §. furioſum. Proſequitur ergo iſte. §. dictū articulum quādo verbis obligatio contrahitur: ꝛ hunc articulum vide examinatum plene in regula nemo poteſt. lib. vi. per Dy. ꝛ Jo. an. ¶ In tex. ibi. Ut dari non poſſit. impediente natura vel iure: vt. j. ſequitur. ¶ In tex. ibi. Inutilem eſſe ſtipulationem. ſ. funditus. ꝛ ideo non naſcitur etiam obligatio naturalis: vt. j. de reg. iur. l. impoſſibilium. ꝛ per Dy. in. c. nemo poteſt. de reg. iur. lib. vi. ¶ In tex. ibi. Aut iam mortuo: qui non reputatur viuus in odium ꝓmiſſoris: alias teneret ſtipulatio: vt. l. inter ſtipulantem. §. pe. j. de verbo. obli. qui eſt contra. ¶ In tex. ibi. Liberum eſſe. ſubaudi maxime. Ang.

Furioſum. Furioſus neqȝ ſtipulari neqȝ promittere poteſt. h. d. Uel ſic: ꝛ melius: verborum obligatio actiua vel paſſiua inter furioſum ꝛ hominem ſane mentis non contrahitur. h. d. Ratio eſt: quia ſtipulatio non pōt confici niſi inter exaudientes ſe inuiceȝ: ut. l. i. §. i. j. ti. i. furioſus autē nihil exaudit: vt. j. ti. i. l. i. in ꝑn. hoc auteȝ precipuum eſt in īfante qui loqui poteſt: lȝ nihil itelligat: q2 ſtipulari poteſt rem pupilli ſaluam fore: vt. l. ſeruum. j. rem pup. ſal. for. ꝛ non ē alibi. l. illa. ei tamē ſatis concordat hic. §. in vſi. ſȝ quo ad hūc benignius. Sed Ray. eum intelligebat in proximo pubertati: non aūt de infante. Ang.

Mutum. Neqȝ in muto neqȝ in ſurdo ſtipulatio cadere poteſt actiua vel paſſiua: ſecus autem in ſurdaſtro qui auditū habet tarde. De iſto autem ſurdaſtro ita tarde audiente habes glo. vnā in. l. ſi. ff. de legi. tuto. quā allegaui in. l. i. j. de verb. obli. ꝛ nō eſt alibi. De eo autem qui ad motū labiorū intelligit non tamen audit neqȝ exaudit: an poſſit ſtipulando aut etiam promittendo obligari: Bar. ponit in. l. i. in ꝑn. j. de verbo. obli. dic vt ibi. Ang.

c **Conſenſu.** Illa obligatio conſenſu contrahitur ad cuius eſſentiam ſolus ſufficit conſenſus: ꝛ neqȝ verborum neqȝ ſcripture vlla ꝓprietas requiritur. ꝛ poteſt fieri īter abſentes interueniente nuncio vel epiſtola. h. d. Ibi. alter alteri obligatur. non actionis iure: ſed officio mercenario: vt. l. venditi. C. de act. emp. ſm quoſdam: licet glo. aliter ibi dicat. ¶ In tex. ibi. Preſtare opȝ. etiam ſi non ſit actū neqȝ cogitatū: nā ſepe extra acta ꝛ cogitata: tacita naſcitur obligatio: vt. l. ſi is qui. §. ſi liberto. ff. cōmoda. ¶ In glo. magna. ibi. Item nō. diſtinctionem. non eſt alibi hec diſtinctio in corpore iuris: ꝛ eā ſequitur Dy. in arbore actionū in. x. diuiſione: nō. etiā per eum. ff. de cōtra. indi. tute. in. l. i. in ꝑn. nō. etiam in. l. in cōmodato. §. ſicut. ff. cōmo. Et q2 quidam impugnant hanc glo. tu defendas eam ſic: quia quādoqȝ ſunt diſtincta nomina contrahentium ꝛ etiam nomina actionum: vt ī emptore ꝛ venditore: locatore ꝛ conductore: ꝛ tūc ex vtraqȝ parte ſunt actiones directe. Quandoqȝ non ſunt diſtincta nomina contrahentium nec actionum: vt pȝ in ſocietate: ꝛ idem: quia ex vtraqȝ parte actio eſt directa. Quādoqȝ ſunt diſtincta nomina contrahentium: ſed non actionū vt patet in dn̄o ꝛ geſtore: pupillo ꝛ tutore: debitore ꝛ creditore: mandatario ꝛ mandante: ꝛ tunc vna eſt directa: ꝛ alia contraria. Ang.

o **Obligationū ſubſtātia.** Obligationis eſſentia conſiſtit in aſtringēdo alium ad aliquid dari vel preſtari: non aūt vt aliud corporeum vel incorporeum noſtrum fiat. h. d. ꝛ vide dn̄o pile. j. de ſtipu. ſeruo. l. ij. de ſeruo cōi ſtip. ſe ſibi: an ſtipulatio illa teneat: ꝛ dic vt ibi per glo. ¶ In tex. ibi Noſtram faciat. ipſo iure ſine traditione vel quaſi. ꝛ ideo glo. hic dicit ꝙ hec regula fallit: ꝛ bene. Et abſqȝ traditione vel quaſi quandoqȝ dominiuȝ nobis acquiritur: vt nō. plene in. l. traditionibus. C. de pac. ꝛ in. l. ſi. C. de ſacroſan. eccle. Ang.

Non ſatis. Sola numeratio non obligat recipientem: niſi īteruenīat animus dantis vel recipientis vt ſe velint obſtringere. h. d. vſqȝ ad. §. verborum. Uel ſic: nulla diſpoſitio operat̄ vltra intentioneȝ agentium ſm phy. h. d. ꝯcordat. l. non ōis ff. ſi cer. peta. Et hoc intellige ſi intentio nec eſt expreſſa: nec etiam ſubintellecta: alias ſecus: vt. l. ſi is qui cōmodatum. §. ſi libero. ff. cōmoda. oppoſitum autem nihil operatur: vnde diſpoſitio ordinata ad augmentum: nunꝗ̄ operatur diminutionem: nec econtra. ff. de adimen. lega. ꝛ de fun. inſtruc. l. ſi mancipia. ꝛ de auro ꝛ argen. leg. l. ſi quis legauerit. l. iij. ¶ In glo. in vbo. Non obligor. ibi. Sȝ naturaliter ad antidota: que obligatio eſt tante potētie ꝙ impedit repetitionem ſoluti velut īdebiti ſi ſolutum eſt punctaliter id ad quod ꝓpter antidota lex obligationem induxit: ꝛ ideo libertus ꝓpter erroreȝ ſoluens operas ſuas patrono non repetit: vt. l. ſi non ſortem. §. libertus. ff. de condi. indebi. An autem tale debitum naturale poſſit in compenſationem deduci: dic vt plene dixi in. l. ſi teſtamēto. j. de fideiuſ. vbi hec queſtio ponitur. Ange.

Verborum. Non ſolum in mutuo eſt neceſſarius conſenſus vt obligatio inducatur: ſed etiam ī obligatione verboruȝ. hoc. d. qm̄ nulla pactio nullaqȝ conuentio tenet niſi in ſe conſenſum habeat: vt. l. i. ff. de pac. ¶ In tex. ibi. Per iocū: concor. ff. de ſer. corrup. l. dolo. in ꝑn. ꝛ. C. de liber. cau. l. ſicut. Ang.

e **Ex maleficiis.** Nō eget ſummario hoc ꝑncipium. ¶ In glo. ij. in ſi. dic vt ibi nō. Uehementius ergo peccat medicus: q2 ex delicto obligatur per imperitiam male ſecando ceruicem: ſecus in iudice imperito qui iniuſtam tulit ſniam male ſentētiando: ille enim obligatur ex quaſi delicto non ex delicto: vt i. §. ſi iudex. hic allegato: ꝛ in. l. ſi iudex. de var. cogni. ꝛ. ff. quod quiſqȝ iur. l. hoc edicto. ¶ In glo. Sed nōne. ibi. nihilominus re contrahi dicitur: vnde conſiderauit hic iureconſultus ſolum actum iniuriantis: in contrario modū iniurie cōmittende que difformiter cōmittitur: ſed quocūqȝ modo cōmittitur: ſemꝑ interuenit actus facti. ¶ In glo. que incipit. Quod quattuor ꝛ c̄. vnde dictū verbum: cōſilium ꝛ ſcriptura facti ſunt. Ang.

Si quis abſentis. Actio negociorum geſtoruȝ ꝛ tutele ꝛ actio ex teſtamēto cōpetens legatario ꝯ heredem ꝛ ſoluenti indebitū per errorem ꝯ recipientem ex quaſi cōtractu aut ex maleficio oriunt̄. h. d. vſqȝ ad. §. ſi iudex. Et ex ordine iſtarū legum apparet clare ꝙ obligationes que naſcunt̄ ex varijs cauſaȝ figuris: ſunt iſte q̄ oriūtur ex quaſi contractu vel ex quaſi delicto: nā iuriſconſultus ꝑmo tractauit de obligationibus que naſcunt̄ ex contractu vſqȝ ad hanc. l. in ꝑn. huius. l. ponit de obligationibus q̄ naſcunt̄ ex maleficio q̄ oēs naſcunt̄ ex re. Deinde hic vſqȝ ad. §. ſi iudex. icipit tractare de obligationib9 que naſcuntur

naſcuntur ex quaſi contractu. ꝛ in.d.§.ſi iudex.incipit tra
ctare de obligationibus que naſcuntur ex quaſi maleficio
vſqꝫ ad pn.l.in oibus. ꝛ ita dixi i pn.l.i. ¶ In tex.ibi.Ex
ꝯtractu naſci:vt eſt cā mediata:cā aūt imediata ē ipſa obli
gatio que oritur ex cōtractu vel quaſi:nā tria ſunt: ipm fa
ctum.i.ipſa materia ex qua naſcitur obligatio: ꝛ ipſa obli
gatio ex qua oritur actio: vnde dicimus ꝙ obligatio ē ma
ter actionis:vt.l.lꝫ.§.ea obligatio.ſ.de ꝓcur. Conſidera
ergo ipſam materiā vt cām imediatā obligationis: ꝛ ipſaꝫ
obligationē vt cām imediatā actionis: ꝛ materiā media
tam actionis. ꝛ ita ſenſit hic legiſlator: ꝛ obligationeꝫ vt
cām imediatam ꝛ ꝓximā ipſius actionis. ¶ In tex.ibi.
He obligationes naſcuntur.ſ.ex quaſi cōtractu: ꝛ iſte di
cuntur ex varijs cauſaꝝ figuris oriri. ¶ In tex. ibi. Aut
deliquiſſe intelligi poteſt.argumentū.j.de regu.iur.c.non
eſt ſine culpa lib.vi.non enim debuit ſe ingerere negocio
non ſpectante ad euꝫ.ergo ita gerens obligatur ſaltem ex
quaſi delicto.Sed ſolue ꝙ non eſt quaſi delictū neqꝫ deli
ctum:qm̄ ad ſe ꝑtinet rōne officij qḋ homo homini dꝫ:be
ne gerere negocia aliena vt. C.de nego.geſt.l.officio.per
Dy.in.d.c.ſine culpa. ꝛ.l.ſeruus ea lege.de ſer.expor.
¶ In glo.in.§.tutele.in vbo.ex maleficio.ibi.plerūqꝫ cō
petit.hoc ideo dicit qꝛ quādoqꝫ non ex dolo vō:ſed ex pre
ſumpto datur ꝯ ipm tutorem. ¶ In ea. glo.ibi.l.ij.§.ſi.
ꝛ ſic videtur ex maleficio. ¶ In ea.glo.ibi.Sꝫ actio ex te
ſtamento qñqꝫ datur. Nunc reſpondet obiectioni ꝑdicte:
qꝛ non ſequitur:eſt hoc aliquādo:ergo eſt actio ex malefi
cio:nam iura non aptantur ad ea que raro contingunt:vt
.ſ.de legi.l.nā ad ea.

In.§.heres quoqꝫ.

In glo. ergo ex
quaſi contractu.ibi.natiue dici debent. de hoc plene vide
Bar. ꝛ ego multū ſuccincte dixi in.l.i.ſ.eo. Ang.

Si iudex.

Continua ad ꝑcedentia hoc mo
do:qꝛ ꝑmo loquutus ē legiſlator
de obligationibus deſcendentibus ex cōtractu qui re con
trahuntur vt mutuum:cōmodatum:depoſitū: ꝛ pignus:
vt.l.i.vſqꝫ ad.§.nō ſatis.in.l.iij.ſ.eo. Ibi loquitur de obli
gatione que naſcitur ex ꝯctu qui ſolo conſenſu contrahiť
vſqꝫ ad.l.ex maleficijs.ibi incipit tractare de obligationi
bus que naſcuntur ex maleficio vſqꝫ ad.§.ſi quis abſentis
Ibi incipit loqui de obligatione que naſcitur ex quaſi con
tractu non aūt ex contractu vel ex maleficio ſicut eſt obli
gatio: que oritur ex nego.geſt.vel ex tutela vel cura: ꝛ de
obligatione qua tenetur ad legata ꝑſtanda: ꝛ de illa qua
aſtringitur ille qui recepit indebitū:hic aūt incipit tractare
de obligationibus que naſcuntur ex quaſi delicto: ꝛ ille
obligationes que naſcuntur ex quaſi cōtractu:naſcunť ex
varijs cauſaꝝ figuris: ꝛ hoc patet ex ordine harū legū: ꝛ
dixi in.l.i.ſ.eo. Hoc dicit iudex faciens litem ſuam ꝑ im
peritiā:nō ex contractu vel quaſi:nec ex maleficio:ſed ex
quaſi maleficio tm̄ obligatur.h.d. vſqꝫ ad.§. is quoqꝫ.
¶ In tex. ibi.Et vtiqꝫ peccaſſe:nō aūt peccauit qui aſſer
uit ſe peritum cū imperitus eſſet:vt.l.hoc edicto.ſ.ꝙ quiſ
qꝫ iur. ꝛ ideo ex hac imperitia puniendus venit quatenus
religioni ſindicatoris ſui videbitur equum fore.vbi aūt re
darguitur de dolo:inſolidum condemnandus eſt. Sit er
go cautus aduocatus in concluſiōe libelli: ꝙ ſi clientulus
non poteſt de dolo probare: redarguat eum de imperitia
ꝛ concludat vt condēnetur eatenus quatenus equum vi
debitur diſcretioni iudicantis: qꝛ tunc intentat culpam ſi
ne imperitiam. Et per hoc ſemel defendi quendā de Spo
leto qui erat capitaneus ciuitatis Florentie:cōtra quē tpe
ſindicatus fuit oblatus libellus:ꝙ ſcienter falſe ꝛ doloſe
tulerat quandam ſniam cōtra filiuꝫ Philippi de baſtarijs.
Dixi enim ꝙ lꝫ plene probatum eſſet ꝛ aperte de iniqui
tate ſnie:tamē qꝛ non erat ꝓbatus dolus ꝛ potiſſime fal
ſo cōmiſſus:ꝙ debebat abſolui: ꝛ ita fuit abſolutus:quia
vbi agitur ex certa ꝛ determinata cauſa:illam liquido opꝫ
ꝓbari tam in ciuili ꝙ in criminali:vt.l. habebat.ſ.de inſti
to.coniuncta.l.denunciaſſe.§.quid tamē.de adul. ꝛ vi bo.
rap.l.iiij.§.docere. ꝛ ita fuit iudicatū. Dices tamen quali
ter ꝓbatur ꝙ iudex dolo motus fuerit.dic ex inſidijs per
ſpicuis: ꝛ ex varijs cauſarum figuris:quaꝝ nō eſt dare ve
ram doctrinam:ſed hincinde arbitrabitur bonus vir quid
ſit vt.l.apud celſum in ꝑn.ſ.de doli excep.vbi habes glo.
nō.Facit.ſ.qui.ex cau.in poſ.ea.l.fulcinius.§.quid ſit la
titare. Inter cetera autem inſidium ꝑſpicuum eſt. Si iu
dex aut allegationes noluit audire: aut etiam in ſuperbiaꝫ
elatus dixit ꝙ ſiue iuſte ſiue iniuſte:hoc vel illud facere vo
lebat:vt ꝓbatur in.l.labeo.§.idem tubero.ſ. de ſuppel.le
ga.coniuncta glo.d.§.quid ſit latitare: ꝛ coniuncto.c. iter
poſita.extra de ap. ¶ In tex.ibi. Licet per imprudentiā
ꝓpter quā facit litem ſuam: ſed non puniť pena talionis.
Et iſta ſnia an aliquo modo poſſit reſcindi.dic vt nō. Dy.
ſ.de acquiren.here.l.ſi is ad quē.Quid aūt ſit de arbitro
ꝛ arbitratore an faciunt litem eoꝝ ſiue ipꝛudenter ſiue do
lo pronuncient. dic vt.l.ſi quis in cōſcribendo. C.de pac.
Bar.etiā tangit in.l.ſi iudex.j.de var. ꝛ extraordi.cogni.
ꝛ in.l.ſi ſocietatē.§.arbitroꝝ.ſ.pro ſocio. Idem dices in
conſultore electo per iudicem:vt faciat litem ſuā ſi inique
conſuluit: vt nō.in Spec.in ti.de requi. conſi.§.i.vſi.cōſi
liarij aūt in.iij.col.in ſecūda pte. Idē in aduocato perſua
dente clientulo ſuo ꝙ habet iuſticiam vbi non hꝫ: vt not.
Spec.in ti.de aduoca.§.vtriuſqꝫ.vſi. quid ſi per imprudē
tiam.in.iiij.col.in ꝑma parte. ꝛ i Spec.de arbi.§.i.vſi.ſed
ſi arbiter: ꝛ vſi.ſeq. ¶ In glo.ꝙ incipit.Alias deliquiſſe.
ibi.Quare ergo non ex maleficio teneť. ſubaudi ſicut te
netur medicus qui in pſona infirmi damnū dedit: vt.ſ.in
ꝑn.l.huius.dic ꝙ medicus ſemꝑ agit ex ſalute hoīs:ſed iu
dex non. ꝛ ideo medicū cautiorem eſſe opꝫ ꝓpter maius
periculū:ut.ſ.de carbo.l.i.§.ſed ſi quis. Et lꝫ iudex inter
dum agat de ſalute hoīs: ut eſt in cauſa capitali: non ta
men idem iuris eſt in eiſdem cauſis vt diſtinguatur dolus
ab imperitia:vt.l.i.in ꝑn.in vſi ꝛ qui iudicem. ꝛ.l.fi.j.de
fal.qꝛ non eſt ꝓpter iſtos caſus rariſſimos a regulis iuris
recedendū: ut.ſ.de mino.l.i.i ſi. ꝛ.l.i.§.ſexū.ſ.de poſtu
lan.ſm Ray. ꝛ not.bene hoc. Ange.

Is quoqꝫ.

Ille ex cuius cenaculo ꝓprio
vel conducto aut gratis etiam
habitato aliquid eſt deiectū aut effuſum nocens: ex quaſi
maleficio obligatur.h.d. Et not.ꝯtra dn̄m domus in qua
habitant familiares qui noctis tēpore aquā putridam ei
ciunt ſuper veſtimenta tranſeuntium: nā ex quaſi malefi
cio tenentur: ꝛ illi i dubio intelliguntur effudiſſe qui habi
tant in ſolario ex cuius feneſtra aliquid eſt effuſum: ut.l.i.
§.pe.ſ.de his qui deie.vel effude. ꝛ iſti.de obli.que ex qua.
delic.naſ.§.item is ex cuius. ¶ In tex.ibi.Ob alteriꝰ cul
pam: ꝛ ſic villa que tenetur emendare dānum de die vel
de nocte per alium:teneť ex quaſi delicto: ꝛ iō cōtra ipſaꝫ
dānum plene ꝛ pleniſſime ꝓbandum eſt: ſed vbi ageret
ꝯtra ipſam villam vere delinquentem:extimatio dāni pro
baretur per ſacramentum ipſius agētis. vt not.i.l.ſi quan
do.C.vn.vi. ¶ In tex.ibi.Quod pōt ſi ceciderit. Exem
plum pone in dn̄abus que tenent appenſas ad feneſtras
ampulas herbaꝝ aquarū: ꝛ ollas plenas herbis odorife
ris:conueniri enim poſſunt vt ea eleuent ꝛ deponant: ꝛ
ſi dānum dederint tranſeuntibus: tenentur ex quaſi deli
cto vt hic ꝛ in ti.de his qui deiece. ꝛ plene not.i.l.cū qui.
§.in popularibus.ſ.de iureiur. ¶ In tex.ibi. Effuſumue
ſit: ꝛ alicui nocuit:alias cōueniri nō poſſet qui deiecit vel
effudit. ¶ In glo.in vbo.Agendum.ibi. tenetur pꝛ actio
ne in factū:qꝛ per ſniam quaſi contrahitur: vt.l.iij.§.idem
ſcribit.ſ.de pecu. Unde lꝫ pro delicto cōmiſſo per filium
nō poſſit agi ꝯ patrē noxali:qꝛ homo liber ꝓ noxa dari nō
poteſt:tamē lata ſnia ꝯtra filium habentem peculiuꝫ ꝛ ad
miniſtrationē eius liberā:poteſt pater ꝯueniri actione i fa
ctum vt ſoluat quod i ſnia deuenit quatenus vires peculij
patiuntur.ut.l. quotiēs. ꝛ.l.ſeq.ſ.de pecu. ¶ In ea.glo.
ibi.Et notant hic quidā.vide.ſ.nau.caup.ſta.l.ſi.§.ſeruo
rum. ꝛ iſti.eo.§.ſi. ¶ In ea.glo.ibi. Liberet aliuꝫ.ſic ſup
plet Dy.iſti.de ac.§.penales.ſed quidam dicunt hoc fal
ſum per.l.ſ.ad.l.acquil.l.item mella.§.ſi plures. ꝛ qḋ ibi
not.per Dy. hanc tñ opinionē tenuit idem Dy. in quadā
.q.quā ipſe diſputauit ꝛ bene. Unde conclude ꝙ ſi ſunt
plures obligati. ex maleficio ꝙ ſolutio vnius non liberat
alium.ſaluo niſi illi plures reputentur vnū officium.vt.ſ.
de publica.l.hoc edicto.Sed cū plures obligātur ex quaſi

delicto:ſolutio vnius liberat omnes alios: ⁊ ita loquitur hec glo. ⁊ ita limita.l.adeo.ſ.de iur.om.iu. coniunto pn. l.ſi familia. ℭ Jn ea.glo.ibi. Jtem ꝙ agit. nõ bene.not. differentiam inter duos delinquentes: ⁊ vnũ delinquentem vel quaſi:q2 ſi plures delinquunt ⁊ vnus ſoluit:nihil repetit a ſocijs.Sed ſi vnus deliquit:alter quaſi: exemplũ in dño domus vt habitatiõis qui aliquid effudit aut deicit: nam habitator tenetur ex delicto: dñs ex quaſi delicto: ſi quid dñs ſoluit: repetit a delinquente: qđ nõ.

Jtem exercitor. Exercitor nauis vel caupone aut ſtabuli tenetur de dãnis datis in caupona: naui aut ſtabulo: ⁊ ex quaſi delicto obligatur:qm̃ culpe aliquatenus reus ẽ: malorũ hoĩum opera vtendo.h.d. in terminis ⁊ in ſumma. ℭ Jn tex.ibi.Teneri videtur: ſiue receperint ſaluũ fore: ſiue non:lꝫ quidã contra vt not.ſ.fur.aduer.nau. cau.i rubrica. Ang.

i **Jn omnibus.** Temporales actiones non finiuntur tempore niſi totus dies impleatur. h.d.Declarabo in glo. ℭ Jn tex.ibi.Temporalibus actionibus: ꝑtorijs vt eſt redhibitoria ⁊ quanto minoris: ⁊ in factũ ⁊ in alijs ſimilibus paruo tempore duraturis relique enim ſm hec iura erant ꝑpetue:vt inſti.de ꝑpe. ⁊ tẽp.act.in pn. ⁊ ideo glo.hic caute loquitur i redhibitoria ⁊ quãto minoris:qm̃ ille deſcendunt a iure pretorio. ℭ Jn tex.ibi.Totus dies.ſ.preſcriptionis. Jbi impleatur:computando tempora de momento ad momentum: ⁊ iſta eſt veritas:lꝫ glo.dubitauerit hic: ⁊ dicã in ea que etiam dixi in.l.pe.in pn.ſ.de diuer. ⁊ tempo.ꝑſcrip. vbi declaraui tibi intellectũ huius.l. ⁊ illius. ⁊.l. in vſucapionibus.ſ.de vſuca. ⁊ veritas eſt ꝙ vſucapio triẽnalis q̃ mero fauore introducta eſt:perficitur imediate:tamẽ dies vltimus anni vltimi vſucapio incohatur:lꝫ non ſit ꝑfectus vt.d.l.pe. ⁊ ita intelligitur.d.l.in vſucapionibus:cuius intellectus eſt duplex.Sed vſucapio longi tẽporis.x.vel.xx. an.non cõpletur per introitum diei vltimi anni: ſed oportet illum diem impleri de momento ad momentũ: ⁊ ita intelligitur hec littera:que nõ poteſt intelligi de ꝑſcriptione longiſſimi temporis: q2 illa erat incognita hoc iure: vt nõ.ſ. ad.l.acquil.l.qui occidit.§.i. ⁊.ſ.ex qui.cau.ma.l.iulianus in glo.i. ℭ Jn glo.magna.ibi.ſm Jo.imo dic vt dixi ſupra. ⁊ etiã in.d.l.pe. ℭ Jn ea.glo.ibi. Vel dic nõ ſic accipi. ⁊ hec vera vt cõputetur tẽpus de momẽto ad momẽtum in preſcriptionibus his longi temporis aut etiam longiſſimi tẽporis que eſt cognita iure hodierno. Et an dies inceptus habeatur pro cõpleto:via brocardica eſt de qua .ſ.de mi.in.l.iij.§.minorem. ⁊ Jac. de are.ſ.de manu.l. i.vbi de hoc ⁊ ibi poſt eum dixi.

a **Actiones.** Filius contra patrez non agit regulariter dum in poteſtate eſt: nec ſibi cõtra patrem ceduntur actiones.h.d.ſm vtrãqꝫ lec.facit.ſ.de iur.dot.l.ſi pater.§.i.Et declaratur hic.l. per.q. Ja.de ra. poſitas in.l.ij.C.de inoffi.dona. ⁊ ibi per Cy. Jntellige aũt actiones non cedi filio contra patrem ex his cauſis ex quibus nõ poteſt filius in iudicio ſiſtere cõtra patrẽ: alias ſecus vt in quolibet extraneo: ⁊ hoc ſenſit glo. hic ⁊ bene. ℭ Jn tex.ibi. Preſtari.i.cedi vt in glo. tamẽ limita vt dixi: ⁊ ſic coniuncta glo.eſt hic caſus expſſus ꝙ filio poſſunt cedi actiones contra patrẽ ex cauſis ex quibus poteſt ipſe eſſe in iudicio contra patrẽ:qđ tene mẽti. ℭ Jn glo.i. ibi.vt li.ma. ⁊ auie.in pn.vnde ſumpta eſt auten.excipitur C.de bo.que libe.Et vide de iſta materia inſti. de ac.§.penales.plenius in Spec.in ti.de actore.§.i.vſi.item ꝙ eſt filiusfa.in.vij.col.in ꝑma pte.

ſ **Sub hac.** Jſta.l. tractat de periculoſa materia de qua hic ⁊ i .l.qđcũqꝫ in fi. ⁊ ibi per Bar. cõiuncta.l.centeſimis.§.fi.ſ.de vbo.obli. ⁊.l. ſi quis ſtipulatus fuerit ſtichũ aut pamphilũ.eo.ti. ⁊.l.fideicõmiſſa.§.ſic fideicõmiſſum de leg.iij. ⁊.l.vxorẽ.§.fi.eo.ti. ⁊.ſ.de leg.i. l.ſenatus.§.legatum. ⁊ de leg.i.l.ſi ita legatũ.§.illi ſi volet Bar.in locis ꝑdictis ⁊ ego ibidem poſt eũ. ⁊ ideo recurre ad ibi ſcripta per eũ ⁊ me. Et.h.d. Pro non dicto accipi debet qđ dare ꝓmiſſor non cogitur niſi velit. Vel ſic. Qui ꝓmittit ſub conditione ſi volet nullatenus obligatur nec etiam heres eius qui ꝓmiſit cum voluerit ſi ante mortem nõ declarauit ſe velle.h.d. Vel ſic.Obligatiõis ſubſtantia non confertur in merã voluntatẽ eius qui futurus eſt obligari.h.d.Et ideo i vſi.nam nec heres.iuriſconſultus mutat caſum. ℭ Jn tex. ibi.Si volã:vel cum volam: vel ſi voluero:nam iter hos ſermones nulla differentia ẽ: vt nulla obligatio contrahatur:vt.l.ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum.ſ.ti.i. Ratio eſt q2 iſtud volam eſt futuri idicatiui tractum ſemꝑ habens: ⁊ ſignificat ſi volẽs ero tempore traditionis:vel cum volens ero tempore traditionis:vt not. in.d.l.ſi quis ſtipulatus:q2 tunc lex ꝑſumit debitorẽ nunquã tradere vel ſoluere velle: ideirco illa ꝓmiſſio ſi volam velcũ volam:vel ſi voluero:non tenet vt hic coniuncta.l. ꝑdicta.lꝫ valeat ſtipulatio hec cũ voluero:non obſtante ꝙ iſtud voluero eſt futurũ ſubiunctiui ⁊ non teneat ſtipulatio facta per hec vba ſi voluero. Ratio eſt q2 lꝫ vtrunqꝫ ſit futurũ ſubiunctiui:tamẽ cum ſibi addicitur dictio ſi: iportat principaliter conditionem: ⁊ ideo ſtatus ⁊ ſubſtantia ipſius obligationis reponitur i volũtate ipſius ꝓmiſſoris ⁊ hoc eſt impoſſibile:ideo ſtipulatio funditus eſt nulla:vt .l.a ticio.in fi.ſ.ti.i. ⁊ ideo licet ꝓmiſſor dum viuit:declaret ſe velle:tamẽ illa declaratio nihil operatur ex quo obligatio nulla ſit:lꝫ quidam ꝯ ⁊ male vt hic nõ.in glo. Cum aũt ꝓmitto cũ voluero: illa dictio cũ principaliter notat tẽpus ⁊ non conditionem: vnde nõ poteſt dici ꝙ totus ſtatus obligationis repoſitus ſit i poteſtate mei ꝓmiſſoris:ſꝫ potius declaratio quedam: ⁊ ideo ſi i vita declaro me velle:cogitur heres meus ſoluere ⁊ etiam ego compellor:vt .d.l.qđcũqꝫ.i fi.vbi vo non obligationis ſubſtantie apponitur dictio ſi vel cum:ſed tm̃modo verbo executiuo ipſi⁹ obligationis.Exemplũ cũ dico: ꝓmitto tibi.x.que dabo ſi voluero:vel ſi volam: ⁊ tunc idem ac ſi vbo obligatiuo ⁊ ſubſtantie ipſius obligationis eſſet appoſita:q2 nunq̃ ego ꝓmiſſor ad ſoluendum poſſum cogi niſi velim: nec etiam heres meus.Sed ſi ꝓmitto.x.pure ⁊ ea ſoluam cum voluero:ſtipulatio tenet: ⁊ lꝫ ego nihil declarem tẽpore vite mee:tamen poſt mortez meã tenebitur heres meus:vt.ſ. qui ſine manu.ad liber.perue.l.fi. Jn vltimis aũt volũtatibus non eſt noſtra materia:ſed aliarũ legũ iforciati quas allegaui. ℭ Jn glo.i.ibi.Secundũ quoſdam.dic ⁊ male: nam i voluntate ſtipulatoris cõferri põt ſtipulatio ⁊ ſimiliter i voluntate cuiuſlibet alterius creditoris qui alteri nõ eſt futurus obligari. Et ideo legari poteſt ticio ſi ipſe voluerit:vt.l.ſenatuſ.§.legatũ.ſ.de leg.i. ⁊.l.ſi ita legatũ.§. illi ſi volet. Jdem tamẽ qđ hic glo.deciſiue tenuit i.l.a ticio i fi.ſ.de vbo.obli.quã reprobauit Dy. ⁊ alij. Vbi autez creditor eſt ⁊ contrahenti ſecum obligari futurus: tunc ſimiliter obligationis ſubſtãtia ⁊ ſtatus eius i arbitriũ eius non confertur:ut.l.in ementis.C.de cõtrahen.emp. Vñ ꝯclude tres caſus. Primus eſt ꝙ ſtatus ⁊ ſubſtãtia obligationis totaliter cõfertur i voluntate eius qui futurus eſt obligari: ⁊ tunc obligatio funditus eſt nulla. vnde nec naſcitur obligatio naturalis. ⁊ ideo nec poſtea recurſus haberi poteſt ad eccleſiam ex quo non ſubeſt. ⁊ lꝫ qui futurus eſt obligari declaret ſe velle: tamẽ illa declaratio nihil iportat.ex quo a ꝑncipio obligatio funditus eſt nulla. Jnterdum vo ſtatus ⁊ ſubſtãtia obligatiõis confert̃ in perſonam eius cui debet acquiri. ⁊ tunc ſi ipſe non debet alteri obligari. contrahitur obligatio.vt.d.§.illi ſi volet. ⁊.d.§. hoc legat̃.Sed ſi eſt futurus alteri obligari. tunc ſimiliter diſpoſitio nulla eſt.ut.d.l.i emẽtis. ℭ Jn glo.magna.ibi. Tu ergo dic. ⁊ bene. ⁊ iſtam lec.tenui.ſ.ꝙ hic mutat̃ caſus. ℭ Jn ea.glo. ibi.l.ſi mihi ⁊ tibi.§.i.imo.l.ſi ita legatum.§.i. ⁊ ſic errauit ſcriptor. Ad ꝯrium tamẽ rñde ꝙ iter ſi. ⁊ cum: non eſt differentia ſi addicitur actui extrinſeco. vt ſi veneris: ⁊ cum ueneris. ⁊ cum morieris ⁊ ſi morieris.ſed cum addicitur itrinſeco ſicut eſt ipſa volũtas a qua dependet obligationis ſubſtantia .bene eſt differentia inter ſi ⁊ cum. q2 dictio ſi iportat ꝑncipaliter conditionem. ⁊ dictio cum:iportat ꝑncipaliter tempus. ⁊ hoc eſt verũ quando iſte actus intrinſecus neceſſario non ineſt. ſed ſi

ineſt.tunc

ineſt: tūc eſt caſus in. l. iij. de leg. i. ¶ In ea. glo. in fi. ibi. Quia in pſona ſua poſuit. ſ. ſtipulator dum ꝓmiſit cum voluerit: vnde implementum conditionis non eſt ſeparabile a perſona ipſius: ⁊ ideo per alterū non impletur: vt. l. i. §. ſin aūt ſub conditione. C. de cadu. tol. alias conditio bene poteſt impleri ⁊ heredi ⁊ per heredem in diſpoſitione inter viuos ſm regulam traditā in. l. i. C. de pac. inter emp. dic vt ibi. Ultimo huic. l. videtur obſtare. ſ. de teſta. tu. l. tutor. la. iij. vbi tutoris datio reponi pōt in voluntate tutoris in teſtamento dati. Solue vt ibi. Ang.

f **Filiusfamilias.** Filiusfa. ſuo nomie nullam habet actionē: exceptis quattuor hac. l. deſcriptis. h. d. Et dixit Bar. ꝙ nunꝗ potuit intelligere rōnem huius. l. dum dicit ꝙ actio depoſiti ⁊ cōmodati ⁊ nō relique dantur filiofamilias noie ꝓprio ⁊ non alieno: aliquantulū declarat. j. eo. in. l. in factū. Tu potes attentare ꝙ ideo he due dantur: qꝛ ſi depoſitū aut cōmodatū filio deponenti aut cōmodanti non reſtituitur: directe ⁊ ꝓprie infertur iniuria in eius pſonam propter fidem ruptam: ⁊ ideo ſicut actio iniuriarum: ⁊ inofficioſi teſtamenti querela nomine ꝓprio cōpetit ipſi filio: ⁊ interdictum ꝙ vi aut clam ex ea parte ꝙ vi: qꝛ violentia in perſona filij eſt illata: eadem ergo rōne ⁊ actio depoſiti ⁊ cōmodati: vnde idem dicam de reliquis actionibus directis per quas de fide rupta contenditur: ſicut eſt mandati directa ⁊ pignoraticia directa: nō idem dicā in ꝯtrarijs actionibus per quas de fide rupta nullo modo contenditur: ⁊ hanc puto fuiſſe rōnem pauli. ¶ In tex. ibi. Quod vi. ex ea parte ꝙ vi: ⁊ illa eſt ꝓpria filij: ⁊ ex ea parte ꝙ clam: actio pertinet ad ipſum patrem: cū enim vi edificatū ē contra voluntatem filij: ipſe principaliter iniuriam eſt paſſus: ⁊ ideo non mirum ſi ſuo noie habet actionem ⁊ exercitiū Et eodem modo cū depoſuit aut cōmodauit: delictū perfidie qđ contrahitur non reſtituendo depoſitū vel cōmodatum: non egreditur pſonam filij: ⁊ iđ ille actiones ꝓprio nomine ſibi competunt. Ange.

n **Naturales.** Duobus modis cognoſcitur obligatio naturalis. Pmo cum ex ea cōpetit actio. ſecundo cum ex ea ſolutum per errorē facti improbabilem aut per errorem iuris nō repetitur. h. d. Secus ſi fuerit error facti probabilis. C. ad. l. fal. l. error. ⁊. ſ. de cōdi. inde. l. i. ⁊. C. de iur. ⁊ fac. igno. l. cum quis. ⁊ ceſſant contraria. Ibi naturales obligationes: conſidera hāc naturalitatem ſm ius gentium primitiuū: ⁊ ſm illud hac naturali tenetur ⁊ ſeruus ⁊ filius: qꝛ ſm illud: ſtatus eorū in nullo eſt imutatus: ⁊ ideo dn̄s ſeruo: ⁊ ſeruus dn̄o: pater filio ⁊ econuerſo naturaliter obſtringunt: ut. ſ. de pecu. l. nō ſolum. §. i. Bar. j. de fideiuſ. l. i. ⁊ ego ibi poſt eū: ⁊. ſ. de condi. inde. l. ſi id quod. Ratio aūt huius eſt quia ſm illud ius oēs homines liberi ⁊ legitimi naſcebantur: ⁊ nullius poteſtati ſuppoſiti: ideo non mirum ſi inter eos naturalis obligatio contrahebatur Sed ſm poſterius ius gentium quo gentes ⁊ legibus ⁊ moribus vti ceperunt: ſtatus ſeruorum ⁊ filiorū anihilatus eſt: ⁊ ideo ſerui oīa quecunqꝫ acquirunt: dn̄is acquirunt: ⁊ etiā filij parentibꝰ eorum i quoꝝ ptāte cōſiſtunt: vt ſic etiā momento nō maneant penes filios exceptis caſtrenſibus vel quaſi. l. placet. ſ. de acqui. here. ⁊ ideo ſm illud non conſiſtit iter eos etiam obligatio naturalis: vt not. in. l. frater a fratre. ſ. de condi. inde. ¶ In tex. ibi. Repeti non poſſit. eundē tex. habes. j. de fideiuſ. l. fideiuſſor. la. i. §. fideiuſſor accipi. Et ex hoc dicimus ſolutum ex obligatione naturali ad antidota ſolum contracta repeti non poſſe: quod an ſit verū: dic vt not. ⁊ dixi poſt Bar. in. l. ſi teſtamento. j. de fideiuſ. ⁊ not. in. l. ſi non ſortem. §. libertus. ſ. de condi. inde. ⁊ tetigi. ſ. eo. in. l. obligationū ſubſtātia in. §. non ſatis. ¶ In glo. i. ibi. Sed ob eam dari: hec vera vt ex pacto donationis nudo non oriatur actio ſed conditio ex lege: contrariū tamē not. glo. in. l. fideiuſſor hic allegata. Bar. tenet hanc ⁊ bene vt ibi dixi. Ex alio autem pacto nudo ꝙ donationis regulariter non oritur actio: ſed quādoqꝫ ſic: vt. l. iuris gentium. §. quinimmo. ibi ne ex pacto ⁊c. ⁊. l. legitima. ſ. de pac. Ang.

q **Quecunqꝫ.** Niſi obligatiōis initium ſumatur ex pſona noſtra non queritur obligatio ſed inanis extitit. h. d. Et hinc Bart. ſumpſit rationem quare verba ſententie non ſunt formanda in perſona dn̄i abſentis: ſed ſolum in perſonam procuratoris aut defenſoris i iudicio iteruenientis: de quo per eū in. l. i. C. de ſen. ⁊ interlo. om. iudi. ⁊. j. ti. i. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ⁊. §. ſi quis inſulam. Uel ſic. Alter alteri neqꝫ ſtipulatur neqꝫ paciſcitur niſi obligationis initium ſumatur i perſona ſtipulantis aut paciſcentis. h. d. ¶ In tex. ibi. Neqꝫ emere. formando verba hoc modo videlꝫ. Ticius emit a te domū hanc: cum ticius non ſit preſens. ¶ In tex. ibi. Uendere: dicendo hoc modo: ticius vendit tibi hanc rem cū nō ſit preſens. ¶ In tex. ibi. Contrahere. ſubaudi aliter ꝙ per conſenſum: puta re vel v̄bo. Exemplū ſi dico. Ticius pignorat tibi hanc rem: cum ticius non ſit pſens: vel tu pignoras hanc rem ticio cū ticius non ſit preſens. Et eodem modo dicas formari v̄ba depoſiti ⁊ cōmodati. ſ. in pſonam tertij abſentis cui obligationē volebam acquiri. In obligatione vero que v̄bis contrahitur figura formā ſic: ꝓmittis illi ꝙ dabis illi: cū ille preſens non ſit: nā inanis eſt ſtipulatio tam in perſona eius ꝙ etiam i pſona mea ſiue mea iterſit ſiue non iterſit: vt not. glo. i. d. §. ſi quis inſulam. ⁊ bene: lꝫ glo. hic dicat ⁊ male ꝙ ego agere poſſū ex hac ſtipulatione ſi mea itereſt: ſed falſum eſt vt ibi not. glo. Bar. ⁊ ego poſt eum ⁊ bene. Remediū ergo quo vtimur eſt hoc: qꝛ quilibet pōt ſtipulari ſibi recipienti pro tertio: ⁊ tunc ſtipulatio vtilis eſt: ⁊ ego cogor actionē cedere: vt not. glo. i. l. huiuſmodi i pn. ſ. de leg. i. que non ē alibi ita clare: ⁊ hoc more vtuntur notarij. ¶ In glo. i. ibi. Uel etiam illi extraneo: nam cum v̄ba obligatiua ⁊ executiua conferuntur i perſona tertij: nullo modo valet hec ſtipulatio. argumēto huius. l. vnde lꝫ mea interſit: ego non ago: ⁊ hoc tenet glo. i. d. §. ſi iſulam. Sed cum verba obligatiua conferuntur in pſona tertij: puta ꝓmittis illi ꝙ dabis illi: tunc bene ago ſi mea itereſt ⁊ non ille: ⁊ hoc caſu verum diceret glo. ¶ In ea. ibi. Tunc mihi. itellige mihi ſuo nomine recipienti: ⁊ ſemper ſtipulatio vtilis eſt: ⁊ hac ſtipulandi forma hodie vtuntur notarij que eſt approbata i glo. i. l. huiuſmodi. ſ. allegata. ¶ In ea. ibi. Et ſibi vtilis queritur: lꝫ Mar. opinio Mar. eſt vera i quibuſdam caſibus: ſed regulariter falſa eſt: qꝛ ex ſtipulatione noſtra regulariter non acquiritur alteri ſine ceſſiōe: lꝫ hoc fallat vt not. iſti. de inutili. ſtipu. §. ei qui. ⁊. C. ad exhi. l. ſi res tuas. Ange. de peruſio.

e **Ex depoſiti.** Si dolus dederit cām contractui ⁊ purgatur per actionem deſcendentem ex eo: heres tenetur ſicut defunctus: ſiue ad eū peruenerit ſiue non: ⁊ ſiue lis fuerit conteſtata cum defuncto ſiue non. h. d. ⁊ ceſſat oē ꝯtrium. Et cū iſta. l. concor. j. eo. l. ex contractibus. ¶ In glo. i. i fi. ibi. ſm quoſdam. ⁊ bene. Item ꝯ. ſ. de ꝑca. l. queſitum. §. fi. ſolue vt ibi ⁊. l. cum precario eo. ti. veritatem aūt ſumme ex ſummario intellectu. ¶ In glo. fi. i fi. ibi. l. fi. ⁊. C. de nego. geſt. l. curatoris. Et dic ꝙ vbi defunctus ex neceſſitate contrahit ſeu ex quaſi: tunc ex eius culpa non conuenitur heres: niſi ad heredem aliquid peruenerit: aut cum defuncto lis conteſtata fuerit. Secus ſi voluntarie vt in negocioꝝ geſtore: nam etiam ex ſola culpa defuncti conuenitur heres: lꝫ cū defuncto non fuerit lis conteſtata nec ad heredem quicꝗ peruenerit: ut. ſ. de nego. geſt. l. iij. §. hec actio.

i **In factum.** Filij ſuo nomie habent actionem in factum ſi modo illa in factum nunꝗ aliud nomen habuit aut habet. h. d. ſm lectu. Io. quā approbauit Ray. in hac. l. Et venit ad complementum ⁊ ſubſidiū. l. filius. ſ. eo. Attende tamē qꝛ lꝫ filij habeant iſtā actionem ſuo nomine: ⁊ directas tamen hoc iure non habent exercitium earum niſi cū equitas ſuggerit eis dari: puta qꝛ pater eſt abſens aut preſens ſed vilis ⁊ abiectus: vt nō. in. l. ſi longius. §. ſi filius. ſ. de iudi. coniuncta. l. ſed

ſi vnius.§.filiofa.j.de iniur.habent etiam proprio nomi-
ne iſto iure actiones ꝛ earum exercitium ex caſtrenſi vel
quaſi caſtrenſi peculio competentes:vt.l.i.de caſtren.pe-
cul. Ibi in factum actiones:nec ob.ſ.de calū.l. ſi quis ab
alio.vt ibi not. Ibi actiones:ex edictis vel iterdictis cō-
petentes que nunq̄ nomen aliud habuerunt nec habere
poſſunt ſm verum intellectum: ꝛ hoc tenebat Ray. ꝛ il
las habent nomine ꝓprio ꝛ ſimiliter nomine ꝓprio exer
cent:ſubaudi abſente patre ꝛ eius ꝓcuratore:vt dixi:pre
tor enim ſolam humanitatem intuitus eſt:non autē rigo-
rem iuris ciuilis ſm quem filij habentur pro nihilo ad in-
ſtar quodāmodo ſeruorum. ¶ In glo.magna.ibi. Equi
ualet actioni preſcriptis verbis:vt.ſ.de pſcrip.ver.l.i.i fi.
ꝛ.l.ſeq. ¶ In ea.ibi. Non datur alia actio.ſ.noiata puta
interdictum ꝙ vi aut clam:vti poſſidetis ꝛ ſimilia. ¶ In
ea.ibi. Tertium ſubſidiaria aquilia. Exemplum cū quibus
miſericordia motus:ſoluit compeditum: nam nō tenetur
directa vel vtili aquilia ſed in factum: vt inſti. ad.l.acquil.
§.fi. ¶ In ea.ibi. Quartū generalis:nam cum quolibꝫ in
terdicto concurrit in factū actio quantumcūqꝫ ex eo naſca
tur interdictum nominatum. ¶ In ea.glo.ibi. Jo.dixit. ꝛ
hec vera: ꝛ hanc tenui. ¶ In ea.ibi. Vt de albo.ſ.cor-
rupto. ¶ In ea.glo.ibi.§.ſi filio. ſed ibi non datur actio i
factum filio.ratione eius ꝙ fuit i poteſtate patris. ¶ In
glo.fi. ibi. Suo nomine ꝛ directo: abſente tamen patre:
vt.d.l.ſi longius.§.i.in fi.dic vt ibi: ꝛ latiſſime in Spec.de
actore.§.i.verſi. ſed ꝛ filiuſfa.in.viij.colū.in prima parte.
Ang.de peruſio.

ſ **Erui ex.** Seruus ex delicto obliga
tur ciuiliter ꝛ naturaliter
ex contractu: ꝛ ſi pecunia mutuata per ſeruū
ſoluitur ſibi:liberatur ſoluēs.h.d. In fi.tex.
ibi. Libero: eadem rōne liberatur accipiens pecuniam a
monacho ſi ei reſtituitur vt hic: ꝛ legibus allegatis hic in
glo.fi.quas vide: ꝛ dixi in.l.qđ ſeruus.j.de ſolutio.

q **Vi cum herede.** Iſta.l.
de vbo
ad verbum eſt.ſ.de excep.rei iudi.l. qui cum
herede. ꝛ ibi examinaui eam. Et breuiter.h.
d.Ceſſante cauſa abſolutionis: ceſſat effectus eius.h.d.
Ibi.Cum herede.ſ.ſcripto. Ibi.Emancipato.ſ.pre
terito. Ibi.Emancipato.ſ.eodem. Ibi.Omittente:p
repudiationem vel lapſum triennij. Ibi. Poſtulabit.ſ.
creditor hereditarius aut etiam legatarius. Ibi.Reſti
tui:vel per beneficium reſtitut.in integrum ſm vnum itel
lectum:vel ipſo iure reſtitutas actiones ſm alterum: ꝑma
nera quādo abſolutoria eſt lata ſimpliciter vt tunc ſit locus
beneficio reſtitutionis in integrum: ꝛ hoc tenet glo. in.l.
qui cum herede.ſ.de except.rei iudi. Sed ſi non eſt facta
ſimpliciter abſolutio ſed ex cauſa certa ꝛ determinata q̄
filius emancipatus eſt preteritus ꝛ ſperatur per eum con
tratabulari: tunc non eſt neceſſaria reſtitutio: ſed iterū agi
poteſt: ꝛ rei iudicate non obſtat exceptio: ꝛ ita loquit̄ hec
.l. ꝛ ſummarius intellectus quem dedi: q̄ ceſſante cauſa
abſolutionis: ceſſat eius effectus. Ibi.Exceptione ſum-
motus eſt: nō.apte ꝛ colorate obijci debere exceptionē:
ſic.ſ.de excep.rei iudi.l.qui cum herede.cum concor.ex-
cipiens ergo inepte ſuccūbit vt hic ꝛ ibi: ꝛ.l.i.§.labeo.de
flumi. ꝛ in cle.vlti.de appella.vbi tex.eſt optimus. ¶ In
glo. ij.ibi. Ex noua cauſa. immo agitur ex eadem cauſa ꝛ
ſic non agit iterū ſine reſtitutione. Et hoc intellige ſi abſo
lutio de reo eſt facta ſimpliciter cauſa non inſerta:ſed ſi cā
fuit inſerta:non eſt neceſſaria reſtitutio ex quo ceſſante cā
ceſſat effectus: ꝛ ita loquitur hec glo. ꝛ ita dixi in.d.l.qui
cum herede. ¶ In glo.fi.ibi. Sed hodie tenetur.ſ.credi-
toribus reſpōdere: de legatarijs vero libertatū ꝛ alijs dic
vt.l.fi.hic allegata. Ang.

q **Vi a ſeruo.** Seruus heredita-
rius ex cauſa pecu
liari potiſſime hereditati proprietatem ꝛ poſ
ſeſſionem acquirit:ex contractu vero actionē
.h.d. ¶ In tex.ibi. Ei.ſ.ſeruo. ¶ In tex.ibi. Rogauerit
.ſ.ab ipſo ſeruo qui pecuniam mutuam dedit. ¶ In tex.
ibi. Peculiare negocium. ſubaudi maxime vt ſic eſſet oē
contrarium de quo in glo.vltima huius.l. ¶ In glo.i.i fi.
immo dic ꝙ qui pecuniam mutuo ſumpſit: pignori dedit
ſeruum: ꝛ poteſt dici hic ſeruus hereditarius ꝓpter poſ-
ſeſſionem queſitā hereditati. ¶ In glo.ij.ibi. Quaſi pre
carium ſit vicium rei:qđ eſt falſum:vt nō.in.l.vicia.C.de
acqui.poſ. ꝛ.j.de reg.iur.l. qđ ipſis. ¶ In ea.glo.ad fi.
ad hoc ſupra de acqui. poſ.l.qđ meo.§. ꝓcurator. ¶ In
glo.fi.ibi. Sed hic dicit fingi. ſic.ſ.de acqui. here.l.gerit.
Vel dic ꝙ poſſeſſio defuncti non queritur hereditati: q̄
hereditas nunq̄ fuit ſed per ſeruum hereditarium: vnde
queritur vt hic. ¶ In ea.ibi. Vt.d.l.ꝙ ſi ſeruo:dic vt ibi
not.in.§.fi. Ang.

o **Vnes.** Creditor ex duabus cau
ſis lucratiuis recipiendo
ſpeciem in obligationem deductam ab vno
ex debitoribus: liberat vniuerſos.h.d. Vel
ſic. Due cauſe lucratiue in eadem ſpecie que poſſunt ad
oculum demonſtrari: non concurrunt: ꝛ ideo exactiōe fa
cta ab vno ex debentibus liberantur vniuerſi.h.d. in ter-
minis ꝛ in ſumma: ꝛ glo.allegat hic concordantes:vidi-
ſtis anno.ſ.de leg.ij.l.meuius.§. duorum. ꝛ nō. in.l.qui
.x.§.ſtichum.j.de ſolu.in obligatione autem generis be-
ne poſſunt concurrere: ꝛ in obligatione ſpeciei que nō po
teſt ad oculum demonſtrari ſicut eſt pars pro indiuiſo:vt
in.d.§.duorum. ꝛ in obligatione alternatiua ſimiliter non
procedit hec regula:vt.ſ.de leg.i.l.non quocūqꝫ.§.fi. ꝛ.l.
huiuſmodi.§.ſi ticio.eo.ti. Nec etiam ꝓcedit vbi obliga-
tio a principio in perſonis diuerſorum creditorum nata ē
etiam ſi vnus alterius iure fungatur. Exemplum ſi mihi
ꝛ ſeruo meo promiſiſti eandem ſpeciem ex cauſa lucrati-
ua:vt.l.ſi ſeruus legatus.§.i.ſ. de leg.i. ꝛ omnia ſunt pla
na.

ſ **Is qui.** Due cauſe quarum vna
eſt lucratiua alia non:in
eadem perſona poſſunt concurrere: ꝛ ſolu-
tio facta per vnum debitorē non liberat aliū
.h.d. ꝛ iſte eſt verus intellectus. Et idem ſi ambe obliga
tiones deſcendant ex cauſa non lucratiua: nā ſolutio vni⁹
non liberat alium: ꝛ ita declaratur.ſ.l.ꝓxima. ¶ In tex.
ibi.Stipulatus fuerit.ſ. ex cauſa non lucratiua: ꝛ ceſſat oē
contrarium: vel etiam ex cauſa lucratiua: ſed ſi ſucceſſi ei
cui ex teſtamento debebatur idem ſtichus: ꝛ ille cui ſuc-
ceſſi non erat ſoluendo: vnde lꝫ habeam actionem teſta-
menti vigore: tamen ex quo hereditas non eſt ſoluendo
non habeo eam ex cauſa lucratiua. ¶ In glo.Cum quo.
ibi.ſed legatum non.male dicit:quia ſemper legatum de-
beri dicitur ex cauſa lucratiua vt.l. nec adiecit: hic allega-
ta. ¶ In ea.ibi. Prima placet: ꝛ bene quia ſtipulatio hic
interceſſit ex cā non lucratiua: ꝛ deinde poſtea ex lucrati-
ua eidem obligatio eſt queſita. Ang.

e **Ex promiſſione.** Quo ad
maritū
non dicitur dos ex cauſa lucratiua: ſed quo
ad mulierem ſic.h.d.coniuncta.l.vltima.§. ſi
a ſocero.ſ.que in frau.cre. Vnde etiam filia ex cauſa lu-
cratiua habere dicitur dotem a patre:maritus autē ex one
roſa: cum ſuſtineat onera matrimonij: vt.l.pro oneribus
.C.de iur.dot. Et ideo exceptio doli obſtans mulieri:ob-
ſtat marito cui delegatio facta eſt quia non pretendit niſi
cauſam oneroſam: vt.l.apud celſum.§. apud iulianum. ꝛ
.§.de auctoris.ſ.de doli excep. ꝛ.ſ. de condi. ob cau.l. ſi
donaturus.cū alijs ꝯcor.glo.

ſ **Eruus non.** Seruus i atro-
cioribus paren
do domino non excuſatur: ſed in leuibus ſic
.h.d. ¶ In tex.ibi. Non abeſſet. Quādo au
tem violentia abſit a maleficio:tex. ſequens in verſi. ſed
ſi.hoc declarat. ¶ In tex.ibi. Et contentione nata eſſet.
inter dominum ꝛ alium. ¶ In tex.ibi. Aut aliqua vis.ſ.
turbatiua. Exemplum ergo pone in vi expulſiua vel abla
tiua: ꝛ in hac ſeruus domino parere non debet: quia ab
ea maleficium non abeſt: ꝛ ita loquitur verſi. ſed ſi ali-
qua. In vi autem turbatiua pro qua non eſt proditum iu-
dicium criminale: vt.l.iniuriarum.§.ſi quis me.j.de iniur.
intelligunt

intelligunt quidam hunc verſi. ſed ſi. Unde ſeruus tur/
bans de mandato domini aliquem in poſſeſſione ſua: ſm
eos non debet puniri: ⁊ dicunt verum: quia iſta violentia
infertur cauſa iuris retinendi. vt patet ibi: aut aliqua vis iu
ris retinendi cauſa ⁊c. Unde ſi plures ſe poſſidere con/
tendunt: ſeruus vnius pro defenſione poſſeſſionis domi
ni ſui vim inferre poteſt: ⁊ illa violentia non eſt punibilis
quod tene menti vt hic. Sed ſi conſtat ꝙ vnus poſſidet ⁊
pacifice: tunc de mandato domini ſeruus illum poſſeſſo/
rem turbare non poteſt: ⁊ tenetur liber factus: quia talis
violentia a facinore non abeſt. vt patet hic i littera. ibi. iu/
ris retinendi cauſa. ⁊ qꝛ pro tali violentia eſt proditum iu
dicium iniuriarum, vt. ꝺ. §. ſi quis me. ⁊ ibi. dixi.

a **Ontraxiſſe.** Locus deſtina/
te ſolutionis fin
gitur locus contractus non locus in quo ve/
re ⁊ realiter eſt celebratus contractus. h. d.
Ibi. Obligauit. ⁊ in illo loco deſtinate ſolutionis ꝑ ote
rit conueniri ⁊ non alibi: quod tenet glo. ſ. de iudi. l. he/
res abſens. §. fi. ⁊ eo. ti. l. exigere dotem. ⁊ hec fuit opi/
nio Bul. Sed Mar. contra: ꝙ immo etiam in loco vbi
contractus celebratus fuit lꝫ alia ratione ꝙ̄ contractus ibi
dem domicilium non ſortiretur: ⁊ hoc firmat glo. in. l. ſi
duo. §. iulianus. ſ. de conſti. pecu. Prima opinio vera eſt:
quam etiam firmat glo. in. l. iij. ſ. de bo. auc. iudi. poſ. hanc
eandem opinionem firmauit Inno. in. c. dilecti. de fo. cō/
peten. Addens vnum verbum mirabile ꝙ nedum coram
ordinario: ſed etiam coram delegato in loco deſtinate ſo/
lutionis quis conueniri poteſt. Et ſimiliter ſi in loco con/
tractus conueniri poteſt puta ſi inuenitur: ibi etiam coraꝫ
delegato poteſt conueniri: quod tene menti perpetuo.
Quid autem ſi quis promiſit ſoluere vbicūqꝫ locorum:
dic ꝙ vbicūqꝫ poterit conueniri: ⁊ intelligitur vbiqꝫ con/
traxiſſe: vt. l. ſi ticium ⁊ meuium. §. tutores. ſ. de admini.
tuto. nec poterit declinare forum per. l. ſi conuenerit. ſ. de
iuriſ. om. iudi. quia illa lex intelligitur in eo qui extra iudi/
cium promiſit coram non ſuo iudice reſpondere: ⁊ per pa
ctum extra iudiciale. Unde ante litem conteſtatam habet
potentiam declinandi: non poſtea vt ibi. ⁊. C. de pac. l. ſi
quis in conſcribendo. ⁊ ibi per Cy. Cum autem ſuppo/
nitur iuriſditioni iudicis quem declinare poteſt: vt ſchola/
ris qui promiſit etiam extra iudicium ſub alio iudice reſpō
dere: non habet potentiam declinandi: quia tunc renun/
ciat ſolum priuilegio fori: ⁊ ſic penitentie locus non eſt:
nam illius iudicis ante renunciationem iuriſditio erat fir/
ma licet per declinationem poſſet elidi: ⁊ ideo tunc nō ha
bet locum. d. l. ſi conuenerit: vt nō. in. d. l. ſi quis in cōſcri
bendo: ⁊ in. d. c. dilecti. per Innocē. ⁊ vide ad predicta. ſ.
depoſiti. in. l. lucius. ⁊ vide etiam quod not. Barto. circa
hoc in. l. iij. §. ſi quis ita. ſ. de eo quod cer. lo. Et quod dixi
contrahentem ratione ſolius contractus poſſe conueniri
vbi inuenitur: intellige vt poſſit ad diffinitiuam ſententiaꝫ
perueniri: ſed quo ad hoc vt reus miſſionem in poſſeſſio/
nem patiatur: etiam ſi ibi non inueniatur: conuentio erit
proficua: ⁊ de hoc habes plene in. c. romana. §. contrahē
tes. extra. de foro compe. lib. vi. ⁊ not. in. d. l. heres abſens
. ſ. de iudi. Unum autem conſidera ꝙ vbi quis contrahit
cum alio velut viatore mercatore ⁊ aduena: non poteſt il
lum ratione contractus velut aduenam conuenire: niſi na
tura contractus aliud deſideret. Exemplū pone in eo qui
venit ad nundinas vt emat vnum equum: nam ſi recipit
equum ⁊ fides non fuit habita de precio: ibidem poterit
conueniri: alias multis deceptionibus locus eſſet vt pro/
batur in. d. l. heres abſens. §. proinde. ⁊. §. ſeq. ⁊. ſeq. ſ.
de iudi. locus autem in quo contractus iam celebratus de
ſcribitur: vel etiam obligatio iam contracta diſſoluitur: nō
facit quem eſſe de foro illius loci: vt. d. l. exigere doteꝫ. ſm
duas lecturas.

b **Am quis.** Fideiuſſor debitoris
mercis in diem: mer
ce non tradita propter moram: ad extimatio/
nem illius mercis tenetur ſm tempus ſatiſda
tionis ⁊ non contractus. h. d. in terminis ⁊ in ſumma. ⁊
ceſſat omne contrarium. ¶ In tex. ibi. Satis acceperit: ⁊
mora fuerit contracta ⁊ ceſſat contrarium: debebatur enī
extimatio officio iudicis propter moram. Sed vbi extima
tio debebatur iure actionis: tunc ſemper inſpicitur tēpus
contractus ⁊ non creſcit neqꝫ decreſcit: vt. l. fundum cor/
nelianum. j. de noua. ⁊ extra. de cenſi. c. cum canonis. per
Dy. de leg. iij. l. vxorem. §. i. ⁊ per Bar. ⁊ ꝑ me in. d. l. fun
dum cornelianum. Ang.

c **Raiecticie.** Dies interpellat ꝓ
homine: ⁊ vbi eſt
appoſita dies ⁊ pena: poſt diem non admitti
tur purgatio more. h. d. Ego iſtam materiam
pleniſſime examinaui per regulas ⁊ inſtantias multa de
meo addendo in. l. ſi inſulam. j. de verbo. obli. in repetitio
ne quam feci bononie ⁊ fuit vna de pulchrioribus repeti
tionibus ꝙ̄ vnꝙ̄ fecerim iudicio meo. ¶ Ibi. Traiecticie
eſt autem traiecticia omnis pecunia mutuata vt vltra ma
re portetur periculo creditoris. Et in hac an ſint vſure ꝓ/
hibite: eſt opinio: finaliter dic vt nō. per glo. ⁊ Cy. in au/
tentica ad hec. C. de vſur. ¶ In tex. ibi. Si dio interpel/
latus non eſſet. ſ. poſſe peti penam qꝛ dies interpellat pro
homine: nec eſt neceſſaria hominis iterpellatio: vt hic: ⁊
. l. magnam. C. de contrahen. ⁊ cōmit. ſtipu. ¶ In tex.
ibi. Quominus ſolueret. poſt iſtud verbum ſolueret. iun/
go verſi. nam ⁊ ſi arbiter. j. eo. ⁊ non egebit ille verſi. ſub
audito: alias ſic vt in glo. nam ⁊ ſi. ¶ In tex. ibi. Et hoc
rectius dicitur: hoc ideo quia eſt appoſita dies ⁊ pena: iō
non admittitur purgatio more: ſecus ſi non eſt appoſita
dies ⁊ pena: vel pena ⁊ non dies: vel neutrū vt plene
declaraui in. d. l. ſi inſulam. j. de verbo. obliga. ¶ In tex.
ibi. Certo die: non ſtatuto per legem: vt in tempore qua/
drimeſtri: tunc enim poſſet mora purgari: quia vbi adijci
tur pena ab homine: dies autem ſubintelligitur a iure: lo/
cum habet purgatio vt. l. ſi arrogator: circa fi. ſ. de adopt.
Unde ſi arbiter exprimit diem legalem: illa appellatur
dies legalis non hominis merito admittitur purgatio mo
re vt not. ſ. de re iudi. l. iiij. §. ſi quis. ¶ In tex. ibi. Datuꝫ
videri. ⁊ hoc caſu habet locum purgatio more: ⁊ dic da/
tum videri ab arbitro: ⁊ eſt ille dies qui tacite ineſt ex le
ge: ⁊ ideo admittitur purgatio more vt in glo. ⁊. ſ. dixi.
¶ In tex. ibi. inempta res fiat: nec habebit locum purga
tio more: per ſupradicta. Ange.

f **I a furioſo.** Ex quibus cau/
ſis nobis igno/
rantibus acquiruntur actiones: ex eiſdeꝫ etiaꝫ
furioſo. h. d. l. tota. ¶ In tex. ibi. Agi poſſe.
hoc examinatur in. l. furioſo. ſ. de re iudicata. ¶ In tex.
ibi. Rem tradiderit. ſub. nam ei queritur pauliana ⁊ in fa
ctum reuocatoria propter alienata in fraudem ſui. ¶ In
tex. ibi. Ei relinquatur. Not. legatum acquiri ignoranti ⁊
ſurdo: ⁊ ideo tranſmittitur ad heredem ſi ceſſerat dies le
gati tempore mortis legatarij: vt. l. cum pater. §. ſurdo. qui
cōtinue allegatur ad hoc. ſ. de leg. ij. ⁊. ſ. de teſta. l. filiuſ.
§. marcellus. ⁊. C. de cura. furio. l. fi. §. legatis. Nec obſt.
ſ. de acquirenda hereditate. l. antiſtius. §. fi. vt ibi nota.
Ang. de peruſio.

g **Ctionum.** Iuriſcōſultus po
nit hic vnam diui
ſionem actionum: ⁊ dicit ꝙ actio duplex eſt:
vna eſt in rem: altera in perſonam: ⁊ hoc in
tellige verum accipiendo verbum actionis large: ſed acci
piendo proprie ⁊ ſtricte actio ꝓprie illa eſt que in perſo
nam infertur obligatam ad aliquid dari fieri vel reſtitui:
vt. j. eo. l. actio in perſonaꝫ. largiſſime autem actionis ver
bo tam in perſonam ꝙ̄ in rem ꝙ̄ etiam mixta vel etiam
extraordinaria continetur: vt. j. eo. l. actionis verbo. ⁊ de
hoc plene habetur inſti. de actio. in princi. ¶ In tex. ibi.
Que cōdictio appellatur. ⁊ vide Rofre. in ſuis libellis in
titu. familie. herciſcun. in fine. ¶ In tex. ibi. Per quam.
Nota bene ꝙ actio in rem eſt remedium per quod rem
noſtram proſequimur: actio in perſonam eſt remedium
quo proſequitur: vt patet coniuncto tex. j. ibi. Quia cum
eo agimus ⁊c. de quo per glo. ⁊ docto. inſti. de actio. in

prin. ¶ In tex. ibi. Obligatus eſt nobis. ſ. perſonaliter: vt. ſ. eo. l. obligationum ſubſtantia. Interdum auteꝫ actio perſonalis datur nobis contra non obligatum: exempluꝫ in omnibus actionibus in rem ſcriptis que competunt ratione poſſeſſionis contra poſſidentem vt plene not. per Dy. in. l. fluminum. § addicitur. ſ. de dam. infec. ¶ In tex. ibi. Que ab alio poſſidetur. Not. ꝙ duo extrema cauſant actionem in rem: dominium ex parte agentis: ⁊ poſſeſſio ex parte conuenti vt hic: ⁊. C. de alie. iudi. mu. cauſa. l. vna. Interdum etiam datur contra merum detentorem: vt not. in. l. officium. ſ. de rei vendicatione. Et iſtud eſt verum quando neſcitur poſſeſſor: ſed vbi ſcitur: detentator conuentus poteſt euitare iudicium ⁊ nominare verum poſſeſſorem: vt. l. ij. C. vbi in rem act. ⁊ ſunt verba Innocen. in. c. quoniam. extra. vt lite non conteſtata. Datur etiam hoc reale iudicium contra ciuiliter agentem poſſidentem tantum: vt dicta. l. officium. Datur etiam contra eum qui dolo deſijt poſſidere: quoniam habetur pro poſſeſſore: ſed tunc non competit directum ſed vtile: vt not. in. l. is qui dolo. ſ. de rei vendicatione per Dy. in regula ꝓ poſſeſſore de regulis iuris libro ſexto. ¶ In glo. Hanc diuiſionem. ibi. Non multum approbat Jo. ſ. in arbore: ⁊ eſt ratio quia ipſe fuit proſequutus actionuꝫ diuiſionem que iam nate ſunt: iuriſconſultus hic proſequutus eſt originem vnde naſcuntur.

Ang. de peruſio.

Actiones. Actiones aut ex contractu naſcuntur aut ex delicto nominato: aut ex delicto innominato: naſcuntur etiam ex varijs cauſarum figuris puta ex quaſi delicto innominato vel ex quaſi contractu: vt examinaui in. l. i. ſ. eo. dic vt ibi. ¶ In tex. ibi. Sui lucri cauſa. hunc tex. allegabat Ray. ꝙ ſi ſtatutum prohibet bannitum contrahere ad vtilitatem ſui: ⁊ vetat ex eo actionem oriri: qd intelligitur prohibere etiaꝫ contractum vltro citroqꝫ obligatorium: ⁊ allegat etiam. l. i. ſupra de contrahen. emptio. ⁊ bene: veriſimile eſt enim ꝙ que accedunt ad contractum vltro citroqꝫ obligatoriuꝫ ſemper accedunt gratia ſui lucri. ¶ In tex. ibi. Exempli gratia. Not. ꝙ vbi lex procedit ponendo exemplum: nunquã lex reſtringit: vt. ſ. de dam. infec. l. damni. la. ij. in fi.

Ang. de peruſio.

Omnes autem. Hic ponitur alia actionum diuiſio ⁊ eſt breuis. ¶ In glo. i. ibi. Quod obligationes. ſ. naturales: nam ciuiles ſunt de iure ciuili: vt not. in. l. ex hoc iure. ſ. de iuſti. ⁊ iur. Quedam ſunt introducte ſolum iure ciuili vt obligatio literarum: obligatio verborum: obligatio deſcendens ex contractu emphiteotico: ⁊ ſponſalitia largitas vt not. ibidem. Sed quomodo actiones poſſunt eſſe de iure ciuili ſi obligatio que eſt mater earuꝫ: iure gentium introducta eſt: dic ꝙ ius gentium introduxit obligationes naturales ſed non introduxit ciuiles: quia ſecũduꝫ illud omnia manu regia gubernabantur: vt. l. ij. §. deinde. ſ. de ori. iur. per Dy. inſti. eo. in prin. Unde nemini pro executione obligationis competebat actio: ſuperuenit autem poſtea iuris ciuilis prudentia ⁊ voluit ꝙ habens aliquem obligatum impetraret actionem a pontifice pro executione obligationis: ⁊ pontifex decernebat: ⁊ ſi ille poſtmodum cadebat a ſyllaba proponendo actionem ineptaꝫ cadebat a toto: vt. l. i. ⁊. ij. C. de formu. ⁊ illa iuris prudentia hodie euanuit ⁊ vnicuiqꝫ ſine impetratione actio conceditur: ⁊ potentia proponendi eam ſi aliud ſibi canonicum non obſiſtit: nam multa poſſint obſiſtere petenti: que vide per ordinem in Specu. in titu. de actore in prin. ⁊ licet quis proponat actionem ineptam non propterea cadit a toto ſi tempora patiũtur: vt. l. accuſaturus. j. de adul. ⁊ facit ad predicta quod habes. ſ. de capi. dimi. l. eas obligationes. Ang.

o **Mnes penales.** Litis conteſtatio facta contra defunctũ facit actionem contra heredem eſſe tranſitoriam. h. d. ⁊ de materia huius. l. tangaꝫ. j. eo. l. conſtitutionibus. dic vt ibi. ⁊ declara hanc. l. vt in glo. ⁊. C. ne ex delic. defun. l. vnica.

o **Bligationes.** Obligatiões reprobate nulla poteſtate confirmantur. h. d. Sunt autem reprobate turpes vel impoſſibilitatem continentes: ⁊ hoc voluit glo. hic ⁊ bene. Ange. de peruſio.

a **Ctio in.** ¶ In tex. ibi. Rei perſequẽde gratia. ⁊ ſic verbum proſequutio cõprehendit etiã illas que officio iudicis implorãtur: vt glo. hic dicit ⁊ bene. Ang.

l **Atio ticio.** Obligatio prima non tollitur: licet in cautione debiti quod contrahitur poſt primam de illa nulla mentio facta fuerit. h. d. ⁊ eſt notabilis caſus qui tamen recipit pulchram limitationem ⁊ notabilem per. l. procula. ſ. de proba. dic vt ibi. Ange. de peruſio.

ſ **Eruus effectus.** Liberatus ab obligationibus propter ſeruitutẽ non reincidit in illam: licet indulgentia pricipis poſtea ſit in libertatem ereptus. h. d. ¶ In glo. ibi. Uel ſupplicij. ⁊ ſic videtur ꝙ conſumptio non faciat eum ſeruum eſſe ſed immediate fit ſeruus pene lata ſententia. Et coniungendo tex. cum hac glo. poteſt decidi illa. q. quam ponit Bar. in. l. omnes populi. ſ. de iuſticia ⁊ iure. de condemnato ad mortem qui cum ducitur ad mortem: eripitur de manu familie: ⁊ ergo' multos vidi euadere: vt nihilominus dicatur per ſententiam factus ſeruus pene: nam hic per ſententiam erat factus ſeruus pene: poſt per indulgentiam principis eſt libertatem adeptus. ¶ In ea. glo. in fine. ibi. A morte ſuſcitauit vt de Lazaro: vt. j. de regulis iuris. l. ea que raro.

Ange. de peruſio.

n **On ſolum.** Impoſſibilis cõditio appoſita in contractu viciat illum. h. d. Quid de modo vide. C. de tranſactio. in. l. cum donationis ⁊. C. de condi. ob cau. l. ſi militem. An autem viciet vltimas voluntates: non eſt noſtra materia. Examinaui plene in. l. i. ſ. de condictio. inſtitu. ⁊ dic vt ibi. ¶ In tex. ibi. Quam ſciant eſſe impoſſibilem. Idem ſi ignorent: vt in glo. ſecunda in fine. ⁊ bene: ⁊ ideo ſubaudiendum eſt maxime. Ratio autem eſt quia vbi ignorant: errant: errantium autem conſenſus eſt nullus: vt. l. ſi per errorem ſupra de iuriſdictionum omnium iudicum. ¶ In glo. prima. ibi. Alias ſecus. Immo non ſecus quia ſiue conditio ſit negatiua ſiue affirmatiua: ⁊ ſit impoſſibilis: diſpoſitio nullius momenti eſt: vt hic. Et idem ſi diſpoſitioni non addicitur conditio impoſſibilis: ſed in ipſa diſpoſitione deducitur aliquid impoſſibile: puta ſi promitto per totam diem craſtinam ire romam: adeo ꝙ nec naturalis naſcitur obligatio: vt regula iuris impoſſibilium: per Dyn. in. cap. nemo poteſt. ¶ Non obſt. l. impoſſibilis hic allegata in glo. quia ibi conditio erat neceſſaria: ⁊ ideo ſtipulatio iudicatur pura ⁊ incontinenti agi poteſt: ⁊ ꝙ idem ſit in negatiua quod in affirmatiua impoſſibili probatur in. l. ſtipulatio. hoc modo infra titulo primo. ¶ In eadem glo. ibi. Uel dic vt ibi. Quia ibi proponitur actio potius ad reſolutionem contractus ꝙ̃ ad perfectionem: ⁊ naſcitur ibi. obligatio tacita extra id quod agitur: vt. l. ſi is qui. §. ſi libero. ſupra cõmodati. ¶ In eadem glo. ibi. Sed ibi fauor vltime voluntatis. Hoc intellige quando creditor ſciebat conditionem impoſſibilem: alias viciatur diſpoſitio vltime voluntatis ſicut inter viuos. vt. l. ſeruo manumiſſo. ſ. de condi. inde. que ſingularis ẽ ad hoc.

¶ In ea.

¶ Jn ea.glo.ibi. Inſti.de le.§.fi.ibi.conditio fuit appoſi
ta in perſona grauati ⁊ niſi impleretur: in penam fuit graua
tus alteri dare centum. vnde talis grauatus non tene̅ im
plere illam conditionem q: impoſſibilis erat de iure: ⁊ q:
remittitur ſibi neceſſitas implendi: merito lʒ non impleat
nõ debe̅ legatũ: ⁊ per conſequens viciatur vtrunq;. ⁊ de
hoc ẽt nõ.in.l.i.C.de his que pe.no.

Um ex uno.

Hic fuit vnum
factũ ex quo plu
c res naſcuntur obligationes ad diuerſi tituli
terminum. ⁊ per conſequens diuerſe agendi
forme. ⁊ ideo omnibus experiri permiſſum eſt licʒ valde
fuerit diſceptatum inter iuriſconſultos: ⁊ iſta eſt ſententia
huius littere in terminis ⁊ in ſumma. Et intellige q: cum
actum eſt ex vna ⁊ exactum: agi poteſt altera ad id quod
eſt plus in ea q̃ in prima: vt ſic non ob.contrarium.l.pe.
j.eo. ⁊.l.pe.j.õ priua.delic. ⁊ ibi dixi. ¶ Jn tex.ibi. Poſt
magnas varietates obtinuit. Nec ob.j.õ acc.l.ſenat⁹.vbi
pluribus legibus nemo reus fieri dʒ: q: ibi criminaliter:
hic autē ciuiliter agebatur. ¶ Jn glo.fi.ibi. Ad id quod
minus in vna. ⁊ de hoc dicam.j.eo.l.qui ſeruum.§.fi.

Onſtitutionibus.

c Pene perſecutio contra heredem procedit
ſicut contra defunctum contra quē fuit lis
conteſtata.h.d. ⁊ ſic verbum quaſi poſitum
hic in littera: erit veritatꝭ expreſſiuum: non aũt improprie
tatis vt ceſſet omne contrariuʒ. ¶ Jn tex.ibi. Pena.i. pe
nali actione. ¶ Jn tex.ibi. Conuentus fuerit. dicunt qui
dam per executorem ſolum. Tu dic q: imo per litis conte
ſtationem: ⁊ ideo dictio quaſi infra poſita eſt veritatis ex
preſſiua. Attende aũt q: vbi maleficium cõmiſſum per de
functum purgatur per actionem deſcendentem per con
tractum vel quaſi: etiam lite non conteſtata vel quaſi: ⁊ lʒ
ad heredem nihil peruenerit: tamen conueniri poteſt he
res.vt.l.ex depoſiti.ȝ.eo. ⁊.j.eo.l.ex cõtractibus.plene i
l.ſi hominem.§.i.ȝ.depo.vbi ponuntur fallentie in gl.ma
gna. Si aũt maleficium purgatur ſolum officio iudicis de
ſeruiente actioni propoſite. Exemplum pone in reali cuʒ
defunctus dolo deſijt poſſidere: aut ẽt circa poſſeſſionem
aliquid doloſum commiſit: tunc non eſt tranſitoria illa ac
tio contra heredem cum non fuerit cum defuncto lis cõ
teſtata.vt in.l.ſi in rem.la.ij.ȝ.de rei vend.coniuncta glo.
quam non allegaui.ȝ.eo.in.l. ex depoſiti. Item atten
de ad aliud q: ille actiones penales verum eſt q: regulari
ter non ſunt tranſitorie contra heredes de iure ciuili: ſed
ex cenſura canonica bene tranſeunt: cum non tenea̅ he
res vltra vires hereditarias etiam ſi inuentarium non cõ
fecerit: quod eſt nõ.dignum: ⁊ hoc tenet Inno.de reſti.
ſpo.c.in litteris. ¶ Jn glo.ibi. Expreſſiuum eſt veritatis.
hec vera ⁊ hanc tenui. ¶ Jn ea.ibi.l.fi.quia per veraʒ li
tis conteſta.fuit conuentus hic: ⁊ hec vera ſm Ray.
¶ Jn ea.ibi. Et ſic non ob.dictum contrarium. de quo
Inſti.de ac.§.item aduerſus. ⁊ ibi glo. ſola ergo aditio iu
dicis abſq; executoris miſſione quandoq; habet multos
effectus quos ponit Spe.in ti.de compe.indi.adi.§.fi. Et
de hoc an ſola executoris miſſio faciat actionem ꝑpetuã
vel ſaltem tranſitoriam ad heredes: dic vt nõ. per glo. ⁊
Guil.in.l.ſicut.C.de preſcrip.xxx.anno. veritas eſt q: fa
cit eam tranſitoriam duraturaʒ vſq; ad annos.xxx.lite cõ
teſtata.in annos.xl.vt glo.ibi dicit ⁊ bene. ¶ Jn ea.ibi.l.
i. ⁊.ij.vnde libelli oblatio facta principi in annali ⁊ preto
ria idem operatur q: litis conteſtatio. Ang.

Ui ſeruum.

Jn iſto prin. hui⁹
l.eſt vnum factum
q ⁊ diuerſa delicta. Jn.§.ſi is.j.ea.l.eſt factũ
vnum ⁊ delictum vnum: ⁊ ideo ſibi inuicem
non contingunt. Et breuiter.h.d. Verberans alienum
ſeruum in iniuriam ſerui tm̃: tenetur aquilia ⁊ iniuriarum
⁊ in poteſtate domini eſt quã vult exercere prius: ⁊ vna
electa ad aliam non recurritur niſi ad id ſoluʒ in quod pl⁹
competit.h.d. vſq; ad.§.ſi is cui. Et iſta.l.habet ſatis ſub
tiles caſus ⁊ maxime in.§.fi.vt ibi videbis. ¶ Jn tex.ibi.
Iniurioſe verberat in iniuriam ſerui tm̃: vt tollas contra
ria. ¶ Jn tex.ibi. Sed quidam aiunt. ⁊ male. ¶ Jn tex.
ibi. Ex lege aquilia competit.ad.xxx. dies competit actio
reſpectu extimationis ſerui verberati: cuius brachium ru
ptum erat vt in glo. ⁊.ȝ.ad.l.aquil.l.ſi ſeruus ſeruum.§.
iij. ¶ Jn tex.ibi. Etiam hoc conſequi. Nec ob.finis hui⁹
l.q: hic vnum factum ⁊ diuerſa delicta: ⁊ ideo per ſecun
dam actionem propoſitam quis conſequi poteſt quaten⁹
minus quis fuit conſequutus ex prima. Sed vbi factum.ẽ
vnum: ⁊ delictum vnum: non poteſt agi niſi ſemel vt i fi.
l.vel dic verius vt ibi dicam. ¶ Jn gl.magna.ibi. Reſpõ
deo imo poteſt: hec vera: ⁊ conclude ex glo. hac vſq; ad
vſi.ſed aliud in actione.q: ſi ꝓpoſita actione iniuriarum:
eſt habita ratio non ſolum contumelie ſed etiam damni:
⁊ tunc tollitur aquilia. Sed ſi habita eſt ratio ſolius con
tumelie ⁊ non damni: non tollitur: ⁊ ideo glo.in l. domi
num. Coe iniur.que dicit in actione iniuriarum non ve
nire extimationem damni: non dicit verum. ſed intelligi
tur vt ſupra dixi. ¶ Jn ea.glo.ibi. Cum ibi ex contractu
hic non placet: imo ibi actiones erãt contrarie in exerci
tio: ⁊ ideo electio tollitur: hic autem nec in origine nec in
exercitio. Ang.

Si is cui.

Iſte.§.loquitur quando facta ſũt
plura: ⁊ per conſequẽs plures na
ſcuntur actiones etiam rei perſequutorie: vel vna perſe
quutoria ⁊ altera eſt penalis. Et breuiter .h.d. Si cui due
vel plures actiones rei perſequutorie competunt: exactio
facta ex vna: altera tollitur: ſed perſequtoria non tollitur
per penalem: nec etiam econuerſo.h.d. ⁊ in hoc concor.
ȝ.de condic.fur.l.ſi pro fure.§.furti actio. ¶ Jn tex.ibi.
Non confunditur.ſ.per perſecutoriam.vt.ð.§.furti actio.
¶ Jn tex.ibi. Ille aũt.ſ.rei perſequutorie. ¶ Jbi. Adi
ſcentur.i.confunduntur: q: exactio facta ex vna: confun
dit alteram. ¶ Jn gl.i. Non tollitur. ibi.l.ſi is cuius. q:
intelligitur de actione furti.i.condictione furtiua que tolli
tur per aliam perſequutoriam: ſed actio furti non confun
ditur per perſequutoriam.vt dcõ.§.furti. ⁊ ſupra in verſi.
quin etiam. Ang.

Si tibi.

Iſte.§.eſt difficilis: ⁊ difficultas eius
cauſatur ex fi.in vſi.ſed verius eſt: ⁊
quidam habent ibi litteram affirmatiuam remanere: ſiue
non: ⁊ tunc non ob.contrarium.l.vnde queritur.ȝ.com
moda. Quidam habent litteram negatiuam cum non: ⁊
tunc.l.illa multum ob.in fi. ⁊ quedam ſolutiones dantur
ad hanc: ⁊ quedam ad illam: veritas eſt quam dicam tibi
in additione tex. Et breuiter.h.d. Si cõmodatarius in re
cõmodata dãmnum dedit: actio cõmodati ⁊ aquilie rei ꝑ
ſequutionẽ continent: ⁊ intentata vna: per alterã tollitur
⁊ ſi ꝑmo fuerit actũ aquilia: finitur actio cõmodati. Sed ſi
ꝑmo cõmodati actum eſt: aquilia agi non poteſt pro eo qđ
plus in ea eſt ex repetitione.xxx.dierum.h.d. ⁊ tunc bene
ſtat lec.negatiua non remanere. Et põt eſſe rõ q: qui pri
mo intentat actionẽ cõmodati: certuʒ eſſe debet q: per eã
ꝯſequi non põt quicq̃ ex repetitione.xxx.dierum que lo
cum habet in aquilia: ⁊ ideo vʒ illud plus remittere pro
pter propoſitionem ipſius: ſed illud plus qđ dr̃ in aqui
lia ꝓpter inficiationem conuenti: non videtur agens com
modati remiſiſſe: q: neſcire potuit an conuentus negaret
vel confiteretur dãnum: ⁊ iſta fuit intentio Jo.poſita i gl.
l.contrarie.que incipit vtriq;.ȝ.cõmoda.quã ſequutus eſt
Bar. Sed Pe.Dy.Ja.de are.Nico.de mata.dixerunt i
d.l.vnde queritur q: opio iuriſconſulti infra poſita in fi.
ibi. Sed verius eſt: non eſt opinio vera. Sed tu defende
hunc.§. ⁊ illum vt neuter alterum corrigat. ¶ Jn tex.
ibi. Vtreq;.ſ.aquilia ⁊ cõmodati. ¶ Jbi. Continent. ⁊
ideo vna per alteram tollitur. ¶ Jn tex.ibi. Cõmodati
finietur.hoc ideo q: in aquilia primo intentata venit rei ꝑ
ſequutio: ⁊ vltra illud venit quicquid debetur ex repetit.
xxx.dierum: vel ex inficiatione: merito exactiõe facta ex po
teſtate legis aquilie fini̅ actio cõmodati aut ipſo iure aut
exceptionis ope quod eſt tutius.vt.ȝ.eo.in.§.ſi is. ¶ Jn
tex.ibi.xxx.dierum. Nõ.bene q: loquitur de illo pluri qđ
venit in aquilia ex repet.xxx.dierum: non aũt dicit de illo
pluri quod venit in aquilia propter inficiationeʒ. vnde iu
riſconſultus hic decidit non poſſe agi ad illud plus quod

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

venit ex repetitione prout habes litteram negatiuam. Et
aſſignat iuriſconſultus rõnem: q: illud plus accedit ſim-
plo quod debetur per actionem cõmodati q: ſimplum eſt
ſublatum per condemnationem ⁊ exactionem factam in
actione cõmodati: ⁊ ideo illo ſimplo ſubducto non poteſt
intentari aquilia ad illud plus: q: extincto principali extin
guitur acceſſorium: vt in regula iuris acceſſorium. Et illud
et eſt verum ſine dubio ſi illud plus quod venit ex repeti
tione: venit officio iudicis: ſed tex. in. l. ij. ad. l. aquil. dicit
ꝙ venit iure actionis: ⁊ ideo plus non videtur tolli princi
li ſubducto. vt. l. i. C. de iudi. ⁊ ideo addendum eſt huic tex.
ꝙ ſubducto ſimplo principali: non habet locum aquilia ꝓ
illo pluri quod venit ex repetitione. xxx. dierum: q: imputa-
ri ei debet qui primo intentauit actionem cõmodati ⁊ non
actionem legis aquilie. Sed hec imputatio fieri nõ poteſt
ſi agit ad illud plus quod creſcit per inficiationem: ⁊ hoc
modo defendas hunc tex. ⁊ illum poſt multas varietates
que ponuntur in glo. tam hic q̄ ibi. ¶ In gl. in vbo. Re
manere. ibi. ꝙ iure actionis veniat. Immo venit actionis
iure. vt. l. ij. ſ. ad. l. aquil. ⁊ ideo ſupple ad tex. vt dixi in lra
ꝙ non remanet aquilia: q: intelligitur actor remiſiſſe hãc
penam propter propoſitionem actionis cõmodati. ¶ In
ea. ibi. C. depo. l. iiij. illa loquitur in vſuris que mero de-
bentur offõ: ⁊ ſic nil facit ad rem. ¶ In ea. glo. ibi. l. vn-
de queritur in fi. vbi proponitur aquilia cum effectu poſt
propoſitam actionem cõmodati cum effectu exactionis.
Sed dic illam proponi ad id quod eſt plus in ea propter
inficiationem non propter repetitionem. xxx. dierum. vt
hic: lz plurimi doc. vt dixi. teneant ꝙ iuriſconſulti qui te-
nuerunt actionem illam remanere: dixerunt male ꝑ hanc
l. ¶ In ea. ibi. De equitate. hec ſolutio falſa: q: cum equi
tas ſcripta preualeat rigori. vt. l. placuit. C. de iudi. hic al-
legata: ergo iſta que eſt anterior in ordine corrigeret illam:
quod eſt abſurdum: imo deberet eſſe potius econuerſo:
⁊ de iſta materia ſcripſi Bononie. in. l. item apud labeo-
nem. ſ. ſi quis ſeruo verberato. ff. de iniur. Ultimo ſci
as ꝙ lz glo. in. d. ſ. ſi quis ſeruo. dixerit ꝙ hodie actio com
modati ⁊ furti electione tolluntur ita ꝙ commodator alte
ra debet eſſe contentus per. l. fi. C. de fur. quod reproba-
ui ibi: dic vt ibi. Ang.

Ahonorariis.

Diuidit hec. l. i par-
tes quinq; quas Dy. ⁊ Bar. referunt hic dic
vt in eis hic: vſq; ad. ſ. In duũuiros. h. d. Ac
tiones honorarie rei perſequutorie ex vtraq; parte ſunt ꝑ
petue: niſi contra ius ciuile dentur vt ſunt edilitie: quan-
to minoris: ⁊ reſciſſorie: penales vero ſaltim ex parte rei
annales ſunt: ⁊ honorarie que poſt annum non dantur:
in heredem non competunt niſi quantum ad eum perue
nit. h. d. ⁊ iſte eſt verus intellectus iſtius. l. lz glo. aliter in-
tellexerit loquendo de proſequutorijs: q: facit dr̃iam an
oriantur ex delicto: vel ex contractu: vt dicam in glo. ma-
gna. que verum non habuit intellectum. Et pro euidẽtia
⁊ deciſione iſtius. l. ⁊ totius materie conclude ꝙ quedam
ſunt actiones rei perſecutorie ex vtraq; parte: ⁊ iſte ſunt ꝑ
petue: ſiue ex delicto ſiue ex alio facto naſcantur. vt hic cõ
iuncta. l. i. ff. de vi ⁊ vi ar. ⁊. ff. de dolo. l. itaq;. de ope. no.
nun. l. pretor. ſ. hoc interdictum. et. l. i. ⁊. l. ait pretor. ſ. pe.
ff. que in frau. cre. hoc aũt fallit ſolum in vno caſu. ſ. cum
actio pretoria: eſt rei perſequutoria ſed cõtra ius ciuile da
tur: illa tunc non eſt perpetua. Exemplum in reſciſſoria q̃
terminatur anno: vt hic. ⁊ in edilitia que terminatur ſex
menſibus ⁊ in quanto minoris que terminatur anno.
vt. l. ſciendum. ſ. fi. ff. de edi. edic. cum concor. ibi poſitis:
lz glo. magna tenuerit contrarium: dum dr̃iam facit inter
pretorias penales ⁊ non penales quantumcunq; ſint rei
perſequutorie: quod eſt falſum. vt dicam in glo. magna.

Penales vero ab initio reſpectu actoris ⁊ rei: vel ſaltim
rei tm̃: finiuntur anno. vt in vſi. cetere. cum concor. hic al
legatis in glo. Fallit in actione furti manifeſti que eſt pe-
nalis ex vtraq; parte ⁊ pretoria: ⁊ tamen eſt perpetua. vt
Inſti. de pepe. ⁊ temp. ac. ſ. furti. ⁊ frequentia delictorum
hoc inducit. vt multis craſſantibus locus ſit exemplo: ⁊ h̃
voluit hic glo. magna circa fi. ⁊ alia rõ reddi non poteſt:
nam illa eſt penalis ⁊ pretoria ex vtraq; parte. ¶ Secun
do fallit vbi ratio penalis ſuccedit in locum perſequutorie
ex vtraq; parte: nam tunc per omnia naturam earum ſu-
mit. ⁊ ideo ſicut primitiua erat perpetua: ſic ⁊ hec. vt. l. i. ſ.
hec actio. ff. ſi ven. no. mu. ⁊ ideo vtilis rei vendicatio que
datur contra eum qui dolo deſijt poſſidere q: ſuccedit in lo
cum directe que datur contur poſſidentem: eſt perpetua
non obſtante ꝙ ex parte rei ſit penalis ⁊ pretoria. vt. l. ele
ctio. ſ. fi. ff. de noxa. coniuncta. l. pe. eo. ti. ⁊. l. illud. ff. de tri
bu. Ex predictis habes regulam infallibilem vtrum actio
nes pretorie ſint perpetue vel annales: ſiue oriãtur ex de
licto ſiue ex contractu. ¶ Secunda conſultatio iuriſcõſul
ti fuit an iſte actiones pretorie dentur in heredem: ⁊ hic
conclude ꝙ ſiue naſcantur ex delicto ſiue ex alio quodam
tranſeunt in heredem ⁊ contra ipſum intentantur quate-
nus ad heredem peruenit: quoniam lucra turpia ſunt ab
heredibus extorquenda. vt. ff. de calum. l. in heredem. Fal
lit niſi actiones penales infamant. Et pro conſequendo
id quod ad heredem peruenit: intentari poteſt condictio
furtiua: vel alia non infamans: nam tunc ſufficit illam aut
aliam non infamantem ad tantũdem poſſe competere. Ex
plum ſi aliquid raptum eſt vi: nam mortuo rapiente: i he
redem eius non competit actio vi bonorum raptorum: q:
ſufficit furtiua condictio. vt. l. ij. in fi. ff. vi bo. rap. Item fal
lit in edicto de calumniatoribus: q: contra heredem non
datur in factum. vt. l. in heredem. ff. de calumnia. Quan-
do aũt actiones pretorie non durant niſi anno: ille nõ ſũt
trãſitorie: ⁊ hec ẽ regula generalis. Que fallit in vno caſu
tm̃. ſ. vbicunq; heres eximere ſe poteſt a pena per ſimpli
cem cautionem. Exemplum ſi immiſſo ex cauſa legatorum
conditionalium vel in diem violentia adhibetur per eum
contra quem immiſſio facta eſt: nam tam ille quam heres
eius euitare poteſt penam talis violentie cauendo de ſol-
uendo legatum adueniẽte conditione vel die: ⁊ in eo qui
miſſus eſt ex cauſa damni infecti ⁊ violentiam patitur: nam
penam huius violentie euitare poteſt is contra quem immiſ
ſio facta eſt cauendo de damno infecto. ⁊ ideo licet ambe
ſint penales ⁊ pretorie: tamen competunt contra heredem
qui ſe eximere poteſt per cautionem: ſic intelligitur. ff. vis
fiat ei. l. i. ſ. fi. coniuncta glo. allegante tex. in. l. vlt. eo. titu.
¶ In tex. ibi. Diffiniendum. i. per dr̃ias terminandum
ſm̃ quod infra ſequitur: ſunt ẽt alie dr̃ie inter pretorias ⁊
penales ⁊ non penales: que nõ. Inſti. de ac. ſ. penales. dic
vt ibi in glo. ¶ In tex. ibi. Ut que rei perſequutionẽ ha
beant. Intellige ꝙ habent rei perſecutionem ex pte vtri-
uſq;. ſ. actoris ⁊ rei. vt eſt publiciana ⁊ ſilis: ⁊ iſta rei perſe
quutoria datur ſm̃ ius cõe: ⁊ quantumcũq; ſit rei perſe-
quutoria ex parte vtriuſq;. ſ. actoris ⁊ rei: tamen terminat
anno. vt in. ſ. ſed cum reſciſſa. ff. ea. l. quem hic iunge. ⁊ q̃ſi-
q; terminatur minori tempore vt eſt redhibitoria: q: ⁊ il-
la contra ius cõe datur. ¶ In tex. ibi. Poſt annum darẽ
tur. non diſtinguendo deſcendunt ex delicto vel non: dum
tamen ſint rei perſequutorie hincinde: lz glo. hic aliter in
telligat ⁊ nõ bñ: et ſupra dixi. ¶ In tex. ibi. Cetere. ſ. pe
nales ⁊ nõ rei perſequutorie. ¶ In tex. ibi. Que poſt an
num non dantur, he ſunt omnes penales ſaltem ex parte
rei: nam ille poſt annum non dantur. ⁊ ideo nec in heredẽ
dantur: ſaluo niſi pro eo quod ad heredem peruenit. ⁊ ra
tio huius eſt q: turpia lucra ſunt ab heredibus extorquen
da. vt. ff. de calum. l. in heredem. ¶ In tex. ibi. Ille autẽ
rei perſequutionem continent. tam ex parte actoris q̃ rei.
¶ In tex. ibi. Nobis abeſt. ⁊ aduerſario adeſt: ergo ex
vtraq; parte eſt rei perſequutoria. ¶ In tex. ibi. Cum bo
norum poſſeſſore. i. cum illo qui debitori noſtro ſucceſſit
de iure pretorio vt bonorum poſſeſſor: ⁊ ſic lz obligatio-
nis ſubſtantia non poſſit variari ex perſona heredis. vt. l.
ij. ſ. ex his. ff. ti. i. tamen qualitas obligationis variatur. vt
hic: quod eſt nõ. dignum. a principio ergo obligatio cõtra
obſtrictum qui erat defunctus: origine non fuit pretoria:
⁊ tamen in perſona heredis pretoria videtur: tene menti.
¶ In tex. ibi. Sed cum reſciſſa. beneficio reſtitutionis i
integrum quod conceditur abſentibus cauſa rei publice:
vel alijs ex clauſula generali ſi qua mihi iuſta cauſa videbi-
tur. vt. l. i. ff. ex qui. cau. maio. non enim habemus tracta-
re de

re de vſucapione reſciſſa que cucurriſſet contra minorem de re immobili loquor: qꝛ cum illa non poſſit alienari: ergo nec preſcribi. vt. l. ij. §. ſi a pupillo. ſ. ꝓ empto. ⁊ ibi dixi. ⁊ nõ. in. l. alienationis verbo. j. de verbo. ſig. An aũt reſciſſoria poſſit implorari ante reſtitutionẽ imploratam ⁊ obtentam aduerſus obſtaculum quod impediebat ⁊ impedit reſciſſoriam intentari: dic vt per Bar. hic: ⁊ pleniſſime de iſta materia ꝑ Dy. in. §. rurſus. Inſti. de ac. ¶ In tex. ibi. Quia contra ius ciuile datur. ⁊ idem dicas in edilicia: ⁊ quanto minoris vt dixi in primo diſcurſu quando ambe contra ius ciuile dantur. ¶ In glo. magna. ibi. Sic ⁊ fallit in omnibus alijs perſequutorijs. Iſta glo. peſſime dixit vt dixi in primo diſcurſu. i. i euidentiali: ⁊ ẽt in tex. qꝛ actiões pretorie rei perſequutorie ex vtraq; parte ſiue ex delicto ſiue ex alio quocũq; naſcant̃: ſunt perpetue. ⁊ per conſequens tranſitorie ſm doctrinam quam ſupra dedi. Sed vbi non ſunt rei perſequutorie ex vtraq; parte: ſ; ex parte actoris: ex parte vero rei ſunt penales: ille non ſunt perpetue ſed annales: nec ſunt tranſitorie in heredes niſi quatenus ad heredes peruenerit: ⁊ etiam tunc non ſunt tranſitorie ſi delictum defuncti poteſt per cautionem purgari. vt dixi in euidentialibus. ¶ In ea. glo. ibi. De eo qđ peruenit. in hoc non eſt ſpãlis: qꝛ omnis pretoria ex quacunq; parte iuris deſcendat: intẽtatur perpetuo de eo qđ peruenit ad delinquentem vel eius heredem: niſi delictu; poſſit purgari contra heredem per conditionem non infamantem: vt ſupra dixi. ¶ In ea. ibi. Et eſt forte rõ. imo ſine forte: qꝛ nulla alia rõ reddi poteſt: vt ſupra dixi ſ; dicto. ⁊ bene. ¶ In ea. ibi. Niſi ad heredem peruenit. hoc caſu vbi ad heredem peruenit ſi delictum poteſt purgari contra heredem delinquentis per actionem condiciciam non infamantem: datur conditio ſed actio ex delicto deſcẽdens. vt. ſ. de calum. l. in heredem. ⁊ dixi ſupra in euidentialibus. ⁊ de hoc ẽt. j. vi bo. rap. l. ij. §. ſi. per glo. in. l. hec actio. ſ. de calum. ¶ In glo. in verbo. Patrimonio. ibi. Ex variatione debitoris. Sed quomodo eſt poſſibile variari qualitatem actionis ex heredum perſonis cõtra nõ. Inſti. de actio. §. ſed iſte. Dic vt dixi. j. ti. i. in. l. ij. §. ex his. qꝛ ex perſona heredum non inducitur variatio in hoc tãtum vt non poſſit ſoluere heres in alio ꝙ potuit defunctus. ¶ In ea. glo. ibi. Uel dic dupliciter dici penalem. In hoc attende formam libelli: qꝛ interdu; eſt penalis ex vtraq; parte: interdum rei perſequutoria ⁊ penalis ſimul ſi agatum ad penam contumelie ⁊ emendationem damni qđ fieri poteſt: l; glo. in ꝟ vltimo dicat contrariu; ⁊ nõ bene in. l. dominum. C. de iniur. ⁊ ibi per doc. reprobatur. ¶ In ea. ibi. Ex variatione debitoris. Contrarium huius determinatur in. §. ſed iſte. Inſti. de actio. Illa verior ſm Ray. Sed cum iſta concor. gl. in. l. i. ⁊. ij. de poſſeſſo. here. peti. Potes dicere ꝙ ſi actio que dabatur contra defunctu; a ſui primeuo origine ⁊ natura eſſet pretoria: planum eſt illa ꝙ que datur ꝯtra heredem ſilr eſt pretoria: ⁊ ita potes itelligere hanc litteram. Sed ſi a ſui origine erat ciuilis: ⁊ illa que datur contra heredem ſilr erit ciuilis. S; ſi heres non de iure ciuili ſed de iure pretorio ſucceſſit: appellatur pretoria per extenſionem: ⁊ ita intelligatur hic. vnde Guido de ſuza. intellexit totum tex. in hypotecaria quam intentamus contra poſſeſſorem bonorum debitoris noſtri: ⁊ heredis eius: nam ipſa eſt pretoria ⁊ rei perſequutoria. vt Inſti. de actio. §. Item ſeruiana. ideo nõ mirum ſi contra talem poſſeſſorem agitur pretoria ⁊ rei perſequutoria. vt hic in tex. Ang.

Sed cum reſciſſa. Pretoria que contra ius ciuile datur vt reſciſſoria anno finitur. h.d. Eſt aũt reſciſſoria actio antiqua que competebat: que nunc non poterit intentari propter preſcriptionis ſeu vſucapionis obſtaculũ: ideo ſublato illo obſtaculo de medio per beneficium reſtitutionis in integrum: reuiuiſcit contra ius ciuile ⁊ eius regulas actio primitiua: ⁊ ideo illa non durat niſi anno: ⁊ iſte eſt intellectus huius. §. in terminis ⁊ in ſumma. vel ſic. Reſciſſoria durat anno. h.d. Et qꝛ glo. hic non examinat materiam officij reſcindentis ⁊ reſciſſorie: nec ego tibi dica;: ſed ẽ materia. l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. ſ. ex qui. cau. ma. dic vt ibi per glo. ⁊ ſcribentes. ⁊. l. vlt. C. de reſti. mili. ⁊ dic vt plene per Dy. Inſti. de ac. in §. rurſus. Et an reſciſſoria competat ante obtentam reſtitutionem in integrum: Bar. hic ponit: ⁊ concor. opi. dic vt in eo. ¶ In tex. ibi. Uſucapione. ſ. beneficio reſtit. in integrum. ¶ Ibi. Redditur. ſ. antiqua actio perſonalis vel in rem vt glo. hic dicit ⁊ bene. Uel ſumme ſic. Pretoria rei perſequutoria ex vtraq; parte ſi cõtra ius ciuile datur: finitur anno. h.d. ⁊ ideo edilitia ⁊ quanto minoris qꝛ ſilr dantur contra ius cõmune non ſunt perpetue quantũcũq; ſint pretorie ⁊ rei perſequutorie. vt dixi in prin. l. huius. ¶ In glo. Redditur. ibi. Uel dic ꝙ habet eam. hec vera Bar. tamen intellexit ꝙ vbi per vſucapionem puta triennij: primitiua actio funditus eſt extincta: ꝙ illa nõ rehabetur niſi obtento beneficio reſtit. in integrum: ſed vbi non eſt extincta funditus ſed per preſcriptionem ſolu; eſt paratum exceptionis obſtaculum: ſicut contingit in preſcriptione. xxx. annorum: tunc antiqua actio durat ẽt ante reſtitutionem petitam l; inefficax: ⁊ ſic competit ante reſtitutionem l; inefficaciter: ⁊ hoc placet. ¶ In ea. ibi. Et hodie quadriennio. Iſtud quadriennium eſt ſubrogatum in locum anni vtilis quo ad petendum beneficium reſtitutionis in integrum. ſed poſt ipſam reſtitutionem petita; ⁊ obtentam incipit curſus temporis prefixi ad reſciſſoria; intentandam: ⁊ iſtud tempus non inuenitur per ius nouiſſimum inuitatum: non habes alia. Ang.

In duumuiros. Ex contractu magiſtratuum ipſi magiſtratus conueniri poſſunt ẽt offõ finito: ⁊ ẽt cõueniri poteſt ipſa reſpublica. h.d. Intellige aũt reipu. ipſam teneri ⁊ conueniri ſi in eius vtilitatem contractus factus eſt vide caſum. ¶ Ibi. Municipaliu;. l; eoru; offm duret anno: tenentur ergo finito offõ: ⁊ hoc eſt regulare: niſi ciuitas vel collegium non teneatur ex eo: qꝛ in eius vtilitate; contractus celebratus non eſt: ſed vbi in vtilitatem municipij contractus eſt factus: tunc finito offõ: municipium ⁊ collegium ⁊ vniuerſitas ſola tenetur: ſi ex neceſſitate officij magiſtratus contractum iniuit. Sed ſi voluntarie: tenetur ⁊ ipſe magiſtratus: ⁊ ſi animo nouandi ⁊ liberandi ip; municipium magiſtratus contraxit: ſolus ille tenetur: municipiũ nullo modo. vt. l. iiij. §. in eum. j. de admi. re. ad ciui. perti. vbi eſt glo. magna. Cum aũt adminiſtrator non ſubſit munus publicum ſed ꝑuatum ⁊ volũtarium omnino ſicut procurator ⁊ geſtor: ⁊ ſindicus vniuerſitatis qui ad munus illud cogi nõ poterat: tunc an ipſe adminiſtrator poſſit ꝯueniri offõ depoſito: diſtingue vt in glo. magiſtra. in. l. ſi pupilli. §. i. ſ. de nego. ge. ⁊ ibi habes in ſi. de prelato ⁊ alijs rectoribus eccleſiarum. ¶ In glo. i. magiſtrat᷑. ibi. Sed ex eodem. §. in ſi. dico contra. ſ. vt finito offõ teneãtur quãtumcũq; in vtilitatem municipij pecũia verſa ſit. Rõ eſt qꝛ ibi voluntarie municipalis magiſtratus ſe obligauit ⁊ animo liberandi ipſum municipium: ⁊ hoc eſt quod glo. hic dicit.

Eſſat. Nulla cõdictio ex famoſa cauſa deſcẽdens iſamat. h.d. Et ẽ verum cum agitur ciuilr cõditione ex lege. ſecus ſi nõ agatur ciuilr ſed per iquiſitionẽ aliquis de aliquo crimine damnatur: aut ẽt per accuſationis viam. qꝛ tũc itentatur offm: nõ aũt proponitur perſonalis cõditio: quod tenet Spe. in ti. de ſen. §. i. vſi. quid de iſtis. in pe. colum. in. ij. parte. hoc ẽt tenet Bar. hic ſuccincte: ⁊ plenius in. l. iſamem. j. de publi. iudi. ⁊ ego ibi poſt cum. Dy. tamẽ videtur fuiſſe in opione contraria per. l. i. C. ſi tu. nõ geſ. ⁊. ſ. de ſuſpec. tu. l. iij. §. preterea. tene quod dixi. ¶ In glo. ij. in. ſi. Nõ. iſtã doctrinam ꝙ omnis conditio eſt actio perſonalis: concor. ſ. eo. l. actionum genera. in prin. Ang.

Ctionis. Actionis verbum latiſſime ſumptum comprehendit perſonalem vtilem ⁊ directam: ꝑtoriam ⁊ ciuilem: ⁊ ẽt interdicta non ſolũ ſimplicia ſed que ſunt mixta ex eo ꝙ quilibet in eis eſt actor ⁊ reus. h.d. in terminis ⁊ in ſumma. ¶ In gl. ij. circa ꝑn. dic ſimile nõ. in. l. actio. ſ. de nego. geſt. Uel dic ꝙ ſiue

ueniat ex verbis ſiue ex mente eiuſdem legiſlatoris: illa appellatur directa. Sed quando venit ex idemptitate rõnis ex extenſione legiſlatoris: illa appellatur vtilis: ſic intelligitur. l. i. coniuncta. l. pe. ṡ. ſi qua. pau. ſe. dica. ⁊. j. de verbo. ſig. l. verbum ex legibus. ¶ In glo.. Et ſic nõ. in fi. Nõ. ꝙ nullum ſimile eſt idez. vt hac glo. ⁊ eſt caſus. ṡ. depo. l. quod nerua.

Mixte. Tribus modis ſumitur in iure actio mixta. vt nõ. Dy. Inſti. de actio. in. §. quedam. dic vt ibi per eum. Sequitur. l. non figura. Ang.

n **On figura.** Obligationes nõ ſolis inſtrumentis geruntur ſed in his rei geſte veritas confert. h. d. Concor. l. cum res. C. de proba. ⁊. ṡ. de pig. l. ꝯbitur. Uel ſic. Sola literarum figura non obligat ſed oratio per eam expreſſa ſicut ⁊ figuratum lingua ⁊ voce. h. d. Uel ſic. Non minus valet ſcriptura ad obligandũ ꝗ̃ quod figuratur voce. h. d. ergo iure iſto ẜm glo. erat cognita obligatio litterarum. Pe. ꝯ vt hic Bar. ⁊. ṡ. eo. l. i. hodie ergo non eſt dubium ꝙ ex ipſis litteris obligatio naſcitur. vt. l. in ꝯtribus. C. de non nu. pe. ⁊ Inſti. de lit. ob. in prin. Tenendo igitur opionem gl. oportet dicere ꝙ ſola figura litteraꝝ non obligat; ſed oratio ſignificata per litteras ſic: coniũctis ipſis litteris. h. d. ¶ In tex. ibi. Nõ figura. ſ. tm̃. ¶ Ibi. Lingua figurat̃. Nõ. nihil figuratũ eſt ẜm ſignificatum propriam. Et ideo ſtatutum diſponẽs ꝙ deſcriptus in figura banni: poſſit occidi impune: extenditur ẽt ad euz qui vere bannitus non eſt dũmodo figura littere exprimat illum bannitum: ⁊ hoc tenet Ja. bu. i quadam diſputatione. Bar. aũt ẽt addit dicens ꝙ qui ẜm cõmunem vſum loquendi adpellatur bannitus: lʒ reuera nõ ſit: bannitus tamen appellatur: nam propter cõem vſum loquendi recedimus a proprio ſignificatu verborum. vt. l. labeo. §. idem tubero. ṡ. de ſuppel. lega. Saluo niſi ſtatutum dicat ꝙ verba ſtatuti intelligantur ẜm propriuʒ ſignificatum: nam tunc non recurrimus ad communem vſum loquẽdi: ſʒ ad ſignificationẽ ſtrictã ⁊ propriã. vt. d. l. labeo. Idem tubero. ⁊ ibi ponit̃ quõ probetur cõis vſus loquendi; ⁊ qualr teſtis oꝫ deponere rõnem ſui dicti ⁊c̃. Ang.

f **Filiuſſa.** Filiuſſa. pubes ex omni cauſa obligatur vt pater: ⁊ vt cum patre agi poteſt. h. d. hec. l. Et nõ. hunc tex. ad id quod nõ. Spe. in ti. de cõfeſ. §. ſequitur. videre de confeſſione qui eſt inſertus in. §. nũc videndum. v. vltimo queritur: ⁊ ceſſat ꝯrium. l. ſi. §. i. j. ti. i. vbi dr̃ ꝙ filius auctoritate patris obligatur: nam auctoritas patris non eſt ſufficiens ad pubere .n obligandum ſʒ ad infantem ſic cuius noĩe pater hereditatez agnoſcit: dic vt ibi: ⁊ nõ. in. l. ſi infanti. C. de iure delibe. Ang.

b **Hereditariarum.** Actio pro legato competenſ dr̃ hereditaria vt queuis alia h. d. ¶ In glo. i. que incipit. Hereditariam. ibi. Qua tenet̃ hereditas. hoc falſum qꝛ hereditas iacens nõ tenet̃ ad legata anteꝗ̃ hered. tatẽ heres angnoſcat. l. ſi ſeruus cõis marij ⁊ caſtrenſis peculij. j. de ſtipu. ſer. Legatarij ergo eiuſdẽ teſtatoris cõcurrunt ⁊ omnes ꝓ legatarijs reputant̃ ⁊ ſunt. Sed legatarij primi teſtatoris cui ſucceſſit: habent̃ loco creditoꝝ reſpectu legatarioꝝ ſcdi teſtatoris ſuccedentis. vnde cã primorum eſt prior ⁊ potentior quãtũcũqꝫ ſcd̃s legata facta in ꝓmo teſtõ repererit in ſcd̃o vt. l. vnũ ex familia. §. de falcidia. ṡ. de lega. ij. ꝯiuncta. l. ⁊ C. de bo. au. iudi. poſ. vbi deciditur iſte caſus. Ang.

q **Quotiens.** Licet per legem nouaꝫ: noua obligatio ⁊ actio inducatur: tamen antiqua non tollitur: niſi de lege noua expreſſe caueatur oppoſituʒ h. d. Et ideo ſi per ſtatutum antiquum pro aliquo delicto certa pena erat inducta: ⁊ certa accuſandi forma: lʒ ſupueniat nouum ſtatutum: aliam penam ſtatuens: nec accuſandi forma: nec pena ꝓmitiua intelliguntur abolite. Cõcor. C. de ſepul. viola. l. qui ſepul. ⁊. j. de accuſa. l. ſenatus. ⁊ ṡ. de calum. l. ſi quis ab alio. per quã legem Dy. exemplificat hanc: ⁊ ẽt glo. ibi. Opportet ergo ꝙ in ſtatuto nouo ſeu in lege noua additiantur verba: ꝙ illa pena ſola: ⁊ illa accuſandi forma vendicet ſibi locum que in ſtatuto nouo continetur: ⁊ non altera. ¶ Ibi. Obligationem. ſ. nouam. ¶ In glo. i. in fi. Alia exempla pone vt ſupra. pone ẽt exemplum per. l. ſi eum. §. i. ṡ. de exercito. ¶ In ea. gl. ibi. l. ſi. in fi. hoc examina vt dicam. j. in gl. in verbo. Ueteres. ⁊ intelligitur vt ibi. ¶ In glo. Quam introduxit. ibi. l. i. in ꝓn. potes ẽt ponere bonum exemplum per. l. edicto. C. de edic. di. adria. tol. ¶ In glo. in verbo. Ueteres. ibi. Ubi eſt nego. geſt. ⁊ ex. l. condictio. Iſtud exemplum non videtur bonum: qꝛ alio caſu competit neg. geſ. ⁊ alio condictio ex. l. illa vltia. vt ibi nõ. per Cy. ⁊ Bar. ¶ In ea. ibi. In locum aquilie antique. vt. j. ar. fur. ceſa. l. i. ⁊ per illam. l. exemplificauit Dy. iſtud ꝓncipium. ⁊. d. l. ſi quis ab alio. Ang.

Si ex eodem. Ubi ex eodẽ facto plures oriuntur actiones: vna intentata ⁊ exactiõe facta ex ea: nihilominus alia agi poteſt ad id quod plus eſt in ſcd̃a ꝗ̃ in ꝓma. Secus ſi ſit tantũdẽ aut minus. h. d. ⁊ iſte tex. eſt declaratus tibi in. l. qui ſeruum. ṡ. eo. Et allegatur hic tex. ꝙ ſi eſt actuʒ de vulnere ſimpliciter: adhuc poterit agi de cicatrice ꝓpter quã pena debet augeri: de quo ꝑ Bar. ſuccincte in. d. l. qui ſeruum. ⁊ per eundem in. l. ſenatus. j. de accuſa. ⁊ ibi dixi. ¶ In tex. ibi. Actiones. ſ. penales: nã ſi cõpetunt due rei perſequutorie: vna extiguitur ꝑ aliam ſine dubio: ⁊ ſi vna eſt penalis: altera perſequutoria: vna nõ extiguitur per alteram. vt nõ. ṡ. eo. l. cum ex vno. ⁊. l. ſi pro fure. §. furti. ṡ. de cõdi. fur. ⁊. C. de fur. l. ancille. ¶ In tex. ibi. Et quod plus ſit. ſ. ꝗ̃ fuerit exactum ex prima. ¶ In tex. ibi. Si tãtũdem. quod fuit conſequutus ex prima: ⁊ littera eſt plana ⁊ clara.

i **Si cui ſub.** Is cui ex cõtractu aliquid debetur etiam condictione pendente creditor reputatur legatarius v. ro conditionalis non reputatur in numero creditorum niſi exiſtente conditione. h. d. Nõ huius eſt qꝛ in contractibus exiſtẽs condictio retrotrahit̃ vt. l. potior. ⁊. l. qui balneum. ṡ. qui po. in pig. ha. In vltimis voluntatibus ſecus. vt. ṡ. ad ſille. l. i. §. ſerui. ⁊ ibi dixi ⁊ pro hoc vide oĩno. ṡ. qui ⁊ a qui. l. qui in fraudẽ. in ꝓn. vbi ponitur hec dr̃a iter vltimas volũtates ⁊ ꝯctus. Attẽde tñ ꝙ lʒ exiſtens ꝯditio in vltimis volũtatibus nõ trahat̃ retro: tñ vbi depoſitio vltime volũtat̃ eſt pura: ⁊ legatarius vel fideicõmiſſarius poſt tp̃s renuit ſibi relictuʒ: retrotrahit̃ renũciatio hec: ⁊ retro fingitur ꝯſiium heredis fuiſſe lʒ reuera nõ fuit. vt. l. ꝓinde. ṡ. ſi cer. peta. ⁊ dic vt ibi plene nõ. in glo. ¶ In tex. ibi. Non eſt creditor. quo ad potẽtiam trãſmiſſionis: qꝛ legata vel fideicõmiſſa ꝑticularia aut ẽt vlĩa ſub ꝯditione relicta nũꝗ̃ trãſmittũt̃ ad hẽdẽ decedẽtis ꝯditiõe pẽdẽte. vt. j. ad treb. l. hẽdes mei. §. cũ ita. de le. ij. l. cũ pꝛ. §. hẽditatẽ. el. i. C. õ fideicõmiſ. l. ſi i pſona. C. de cadu. tol. l. vnica. §. ſʒ hec oĩa. C. comu. de le. l. ij. Itẽ in alio. ṡ. de vul. ⁊ pupil. l. cũ ex filio. in ꝓn. lʒ gl. hic ꝗ nõ eſt alibi dicat ꝯrium ⁊ male: ꝙ imo ſit trãſmiſſio ad liberos. Sed falſum eſt: qꝛ nullũ relictũ ꝯditionale trãſmittit̃ ꝯditione pẽdente ſi morit̃ is cui relictũ eſt: tñ nõ. ſingulariter hanc glo. ¶ In tex. ibi. Sed tunc. nõ. ꝙ hec dictio extremitatẽ tp̃is notat: ⁊ iõ pꝫ in vltimis volũtatibus exiſtentiã ꝯditionis retrotrahi. ¶ In glo. i. ibi. Quantuʒ ad hoc vt in poſſionem mittat̃. Nõ. l. oc. ¶ In ea. glo. ibi. §. magna. quo ad hec tria adde ꝙ idẽ eſt in legato. vt ea. l. §. ſed ⁊ ſi legata. ⁊. l. iterdum. ⁊. l. is cui. ⁊. ṡ. de iudi. l. in oĩbus. ⁊ vt lega. no. cauea. ꝑ totũ. ⁊ vt in poſ. lega. per totũ. ¶ In ea. glo. ibi. Niſi in perſona liberorum. Iſtud eſt quod glo. non ponit alibi. ſed non dixit bene: vt modo dixi.

Creditores. Creditor eſt cui aliquid debetur nec poteſt per exceptionem ſubmoueri. h. d. Uide. j. de ver. ſig. l. creditores. l. creditor. ⁊. l. ſi cui.

o **Obligari.** Liber homo pubes ⁊ compos mentis obligatur ciuiliter ⁊ naturaliter: pupillus naturaliter

⁊ non

ꝛ non ciuiliter: ſeruus ex ꝯtu non obligatur ciuiliter niſi in caſu. h. d. coniuncta glo. ¶ Ibi. Non obligatur iure ciuili. ſed naturali: iſtud tñ punctū hʒ obiectiões quas declara pleniſſime p gl. .j. de reg. iur. in. l. pupillū. ¶ Ibi. Nõ obligaṫ. ſ. ciuilr ſed naturalr ſic. vt. ſ. eo. l. ſerui. ꝛ hoc inſpecto iure gentiū primeuo ſm qḋ ſtatus eoꝝ anihilatus nõ erat. vt dixi in. d. l. ſui. ꝛ nõ. in. l. ſi id qḋ. ſ. de ꝯdic. inde. ꝛ. l. nõ ſolū. ſ. de peculio. Et de iſta obligatiõe nāli ſʒ ꝑdicta iura loquiṫ. l. frater a fratre. ſ. de ꝯdic. inde.

Obligationuʒ fere. Male põt ſūmari. Sʒ hoc itēdit. In oib⁹ cõuentiõibus aut eſt puritas aut dies aut cōditio: aut modus: aut acceſſio. h. d. cū glo. Et nõ. hic de dictione fere: que philoſophicum temperamentum importat. vt patet in glo.

Circa. Cū ꝯuentiõi dies ieſt: aut ieſt q: et die incipit obligatio: aut q: ꝯferṫ in dieʒ. h. d. ¶ In tex. ibi. Ut ante diē nõ exigaṫ. lʒ aūt non poſſit exigi ante diē: tñ nata eſt: ſed nõ cū exactiõis effectu: ꝛ hoc vult hec littera: ꝛ de hoc. j. ti. i. l. eū qui kalendis. ꝛ ibi per Bar. ꝛ p me. Cū. n. ego ꝑmitto poſt diē: añ diē obligat⁹ ſum: ſed añ diē nõ exigor. vt. l. i. in fi. qñ dies vſuſfr. le. ce. ſupra. ¶ In tex. ibi. Dare ſpõdes. ſubaudi aliquid diurnū: nā dies tūc apposita eſt gratia limitãde obligationis: alias ſi gratia differēde. puta q: tibi. x. ꝑmitto vſqʒ ad paſcha: tūc poſt paſcha ita me ꝯuenire ꝛ exigere potes ſicut ſi dies non fuiſſet appoſitus. vt nõ. in. l. ſi mandato titij. §. paulus rñdit. el. ij. ſ. man. ꝛ hoc tenet Dy. ꝛ hñ. Et ſi appoſita erūt illa verba: decē: que ꝑmiſi dare vſqʒ ad diem: ꝑmitto dare abinde inantea ad petitioneʒ creditoris: illa verba nihil opanṫ quominus dies iterpellet ꝓ hoīe: vt. l. cū ſtipulat⁹ ſiʒ mihi a ꝓculo. j. de vb. ob. ꝛ ibi dixi. Ang.

Placet. Nec iter viuos vel vltima volūtate obligatio põt ad tp̄s ꝯſtitui: ſʒ poſt lapſuʒ tp̄is creditor repelliṫ aut exceptiõe pacti aut doli. h. d. vſqʒ ad vſi. Sic ꝛ in tradēdo. Uel ſic. Tp̄s nõ eſt modus inducēdi vel tollēde obligatiõis. h. d. ¶ In glo. Nõ. diligēter. ibi. Etiā poſtea teneṫ. hoc itellige qñ dies nõ eſt appoſita gratia terminãde ꝛ limitãde obligatiõis: alias multo fortius teneṫ poſt diē. vt. d. §. paulus. ꝓxi. §. allegato. ¶ In glo. in vbo. Non poſſe. ibi. Deſinat teneri. Nec ob. ſ. de ritu nup. l. qui in ꝓuincia. §. i. vt ibi nõ. ¶ In ea. glo. ibi. Preſcriptiõe. xxx. annoꝝ. Iſta glo. reſpexit ad iura noua: nā hoc iure preſcriptio nõ erat cognita. vt. ſ. ad l. acquil. l. qui accidit. §. i. in gl. in vbo. Admiſit. ¶ In ea. glo. ibi. Remanet eni nālis. ſ. iure nouo: ſed tñ ſine effectu: q: tutus preſcriptiõe. xxx. annoꝝ: eſt tutus ſecuritate pleniſſima. vt. l. ſi quis itentiõis. ꝛ. l. cū notiſſimi. C. de ꝑſcrip. xxx. an. ꝛ iõ taliter tutus ſoluēs ꝑ errorē facti ꝓbabilē repeteret vt idebitū. vt. l. vlt. §. fi. j. rē ra. habe. ꝛ ibi dixi poſt Bar. An ꝑ preſcriptionē ꝯuentionalē vel legalē tollaṫ nālis vel ei⁹ effectus ſalteʒ: recitaui voce: ſuffic. ¶ In glo. que icipit. Sed in vſufruc. ibi. Solutio vt ibi. Concluде q: cū res legaṫ alicui ad tp̄s: poſt tp̄s recedit ab illo dominio ipſo iure vt ibi. Sed obligatio ꝯcta ꝯ grauatum ad preſtationem legati nõ finiṫ tp̄e ipſo iure: ſed obſtat exceptio: ꝛ hoc voluit hec glo. Ang.

Sic ꝛ in tradendo. Qui tradit ſolū ꝛ excipit ſuꝑficiē: excipiēdo nil agit. h. d. ꝛ ſubaudi nil agit quin ſuꝑficies cedat ſolo: ꝛ quin hñs dñium ſoli: habeat dñiuʒ ſuꝑficiei directū: ſʒ dñium vtile manet apud reſeruanteʒ ſibi ſuꝑficiem: vt. l. i. ſ. de ſuperficie. que eſt contra.

Conditio. Si cõditio in diſpoſitiõe apponiṫ ad ipediendū obligationis ortū vere ꝯditionalis ē: ſed ſi ad reſolutionē obligationis ꝯcte: tūc hʒ locū exceptio: ſecuſ ſi diſpoſitio pura eſt. h. d. ¶ Ibi. Efficax eſt. i. facit cõditionalē ſtipulationeʒ ita q: añ cõditionis ortū nec venit nec cedit dies obligatiõis. vt l. cedere diem. j. de vb. ſig. ¶ Ibi. In cõſtituenda. i. que ꝯctū reddit cõditionalē ita q: nõ patiṫ obligationeʒ naſci ante cõditionis euētū. ¶ Ibi. Sed ꝛ hoc caſu. ſ. poſteriori qñ poniṫ cõditio ꝯcui ad reſolutionē eius: multū ergo intereſt an conditio anteponatur: an poſtponatur vt dicā in glo. de qua notãter loquiṫ glo. in. l. i. ſ. de in diem adie. Alij habent in. l. ij. ¶ In glo. in verbo. Sed ꝛ hoc caſu. ibi. Ut quidā dicūt. In hoc ſta ſnīe canoniſtaꝝ: q: excõicatio eſt pena ſpūalis ꝛ medicinalis: nõ aūt tp̄alis: ꝛ Innocen. dixit eū interim excõicatū nõ eſſe in. c. ꝑterea. el. ij. ex. de ap. dic vt ibi per eū. In pena igiṫ tp̄ali cõclude equipãdo diſpoſitionē iudicialē extraiudiciali q: interiʒ pena in obligatiõe eſt: ſed reſoluiṫ per obiectū exceptiõis in cõditiõis euentū. vnde ſi iudex dicit: pono te in bāno: vel condēno te ad ſtichū: niſi. j. x. dies ſoluens. x. interiʒ tu eris exbānitus ꝛ cõdēnatus ad ſtichū: ſed reſoluiṫ cõdēnatoria in exiſtētia cõditionis. Sed ſi iudex fuiſſet vſus aliquo vbo ſuſpēſiuo. puta eris bānitus vel ꝯdēnat⁹ in ſticho niſi ſoluas x. īfra. x. dies: tunc hec ſnīa ꝯditionalis ē: ꝛ ideo nec interi exbānitus nec interiʒ cõdēnatus ē in ſticho. vt nõ. glo. in d. l. ij. ꝛ bene. Sed ſi iudex icipit a ꝑcedēti ꝯditiõe: puta niſi ſolueris. x. īfra decēniuʒ: eſto ꝯdēnatus ad caput: vl̄ eſto exbānitus: īfra lapſum termini nec eris exbannitus: nec eris cõdēnatus ad caput: q: diſpoſitio tūc ꝯditiõalis ē. Et idē ſi iudex dixiſſet: ſi nõ ſolueris: nā dictio niſi ꝛ ſi nõ: idē iportãt. vt nõ. glo. in. l. ſi eū. §. qui iniuriaꝝ. ſ. ſi quis cau. Et iſto mõ reſoluēdi ſnīas in cõditiõis euentū vtunṫ hodie florentini: q: arbitri cõdēnant ad ſoluēdum mille: niſi cõdēnatus īfra mēſem ſoluerit ducēta: facta igiṫ ſolutione ducentoꝝ: liber erit cõdēnatus a reliquo: ſalteʒ ꝑ obiectū exceptiõis: ꝛ hoc tenet Bal. ſ. de arbi. in. l. quid tñ. §. ſi arbiter. In vltimis aūt volūtatibus cõditio ꝑpoſita vel poſtpoſita ſemꝑ idē iportat: nā prepoſita: ſine dubio facit diſpoſitionē cõditionalē poſtpoſita iducit adeptionē ſub conditiõe: ꝛ per ꝯñs dationē ſub ꝯria cõditiõe. vt. l. quib⁹ diebus. §. quidā. el. ij. ſ. de cõdi. ꝛ demõ. Et hoc ideo q: vltime volūtates quocūqʒ tp̄e cõfecte: ſemꝑ ad extremū punctū mortis totalr reducunṫ ꝛ eodē cõtextu facte dicuntur. vt. l. qḋ per manus. ſ. de iur. codicil. Ang.

Modus. ¶ In tex. ibi. Nec alteꝝ peti poteſt. ſ. ꝑciſe: ſaluo niſi ſtipulatoꝛ reſeruauerit ſibi potentiam eligendi queʒ vellet. vt. l. ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum aut pamphilum. j. ti. i. ꝛ. l. vbi auteʒ non apparet. §. qui illud. Ang.

Si ita ſtipulatus. Iſte. §. eſt ſubtilis: ꝛ tractat mām. l. ita ſtipulatus. j. ti. i. quā. l. reperīt Bar. ꝛ ego bononi. dixi poſt eū quedā bona. Sed vltimus articulus huius. §. fuit declaratus ꝑ me in. l. ſi iſulā. j. ti. i. dic vt ibi. Et h. d. Si ſtipulatio penalis icipit a ꝑcedenti cõditiõe: ſtipulatio ē vnica. ſ. pene ꝛ cõditionalis. Qḋ aūt in cõditiõe deuenit: ſolū in ſolutiõe eſt. Sed ſi nõ icipit a ꝑcedēti conditiõe: due ſtipulatiões ſunt. Prima pura. Scḋa cõditionalis ꝛ penalis: ꝛ pena cõmiſſa in ꝑma trāſfundiṫ in ſcḋam iure quaſi nouatiõis. h. d. Iſte eſt ergo articulus difficilis h⁹. §. ſ. vtrū ſtipulatio penal̄ hēat nouare ꝑmitiuā: de quo in. d. l. ita ſtipulatus. ꝛ hic in glo. ꝛ. l. ſi quis a ſocio. ſ. pro ſo. ꝛ. l. ꝑdia. ſ. de actio. emp. ꝛ. l. pacta conuēta. ſ. de ꝯhen. emp. ꝛ. l. reſcriptū. §. ſi pacto. ſ. de pac. Ueritas eſt q: donec põt mora purgari: nõ fit nouatio ꝑ cõmiſſioneʒ ſtipulatiõis penalis: ſed quaſi nouatio. ꝛ iſtud quaſi pōderauit glo. in. l. apud celſum. §. labeo ait. el. i. ſ. de doli. excep. ꝛ ibi dixi. Poſtq̄ aūt reus nõ põt morā purgare: nec ſtipulatoꝛ petere qḋ in ꝑmitiua deuenit: tūc vere iducta ē nouatio ꝑ trāſfuſionē ꝑmitiue in ſcḋam: ꝛ iſta eſt cõcluſio quā tenui in. d. l. ſi iſulam. ¶ In tex. ibi. Nõ dederis. icipiēdo a ꝑcedēti cõditiõe. ¶ In tex. ibi. In exſolutiõe: fūdus. nõ eni potuit fundus in obligatiõe eſſe: q: qḋ in conditiõe cõſiſtit i obligatõe nõ ē. vt. l. ſi quis ſub cõditiõe cuʒ concoꝛ. ſ. ſi quis õmiſ. cau. teſta. Nec ob. ſ. de ope. liber. l. ſi ita ſtipulatio. vt ibi pʒ ex littera. Nec. l. qui rome. §. flauius. j. ti. i. ꝛ ibi dixi. ¶ In tex. ibi. Nõ tollat ꝑoreʒ. ſub. ſed ꝑma de fabricatiõe nauis remaneat firma: ꝛ ēt ſecunda cõditionalis ꝛ penalis ſilr firma maneat. ¶ In tex. ibi. Qḋ magis verū eſt. hoc iõ q: nõ fuit appoſita clauſula illa rato manēte pacto: alias nõ fieret trāſlatio ꝑoris in penā: ſed vtraqʒ firma maneret: ꝛ poſſet peti fabricatio nauis ꝛ pena. vt. ſ. de tranſac. l. qui fidem. ꝛ nõ. in. d. §. ſi

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

pacto. ¶ In glo.i.ibi. Ut.j.ti.i.l.ita ſtipulatus. Nec ob. huic.ſ.de re.dub.l.ſi is qui ducēta.§.cū ita.vt ibi nō. Nec ēt.l.ſi ita ſtipulatus fuero te ſiſti.vt ibi nō.j.ti.i. ¶ In gl. magna.ibi.Sed hodie ſectis.vt.C.eo.l.fi.Scđm hoc opꝫ te dicere hūc.§.fore correctū.ſed vitāda eſt correctio. Sed dic ꝙ hodie eſt ſtatutū in vera nouatiōe vt exp̄ſſe agatur vt fiat nouatio: nō aūt ipſo iure: ⁊ ita loquit̄ .d.l.fi. Sed nouatio que īducit̄ ꝑ cōmiſſionē ſtipulatiōis penalis: īducitur hodie ſicut ⁊ olim ⁊ nihil eſt īnouatū in hoc: ⁊ iō hic §.nō eſt correctus.vnū ſcias ꝙ lꝫ nō agat̄ hodie expreſſe vt fiat nouatio:tñ ſi agit̄ tacite ꝑ illos modos ꝑ quos oliꝫ tacite agebat̄:fit ēt hodie nouatio ſaltē exceptiōis ope.vt nō. glo.in.l.ij.j.de noua. ⁊ ibi dixi. ⁊ .C.de noua.l.fi. ¶ In ea.ibi. Debebit̄ in ꝯditionis euentū.dic hec ſolutio nō vꝫ bona:qꝛ effectus p̄me vꝫ ſub ꝯditiōe nouatus.ſ. ſi ſcđa icipit h̄re effectū.vt.ſ. de pe.le.l.i. ⁊ ad.l.fal.l.i.§. itē ſi ita.ſm Dy.Sed nihilominus tene glo.ꝑ.l. nuda.C. de ꝯhē. ⁊ cōmit.ſtipu.alias eēt ꝑcluſa via petēdi qđ in primitiua ⁊ ſcđaria deuenit: ⁊ melioris ꝯditiōis eēt moroſus ꝙ̄ aliꝰ:qđ eē nō dꝫ. ¶ In ea.gl.ibi. Nō habeo ius i naui. Dy.reprobat hoc:ne melioris ꝯditionis ſit moroſus ꝙ̄ nō moroſus. Tu tene gl.ſi ꝑcluſa eſt via reo purgādi morā: ⁊ ꝑ ꝯñs dꝫ eē ꝑcluſa via actori agēdi ad id qđ in p̄mitiua deuenit: ⁊ tūc qꝛ deductū in p̄mitiua deſijt eſſe in obligatiōe ⁊ ēt in ſolutiōe:appet ꝙ eſt facta trāſlatio p̄mitiue in penalē: ⁊ tūc pōt dici ꝙ ſit vera nouatio:aſi aūt q̄ſi nouatio. ¶ In ea.ibi.Sed dic vt ibi. ⁊ ibi dixi: ⁊ ibi glo. pōderat verbū quaſi.vt dixi.ſ.in textualibus. ¶ In ea. ibi.Sed ibi fauor libertat̄. Immo nō eſt ibi fauor ſꝫ Dy. nā ⁊ in.l.ꝯdia.non vtit̄ fauor: ⁊ tñ idē eſt quidē in.d.§. flauius.vñ dic vt ibi. Uel ꝯſidera qđ iam dixi:qꝛ ſi ſtipulatori cōperit potētia petēdi qđ i p̄mitiua deuenit:aut reo purgādi morā:nō eſt facta nouatio:qꝛ nō icōmutabilr̄ p̄mitiua eſt in ſcđariaꝫ trāſfuſa.Sed vbi nec actori eſt licitū petere qđ in p̄mitiua deuenit:nec reo ē licitū purgare morā: tūc eſt vere facta nouatio ꝑꝑ trāſfuſionē icōmutabilem.

i **Squier.** Debitor ſerui manumittēdo cū nō itelligitur morā ꝯhere ꝑꝑ hoc: ⁊ iō ſi manumiſſus decedit aſi morā ꝯtratā: reꝰ liberat̄ ꝑ itertiuꝫ. h.d.in terminis ⁊ in ſūma.Et nō.qđ dixi in debitorē ſui nō ꝯhi morā ꝑ manumiſſionē eiuſ. Uel ſic. Interitu ſpēi debite aſi morā debitor liberat̄.h.d.ꝯcor.j.ti.i.l.ſi ex legati cā.dic vt ibi. ¶ In tex.ibi. Ex ſtipulatu.ſecus ſi ex vltima volūtate.vt.l.ſeruū.ſ.de manumiſ.vbi glo.facit ꝯtriuꝫ de.l.hac. ⁊ ſoluit pluribꝰ modis. Ang.

f **Urioſus.** Ubi obligatio re ꝯhibitur:furioſus ⁊ pupillus obligari pñt: ⁊ alios ſibiipſis.h.d.Sꝫ hic quero.Si furioſus exiſtēs in conſpectu īmbrate quietis aliena negocia geſſit: an dñm ſibi obliget vt agat ꝯ dñm actione nego.geſt.vel offō iudicis vel in factū:dubitauit gl.dic vt nō.in.l.iij.§. ⁊ ſi furioſi.ſ.de neg.geſt.

a **Rianus.** Fauorabiliores ſumus in liberādo ꝙ̄ in obligādo.h.d. ⁊ gl.hic ponit plura exēpla.Tu potes addere exēplū vnū ꝑ.c.i.§.ad hec.in.x.colla. in ti.hic finit̄ lex corādi.in vſi.feu. Uel potes dicere ponēdo exēplū in pacto nudo qđ valet ad liberādū liberationis fauore: ⁊ regulr̄ ad obligādū nō tenet.vt.l.iuriſ gētiū. §.quinimo.ſ.de pac.vel pone exēplū in emphyteoſi conceſſa vſqꝫ ad tertiā generationē:nā illud vſqꝫ:venit excluſiue. ⁊ ſilr̄ in relegato vſqꝫ ad.x.ānos:nā illud vſqꝫ:venit excluſiue: ⁊ de iſta dictione:vſqꝫ vide Bar.in.l. meminiſſe.ſ.de offi.ꝓcon. ⁊ lega. Ang.

i **Nquibuſcunqꝫ** Ubi nō eſt opus ſermone ad obligatiōis ꝯſtitutionē: ibi ſurdus obligare aliū ſibi pōt: ⁊ ſe alij obligare.h.d.Et idē dicas in muto.vt.l.vbi nō noce.j.de regu. iur.Et idē dicas ſi eſt mutus ⁊ ſurdus ſimul. Sed tūc vis eſt in ꝓbādo ꝙ mutus ⁊ ſurdus ſic voluerint: ⁊ qualr̄ dꝫ tūc confici inſtrumentum: ex quo ſolum per nutum ⁊ ſigna pōderat̄ mentis ſue conceptuꝫ:dic vt dixi poſt Bar. ſ.de acquir.here.l.nutum. Ang.

e **Xcontractibus.** Ubi dolus purgat̄ ꝑ actionē deſcendētē ex cōtractu vel quaſi:eſt obligatio trāſitoria in heredeꝫ.h.d. cōcordat.ſ.eo.l.ex depoſiti. ⁊ ibi dixi. ⁊ .l.ſi hoiem.§.fi.ſ. depoſi.vbi pūctus iſte plene declarat̄. Nec obſtat.ſ.de ꝓcario.l.cū ꝓcario.§.fi.vbi ꝯtus nō trāſit ad heredē rogātis ꝓcariuꝫ:ſed ad heredē concedētis:qꝛ ꝓcariū cōceditur perſone rogantis tñ: ⁊ ideo non egredit̄ illam: vt littera illa dicit. Ang.

q **Uod quis.** Obligatus ad dieꝫ pōt ſoluere aſi dieꝫ h.d. ⁊ de hoc vide.j.ti.i.l.qui hoc āno. Nec ob.l.liber hō.§.decē.j.ti.i.qꝛ ibi tp̄s nō apponit̄ ad differēdā petitionē: ſed ad demōſtrandū puritatē. Exēplū cū dico:hodie.x.dare ſpōdes: Et ſemper intellige reo dari ꝑtātem ſoluēdi dies fuerit appoſita gratia ſtipulatoris.vt.l.ſi ſtipulatio.iſta habē.§.iter certā.coniūcta glo. j.ti.i. ⁊ ibi allegat concor. Ang.

n **Ihil.** Mā huius.l.explicat̄ Inſti.d. actio.in p̄n.dic vt ibi. ¶ In tex. ibi.Quā ius.coniūge verbū ꝓſequēdi qđ eſt īfra: ⁊ dic ꝙ actio ē ius quo ꝓſequimur quod nobis debet̄: obligatio aūt eſt ius ꝑ qđ ꝓſequimur id qđ nobis debet̄: ⁊ ſemꝑ intellige in iudicio.vt diffinitio bona ſit: ⁊ nō.hoc glo. Inſti.de ac.in p̄n. ⁊ bene. ¶ In gl. Hodie.ibi.§.ocide. Uel aliud erat obligatio:aliud actio aliud eius ſolēnitas.j.de publi.iudi.l.ordo. ¶ In ea.ibi. Formula quedā agēdi. ⁊ illa formula appellat̄ vulgaris. Dꝛ aūt vulgaris ex eo qꝛ ꝑ ipſaꝫ deſignat̄ nomē actiōis Uel dic qꝛ vulgaris ē nomē eiꝰ. Itē dꝛ formula ꝓpter illud qđ habet̄ in glo.C.de formulis. Sed ꝓpria diffinitio ē hec ꝙ ē ius ꝓſequēdi in iudicio id qđ ſibi debetur.vt hic in tex. ¶ In glo.ij.ad finē.Quicquid eſt: offm̄ iudicis nō eſt actio ex quo dat̄ in locum deficiētis actiōis. vt Inſti.de ac.in p̄n. ⁊ nō ꝓſupponit obligationē.vt.l. quintus.§.i.ſ.de an.lega. ⁊ de ac.emp.l.qui pēdentē vindemiam. Uñ dixit Inno.in.c.ij.de offi.iudi. ꝙ cū offm̄ iudicis iplorat̄: pōt iudex petentē reijcere ⁊ illū nō audire:ſecus cū actio ꝓponit̄ corā eo. ¶ In glo.iij.ibi. Cuilibet de populo.ꝯtriuꝫ vꝫ notarij.j.de verb.ſig.l.ſi cui.dic vt ibi ¶ In glo.iiij.ibi. Ad aliquid obligatus.accipiēdo actione ſtricte ⁊ ꝓprie que ꝑſonā cōcernit: ſed groſſo mō bene poſſor eſt obligatus rōne poſſionis ꝑ qua conuenit̄. vt nō.glo.in.d.§.i. ¶ In glo.pe.in fi. Uel dic hoc poni ad dꝛiaꝫ ꝓſequētis debitorē cū pecunia fugientē:de quo in l. ait ꝓtor.§.ſi debitoreꝫ.ſ.que in frau.credi. ⁊ glo. in.d.§.i. melius in corpore.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.neceſſitatem.in.vi.colum.colla.ij. ⁊ in.x.colla.de pa.tenen. ⁊ eius violato.§.ſi quis hoiem.in vſi.feu.

o **Bligamur.** In.l.i.ſ.eo.poſita fuit vna diuiſio qualr̄ obligamur: ⁊ ibi dicit ꝙ obligamur aut re:aut verbis:aut cōſenſu: hic aūt ponit̄ plenior diuiſio modeſtini:quā tñ Io.in arbore ꝓſequitꝰ nō fuit ꝑ rōnem quā dixi in.l.actionū genera.ſ.eo.l.qꝛ Io.ſuit ꝓſequutus diuiſionē actionū quatenꝰ tractat nām actionis iam nate:hic vō diuiſio ꝓſequit̄ originē.vñ naſcant̄. ¶ In p̄ma glo.magna.in fi.ibi. Sed ex mea ꝓmiſſione orit̄ obligatio.vt.ſ.de pac.l.ſi quis cū debitore.vñ agitur ex ꝓmiſſione:nō agit̄ ex ipedimēto cōditionis.vt.ſ.de cōdi.iſti.l.iſtitutio de picu. ⁊ cōmo.rei vē.l. neceſſario.§. qđ ſi pēdente.qui po.in pig.ha.l.potior. in p̄n. ſi quis ōmiſ. cau.teſta.l.ſi quis ſub conditione.in p̄n. ⁊ de condi. ⁊ demon.l.a teſtatore. ⁊ nō.ſ.de ſtatu lib.l.ſi quis ita.in p̄n. ⁊ C.de re.p̄mu.l.ex placito. ¶ In glo.Forte.ibi. In conductōe remāſit.vt.ſ.loca.l.itē querit̄.§.qui iplero. ¶ In ea.ibi. Facere cepit.vt.ſ.de nego.ge.l.ſi pupilli.§.videamus. ⁊ .C.eo.ti.l.curatorē. ⁊ iſta duo exēpla ſūt optima: lꝫ gl.j.reprobet ⁊ male. ¶ In ea.glo.ibi. Longo tp̄e ſoluit.vt.ſ.de vſur.l.cū de in rem verſo. ¶ In ea.ibi. ſm Mar.vt.C.de fideicō.l.i. ¶ In ea.ibi. Prima duo non placent.imo placent vt ibi dixi.Sꝫ exēplū de vſuris debitis

nudo pacto

nudo pacto: non eſt bonū quod glo. tamen probat. C. de vſur. l. creditor. in fi. ꝛ. l. ſi certis ānis. C. de pac. nā quātūcūqꝫ debitor ꝯſtiterit vſuras nudo pacto debitas: non obligat̃ ex hac ꝯſtatiōe: ſed ꝑ hāc ꝯſtationē ꝑſumit̃ ꝓmiſſio facta legitime. vt nō. in. d. l. cū de in rē vſo. Illi tñ legi aliū itellectū dedi in repetitiōe quā feci bononie. de. d. l. ſi certis ānis. dic vt ibi. ¶ In ea. ibi. Dotē poſtea ꝯſtituere obligamur. Nō. qḋ dicit poſtea. vñ expſſe declarat ꝙ pater tenet̃ dotare filiā ēt poſtq̄ nuptui collocata eſt: lꝫ quidā dicūt ꝙ tm̄ ante. Sed pma opio placet ꝑ. l. dedit dotē. ff. de colla. bono. ꝛ de ritu nup. l. qui liberos. ꝛ. C. de dot. ꝓmiſ. l. fi. que loquit̃ idiſtincte. Et ſicut tenet̃ eam dotare vt nubat vel poſtq̄ nupta eſt: ita ēt matrimonio diſſoluto ꝛ dote ad eū reuerſa tenet̃ dotē ſibi ꝯſeruare: vt auct. ſed q̄uis. C. de rei vxo. actio. Ang.

§. ex facto. Ibi. Cū in facto ſūma qōnis ꝯſiſtit. i. diffinitio qōnis ꝯſiſtit i facto. i. i delicto: de quo querit̃ cuius ſit q̄titas ꝛ qualitas: ꝛ iō dicimus: ex facto ius orit̃ de quo in. l. ſi ex plagijs. in §. in cliuo capitolio. ff. ad. l. acquil. ꝛ. l. cum hic ſtatus. §. ſi ambo. ff. de dona. inter virū ꝛ vxorem.

p Lura delicta. Ubi ex vno delicto plēs naſcunt̃ actiōes: nō eſt ꝓmiſſum oibus vti: ſꝫ vna ſilr ꝛ alia quaten⁹ in alia plus ē. h. d. cū glo. vide in. l. qui ſuū. ff. eo. ꝛ in. l. cū ex vno ¶ In glo. fi. que icipit. Que ſit. in fi. meli⁹ nō. ibi. Et veritas eſt ꝙ vbi actor ꝑꝑ factū rei nō pōt eē certus quā actionē ꝓponat: exēplū in eo qui pōt teneri ꝓ hēde ꝛ poſſore ꝛ ſic ipſe cōueniri pōt petitorio. i. petitiōe hēditat̃. Et pōt teneri ꝓ legato: q: res ſibi legata eſt: ꝛ ꝑ ꝯñs pōt cōueniri poſſorio. ſ. interdicto quoꝝ legatoꝝ: nā ſi reus declarare nō vult quo iure poſſideat: conueniri pōt ſimul interdicto ꝛ petitione hereditatis: ſub ꝓteſtatione ꝙ exactio facta ex vna: ſufficiat quo ad vtrāqꝫ. Ang.

Cum generaliter. Arrogator ꝛ vlis ſucceſſor ꝯtinent̃ appellatiōe eoꝝ ad quos res ptinet. h. d. ¶ In tex. ibi. Qui iure. ſ. vlī: nō ſingulari: qm̄ actiōes nō ſūt trāſitorie ſimplr: nec ambulant de vno in alterū regulr: lꝫ quandoqꝫ ſit ſecus. vt. ff. de vſufr. l. ſed ꝛ ſi quis. al's eſt. l. adhuc intereſſe. §. ſi operas.

c Ontractus. Cū factū ſimulat̃ ꝛ veritas nō itercedit: ꝯ̄ctus imaginarius ꝛ ſimulatus ē ꝛ nullū ꝓducit vinculū nāle aut ciuile. h. d. Poteſt ergo obijci exceptio ſimulatiōis ꝑpetuo: nō aūt limitatur tpe: vt exceptio nō nu. pecu. de quo in. l. ſub ſpē. C. de poſtulā. Nec pōt renūciari exceptiōi ſimulatiōis ſꝫ Bar. in. l. nemo pōt. de leg. i. ꝛ ibi dixi. Dr̄ aūt ꝯ̄ctus ſeu diſpoſitio ſimulata cū ſimulat̃ fides facti ꝛ nulla veritas itercedit: ꝛ ꝑ ꝯñs ſolus in ꝯ̄hendo color acquirit̃. vt. l. mulier. al's ſulpitius marcello. ff. de dona. iter vi. ꝛ vxo. Et itellige ꝙ acquirit̃ color qñ nō ſubſiſtit aliqua alia cā habil̃ ꝛ ſufficiēs ad talē ꝯ̄ctū ieundū: vel ꝑꝑ turpitudinē aut ipoſſibilitatē iuri: aut aliā: Exēplū in marito volēte donare qui colorē vēditiōis acquirit. vt. d. l. mulier. al's ſulpitius. vel i fingēte ſe donare qui ex cā turpi ꝓmittit ex cā de ptō: vel pñti: vel ēt futura. Sed ſi vna cā ꝯ̄hendi aſſumit̃ cū ſubſiſ alia ſufficiens ad obligandū ꝛ piter: tūc nūq̄ dr̄ diſpoſitio ſimulata: tex. eſt in. l. ſi ex ꝑcio. C. ſi cer. pe. ꝛ iō ꝯ̄ctus in forma vēditiōis celebratus tñ iter ꝓtes agit̃ de pignore: dr̄ ſimulatus. vt. l. emptiōe. C. plus va. qḋ agi. Nō eſt q: nō vniformiter ꝛ piter obligat vterqꝫ ꝯ̄ctus. ¶ Probat̃ aūt ſimulatio ꝑ ꝯfeſſionē ptis: ꝛ iſtud ē clarū. Itē ꝑ teſtes qui dicūt remāſiſſe ꝯ̄hentes in ꝯcordia ꝙ ꝯ̄ctus eēt ſimulatus: ꝛ ſilr iſtud eſt clarū. Itē ꝓbatur ꝑ tractatum ꝓambulū habitū ſiue ꝑ verba añ ꝯ̄ctū: nō dico dudū añ ex iteruallo. Exēplū ſi ptes ꝯ̄hentes agebāt vt pignus eēt: ꝛ nihilominus iſtrumentū in forma vēditionis fuit reductum ſm Inno. in. c. inotuit. iuxta fi. ex. de arbi. ꝛ Bar. in. l. pacta nouiſſima. C. de pac. Ultimo adde: ex ꝯ̄ctu ſimulalato non trāſferri poſſionē: q: traditio ē ita ſimulata ſicut ꝯ̄ctus: vt. l. emptor. ff. de aqua plu. ar. ꝛ nō ē alibi. Ang.

i n omnibus. In omnibus hīs ꝑ que trāſfert̃ dñium ꝯcurrere opꝫ in idē animus ꝯ̄hētiū: al's nihil agitur. h. d. Et hoc itellige qñ negociū eſt tale in quo requirit̃ ꝯſenſus. vt excludat quaſi ꝯ̄ctū ꝛ delicta: ꝛ ceſſant ꝯ̄ria gloſaꝝ: ꝛ de hoc vide. j. eo. l. i oibus. ¶ In tex. ibi. Nō pōt. vide. C. de inu. ſtip. l. dolo.

q Uecunqꝫ. Actiones penales ex maleficio deſcēdētes ſi dño cōpetāt ꝓ maleficio in ſuū cōmiſſo durant poſt alienationē: manumiſſionē ꝛ mortē ipſius: ac ēt furtiua ꝯdictio durat. h. d. ꝛ ceſſant ꝯ̄ria glo. ¶ Ibi. Actiōes. ſ. penales ex maleficio deſcēdētes: ꝛ ſic ceſſant ꝯ̄ria. ¶ Ibi. Uel alienatus. ſ. ex volūtate: ſecus aūt ſi ex neceſſitate: nā tūc fit actio trāſitoria in dñū nouellū. vt. l. in iudicio. ff. fami. her. ſm Io. ibi in gl. ¶ In tex. ibi. Aut manumiſero eū. ſubaudi q: tūc tollit̃ idiſtincte ex quo rei ꝑſequutoria eſt: ꝛ ipm ſeruū ꝑſequi nō poſſum ex quo manumiſi eum qui in ſeruitutem erat ſubtractus.

i n omnibus. In negocio ꝯ̄hēdo bone fidei vel ſtricti iuris ſi error iteruenēit: ipedit̃ diſpoſitio. h. d. De quo āt errore loquat̃ hec l. glo. hic dicit ꝛ ego dicā in ea ſuccincte. ¶ In glo. iij. ibi. Uel in ꝯ̄ctu. q: vnus ꝯ̄hentiū credebat vēdere: ꝛ alter in donū recipe: aut ēt ecōuerſo. vt nō. in. l. ſi ego. ff. ſi cer. peta. ¶ In ea. ibi. Secus ſi in noīe vel ſilibus. nō alterātibus ſubſtātiā aut qualitatē ipſius diſpoſitiōis: ꝛ exēpla ꝓſequere vt ꝑ iuriſcōſultū in. l. in vēditionibus. hic allata. vbi ēt fit qḋ de emente acetum pro vino: vtrū emptio teneat̃: ꝛ in hoc fuit diſſenſio iter iuriſcōſultos: ꝛ veritas ē ꝙ ſi nūq̄ fuit vinū ſed acetū artificioſum puta factum de aqua cū raſura vegetis: vel cū herbis: ꝛ tūc qualitas predicta in qua eſt erratū: ipedit diſpoſitionē. Sec⁹ ſi aliquo tpe fuit vinū. vt ibi nō. ¶ In glo. magna. ibi. l. ſi ſterilis. §. quāuis. vbi valet ꝯ̄ctus in fauorē decepti vt agat actiōe deſcēdēte ex eo rōne itereſſe: nō aūt valet in fauorē deceptoris: ꝛ ibi ē vnus caſus in quo claudicat ꝯ̄ctus: q: valet ex pte vna nō ex altera. Sic valet ꝯ̄ctus bone fidei cui dolus dedit cām in fauorē decepti nō deceptoris. vt. l. ꝛ eleganter. in pn. ff. de dolo. ¶ In ea. ibi. l. ſi in emptione. in prin. iſte caſus eſt nōbilis q: ibi fuit diſſenſus in corpore: ꝛ tñ nō viciat̃ diſpoſitio: q: illud corpus erat acceſſorium nō āt pncipale. ¶ In ea. ibi. Cū quis ſtichū ꝓmiſit. i. petit: nā lꝫ actor ſenſerit de vno: ꝛ reus de altero: tñ procedit iudiciū qm̄ reddit̃ in initū: ſic loquit̃. l. iter ſtipulantē. §. ij. j. ti. i. ¶ In ea. ibi. l. ſi mihi ꝛ titio. §. i. illud nō ob. q: ibi ex v̄bis appebat manifeſte qualis dꝫ eē intētio ꝓmiſſionis: ꝛ ideo ſtatur aſſertioni ſtipulatoris. Ang.

ſ Liendum. Lite cōteſtata ex oi cā fit trāſlatio i heredes ꝛ ſucceſſores ſimiles. h. d. Uel ſic. Poſt litē ꝯteſtatā oēs actiōes ex quibuſcūqꝫ cauſis deſcēdētes tranſeūt in heredē ꝛ ſiles ſucceſſores. h. d. Et hoc itellige verū niſi tale ſit ius quod de ſui natura nullo modo ſit trāſiturū in heredē. vt. ff. de ope. liber. l. ſi opaꝝ iudicio. vt. j. de iur. l. ſed ſi vnius. § iterdū. ꝛ. C ex delic. defun. l. i. vbi iſte paſſus declarat̃: vidiſtis ēt tactū. ff. eo. in. l. oēs. vide ad ꝑdicta qḋ habes in. l. ſeruus. ff. de iſami. vbi iſtātia tranſit poſt litē ꝯteſtatā in heredē conteſtātis cuius erat ipſa res de qua cōtendebat̃: quod tene mēti. ¶ Ibi. Similesqꝫ ꝑſonas. vt patrē: arrogatorē: vel occupantē omnia iure peculij. vt. l. tam ex ꝯ̄ctibus. ff. de iudi. ꝛ ēt in bonoꝝ poſſores: ꝛ fideicōmiſſarios vles p⁹ reſtitutionē hereditatis ex v̄bis vere vel ficte. vt. l. i. in pn. ff. ad trebel. ꝛ. eo. ti. l. cū hereditas. la. ij.

p Upillus. Infans accipiēdo pecuniā mutuo non obligat̃ ex ipſo ꝯ̄ctu ēt nāliter. h. d. ꝛ ceſſant oia ꝯ̄ria. Ideo aūt dixi ex ipſo ꝯ̄ctu: q: ſi eēt factus locupletior: nō eēt obligatus tūc ex ꝯ̄tu: ſed obligaret̃ eo ꝙ locupletior factus cū aliena iactura. l. nā hoc nā. ff. de condic. ide. Si aūt eſt maior īfante ꝛ doli capax: tūc obligatur nāliter: ꝛ iſta eſt mā proprie. l. i. j. de noua. dic vt ibi dixi:

pleniſſime per g'o.in.l.pupillus.j.de regu.iur.glo.tamen in.l.cũ ancillam.C.ꝙ cuꝫ eo.intelligit generaliter hanc.l. in quolibet pupillo:vt accipiendo mutuũ non obligetur ẽt nãliter.Sed hoc nõ placet ꝑ iura allegata in.d.l.pupillus. ⁊ in.d.l.i. ⁊.l.quod pupillus.ß.de condic.inde.

n **Unquam.** Si ex eodẽ facto plures actiones penales naſcunt̃ nulla impedit alteram quo ad natiuitatem:ſed quo ad exercitiũ quatenus ꝯcurrũt:nõ aũt in eo ꝙ plus eſt in vna ꝙ̃ in alia.h.d. ⁊ ceſſant omnia ꝯ̃ria de quibus habes in.l.cum ex vno. ⁊.l.qui ſeruum.ß.eo. ⁊.l.nunꝙ̃ plura.j.de priua.delic. ⁊ nõ. Inſti. ſi quadru.pau.feciſ.di.§.fi. ⁊ de regu.iur.l.nunꝙ̃ actiões.

p **Rocurator.** Uerba epl'e ꝓcuratoris nõ obligant dñm vltra ꝙ̃ dñs procuratori dederit in mandato.h.d.Uel ſic.Fines mãdati diligẽter cuſtodiant̃.i.cuſtodiendi ſunt. ¶ In tex.ibi. Argẽtariũ vaſculariũ.i.qui faciebat vaſa argentea. ¶ In tex. ibi.Obligatus nõ eſſet.ſubaudi nec dediſſet in mandatis ꝓcuratori ad obligandũ eum:alioquin ipſe dñs obligat⁹ eẽt:procurator aũt nullo modo:ſicuti nec illi quos vulgo appellamus fancellos mẽſe vel apothece ſcribendo litteras in ꝑſonis eoꝝ de eo qđ illi quib⁹ ſcribit̃ ſũt recepturi:nullatenus obligant̃:qꝛ.ſemꝑ inſtitorio noĩe litteras ſe obligant̃ ſcripſiſſe:tex.eſt nõbilis in.l.fi.ß.de inſtito. Ang.

Seia cum. Donatio ob cãm ẽt hoc iure ꝑficitur inter abſentes per nuntiuꝫ vel ep'lam ⁊ ẽt nudo pacto.h.d.Et ad hoc allego tibi iſtum.§.Donatio ſimplex nõ valet lꝫ hodie ſecus ſit.vt.l. ſancimus. ⁊.l.ſi quis argentũ.C.de dona.Et intellige ꝙ ſi in donatione verſat̃ dari:ſecus ſi factũ.vt pꝫ ex littera illi⁹ l.que venit ad correctionẽ iurium antiquoꝝ:vnde nõ pluſ corrigit ꝙ̃ lex dicat.vt auct̃.quas actiões.C.de ſa.ſanc.eccle. ⁊.l.precipimus.C.de ap.Et ẽt donatio cauſa mortis ꝑficitur hodie nudo pacto.vt nõ.glo.ſingularis in.l.cum pater.§.meuio.ß.de lega.ij. Uel ſic.Si gratia libidinis mulier viro promittit:ex promiſſione non agitur:ſecus ſi cã ſit honeſta: ⁊ an ſit honeſta vel non:ex ꝑſonis ⁊ cauſis ꝯſiderandum eſt.h.d.Et nõ.hic caſuꝫ ꝙ lꝫ promiſſuꝫ meretrici poſſit exigi per eandem:qꝛ non turpiter accepit ꝓmiſſionem aut pecuniam ex quo meretrix eſt ſm vltra.mon. ⁊ bene equiperando promiſſum ⁊ receptum.vt.l.vlti.C.ad.l.fal.lꝫ glo.in promiſſo dicat oppoſitum ꝙ nõ poteſt peti.vt.l.ij.ß.de condic.ob tur.cau.tamen ſi ipſa meretrix promittit alteri:verſatur hic turpitudo vtriuſqꝫ: ⁊ ideo in pari cã turpitudinis melior eſt cõditio ipſius meretricis poſſidẽtis:caſus ẽ hic ſm vnum intellectum. Ultimo dixit Cy.ſequendo opinionem aliorum in.l.ij.C.de condic.ob tur.cau.ꝙ de queſtu meretricali meretrix poteſt licite facere elemoſinam: ⁊ teſtamentum factuꝫ de tali queſtu valet: ⁊ debet executioni mandari:quod nõ.Et predicta in pagano:miles aũt ſpoliari non debet a ſua focaria.C.de dona.inter vir. ⁊ vxo.l.ij. Ang.de peruſio legum doctor excellentiſſimus.

Finis.

¶ Huic auree: ⁊ ad modum rare lecture:maximi legũ interpretis:domini Angeli de Ubaldis de peruſio:ſuper titulo de Interdictis.ff.noui:finẽ impoſuit diligens libroꝝ impreſſor Angelus Britãnicus de pallazolo Ciuis Brixianus:Qui non modo curauit vt hec lectura pulcherriſ litteraꝝ characterib⁹ Imprimeret̃. Sꝫ ⁊ caſtigatiſſima i lucẽ ꝓdiret Brixie xxix. Auguſti. M.cccc.xcviij. Marco Sanuto vrbis pretore.